

Universitat de Lleida

Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI

Xavier Sanahuja Anguera

Dipòsit Legal: L.971-2013

<http://hdl.handle.net/10803/119328>

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi doctoral i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol de la tesi doctoral. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al servei TDX. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts de la tesi com als seus resums i índexs.

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis doctoral y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título de la tesis doctoral. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al servicio TDR. Tampoco se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. Access to the contents of this doctoral thesis and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the thesis must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside TDX service is not allowed. Presentation of its content in a window or frame external to TDX (framing) is not authorized either. These rights affect both the content of the thesis and its abstracts and indexes.

UNIVERSITAT DE LLEIDA
Facultat de Lletres
Departament d'Història

Fabricació i circulació de moneda local a la Catalunya dels segles XIII-XVI

Xavier Sanahuja Anguera

Volum 2

Apèndixs

*Tesi per a optar al Grau de Doctor en Història,
realitzada sota la direcció del*

Dr. Pere Benito i Monclús
(Universitat de Lleida)

Lleida, 2013

APÈNDIX 1

EL SISTEMA MONETARI DE CURS GENERAL

(s. XIII-XVII)

**Amb el suplement gràfic
de les monedes efectives
de curs general al Principat
i als Comtats de Rosselló i Cerdanya**

Abreviatures utilitzades

Moneda corrent (de compte)

d.:	Diner	mb:	Moneda barcelonina
s.:	Sou (12 diners)	mj:	Moneda jaquesa
ll.:	Lliura (20 sous)	mv:	Moneda valenciana
mbd:	Moneda barcelonina de doblenc	mr:	Moneda rossellonesa
mbt:	Moneda barcelonina de tern		

Valors fabricats

x:	Múltiple sense determinar	d:	Doble
x20:	Múltiple de vint	u:	Unitat
x10:	Múltiple de deu	m:	Mig
x8:	Múltiple de vuit	t:	Terç
x6:	Múltiple de sis	q:	Quart
x4:	Quàdruple o múltiple de quatre		

Seques o poblacions emissores

b:	Barcelona	s:	Saragossa
c:	Cervera	sa:	Sarinyena
g:	Girona	ta:	Tàrrega
l:	Lleida	to:	Tortosa
m:	Mallorca	v:	València
p:	Perpinyà	vi:	Vic

1.- LLOBET PORTELLA (1994a)

2.- JUNYENT SUBIRÀ (1974)

3.- SPUFFORD (1986)

4.- LOPEZ DE MENESES (1952)

5.- GIL FARRÉS (1976)

B - BOTET (1908-1911)

C.- CARBONELL (1490)

S - SALAT (1818)

T.- TEXEDA (1546)

Convencions metrològiques

Marc de referència a Catalunya

Marc de l'or (dit de Perpinyà): 240 g.

Fou la unitat ponderal de referència en les emissions de florins, timbres i pacífics d'or (v.1350-1481), i les emissions de coronats de Perpinyà (1395-1409).

Marc de l'argent (dit de Barcelona): 234 g.

Fou la unitat ponderal de referència en les emissions de moneda d'or posterior al 1481, en totes les emissions de moneda d'argent i de billó de la seca de Barcelona, i també en les de Perpinyà posteriors a 1410.

Marc de Castella: 230 g.

No fou emprat a Catalunya abans de l'abolició de la moneda catana, excepte potser en el cas d'algunes fabricacions de moneda castellana d'argent (1707-1714) o d'or (1653-1706).

Divisions del marc de l'argent

---

1 marc = 8 unces = 128 argenços = 192 diners = 4.608 grans

1 unça = 16 argenços = 24 diners = 576 grans

1 argenç = 1 ½ diner = 36 grans

1 diner = 24 grans

Taula 47

	Període	Llei predecimal	Llei decimal
Principat de Catalunya	a. s. XIII - d. 1494	11 d 12 g	.958
	a.1560 - 1706	11 d 6 g	.938
Rosselló (i Girona?)	1415-1424	11 d 10 g	.951
	1458-1475	11 d 6 g	.938
		11 d 9 g	.948
Castella	a. s. XIV - 1728	11 d 4 g	.931

Moneda de compte

Sistema tradicional

Equivalències:

12 diners = 1 sou

20 sous = 1 lliura

Vigència:

de 785 a 1718 (oficial).

de 1718 a 1864 (oficiós).

Monedes efectives exercint de referent comptable vigent

Taula 48

Denominació	Valor	Data	Font
Florí corrent	11 s. mbt	1365-1453	B
	13 s. mbt	1456-1472	B
	16 ½ s. mbt	1472-1492	B
Ral	2 s. mb	1494-1654	B
Ducat	24 s mb	s. XVI	doc. 625
	22 s. mj	s. XVI	doc. 625
	21 s. mv	s. XVI	doc. 625
	33 s. mr	s. XVI	doc. 625
Escut	21 s mb	s. XVI	doc. 585
Ardit	2 d. mb	1600-1653 1708-1711	B
	1 d. mb	1654-1708 1711-s. XIX	B

Taula 49

Denominació	Descripció	Aplicada a	Valor establert	Font
Morabatí	Antiga moneda d'or almoràvit	Usatges i Constitucions	4 s.(1351)	doc. 29
Morabatí (alfonsí)	Antiga moneda d'or castellana	Contractes antics	10 ½ s. (1276)	5
Dobla d'or	Antiga moneda d'or almohade	Contractes antics	14 ½ s. (1276)	5
Unça d'or cuit	Conjunt de mancusos d'or	Usatges i constitucions	28 s. (1351)	doc. 29
Sou o sòlid d'or	Antiga moneda d'or	Usatges i constitucions	16 s. (1351)	doc. 29
Mancús de València	Dinar almoràvit	Usatges i constitucions	16 d. (1351)	doc. 29
Mancús	Moneda d'or de Barcelona	Contractes antics	12 d.	1
Argenç o sou de plata		Usatges	2 s. (1350)	doc. 29

Taula 50
La moneda d'or catalana: característiques i valor de canvi, 1340-1718 (1ª part)

	Llei		Talla peces x marc	Pes teòric grams	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats	Valor de canvi (mbt)					
	Quirats	Mil.						Oficial	Data	Font	Mercat	Data	Font
Florí català (o de Mallorca, o d'Aragó)	+23 ½	+979	68	3,53	p	c.1341-1354	u	16 s.	1350	B	?		
Florí català (o d'Aragó)	23	.958	68	3,53	p	1354	u	?			?		
Florí català (o d'Aragó)	22 ¾	.948	68	3,53	p	1354-1362	u	?			12 s.	1356	4
Florí català (o d'Aragó)	22	.917	68	3,53	p	1362-1365	u	?			?		
Florí català (o d'Aragó)¹	18	.750	68	3,53	b, g, m, p, s, v	1365-1481	u, m, q	11 s.	1365	B			
								a pes	1453	B	13 s.	1455	B
								13 s.	1456	B	17 s.	1457	B
								16 s. 6 d.	1472	B	17 s.	1479	S
											17-20 s.	1487	2
											21-22 s.	1491	B
								17 s.	1495	S	16 s. 6 d.	1496	1
Timbre de Perpinyà ²	23 ½ (22)	.979 (.917)	58 ½	4,10	p	1395	u	18 s	1395	B-			
											15 s. 6 d.	1490	3
Pacífic	20	.833	68	3,53	b	1465-1472	x ³ , u, m, q ⁴	18 s.	1465	B	20 s.	1465	B
								20 s.	1472	B	22 s.	1486	2
											24 s.	1487	2
											25-26 s.	1491	B
a pes	1493	B	20 s.	1496	1								

Taula 51
La Moneda d'or catalana: Característiques i valor de canvi, 1340-1718 (2ª part)

	Llei		Talla peces x marc	Pes teòric grams	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats	Valor de canvi (mb)					
	Quirats	Mil.						Oficial	Data	Font	Mercat	Data	Font
Ducat de Barcelona	23 ³ / ₄	.990	67	3,5	b	1481-1492	u, m, q	24 s.	1481	1	.30 s.	1491	B
Principat o ducat	23 ³ / ₄	.990	67	3,5	b, p	1493-1578	x20 ⁵ , x10, x4, d, u, m, q	24 s.	1493	B			
								22 s.	1506	B			
Trentí o doble ducat	23 ³ / ₄	.990	34	3,5	b	1614-1641	u, m, t ⁶	70 s.	1614	B	60 s.	1617	AHCB
								66 s.	1618	B			
								78 s.	1640	B			
Escut castellà (o de la creueta)	22	.917	68	3,38	b	1599-1603	x4, d, u, m ⁷	24 s.	1599	B	21 s. ⁸	1556	d.585
								26 s.	1602	B	24 s.		B
								25 s.	1603	B	24 s.		B
Escut castellà	22	.917	68	3,38	b	1641	u						
Escut castellà	22	.917	68	3,38	b	1653-1706	x8, x4, d, u						

Taula 52
La Moneda d'argent catalana: Característiques i valor de canvi, 1285-1639

	Llei		Talla peces x marc	Pes teòric grams	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats	Valor de canvi (mbt)						
	diners	Mil·lesims						Oficial	Data	Font	Mercat	Data	Font	
Croat ¹ Diner d'argent (1285) Barcelonès d'argent (1329-50) Barcelonès gros (1338) Ternat (1407) <i>Cruciato, crucesignato</i> (1404) Croat (1404-)	11 ½	.958	72	3,25	b, g, l, ta, to	1285-c.1466	u, m, t	12 d.	1285	B				
								18 d.	1407	B				
								15 d.	1425	B	18 d.	1453	B	
								18 d.	1454	B	20 d.	1472	2	
											21-22 d.	1485	2	
											24 d.	1487	B	
	Croat del Rosselló	-11 ½	.951	72	3,25	p	1415-1424	u, m	24 d. mb	1494	B			
									18 d.	1407	B			
									15 d.	1425	B			
									18 d.	1454	B			
-11 ¼	.938 .948	74 75	3,12 3,16		1458-1475		20 d.	1476	2	24 d.	1476	2		
										28 d.	1487	2		
Ral català (o croat)	11 ¼	.938	72	3,12	b, p	1494-1581	u, m, q							
Ral català (a martell)	11 ¼	.938	72	3,12	b	1596-1635	u, m, q	2 s. mb	1494					
Ral català (a molinet)	11 ¼	.938	72	3,12	b	1611-1639	u, m							

Taula 53
La Moneda de billó catalana: monedes de curs general, 1222-1718

BARCELONA I ROSSELLÓ	Llei		Talla peces x marc	Pes teòric grams	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats	Valor de canvi (mbt)		
	diners	Mil·lesims						Oficial	Data	Font
Diner barceloní de doblenc	2	.160	176	1,33	b	1222-a.1256	u, m	1 d. mbd		
Diner barceloní de tern	3	.240	216	1,08	b	1257-?	u, m	1 d.		
Coronat	4 ¾ / 5	.379/.399	144 / 148	1,62 / 1,66	p, g	1395-1409	d, u, m	4 d mbt	1395	B
Diner barceloní (senar)	1 ½	.120	288	0,81	b	1493-1556	u, m	1 d. mb		
Diner barceloní (a martell)		.007 / .070	?	?	b	1600-1605	u	1 d. mb		
Diner barceloní (a molinet)		.007 / .070	?	?	b	1613-1654	x6, d, u	1 d. mb		
Ardit brceloní		poc	?	?	b	1655-1708	(u) ¹	1 ardit = 1 d		
Diner barceloní		poc	?	?	b	1708-1711	u, d	1 d mb		
Ardit barceloní		poc	?	?	b	1712-1718	(u) ¹	1 ardit = 1 d		

Taula 54
La Moneda de billó aragonesa: monedes de curs general, 1218-1718

ARAGÓ	Llei		Talla peces x marc	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats
	diners	Mil.				
Diner jaquès	3	.240	220 (480)	s, sa	1218-1350	u, m
Diner jaquès	1 ½	.120	288	s	1484-1556	u, m, q ²
Diner menut jaquès	ap. 1 ¼	.100	-350	s	1607-1614	u
Diner menut jaquès	ap. 1 ½	.115	362	s	1654-1657	u
Diner menut jaquès	1 ½	.125	360	s	1677-1680	u
Diner menut jaquès	poc	poc	?	s	1706-1707	u
Diner menut jaquès	poc	poc	?	s	1710-1717	u

Taula 55

La moneda de billó catalana: moneda menuda de curs local o regional amb aliatge d'argent (1427-1652)

	Llei		Talla peces x marc	Seques	Dates fabricació	Valors fabri- cats
	diners	Mil				
Diner rossellonès	2	c.160	288	p	1427-1463	u, m
	2	c.160	294 / 360	p	1473-1475	u
Diner rocaberti de Girona	?	?	?	g	1463-1467	u
					1469	
Menut gironí		.090	336	g	1481-1494	u, m
		.063	300	g	1515-1624	u
Sou rossellonès		?		p	1528-1531	d, u, m
Sou rossellonès		?		p	1598-1603	d, u
Menut rossellonès		.014	456	p	1603-1604	u
Sou rossellonès		.240	140	p	1643-1644	d, u
Menut rossellonès		.016	432	p	1643-1644	u
Sou rossellonès		.188	140	p	1644-1654	d, u
Menut lleidatà		poc		l	1643	u

Notes a la taula 1

- 1.- Cal distingir entre florí efectiu (moneda d'or efectiva) i florí corrent o de compte (valor de canvi oficial del florí). Les seques de Girona i Saragossa fabricaren florins ocasionalment.
- 2.- Es preveia la fabricació de mitjos i quarts de timbre, però no se'n coneix cap.
- 3.- Consta la fabricació de múltiples de pacífic, avui no retrobats. Concretament és documentada l'existència d'una peça de 20 pacífics i la voluntat de fabricar múltiples de 30, 40 i 50 pacífics.
- 4.- Els quarts de pacífic rebien el nom de quarta o quarterola.
- 5.- No s'ha localitzat encara cap exemplar dels múltiples de vint i de quatre principats. Els dobles principats eren anomenats doblons o doblons de les dues cares a finals del segle XVI i durant tot el segle XVII.
- 6.- Els terços de trentí eren anomenats onzens (per valer 11 rals) entre 1618 i 1640, i tretzens (per valer 13 rals, entre 1640 i 1641).
- 7.- No s'ha comprovat l'existència del mig escut castellà batut el 1602. Els escuts dobles eren anomenats simplement dobles a finals del segle XVI i durant tot el segle XVII.
- 8.- La valoració de l'escut castellà al llarg del segle XVI cal considerar-la com un valor de moneda estrangera, al no haver-se fabricat mai a Catalunya abans de 1599.

Notes a la taula 2

- 1.- Durant la Guerra contra Joan II es fabricaren, ocasionalment, croats o terços de croat a Lleida, Tàrraga i Tortosa.
- 2.- Malgrat el pes teòric igual, els rals del segle XVII batuts a molinet solen presentar un pes inferior als batuts a martell. Això és causat pel fet que, a l'època, s'acceptava que les monedes batudes a molinet poguessin tenir un pes una mica inferior al que les correspondria a canvi d'una major seguretat contra les falsificacions i alteracions fraudulentos. Aquesta circumstància es tenia en compte a l'hora de fabricar les monedes i treure-les a la circulació (Sanahuja, 2007a).

Notes a la taula 3

1.- Entre 1655 i 1708, i a partir de 1712, l'ardit passà a ser considerat la unitat, en lloc del diner precedent

2.- Un dels tipus catalogats com pertanyent a les emissions de 1484 o 1503 d'Aragó podria ser una pugesa, és a dir un quart de diner, o una malla encunyada amb la talla augmentada.

En general, a partir del segle XVII el contingut d'argent de la moneda de billó s'establí a partir del preu d'aquest metall preciós al mercat. La disminució d'aquest contingut fou acceptada per la població a canvi de les millores tècniques en la fabricació de les monedes introduïdes a partir de 1612. Posteriorment, l'augment de preu del metall preciós durant la guerra dels Segadors va fer que la moneda de billó fos fabricada amb una important reducció del percentatge de plata. Els càlculs de les darreres emissions de 1648 i 1652 assenyalen un contingut d'argent proper a les .012 mil·lèsimes.

L'any 1652 els sisens van ser abaixats al valor de diner i mig, just abans de ser desmonetitzats completament

Tots els ardots van passar a valer un diner l'any 1654. Els ardots fabricats entre 1708 i 1711, que valien inicialment dos diners, també van ser reduïts al valor d'un diner l'any 1712. L'expressió "un sou de 12 ardots", que és habitual després de 1654, vol dir simplement el conjunt de 12 diners.

IL·LUSTRACIONES

Moneda menuda barcelonina, segles XIV-XV.

ESCALA 3:1

1.- Jaume II (1291-1327). Diner de tern. Crus-2.160 (CG). **2.-** Pere III (1336-1387). Diner de tern. Crus-2.233 (CG). **3.-** Incerta. Òbol a nom de Joan, no documentat. Crus-2.994 (CE). **4.-** Alfons IV (1416-1458). Sisè d'argent o terç de croat. Crus-2.875 (CE). **5.-** Semblant a l'anterior, però falsificació d'època (CE) (vegeu l'anàlisi metal·logràfic a la p. 333).

Moneda menuda jaquesa i agramuntesa, segle XIV

ESCALA 3:1

6.- Aragó. Jaume II (1291-1327). Òbol de tern. Crus-2.183 (CG). **7.-** Aragó. Pere III (1336-1387). Diner de tern amb llegenda ARAGON. Crus-2.276 (CE). **8.-** Semblant a l'anterior, però amb llegenda ARAGONVM. Crus-2.276b (CE). **9.-** Urgell. Pere II (1347-1408). Diner amb bàcul. Crus-1.951 (CE). **10.-** Urgell. Pere II (1347-1408). Diner amb escut caironat. Crus-1.952 (CE). **11.-** Urgell. Pere II (1347-1408). Òbol amb escut caironat. Crus-1.953 (CE)

Moneda fiduciària del comtat d'Urgell, segle XIV.

ESCALA 3:1

12.- Urgell. Teresa (1314-1328). Pugesà. Balaguer? Crus-1-948 (CG). **13.-** Semblant, però amb l'escut apuntat. Crus-1.949 (CG).

Moneda grossa de plata de Barcelona, 1396-1440

ESCALA 2:1

14.- Martí (1396-1410). Croat. Crus-2.318 (CE). **15.-** Alfons IV (1416-1458). Croat amb llegenda errònia acabada en ARA. Crus-2.864 (CE). **16.-** Semblant a l'anterior, però llegenda errònia acabada en A. Crus-2.864b (CE). **17.-** Semblant a l'anterior, però llegenda correcta, sense esmentar el nom d'Aragó. Crus-2.863 (CE)

Assajos reials a Perpinyà, 1395-1409

ESCALA 2:1

18.- Joan I (1387-1396). Timbre d'or. Crus-2.277 (Vico). **19.-** Joan I (1387-1396). Coronat de billó. Crus-2.287 (CE). **20.-** Joan I (1387-1396). Doble coronat de billó. Crus-2.285 (CE).

Moneda menuda rossellonesa, 1427-1438

ESCALA 3:1

21.- Alfons IV (1416-1458). Malla de doblenc, de 1427, amb la llegenda XPS REX VE al revers. Crus-2.287 (CE). **22.-** Semblant a l'anterior. (CG). **23.-** Alfons IV (1416-1458). Diner de doblenc, de 1438. Crus-2.877 (CE). **24.-** Alfons IV (1416-1458). Malla de doblenc, de 1438, amb l'arbre d'estil valencià al revers. Crus-2.878 (CE).

Moneda grossa de plata rossellonesa, 1415-1475

ESCALA 2:1

25.- Ferran I (1412-1416). Croat de Perpinyà. Crus-2.812 (Argenor). **26.-** Alfons IV (1416-1458). Croat de Perpinyà. Crus-2.868 (CE). **27.-** Joan II (1458-1462 i 1473-1475). Croat d'argent amb doble P barrada gòtica. Crus-2.984 (CI). **28.-** Joan II (1458-1462 i 1473-1475). Croat d'argent amb doble P uncial. Crus-2.984c (CE).

Moneda menuda rossellonesa, 1458-1462

ESCALA 3:1

29.- Joan II (1458-1462 i 1473-1475). Malla de doblenc. Crus-2.993 (CE). **30.-** Joan II (1458-1462 i 1473-1475). Diner de doblenc. Crus-2.991 (CG)

**Moneda francesa de plata encunyada a Perpinyà,
1463-1473 i 1476-1493.**

ESCALA 2:1

31.- Lluís XI (1463-1473 i 1476-1483). Gros “del rei”. Dup-548var (CG). **32.-** Lluís XI (1463-1473 i 1476-1483). Blanc “del sol”, amb marca x en el camp. Dup-553var (CG).

**Moneda francesa menuda encunyada a Perpinyà,
1463-1473 i 1476-1493.**

ESCALA 3:1

33.- Lluís XI (1463-1473 i 1476-1483). Patac. Crus-3.051 (CG).

Moneda catalana de la Guerra, 1462-1472.

ESCALA 2:1

34.- Enric (1462-1464). Florí d'or. Barcelona. Crus-3.033 (CF). **35.-** Pere IV (1464-1466). Florí d'or. Barcelona. Crus-3.037 (Aureo). **36.-** Enric (1462-1464). Croat d'argent. Barcelona. Crus-3.035 (AS). **37.-** Pere IV (1464-1466). Croat d'argent. Barcelona. Crus-3.041 (CE). **38.-** Pere IV (1464-1466). Mig pacífic d'or. Barcelona. Crus-3.049 (CE). **39.-** Renat (1466-1472). Pacífic d'or. Barcelona. Crus-3.039 (Vico)

Moneda menuda barcelonina de Ferran II, 1494-1516.

ESCALA 3:1

40.- Ferran II (1479-1516). Diner senar. Crus-3.085a (CE). **41.-** Ferran II (1479-1516). Dobler. Crus-3.084 (CG). **42.-** Ferran II (1479-1516). Sisè d'argent o quart de croat. Crus-3.080 (CG). **43.-** Semblant al 41, però falsificació d'època. (CG).

Moneda d'or barcelonina de Ferran II, 1494-1516.

ESCALA 2:1

44.- Ferran II (1479-1516). Doble Principat. Crus-3.059 (Vico).

Moneda menuda barcelonina de Joana i Carles, 1516-1555.

ESCALA 3:1

45.- Joana i Carles I (1516-1555). Diner. Crus-4.117 (CG). **46.-** Semblant, però falsificació d'època (CG). **47.-** Semblant, però falsificació d'època amb els tres punts dels espais en posició invertida. (CG). **48.-** Joana i Carles I (1516-1555). Diner contramarcad amb una B l'any 1556. Crus-4.117b (CG). **49.-** Semblant, però falsificació d'època (CG). **50.-** Joana i Carles I (1516-1555). Malla, 1524. Crus-4.118 (CE).

Moneda de plata barcelonina a nom de Ferran, (I): 1493-1520.

ESCALA 2:1

51.- Ferran II (1479-1516). Ral d'argent. Crus-3.068 (CE). **52.-** Semblant, però amb corona de cinc florons, com els principats. Crus-3.067 (CE). **53.-** Semblant, però amb retrat singular de bon art. Emissió pòstuma. Crus-3.066 (CE). **54.-** Ferran II (1479-1516). Mig ral d'argent. Crus-3.076 (CG). **55.-** Semblant, però de retrat ancià. Crus-3.079 (CE).

Moneda de plata barcelonina a nom de Ferran, (II): 1516-1581. ESCALA 2:1

56.- Emissió pòstuma anom de Ferran II (1516-1581). Ral d'argent. Crus-3.070 (CE).
 57.- Semblant, però d'estil diferent. Crus-3.071 (CE). 58.- Semblant, però d'estil diferent. Crus-4.113 (CE). 59.- Semblant, però amb data 1545 damunt la corona. Crus-4.114 (CE).

Moneda d'or barcelonina a nom de Joana i Carles, 1516-1540 . ESCALA 2:1

60.- Joana i Carles I (1516-1555). Doble principat amb data 1521. Crus-4.102 (Vico).

Moneda de plata de Perpinyà a nom de Ferran II, 1493-1516 . ESCALA 2:1

61.- Ferran II (1479-1516). Ral d'argent. Crus-3.072 (CE). **62.-** Semblant, però d'estil diferent. Crus-3.075 (CE). **63.-** Semblant, però amb retrat ancià. Crus-3.074 (CE).

Moneda d'or barcelonina d'imitació castellana, 1598-1602 . ESCALA 2:1

64.- Felip II (1598-1621). Quatre escuts amb data 1598 i llegenda PHILIPPVS SECVNDVS. Crus-4.337 (Aureo).

Miscel·lània

ESCALA 3:1

65.- Menorca. Alfons IV (1416-1458). Diner menut d'aram, de 1457. Crus-3.781. (CE)
66.- Sardenya. Alfons IV (1416-1458). Diner menut d'aram de l'Alguer, de 1434. Crus-3.781 (CE). **67.-** Sicília. Joan II (1458-1479). *Quintino* d'argent o cinquè de carlí. Messina. Crus-3.018 (CE). **68.-** Castella i Lleó. Fragment d'enric d'or d'Enric IV (1454-1474) contramarcats amb la marca XXVI ?, probablement a Catalunya. **69.-** Bisbat de Vic. Ramon d'Anglesola (1264-1298). Òbol. Crus-1.862 (CD). **70.-** Castella i Lleó. Alfons X (1252-1284). *Pujesa*. Roma-209 (AS).

Moneda d'or barcelonina a nom dels Reis Catòlics, 1540-1578

ESCALA 2,5:1

71.- Felip I (1556-1598). Peça de 10 principats sense data (1556-1578). Crus-4.244 (Cayón, 2003: Nov., 1). **72.-** Felip I (1556-1598). Doble principat sense data (1556-1578). Crus-4.245 (Elsen, 2012:260, 143).

APÈNDIX 2

RESUM D'EMISSIONS MONETÀRIES MUNICIPALS

1298-1718

Dades extretes dels documents annexos i d'altres ja publicats

Abreviatures utilitzades

(a):	abans de	(f):	finals
(c):	vers, <i>circa</i>	(m):	mitjans
(d):	després	(p):	període, no documentat
(i):	inicis		

ÀGER (Noguera)

1328, 22 Nov	Llicència a Ramon Cortit per a fabricar pugeses
1329, 23 Feb (a)	Ampliació de la llicència a Ramon Cortit de manera vitalícia
1329, 23 Feb	Concòrdia entre Ramon Cortit i la Univeristat d'Àger per a la fabricació de pugeses
1333 (c)	Fabricació no documentada a càrrec de R. Burgès
1472, 03 Ago	Acord d'arrendament de la fabricació i administració dels ploms de la vila a Antoni Bofarull
1475, 06 Jun	Acord d'arrendament de la fabricació i administració de 6 ll. de ploms a Joan Çanuy

AGRAMUNT (Urgell)

1300-1310 (p)	Concessió comtal a Ponç Cuc per a fabricar i fer circular pugeses
1331, 15 Set	Concessió d'Alfons el Benigne a Pere Ferrer per a fabricar pugeses
1462-1604 (p)	Emissions no documentades de moneda local
1543-1581 (p)	Emissió de llautó no documentada amb l'heràldica dels Cardona
1604, 17 Nov	Notícia de falsificació de menuts
1607	Acord d'obtenir privilegi per a fer menuts, no reeixit
1626	Un memorial presentat a les Corts, forçosament escrit anys abans, esmenta els menuts d'Agramunt
1641-1642 (p)	Emissions de peces de 5 rals d'argent no documentades
1641-1646 (p)	Emissions de menuts d'aram no documentades
1643, 22 Ago	Notícia de circulació dels diners d'Agramunt a Cervera
1645, 25 Gen	Acord d'obtenir permís reial per a fabricar moneda

AITONA (Segrià)

1298-1400 (p)	Emissió hipotètica de pugeses incuses
1465-1485 (p)	Emissió hipotètica de ploms
1485-1494 (p)	Contramarca hipotètica amb l'heràldica dels Montcada sobre senyals d'aram de Tarragona, Arbeca, i Castelló de Farfanya amb contramarca aspa

L'ALBI (Garrigues)

1464-1484 (p)	Emissions de moneda de plom
1484, 18 Jul	Llicència reial per a fabricar moneda d'aram.
1556-1580 (p)	Emissió hipotètica d'incuses de llautó

ALCOVER (Alt Camp)

1611, 13 Mar	El Consell de Reus es fa ressò de la convocatòria del Consell de la Comuna del Camp per tractar el tema de l'abatiment de la moneda de plata
1611, Jul (a)	El capítol de la catedral de Tarragona concedeix llicència per a fabricar menuts
1611, 09 Jul	Inici fabricació de 349 ll. de menuts de llautó
1611, 30 Nov	Prohibició de la circulació de menuts d'Alcover a Reus
1617, 28 Set	Acord de fabricació de 100 ll. de menuts
1617, 15 Oct	Fabricació de 110 ll. de menuts
1618, 05 Feb	Notícia de falsificació dels menuts
1618, 29 Abr	Acord de fabricar 100 ll. de menuts
1619, 24 Mar	Notícia de falsificació dels menuts
1626, 15 Mai	Notícia de circulació de 52 ll. de menuts

ALMENAR (Segrià)

1328 (a)	Emissió de pugeses no documentada
1328, 07 Jun	Llicència reial a Vidal d'Almenar per a fer pugeses

ANGLESOLA (Urgell)

1471, 08 Mai	Notícia de fabricació de ploms i circulació a Tàrrrega
--------------	--

ARBECA (Garrigues)

1462-1599 (p)	Encunyacions no documentades de plom i coure
1550-1600 (p)	Encunyacions no documentades de llautó
1559 (a)	Circulació de menuts, segurament de llautó
1585	Henry Cock assenyala l'existència de monedes amb llegenda DE ARBECA i àliga
1595, 20 Nov	Llicència del duc Dídac de Cardona per a fabricar 100 lliures de moneda menuda.

ARGENTONA (Maresme)

1642 Emissió no documentada de monedes de 5 rals d'argent

BAGÀ (Berguedà)

1479 (a) Notícia circulació de ploms
1482 Notícia fabricació 2 ll. 16 s. de ploms
1486 Notícia fabricació 1 ll. 16 s. 6 d. de ploms
1488 Notícia de l'abatiment dels ploms
1496 Nova fabricació de 10 ll. 19 s. 8 d. de ploms.
1498 Nova fabricació de 6 ll. de ploms.
1517 Notícia fabricació de ploms
1563 Notícia fabricació de diners de llautó
1566 Notícia fabricació 21 ll. de diners nous
1581 Notícia fabricació moneda
1586, 29 Mai Notícia fabricació 10 ll. 16 s. de menuts
1591, 08 Mai Acord de reconèixer l'emissió de menuts per tal de separar els falsos
1591, 01 Set Acord de fabricar una nova emissió de fins a 30 ll. de menuts per substituir l'anterior
1592, 28 Des Acord de fabricació de 20 o 25 ll. de menuts
1593, 01 Gen Fabricació de 7 ll. 16 s. 6 d. de menuts
1593, 23 Feb Fabricació de 16 ll. de menuts
1596 Notícia de compra de metall per a fabricar més menuts
1597, 14 Mai Fabricació de 9 ll. 14 s. de menuts.
1623 Notícia de circulació de la moneda de Bagà
1627, 25 Jul Notícia de falsificació de la moneda
1635, 14 Oct Acord de retirada de la circulació 200 ll. de menuts
1638, 23 Mar Acord de recirculació de 30 ll. de menuts
1645 Notícia de circulació de més de 200 ll. de moneda
1648, 07 Jun Acord de no treure a la circulació els menuts que estaven desats a l'arxiu
1650, 12 Jun Acord de no treure a la circulació les 150 ll. de menuts desats a l'arxiu
165314.03. Acord de recirculació de 150 ll. de menuts
1683 Acord de fabricació de 100 ll. de menuts, no confirmat

BALAGUER (Noguera)

1300-1328 (p) Emissions de pugeses per Arnau de Cervera i altres concessionaris particulars, amb llicència comtal

1314-1328 (p)	Possible encunyació de pugeses a nom de Teresa d'Entença
1328, 01 Jun	Llicència d'Alfons el Benigne a Pere de Cornelles per a fabricar pugeses
1462, Set (a)	Joan II encarrega al mestre de seca de València l'establiment d'una fàbrica de moneda de curs general a Balaguer
1462, 29 Set	Andreu Català, mestre de seca de València, signa àpoca de les quantitats esmerçades en l'establiment d'una seca a Balaguer
1464, 13 Jun	Fabricació de 16 ll. 19 s. 4 d. de ploms
1469, 20 Set	Fabricació de 56 ll. 7 s. 2 d. de ploms
1470, 30 Abr	Inici fabricació de 68 ll. 10 s. de ploms
1470, 17 Mai	Inici fabricació de 37 ll. 3 s. de ploms
1472	Notícia de l'abatiment dels ploms, en quantitat de 150 ll.
1475	Notícia de fabricació de ploms
1476, Ago	Notícia de la falsificació dels ploms
1480	Arrendament de la fabricació dels ploms a Pere i Francí Gomar
1481	Notícia de l'arrendament de la fabricació dels ploms a Francí Gomar
1482	Notícia de l'arrendament de la fabricació dels ploms a Pere Jaume Claverol
1641-1642	Fabricació de peces de 5 sous i 5 rals d'argent
1642, 24 Feb (a)	Acord d'obtenir llicència per a fabricar moneda, no reeixida

BANYOLES (Pla de l'Estany)

1525, 17 Nov	Acord d'obtenir llicència per a fabricar 3.000 ll. de moneda, no reeixit
1599, 13 Jul	Llicència reial per a fabricar fins a 15.000 ll. de menuts
1600, 15 Jul	Prohibició de circulació dels menuts a Girona
1602	Nova prohibició de circulació dels menuts a Girona
1604	Nova prohibició de circulació dels menuts a Girona
1604, 22 Mar	Queixes dels jurats de Girona per l'excés de fabricació dels menuts de Banyoles i per la seva circulació fora la sotsvegueria de Besalú
1604, 28 Abr	Notícia de circulació abundant de menuts banyolins a Barcelona
1605, 18 Mai	Barcelona demana l'abatiment dels menuts banyolins a la ciutat
1605, 31 Jun	Finalitza la fabricació dels menuts, en quantitat de 47.899 ll. 12 s. 6 d.
1605, 09 Oct	Nova prohibició de circulació dels menuts a Girona
1605	El lloctinent reial aconsella que Banyoles renunciï al privilegi de fer menuts
1605, 17 Nov	Recollida dels menuts autèntics per a contramarcars-los amb un cap de frare
1614 (a)	La ciutat de Girona fabrica menuts utilitzant menuts de Banyoles desmonetitzats

1641

Fabricació de peces de 5 sous i 5 rals no documentada

BELLPUIG D'URGELL (Urgell)

1462-1556 (p)	Emissions no documentades de ploms
1563 (a)	Emissió no documentada d'aram
1563, 25 Mar	Acord de fabricar 30 ll. de moneda, ja obtinguda la llicència
1571, 24 Ago	Notícia de falsificació dels ardots de Bellpuig i acord d'autenticar els falsos amb la marca vella
1573, 15 Nov	Proposta no acceptada de fabricar més ardots
1574, 02 Feb	Acord de fabricació de 30 ll. d'ardits
1575, 16 Gen	Notícia del possible abatiment dels ardots de Bellpuig a Tàrraga
1576, 25 Mar	Notícia de falsificació dels ardots i acord de fabricar-ne amb un motllo nou
1577, 13 Gen	Recollida dels ardots vells per a empremtar-hi el motllo nou al revers
1577, 03 Jun	Notícia de falsificació dels ardots
1581, 05 Mar	Acord i fabricació de 25 ll. d'ardits nous
1582, 21 Gen	Acord de fabricació 30 ll. d'ardits nous i diners
1582, 05 Mar	Acord de fabricació de 40 o 50 ll. d'ardits nous
1583, 14 Feb	Acord de fabricació de 30 ll. d'ardits nous
1583-1640 (p)	Primera i segona Contramarca de triple puig
1583-1610 (p)	Emissió de llautó no documentada
1642	Fabricació no documentada de sisens d'aram
1643, 22 Ago	Notícia de circulació dels sisens a Cervera
1644, 05 Mar	Venda dels sisens desmonetitzats a Barcelona
1652 (d)	Emissió d'ardits aprofitant monedes desmonetitzades com diners de Vic o sisens de Bellpuig
1661, 01 Abr	Acord de fabricació de 200 ll. d'ardits
1661, 08 Mai	Acord de fer obligatori a la vila el curs dels ardots
1661, 09 Mai	Acord de nomenar un canviador dels ardots a la vila
1661, 22 Mai	Notícia del rebuig de la moneda de Bellpuig i de Barcelona
1661 (d)	Contramarca triple puig no documentada
1670, 26 Gen	Notícia de circulació i rebuig dels ardots nous de Bellpuig

BERGA (Berguedà)

1466, 03 Mar	Llicència reial per a fabricar 3.000 ll. de rals i sous iguals que els de Barcelona
1641	Emissió peces de 5 sous i 5 rals d'argent

BESALÚ (Garrotxa)

1641-1642	Emissió no documentada de peces de 5 rals i 5 sous d'argent
1641-1642	Emissió de sisens d'aram
1644, 05 Mar	La ciutat de Barcelona acorda comprar 1.200 ll. de sisens de Besalú desmonetitzats

BISBAL D'EMPORDÀ (Baix Empordà)
--

1641, 27 Nov	Acord de fabricació de monedes de 5 rals i 5 sous d'argent
1641, 23 Des	Inici de la fabricació

BLANES (Selva)

1462-1494 (p)	Emissió no documentada de ploms
---------------	---------------------------------

CALDES DE MONTBUI (Vallès Occidental)
--

1473 (a)	Fabricació de ploms per part del jurat P. Calvons
1473	El clavari recanvia 2 ll. 8 s. 3 d. de ploms
1473	Fabricació de 6 ll. 7 s. de ploms per part el jurat Pere Coromina
1476	Enviament d'un síndic a Barcelona per aconseguir llicència per fer moneda
1477, 10 Gen	Fabricació de 7 ll. 18 s. 2 d. de ploms per part de Pere Coromina
1482	Fabricació de 24 ll. 10 s. 4 d. de ploms
1483	Fabricació de 38 ll. 4 s. 10 d. de ploms, potser incloent els anteriors
1486	Acord imposar talla per retirar els ploms de la circulació
1510	Compra de metall per a fabricar moneda
1512, 11 Oct	Fabricació de 8 ll. 10 s. 2 d. de ploms, segurament d'estany
1515	Fabricació de 42 ll. 13 s. 6 d. de senyals o diners nous de planxa
1524	Notícia de fabricació i falsificació de senyals
1585, 26 Mai	Acord d'obtenir llicència reial per fer moneda
1641, 15 Nov	Acord de fabricació de monedes de 5 rals, sisens i diners
1641, 24 Nov	Consta la fabricació d'encunyats per a batre peces de cinc rals
1641, 21 Des	Contracte amb Pau Gual per a l'encunyació de diners i de peces de 5 rals
1641, 23 Des	Notícia de la fabricació a tall de prova de diners i peces de 5 rals
1642, 07 Feb	Cancel·lació del contracte amb Pau Gual
1642, 23 Feb	Notícia de fabricació de sisens d'aram
1642, 10 Mar	Notícia de rebuig de la moneda de Caldes

1642, 06 Abr Acord de recanviar els sisens a la gent més necessitada

CAMARASA (Noguera)

1299, 10 Jun Llicència reial per fabricar pugeses com les de Lleida

CAMPRODON (Ripollès)

1483-1556 (p) Emissió no documentada
1642 Emissió no documentada de peces de 5 rals d'argent
1642 Emissió de menuts no documentada

CARDONA (Bages)

1483-1611 (p) Emissions no documentades d'incuses de llautó

CASTELLBÒ (Alt Urgell)

1618, 30 Jun Notícia de fabricació i contramarca d'ardits de Castellbò

CASTELLÓ DE FARFANYA (Noguera)

1298-1400 (p) Fabricació no documentada de pugeses a nom de la població i, segurament, d'algun concessionari particular
1483-1499 (p) Emissió de senyals de coure
1483-1556 (p) Contramarca aspa sobre senyals de coure
1645, 27 Mai Informe favorable del Consell d'Aragó per a que la vila obtingui privilegi per a fabricar 20.000 ll. de moneda d'argent i d'ardits.
1645, Mai (d) Llicència reial per a fabricar moneda, segurament no executada

CERVERA (Segarra)

1462, 20 Set Acord de demanar llicència monetària
1465, 14 Mai Acord fabricació moneda d'argent
1465, 28 Mai Llicència reial de Pere de Portugal, i acord per a batre moneda de curs general
1465, 22 Jun Acord de disposar de l'argent de les esglésies per a fabricar moneda i de nomenar Berenguer Miquel com a mestre de seca en substitució d'Antoni Meià
1465, 23 Des Acord de refondre sisens i fabricar rals i mitjos rals
1466, 11 Feb Acord de pagar 30 s. al reconeixedor dels sisens

1467, 21 Jun	Acord de fabricar 100 ll. de ploms d'un diner
1467, 19 Ago	Acord de fabricar 40 ll. més de ploms
1467, 17 Nov	Acord de fabricar 25 o 30 ll més de ploms
1468, 12 Feb	Acord de canviar la forma dels ploms a causa de les falsificacions
1468, Feb (d)	Fabricació de doblers de plom
1468, 23 Ago	Acord de fabricar diners de plom fina arribar a les 100 ll comptant els doblers ja fabricats
1469, 27 Mar	Petició de llicència per a fer malles de plom en substitució de les anteriors monedes
1469, 08 Jun	Acord de fabricar més ploms
1470, 03 Jul (a)	Llicència reial per a fabricar 50 ll. de moneda de plom.
1470, 03 Jul	Acord de fabricar 20 ll de doblers i 20 ll de diners, encomanats a Francí Tarroja
1470, 08 Set	Determinació a fabricar entre 15 i 25 ll de ploms
1472, 16 Mai	Notícia circulació ploms de Cervera
1475, 08 Set	Acord de fabricació de 20 ll. de ploms encomanada a Francí Tarroja
1478, 10 Ago	Retirada dels ploms fabricats per Francí Tarroja el 1475
1478, 05 Set	Empresonament dels paers de l'any 1475 al no voler fer-se càrrec del recobrament dels ploms.
1479, 01 Mai	Francí Tarroja declara haver fabricat tres parells d'encunys i haver fabricat tres vegades ploms quan la vila els mudava.
1479, 15 Mai	Proposta no acceptada de fabricar ploms per substituir les pugeses de LLeida
1479, 19 Set	Acord de fabricar 15 ll de malles i 35 ll de diners de plom
1480, 31 Ago	Notícia de circulació de malles
1482, Feb (a)	Retirada no documentada dels ploms
1482, 03 Feb	Francí Tarroja aconsegueix concessió reial per a fabricar els ploms de Cervera al fer valer la llicència reial del 1470
1482, 20 Feb	Acord de fabricació de 50 ll. de ploms encomanada a Miquel Nadal
1484, 31 Gen	Petició de llicència desestimada per a fabricar senyals de coure
1485, 20 Ago	Acord per intentar retornar la possessió dels ploms a la vila
1486, 14 Ago	El Consell faculta els paers a establir els pactes que calguin amb Francí Tarroja
1486, Ago (d)	Fabricació de ploms a càrrec de Francí Tarroja
1486, 04 Des	Francí Tarroja reclama el apagament dels 20 sous que se li deuen pels ploms de 1470
1487, 23 Des	El Consell acorda amb Tarroja les condicions de l'administració dels ploms
1491, 24 Gen	Francí Tarroja continua administrant la fabricació de ploms
1492, 25 Oct	Acord d'obtenir llicència que reservi a la vila el poder fabricar 100 ll. de ploms

1493, 04 Mai	Gestions per obtenir llicència que reservi a la vila el poder fabricar 50 o 100 ll. de ploms
1494, 20 Gen (a)	Crida del veguer, a instàncies de Tarroja, ordenant la prohibició de tenir més de 20 sous de ploms
1494, 20 Gen	Notícia de falsificació dels ploms i ordre de retirada dels ploms.
1494, 18 Feb	Acord d'intervenir contra l'excessiva fabricació de ploms duta a terme per Tarroja
1562, 30 Nov	Proposta no acceptada de fabricar moneda
1577, 23 Set	Petició de llicència per a fabricar 1.000 ll de menuts
1582, 07 Nov	Proposta de petició de nova llicència
1598, 26 Mar	Proposta de petició de llicència
1626, 27 Abr	Petició de llicència per a fabricar 20.000 ll. de menuts o ardots
1626, 29 Abr	El rei i les Corts deneguen el privilegi de fabricar moneda
1641, 14 Feb	La Cort del batlle atorga llicència per a fer moneda d'argent i aram
1641, 25 Jun	Inici fabricació de monedes de 5 rals d'argent
1641, Jun (d)	Inici fabricació de diners d'aram
1642, 22 Feb	Acord de fabricació de sisens a tall de prova, no reeixit
1643, 22 Ago	Acord de no acceptar la circulació d'altres monedes excepte les de la vila i les de Barcelona
1643, 05 Set	Acord de paralitzar la fabricació de monedes després de la crida del dia anterior
1646, 20 Mar	Els paers de Cervera són absolts d'haver fabricat moneda ilegalment
1713	Petició de llicència reial per a fabricar 100.000 marcs de moneda d'argent i de billó
1716	Resposta del rei denegant la llicència per a fabricar moneda

CUBELLS (Noguera)

1299, 17 Ago	Llicència per a batre pugeses com les de Lleida
--------------	---

FALSET (Priorat)

1560, 28 Ago (a)	Fabricació de moneda de llautó
------------------	--------------------------------

FIGUERES (Alt Empordà)

1641	Emissió no documentada de monedes de 5 rals d'argent
------	--

FRAGA (Baix Cinca)

1298-1400 (p)	Emissions de pugeses no documentades
1399, 11 Set	Confirmació del privilegi de poder fabricar pugeses

GIRONA (Gironès)

1463 (m)	Joan II aprova la fabricació de moneda a Girona, dirigida per Pere de Rocabertí i el mestre de seca Manuel Bou
1463, 27 Set	Joan II concedeix privilegi a la ciutat per poder fabricar moneda d'or, argent i menuts a la seca que ara dirigeix Pere de Rocabertí, un cop acabada la guerra
1463, 18 Nov	Inici fabricació de 450 ll. 15 s. 2 d. de diners rocabertins a Girona
1463 (f)	La Generalitat prohibeix el curs dels diners rocabertins
1464, 23 Feb	Finalitza la fabricació dels diners rocabertins
1464, 08 Mar	Pere de Portugal recorda la prohibició dels diners rocabertins a l'Empordà
1464, 28 Des	Joan II autoritza a Pere de Rocabertí la fabricació de florins a Girona
1465, 28 Feb	Joan II dóna curs general als florins d'or, rals d'argent i menuts de billó fabricats a Girona
1465, 30 Abr	Pere de Portugal autoritza durant dos mesos que els habitants de l'Empordà puguin negociar amb els gironins per tal de desprendre's dels diners rocabertins
1467, 24 Mar	Joan II ordena que els diners rocabertins es prenguin a raó de dos per un diner en lloc de tres per dos diners com fins aleshores
1467, 10 Jun.	Els jurats de Girona ratifiquen la mateixa mesura ordenada per Joan II sobre el valor dels rocabertins
1467, 25 Set	Els jurats de Girona demanen a Pere de Rocabertí que actui per evitar el rebuig dels menuts
1469 (m)	Els jurats demanen a Jordi Llobet, mestre de la moneda del rei, que vagi a la ciutat per fabricar moneda
1469, 15 Jun	Crida obligant l'acceptació de les malles batudes recentment a raó de dos per un diner barceloní
1481, 26 Ago (a)	Ferran II concedeix llicència per a fabricar 200 ll. de menuts
1481, 26 Ago	Acords de recollir el major nombre de rocabertins per tal de contramarcats-los amb les armes de la ciutat a un costat i una G a l'altre i donarlos el valor d'un diner, i d'encomenar l'operació a Jaume Vilar
1482, 05 Gen	Rafael Vilar lliura 115 ll. 18 s. de rocabertins contramarcats
1482, 24 Mai	Acord d'encunyar 84 ll 2 s. de menuts amb els encunys utilitzats per contramarcats rocabertins, de manera que en cada marc hi hagi tres quarts d'unça de plata
1482, 05 Jun.	Finalitza la fabricació dels menuts

1482, 25 Jun	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 200 ll. de menuts
1482, 23 Ago	Finalitza la fabricació de menuts i també de 10 ll. 17 s. 8 d. de malles
1482, 06 Nov	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 200 ll. de menuts
1483, 08 Jul	Acord d'obtenir llicències per a fabricar de 200 a 400 ll. més de moneda i per a poder obrir la caixa de les bosses de la ciutat, on hi ha amagats els encunyys
1483, 21 Jul	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 200 ll. de menuts
1483, 06 Set	Notícia de circulació i abatiment de croets (patacs) de Perpinyà i ploms de dos diners a Girona
1483, 06 Oct	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 400 ll. de menuts
1483, 22 Nov	Acord de fabricació de 50 ll. de malles
1484, 04 Oct	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 300 ll. de menuts
1489 (a)	Retirada de la circulació de la moneda per culpa de les falsificacions
1489, 26 Nov	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 250 ll. de menuts
1489, 15 Des	Acord de recircular els menuts recollits un cop emblanquits i contramarcats amb una E al costat de la G
1490, 08 Nov	L'infant Enric concedeix nova llicència per a fabricar 250 ll. de menuts
1490, 16 Des	Acord de fabricar 120 ll. de menuts amb una G i una E en una cara i l'escut de Girona a l'altra
1492	Fabricació de les 130 ll. de menuts restants de la darrera concessió
1493, 23 Nov	Acord de retirar els menuts de la circulació
1494, 09 Feb	El lloctinent concedeix permís per fer circular els menuts de Girona durant tres mesos, a raó de 24 sous el ducat en lloc de 30 sous, després de contramarcats-los
1494, 31 Des	Notícia de la retirada de 7 ll. de menuts contramarcats amb la rosa per haver-se trencat, ser falsos o massa gastats
1510, 30 Jun	Ferran II atorga llicència per a batre 1.500 ll. de menuts de coure amb talla de 26 o 27 sous
1512, 02 Abr	Ferran II atorga nova llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts
1512, 13 Nov	Ferran II atorga nova llicència per a fabricar 1.000 ll. de menuts
1513, 03 Oct	Notícia de fabricació de menuts amb l'escut de Girona per una cara i una rosa per l'altra
1515, 12 Des	Germana de Foix atorga llicència per a fabricar 4.200 de senyals amb la condició que es fabriquin amb barreja de plata i que es retirin els menuts anteriors
1516	Finalitza el recanvi traumàtic dels menuts vells de Girona pels nous fabricars per l'argenter Francesc Vilar de Perpinyà

1516, 30 Des	Notícia de falsificació dels menuts nous
1520, 18 Gen	Carles I atorga llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts amb barreja de plata
1520	Eloi Perpinyà, d'aquesta vila, reclama tenir l'exclusivitat de la fabricació dels menuts gironins per concessió reial
1523, 24 Des	Carles I amplia la llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts franques de despeses
1525, 17 Nov	Carles I remet al lloctinent de Catalunya el parer sobre la petició de batiment de 4.000 lliures de menuts sol·licitada per Girona
1528, 18 Jul	Carles I atorga llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts
1528, 29 Jul	Acord de fabricar menuts amb lliga de mitja unça de plata per marc i llegendes CAROLUS D. G. i CIVITAS GERUNDA
1528, Ago	Grau Gònech es fa càrrec de la fabricació dels menuts de Girona
1528, Set	Inici fabricació 5.010 ll. 16 s. 1 d. de menuts
1530 (i)	Finalitza la fabricació de menuts
1530, 16 Mar	Carles I amplia la llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts franques de despeses
1534, 11 Nov	El Consell de Vic abat els menuts de Girona
1535, 25 Feb	El mestre racional reclama els comptes de la fabricació dels menuts de Girona
1535, 27 Mai	Carles I concedeix autorització per a fabricar 4.000 ll. de menuts a condició de cedir 2.000 ll. en benefici de la vila de Perpinyà
1535, Mai (d)	Antic Sobirà es fa càrrec de la fabricació dels menuts, que han de tenir les mateixes característiques que els fabricats anteriorment i talla de 25 sous
1535, 01 Oct	Acords de contramarcas amb una G els menuts fabricats, per tal de distingir-los dels falsos, i d'afegir una G als encunys dels menuts que encara s'han de fabricar
1535, 18 Oct	Inici fabricació dels menuts
1537, Nov	El Consell de Girona evita les reclamacions del mestre racional
1543, 18 Jun	Concessió de llicència per a fabricar 2.000 ducats de menuts, a condició que el batiment es dugui a terme a Barcelona, per bé que amb encunys gironins
1553, 19 Abr	L'infant Felip atorga llicència per a fabricar 2.000 ll. de menuts franques de despeses, efectiva a Barcelona per un termini de quatre mesos
1556, 10 Mai	Notícia de circulació dels menuts gironins a Tàrraga
1556, 14 Mai	Notícia de circulació dels menuts gironins a Lleida
1559, 19 Feb	Notícia de circulació dels menuts gironins a Granollers
1565, 11 Mar	Concessió de llicència reial per a fabricar 1.000 ll. de menuts a Barcelona franques de despeses
1566, 06 Jul	Nova concessió de llicència reial per a fabricar 2.000 ll. de menuts franques de despeses a Barcelona
1566, 04 Des	Concòrdia entre el síndic de Girona i el mestre de la seca de Barcelona per la fabricació dels menuts gironins

1567, 23 Set	Nova concessió de llicència reial per a fabricar 2.000 ll. de menuts franques de despeses a Barcelona
1567, Des	Els jurats de Girona s'interessen sobre el funcionament d'una Taula de Dipòsits
1568	Finalitza la fabricació de 5.561 ll. de menuts gironins
1572, 13 Oct	Notícia de circulació de menuts gironins a Vic
1575, 02 Set	Concessió de llicència per a fabricar 4.000 ll. de menuts franques de despeses i acord de que les monedes duguin el cap del rei mirant a l'esquerra
1576 (i)	El mestre racional nomena un delegat en la fabricació de menuts de Girona i estableix en 40.000 marcs la quantitat total de moneda per fabricar
1576, 16 Abr	Barcelona prohibeix la circulació de menuts forasters a la ciutat i es mostra contrària a que Girona continui fabricant moneda
1576, 27 Jul	El mestre racional intervé a favor de Maties Gener de Barcelona i li concedeix la fabricació dels menuts gironins
1576, 27 Jul (d)	El Consell acorda destruir els encunys amb el bust reial a l'esquerra fabricats per l'argenter gironí Geroni Jofre
1577, 04 Set	Primera fabricació dels menuts gironins a Barcelona
1577, 27 Nov	Finalitza la fabricació dels menuts gironins i es destrueixen els encunys
1585, 25 Nov	Felip I confirma a la ciutat el privilegi del 1463 que autoritza la fabricació de moneda d'or, argent o qualsevol altre metall
1586, 25 Nov	Queixes per la circulació excessiva de menuts gironins a Barcelona
1599, 13 Jul	Felip II atorga llicència per a fabricar 10.000 ll. de menuts franques de despeses
1599, Jul (d)	Acord d'iniciar la primera fabricació de 9.977 ll. 2 d. de menuts,
1601, 04 Feb	El virrei desaconsella l'ampliació de la llicència concedida a Girona per a fabricar menuts i la concessió d'una de nova per a fabricar moneda d'or i argent
1602, Mai	Els jurats compren una casa per transformar-la en seca
1603, 21 Gen	Acord de demanar al rei que no concedeixi cap llicència monetària a les viles del bisbat de Girona
1603, 18 Jul	Acord d'iniciar la segona fabricació de 15.123 ll. 18 s. 1 d. de menuts, encomanada a Joan Matxí i Francesc Burguès, que duen una G al coll del rei
1604, 28 Abr	Notícia de circulació abundant de menuts gironins a Barcelona
1604, 06 Jul	Acord d'iniciar la tercera fabricació de 18.698 ll. 17 s. 3 d. de menuts, encomanada a Joan Clapés
1605, 18 Mai	Barcelona demana l'abatiment dels menuts gironins a la ciutat
1605, 29 Ago	Finalitza la tercera fabricació de menuts
1609, 17 Ago	Acord d'iniciar la quarta fabricació de 21.183 ll. 16 s. 4 d. de menuts, encomanada a Joan Clapés i Francesc Burguès
1610, 20 Jul	Presentació dels comptes de la tercera fabricació de menuts al mestre racional

1610, 03 Nov	Acord d'iniciar la cinquena fabricació de 20.904 ll. 5 s. de menuts, encomanada a Joan Clapés i Frencesc Burguès
1611, 04 Feb	Acord de comprar més cases per tal d'ampliar la seca
1611, 11 Mai	Finalitza la cinquena fabricació de menuts
1611, Jun (a)	Acord d'iniciar la sisena fabricació de 19.480 ll. 19 s. 11 d. de menuts, encomanada a Joan Clapés i Frencesc Burguès
1611, 16 Jun	Presentació dels comptes de la cinquena fabricació de menuts al mestre racional
1611, 30 Jun	El lloctinent reial concedeix llicència per a fabricar 3.000 ll. de menuts franques de despeses
1612, 31 Mar	Acord d'iniciar la primera fabricació de la segona llicència, de 23.131 ll. 4 s. 8 d. de menuts, encomanada a Joan Garra
1612, Abr	Finalitza la sisena fabricació de menuts
1613, 12 Abr	Els cònsols de Tarragona prohibeixen la circulació dels menuts gironins a causa de les falsificacions i la mala acceptació
1614, 13 Abr	Queixes per la circulació excessiva de menuts gironins a Palamós
1614, 27 Abr	Finalitza la primera fabricació de menuts de la segona llicència
1614, 16 Jun	Presentació dels comptes de la primera fabricació de menuts de la segona llicència al mestre racional
1614, 06 Jul	Queixes per la circulació excessiva de menuts gironins a Palamós
1617, 15 Abr	Acord de retirar de la cirlació els menuts gironins en el termini de tres dies
1617, 05 Mai	Acord de prendre 4.000 ll. a censal per poder continuar recanviant els menuts
1617, 25 Ago	Barcelona abat els menuts gironins
1618, 25 Ago	Acords de mantenir desats els menuts recollits i d'assajar la quantitat de plata que contenen
1622, Abr	Acord de convertir les més de 89.112 ll. de menuts recollits en ardits barcelonins
1624, Mai	El Consell de Barcelona acorda comprar 40.000 marcs de menuts gironins per convertir-los en moneda barcelonina
1630, 02 Ago	Acord del Consell de Lleida per investigar de quina manera Girona ha convertit els seus menuts en moneda barcelonina.
1640, 21 Nov	El Consell de Barcelona dóna el vistiplau a que la ciutat Girona contramarqui amb punxons seus la moneda d'or
1641, 17 Gen	Els jurats de Girona demanen que la ciutat de Barcelona els permeti la fabricació de moneda d'or i argent
1641, 23 Gen	Acord de fabricació de moneda de plata
1641, 25 Gen	Acord de contramarcar els tentins i escuts de la Taula de la ciutat
1641, 06 Feb	Inici primera fabricació de 14.801 ll. de peces de 5 rals i 5 sous repicades sobre moneda castellana
1641, 20 Feb	Acord de fer circular la moneda d'or a pes
1641, 28 Mar	Inici segona fabricació de més de 57.210 ll. de peces de 5 rals i 5.641 ll. de peces de 5 sous repicades i encunyades de nou

1641, 27 Jul	Acord de comprar un molinet per a fabricar moneda de billó
1641, 08 Oct	Acord de substituir el nom de Philipus pel de Principatus Cataloniae a les monedes d'argent de la ciutat i d'afegir-hi les armes de Girona
1641, 11 Oct	Inici tercera fabricació de 22.814 ll. de peces de 5 rals i 2.855 ll. 15 s. de peces de 5 sous repicades i encunyades de nou
1641, 22 Nov	Notícia d'inici de fabricació de sisens
1641, 29 Nov	Inici quarta fabricació de 8.211 ll. de peces de 5 rals i 5 sous repicades sobre moneda castellana.
1642, 04 Gen	Inici cinquena fabricació de 35.848 ll. de peces de 5 rals i 3.666 ll de peces de 5 sous
1642, 24 Gen	Acord d'arrendar la fabricació de sisens en lloc d'administrar-la directament
1642, 15 Mar	Finalitza la fabricació regular de moneda d'argent
1642, 21 Mar	Acord d'enviar un síndic a Barcelona per comprovar la vigència del privilegi monetari de la ciutat
1642, 23 Abr	Acord d'arrendar la fabricació de riells per a encunyar sisens
1642, 09 Mar	Acord d'enviar un síndic a Barcelona per demostrar la vigència del privilegi monetari de la ciutat
1642, 29 Des	Inici sisena fabricació de 85.165 ll. 10 s. de peces de 5 rals i 10.260 ll. 5 s. de peces de 5 sous
1643, 16 Mar	Finalitza la fabricació de moneda d'argent
1644, 17 Feb.	Els cònsols de Figueres demanen que la Taula de Girona accepti menuts i sisens
1644, 03 Mar	Notícia de circulació problemàtica dels sisens de Girona a Cervera
1645, Des	Finalitza la fabricació regular de sisens
1647, 22 Feb	El Consell de Barcelona acorda comprar els sisens desmonetitzats de Girona, que sumen de 170.000 a 180.000 ll.
1647, 17 Abr	Barcelona compra més de 592 roves de sisens de Girona
1648, 24 Mar	El Consell de Girona ofereix vendre una gran suma de sisens a Barcelona
1648, 08 Abr	Barcelona compra 127.000 ll. de pes de sisens de Girona, a raó aproximadament de diner i mig per sisè
1648, Jun (f)	Finalitza l'adquisició de més de 777 quintars de sisens de Girona iniciada el més d'octubre de 1647
1653, Jul (a)	Acord entre el Consell i l'exèrcit per a fabricar moneda d'argent i or
1653, Jul	Inici de l'obtenció de metalls per fabricar moneda
1653 (m)	Notícia de la circulació de peces de "set sous i mig"
1653, 14 Set	Acord de lliurar 2.000 ll. de menuts al governador militar per a distribuir-los entre la tropa
1654, 13 Gen	Acord de retirar de la circulació 4.000 ll. de menuts
1654, 06 Mar	Acord de recircular una altra partida de menuts
1654, 20 Abr	Notícia del rebuig dels menuts gironins a la ciutat

1654, 09 Jun	El general Pablo de Parada demana poder canviar 2.500 ll. en rals de vuit per 2.000 ll. dels menuts que el Consell té desats i obté la negativa per part de les autoritats gironines
1654, 10 Jun	El governador militar Antonio Zúñiga entra a Girona i es fa lliurar per la força 500 ll. de menuts
1654, 11 Jun.	Es repeteix l'acció del dia anterior i el Consell es veu obligat a lliurar 800 o 1.500 ll. més de menuts al governador militar
1654, 01 Jul	El Consell d'Aragó examina les queixes del Consell gironí i resol reprovar el comportament del governador militar
1654, 04 Jul	Acord de retirar 5.000 ll. de menuts de la circulació
1654, 25 Jul	El rei confirma l'ordre de restitució de la moneda girona a les autoritats locals

GRANOLLERS (Vallès Oriental)

1556 (a)	Emissió de senyals indeterminats
1556, 24 Jun	Acord fabricació 72 ll. de menuts
1556, 06 Set	Fabricació dels menuts
1557, 13 Gen	Canvi d'encuny i reencunyació sobre els menuts anteriors
1559, 19 Feb	Acord de fabricació de 60 ll. de menuts “dels del senyal de la creu”
1562, 26 Abr	Acord de fabricació de 60 ll. de menuts
1562, 26 Mai	Acord de fabricació de 100 ll. de menuts
1570, 16 Mai	Acord de fabricació de 120 ll. de menuts
1571, 02 Set	Acord de fabricació de 200 ll. de menuts
1572, 13 Oct	Notícia de circulació de menuts de Granollers a Vic
1599, 30 Jun	Confirmació reial de la facultat de la vila per a fabricar moneda només amb el permís del batlle
1600	Fabricació de 574 ll. 7 s. 3 d. de menuts
1601	Fabricació de 479 ll. 5 s. 1 d. de menuts
1602	Fabricació de 1.457 ll. 7 s. 11 d. de menuts
1603	Fabricació de 279 ll. 13 s. de menuts
1605-1612 (p)	Fabricació no documentada de menuts
1612, 08 Feb	La ciutat de Vic compra menuts de Granollers desmonetitzats per fabricar moneda
1627, 26 Gen	La ciutat de Barcelona aconsegueix revocar la llicència concedida per a fer menuts a Granollers
1633, 01 Abr	Inici fabricació 678 ll. 19 s. de menuts amb data 1632
1641, 13 Ago	Acord de mostrar el privilegi per fer menuts a la Generalitat per tal de poder fabricar sisens d'aram
1641, 23 Ago	Acord fabricació monedes de 5rals i 5 sous de plata
1641, 29 Oct	Pacte amb l'argenter Ramon Nadal per a fabricar la moneda de plata

1641, 21 Des	Acord d'obtenir permís per a fabricar sisens
1642, 23 Mar	Finalitza la fabricació de 65.000 peces de cinc rals
1643, Jun	Deliberació per a fabricar 1.000 escuts de menuts

GRATALLOPS (Priorat)

1561, 12 Gen (a)	Fabricació de moneda no documentada
1608, 01 Set	Llicència concedida pel prior d'Escaladei per a fabricar 70 ll. de diners

GRAUS (Baixa Ribagorça)

1298-1400 (p)	Probable emissió no documentada de pugeses
1556-1612 (p)	Probable emissió no documentada de menuts de llautó

IGUALADA (Anoia)

1468, 23 Mar	Acord fabricació 10 florins de menuts
1471 (a)	Ampliació de la fabricació no documentada
1471, 31 Mar	Ordre d'empresonament per l'administrador dels menuts
1641	Inici fabricacions de monedes de 5 rals d'argent
1644	Probable data de finalització de les emissions de moneda
1645, 20 Abr	Inici de les investigacions judicials sobre la legalitat de l'emissió de moneda a Igualada

LLEIDA (Segrià)

1299 (a)	Emissió de pugeses
1299-1339 (p)	Emissions no documentades de pugeses
1340, 21 Jun	Acord per demanar la introducció del curs de la moneda barcelonina a la ciutat
1340, 14 Jul	Acord de fabricar 30 ll. més de pugeses, a compte d'uns particulars
1340, 15 Jul	Acord de fabricar 100 ll. de pugeses
1346, 18 Set	Introducció (momentània) del curs de la moneda barcelonina a Lleida, pactant que 4 pugeses siguin equivalents a un diner barceloní
1366	Acord d'arrendar la fabricació de 300 ll. jaqueses de pugeses amb els motllos acostumats
1371, 28 Ago	Proposta no acceptada de rebaixar el valor de la pugesa de 6 per un diner jaquès a 8 per un diner jaquès
1371, 13 Oct	Acord de retirar de la circulació de 500 ll de pugeses

1371, 10 Nov	Notícia de falsificació de pugeses
1372, 18 Ago	Notícia del refús popular de les pugeses
1402, 15 Ago (a)	Fabricació de pugeses, a compte dels framenors
1402, 25 Ago	Acord de fabricació de 60 ll. de pugeses, a compte dels missatgers
1406	Notícia de falsificació de pugeses
1421, 10 Jul	Notícia de rebuig de les pugeses i acord de fer-les portar al racional per a que les compti
1421, 15 Jul	Curs forçós de les pugeses sota pena de 10 ll. i recompensa de 10 ll. a qui denunciï un falsificador
1434, 21 Mai	Notícia de refús popular de les pugeses
1434, 07 Jun	Acord de fabricar pugeses més grosses i canviar-les per les velles pes a pes.
1434, 13 Ago	A causa del pes irregular, les pugeses velles són recanviades dues per una de nova
1435, 09 Abr	Notícia del furt de l'encuny de les pugeses noves
1435, 26 Mai	Acord de retirada de les pugeses noves
1457, 18 Gen	Notícia de falsificació de les pugeses i acord d'establir un valor liberatori d'un diner de pugeses per cada 4 diners i de 2 sous per cada lliura
1462-1468 (p)	Substitució de la moneda jaquesa per la barcelonina en els comptes oficials
1464, 20 Feb	Jaume Mas consta com a mestre de la seca de Lleida
1464, 16 Jul (a)	Fabricació no documentada de croats a nom de Pere de Portugal i de la ciutat de Lleida, i de sisens amb retrat d'Enric de Castella i de Pere de Portugal i llegenda ILERDENCIS
1465 (a)	Fabricació no documentada de sisens a nom de la ciutat i retrat de Joan II
1465	Jaume Mas fabrica sisens i rals de València a Lleida, per compte del rei Joan II
146627.05.	Autorització a Jordi Llobet, mestre general de totes les seques del Principat, per a fabricar moneda d'or i argent a Tarragona, Montblanc o Lleida
1468, 04 Oct	Proposta de fer encunyar pugeses
1479, 29 Set	Notícia de retirada de les pugeses de Lleida
1482, 07 Oct	Notícia de falsificació de pugeses "fetes buydant e no gens a colp" i que "couregaven e que no eren de tal color com les que fahen primeres"
1483, 28 Mai	La vila de Tàrrega reaprofitava una partida de pugeses de Lleida desmonetitzades
1483, 25 Ago	Acord fabricació de pugeses "de bon metall i del cuny bo"
1486, 19 Mai	Acord de fabricar 100 ll. de pugeses d'aram
1495, 22 Ago	Notícia que a Cervera tenen una partida de pugeses desmonetitzades
1517, 20 Jun	Notícia de circulació d'ardits de Burdeus i francesos a Lleida

1530, 04 Mai	Notícia de circulació de testons a Lleida
1533, 03 Nov	Barcelona s'oposa a que Lleida obtingui privilegi de batre moneda de plata
1537, 20 Set	Notícia de circulació de testons a Lleida
1556, 18 Mai	Acord de comprar una partida de diners jaquesos per fer front a l'abatiment de la moneda de billó barcelonina
1589	Establiment d'una Taula de Canvi a Lleida
1589, 25 Mai	Acord d'obtenir privilegi per a fabricar menuts
1598, 26 Nov	Notícia de circulació marginal de testons a Lleida
1599, 30 Jun	Privilegi reial per a fabricar menuts en lloc de pugeses
1599, 23 Jul	Acord d'executar el privilegi per a fer menuts
1599, 01 Oct	Acord de com administrar els diners obtinguts amb la fabricació de menuts
1600, 16 Jul	Acord sobre l'administració dels diners obtinguts amb la fabricació de menuts
1604, 02 Abr	Pagament a Joan Oller per haver fabricat menuts
1609, 04 Jun	Acord de deixar sumes de menuts a les Universitats que ho demanin
1610 (a)	Notícia de falsificació dels menuts de Lleida a Menàrguens
1611, 02 Abr	Acord de recanviar la moneda de plata amb els menuts de la ciutat
1611, 25 Mai	Acord d'emprar 6.000 ll. per a recanviar la moneda de plata pels sous barcelonins
1612	Informe en el qual el rei pregunta si els menuts de Lleida han estat fabricats per un ferrer
1614, 07 Gen	Acord de deixar menuts a un administrador per a que els canviï per moneda de plata
1614, 23 Mai	Queixes per l'abundància de menuts en circulació
1615, 23 Abr	Publicació crida recordant l'ús exclusiu dels menuts a la ciutat
1618, 20 Gen	Publicació crida recordant l'ús exclusiu dels menuts a la ciutat
1619, 28 Nov	Publicació crida recordant l'ús exclusiu dels menuts a la ciutat
1623, 10 Gen	Acord fabricació més menuts
1623, 27 Oct	Deliberació per a fabricar els menuts amb un martinet
1625, 09 Ago	Arrendament de l'enclusa de la fàbrica de menuts perquè no se'n fan
1626, 16 Jul	Acord de recanviar els trentins d'or retallats amb l'ajuda dels menuts
1627, 15 Jun	Acord d'anar a Barcelona a comprar més aram per fer menuts
1627, 03 Jul	Acord de prendre els trentins a la taula al for d'un ral d'interès per trentí
1627	Notícia de falsificació dels menuts amb la llegenda errònia PHILIPPVS
1628, 03 Set.	Acord d'anul·lar la prohibició de treure menuts de la Taula per tal de comprar blat

1629, 27 Oct	La Taula de Lleida ofereix fins a 3 sous d'interès per cada trentí recanviat per menuts
1630, 11 Abr	Notícia que el carnicer de les Borges Blanques no vol prendre els menuts
1630, 28 Mai	Acord d'emprar 10.000 ll. a censal per recanviar els menuts
1630, 07 Jun	Acord de recollir els menuts nous i tornar-los en menys quantitat a la circulació, un cop contramarcats
1630, 18 Jun	Acord de retirar de la circulació els menuts vells
1630, 09 Jul	Notícia de que el Consell s'ha gastat 4.000 ll. per a recanviar els menuts vells
1630, 14 Jul	Notícia del rebuig cap als menuts de la ciutat
1630, 24 Jul	Acord de prohibir l'entrada de qualsevol moneda de billó que no sigui de Lleida a la Taula de Canvi
1630, 26 Jul	Nomenament de visurador i comptador de les paperines de menuts
1630, 02 Ago	Acord per investigar de quina manera la ciutat de Girona ha convertit els seus menuts en moneda barcelonina.
1630, 23 Set	Final del recanvi dels menuts nous per 6.066 ll. de menuts contramarcats
1630, 23 Set	Acord de no arrendar novament el martinet per por a que serveixi per a falsificar moneda
1630, 17 Nov	Acord d'emprar 6.000 ll. a censal per abatre tots els menuts en circulació
1630, 01 Des	Notícia de la recollida de tots els menuts i prohibició del curs de la moneda jaquesa
1631, 06 Feb	Acord d'enviar una mostra de menuts a Barcelona per a veure si contenen argent
1631, 14 Jun	Acord de vendre el metall dels menuts recollits
1631, 13 Ago	Acord de vendre les mantxes de la fàbrica dels menuts
1632, 18 Mar	Acord del Consell barceloní de pagar 3.664 ll. a la ciutat de Lleida pel preu de més de 140 quintars de menuts
1634, 09 Jun	Notícia que a la Taula de Canvi només entren menuts i ardots però no moneda de plata
1640, 12 Oct	Acord d'obtenir permís per fabricar 10.000 ll. d'ardits en moneda d'or i argent a Barcelona
1640, 30 Oct	Permís del Consell barceloní per a fabricar moneda per compte de la ciutat de Lleida, sempre que sigui fabricada a martell
1640, 06 Nov	Crida convidant els ciutadans a vendre or i plata per la fàbrica de moneda
1640, 20 Des	El Consell de Lleida acorda demanar permís a la Junta de Braços per a fabricar moneda de plata
1641, 20 Gen	Acord fabricació rals de plata amb els encunys del segle XV
1641, 01 Mar	Acord de fer venir un argenter d'Agramunt per a fabricar moneda
1641, 01 Mar	Fabricació de 5 ll. de menuts a martell a tall d'assaig
1641, 16 Mai	Fabricació de 790 ll. de rals de plata

1641, 29 Jul	Contracte amb Joan Aldavó i Pere Badoa per a fabricar un molinet ben equipat i dur lo a Lleida
1641, 29 Nov	Inici fabricació de 1970 monedes de 5 rals de plata
1641, 11 Des	Arribada del molinet a Lleida
1642, 03 Gen	El francès Pere Laverdet fabrica tres parells nous d'encunys per marcar peces de 5 rals
1642, 13 Gen	Acord per enllestir els encunys per marcar sisens i ardits
1642, Gen	Acord amb Pere Montamat i Joan Colie per a fabricar sisens i menuts
1642, 11 Mar	Contracte amb l'argenter Jacint Sobrepueyo per a fabricar sisens
1642, Jun	Inici fabricació de 206 monedes de 5 rals de plata
1643, 19 Feb	Instruccions al síndic per a obtenir privilegi de fer menuts i sisens
1643, 07 Abr	Inici fabricació 450 ll. de menuts amb la "marca de la ciutat de ramellet"
1643, 30 Mai	Finalitza la fabricació de menuts
1643, Jul	Inici fabricació de 375 monedes de 5 rals de plata
1643, 22 Ago	Notícia de circulació dels menuts a Cervera
1644, 05 Ago	Acord de comprar moneda aragonesa per finançar diverses despeses i ordre de no admetre la circulació dels sisens catalans
1644, 24 Set	Petició rebutjada per anar a territori enemic a gastar la moneda catalana recollida
1645, 03 Abr	Llicència reial per a fabricar 30.000 ducats de moneda de plata castellana i 2.000 ducats de menuts.
1647, 06 Abr	El Consell d'Aragó recomana al rei que prorrogui el termini que té la ciutat de Lleida per a pagar els drets corresponents a la concessió del privilegi
1647, 17 Mai	Acord de girar 2.000 ll. a Tomàs Nogués per a iniciar la fabricació de moneda de plata
1647	Comptes referits a la fabricació de moneda a Lleida
1651, 08 Mar	Acord de nomenar Joan Meliarta com a administrador de la fàbrica de moneda
1651, 13 Mar	Inici fabricació monedes de 2 rals castellans de plata
1652, 12 Mai	El governador de Lleida explica al rei els problemes de les monedes fabricades per la ciutat i li recomana la no continuació del privilegi
1652, 12 Mai	Inici de gestions per solucionar el problema de la manca de pes de les monedes de llei castellana fabricades darrerament
1652, 16 Mai	El governador de Lleida ordena aturar la fabricació de moneda i recollir la defectuosa
1652, 02 Jun	El governador de Lleida assabenta el rei del cessament de les emissions i la recollida de la moneda
1652, 14 Jul	El Consell d'Aragó autoritza la continuació del batiment de 2.000 ll. de moneda de plata
1659, 05 Abr	Final fabricació de unes 1.825 ll. de moneda de plata a Lleida

1659, 24 Jun	Inici d'investigació a Barcelona sobre la moneda de plata castellana batuda a Lleida
1659, 26 Jun	La ciutat de Lleida rep el doctor Rull, comissionat per tal d'investigar la fabricació de moneda de plata
1660, 24 Ago	Acord d'enviar una còpia del privilegi per a fabricar moneda al Mestre Racional

MANRESA (Bages)

1469	Petició de llicència a Reiner d'Anjou per fer moneda
1470, 23 Nov	El Consell autoritza els jurats a comprar plom i concordar la fabricació de moneda
1472, 15 Jun	Joan II confirma la llicència per a fabricar moneda
1473, 11 Gen	Fabricació de ploms a càrrec de Bernat Obiols per fer front a despeses de la ciutat
1473, 08 Mai	El Consell demana a Bernat Obiols que mantingui la circulació dels menuts fins el 15 d'agost.
1474, 22 Gen	Acord de retirar els menuts de la circulació a causa del seu refús
1474, 27 Feb	Acord d'allargar el termini de recanvi dels menuts i de deixar-ne 25 ll. en circulació, que hauran de ser recanviats a mitges entre la ciutat i Bernat Obiols
1474, 04 Abr	La ciutat accepta l'oferiment de Bernat Obiols de fer-se càrrec de la totalitat de menuts en circulació, a causa de la dificultat del recanvi
1474, 30 Mai	La ciutat estableix una talla per tal de recanviar els menuts i acorda amb Obiols que els acabi de retirar el darrer dia de juliol
1484, 24 Oct	Notícia de falsificació dels ploms de Manresa
1489, 21 Des	Acord fabricació de 60 ll. de ploms
1489, 02 Mai	Acord fabricació de 40 ll. de ploms
1493, 13 Ago	Acord de retirar els ploms de la circulació
1493, 16 Ago	Acord de fabricar un nou encuny per fer moneda i substituir l'anterior
1493, 25 Ago	Acord de fabricar tants ploms nous com els que s'han recollit
1494, 07 Ago	Acord fabricació 60 ll. de ploms
1494, 31 Ago	Acord fabricació 100 ducats de ploms per poder comprar forment
1494, 08 Oct	Acord de retirar de la circulació els ploms del senyal de Sant Maurici i canviar-los per uns altres de diferent senyal
1494, 12 Oct	Acord de fer crida per recollir els ploms de Sant Maurici
1494, 15 Oct	Acord d'establir talla per a poder recanviar les 300 ll. de ploms
1494, 11 Nov	El Consell es fa ressò d'haver-se trobat més ploms en circulació que els autoritzats
1495, 01 Feb	El Consell acorda vendre el blat comprat amb els diners dels ploms
1641, Abr	Inici fabricació monedes de 5 rals i 5 sous de plata
1641, Nov	Finalitza la fabricació de 5.150 ll. de moneda de plata

1642, Abr	Inici fabricació sisens d'aram
1642, Jun	Finalitza la fabricació de 70.000 sisens
1643, 22 Ago	Notícia de circulació dels sisens a Cervera
1644, 03 Mar	Notícia de circulació problemàtica dels sisens a Cervera
1646, 12 Set	La ciutat de Barcelona acorda comprar més de 33 quintars de sisens de Manresa desmonetitzats
1648, 23 Jun	La ciutat de Barcelona compra més de 38 quintars de riells de sisens de Manresa desmonetitzats

MATARÓ (Maresme)

1641, 16 Set	La vila de Mataró esmerça 500 ll. per comprar argent per fer moneda
1641, Set (d)	Fabricació de peces de 5 rals d'argent
1641, 11 Des	Notícia de circulació de la moneda a Terrassa

MEQUINENSA (Baix Cinca)

1298-1400 (p)	Emissió no documentada de pugeses
---------------	-----------------------------------

MONTBLANC (Conca de Barberà)

1466, 27 Mai	Autorització a Jordi Llobet, mestre general de totes les seques del Principat, per a fabricar moneda d'or i argent a Tarragona, Montblanc o Lleida
1508-1611 (p)	Emissions no documentades de menuts de plom i llautó

OLIANA (Alt Urgell)

1508-1600 (p)	Emissions no documentades
1573	Notícia de falsificació de la moneda d'Oliana
1599, 08 Nov	Notícia de circulació d'ardits d'Oliana
1603, 09 Abr	Notícia de circulació de'ardits d'Oliana
1642, 03 Des	Contracte de la vila amb Anglarill per a fabricar diners d'aram
1643, Jul	Els còsols de Solsona demanen a la vila d'Oliana que asseguri els seus menuts
1643, 22 Ago	Notícia de circulació dels diners d'Oliana a Cervera

OLOTT (Garrotxa)

1641, 01 Jul	Acord de fabricar monedes de 5 rals i 5 sous i d'enviar a buscar l'argenter Bover a Vic
--------------	---

1641, 06 Jul	Inici fabricació moneda d'argent, sisens i menuts
1641, 01 Ago	Finalitza la fabricació d'unes 8.900 ll. de moneda
1641, 21 Set	Acord de pagar la fabricació de dos molinets per a fer moneda
1642, 05 Gen	Acord d'iniciar una nova fabricació de moneda.
1642, 12 Mar	Pau Marcillo diposita 2.154 ll. de menuts a la Taula de Canvi
1642, 22 Mar	Notícia d'haver existit una possible fàbrica de sisens
1642, 28 Mar	Pau Morcillo diposita 889 ll. de menuts a la Taula de Canvi
1645, 19 Jul	Investigació judicial sobre la legitimitat de les fabricacions de moneda a Olot
1649, 01 Jul	La vila d'Olot paga 50 ll. al Mestre Racional al no haver pogut proporcionar tots els comptes de la fabricació de moneda

ORGANYÀ (Alt Urgell)

1508-1600 (p)	Emissions no documentades d'ardits i diners
1568	Notícia de falsificació d'ardits i diners
1573	Notícia de falsificació de la moneda d'Organyà
1581, 18 Feb	Els ardits i diners són abatuts a la Seu d'Urgell
1585, 22 Gen	Notícia de falsificació de la moneda d'Organyà
1587, 06 Abr	El Capítol de la Seu escolta la petició i concedeix llicència a la vila per a fabricar 100 ll. de moneda menuda.

PALAMÓS (Baix Empordà)

1483, 25 Ago	Concessió de llicència per a fabricar 25 ll. de menuts
1484, 14 Feb	Nova concessió de llicència per a fabricar 50 ll. de menuts
1486, 08 Mai	Nova concessió de llicència per a fabricar 100 ll. de menuts
1604, 02 Gen	La ciutat de Girona s'oposa a les pretensions de Palamós d'obtenir llicència per a fabricar moneda

PERPINYÀ (Rosselló)

1427, 10 Jul	Llicència als cònsols de Perpinyà per a encunyar 7.000 marcs de moneda menuda " a la llei de València"
1438, 05 Oct	Llicència al lloctinent del mestre de seca, Joan Cases, per a fabricar 1.000 marcs de menuts "com els de València" de llei de dos diners i talla de 24 sous, per comte dels cònsols
1457, 10 Set	Llicència als cònsols de Perpinyà per a encunyar 30.000 marcs de rals i mitjos rals de plata, i 2.000 marcs de menuts i malles, durant sis anys
1463	Inici de la primera ocupació francesa. Emissió de moneda francesa la seca
1473	Finalitza l'ocupació francesa

1473, 01 Feb	Gaspar Vilar és nomenat mestre de seca
1474, 26 Set	Joan II ordena que la seca de Perpinyà encunyi 1.000 marcs de menuts, per comte dels cònsols de la vila
1476	Inici de la segona ocupació francesa. Emissió de moneda francesa la seca
1483, 07 Ago	Notícia de circulació de croets (patacs) de Perpinyà a Girona
1483, 06 Set	Girona abat els croets de Perpinyà a la ciutat
1489, 03 Gen	Notícia d'una crida abatent les monedes estrangeres a Perpinyà
1493	Finalitza l'ocupació francesa
1493, 04 Set	L'ordre de creació del principat d'or esmenta que aquesta moneda es fabricarà a Barcelona i Perpinyà
1495, 12 Oct	Ferran II autoritza la vila de Perpinyà a batre 2.000 ll. de menuts, amb poder liberatori d'un quart de ral
1496, 30 Mar	Ampliació de la llicència anterior en 1.000 ll. més
1499, 18 Nov	Nova llicència autoritzant la fabricació de 2.000 ll. més de menuts de similars característiques
1503 (a)	Possible nova llicència per a fabricar 4.000 ll. de menuts
1503, 24 Oct	Nova llicència per a fabricar 2.000 ll. més de menuts
1505, 30 Jul	Prohibició al mestre de seca que continui fabricant moneda fins que els cònsols no es comprometin a recanviar la moneda de billó per bona moneda de plata o or
1510	Notícia de petició al rei d'obtenir facultat de fabricar moneda com la consentida a la ciutat de Barcelona
1515, 29 Nov	Germana de Foix concedeix llicència per a fabricar 3.000 ll. de menuts
1517, 06 Set	El Consell de Puigcerdà acorda nomenar un reconeixedor dels menuts de Perpinyà
1523, Gen	Joan Guerau Bohigues, mestre de la seca, és multat pel mestre racional per no haver portat els comptes de diversos batiments
1523, 07 Mar	Carles I atorga llicència per a encunyar 2.000 ll. de menuts
1525, 25 Feb	Ordre de Carles I al mestre de la seca dels comtats de Rosselló i Cerdanya d'encunyar ardits i menuts a Perpinyà o a Puigcerdà en benefici d'aquesta darrera vila, fins la quantitat de 2.000 ducats
1525, 15 Abr	El Consell de Puigcerdà acorda que si la vila de Perpinyà no consenteix la fabricació de moneda amb els seus encunys, se'n facin de nous amb la marededeu i les barres d'Aragó
1525, 17 Nov	Carles I remet al lloctinent de Catalunya el parer sobre la petició de batiment de 4.000 ducats de sous i mitjos sous sol·licitada per Perpinyà
1528, 19 Jul	Carles I atorga privilegi per a fabricar 3.000 ll. de moneda de billó, franques de drets
1531, 09 Jun	Joan Salrà, mestre de seca, és multat pel mestre racional per no haver presentat els comptes de certes fabricacions de moneda
1531, 16 Set	Ordinacions castigant el contractar amb dobles i ardits francesos i l'exportar or i argent

1531	Notícia de fabricació de sous i dobles sous de billó
1532 (a)	Se sospita que els principats fabricats a Perpinyà entre 1516 i 15131 no són conforme a la llei
1532, 24 Feb	Ordre a Joan Salrà, mestre de seca, de no encunyar cap tipus de moneda fins nou avís
1533, 10 Nov	Ordinacions castigant el contractar amb dobles i ardits francesos i l'exportar or i argent
1534	Queixes de la ciutat de Barcelona a les Corts per la possibilitat que Perpinyà fabriqui moneda de billó
1535, 20 Abr	Els moneders de Perpinyà participen a Barcelona en l'encunyació de la moneda destinada a l'expedició a Túnis
1535, 27 Mai	Carles I concedeix autorització a Girona per a fabricar 4.000 ll. de menuts, 2.000 de les quals hauran de ser en benefici de la vila de Perpinyà, on no s'hi pot encunyar moneda perquè els operaris són a Barcelona
1536, 04 Mai	Nova ordre a Joan Salrà, mestre de seca, de no encunyar cap tipus de moneda fins nou avís
1598, 19 Feb	Privilegi atorgat a per a batre sisens, sous, sous dobles i altre moneda fins a 60.000 ducats (potser 02.01.1598)
1598, 12 Jul	Acord d'engegar l'emissió de moneda amb lliga de dues unces i mitja de plata i cinc unces i mitja de coure per marc, de manera que en cadascun marc hi hagi un terç de plata.
1599, 13 Jul	Possible llicència reial de Felip II per a fabricar 40.000 ducats de moneda de billó
1602, 07 Oct	Notícia del rebuig de la moneda de billó
1603, 08 Gen	Permís per a reduir a la meitat el valor circulatori de la moneda de billó
1603, 18 Feb	Acord de no mudar el valor circulatori de la moneda batuda el 1531
1603, 14 Mai	Felip II autoritza la fabricació de 1.000 ducats de menuts (11 de maig)
1603, 24 Set	Felip II atorga llicència per a fabricar 20.000 ducats de moneda de billó en tres anys
1606, 14 Jun	Instruccions del mestre racional per dur a terme la llicència anterior, ara forçosament reduïda a 4.000 ducats per haver-se esgotat el termini, amb les següents característiques: talla de 480 a 490 menuts per marc, la meitat pels ardits, i llei de 5 argenços 15 grans d'argent per 7 unces 10 argenços 21 grans de coure
1606	Notícia de fabricació de menuts i acord d'obtenir nova llicència per a fabricar-ne més
1606, 10 Nov	Joan Barceló és nomenat mestre de seca en substitució de Josep Boquet
1607, Jun	Nou acord d'obtenir llicència per a fabricar menuts
1609, 08 Jul	Informe extens sobre la conveniència d'una nova llicència per a fabricar menuts
1609, 20 Jul	El Capítol d'Elna sol·licita una nova llicència per a fabricar menuts a Perpinyà

1609, 26 Nov	Reiteració de les supliques per a obtenir nova llicència i parer favorable del rei
1610 (c)	La vila de Puigcerdà ofereix 8.000 ducats d'ardits a Perpinyà a meitat de preu a condició que no s'iniciï cap nova fabricació de moneda
1611, 29 Mar	Nova demanda de llicència per a fabricar menuts
1611, 15 Abr	Felip II atorga llicència per a fabricar 2.000 ducats de menuts
1611, 03 Mai	El Consell de Thuir acorda donar suport a una nova fabricació de moneda a Perpinyà
1611, 09 Mai	Ampliació de la llicència anterior en 2.000 ducats més
1611, Mai	La fabricació de moneda és encomanada a Miquel Bosc
1611, 10 Jul	Abatiment de la nova moneda de Perpinyà a Puigcerdà
1613, Jul	Continuació de la fabricació de menuts i acord d'obtenir nova llicència per a fabricar menuts i ternets
1614, Jul	Continuació de la fabricació de menuts
1617, Jul	Acord d'obtenir nova llicència
1623, 18 Oct.	Pere Lloran és nomenat mestre de seca
1626	El memorial presentat a les Corts esmenta els menuts de Perpinyà
1632, 12 Oct	Acord d'obtenir llicència per a fabricar 30.000 ducats de moneda
1632, 19 Oct	Parer favorable del Consell d'Aragó a la concessió de nova llicència a Perpinyà, però amb la condició de reduir el nombre de moneda fabricant
1636, Jun	Reiteració de l'acord d'obtenir nova llicència
1636, Jun (d)	Gràcia de 2.000 escuts de menuts i ardits
1637	Felip III atorga llicència per a encunyar fins a 20.000 ducats de menuts
1637, Jul	Acord de no engegar la fabricació de moneda
1643, 02 Set	Acord inici fabricació de moneda després d'haver obtingut llicència
1643, 08 Set	Llicència per a fabricar fins a 20.000 ducats de moneda de billó, entre dobles sous, sous, sisens, ardits i menuts
1644, 15 Mar	Llicència per a rebaixar la quantitat d'argent dels sous i dobles sous, per a incrementar la fabricació d'aquestes monedes en substitució dels ardits i sisens que no s'encunyan, i per a permetre l'emissió de menuts de coure pur
1644, 09 Abr	Notícia de retirada de la circulació dels sous i dobles sous fabricats amb més plata
1644, 08 Jul	Notícia de circulació de la moneda de Perpinyà a Puigcerdà
1645, Jun	Acord d'obtenir nou privilegi per a fabricar 40.000 ll. de menuts
1645, 23 Nov	Finalitza la fabricació de menuts, encomanada a Pere Pujol
1646, 31 Mar	Nova llicència per a fabricar 30.000 ducats de moneda de billó
1647, Jun	Acord d'aturar la fabricació de dobles sous, continuar la fabricació de menuts, i demanar llicència per a fabricar quartillos
1648, 27 Gen	Acord de recollir els dobles sous de la circulació per tal de contramarcas els bons amb el cap de sant Joan

1648, 15 Jun	Nomenament de reconeixedor de monedes
1648, Jul	Notícia que a la Taula hi ha 1.200 ll. de dobles sous tallats
1649	Finalitza la fabricació de moneda, encomanada a Antoni Generés
1649, 23 Jul	Acord de posar a l'encant la fabricació de 8.000 ll. de menuts
1649, 14 Ago	Acord d'engegar la fabricació de 4.000 ll. de menuts, encomanada a Pere Cervera
1649, 01 Set.	Subhasta de més de 546 marcs de sous i dobles sous falsos tallats
1650, Jun	Notícia de rebuig de la moneda de Perpinyà al Capcir i Conflent
1654, 15 Set	Un edicte reial desmonetitza la moneda de Perpinyà i prohibeix el seu curs
1654, 23 Des	Clausura de la seca de Perpinyà

POBLA DE SEGUR (Pallars Jussà)

1556-1611 (p)	Emissió no documentada de menuts de llautó
---------------	--

POBLET, monestir de (Conca de Barberà)

1502-1526 (p)	Emissió hipotètica de plom no documentada, amb l'heràldica de l'abat Porta
1648-1652 (p)	Notícia que l'abat Morera va fabricar moneda de plata amb les armes reials i les lletres P-O

POBOLEDA (Priorat)

1556-1599 (p)	Emissió no documentada de menuts incusos
---------------	--

PONTS (Noguera)

1328, 17 Jun	Llicència d'Alfons el Benigne concedida a Ramon Porcell per a fabricar pugeses
1298-1400 (p)	Emissió no documentada de pugeses
1508-1599 (p)	Hipotètica emissió no documentada de menuts de llautó

PRADES (Baix Camp)

1464-1611 (p)	Emissions no documentades de plom i llautó
---------------	--

PUIGCERDÀ (Cerdanya)

1513, 17 Nov	El Consell es fa ressò d'haver obtingut llicència per a fabricar moneda
1513, 22 Des	El Consell acorda engegar l'emissió de menuts
1514, 23 Gen	Ferran II concedeix llicència per a batre 1.500 ll. de diners menuts
1514, 23 Gen	Nova llicència consecutiva per a batre 500 ll. de menuts
1515, 28 Mar	Notícia de refús cap els menuts i acord de recanviar-los a qui ho desitgi
1515, Abr	Inici fabricació 1.909 ll. 14 s. de menuts
1515, 29 Abr	Notícia de refús cap els menuts i acord de prohibir els contractes que discriminen aquesta moneda
1516, 15 Feb	El Consell i el canvista no poden fer front al recanvi de 20 ducats de menuts
1516, 21 Feb	Acord de vendre blat al comtat de Foix i fer servir els guanys per retirar els menuts de la circulació
1516, 27 Set	Acords de fer servir els diners per a lluir un censal a la Seu d'Urgell i de iniciar una nova fabricació de menuts per retirar els anteriors
1516, 29 Set	Acord de no pagar els menuts recollits, tant del primer com del segon encuny, fins que no s'aclareixi l'assumpte de l'excés de fabricació duta a terme pels responsables de les emissions
1516, 03 Oct	Investigació del Consell sobre els encarregats de la fabricació dels menuts
1517, 06 Set	Acord de nomenar un reconeixedor dels menuts de Perpinyà
1517, 11 Set	El governador dels Comtats demana al Consell els comptes de la recuperació dels menuts nous fets a la vila
1517, 17 Nov	Acord de traslladar la caixa amb els menuts desats a un lloc més segur
1519, 01 Jun	Acord de treure una partida de menuts contramarcats per poder pagar el recanvi dels menuts
1522, 20 Jul	Acord de demanar als creditors dels menuts que facin gràcia de la meitat de la quantitat que reclamen
1523	Carles I atorga llicència per a fer 1.500 ll. de menuts
1523 (c)	Acord de suspendre l'emissió de menuts malgrat que els encunys ja han estat fabricats a Barcelona
1525	Finalitza la circulació de 800 ll. de menuts contramarcats iniciada el 1519
1525, 25 Feb	Ordre de Carles I al mestre de la seca dels comtats de Rosselló i Cerdanya d'encunyar ardits i menuts a Perpinyà o a Puigcerdà en benefici d'aquesta darrera vila, fins la quantitat de 2.000 ducats
1525, 15 Abr	El Consell acorda amb Joan Salrà que si la vila de Perpinyà no consenteix la fabricació de moneda amb els seus encunys, se'n facin de nous amb la marededeu i les barres d'Aragó
1525, 28 Abr	Acord de buscar una casa per instal·lar-hi la seca

1525, 13 Oct	Notícia de fabricació de menuts i notícia confusa sobre l'empresonament d'algun dels responsables de la seca
1525, 17 Nov	El rei s'interessa per les queixes de la vila de Perpinyà respecte a la llicència concedida a Puigcerdà
1526, 04 Mai	Acord de reprendre l'emissió de moneda després d'haver aconseguit una confirmació de la llicència
1526	Any de fabricació dels encunys dels diners menuts de Puigcerdà
1531, Nov (c)	El governador dels Comtats s'avé a prohibir el curs de les dobles i ardots francesos però a permetre el curs de les targes a raó de 8 o 9 diners.
1532, 24 Feb	Ordre a Joan Salrà, mestre de seca, de no encunyar cap tipus de moneda fins nou avís
1532, 04 Oct	El Consell es fa ressò que el mestre de la seca ha fugit de la vila sense haver retut compte de les fabricacions
1532, 13 Oct	Acord de demanar un prèstec de 200 ducats per a fabricar moneda
1532, 14 Des	El Consell acorda amb el fill del mestre de seca el seu retorn i la continuació de la fabricació de moneda
1533, 09 Feb	El virrei crida la vila a Barcelona a passar comptes de la moneda fabricada
1533, 27 Abr	El Consell deté el mestre de la seca quan preten fugir amb un carregament de 1.000 ll. de moneda fabricada i sense haver satisfet els 2.000 ducats que deu a la vila.
1533, 11 Jun	Acord de confiscar els béns de Joan Salrà, que havia continuat fabricant moneda sabent que no tenia diners per pagar els seus deutes amb la vila
1573, 13 Ago	Notícia de falsificació de la moneda de Puigcerdà
1575, 07 Ago	El rei passa al seu lloctinent Ferran de Toledo la instància que li han dirigit els còsols de Puigcerdà per a fabricar 10.000 ducats de moneda
1576, 04 Gen	Felip I concedeix llicència per a batre menuts o sous de billó fins a 3.000 ducats, francs de despeses
1577, Mar	El Consell acorda assegurar l'emissió, publicar crides anunciant-ho, i contractar la fabricació de la moneda a Barcelona
157920.05.	El mestre racional autoritza la continuació de la fabricació dels 2.000 ducats que manquen de la llicència de 1576, de manera que es puguin fabricar 9.500 marcs d'ardits i 1.500 marcs de diners
1580	Any de fabricació dels encunys dels diners menuts de Puigcerdà
1581	Notícies de rebuig dels ardots de Puigcerdà a Perpinyà i al Conflent i de grans despeses de la vila per fer provisions contra la vila de Perpinyà.
1581	Inici del recanvi traumàtic dels ardots
1582, Abr	Reconeixement de 10.000 ducats de moneda i recirculació només d'una part, un cop contramarcada
1582, Jun	El síndic de Puigcerdà es compromet davant el mestre racional a que la vila assegurarà i recanviarà a tothom la nova emissió de moneda

1583, Abr	Acord de recollir la moneda de la vila un cop obtinguda l'autorització
1584, 11 Abr	Finalitza la retirada de la circulació de 4.000 ducats d'ardits
1585, 16 Abr	El virrei ordena el curs de la moneda de Puigcerdà pels comtats de Rosselló i Cerdanya
1585, 03 Jul	Instrucció als síndics de Perpinyà a les Corts per a que demanin que les monedes de Puigcerdà tinguin curs local només a la Cerdanya.
1597, 21 Jul	Queixes per l'intent d'obligar la circulació de la moneda cerdana a Perpinyà
1597, 31 Jul	Notícia que la moneda de Puigcerdà s'havia recanviat de manera traumàtica, amb albarans i que les causes per aquest fet encara continuen
1607, 13 Oct	Acord d'obtenir llicència per a recircular la moneda de Puigcerdà
1608, 23 Mai	El virrei concedeix llicència per a treure 1.000 ducats d'ardits a la circulació, a condició que passin a valer un diner
1608, 07 Jun	Inici de recirculació d'un mínim de 216 i un màxim de 1.000 ducats d'ardits, sense contramarcas
1610, 17 Set	Finalitza la recirculació d'ardits
1610 (c)	La vila de Puigcerdà ofereix 8.000 ducats d'ardits a Perpinyà a meitat de preu a condició que no s'iniciï cap nova fabricació de moneda
1611, 10 Jul	Notícia que la moneda de Puigcerdà no era acceptada a Perpinyà
1611	Recirculació de 144 ducats més d'ardits sense contramarcas
1616, 07 Set	Acord de recircular més de 133 ducats d'ardits sense contramarcas
1641, 10 Abr	Acord de reprendre la fabricació de moneda perquè la vila té llicència no exhaurida
1641, 22 Abr	Acord de fabricar menuts però no pas quèrns
1641, 24 Abr	L'argenter Rafael Martínez va a Vic a assabentar-se de com fer els encunys
1641, 14 Mai	Contracte per a fabricar menuts i quèrns amb Rafael Martínez
1641, 13 Jun	Primer lliurament de menuts de Puigcerdà
1641, 06 Ago	L'argenter Rafael Martínez ofereix fabricar moneda d'argent
1641, 11 Ago	El Consell rebutja una proposta d'arrendar l'administració dels menuts
1641, 11 Oct	Acord de fabricar peces de 5 rals i 5 sous d'argent
1641, 02 Nov	Acord sobre la llegenda i la tipologia de les monedes d'argent que s'han de fabricar
1642, 15 Feb	Acord de continuar la fabricació de menuts
1642, 24 Feb	Continua amb dificultats la fabricació de moneda d'argent
1642, 13 Mar	Darrer lliurament de menuts de Puigcerdà anotat al llibre de fabricació
1642 20 Mar	Notícia de rebuig dels menuts de Puigcerdà
1642, 22 Mar	Acord d'allargar uns dies més la fabricació de menuts

1642, 03 Abr	Acord de continuar la fabricació de moneda de plata i aram
1642, 05 Mai	Acord de continuar la fabricació de moneda de plata i aram, aquesta darrera però, de la forma que ho decideixin les persones elegides
1642, 19 Nov	Notícia de queixes de la ciutat de Barcelona per les monedes de Puigcerdà
1643, 24 Mar	Els cònsols de 1642 lliuren 860 ll. de menuts encara no posades en circulació
1644, 08 Jul	Notícia de refús de la moneda cerdana a Perpinyà
1645, 05 Mai	Proposta rebutjada d'obtenir permís reial per a recollir els menuts i contramarcats els autèntics
1645, 09 Mai	Crida obligant l'acceptació dels menuts
1645, Mai	Notícia de falsificació i sentència de mort a un falsari
1645, 19 Ago	Notícia de falsificació i rebuig de la moneda
1645, 21 Ago	El Consell recompta els menuts en circulació i en localitza 700 ducats
1646, 18 Set	Notícia de rebuig dels menuts i proposta de substituir-los per uns de més grossos
1647, 08 Feb	Acord d'obtenir llicència per a fabricar menuts nous i de més pes
1647, 26 Mar	Acord de retirar els menuts de la circulació
1647, 29 Mar	Retirada de més de 2.000 ll. de menuts de Puigcerdà

REUS (Baix Camp)

1466, 13 Mar	Acord de fondre tots els sisens falsos que té la vila per fer una corona
1467, 27 Mar	Acord de contramarcats els senyals autèntics per tal de distingir-los dels falsos
1468, 19 Feb	Acord d'autoritzar només la circulació dels senyals de la vila amb les claus de sant Pere
1468 (f)	El clvari paga a Gilabert per la feina de disminuir una planxa de plom per fer els senyals
1469, Feb	El clavari cobra per la feina de marcar 13 ll. 8 s. 4 d. de senyals
1470, 15 Feb	Notícia de circulació i/o falsificació de senyals de Reus
1470, 23 Mar	Notícia de circulació i/o falsificació de senyals de Reus
1470, 24 Mar	Acord de nomenar visuradors de la moneda, segons és decidit en Consell de la Comuna del Camp
1477, 30 Mar	Acord de retirar la meitat dels senyals en circulació i abatre els senyals forasters
1493, 02 Nov	Acord de nomenar dues persones per fer efectiva l'ordre de prendre els rals d'argent a pes
1494, 24 Feb	Notícia de falsificació dels senyals de Reus
1494, 07 Set	Acord de retirar l'emissió de senyals a causa d'una prohibició reial

1495, 23 Jul	En aquesta data continua l'admissió de diners en préstec per fer front a la retirada dels senyals
1508, 16 Nov	El Consell de Reus envia un home a Barcelona, en representació de la Comuna, per tractar sobre el refús generalitzat de la moneda barcelonina
1521, 27 Oct	Acord de no publicar les crides sobre l'extensió del curs de la moneda de la Selva a tot el Camp de Tarragona
1528, 21 Jun	Acord no reeixit d'obtenir llicència per a fabricar 100 ll. de menuts de llautó
1556, 01 Mai	Acord d'obtenir llicència per a fabricar 500 ll. de menuts de llautó
1556, 13 Mai	Inici fabricació de menuts
1557, 28 Mar	Notícia de falsificació dels menuts
1557, 23 Abr	Acord de manifestar els menuts per saber quina quantitat de falsos existeixen
1559, 02 Abr	Notícia de circulació i abatiment dels menuts de Reus a la Selva del Camp
1560, 28 Ago	Notícia de falsificació dels menuts
1561, 12 gen	Acord de fabricació de 100 ll. de menuts per tal d'abatre els menuts forasters
1561, 16 Nov	Notícia de falsificació dels menuts
1562, 15 Abr	Notícia de falsificació dels menuts i abatiment dels menuts forasters
1564, Mar	Notícia de falsificació dels menuts
1565, 02 Gen	Notícia de falsificació dels menuts
1565, 07 Gen	Notícia de falsificació dels menuts
1569, 13 Feb	Acord de retirar els menuts a causa de les falsificacions
1577, 06 Nov	La comunitat de preveres de sant Pere acorda multar els clergues que facin circular les pellofes de la comunitat per la població
1581, 28 Mai	Acord de fabricar 200 ll. de menuts amb llicència, a causa de la manca de moneda
1581, 18 Jun	Acord de suspendre la fabricació al no haver-se trobat la llicència
1586, 25 Jul	La comunitat de preveres de sant Pere acorda multar els clergues que facin circular les pellofes de la comunitat per la població
1591, 05 Set	Notícia de fabricació de diners nous o "pallarofes de la vila"
1593, 31 Gen	Notícia de falsificació dels menuts
1592	Fabricació de 67 ll. 5 s. de "senyals de la vila"
1594, 28 Feb	El Juí de prohoms condemna un falsificador de la moneda de Reus
1597, 02 Nov	Notícia de falsificació dels menuts
1599, 21 Mar	Notícia de falsificació dels menuts
1599, 28 Mar	El carnicer refusa prendre els menuts a causa de les falsificacions
1599, 13 Abr	Acord de retirar els menuts autèntics de la circulació i substituir-los per uns altres de nous amb la inscripció "Senyal de la vila de Reus"

1599, 31 Abr	Acord de consultar amb els advocats l'obligatorietat de recanviar els menuts falsos
1599, 20 Jun	La vila renuncia a prendre accions judicials contra un acusat de falsificació dels menuts
1599, 08 Ago	Acords de suspendre l'emissió de menuts nous i de continuar recanviant els vells per moneda de plata
1599, 31 Oct	Els advocats responen que la vila no té l'obligació de recanviar els menuts falsos
1611, 10 Mar	El Juí de prohoms condemna a mort un acusat de falsificar moneda de curs general
1611, 13 Mar	El Consell de Reus es fa ressò de la convocatòria del Consell de la Comuna del Camp per tractar el tema de l'abatiment de la moneda de plata
1611, 25 Mar	Acord de fabricar 1.000 escuts de menuts de nou encuny
1611, 02 Abr	Crida prohibint el curs dels menuts vells i la falsificació de la nova moneda
1611, 04 Abr (a)	Inici fabricació diària de menuts a càrrec dels mateixos jurats
1611, 19 Mai	Arriba la notícia de l'abatiment de la moneda de plata
1611, 10 Set	Acord de no acceptar menuts forasters excepte els de la Selva del Camp, a causa de les falsificacions
1611, 06 Nov	Notícia de falsificació de la moneda
1611, 30 Nov	Acord d'abatre tots els menuts forasters
1612, 22 Gen	Acord d'imposar multes a qui faci circular menuts forasters i qui canviï menuts per plata amb interès
1612, 26 Feb	Acord de destruir els encunys que han servit per fabricar els menuts
1612, 21 Mar	Acord de retirar els menuts de la circulació i buscar 500 ll. a censal per fer l'operació
1612, 25 Mar	Acord de prendre fins a 1.000 ll. a censal per recollir els menuts i tancar-los en una caixa
1614, 16 Abr	Acord de recircular 400 ll. de menuts contramarcats amb una rosa, a causa del refús dels menuts valencians i aragonesos
1615, 15 Abr	Proposta no acceptada de fer circular més menuts
1615, 02 Nov	Acord de recircular 200 ll. més de menuts a causa de la circulació de menuts forasters
1618, 04 Abr	Acord de recircular 200 ll. més de menuts
1618, 01 Jul	Acord de recircular 200 ll. més de menuts
1619, 08 Gen	Notícia de falsificació dels menuts
1621, 28 Mai	Proposta no acceptada de fer circular més menuts
1623, 26 Mar	Acord de recircular 300 ll. més de menuts
1623, 23 Nov	Notícia de falsificació dels menuts
1625, 16 Mar	Notícia de falsificació dels menuts
1625, 22 Mar	Acord de recollir els menuts en circulació per tallar els falsos i contramarcats els bons amb un segon senyal

1625, 06 Abr	Acords de suspendre la contramarca dels menuts recollits i de fabricar una nova emissió més difícil de falsificar
1625, 02 Mai	Acord de recircular 500 ll. dels menuts recollits a causa de la manca de moneda en circulació
1626, 01 Abr	Acord de recircular tots els menuts recollits
1626, 30 Set	Notícia de falsificació i proposta no acceptada de retirar els menuts de la circulació
1626, 15 Nov	Acord de retirar els menuts de la circulació
1626, 30 Nov	Acord de fondre els menuts recollits i els motllos
1626, 23 Des	Acord de no recobrar els menuts de la vila un cop esgotat el termini
1627, 10 Feb	Notícia que el clavari de Reus havia rebut 985 ll. 10 s. per recanviar els menuts
1629, 23 Mar	Acord de fabricar un motlle nou per a fabricar 500 ll. de menuts
1629, 18 Mai (a)	Fabricació de 273 ll. 6 s. 11 d. de menuts nous
1629, 18 Mai	Crida anunciant la posada en circulació dels menuts nous
1629, 16 Jun	Acord de retirar els menuts nous a causa de les falsificacions
1629, 29 Set	Notícia de la circulació abundant de divuitens valencians, que són avaluats a pes
1643, 08 Des	Acord de recircular 500 ll. de menuts “de la marcha grossa de la vila”
1644, 09 Abr	Finalitza la recircularió i nova fabricació de 604 ll. de menuts
1644, 14 Jul	El Juí de prohoms condemna un falsificador de menuts
1648, 29 Gen	Acord de fabricar 500 ll. de menuts per posar en funcionament els molins de pastar pa de Mascalvó
1648, 08 Mai	Finalitza la fabricació de 716 ll. de menuts
1653, 11 Mai	Acords, d'execució no comprovada, de comprar una partida d'ardits per treure de la circulació els sisens vells i de fabricar fins a 1.000 ll. de menuts amb encunys nous, ja que l'emissió anterior ja ha estat retirada
1654, 21 Des	Acord de retirar els menuts de la circulació a raó de dos per un diner, d'acord a la nova paritat de la moneda de billó barcelonina
1661, 31 Jul	Acord de fabricació de 100 ll. de menuts a tall de prova i ampliar posteriorment l'emissió a 500 ll.
1669, 08 Set	Acord de recircular 500 ll. de menuts o pallarofes desades a l'arxiu
1669, 06 Nov	Notícia falsa de falsificació dels menuts
1669, 22 Nov (a)	Notícia que les pallarofes han sigut contramarcades amb una rosa
1669, 22 Nov	Informe dels experts assegurant que els pretesois menuts falsos són menuts autèntics fabricats amb encunys desgastats
1671, 23 Abr	El clavari rep 486 ll. 6 s. de menuts d'acord amb la determinació del passat 8 de setembre de 1669 que permetia que “repicassen pallarofas velles” fins a 500 ll.
1673, 22 Gen	Proposta de recircular més menuts
1705, 15 Oct	Acord de fabricar 800 ll. de menuts

1705, 20 Nov	Acord de suspendre la fabricació al no haver-se trobat llautó de la qualitat necessària
1709, 15 Mai	Acord de fabricar 3.000 ll. de menuts
1712, 18 Ago	Arriba a Reus la notícia de la reducció dels ardits a valor d'un diner
1718, 28 Jul	Acord de retirada dels menuts en circulació a causa de les falsificacions

RIUDOMS (Baix Camp)

1556 (a)	Fabricació de moneda no documentada
1556, 17 Mai	Acord de recirculació de 15 ll. 10 s. 8 d. de senyals recollits
1559, 02 Abr	Notícia de circulació de la moneda de Riudoms
1611, 31 Mai	Acord per obtenir llicència de fabricar menuts
1611, 03 Jun	Obtenció de llicència i inici fabricació de menuts de llautó
1611, 30 Nov	Prohibició de la circulació de menuts de Riudoms a Reus
1612, 19 Feb	Acord d'establir una botiga de blat per facilitar l'acceptació dels menuts
1612, 01 Mar	Acord de retirar els menuts grocs o pallarofes de la circulació
1616, 02 Oct	Acord de recircular una partida de menuts o pallarofes

SALÀS (Pallars Jussà)

1508-1611 (p)	Fabricacions d'ardits i menuts de llautó no documentades, posteriorment contramarcats amb les marques V i Sa, aquesta darrera fins a quatre vegades.
---------------	--

SANAÛJA (Sagarra)

1298-1499 (p)	Possibles emissions de pugeses
1556-1598 (p)	Possibles fabricacions no documentades de menuts incusos amb l'heràldica de la població, posteriorment contramarcades
1556-1598 (p)	Probable fabricació no documentada de menuts incusos amb bàcul i lletres V-S, alguns dels quals circulen partits per la meitat.
1642	Fabricació de sisens d'aram no documentada

SANT CELONI (Vallès Oriental)

1485, 25 Oct	L'infant Enric concedeix llicència per a fabricar 70 ll. de menuts
--------------	--

SANT FELIU DE GUÍXOLS (Baix Empordà)

1484, 09 Gen	L'infant Enric concedeix llicència per a batre 100 ll. de menuts
1484, 01 Feb	Acord de nomenar un canviador pels menuts
1485, 07 Feb	Acord d'establir una botiga de blats per poer administrar els menuts
1485, Mai	Acord de concedir un donatiu de 30 pacífics a l'infant Enric dels guanys obtinguts dels menuts
1486, Mar	Acord de concedir un donatiu de 15 pacífics a l'infant Enric dels guanys obtinguts de la botiga

SANT LLORENÇ DE MORUNYS (Solsonès)

1508-1600 (p)	Fabricació de moneda no documentada, posteriorment contramarcada amb una S
1612	Notícia de circulació de moneda local

LA SELVA DEL CAMP (Baix Camp)

1470 (a)	Fabricació de senyals no documentada
1470, 23 Mar	Notícia de circulació i/o falsificació dels senyals
1509, 31 Gen	Acord per obtenir llicència de recirculació dels senyals de la vila
1521, 25 Ago	Llicència de l'arquebisbe per a recircular 50 ll. de senyals
1521, Oct	Intent d'estendre la circulació dels senyals per tot el Camp de Tarragona
1533, 16 Feb	Acord per obtenir llicència de fabricar 50 ll. de menuts
1533, 17 Mai	Llicència del capítol catedralici per a fabricar 60 ll. de menuts
1533, Jul	Fabricació de menuts de llautó
1534, 14 Mai	Notícia de falsificació dels menuts
1534, 26 Jul	Acord de recanviar els menus falsos per menuts autèntics
1535, 28 Feb	Acord de retirada dels menuts de la circulació
1556, 09 Mai	Acord de recirculació dels menuts de llautó recollits
1556, 17 Mai	Acord per obtenir llicència de reencunyar 50 ll. de menuts
1561, 23 Nov	Acord per obtenir llicència de reencunyar 100 ll. de menuts
1565, 01 Jul	Notícia de circulació de la moneda de la Selva
1611, 13 Mar	El Consell de Reus es fa ressò de la convocatòria del Consell de la Comuna del Camp per tractar el tema de 'abatiment de la moneda de plata
1611, 04 Abr	Acord de fabricar moneda
1611, 22 Abr	Acord per obtenir llicència de fabricar moneda
1611, 09 Jun	Inici fabricació de menuts de llautó

1611, 31 Jul	Acord de fabricació de 50 ll. més de menuts en benefici del prior de St. Agustí
1611, 30 Nov	Prohibició de la circulació de menuts de la Selva a Reus
1612, 29 Mar	Acord de retirada dels menuts
1612, 13 Abr	Acord d'augmentar fins a 300 ll. el preu del censal amb el que s'ha de retirar l'emissió de menuts.
1614, 17 Abr	Primer acord no acceptat de contramarcas 50 ll de menuts amb una S i recircular-los. Segon acord acceptat de recircular 50 ll. de menuts a valor de pugesa
1614, 17 Mai	Acord de recircular 20 ll. de menuts
1712, Jul	Proposta de fer circular els menuts recollits

SEU D'URGELL (Alt Urgell)

1469 (a)	Circulació de moneda de plom
1469, 13 Nov	Acord de substituir la moneda de plom per moneda de llautó
1470, 23 Mar	Finalitza la retirada de la moneda de plom
1471, 25 Abr	Acord de fabricar moneda i contramarcas els enrics d'or
1476, Ago	Notícia de falsificació dels senyals de la Seu
1477, 05 Mar	Notícia de falsificació de la moneda pròpia
1518, 01 Oct	Acord de fabricar menuts
1518, 12 Oct	Inici fabricació 104 ll. 10 s. 6 d. de menuts
1519, 12 Oct	Inici fabricació 27 ll. 14 s. de menuts
1523, 08 Ago	Inici fabricació de 109 ll. 5 s. 2 d. d'ardits "del griu"
1525, 16 Mai	Acord de fabricar més ardits
1525, 29 Mai	Inici fabricació de 170 ll. 6 d. d'ardits
1533, 15 Gen	Acord de fabricar més ardits
1533, 23 Mar	Inici fabricació de 205 ll. 5 s. 8 d. d'ardits
1536, 24 Oct	Acord de fabricar més moneda
1536, 24 Nov	Inici fabricació de 384 ll. 4 s. 5 d. de moneda, entre ardits i menuts
1540, 01 Oct	Inici fabricació de 164 ll. 2 s. 6 d d'ardits d'aram
1541, 30 Des	Notícia de falsificació de la moneda de llautó
1543, 08 Gen	Destrucció completa de l'emissió d'ardits d'aram
1543, 15 Gen	Inici fabricació de 146 ll. 2 s. 4 d. de menuts d'aram
1555, 21 Jun	Acord de fabricar més moneda
1555, 22 Oct	Inici fabricació de 70 ll. 11 s. de menuts
1556, Jul	Notícia de falsificació dels ardits de llautó
1557, 29 Abr	Inici fabricació de 203 ll. 9 s. 11 d. de menuts
1563, 07 Set	Inici fabricació de 629 ll. 3 s. 4 d. de menuts nous
1565, 27 Feb	Acord de retirada dels menuts nous

1565, 02 Mai	Inici recollida i contramarca amb una S de 408 ll. 5 s. d'ardits i menuts vells
1565, 17 Mai	Acord de recircular una quantitat petita de la moneda vella contramarcada
1573, 13 Ago	Notícia de falsificació de la moneda
1576, 24 Abr	Recirculació de 50 ducats de moneda vella
1581, 18 Feb	Proposta no acceptada de recirculació de més moneda
1584, 29 Mai	Acord de fabricar 200 ducats de menuts amb encunys nous
1584, 03 Set	Fabricació o recirculació de 14 ll. de menuts
1585, 22 Gen	Notícia de falsificació de la moneda
1585, Mai	Inici fabricació o recirculació de 197 ll. 19 s. 6 d. de menuts
1587, 17 Abr	Acord de fabricar o recircular de 35 ll. d'ardits i menuts
1593, 08 Set	Proposta no acceptada de recirculació de més moneda
1595, 20 Mar	Acord de fabricar o recircular 60 o 70 ll. d
1595, 10 Abr	Proposta no acceptada de recircular 40 ll. de menuts nous
1602, 18 Set	Proposta no acceptada de recircular ardits i diners
1602, 23.Set	Proposta de recircular moneda
1603, 07 Gen	Notícia de falsificació d'ardits i menuts
1603, 02 Abr	Notícia de falsificació d'ardits
1603, 13 Abr	Creació del càrrec de canvista de la moneda per als forasters
1604, 07 Gen	Acord de recirculació de menuts
1607, 25 Gen	Notícia de falsificació de la moneda
1611, 15 Mar	Acord de recirculació de 400 ll. d'ardits i menuts
1611, 09 Abr	Inici recirculació de 595 ll. 12 s. de moneda
1611, 29 Jul	Acord de recircular la resta de la moneda desada
1611, 22 Ago.	Inici recirculació de 403 ll. 3 s. 2 d. de moneda
1613, 14 Gen	Acord de reconèixer la moneda en circulació
1613, 29 Gen	Acord de retirada paulatina de 1150 ll. d'ardits
1618, 30 Gen	Acord de recircular 200 ll. d'ardits al valor d'un diner, contramarcats amb el senyal de menut
1618, 05 Feb	Acord de no fer circular moneda
1618, 18 Feb	Acord de no fer circular moneda
1618, 25 Jun	Acord de recircular 200 ll. d'ardits al valor d'un diner, contramarcats amb el senyal de menut o amb un altre senyal
1620, 20 Feb	Notícia falsificació de la moneda
1620, 11 Oct	Acord de retirada de la moneda
1653, 21 Abr	Recirculació moneda
1654, 03 Mar	Retirada moneda

SIURANA (Priorat)

1564 (a)	Esment de fabricació de moneda pròpia, segurament erroni
----------	--

SOLSONA (Solsonès)

1508-1599 (p)	Emissions no documentades de ploms i incuses de llautó
1599, 13 Jul	Felip II atorga llicència per a fabricar menuts d'aram en lloc de llautó
1600	Notícia de fabricació de moneda a càrrec del mestre Josep de Vic
1607, 30 Gen	Crida notificant el recanvi dels menuts vells pels menuts nous
1607 (d)	Contramarca rosa per autenticar les monedes
1611, 20 Jul	Notícia de falsificació dels menuts de llautó
1611, 26 Ago	Contracte per a fabricar menuts "forts" d'aram amb Jaume Peris de Manresa
1615, 13 Mai	Contracte per a fabricar menuts amb Felip Volta, encarregat de buidar
1639, 23 Ago	Acord per recircular les 300 ll. de menuts retirats de la circulació
1641-1642	Fabricació no documentada de sisens d'aram i menuts amb data 1641
1642, 24 Abr	Data d'inici d'una fabricació de moneda d'aram a càrrec de F. Bordona i Josep Anguerill
1642, 11 Jul	Acord de fer circular 2.165 ll. de menuts segurament acabats de fabricar
1642, 13 Jul.	Compra de 24 quintars d'aram per a fer moneda
1643, 12 Abr	Nomenament d'un canvista per als menuts, que rep 100 ll. d'aquesta moneda
1645 (c)	Investigació judicial sobre la legalitat de l'encunyació de sisens a Solsona
1651, 12 Nov	Inici fabricació 1.489 ll. 6 s. de menuts
1652, 07 Abr	Finalitza la fabricació de menuts
1652, Abr (d)	Contramarca S no documentada

SORT (Pallars Sobirà)

1451-1503 (p)	Emissió d'aram no documentada a nom del comte Hug Roger III
1508-1611 (p)	Emissions de llautó no documentades, algunes amb posterior contramarca

TALARN (Pallars Jussà)

1482, 17 Set	Llicència fabricació 25 ll. amb possibilitat de mudar els encunys cada 4 mesos
--------------	--

TARRAGONA (Tarragonès)

1464, 12 Gen	Joan II ordena al comte de Prades per a que encunyi moneda d'or, argent i menuts a Tarragona
1464, 10 Oct	Bernat Sala és nomenat mestre de la seca de Tarragona per Joan II
1466, 27 Mai	Autorització a Jordi Llobet, mestre general de totes les seques del Principat, per a fabricar moneda d'or i argent a Tarragona, Montblanc o Lleida
1467, 27 Mar	Indici de circulació de senyals de Tarragona a Reus
1470, 23 Mar	Notícia de circulació de senyals de Tarragona al Camp
1473, 16 Set	Notícia de circulació de menuts de Tarragona a Montserrat
1477, 30 Set	Notícia de circulació de senyals de Tarragona a Reus
1483, 25 Abr	Notícia de circulació dels senyals de Tarragona a Lleida
1483, 20 Ago (a)	Joan Caselles fabrica els senyals de Tarragona i és empresonat
1484, 31 Gen	Notícia circulació senyals de coure de Tarragona a Cervera
1491, 09 Gen	Ferran II es mostra disposat a concedir nova llicència per a fabricar moneda
1494, 30 Ago	Acord de retirar la moneda de Tarragona a causa de l'ordre reial
1494, 24 Set	Acord d'establir una talla per tal de retirar les monedes
1495, 03 Jul	Acord de rebaixar en 50 ll. anuals els ingressos de cònsols i assalariats de la ciutat per poder pagar les 400 ll. que costa la retirada dels senyals
1509, 20 Gen	Acord de demanar informació sobre el refús popular de la moneda menuda a Barcelona
1556, 09 Mai	Notícia de circulació de moneda pròpia a Tarragona
1611, 14 Jul	El lloctinent general concedeix a Tarragona llicència per a batre 3.000 ll. de menuts
1611, 30 Des	Acord de suspendre l'inici de fabricació de moneda
1613, 12 Abr	Abatiment dels menuts gironins
1613, 11 Mai	Abatiment dels diners valencians nous
1614, 07 Abr	Abatiment dels diners jaquesos nous
1615, 20 Jun	Acord de vendre a Barcelona tot l'aram que estava destinat a fabricar moneda
1641, 06 Mai	Informe desfavorable a permetre a Tarragona la fabricació de moneda de billó de curs general, sota control felipista
1642, 19 Feb	Proposta de fabricar moneda reial a Tarragona, a nom de Felip III
1644, 09 Abr	El governador militar de Tarragona demana permís per fabricar moneda d'argent valenciana i mallorquina a Tarragona
1644, 07 Jun	Acord d'obtenir permís per a fabricar o contramarcar moneda d'argent
1645, 11 Set	Acord d'obtenir llicència per a batre 10.000 ducats de diners i ardots
1645, 07 Oct	Acord de fer venir de Lleida un mestre per a fabricar el molinet

1645, 22 Des	Felip III concedeix llicència reial per a fabricar 10.000 ducats de moneda de billó.
1648, 30 Gen	Acord de paralitzar l'inici de l'emissió de moneda menuda
1648, 10 Mar	Arriben a Barcelona els rumors que l'exèrcit felipista distribueix moneda catalana de billó falsa des de Tarragona
1649, 26 Mar	Acord de no començar la fabricació de moneda sense aclarir abans si les peces poden dur l'escut de Tarragona o no
1653, 02 Nov	Notícia de que la ciutat de Barcelona vol impedir l'execució del privilegi de Tarragona de fer moneda de billó
1654, 02 Mai	Parer desfavorable de la Reial Audiència a que Tarragona pugui fabricar moneda
1654, 09 Mai	Acord d'engegar la fabricació de moneda atès el parer favorable del rei
1654, 23 Set	El rei ordena a Joan d'Àustria que permeti la fabricació de moneda de Tarragona
1654, 14 Oct	Acord d'enviar un síndic a Barcelona per iniciar la fabricació de moneda

TARREGA (Urgell)

1463, 12 Jun	Joan II concedeix llicència a Requesens de Soler per a fabricar moneda de curs general de qualsevol metall a Tàrrega o al lloc que vulguí.
1465, 15 Mai	Establiment d'una fàbrica de sisens, traslladada des de Lleida
1465, 05 Jun	Fabricació de sisens de curs general per ordre de Joan II
1465, 29 Jun	Tancament de la fàbrica de sisens
1470, 18 Jul	Acord de fabricar 150 ll de ploms
1471, 13 Gen	Acord de fabricar 15 o 20 ll més de ploms
1471, 16 Abr	Acord de recanviar els ploms per 60 o 70 ll de ploms nous
1471, 08 Mai	Acord de fabricar 10 ll més de ploms
1472, 04 Set	Acord de recanviar els ploms per uns de nous
1474, 23 Abr	Acord de recanviar els ploms per uns de nous
1474, 09 Nov	Acord de reconèixer els ploms en circulació a causa de les falsificacions
1474, 20 Nov	Acord de recanviar els ploms per 129 ll. de ploms nous
1475, 04 Gen	Notícia de falsificació dels ploms
1483, 25 Abr	Notícia de circulació dels senyals de Tàrrega a Lleida
1483, 28 Mai	Acord de contramarcant una partida de 26 ll. de pugeses de Lleida desmonetitzades
1484, 31 Gen	Notícia circulació senyals de coure de Tàrrega a Cervera
1484, 02 Abr	Notícia que el calderer Francesc Massana havia fabricat els diners de Tàrrega

1484, 29 Mai	Acord de fabricar 50 ll. de diners o senyals d'aram, iguals que els que ja havien fet, i concessió de la llicència per part del batlle
1641	Inici fabricació sisens i diners d'aram
1642 Des	Inici fabricació 650 ll. 14 s. de moneda de 5 rals
1643, 16 Ago	El Consell demana a la vila de Cervera que accepti la circulació dels sisens de Tàrraga
1643, 22 Ago	Notícia de circulació de la moneda de Tàrraga a Cervera
1643, 05 Oct	Notícia del refús popular dels sisens de Tàrraga
1643, 10 Oct	Notícia de l'inici del recanvi de 2.000 ll. de sisens
1644, 02 Feb	Notícia d'investigacions judicials contra la vila per haver fabricat moneda

TERRASSA (Vallès Occidental)

1472, 11 Mai	Fabricació de moneda de plom o estany no identificada
1472, 26 Mai	Acord de retirada de la moneda
1472, 09 Jun	Recollida de la moneda local
1641, 02 Des	Acord per a demanar permís per a fabricar moneda
1641, 11 Des	Notícia de la concessió del permís per a fabricar moneda
1641, 20 Des	Inici fabricació monedes de 5 rals de plata
1561, 22 Des	Acord de fabricar sisens d'aram
1642, 15 Gen	Inici fabricació sisens d'aram
1642, 15 Mar	Acord d'imposar el curs obligatori dels sisens locals

TORTOSA (Baix Ebre)

1463, 11 Jul	Acord de fabricar moneda d'or i argent com la de Barcelona
1463, 01 Nov	Llicència del lloctinent de Joan II per a fabricar moneda d'or i argent com la barcelonina, i nomenament de Francesc Comí com a mestre de seca
1464, 13 Jul	Inici fabricació de 343 ll. 7 s. 9 d. de sisens d'argent
1466	Joan II confirma la llicència per a fabricar moneda
1470, 26 Jul	Acord de fabricar 10 ll. de senyals de mig diner i 100 ll. de senyals de diner
1471, 15 Feb	Acord d'ampliar la fabricació de moneda fins a 200 ll.
1473, 05 Ago	Acord de retirar les 650 ll. de senyals fabricades fins aleshores
1474, 31 Gen	Nou acord de retirar els senyals en circulació
1474, 26 Feb	Inici de la retirada de més de 2.200 ll. de senyals
1476, 04 Abr	Acord d'autoritzar la circulació de moneda de billó estrangera
1611, 18 Jun	Llicència reial per a fabricar 4.000 ll. de menuts i ardots, no reeixida
1642, 19 Feb	Proposta de fabricar moneda reial a Tortosa, a nom de Felip III

1643, 08 Nov	Acord de recollir els rals i mitjos rals catalans anteriors a la guerra, amb pes de 22 i 11 diners respectivament, per tal de contramarcarlos i retornar-los a la circulació
1643, 29 Des	Anulació de la mesura anterior per part del procurador fiscal de la Cort, a Madrid
1718	Notícia de circulació de les pallofes de la catedral com a moneda menuda

TREMP (Pallars Jussà)

1298-1400 (p)	Probable fabricació de pugeses
1480-1499 (p)	Possible fabricació de senyals d'aram
1508-1611 (p)	Fabricacions no documentades de moneda de llautó, posteriorment contramarcades

VALL D'ÀNEU (Pallars Sobirà)

1508-1599 (p)	Emissió de diners de llautó no documentada
---------------	--

VALL D'ARAN

1525, 28 Feb	Llicència fabricació 500 ll. moneda per a circular per tota la Vall.
--------------	--

VALLS (Alt Camp)

1468 (a)	Emissió no identificada
1470, 23 Mar	Notícia de circulació i/o falsificació de senyals de Valls
1519, 14 Nov	Menció no confirmada de l'existència de senyalsde de la vila
1564 (a)	Emissió no identificada
1611, 13 Mar	El Consell de Reus es fa ressò de la convocatòria del Consell de la Comuna del Camp per tractar el tema de l'abatiment de la moneda de plata
1642	Emissió incerta de sisens no documentada

VIC (Osona)

1461, 21 Set	Privilegi dubtós (o no executat) concedit per Joan II permetent la fabricació de moneda pròpia a perpetuïtat
1470	Notícia de circulació de pallofes eclesiàstiques com a moneda menuda i de la seva falsificació
1470, 14 Nov	L'infant Joan, lloctinent de Reiner, concedeix llicència per a fabricar 200 ll. de ploms i per mudar la seva estampa.

1472, 05 Jun	Joan II confirma la llicència per a batre ploms
1473	Notícia de falsificació dels ploms de Vic
1475, 08 Mai	Acord de cedir els ploms desmonetitzats per fondre dos canons de l'orgue de la Seu
1480, 18 Abr	Continuen els deutes per la retirada dels ploms
1484, 17 Nov	L'infant Enric concedeix llicència per a fabricar 300 ll. de menuts
1484, 25 Nov	Acord de fabricar una certa quantitat de senyals per finançar noves imposicions
1485, 13 Gen	Acord de fabricar moneda per pagar unes despeses de missatgeria
1486, 03 Gen	Notícia de falsificació de la moneda i ordre de reconèixer-la
1487, 05 Jul	L'infant Enric concedeix llicència per a fabricar 300 ll. de menuts
1493, 26 Mar	Acord d'obtenir llicència per a fabricar 400 o 500 ll. de senyals
1493, 02 Abr	Ferran II concedeix llicència per a fabricar 200 ll. de senyals
1493, 13 Mai	Acord d'iniciar la fabricació de moneda
1493, 16 Jun	Acord d'iniciar la fabricació de moneda
1493, 22 Nov	Acord de recollir els senyals de diner i de dobler per tal de recircular-los un cop contramarcats, d'acord amb la nova paritat de la moneda d'or
1511, 28 Mai	Ferran II concedeix una primera llicència per a fabricar 600 ll. de senyals
1511, 17 Oct	Inici fabricació de la primera emissió de 700 ll. de senyals, encomanada a l'argenter barceloní Francesc Ferran
1511, 20 Nov	Ferran II concedeix una segona llicència per a fabricar 700 ll. de senyals
1511, 29 Des	Finalitza la fabricació de la primera emissió
1512, 16 Mar	Inici fabricació de la segona emissió de 700 ll. de senyals
1512, 17 Abr	Finalitza la fabricació de la segona emissió
1519, 22 Des	Carles I atorga llicència per a fabricar 1.000 ll. de menuts, del metall que es vulgui, i amb el bust del rei per una cara i les armes de la ciutat a l'altra
1520, 12 Gen	Carles I modifica les condicions de repartiment dels beneficis obtinguts en la fabricació de moneda
1520, 21 Abr	Inici fabricació 1.000 ll. 8 s. 3 d. de menuts
1520, 31 Jul	Finalitza la fabricació de menuts
1524, 15 Set	Acord d'obtenir llicència per a fabricar 1.000 ll. de menuts
1527, 25 Mai	Notícia de falsificació dels menuts i acord de reconèixer-los
1527, 21 Jun	Acord de contramarcas els menuts autèntics amb una rosa
1527, 13 Nov	Notícia de falsificació de la contramarca de la rosa
1528, 18 Jul	Carles I concedeix llicència per a fabricar 1.500 ll. de menuts
1528, 03 Ago	Acord d'iniciar la fabricació de menuts amb noves empremtes i major mòdul
1528, 17 Ago	Contracte entre la ciutat i cinc particulars per a la fabricació de menuts

1528, 16 Set	Inici fabricació 1.890 ll. 14 s. 9 d. de menuts
1529, 05 Nov	Finalitza la fabricació de menuts
1532, 23 Mai	Notícia de falsificació de menuts
1532, 16 Jun	Notícia de falsificació de menuts
1532, 12 Jul	Acord de recanviar els menuts falsos com a autèntics
1532	Contramarca V superada d'I sobre els menuts
1534, 23 Gen	Acord de destruir els menuts falsos
1534, Jul	Contramarca àliga sobre els menuts
1534, 11 Nov	Acord de retirar de la circulació els menuts petits del 1520 i notícia que a Girona no s'accepten els menuts de Vic
1535, Feb	El mestre racional reclama els comptes de les fabricacions de menuts de Vic
1535, 04 Ago	Presentació dels comptes de la fabricació de 1520 davant el mestre racional
1537, 16 Mai	Notícia d'una multa imposada pel mestre racional a la ciutat per no haver retut compte de la fabricació de menuts
1556, 14 Mai	Notícia de circulació dels menuts vigatans a Lleida
1557, 24 Feb	Nomenament de visuradors i talladors pels menuts de Barcelona falsos
1559, 19 Feb	Notícia de circulació dels menuts vigatans a Granollers
1572, 13 Oct	Acord de demanar llicència per a fabricar menuts, perquè fa molt de temps que no se'n fabriquen
1572, 20 Nov	Concessió de llicència reial per a fabricar 10.000 ll. de menuts, franques de despeses
1574, 22 Mar	Presentació d'un compte per a obtenir ampliació de la concessió dels menuts
1574, 24 Mar	Concessió del virrei que limita l'anterior a la fabricació immediata de només 3.000 ll.
1574, 25 Jul	Contracte entre el Consell i l'argenter Pere Parés per la fabricació dels menuts
1574, 30 Jul	Ampliació de la llicència anterior per a poder fabricar 4.900 ll. de menuts
1574, 04 Ago	El mestre racional nomena Onofre Coma, notari de Vic, com a delegat en la fabricació de menuts
1574, 04 Nov	El Consell de Vic culpa els còsols anteriors de l'excessiva fabricació de menuts
1575, Gen	Notícia de recanvi problemàtic dels menuts vigatans
1575, 15 Feb	Els còsols de Vic assabenten el Mestre Racional de la impossibilitat de fabricar els menuts tan prims com és establert als permisos
1575, 21 Mar	Acord d'obtenir privilegi de Taula o Banc públic per poder canviar els menuts per moneda de plata
1575, 01 Mai	La Taula del Canvi dels Menuts ha ingressat 4.066 ll. 6 s. 4 d. de menuts fabricats

1575, 04 Jul	Acord de recollir els menuts de la circulació i d'obtenir permís per a contramarca els autèntics
1575, 11 Jul (a)	El mestre racional concedeix permís per a contramarcas només les 5.300 ll. de menuts autoritzats
1575, 11 Jul	Acord de retirar els menuts de la circulació en sis dies i acord d'abonar-los als particulars passats sis mesos
1575 (c)	Contramarca de l'àliga sobre els menuts autèntics
1576, 16 Abr	Finalitza el segon any de funcionament de la Taula de Canvi dels Menuts
1578, 16 Nov	Notícia sobre la circulació problemàtica dels menuts i del·liberació sobre encomanar la Taula del Canvi dels Menuts a un particular
1578, 21 Nov	Notícia de falsificació dels menuts
1578, 16 Des	Conveni amb un particular per a fer-se càrrec de la Taula del Canvi dels Menuts
1579, 24 Feb	Acord d'obtenir llicència per a contramarcas tots els menuts recollits, encara que sobrepassin el nombre permès
1579, 27 Mar	Concessió de llicència per a contramarcas amb un lleó els menuts recollits fins a la quantitat de 5.300 ll.
1580, 25 Gen	L'aguatzil del mestre racional demana que la ciutat li lliuri tots els menuts contramarcats amb àliga per tal de refundre'ls i que li ensenyi els del lleó
1580, Gen (d)	El síndic de la ciutat a Barcelona aconsegueix deixar sense efecte l'ordre de mostrar els menuts del lleó al mestre racional
1583, 30 Set	La Taula de Canvi de Vic registra un cabal format per un 68% de menuts
1585, 01 Mar	Acord de retirar una partida important de menuts de la circulació
1591, 15 Mai	Notícia de falsificació dels menuts vigatans
1597, 24 Nov	Concessió de llicència per a contramarcas amb el lleó una partida de 430 ll. de menuts que havia quedat sense contramarcas
1611, 28 Mai	Contracte amb Salvador Serrarols per a la fabricació de menuts
1611, 04 Jun	Els cònsols de Vic demanen 6.000 ll. de rals i sous d'argent a Barcelona per fer el recanvi de la moneda abatuda
1611, 05 Jul	Concessió de llicència per a fabricar 3.000 ll. de menuts
1611, 07 Des	Inici primera fabricació de 4.082 ll. 13 s. 2 d. de menuts
1612, 03 Gen	Intervenció de la ciutat de Barcelona per impedir que la ciutat de Vic fabriqui moneda amb molinet
1612, 08 Feb	La ciutat de Vic compra menuts de Granollers desmonetitzats per fabricar més moneda
1612, 16 Mar	Finalitza la primera fabricació de menuts
1619, 14 Ago	Acord d'obtenir nova llicència per a fabricar menuts
1626	El memorial presentat a les Corts esmenta els menuts de Vic, valorats a 16 per ral
1641, 07 Gen	Acord de continuar la fabricació de menuts
1641, 12 Feb	Acords de contramarcas els trentins amb les armes de la ciutat i de nomenar Salvador Serrarols com a mestre de seca

1641, 14 Feb	Notícia de circulació de moneda vigatana a Cervera
1641, 22 Feb	Acord de fabricar peces de 5 rals i 5 sous d'argent
1641, 07 Mar	Fabricació de la primera moneda d'argent
1641, 27 Mai	La inspecció de la Taula de Canvis no registra el dipòsit de menuts vigatans
1641, 06 Jul	Inici primera fabricació de 30.000 ll. de menuts amb data 1611 i 1642
1641, 11 Jul	Nomenament de comptador i visurador de la fàbrica dels menuts
1641, 30 Jul	La inspecció de la Taula de Canvis registra el dipòsit de 1.700 ll. de menuts vigatans
1641, 01 Set	La inspecció de la Taula de Canvis registra el dipòsit de 4.729 ll. de menuts vigatans
1641, 21 Oct	Acord de refundre totes les peces vigatanes de 5 rals amb pes inferior als 7 sous per tornar-les a encunyar
1641, 29 Oct	Acord de continuar la fabricació de menuts
1641, 21 Des	Notícia de circulació de menuts vigatans a Caldes de Montbui
1642, 12 Mar	Finalitza la primera fabricació de menuts
1642, 07 Abr	El síndic enviat a Barcelona no aconsegueix la llicència per a continuar fabricant menuts
1642, 27 Oct	Notícia de falsificació de menuts vigatans
1642, Oct (f)	Un particular s'ofereix a aconseguir la llicència reial per a fabricar menuts
1642, 05 Nov	El síndic de Vic reitera la demanda per aconseguir la llicència dels menuts
1643, 14 Gen	El mariscal la Mothe concedeix llicència per a fer circular 300 escuts de menuts ja fabricats
1643, 12 Feb	Acord d'acceptar una llicència del virrei per a fabricar 4.000 ll. de menuts
1643, 17 Feb	Notícia de la "querella per la flor de llirs als menuts"
1643, 23 Feb	El mariscal la Mothe concedeix llicència per a fabricar 4.000 ll. de menuts en el termini de tres anys
1643, Feb (f)	Nova concessió de llicència per a fabricar 8.000 ll. de menuts
1643, 23 Jul	El Consell barceloní abat la moneda vigatana
1643, 22 Ago	Notícia de circulació de moneda vigatana a Cervera
1643, 28 Ago	Notícia de falsificació dels menuts vigatans
1643, Oct	Inici segona fabricació de 6.096 ll. de menuts de l'any 1643
1643, Nov	Finalitza la segona fabricació de menuts
1643, 28 Des	Notícia de circulació problemàtica dels menuts vigatans a Cervera
1644, Gen	Inici tercera fabricació de 24.892 ll. de menuts de l'any 1644
1644, 01 Abr	El Consell barceloní es fa ressò de la fabricació de sous de plata a Vic
1644, 25 Set	Notícia de circulació problemàtica dels menuts vigatans a Caldes de Montbui

1644, 05 Des	La Mothe nomena un visurador a la fàbrica de menuts que ha de començar conforme a la segona llicència del 1643
1644, Des	Finalitza la tercera fabricació de menuts
1645, Gen	Inici quarta fabricació de 26.928 ll. de menuts de l'any 1645
1645, Mai	Finalitza la quarta fabricació de menuts
1645, Set	Inici cinquena fabricació de 27.744 ll. de menuts de l'any 1645
1645, 09 Des	Notícia de circulació problemàtica dels menuts vigatans a la ciutat
1645, Des	Finalitza la cinquena fabricació de menuts
1646, 16 Gen	Notícia de falsificació dels menuts vigatans
1646, Gen	Inici sisena fabricació de 24.455 ll. de menuts de l'any 1646
1646, 10 Mar	El metre racional ordena aturar la fabricació de menuts
1646, 17 Mar	Acord d'obtenir permís per a continuar la fabricació de menuts
1646, 02 Mai	Finalitza la sisena fabricació de menuts
1646, 31 Mai	Notícia de circulació problemàtica dels menuts vigatans a Caldes de Montbui
1646, Jun	Notícia de circulació problemàtica dels menuts vigatans a la ciutat
1646, Jun	Demanda de permís per a fabricar 50.000 ll. de sisens o ardots barcelonins a Vic
1646, 09 Ago	El Consell de Barcelona acorda comprar una partida de menuts de Vic desmonetitzats
1646, 09 Nov	El Consell de Barcelona compra més de 1.285 roves d'aram a Vic

VILAFRANCA DE CONFLENT (Conflent)

1473, 07 Ago	Privilegi de Joan II per a fabricar moneda d'argent i de billó com la de Perpinyà
--------------	---

VILAFRANCA DEL PENEDEÈS (Alt Penedès)

1482, 07 Mai	Llicència concedida per l'infant Enric a Vilafranca per a poder fabricar 70 ll. de menuts d'aram
1492, 29 Mai	Nova llicència concedida per l'infant Enric a Vilafranca per a poder fabricar 50 ll. de menuts del metall que volguessin.
1607, 08 Oct	Informe desfavorable a concedir una llicència per fabricar 12.000 ducats de moneda
1641-1642	Fabricació de peces 5 rals i 5 sous d'argent
1642	Fabricació de sisens d'aram
1645, 25 Gen	Els jurats de Vilafranca ofereixen a Barcelona la venda dels sisens desmonetitzats
1645, 22 Feb	Els consellers de Barcelona acorden la compra de 7.000 o 8.000 ll. de sisens de Vilafranca desmonetitzats i dos molinets per fabricar moneda

1645, 28 Mai	El clavari de Barcelona reconeix deure diner per la compra de més de 29 quintars de sisens de Vilafranca desmonetitzats
1645, 18 Set	La ciutat de Barcelona compra dos molinets a Vilafranca per a fabricar sisens

VILAMUR (Pallars Sobirà)

1298-1400 (p)	Probables emissions no documentades de pugeses
1570	Llicència concedida pel duc Francesc Ramon Folc de Cardona per a fabricar moneda

VILANOVA DE MEIÀ (Noguera)

1320-1400 (p)	Emissions no documentades de pugeses
---------------	--------------------------------------

APÈNDIX 3

CATÀLEG CRÍTIC D'EMISSIONS LOCALS

(1298-1555)

|

|

Criteris del catàleg

Bona part de la feina de catalogació de les monedes conservades ha estat realitzada per Miquel Crusafont, al llarg de diferents articles i monografies (1990; 1994b; 1997b; 2003a; 2007), sintetitzades en un *Catàleg general de la moneda catalana* (2009).

En el transcurs de la meua recerca han aparegut noves dades susceptibles de modificar l'atribució d'algunes de les peces conegudes o de poder finalment atribuir d'altres peces que romanien sense identificar. El mètode de treball és analitzar, partint de zero, cada moneda coneguda en base a la informació proporcionada per la documentació estudiada. He utilitzat criteris semblants als que ha fet servir Crusafont en les seves catalogacions, especialment el de la recerca comparativa dels elements heràldics que apareixen a les empremtes de les monedes. He incorporat, però, algun criteri nou, com ara la comparació morfològica d'emissions coetànies i properes geogràficament. La hipòtesi consisteix en que si les emissions monetàries tenen un origen comú i tenen lloc en un mateix moment, és força probable que, com més properes geogràficament estiguin les unes amb les altres, més similituds formals presentaran. També he considerat com a criteri vàlid d'atribució i catalogació la teoria de la reducció de seques, segons la qual sempre és preferible eliminar totes aquelles atribucions que no siguin necessàries, o que siguin més complicades que d'altres, a l'hora d'explicar un fenomen determinat.

El resultat formal és considerablement diferent del proposat per Miquel Crusafont en la seva catalogació, tal com es pot comprovar a les notes a peu de pàgina del catàleg, bé en la cronologia, bé en la atribució geogràfica, sobretot pel que fa a les atribucions medievals, dels segles XIV i XV.

Bibliografia

Bal- Balasch, 2005
Crus- Crusafont, 2010
San1- Sanahuja, 2008
San2- Sanahuja, 2009
San3- Sanahuja, 2012b
San4- Sanahuja, 2010a
San5- Sanahuja, 2004e
Torr- Torres, 2011

Fonts

AC: Arxiu Crusafont
Aureo: Subhastes Aureo & Calicó
CB, CD, etc: Col·lecció B, D, etc.
CCS: Col·lecció de la Caixa Sabadell
MH: Subhastes Martí Hervera & Soler
y Llach
PA: Patrimoni d'Andorra

GRUP 1

PUGESES de 1298 a 1350/1400 (excepte Lleida)

ÀGER

De les dues emissions monetàries derivades del contingut dels documents escrits del 1328-1329 només en coneixem físicament una, que du un castell central (element heràldic de la vila) i la llegenda al·lusiva al concessionari Ramon Cortit. Es podria tractar de l'emissió efectuada de resultes del compromís del 1329. Una segona emissió coneguda és estilísticament propera a l'anterior i, per tant, no massa allunyada en el temps. El nom que hi apareix fa referència a Ramon Burges, que era batlle de la vila el 1333.

n.	Data	Descripció
Ag-1	1329	Castell central Llegenda circular: + RAMON CORTIT Ø: 17,50 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3600
Ag-2	c.1333	Castell central Llegenda circular: + S R BURGES Ø: 17,50 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3601

AGRAMUNT

Crusafont va atribuir a Agramunt les incuses amb bordura d'escacs i puig cimant de llir com a element central, a l'identificar aquest darrer element com a símbol heràldic propi de la vila del comtat d'Urgell. Anteriorment he justificat un canvi d'atribució atesa la dificultat que implica l'existència de monedes de morfologia semblant però atribuïdes a poblacions distintes. Amb aquest raonament, he ubicat totes les peces que duen bordura d'escacs a Balaguer. L'única emissió que podem atribuir a Agramunt amb suport documental explícit és una incusa quadrada que du representats uns estris de ferrer, element heràldic parlant del concessionari Pere Ferrer. Hipotèticament es pot atribuir un altre tipus que du un puig cimant de llir com a element central. Es tracta de la Crus-3605, que es caracteritza per tenir un diàmetre reduït (14 mm). Els exemplars

coneguts no permeten una lectura plausible de la llegenda. No es pot descartar que aquest tipus pertanyi als segles XV o XVI. És molt probable que altres incuses que no s'han pogut atribuir tinguessin l'origen a Agramunt. Malauradament no disposem d'elements d'atribució suficients com per acompanyar l'emissió de Ferre amb d'altres coetànies.

n.	Data	Descripció
Agr-1	1331	Estris de ferrer (quadrada) Ø: 15x15 Pes: 0,45 g Font: CB Ref.: Crus-3602
Agr-2	?	Puig triangular cimant de llir Inscripció, o llegenda al voltant, poc visible Ø: 14 Pes: -- g Font: CB Ref.: Crus-3605

AITONA. Atribució hipotètica

Una incusa quadrada va ser atribuïda a Aitona per Crusafont, de resultes de la combinació heràldica d'una torre central amb vuit elements que podrien ser els besants dels Montcada, senyors de la vila. La peça quadrada fou atribuïda al segle XV atès que es coneixien dues mencions documentals d'aquesta època sobre la moneda pròpia d'Aitona. La forma quadrada, però, ens remet forçosament a les emissions de pugeses jaqueses del segle XIV, encara que no documentada. L'atribució d'aquesta peça a Aitona és, per tant, hipotètica, encara que probable.

n.	Data	Descripció
Ai-1	?	Torre amb tres merlets, a cada costat quatre besants Sense llegenda (quadrada) Ø: 14x14 Pes: 0,3 g Font: CB Ref.: Crus-3615

ALMENAR

La documentació escrita sobre les monedes d'Almenar es redueix a la concessió obtinguda pel jutge Vidal l'any 1328, però que també es feia ressò d'anteriors concessions semblants a d'altres beneficiaris. Això vol dir que l'emissió de pugeses a Almenar s'inicià abans de l'any 1328. Coneixem quatre tipus diferents de pugeses

clarament atribuïbles a Almenar. En totes elles hi apareix l'ala girada a l'esquerra, símbol de la vila. En dues d'elles hi apareix escrit el nom de la població. En tres d'elles l'ala és acompanyada d'una creu potaçada. En una d'elles hi apareix una lletra de difícil lectura al final de la llegenda que podria ser una V (Crusafont, 1998), potser referida al jutge Vidal, o bé una Y, referida a l'acabament en genitiu de la llegenda: ALMENARII. De ser certa la hipòtesi de la municipalització posterior de les concessions monetàries personals, l'exemplar que només du l'heràldica local hauria de ser posterior a la concessió del 1328 a Vidal, atès que no du cap heràldica personal. Però aquest ordre no es pot establir definitivament.

n.	Data	Descripció
Al-1	?	Creu i ala Llegenda circular + :ALMENAR:Y Ø: 14 Pes: 0,3 g Font: AC Ref.: Crus-3625
Al-2	?	Creu i ala Sense llegendes Ø: 16 Pes: 0,4 g Font: AC Ref.: Crus-3624
Al-3	?	Ala i creu Sense llegendes Ø: 15 Pes: -- g Font: CB Ref.: Crus-3624a ⁵¹⁸
Al-4	d.1328	Ala Llegenda circular + A•L•M•E•N•A•R: Ø: 16 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3626

BALAGUER

Miquel Crusafont i Maria Soler (1983) atribuïren a Balaguer les incuses, rodones o quadrades, que duen un cérvol a Balaguer i al concessionari Arnau de Cervera, esmentat a la concessió de Pere Cornelles de l'any 1328. L'atribució sembla de difícil discussió. En canvi, la resta d'incuses amb bordura d'escacs podria pertànyer igualment a la mateixa ciutat. Fins ara les incuses amb bordura d'escacs i puig cim de llir o amb escut semblant al d'Urgell havien estat atribuïts a Agramunt i Tàrraga respectivament pel mateix Crusafont (1990: n. 1007; 1994b: n.30). A les pàgines precedents he argumentat la impossibilitat de que el darrer tipus esmentat pogués pertànyer a Tàrraga,

⁵¹⁸ Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2009c).

una vila que mai va formar part del comtat d'Urgell. Aquestes peces tampoc duen l'escacat d'Urgell, sinó un escut amb quatre fusos. A les emissions amb bordura d'escacs segueixen les de Pere Cornelles, també rodones i quadrades, i segurament d'altres que no coneixem i que deuen restar entre les incertes.

n.	Data	Descripció
Ba-1	?	Puig cimant de llir envoltat d'escacs Sense llegenda Ø: 16,50 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3603 ⁵¹⁹
Ba-2	?	Escut amb quatre fusos envoltat d'escacs Sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,6 g Font: CB Ref.: Crus-3870 ⁵²⁰
Ba-3	?	Escut amb sis fusos Sense llegenda (quadrada) Ø: 15x16 Pes: 0,7 g Font: AC Ref.: Crus-3872 ⁵²¹
Ba-4	?	Escut amb sis fusos Sense llegenda (quadrada, petita) Ø: 13x13 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3624 ⁵²²
Ba-5	?	Escut amb tres pals envoltat d'escacs Sense llegenda (quadrada) Ø: 15x15 Pes: 0,6 g Font: CB Ref.: Crus-3871 ⁵²³
Ba-6	a.1328	Cérvol a la dreta envoltat d'escacs Sense llegenda (quadrada) Ø: 14x14 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3644 ⁵²⁴
Ba-7	a.1328	Cérvol a la dreta envoltat d'escacs Sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3645
Ba-8	a.1328	Cérvol a l'esquerra envoltat d'escacs Sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,5 g Font: AC Ref.: Crus-3646
Ba-9	d.1328	Ocell a l'esquerra Llegenda circular + S P CORNELES Sense llegenda Ø: 18 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3648
Ba-10	d.1328	Ocell a l'esquerra Sense llegenda (quadrada) Ø: 16x16 Pes: 1,2 g Font: CB Ref.: Crus-3647 ⁵²⁵

⁵¹⁹ Atribuït a Agramunt per Crusafont.

⁵²⁰ Atribuït a Tàrrega per Crusafont.

⁵²¹ Atribuït a Tàrrega per Crusafont.

⁵²² Atribuït a Tàrrega per Crusafont.

⁵²³ Atribuït a Tàrrega per Crusafont.

⁵²⁴ Però de mides 16x16 mm, segons Crusafont. Aureo & Calicó 28/05/2008, n. 131.

CAMARASA

De Camarasa coneixem una única possible emissió, documentada per la llicència de l'any 1299, de la qual no s'ha pogut comprovar-ne l'execució. No es coneix cap tipus monetari atribuïble amb seguretat a aquesta població, que formava part de les terres del Marquesat, sota senyoriu reial. Miquel Crusafont (1990: n. 2322) atribuï unes peces que duen un escut català i una lletra C. Vegeu més endavant, al grup d'incertes, la Inc-21.

CASTELLÓ DE FARFANYA

L'atribució de pugeses a Castelló de Farfanya és possible gràcies a unes recents aportacions de Miquel Crusafont, el qual va identificar el tipus incús amb castell i llegenda toponímica (Crusafont, 1994b: n. 23) i, posteriorment, els tipus que duen un escut heràldic personal, atribuïts a Joan Pratbò (Crusafont, 2007: 97-101). L'atribució es basa en la comparació de l'escut heràldic que surt a les monedes amb un escut lapidari que es troba en un pany de paret de l'església de Santa Maria de Castelló de Farfanya, construïda al segle XIV. Així doncs, l'atribució no és pot considerar confirmada, per bé que força probable. Pel que fa al nom del concessionari, la lectura no acaba de ser neta i podria diferir del nom proposat per Crusafont.

n.	Data	Descripció
Cas-1	?	Escut arrodonit per sota, amb una banda acostada de dues roses. Llegenda circular + S IOhA[n PRATBO] (?) Ø: 17 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3690 ⁵²⁶
Cas-2	?	Semblant a l'anterior, però al voltant de l'escut, tres ornaments vegetals Sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3689 ⁵²⁷
Cas-3	?	Castell Llegenda circular + S CASTEYLLO Ø: 17 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3691 ⁵²⁸

⁵²⁵ Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2008).

⁵²⁶ Però atribuït al segle XV.

⁵²⁷ Però atribuït al segle XV.

⁵²⁸ Però atribuït al segle XV.

CUBELLS

De Cubells es coneixen tres emissions de moneda física atribuïbles al segle XIV. No és demostrat, però, que cap d'elles es correspongui amb l'única llicència documentada, del 1299. Podria ser que sí, però també podria ser que les peces conegudes fossin batudes en emissions posteriors. Un dels exemplars coneguts ha de ser una falsificació d'època.

n.	Data	Descripció
Cub-1	?	Dues claus adossades, acostades de dos cubells. Sense llegenda. Ø: 17 Pes: -- Font: Ref.: Crus-3702 ⁵²⁹
Cub-2	?	Clau doble, sobre un cubell. Llegenda CVB - ELS, amb la L invertida Ø: 15 Pes: 0,2 g Font: CE Ref.: Crus-3701
Cub-3	?	Dues claus adossades, sobre un cubell. Llegenda CVB - ELS Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3700

FALSIFICACIONS

Cub-f1	?	Com el tipus Cub-2 però la llegenda retrògrada Ø: 15 Pes: -- Font: MH Ref.: Crus-Inèdita ⁵³⁰
--------	---	---

FRAGA

De Fraga es coneixen un mínim de set emissions d'incuses atribuïbles al segle XIV. Totes elles duen el nom de la població i un element vegetal propi de l'heràldica de la vila. Actualment aquest element és definit com una olivera desarrelada, però a les monedes sembla més aviat un arbust amb espines o punxes en lloc de fulles.

n.	Data	Descripció
Fra-1	?	Arbre espès, desarrelat Llegenda circular + S [FRAGA...] Ø: 16 Pes: 0,3 g Font: AC Ref.: Crus-3718 ⁵³¹

⁵²⁹ Però atribuït al segle XV.

⁵³⁰ Martí Hervera & Soler y Llach, 14/05/2009 n. 280.

Fra-2	?	Arbre aclarit, desarrelat Llegenda circular + FRAGA Ø: 17 Pes: 0,6 g Font: CB Ref.: Crus-3719 ⁵³²
Fra-3	?	Arbre aclarit, desarrelat Sota les branques, llegenda FR - AGA Ø: 16 Pes: 0,3 g Font: AC Ref.: Crus-3720 ⁵³³
Fra-4	?	Semblant a l'anterior, però branques més rectes i estil diferent. Ø: 17 Pes: 0,4 g Font: AC Ref.: Crus-3721 ⁵³⁴
Fra-5	?	Semblant a l'anterior, però llegenda FRA - GA Ø: 17 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3721a ⁵³⁵
Fra-6	?	Semblant a l'anterior, però sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,6 g Font: AC Ref.: Crus-3722 ⁵³⁶

FALSIFICACIONS

Fra-f1	?	Com el tipus Fra-5 però amb llegenda estafeta FRA-A Ø: 15 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3721b ⁵³⁷
--------	---	--

GRAUS

D'aquesta població actualment aragonesa es coneixen unes monedes incuses atribuïdes al segle XVI que molt probablement deuen ser emissions municipals. Però, a part d'aquest tipus, també es coneixen exemplars diferents que contenen l'heràldica pròpia de la vila i una tipologia semblant a la d'altres monedes atribuïdes al segle XIV. Es tracta d'una incusa quadrada amb un graó heràldic i unes tisoires.

n.	Data	Descripció
Gra-1	?	Grau i tisoires Sense llegenda (quadrada) Ø: 13x13 Pes: 0,9 g Font: CB Ref.: Crus-3746

⁵³¹ Però atribuït al segle XV.

⁵³² Però atribuït al segle XV.

⁵³³ Però atribuït al segle XV.

⁵³⁴ Però atribuït al segle XV.

⁵³⁵ Però atribuït al segle XV. Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2003a).

⁵³⁶ Però atribuït al segle XV.

MEQUINENSA

De Mequinensa es coneix un sol tipus monetari, atribuïble al segle XIV, que du el topònim i castell, probable element d'heràldica local.

n.	Data	Descripció
Meq-1	?	Castell Llegenda circular + S MICINENCA Ø: 16 Pes: 0,4 g Font: AC Ref.: Crus-3782 ⁵³⁸

PONTS

La concessió documentada de Ramon Porcell s'executà, segons mostren els exemplars monetaris que duen el seu nom i que s'han conservat. De Pons es coneixen dos altres tipus monetaris, un anepígraf i l'altre amb el topònim. És complicat atribuir-los a un període determinat. M'he decantat a considerar del segle XIV el tipus anepígraf, pel fet de ser semblant a d'altres tipus considerats d'aquesta època (Castelló de Farfanya, Cubells, Fraga, Vilamur). He situat l'altre tipus al segle XVI, sempre hipotèticament.

n.	Data	Descripció
Po-1	1328	Porcell a l'esquerra Llegenda circular + S: R: PORCEL Ø: 18 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3817
Po-2	1328	Pont de tres columnes i carenat corbat Sense llegenda Ø: 17 Pes: 0,9 g Font: CB Ref.: Crus-3817 ⁵³⁹

⁵³⁷ Però atribuït al segle XV.

⁵³⁸ Però atribuït, amb interrogant, al segle XV.

⁵³⁹ Però atribuït, amb interrogant, al segle XV.

Es tracta d'un conjunt de peces fins ara atribuïdes a Anglesola a causa d'una menció documental del segle XV. Tots els factors, però, allunyen l'atribució d'aquesta població de l'actual comarca de l'Urgell. D'una banda l'estil de les peces sembla situar-les al segle XIV, i no pas al XV. De l'altra, el gran nombre de varietats i d'exemplars coneguts d'aquestes incuses que duen un escut zigzagat dificulta l'atribució de totes elles a una única menció coneguda del segle XV. Finalment, el document que esmenta les monedes d'Anglesola les anomena "ploms" i, seguint el criteri que he exposat al llarg de les pàgines precedents, considero que aquest mot s'utilitzava únicament per a designar monedes fabricades amb aquest metall (o amb estany) i no pas, com tots havíem cregut fins ara, per a designar qualsevol tipus de moneda incusa. A part d'Anglesola, l'heràldica central que apareix a les monedes també pot referir-se a altres poblacions com Guissona o Sanaüja, que en el context de quan semblen estar fetes les peces, sembla encabir-s'hi millor. M'he decantat per Sanaüja atès que l'escut de les peces sembla dur un zigzagat, mentre que a Guissona l'escut és més aviat un onejat, i també perquè Antich Roca (1564) esmentava aquesta població com a emissora de moneda local. De fet, però, de cap de les dues poblacions es coneixen documents escrits relacionats amb la circulació de moneda pròpia en aquesta època. Les monedes duen uns elements decoratius envoltant l'escut central que també podrien ser formes heràldiques. Si fossin realment de Sanaüja, aquests elements es podrien relacionar amb els individus concessionaris (en el cas d'haver-n'hi) o amb els bisbes d'Urgell, senyors de la vila. Així, per exemple, un dels elements que més apareix en aquestes primeres emissions és una ala (San-2 i 3), i l'ala fou també el símbol heràldic de Ramon Treballa, bisbe d'Urgell entre 1308 i 1326 (Sagarra, 1922: III, 74). Entre tots els tipus atribuïts a Anglesola he diferenciat dos grups. Un és el que segueix a continuació, atribuït al segle XIV. Els altres presenten diferències notables d'estil, sobretot pel que fa a la forma de l'escut, que és caironat. El segon grup d'incuses es coneix també amb contramarques, que és una pràctica no documentada ni tampoc observada en cap altra moneda del segle XIV. Les primeres contramarques sobre moneda local apareixen al segle XV, però sobre plom o sobre aram. La pràctica de contramarcas incuses de llautó no va ser habitual fins el segle XVI. Per tant, de manera també hipotètica, he mantingut l'atribució del segon grup d'incuses amb escut zigzagat a Sanaüja, però situant-les al segle XVI.

n.	Data	Descripció
San-1	?	Escut semblant, però arrodonit per baix. A dalt, una creu; a l'esquerra un element vegetal amb tres flors, a la dreta una ala Sense llegenda. Ø: 17 Pes: 0,3 g Font: CB Ref: Crus-3628 ⁵⁴⁰
San-2	?	Semblant a l'anterior, però creu (potençada?) sota l'escut, i element no identificat a sobre Ø: 17 Pes: -- Font: AS Ref: Crus-3627 ⁵⁴¹
San-3	?	Escut zigzagat apuntat, al voltant quatre flors de llir, de les quals, la de dalt i la de l'esquerra apunten cap a fora, mentre que la de baix i la de la dreta apunten cap a dins Ø: 17 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3629 ⁵⁴²
San-4	?	Semblant a l'anterior, però creu (potençada?) sobre l'escut, i un ornament vegetal a cada costat. Ø: 15 Pes: -- Font: CB Ref: Inèdita

TREMP

L'atribució de pugeses jaqueses a Trepmp és hipotètica, atès que no s'ha conservat cap document escrit relacionat. La tipologia d'algunes monedes de Trepmp és propera a d'altres pugeses clarament atribuïbles al segle XIV, com ara les de Teresa d'Entença o algunes emissions de Fraga i de Lleida. Sembla clar que la vila de Trepmp també va emetre moneda durant els segles XV i XVI i, per tant, algunes emissions podrien presentar dificultats de datació. He atribuït al segle XIV les peces amb aspecte d'aram, mentre que he ubicat al segle XVI les que es mostren fetes de llautó i les que duen alguna contramarca. La peça Tre-1 és de cronologia incerta, podent ésser també del segle XVI.

n.	Data	Descripció
Tre-1	?	Atribució hipotètica al segle XIV Llir petit Llegenda circular + T:R:E:M:P Ø: 18 Pes: 0,5 g Font: AC Ref.: Crus-3881 ⁵⁴³

⁵⁴⁰ Però atribuït a Anglesola.

⁵⁴¹ Però atribuït a Anglesola.

⁵⁴² Però atribuït a Anglesola.

⁵⁴³ Però atribuït al segle XV.

Tre-2	?	Llir Llegenda circular +•T•R•E•M•P• (lletres uncials) Ø: 14 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3884 ⁵⁴⁴
Tre-3	?	Semblant a l'anterior però la T de la llegenda és llatina Ø: 14 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Crus-3885 ⁵⁴⁵
Tre-4	?	Semblant a l'anterior però la llegenda comença a baix Ø: 14 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3885a ⁵⁴⁶

FALSIFICACIÓ

Tre-f1		Com el tipus Tre-3 però mala factura Ø: 13 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3885c ⁵⁴⁷
--------	--	---

VILAMUR

L'atribució de monedes de Vilamur també és hipotètica, per bé que plausible. En un primer moment les incuses anepígrafes que duen un llenç de mur amb quatre merlets van ser atribuïdes dubitativament a Mur (Pallars Jussà) (Crusafont, 1990: 216-217). Posteriorment, l'atribució fou traslladada a Vilamur (Pallars Sobirà) pel mateix Crusafont (1997b: 107), tenint en compte l'existència d'una menció documental de l'any 1570 que certificava una autorització per a batre moneda en aquesta vila. Malgrat la notícia documental, les monedes incuses de Vilamur no tenen aspecte d'haver estat batudes a finals del segle XVI. Més aviat cal situar-les al segle XIV, junt amb d'altres de tipologia similar (Castelló de Farfanya, Cubells, Fraga, Ponts).

n.	Data	Descripció
Mur-1	?	Mur amb cinc merlets acabats en punxa. Orla ornamentada. Sense llegenda Ø: 16 Pes: 0,6 g Font: CB Ref.: Crus-3905 ⁵⁴⁸
Mur-2	?	Mur amb quatre merlets acabats en punxa. Sense llegenda Ø: 16 Pes: 0,6 g Font: CB Ref.: Crus-3905 ⁵⁴⁹

⁵⁴⁴ Però atribuït al segle XV.

⁵⁴⁵ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁴⁶ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁴⁷ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁴⁸ Però atribuït al segle XVI, a partir de 1570.

⁵⁴⁹ Però atribuït al segle XVI, a partir de 1570.

VILANOVA DE MEIÀ

Vilanova de Meià és una població situada dins del que fou l'enclavament reial del Marquesat, fent frontissa entre els comtats de Pallars Jussà i Urgell. Hom pot deduir, doncs, una concessió monetària semblant a la que reberen Camarasa i Cubells l'any 1299. Es coneix un sol tipus d'incuses, però que presenten diverses varietats de lectura a la llegenda. Alguna d'aquestes varietats podria ser una falsificació d'època. He desestimat incloure la peça Crus-3906 per apartar-se massa de la tipologia monetària de la zona i de l'època.

n.	Data	Descripció
Mei-1	?	Lleó rampant amb la cua plena, apuntant cap a la dreta. Llegenda circular S DE M * EYA (la s tombada) Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3907a ⁵⁵⁰
Mei-2	?	Lleó rampant amb la cua plena, apuntant cap a dalt. Llegenda circular + S • D MEYA Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Inèdita
Mei-3	?	Lleó rampant amb la cua esfilagarsada, apuntant cap a la dreta. Llegenda circular S • DE • MEYA • Ø: 15 Pes: 0,2 g Font: CB Ref.: Crus-3907b ⁵⁵¹

INCERTES PENDENTS D'ATRIBUIR

El grup més nombrós de monedes d'aquest període encara el conformen el de les peces sense atribuir. N'hi ha que duen el nom de personatges concessionaris i que es llegeixen amb claredat, com el cas de D. Barber o R. Toló. D'altres duen llegendes no desxifrades que poden fer referència a un concessionari o a la població emissora. Els elements heràldics centrals que apareixen en aquestes monedes semblen ser, majoritàriament, elements d'heràldica personal, sovint relacionada amb oficis (mercader, ferrer, sastre), que caldria relacionar amb concessionaris. De les peces catalogades a continuació no n'hi ha cap que es pugui atribuir amb probabilitats d'encertar a cap població coneguda. En el seu moment, Miquel Crusafont va atribuir a Agramunt la Inc-20 pel fet de dur un llir central i diversos puigs cimats de llir al voltant.

⁵⁵⁰ Però atribuït al segle XVI.

Jo mateix vaig proposar una hipotètica a Albesa per a la Inc-24, atès que l'element central de la moneda sembla representar un àlber, símbol parlant de la vila. Cal notar que les Inc-17 i 18, malgrat presentar un disseny diferent, compareixen un mateix element en forma de corona que sembla sorgit de la mateixa matriu. Es tracta, doncs, d'emissions d'una mateixa població, i no massa allunyades en el temps. En el capítol d'incertes cal rebutjar objectes monetiformes que poden tenir una semblança amb les monedes estudiades però que no ho eren. Algunes de les claus per a distingir-los han estat justificades al capítol 2, p. 279-281.

Amb noms de concessionaris

n.	Data	Descripció
Inc-1	?	Barb Llegenda circular + D BARBER Ø: 15 Pes: 0,3 g Font: CB Ref.: Crus-3908 ⁵⁵²
Inc-2	?	Flor esquemàtica Llegenda circular no desxifrada Ø: 15-16 mm Pes: -- g Font: Aureo Ref.: Crus-3909 ⁵⁵³
Inc-3	?	Torre Llegenda + ⚔ R ⚔ T - OLO Ø: 15 Pes: 0,7 g Font: CB Ref.: Crus-3877 ⁵⁵⁴
Inc-4	?	Esportella de pelegrinatge Llegenda circular + S [.] IOVA [..] Ø: 15 Pes: -- g Font: CB Ref.: San3-3 ⁵⁵⁵
Inc-5	?	Gran S Llegenda circular + S P D BENA [....] Ø: 15 Pes: -- g Font: CB Ref.: San3-5

Amb heràldiques personals (sèrie quadrada)

n.	Data	Descripció
Inc-6	?	Cabra a l'esquerra, oval a dalt a la dreta Ø: 15x15 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3919

⁵⁵¹ Però atribuït al segle XVI i llegenda parcialment descrita.

⁵⁵² Però atribuït al segle XV.

⁵⁵³ Però atribuït al segle XV. Lectura + R MARGERIT segons Crusafont. Aureo 16/12/2009 n. 185.

⁵⁵⁴ Però atribuït al segle XV i, amb reserves, a la població de (Sant Salvador de) Toló.

⁵⁵⁵ Sobre la identificació de l'element com a una esportella vegeu l'article original (Sanahuja, 2012b: 41). Sobre la funcionalitat de les esportelles vegeu Crusafont (2006a:96) .

Inc-7	?	Tenalles (?) i pes anellat Ø: 14x14 Pes: 0,6 g Font: Ref.: Crus-3918
Inc-8	?	Pes anellat Ø: 15x12 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Inèdita
Inc-9	?	Puig cimbat de llir i lleó rampant Ø: 15x15 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: Crus-3614 ⁵⁵⁶
Inc-10	?	Balances, amb un pes entre mig dels plats Ø: 11x11 Pes: 0,5 g Font: Ref.: Crus-3917 ⁵⁵⁷
Inc-11	?	Semblant a l'anterior, però de factura diferent Ø: 14x14 Pes: 0,4 g Font: Ref.: Crus-3917a ⁵⁵⁸
Inc-12	?	Àliga esquemàtica, amb les ales obertes, mirant a l'esquerra Ø: 13x13 Pes: 0,9 g Font: CB Ref.: Inèdita
Inc-13	?	Petxina, envoltada d'ornaments vegetals Ø: 13x13 Pes: 0,9 g Font: CB Ref.: Crus-3920 ⁵⁵⁹
Inc-14	?	Llir Ø: 13x13 Pes: 0,5 g Font: Ref.: Crus-3886 ⁵⁶⁰

Tipus anepígrafs de difícil atribució

n.	Data	Descripció
Inc-15	?	Flor de llir semblant a la dels florins Ø: 16 Pes: 0,3 g Font: AS Ref.: San3-4
Inc-16	?	Escut d'Urgell apuntat de traç rectilini, de sis escacs Ø: 15 Pes: -- g Font: AS Ref.: San1-2
Inc-17	?	Element desconegut (una tortuga?) envoltat d'ornaments. A dalt, una corona, a l'esquerra una flor i una flor de llir Ø: 14 Pes: -- g Font: CB Ref.: Inèdita
Inc-18	?	Element desconegut envoltat d'ornaments. A la dreta, una corona a sobre d'una rodona; a l'esquerra una flor de llir, a sota les lletres A i V invertida, separades per una altra rodona (?) Ø: 16 Pes: -- g Font: CB Ref.: Inèdita
Inc-19	?	Brau (?) a l'esquerra. A dalt, element indeterminat Ø: 14 Pes: (0,2 g) Font: Ref.: Crus-3878 ⁵⁶¹

⁵⁵⁶ El puig cimbat de llir s'assembla a una campana. Atribuïda per Crusafont a Aiguaviva de Bergantes (Matarranya).

⁵⁵⁷ Però un llaç en lloc d'un pes.

⁵⁵⁸ Però una H? en lloc d'un pes.

⁵⁵⁹ Però atribuït al segle XV. Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2009c)

⁵⁶⁰ Però atribuït al segle XVI i a Tremp.

⁵⁶¹ Però atribuït, amb interrogant, al segle XV, i a la vila de Torà.

Inc-20	?	Flor de llir sobre una creu, envoltada de quatre puis cimats de llir Ø: 16 Pes: 0,3 g Font: Ref.: Crus-3604 ⁵⁶²
Inc-21	?	Escut amb les armes reials, a l'esquerra una C Ø: 16 Pes: 0,4 g Font: Ref.: Crus-3682 ⁵⁶³
Inc-33	?	Animal (ruc?) a l'esquerra. A sobre element no desxifrat Ø: 16x16 Pes: -- g Font: CB Ref.: Inèdita ⁵⁶⁴

Altres, amb llegenda indesxifrada

n.	Data	Descripció
Inc-22	?	Arbre espinós envoltat de llegenda indesxifrada Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: Ref.: Crus-3911 ⁵⁶⁵
Inc-23	?	Campana envoltada de llegenda indesxifrada Ø: 15 Pes: 0,5 g Font: CB Ref.: San2-5
Inc-24	?	Arbre (àlber?) envoltat de llegenda indesxifrada Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: Ref.: Crus-3912 ⁵⁶⁶
Inc-25	?	Arbre sobre un riu envoltat de llegenda [...] bRA [...] Ø: 16 Pes: -- g Font: CB Ref.: Inèdita
Inc-26	?	Escut vairat envoltat de llegenda indesxifrada Ø: 17 Pes: (0,18 g) Font: CG Ref.: Crus-3910 ⁵⁶⁷

⁵⁶² Però atribuït, a Agramunt.

⁵⁶³ Però atribuït, a Camarasa.

⁵⁶⁴ La imatge està situada a continuació de l'Inc-26.

⁵⁶⁵ Però atribuït al segle XV.

⁵⁶⁶ Però atribuït al segle XV. Si l'arbre fos un àlber aleshores es podria atribuir a Albesa (Sanahuja, 2004a).

⁵⁶⁷ Segons Crusafont, que l'atribueix al segle XV, la llegenda podria ser [M]ATIA[S] CO[...].

Ag-1

Ag-2

Agr-1

Agr-2

Ai-1

Al-1

Al-2

Al-3

Al-4

Ba-1

Ba-2

Ba3

Ba-4

Ba-5

Ba6

Ba-7

Ba-8

Ba9

Ba-10

Ba-11

Cas-1

Cas-2

Cas-3

Cub-1

Cub-2

Cub-3

Cub-fl

Fra-1

Fra-2

Fra-3

Fra-4

Fra-5

Gra-1

Meq-1

Pon-1

Pon-2

Tre-1

Tre-2

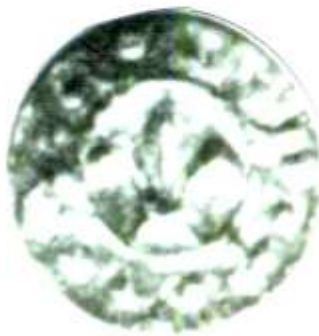
Tre-3

Tre-4

Tre-5

Mur-1

Mur-2

San-1

San-2

San-3

San-4

(Sagarra, 1922: III, 74)

Mei-1

Mei-2

Mei-3

Inc-1

Inc-2

Inc-3

Inc-4

Inc-5

Inc-6

Inc-7

Inc-8

Inc-9

Inc-10

Inc-11

Inc-12

Inc-13

Inc-14

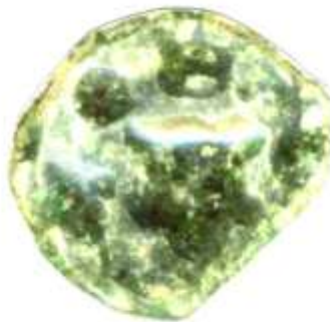
Inc-15

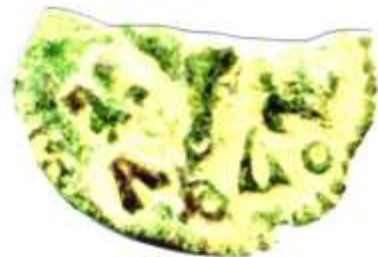
Inc-16

Inc-17

Inc-18

Inc-19

Inc-20

Inc-21

Inc-22

Inc-23

Inc-24

Inc-25

Inc-26

Inc-33

GRUP 2

PUGESES JAQUESES DE LLEIDA de 1298 a 1462

LLEIDA

La classificació i ordenació cronològica de les pugeses de Lleida ha estat justificada anteriorment (vegeu les p. 266-276). No he inclòs les varietats d'encuny, com ara puntuacions o posició de les lletres, sinó que he limitat la catalogació a les emissions de tipus. Malgrat l'exhaustivitat del catàleg de Balasch (2005), prefereixo mantenir la referència del catàleg de Crusafont (2009) atès que l'ordenació cronològica que segueix aquest darrer és més antiga i és la mateixa que va utilitzar Balasch.

n.	Data	Descripció			
Lle-1	ab.1371	Triple llir dins oval Llegenda +LE - YDA Ø: 17 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3763 ⁵⁶⁸			
Lle-2	ab.1371	Semblant, però sense oval Ø: 16 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3748			
Lle-3	?	Semblant, mòdul més petit. Llegenda +LE - YDA (o +LE - IDA) Ø: 15 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3748a			
Lle-3a	?	Semblant, d'estil diferent Llegenda +LE - YDA Ø: 15 Pes: -- Font: CB Ref.: Inèdita ⁵⁶⁹			
Lle-4	d.1371	Semblant Llegenda L - E - I+ - DA Ø: 15 Pes: -- Font: AS Ref.: Bal-30-31 ⁵⁷⁰			
Lle-4e	d.1371	Error per doble encunyació: a l'anvers amb el tipus Lle-4 i al revers amb el tipus Lle-5. Ø: 15 Pes: 0,4 g Font: CB Ref.: Inèdita			

⁵⁶⁸ Però atribuït al segle XV i diàmetre de 14 mm.

⁵⁶⁹ La imatge d'aquesta peça està reproduïda després de la Lle.-8.

⁵⁷⁰ Però llegint la inscripció com a L-L-EY-DA o L-L-EY+-DA, i diàmetre incorrecte de 19 mm..

- Lle-5 ab.1434 Triple llir dins orla de punts
Llegenda circular +L*E*Y*D*A (o +*L*E*Y*D*A*)
Ø: 15 Pes: 0,5 g Font: CE Ref.: Crus-3764⁵⁷¹
- Lle-5e ab.1434 Error per doble encunyació: a l'anvers amb el tipus Lle-5
i al revers amb el tipus Lle-6.
Ø: 15 Pes: -- Font: CC Ref.: Bal-p.31
- Lle-6 1434 Triple llir. Mòdul més gran que les anteriors.
Llegenda +LE - YDA
Ø: 19 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3765
- Lle-7 d.1434 Triple llir dins cairó.
Llegenda circular ♣ PUG • ESA: ♣ DELE•IDA
Ø: 19 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3759
- Lle-8 a.1468 Triple llir dins cairó.
Llegenda circular ♣ PU : GES ♣ DE LEID (lletres minúscules)
Ø: 19 Pes: -- Font: CE Ref.: Crus-3761

---

⁵⁷¹ Però diàmetre incorrecte de 17 mm.

Lle-1

Lle-2

Lle-3

Lle-4

Lle-4e

Lle-5

Lle-5e

Lle-6

Lle-7

Lle-8

Lle-3a

GRUP 3

FLORINS, CROATS, SISENS I ROCABERTINS de 1462 a 1468 (Excepte Perpinyà)

BERGA

No hi ha evidència d'haver-se dut a terme l'emissió acordada el 1466. Crusafont (2009: n. 3.047) ha atribuït a Berga uns sisens d'argent amb llegenda barcelonina però retrògrada.

GIRONA

A Girona és documentat haver-se fabricat, durant la guerra contra Joan II, diners menuts anomenats rocabertins, croats d'argent i florins d'or. De florins, se'n coneix un de sol. De croats, no se'n coneix cap. De diners rocabertins se'n coneixen amb i sense escudet català intercalat a la llegenda. Podria ser que els primers fossin els ordenats per Joan II des de 1463, mentre que els segons, sense l'escut reial, fossin producte de l'emissió que sembla haver estat acordada per les autoritats municipals l'any 1469.

Emissions reials descentralitzades

n.	Data	Descripció
Gir-1	1463	Diner "rocabertí" a/ Cap coronat a l'esquerra Llegenda circular: + IOANNS (escut reial) D G REX r/ Arbre o ramellet que talla la llegenda per baix Llegenda circular CIVITA (escut reial) GERVND Ø: 16 Pes: 0,6 g Font: CE Ref.: Crus-2990 ⁵⁷²
Gir-2	1465	Flori d'or a/ Sant Joan Baptista de front, portant ceptre Llegenda circular: CIVITAS - GERUNDE

⁵⁷² Però catalogat cronològicament després de l'emissió sense escudets.

r/ Llir
 Llegenda circular IOANES - REX
 Ø: 20 Pes: 3,43 g Font: AC Ref.: Crus-2972

Gir-3 1465 Croat d'argent
 Desconegut

Emissions municipals

n.	Data	Descripció
Gir-4	1469	Diner "rocabertí" a/ Cap coronat a l'esquerra Llegenda circular: + IOANNES D G[RA] R[EX] r/ Arbre o ramellet que talla la llegenda per baix Llegenda circular CIVITAS (escut reial) GERVND Ø: 16 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-2988 ⁵⁷³
Gir-4e	1469	Híbrid. Error per combinar l'anvers del tipus Gir-4 amb el revers del tipus Gir-1 Ø: 16 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-2989

LLEIDA

Tal com és justificat al capítol 2, els primers anys de la guerra es van fabricar a Lleida sisens (terços de croat) i croats d'argent amb el nom de la ciutat. L'encuny utilitzat per empremtar el revers, de totes les peces que conec, amb el retrat de Pere IV, és exactament el mateix encuny de revers utilitzat per empremtar els terços de croat anteriorment atribuïts a Balaguer o a Tàrraga i que duen un retrat amb cabells ondulats, atribuït a Joan II. Tot plegat és impossible. Ja és prou difícil que dues monedes batudes en dues poblacions diferents (Tàrraga i Cervera) comparteixin els mateixos encunys de revers, encara ho és més si les dues monedes són atribuïdes a dos reis rivals i en guerra. per tant, els terços de croat amb retrats de cabells llisos (Pere de Portugal) i cabells ondulats (?) i llegenda ILERDENCIS han de pertànyer a la mateixa seca. Com que el retrat de cabells llisos és el mateix utilitzat a Lleida en els croats de Pere de Portugal, el més raonable és atribuir els terços de croat al mateix origen. D'aquesta simplificació se'n dedueix que tots els terços de croat amb llegenda ILERDENCIS han de ser de Lleida.

⁵⁷³ Però catalogat cronològicament abans de l'emissió amb escudets.

Un cop dominada per Joan II, la ciutat va continuar fabricant moneda, i el rei també ordenà batre'n per a finançar les despeses del conflicte bèl·lic. Durant uns pocs mesos organitzà la fabricació de rals valencians i de sisens barcelonins amb el contingut d'argent disminuït, just abans de traslladar la fàbrica a la vila de Tàrraga. Aquestes emissions de guerra no duen el nom de Lleida. He atribuït hipotèticament a aquesta actuació joanista uns sisens de croat amb un bust particular que s'ha demostrat ser d'una llei reduïda (.750) similar a la documentada.

Emissió amb el retrat del rei Enric (agost de 1462 a finals de 1463)

n.	Data	Descripció
Lle-17	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra amb els cabells ondulats Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda ILE - RD - EN - CIS. Ø: 14 Pes: 0,7 g Font: CE Ref.: Crus-2985 ⁵⁷⁴

Emissions amb el retrat i/o el nom del rei Pere IV (gener de 1463 a juliol de 1464)

n.	Data	Descripció
Lle-18	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra amb els cabells llisos Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda ILE - RD - EN - CIS. Ø: 14 Pes: 0,9 g Font: CE Ref.: Crus-3044 ⁵⁷⁵
Lle-19	s.d.	Croat a/ Retrat coronat a l'esquerra amb els cabells llisos Llegenda PETRUS DEI G [...] REX r/ Creu de tern Llegenda CIV - ITA - S IL - ERDE Ø: (20,6 mm) Pes: (1,68 g) Font: AC Ref.: Crus-3042

⁵⁷⁴ Però atribuït a Joan II i a Balaguer.

⁵⁷⁵ Però atribuït a Cervera.

Emissions amb el retrat del rei Joan II (juliol de 1464 a inicis de 1465)

<u>n.</u>	<u>Data</u>	<u>Descripció</u>
Lle-20	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda CIVI - TAS - ILE - RDE Ø: 15 Pes: 0,8 g Font: CE Ref.: Crus-2986
Lle-20a	s.d.	Semblant a l'anterior, però al revers CIVI comença sobre anell Llegenda CIV-ITAS-ILE-RDE d'escriptura alterada Ø: -- Pes: -- Font: AS Ref.: Crus-2986b

Imitacions de moneda barcelonina, de Joan II (28 d'abril a 23 d'agost de 1465)

<u>n.</u>	<u>Data</u>	<u>Descripció</u>
Lle-21	s.d.	Terç de croat o sisè (atribució hipotètica) Llei rebaixada .500 a .750 mil·lèsims. Seqües de Lleida (28 d'abril a 8 de maig) i Tàrrrega (15 de maig a 23 d'agost) a/ Retrat coronat a l'esquerra Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda BAR - CH - NO - NA Ø: 14 Pes: 0,8 g Font: CE Ref.: Inèdita
Lle-21a	s.d.	Semblant a l'anterior, variant amb aspa a la part central del vestit Ø: -- Pes: -- Font: AS Ref.: Inèdita

TORTOSA

Les emissions de sisens de plata a Tortosa presenten un mínim de tres llegendes de revers que són TORTOSA CI, xTxORTOSA i TORTOSANIE o TORTOSAME. Sense documentació explícita serà difícil atribuir les llegendes a diferents autoritats emissores. Les dues darreres llegendes, que corresponen al nombre menor d'exemplars conservats comparteixen un encuny d'anvers. Leandre Villaronga Garriga (1978, 480-481) proposà una relectura TORTOSA RI E en lloc de TORTOSANIE per desenvolupar-la en la forma *TORTOSA et Riparie Ebrum*. D'aquesta manera l'autor recreava un paral·lelisme amb les emissions CIVITAS ILERDE i ILERDENCIS, de les quals s'havia proposat respectivament

una atribució a la ciutat de Lleida i a la vegueria. En el cas de Lleida, però, acabo de demostrar que la dualitat de seques no és certa. Per tant, el més plausible serà considerar totes les monedes conegudes de Tortosa com de caire municipal, i inicialment batudes durant el mandat de Pere de Portugal (1464-1465) i, potser, continuades durant el de Joan II (1466-1470). Només es conserva documentació dels anys 1464 i 1465.

Leandre Villaronga Garriga (1978, 480-481) també llegia TORTOSA XPX amb To nexades en una de les llegendes d'aquests sisens. En realitat la pretesa P és una T uncial, i la llegenda cal llegir-la així xTx-OR-TO-SA, tal com va proposar Jordi Vall-llosera (2008: p. 160-161).

n.	Data	Descripció
Tor-1	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda TOR-TO-SA-CI Ø: 17 Pes: 0,9 g Font: AC Ref.: Crus-3.045 ⁵⁷⁶
Tor-2	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda TOR-TO-SA-NIE (?) Ø: 15 Pes: 0,7 g Font: AC Ref.: Crus-2.987/a ⁵⁷⁷
Tor-3	s.d.	Terç de croat o sisè a/ Retrat coronat a l'esquerra Sense llegenda r/ Creu de tern Llegenda xTx-OR-TO-SA (a,b) Ø: 15, 15 Pes: 1,0, -- g Font: CI, AC Ref.: Crus-3.046 ⁵⁷⁸

⁵⁷⁶ Crusafont l'atribueix a Pere de Portugal i presenta tres encunyis d'anvers i quatre de revers (un dels quals sense il·lustrar) en el seu catàleg.

⁵⁷⁷ La lectura de l'únic exemplar examinat no és gens clara. Crusafont l'atribueix a Joan II i la cataloga dos cops, amb llegenda TORTOSANIE i amb TORTOSAME.

⁵⁷⁸ Però llegint XPX - TOR - TO - SA al revers.

Gir-1

Gir-2

Gir-4

Gir-4e

Lle-17

Lle-18

Lle-19

Lle-20

Lle-20a

Lle-21

Lle-22a

Tor-1

Tor-2

Tor-3

GRUP 4

PLOMS, MENUTS I SENYALS de 1465 a 1494 (excepte Lleida)

ÀGER

Encara no s'ha pogut atribuir cap moneda de plom del segle XV a Àger. Són documentades dues emissions, d'Antoni Bofarull, el 1472, i de Joan Sanuy, el 1475. Les monedes fabricades poden dur l'heràldica de la vila i/o la dels seus administradors.

n.	Data	Descripció	
Ag-3	1472	Plom	No retrobada
Ag-4	1475	Plom	No retrobada

AGRAMUNT

És probable que la vila d'Agramunt emetés diferents tipus de moneda durant la segona meitat del segle XV. També és probable que la major part d'elles fossin fetes en plom, encara que no es pot descartar la utilització del llautó en emissions tardanes. Crusafont ha atribuït a Agramunt i al segle XV fins a cinc emissions diferents -una de coure, una de plom, i tres de llautó.⁵⁷⁹ Mentre no aparegui algun document escrit referent a aquesta qüestió, el més prudent és considerar únicament aquells exemplars coneguts de plom que poden ser considerats moneda local.

Com he justificat anteriorment, i amb les reserves pròpies de la manca d'informació, també cal considerar d'a Agramunt el plom que Anna Maria Balaguer va atribuir a la comtessa consort d'Urgell Beatriu de Cardona (1363-1371).

⁵⁷⁹ De fet, són quatre emissions si no comptem la que du el card dels Cardona i que el mateix Crusafont situà al segle XVI en el moment de la descripció inicial (Crusafont, 1994b: 142-143)

n.	Data	Descripció
Agr-3	s.d.	Plom a/ Puig cimbat de llir entre elements vegetals espinosos Sense llegenda r/ Llis Ø: 14 mm. Pes: 1,4 g Font: CB Ref.: Crus-3610
Agr-4	s.d.	Plom a/ AGRA - MVNT (V i N nexades) en dues línies i separat per una línia horitzontal r/ Creu amb ornaments als espais dins orla lobulada Ø: 16 mm. Pes: 2,1 g Font: CB Ref.: Crus-3613 ⁵⁸⁰
Agr-5	s.d.	Plom a/ Camp partit amb un element vegetal (un card?) i un objecte no identificat. Sense llegenda r/ Creu amb punts als espais Llegenda + A COMES VRGELLI Ø: 15 mm. Pes: 1,1 g Font: CB Ref.: Crus-1954 ⁵⁸¹

AITONA. Atribucions probables i hipotètiques
--

Miquel Crusafont havia atribuït al segle XV la incusa quadrada que ara he atribuït al segle XIV (Ait-1). En canvi, un plom que du un castell semblant als utilitzats en altres segells d'Aitona i els besants heràldics dels Montcada podria ser una emissió monetària d'aquesta població. Els elements representats al plom no poden ser considerats exclusius d'Aitona, però s'acosten molt a l'estil que es pot esperar.

Crusafont havia atribuït a Aitona un conjunt de senyals d'aram de gran mòdul, de diverses poblacions, contramarcades amb les presumptes armes dels Montcada. L'atribució és hipotètica atès que no es recolza en cap suport documental, però és raonable. La datació proposada per a la contramarca descrita a continuació és posterior al 1491.

Més hipotètica és la possible atribució a Aitona dels senyals tradicionalment considerats de Vilafranca del Penedès (Crusafont, 1990: 331-332). L'atribució es basava en la similitud entre aquests senyals i el segell vilafranquí n. 1677 de la *Sigil·lografia catalana* de Ferran de Sagarra (1922), i també en el fet que Vilafranca del Penedès va

⁵⁸⁰ Però atribuït al segle XVII.

⁵⁸¹ Però atribuït a Beatriu de Cardona (1363-1371), i considerat puges de plom del comtat d'Urgell.

obtenir llicència el 1483 per a fabricar monedes d'aram en lloc de ploms o llautons. Ara bé, d'una banda cal reconèixer que la població penedesenca queda lluny de la zona on sabem que fabricaven i circulaven senyals d'aram de gran mòdul (Tarragona, Garrigues, Urgell, Noguera), i de l'altra, la qüestió dels pals catalans, que podria fer decantar la discussió cap a la vila reial (Vilafranca) en lloc de la senyorial (Aitona), ha deixat de ser un tema decisiu després de comentar els casos jurisdiccionals de Castelló de Farfanya i de l'Albi. El dubte es planteja en el moment que comparem un segon segell extret de l'obra de Ferran de Sagarra, pertanyent al governador del Marquesat d'Aitona, que resulta ser molt més proper tipològicament al tipus monetari conegut del que ho és el segell vilafranquí. Trobareu la catalogació d'aquest tipus monetari entre les emissions incertes (Inc-33).

n.	Data	Descripció
Ait-2	s.d.	Plom a/ Castell ample merletat de dues torres Sense llegenda r/ Creu, que talla una orla quadrilobulada. Grups de cinc punts a cada espai entre els braços de la creu Sense llegenda Ø: 14 . Pes: 2,0 g Font: CD Ref.: Inèdita
Ait-4a	s.d.	Senyal d'aram de Tarragona del tipus Tar-3, contramarcada amb un rectangle que conté vuit besants o rodells. Ø: 25 Pes: 6,0 g Font: AC Ref.: Crus-3616b
Ait-4b	s.d.	La mateixa contramarca efectuada sobre un senyal de Castelló de Farfanya, del tipus Cas-4. Ø: 27 Pes: 8,3 g Font: AC Ref.: Crus-3616a
Ait-4c	s.d.	La mateixa contramarca efectuada sobre un senyal d'Arbeca, no identificat Ø: 23 Pes: 6,2 g Font: AC Ref.: Crus-3616a

L'ALBI

Els esments documentals certifiquen l'emissió de monedes de plom i la voluntat de fabricar nous tipus amb aram a partir de 1484. Malgrat això, no es coneix cap moneda física que reuneixi els requisits necessaris per a ser considerada d'aquesta època. El tipus de llautó incús identificat per Crusafont és estilísticament molt proper a un altre tipus

atribuït a la veïna vila de Falset i al segle XVI. És probable que les dues emissions siguin coetànies i, per tant, no cal atribuir-les al segle XIV. D'altra banda, el mateix Crusafont va atribuir a l'Albi una contramarca que ell definia com a "de triple card", atès el senyoriu dels Cardona sobre la vila. Aquesta contramarca només apareix sobre senyals d'aram de Tàrraga, dels dos tipus, tant dels que ja se solia considerar d'aquesta vila, com dels que fins ara eren atribuïts a Balaguer. L'observació detallada de la contramarca mostra que no es tracta d'un triple card, sinó d'un triple llir dins d'un cairó semblant als que apareixen a les monedes pugeses de Lleida. Per tant, la possible contramarca atribuïda a l'Albi, que tampoc es documentada, deixa de tenir cap sentit. El més probable és que la contramarca del triple llir dins cairó fos efectuada a la mateixa Tàrraga, possiblement per a reduir el valor d'alguns senyals en circulació a pugesa.

n.	Data	Descripció	
Alb-1	a.1484	Plom	No retrobada

ANGLESOLA

L'emissió de monedes de plom a Anglesola l'any 1471 continua desconeguda. Crusafont havia atribuït diferents tipus d'incuses que he classificat hipotèticament, algunes com del segle XIV (tipus San-1 a7) i algunes com del segle XVI, però totes pertanyents a la vila de Sanatüja. La dificultat de l'atribució a Anglesola ja havia estat assenyalada pel mateix Crusafont (1994b: 154; 1997b: 74).

n.	Data	Descripció	
Ang-1	a.1471	Plom	No retrobada

ARBECA

Per motius que he justificat anteriorment (p. 346-347) atribueixo a Arbeca i al segle XV algunes emissions de senyals d'aram, però no pas de plom o de llautó. No s'ha conservat documentació d'aquesta època, però proposo datar aquests senyals d'aram

segons el mateix esquema aplicat a la ciutat de Tarragona. És a dir, una primera emissió de senyals efectuada a partir de 1483, i una darrera, d'estil diferent, fabricada a partir de 1490.

Les monedes d'Arbeca combinen un cap de colom (emblema de la vila), que a voltes sembla d'àliga, amb una mata de card (emblema dels Cardona, senyors de la vila), i una gran T envoltada de grups de cinc besants (per als quals no s'ha trobat explicació).

n.	Data	Descripció
Arb-1	d.1483?	Senyal d'aram a/ Cap de colom a l'esquerra Sense llegenda. r/ Gran T entre tres grups de cinc besants o rodelles en creu Sense llegenda Ø: 25 Pes: 5,7 g Font: CE Ref.: Crus-3632
Arb-2	d.1483?	Senyal d'aram a/ Cap de colom a l'esquerra Sense llegenda. r/ Mata de card entre dos anells Sense llegenda Ø: 25 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3633
Arb-2a	d.1483?	Com el tipus anterior, però contramarcats amb una flor Ø: 25 Pes: -- Font: CCS Ref.: San5-9
Arb-3	d.1483?	Com els anteriors, però només encunyat l'anvers Ø: 23 Pes: 3,2 g Font: AC Ref.: Crus-3635
Arb-4	d.1491?	Senyal d'aram a/ Cap de colom a l'esquerra dins orla de punts Llegenda + : DE : AR : BE : CA : r/ Mata de card dins orla de punts Llegenda + : DE : AR : BE : CA : Ø: 24 Pes: 7,4 g Font: CE Ref.: Crus-3637

FALSIFICACIONS

Arb-f1		Com el tipus Arb-2 però de mal art Ø: 26 mm Pes: -- g Font: AC Ref.: Crus-3634
Arb-f2		Com l'anterior però cap de colom a la dreta Ø: 26 mm Pes: -- g Font: AC Ref.: Crus-3636

BAGÀ

No es coneix cap moneda de plom atribuïble a Bagà al segle XV. Els únics tipus monetaris coneguts d'aquesta vila del Berguedà són incuses de llautó de la segona meitat del segle XVI.⁵⁸²

	Data		Referència
Bag-1	a.1479	Plom	No retrobada
Bag-2	1486	Plom	No retrobada

BALAGUER

Segons consta documentalment, les monedes de Balaguer d'aquesta època es fabricaven principalment amb plom i estany, però també s'utilitzà l'aram en alguna emissió. L'adquisició d'aram consta documentada durant el mes d'octubre de 1469. Els documents també assenyalen partides molt moderades de "ploms" que s'acabaven de fabricar. El nombre d'emissions és incert. Només tenim constància d'una retirada efectiva l'any 1473. És més que probable que cada dos o tres anys es decidís canviar les empremtes de les peces en circulació, de la mateixa manera que succeïa en d'altres poblacions. També és possible que a partir del 1480, arran de l'arrendament anual de les operacions, hom es veiés obligat a canviar cada any d'empremtes, per tal de diferenciar les consecutives emissions dels diferents arrendataris. En els dinou anys documentats, entre 1464 i 1482, es podrien succeir més de vuit emissions diferents de ploms a Balaguer.

Les monedes catalogades a continuació presenten una heràldica de Balaguer prou clara: l'escut caironat de la ciutat (pals catalans i escacs d'Urgell) acostat de les lletres B i A. Com he justificat anteriorment, els senyals d'aram tradicionalment atribuïts a Balaguer han de ser de Tàrrega (Tag-4). Per la tipologia del revers, els senyals de plom i d'aram que duen una creu de tern amb una B al mig cal situar-los a la primera meitat del segle XVI, i no al segle XV (Ba-17 i 18). El tipus Ba-16, que és inèdit, presenta algunes característiques formals diferents de la resta de tipus i, per tant, cal considerar-lo de manera hipotètica.

⁵⁸² Un dels dos tipus ja era conegut per Botet (1911: 49), mentre que l'altre el vaig donar a conèixer fa uns anys (Sanahuja, 2002b).

n.	Data	Descripció
Ba-11	s.d.	Plom a/ BAL al mig del camp, entre ornaments vegetals Sense llegenda r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 15 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3652
Ba-12	s.d.	Plom a/ Creu inscrita dins d'un cercle. A dalt creu acostada de B -A. A sota, tres cercles. r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 14 Pes: 1,9 g Font: AC Ref.: Crus-3654
Ba-13	s.d.	Plom a/ Creu equilatral dins orla circular Rastres de llegenda indesxifrada r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 15 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3655
Ba-14	s.d.	Plom a/ Cap coronat a la dreta Sense llegenda r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 15 Pes: 0,9 g Font: CD Ref.: Crus-3653
Ba-15	s.d.	Plom a/ Sant Jordi dret, amb escut i llança, matant el drac Sense llegenda r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 15 Pes: 1,6 g Font: AC Ref.: Crus-3656
Ba-16	s.d.	Plom a/ Lletres gòtiques minúscules BA dins escut rectilini i apuntat Sense llegendavisible r/ Escut caironat de Balaguer Ø: 14 Pes: 1,4 g Font: CD Ref.: Crus-3656

BLANES

L'única peça considerada moneda local de Blanes fou publicada per Miquel Crusafont (1997b: 87; 2003a: 135). No es coneixen documents escrits sobre aquesta emissió. Pel que fa a la cronologia, Crusafont es decantà finalment per a ubicar-la, amb interrogant, al segle XVI. És veritat que durant la primera meitat del segle XVI es continuaren batent monedes de plom en determinades parts de Catalunya, però també és cert que la major part d'emissions d'aquest metall es realitzaren durant la segona meitat del segle XIV, especialment les que comparteixen aquest mòdul.

n.	Data	Descripció
Bla-1	?	Plom a/ Cabra a la dreta. Orla lineal. r/ BLA superat d'escut en cairó amb creu . Ø: 12 Pes: 1,75 g Font: AC Ref.: Crus-3679 ⁵⁸³

CALDES DE MONTBUI

No es coneix cap moneda de plom atribuïble a Caldes de Montbui al segle XV. Segons es desprèn de la documentació es podrien haver fabricat un mínim de 4 emissions de monedes de plom. L'únic tipus monetari conegut d'aquesta vila cal situar-lo al segle XVI (Cal-7).

n.	Data	Descripció
Cal-1	a.1470	Plom No retrobada
Cal-2	a.1473	Plom No retrobada
Cal-3	1473	Plom No retrobada
Cal-4	1482	Plom No retrobada

CASTELLÓ DE FARFANYA

Els senyals que duen un escut amb un castell de tres torres, acostat de les lletres F-A cal considerar-los de la segona meitat del segle XVI, malgrat els problemes cronològics que he esmentat anteriorment. L'escut amb pals del revers ha estat unànimement considerat el reial català, per bé que no es descarta, fins que no s'hagi pogut precisar la seva atribució cronològica, que sigui l'escut de Foix.

Crusafont assenyala un mig senyal de tipus similars però mòdul reduït. Es tracta d'una peça, única, que fou tallada expressament. Aquesta actuació sobre la moneda fa probable que es tracti d'una falsificació d'època que fou detectada pel diàmetre menor

⁵⁸³ Però atribuït al segle XVI amb interrogant.

de l'habitual. La catalogació com a falsa podrà ser revertida en el moment que apareguin nous exemplars i es pugui confirmar llur autenticitat.

Es coneixen coneixen senyals contramarcats amb una aspa, probablement reutilitzats dins la mateixa vila (Cas-6), i també contramarcats amb cinc besants (Inc-32b) i amb sis besants (Ait-4).

n.	Data	Descripció
Cas-4	d.1480 ?	Senyal d'aram a/ Escut amb un castell de tres torres, acostat de les lletres F-A Sense llegenda r/ Escut amb quatre pals, apuntat o arrodonit per baix, a vegades amb ornaments espinosos al voltant . Sense llegenda Ø: 25 Pes: 4,6 g Font: CE Ref.: Crus-3692 ⁵⁸⁴
Cas-5	d.1480 ?	Semblant a l'anterior però escut de l'anvers acostat de les lletres A i F (girada). Ø: 25 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3693 ⁵⁸⁵
Cas-6	d.1480 ?	Semblant als anteriors però contramarcats amb una aspa (Atribució hipotètica a Castelló de Farfanya) Ø: 25 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3693 ⁵⁸⁶

FALSIFICACIONS

Cas-f1	?	Com els tipus anteriors però sense lletres a l'anvers Ø: 27 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3694 ⁵⁸⁷
Cas-f2	?	Com els tipus anteriors, amb lletres, però mòdul més petit. Ø: 19 Pes: (0,9 g) Font: AC Ref.: Crus-3695 ⁵⁸⁸

CERVERA (atribució hipotètica)

L'atribució a Cervera de diferents tipus de ploms anepígrafs que duen una creu de croat en el revers i un escut amb els pals catalans a l'anvers cal considerar-la

⁵⁸⁴ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁸⁵ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁸⁶ Però atribuït al segle XVI.

⁵⁸⁷ Però considerat autèntic i atribuït al segle XVI.

hipotètica per la manca d'elements identificadors. Tipològicament, l'existència de ploms semblants, però de dues mides diferents, coincideix amb la fabricació documentada a Cervera de ploms de malla (½ diner), dinars (1 diner) i doblens (2 diners) Però amb aquesta dada no n'hi ha prou per assegurar l'atribució geogràfica, i molt menys la cronològica, ja que altres ploms de mida semblant han estat classificats com de la primera meitat del segle XVI.

Mantinc l'atribució hipotètica atès que, segons Crusafont (1990: 144), alguns d'aquests ploms no s'han trobat massa lluny de Cervera. No considero altres tipus monetaris per Crusafont (2009: n. 3698-3699) per presentar una tipologia molt senzilla, de característiques no comprovades en cap altre emissió monetària.

n.	Data	Descripció
Cer-1	?	Plom a/ Escut català dins orla de cel·les Sense llegenda r/ Creu de tern. Sense llegenda Ø: 20 Pes: -- g Font: CG Ref.: Crus-3696
Cer-2	?	Plom Semblant, però més petit Ø: 12 Pes: 0,63 g Font: AC Ref.: Crus-3697

GIRONA

Els successius tipus monetaris coneguts de Girona encaixen bé en les emissions documentades dels segles XV i XVI. Després del període de fabricació de diners rocabertins, esmentat anteriorment (Gir-1 a 4), la ciutat inicià la producció pròpia de moneda l'any 1481 i no va haver de renunciar-hi fins el 1494.

n.	Data	Descripció
Gir-5	1481	Diner rocabertí de billó contramarcats a/ Una gran G gòtica en contramarca

⁵⁸⁸ Però considerat autèntic i atribuït al segle XVI com a mig senyal.

		r/ Escut caironat de Girona en contramarca			
		Ø: 17	Pes: --	Font: AC	Ref.: Crus-3723
Gir-6	1482	Diner de billó			
		Com l'anterior, però contramarcad o encunyat sobre cospells verges. Orles de punts o triple orla lineal.			
		Ø: 15	Pes: --	Font: AC	Ref.: Crus-3726/7
Gir-7	1482	Diner de billó			
		Com l'anterior, però la G gòtica de l'anvers és envoltada de punts, i l'escut del revers també presenta punts al costat de les diagonals			
		Ø: 12	Pes: 0,7 g	Font: CE	Ref.: Crus-3728
Gir-8	1482	Malla de billó			
		a/ Creu interior amb punts als espais			
		r/ Escut caironat de Girona			
		Ø: 10	Pes: 0,2 g	Font: CE	Ref.: Crus-3731
Gir-9	1489	Diner de billó contramarcad i emblanquit			
		Com els anteriors Gir-5 a 8, però amb una contramarca en forma d'E a la dreta de la G de l'anvers			
	a	Ø: 16	Pes: 0,6 g	Font: CE	Ref.: Crus-3726/7/8a
	b	Ø: 14	Pes: 0,7 g	Font: CE	Ref.: Crus-3726/7/8a
	c	Ø: 13	Pes: 0,8 g	Font: CE	Ref.: Crus-3726/7/8a
Gir-10	1492	Diner de coure			
		a/ Una gran G gòtica envoltada de punts, excepte a la dreta, on hi ha una E			
		r/ Escut caironat de Girona amb punts al costat de les diagonals			
		Ø: 15	Pes: --	Font: AC	Ref.: Crus-3729
Gir-11	1494	Diner rocabertí de billó contramarcad			
		Tipus anteriors però amb una contramarca en forma de rosa a l'anvers			
		Ø: 17	Pes: 1,1 g	Font: AC	Ref.: Crus-3725

IGUALADA

No es coneix cap moneda del segle XV atribuïble a Igualada.

n.	Data	Descripció	
Igu-1	1468	Plom?	No retrobada

MANRESA (atribució hipotètica)

La ciutat de Manresa fabricà un mínim de quatre emissions de moneda pròpia entre poc abans de 1473 i 1493. A totes quatre s'utilitzava el mot "plom" per a designar les monedes. A la darrera emissió consta que l'empremta utilitzada era la imatge de Sant Maurici. Miquel Crusafont ha localitzat dos tipus monetaris que duen aquesta representació. Una és una xapa incusa de llauna, de grans dimensions (Crus-3.780) que he desestimat per no coincidir tipològicament amb cap altre moneda coneguda d'ús local, ni per les dimensions, ni per la forma vuitavada, ni pel metall. La segona peça amb la imatge de Sant Maurici és una peça incusa de llautó, que deixaré en el catàleg com a hipotètica. En el cas que aquesta darrera sigui realment una moneda local, caldrà revisar la nova hipòtesi d'exclusivitat d'utilització del plom en tots aquells casos en els quals la documentació esmenta el mot "plom", per tal de comprovar si l'excepció, només detectada a Manresa, podria repetir-se en d'altres poblacions. En el cas que no sigui moneda local, caldrà considerar-la una pellofa de la Seu, a l'igual que l'altre peça incusa de llauna.

n.	Data	Descripció
Man-1	?	"Plom". Incusa de llautó Sant Maurici dret, de front, portant una llança Sense llegenda Ø: 15 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3779 ⁵⁸⁹

PALAMÓS

Crusafont (1997b: 125-127) atribuï dubitativament a Palamós unes monedes incuses de llautó que prèviament Salvador Cardús (1951: 87) havia atribuït a Terrassa. Es tracta d'uniques peces que duen únicament un castell com a figura parlant (Crus-3.794-3.795). Sense dades documentals o arqueològiques, el més convenient és situar-les entre les incertes. Fins i tot, el bon estat de conservació d'alguns dels exemplars coneguts assenyala que es tracta d'alguna emissió més moderna.

⁵⁸⁹ Aureo 29/04/2010, n. 2569.

A Palamós s'emeteren menuts entre 1483 i 1486, que cal considerar com a no identificats.

n.	Data	Descripció
Pal-1	1483	No retrobada

PRADES (Atribució hipotètica)

L'atribució d'uns ploms monetaris a la vila de Prades durant el segle XV cal considerar-la hipotètica atesa la morfologia dels exemplars coneguts, que no són completament rodons i presenten un punxó amb el nom de la població.

n.	Data	Descripció
Pra-1	?	Plom a/ Punxó rectangular amb la inscripció PRA-DES, en dues línies i en lletra gòtica r/ Escut català en cairó Sense llegenda Ø: 15 Pes: 1,35 g Font: AC Ref.: Crus-3820
Pra-2	?	Plom Semblant, però al revers quatre flors dins cairó, amb o sense orla lobulada al voltant Sense llegenda Ø: 15 Pes: 1,65 g Font: AC Ref.: Crus-3821/2

REUS

Encara no s'ha pogut identificar cap tipus monetari reusenc dels segles XV i XVI. Ateses les característiques regionals, és plausible pensar que els senyals de Reus fossin de plom i semblants en metall i en mòdul als de Tarragona i als de les altres viles del Camp. El problema rau en el fet que no podem assegurar les característiques formals dels senyals de Tarragona anteriors a 1480, que podrien ser d'aram o de plom. El que sí

sabem és que el 1467 els senyals de Reus es contramarcaren amb una marca en forma de les claus de sant Pere.

n.	Data	Descripció	
Re-1	a.1467	Plom?	No retrobada
Re-2	1467	Com l'anterior però contramarca de les claus de sant Pere	No retrobada

SANT CELONI

No s'ha pogut verificar l'execució de la llicència monetària concedida a Sant Celoni l'any 1485. En cas d'haver reeixit, les monedes podrien ser de plom i dur el senyal heràldic de la vila, que és una campana, o el dels seus senyors, que era una cabra (Crusafont, 1990: 271).

SANT FELIU DE GUÍXOLS

L'emissió monetària de Sant Feliu de Guíxols que va tenir lloc entre 1484 i 1486 és prou ben documentada. Miquel Crusafont identificà les monedes emeses de resultes d'aquesta actuació monetària (Crusafont, 1990: 273). Es tracta d'uns diners gironins batuts entre 1463 i 1469, i potser altres tipus de monedes en desús, contramarcats.

n.	Data	Descripció				
Gui-1	1484	Diner gironí contramarcats a/ Contramarca d'un escut caironat reial per una cara, probablement flanquejat per les lletres S-F r/ Contramarca d'un escut amb vairs				
		Ø: 15	Pes: 0,5 g	Font: CE	Ref.: Crus-3.839	

LA SELVA DEL CAMP

Els tipus monetarios emesos a La Selva del Camp durant la segona meitat del segle XV no han estat identificats. És possible que els senyals d'aquesta vila fossin semblants en metall i en mòdul als de Tarragona i als de Reus i de Valls. Podrien ser emissions fetes amb aram o, més probablement, amb plom.

	Data	Ø	Referència
Sel-1	a.1470	Plom?	No retrobada

SEU D'URGELL

Encara no s'ha identificat cap exemplar pertanyent a la primera emissió de moneda municipal de la Seu, duta a terme entre 1465 i 1470. Sabem que ha de ser de plom i que podria dur les armes del bisbe Jaume de Cardona (1461-1466) o les del bisbe Roderic de Borja (1466-1472), o cap d'elles, atès que el Borja no arribà mai a residir a la Seu. Tampoc no s'ha identificat cap exemplar de la segona emissió, anterior a 1477. A més d'ardits, es podrien haver fabricat també menuts (és el cas, per exemple, a Vic, el 1493). Les monedes podrien dur l'heràldica del bisbe Roderic de Borja (1466-1472), en cas d'haver-se iniciat el mateix 1471, o bé podrien dur l'heràldica de Pere de Cardona (1472-1515). No coneixem el metall emprat, encara que podem suposar el llautó, atès que així ho havien previst uns quants anys abans, el 1469.

L'atribució del diner amb l'heràldica del bisbe Cardona a aquesta emissió de 1477 argumentada més amunt, tot desestimant-la, per menys probable, que la seva atribució a l'emissió posterior de 1508-1515.

n.	Data	Descripció	
Seu-1	1465	Plom	No retrobada
Seu-1	a.1477	Ardit de llautó	No retrobada

SORT

Durant la segona meitat delsegle XV Sort era la capital del comtat independent de Pallars, governat pel comte Hug Roger III (1436-1503). A aquesta població són atribuïdes unes monedes que duen una llegenda explícita del Comtat i les inicials del comte sobirà. Aquesta peça no du el nom de la població de Sort i podria ésser considerada una emissió general de moneda fiduciària del comtat, d'una manera semblant al cas ja esmentat de les pugeses d'Urgell que duen el nom de la comtessa Teresa d'Entença i que no he incorporat en el catàleg (vegeu p. 573, n. 12 i 13). Existeixen peces de mala factura, probablement falsificacions fetes en plom.

n.	Data	Descripció
Sor-1	?	Senyal de metall (aram, plom, estany, peltre?) Hug Roger III (1436-1503). a/ Creu llatina acostada de lletres H i R, dins orla lobulada interior Llegenda [corona] COMES PALLARESIUS r/ Igual que l'anvers Ø: 23 Pes: 4,9 g Font: CE Ref.: Crus-1.955 ⁵⁹⁰

FALSIFICACIÓ

Sor-f1		Semblant però de plom Ø: 20 Pes: 4,0 g Font: AC Ref.: Crus-1955a
--------	--	--

TALARN

Crusafont atribuï a Talarn dos ploms que duen les lletres T-A, probable indicador de l'origen, de manera semblant com passa a Balaguer amb les lletres B-A. La llicència monetària de la vila permetia anar canviant d'empremtes dels ploms cada poc temps. Per tant, és probable l'existència de més emissions de característiques similars.

n.	Data	Descripció
Tal-1	?	Plom a/ Puig cimbat de llir, acostat de T-A per la part de dalt Sense llegenda

⁵⁹⁰ Però sense descriure les lletres H i R.

		r/ Bàcul i mitra			
		Ø: 13	Pes: 0,93 g	Font: AC	Ref.: Crus-3.864
Tal-2	?	Plom			
		a/ Armes reials coronades, acostades de T-A			
		Sense llegenda			
		r/ Àliga bicèfala ?			
		Ø: 13	Pes: 1,58 g	Font: AC	Ref.: Crus-3.862

TARRAGONA

Com he assenyalat en els casos de Reus i la Selva del Camp, totes les viles del Camp de Tarragona deuriem emetre moneda pròpia a imitació del que succeí per primer cop a Tarragona cap el 1466. Ara bé, no es pot confirmar que aquelles primeres emissions no fossin de menuts de plom, com a la majoria de la resta de poblacions catalanes del moment. La diferència cronològica entre els esments monetaris (notícies des del 1466 fins al 1494) possibiliten l'existència de múltiples emissions. D'altra banda, la circulació de senyals d'aram no és documentada precisament fins l'any 1483. Per tant, la hipòtesi de treball plantejada a continuació estableix que possiblement els senyals tarragonins anteriors a 1483 fossin fets de plom.

Es coneixen diversos tipus de ploms que duen l'escut de Tarragona i que podrien ser considerats tipus monetaris (Botet, 1909: n. 495-498; Sanahuja, 2005:239). Atesa llur tipologia, que combina pals o caps de moltó amb, escuts ornamentats, és probable que es tracti de ploms d'ús no monetari com, per exemple, ploms de franquesses de la carn o d'entrada de mercaderies a la ciutat. Per aquest motiu no han estat considerats a continuació.

Existeixen senyals d'aram contramarcats. Un d'ells, conegut per un únic exemplar, el catalogo a continuació com a possible exemple d'actuació monetària no documentada, encara que llur singularitat dificulta que es tracti d'un acord oficials. L'altre senyal du una contramarca que apareix també en un senyal de Castelló de Farfanya. Els trobareu els dos catalogats en el grup de les incertes (Inc-32a i b).

n.	Data	Descripció	
Tar-1	1466	Senyal de plom?	No retrobada

Tar-2	1483	Senyal d'aram d'un diner a/ Armes de Tarragona voltades de tres punts, dins orla interior de punts Llegenda +:DE:TA:RA:GO:NA: r/ Gran T envoltada de tres punts dins orla de punts. Sense llegenda Ø: 25 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3865
Tar-3	1483	Senyal d'aram de mig diner Com l'anterior però de mida més reduïda Ø: 17 Pes: -- Font: AS Ref.: Crus-3867
Tar-4	1491	Senyal d'aram d'un diner a/ Armes de Tarragona voltades de tres punts, dins orla interior de punts Llegenda +:DE:TA:RA:GO:NA: r/ Gran T envoltada per orla trilobulada amb trèvols als vèrtexs. Sense llegenda Ø: 25 Pes: -- Font: Ref.: Crus-3866
Tar-4a	?	Com l'anterior però amb contramarca d'una flor al revers Ø: 25 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3866b
Tar-5	1491	Senyal d'aram de mig diner Com l'anterior però de mida més reduïda Ø: 18 Pes: 1,7 g Font: CD Ref.: Crus-3868

FALSIFICACIÓ

Tar-f1		Semblant a Tar-4, però fosa en llautó Ø: 25 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3866a
Tar-f2		Semblant a Tar-4, però encunyada d'aram Ø: 25 Pes: -- Font: AS Ref.: Inèdita

TÀRREGA

Pel que fa a la vila de Tàrrega, la novetat principal consisteix en atribuir-li els senyals d'aram que duen armes reials i d'Urgell i que tradicionalment havien estat considerats de Balaguer (vegeu les p. 416-420) i, més hipotèticament, també els mateixos senyals contramarcats amb un triple lliur que havien estat atribuïts a l'Albi per Crusafont. Abans, d'aquestes emissions, iniciades cap el 1483, les autoritats municipals havien fet fabricar mitja dotzena o més d'emissions de menuts de plom. El 1483 consta una actuació puntual de reutilització de pugeses de Lleida desmonetitzades, en quantitat de 26 lliures —equivalents a unes 25.000 peces—, mitjançant una contramarca. Un plom

i una pugesa contramarcada amb una àliga bicèfala semblen pertànyer a a alguna d'aquestes emissions documentades.

n.	Data	Descripció
Tag-1	a.1483	Plom a/ Escut escacat en cairó, dins orla lobulada Sense llegenda r/ Escut reial en cairó, dins orla lobulada Sense llegenda Ø: 16 Pes: 1,98 g Font: AC Ref.: Crus-3873
Tag-2	1483	Pugesa de Lleida (Lle-11) contramarcada amb un escut, arrodonit per baix, amb una àliga bicèfala Ø: 20 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3874
Tag-3	d.1483	Senyal d'aram a/ Escut partit amb escacs i armes catalanes, arrodonit Llegenda circular no desxifrada, potser TARREGA (?) r/ Escut amb les armes reials, arrodonit, amb guarniments a sobre Sense llegenda Ø: 26 Pes: 4,9 g Font: AE Ref.: Crus-3875 ⁵⁹¹
Tag-4	d.1483	Senyal d'aram a/ Escut escacat (7 o 9 escacs) arrodonit, amb guarniments a sobre Sense llegenda r/ Escut amb les armes reials (de 3, 4 o 5 pals) arrodonit, amb guarniments a sobre Sense llegenda Ø: 26 Pes: 5,1 g Font: AE Ref.: Crus-3649 ⁵⁹²
Tar-5a	d.1483	Com el tipus 4 però amb contramarca de triple llir Ø: 25 Pes: 5,1 g Font: CE Ref.: Crus-3618 ⁵⁹³
Tar-5b	d.1483	Com el tipus 3 però amb contramarca de triple llir Ø: 26 Pes: -- g Font: CCS Ref.: Crus-3618a ⁵⁹⁴
<u>FALSIFICACIÓ</u>		
Tag-f1		Semblant a Tag-4, però d'estil diferent Ø: 26 Pes: -- Font: MH Ref.: Inèdita ⁵⁹⁵

⁵⁹¹ Però atribuït a l'any 1484 i en endavant.

⁵⁹² Però atribuït a Balaguer.

⁵⁹³ Però atribuït a l'Albi i triple llir identificat com a triple card.

⁵⁹⁴ Però atribuït a l'Albi i triple llir identificat com a triple card.

⁵⁹⁵ Martí Hervera & Soler y Llach, 18/11/2008, n. 1.501. El cas il·lustrat és un extrem ben identificable pel pes i el disseny irregulars. Molts altres senyals d'aram d'aquesta emissió, identificables per detalls menys perceptibles, deuen ser també falsificacions d'època.

TERRASSA

Salvador Cardús (1951: 87) havia atribuït a Terrassa unes peces que duen únicament un castell com a figura parlant (Crus-3.794-3.795). Fa poc, Miquel Crusafont desestimà aquesta atribució i en proposà una altra. Es tracta d'una incusa de llautó que comparteix una extraordinària similitud amb un segell del batlle de Terrassa utilitzat el 1449 (Sagarra, 1922: n. 627). És raonable mantenir l'atribució proposada per Crusafont a causa d'aquesta similitud, però cal advertir que els documents de l'emissió de 1472 esmenten l'ús de plom o estany, i no pas de llautó; i també que la fabricació de monedes incuses d'aquest metall durant la segona meitat del segle XV es limita a un únic esment a la Seu d'Urgell i a una hipotètica fabricació, no comprovada documentalment, a Manresa.

n.	Data	Descripció
Ter-1	?	Menut. Incusa de llautó Torre acostada d'estrelles Sense llegenda Ø: 19 Pes: 1,5 g Font: AC Ref.: Crus-3.876

TORTOSA

Després de l'emissió de sisens d'argent, la ciutat de Tortosa encunyà senyals de coure anomenats "calderons", entre 1470 i 1474. Es fabricaren senyals d'un diner i de mig diner. Crusafont ha atribuït a la ciutat de l'Ebre un plom que du empremtat una torre i un escut faixat (Crusafont, 2009: n. 3880) que trobareu entre les incertes.

n.	Data	Descripció
Tor-4	1470	Senyal de diner d'aram, anomenat "calderó" a/ Torre entre TO i R (lletres gòtiques minúscules) Sense llegenda r/ Creu amb grups de tres punts als espais Sense llegenda Ø: 18 Pes: 1,7 g Font: CE Ref.: Crus-3.879

Tor-5 1470 Senyal de mig diner d'aram
 Igual en tot a l'anterior, però més petit
 Ø: -- mm. Pes: -- g Font: AS Ref.: Inèdit

TREMP (atribució hipotètica)

De la vila de Tremp es coneixen diferents emissions monetàries incuses de llautó o d'aram que he atribuït, unes al segle XIV (Tre-1 a 4; Crus-3885, 3885a, 3885b, 3885c, 3886) i d'altres als segles XVI i XVII (Crus-3881, 3882, 3882a, 3883, i 3883a). En canvi, Crusafont va atribuir al Tremp del segle XV fins a 6 tipus diferents, alguns d'ells amb contramarca, a causa del tipus de lletres utilitzat a les empremtes. L'atribució als segles XVI i XVII és obligada a causa de la similitud morfològica d'aquestes peces, sobretot tenint en compte l'existència de contramarques —no documentades al segle xv—, amb peces de zones properes documentalment atribuïdes a la mateixa època.

En canvi, és plausible atribuir, encara que de manera hipotètica, uns senyals d'aram que presenten el llir heràldic propi de la vila i una llegenda indesxifrada, i que presenten una morfologia que recorda la dels senyals del comtat de Pallars, a nom d'Hug Roger III, i atribuïts a Sort.

n.	Data	Descripció
Tre-5	1470	Senyal d'aram a/ Llir dins cairó Llegenda no desxifrada r/ Creu amb grups de tres punts als espais Sense llegenda Ø: 23 Pes: -- Font: AS Ref.: San3-6 ⁵⁹⁶

⁵⁹⁶ De fet, Miquel Crusafont va presentar la peça anteriorment (Crusafont, 2007: n.27) però la va desestimar a l'hora de confeccionar el *Catàleg general de la moneda catalana*.

VALLS

Es tracta de tipus no identificats, com en el cas de Reus i la Selva del Camp. Ateses les característiques regionals, és plausible pensar que els senyals de Valls fossin semblants en metall i en mòdul als de Tarragona i als de les altres viles del Camp. El problema, però, és que no podem assegurar les característiques formals dels senyals de Tarragona anteriors a 1480, que podrien ser d'aram o de plom.

n.	Data	Descripció	
Vall-1	a.1470	Plom?	No retrobada

VIC

La datació i catalogació de les emissions monetàries locals de Vic del segle XV fou establerta fa temps (Sanahuja, 1999c), però ara presenta alguna dificultat, arran de la comprovació que les emissions documentades de l'any 1470 a 1475 podrien no ser efectuades en llautó, sinó en plom. Per tant, la catalogació dels tipus Vic-1 i Vic-2 (Crusafont, 1979) haurà de ser considerada hipotètica fins que no es pugui precisar les seves característiques. La senzillesa dels tipus catalogats fins ara (es tracta de cospells de llautó empremtats per una sola cara amb un o varis punxons) tampoc és un bon indicador per a que aquestes peces puguin ser considerades veritables monedes locals. Del tipus Vic-1 es coneix un exemplar que, per la descurança del tipus, ha de ser considerat una falsificació d'època.

n.	Data	Descripció			
Vic-1	1470	Llautó (atribució hipotètica)			
	1475	a/ Cospell llis punxonat amb un escut caironat de Vic r/ Llis Ø: 15	Pes: 0,6 g	Font: CE	Ref.: Crus-3.892 ⁵⁹⁷

⁵⁹⁷ Atribuït a 1472 amb interrogant.

- Vic-2 1470 Llautó (atribució hipotètica)
1475 Semblant a l'anterior, però el punxó amb l'escut de Vic és acompanyat per quatre punxons amb una creu potenciada, situats als vèrtex del cairó, i per quatre punxons amb una cara de front, situats arran de les diagonals de l'escut.
Ø: 16 Pes: 0,80 g Font: AC Ref.: Crus-3.891⁵⁹⁸
- Vic-3 1484 Menut d'aram
a/ Gran V superada d'una I, envoltades per orla de creus i punts
r/ Escut caironat de Vic, amb punts al costat de les diagonals, dins orla lobulada
Ø: 11 Pes: 0,6 g Font: CE Ref.: Crus-3.893
- Vic-4 1486 Menut d'aram contramarcats
Semblant a l'anterior, però amb una creueta contramarcada
Ø: 13 Pes: 0,6 g Font: AS Ref.: Crus-3.893a
- Vic-5 1493 (juny) Senyal de diner d'aram
a/ VIC, envoltat d'orla de creus i flors, alternant amb punts
r/ Escut caironat de Vic, envoltat de punts, dins orla lobulada
Ø: 13 Pes: 1,1 g Font: CE Ref.: Crus-3.894
- Vic-6 1493 (juny) Senyal de doblar d'aram
a/ VIC, envoltat d'elements poc visibles
r/ Escut caironat de Vic, envoltat de punts, dins orla lobulada
No retrobat⁵⁹⁹
- Vic-7 1493 (Nov.) Senyal de diner d'aram, contramarcats
Tipus Vic-5, però amb una estrella de sis raigs contramarcada
Ø: 13-14 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3.894a⁶⁰⁰
- Vic-8 1493 (Nov.) Senyal de doblar, contramarcats
Tipus Vic-6, però amb una estrella de sis raigs contramarcada
Ø: 16 Pes: 0,5 g Font: AC Ref.: Crus-3.895

FALSIFICACIÓ

- Vic-f1 Semblant a Vic-1, però de mal estil
Ø: 16 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3.892a⁶⁰¹

VILAFRANCA DEL PENEDÈS

La primera llicència monetària coneguda, del 1482, esmentava el poder fabricar menuts de coure, mentre que la segona, del 1492, permetia fabricar menuts del metall que volguessin els vilafraquins.

⁵⁹⁸ Atribuït a 1470.

⁵⁹⁹ Es coneix només amb contramarca (Vic-8).

⁶⁰⁰ Aureo & Calicó, 16/12/2009, n. 187.

Miquel Crusafont atribuï a Vilafranca del Penedès uns senyals d'aram que combinen les armes reials amb un castell i pels quals proposo una segona atribució hipotètica a Aitona, sense descartar la primera (Inc-33).

n.	Data	Descripció	
Pen-1	1482	Coure?	No retrobada
Pen-2	1492	No comprovada	No retrobada

INCERTES

Algunes peces de plom presenten similituds amb d'altres que han estat classificades com a monedes municipals. La senzillesa dels tipus mepremtats dificulta l'atribució de les peces a una o altre població

El plom Inc-27 té una disposició formal semblant al plom atribuït a Agramunt per utilitzar un encuny de revers d'una emissió comtal d'Urgell (Agr-4). El plom Inc-29 du una àliga bicèfala, que és un element heràldic emprat per la vila de Tàrraga (Crusafont, 1990: 297), però la llegenda no sembla coincidir. Els senyals Inc-31a i b van ser atribuïts al monestir de Poblet per Miquel Crusafont (1990: 240-241).

El senyal Inc-33 ha estat hipotèticament atribuït en paràgrafs anteriors a Vilafranca del Penedès i a Aitona. Existeix una falsificació moderna d'aquests senyals (Rep-2).

n.	Data	Descripció			
Inc-27	s.d.	Plom a/ Camp partit amb un card i unes faixes. Sense llegenda r/ Anepígraf Ø: 19	Pes: 1,1 g	Font: CB	Ref.: Torres-3 ⁶⁰²
Inc-28	s.d.	Plom a/ Arbust Sense llegenda			

⁶⁰¹ Atribuït a l'emissió de 1472 amb interrogant.

⁶⁰² Però atribuït a Bellpuig d'Urgell i al període de 1400-1409 (sic).

- r/ Creu potençada amb punts als espais
Traces de llegenda
Ø: 17 Pes: 1,67 g Font: AC Ref.: Crus-3.925
- Inc-29 s.d. Plom
a/ Àliga bicèfala dins cairó, amb elements vegetals als vèrtexs
Llegenda •T• - [...] - •R• - •A•
r/ Anepígraf
Ø: 16 Pes: 1,3 g Font: CB Ref.: Inèdita
- Inc-30 s.d. Plom
a/ Escut partit, arrodonit per baix, no identificat
(creu a la segona partició?)
Sense llegenda visible
r/ Creu de croat
Sense llegenda
Ø: 14 Pes:-- Font: AS Ref.: Inèdita
- Inc-31a d. 1483 Senyal d'aram de Castelló de Farfanya (Cas-4) contramarcad amb un escudet que du una P gòtica, dos cops
Ø: 25 Pes:-- Font: AC Ref.: Crus-3814a⁶⁰³
- Inc-31b d. 1483 Senblant a l'anterior però senyal de Tàrrega (Tag-4) contramarcad un sol cop
Ø: 25 mm. Pes:-- Font: AC Ref.: Crus-3814⁶⁰⁴
- Inc-32a d.1491 Senyal d'aram de Tarragona (Tar-4) contramarcad amb cinc besants al revers
Ø: 25 mm. Pes:-- Font: AC Ref.: Crus 3866c
- Inc-32b d.1491 Senyal d'aram de Castelló de Farfanya (Cas-4) contramarcad amb el mateix senyal
Ø: 25 mm. Pes:-- Font: Aureo Ref.: Inèdita⁶⁰⁵
- Inc-33 s.d. Senyal d'aram
a/ Castell de dues torres superat de globus. Triple orla de punts, lineal, i de punts
Sense llegenda
r/ Armes catalanes en escut apuntat sobre cairó
Sense llegenda
Ø: 24 mm. Pes:-- Font: AC Ref.: Crus-3902⁶⁰⁶

⁶⁰³ Però atribuït al monestir de Poblet i, dubitativament, al segle XVI.

⁶⁰⁴ Però atribuït al monestir de Poblet i, dubitativament, al segle XVI

⁶⁰⁵ Aureo & Calicó, 18/12/2007, n. 147.

⁶⁰⁶ Però atribuïda a Vilafranca del Penedès.

Agr-3

Agr-4

Agr-5

Ait-2

Ait-4a

Ait-4b

Arb-1

Arb-2

Arb-2a

Arb-3

Arb-4

Arb-f1

Arb-f2

Ba-11

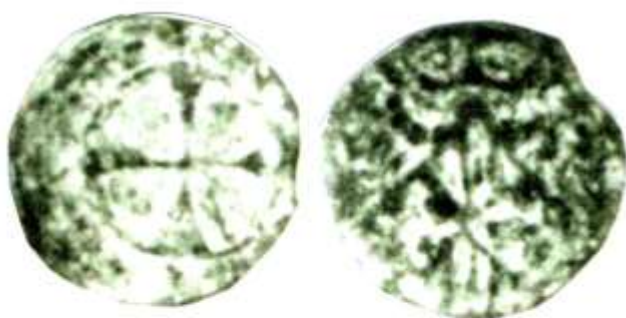
Ba-12

Ba-13

Ba-14

Ba-15

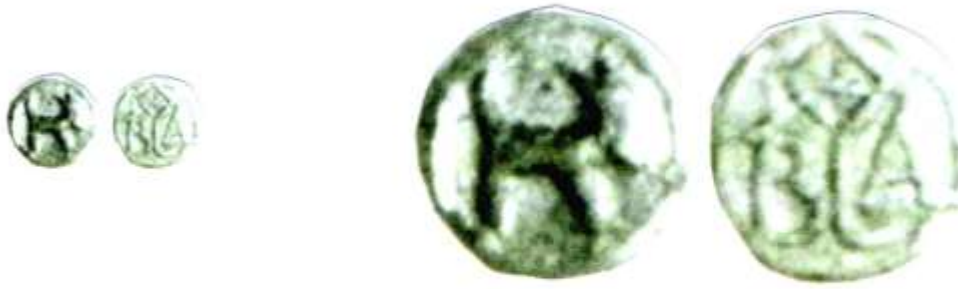

Ba-16

Bla-1

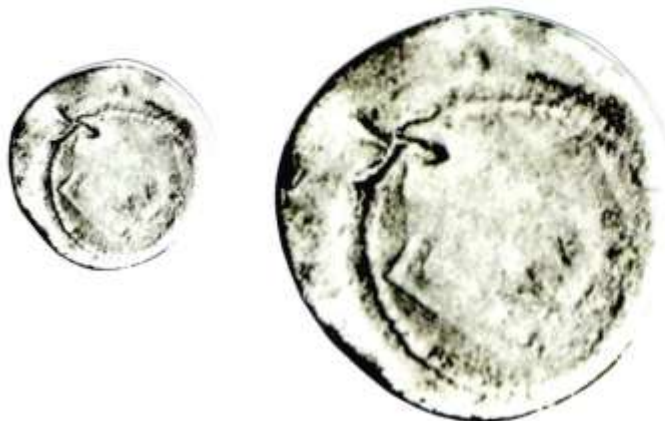
Cas-4

Cas-5

Cas-6

Cas-f1

Cas-f2

Cer-1

Cer-2

Gir-5

Gir-6

Gir-7

Gir-8

Gir-9a

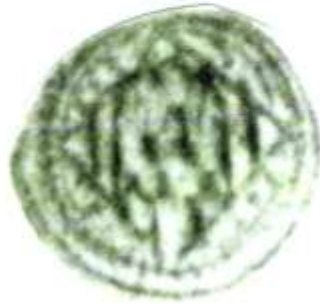
Gir-9b

Gir9c

Gir-10

Gir-11

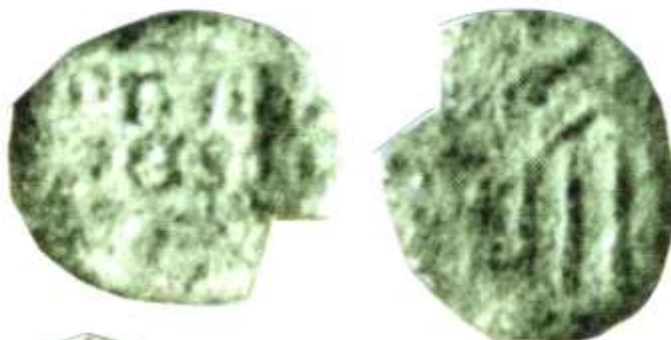
Man-1

Pra-1

Pra-2

Gui-1

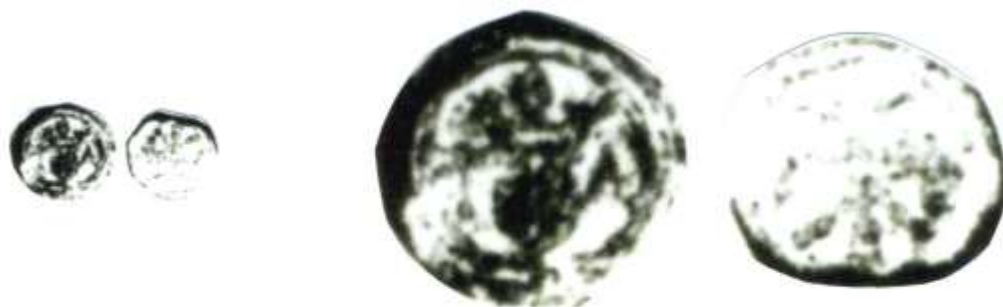
Sor-1

Tal-1

Tal-2

Tar-2

Tar-3

Tar-4

Tar-4a

Tar-5

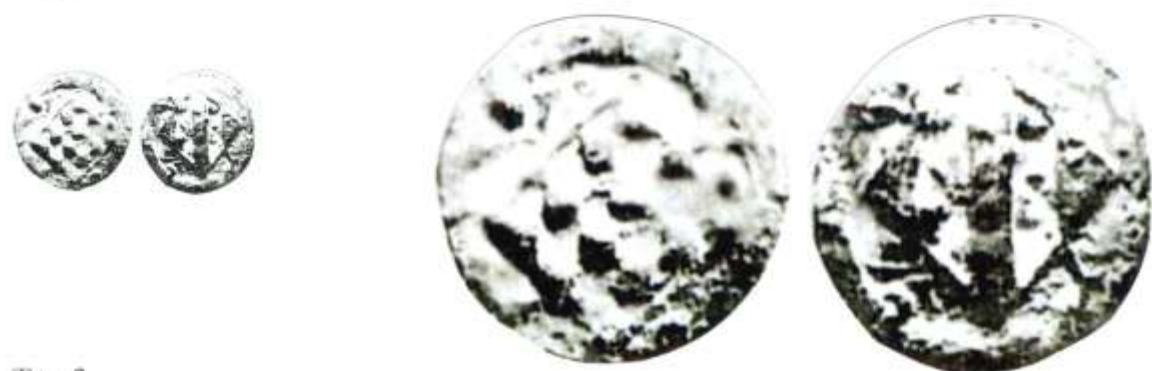

Tar-fl

Tag-1

Tag-2

Tag-3

Tag-4

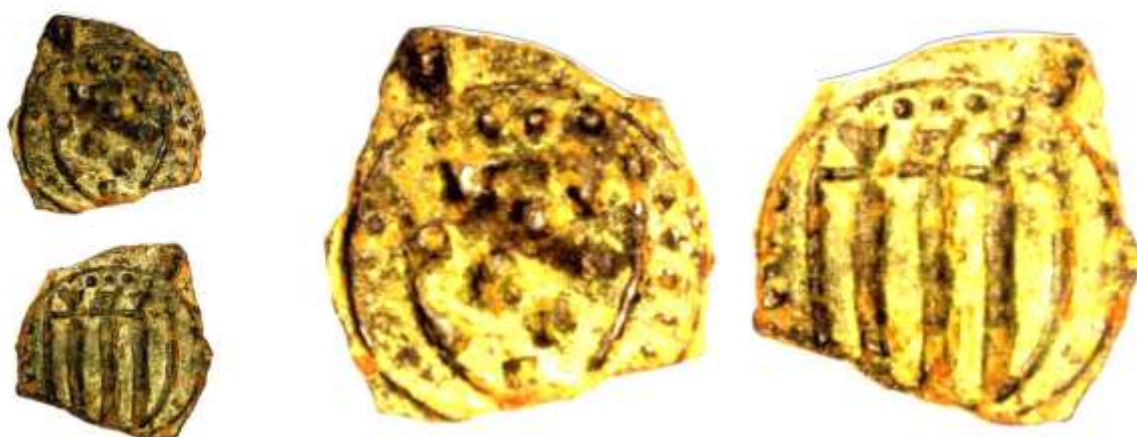
Tag-5a

Tag-5b

Tag-f1

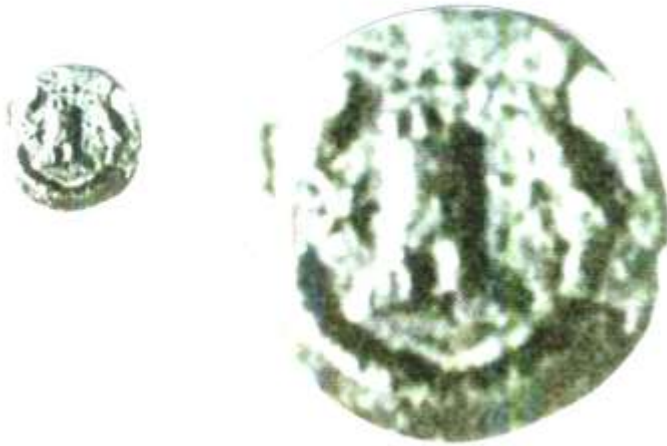

Ter-1

Tor-4

Tre-5

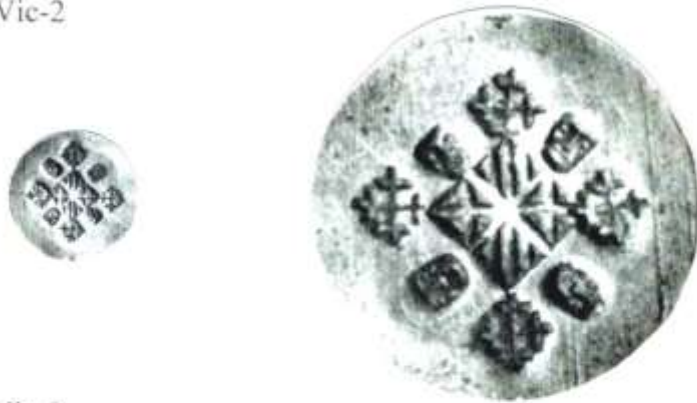

Vic-1

Vic-2

Vic-3

Vic-4

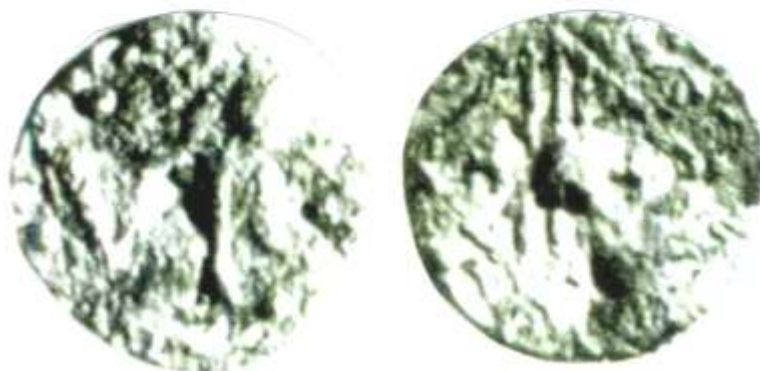
Vic-5

Vic-7

Vic-8

Inc-27

Inc-28

Inc-29

Inc-30

Inc-31a

Inc-31b

Inc-32a

Inc-32b

Inc-33

GRUP 5

PUGESSES de LLEIDA 1462 a 1525

LLEIDA

La classificació i ordenació cronològica de les pugesses de Lleida ha estat justificada anteriorment (vegeu les p. 266-276). No he inclòs les varietats d'encuny, com ara puntuacions o posició de les lletres, sinó que he limitat la catalogació a les emissions de tipus. Malgrat l'exhaustivitat del catàleg de Balasch (2005), prefereixo mantenir la referència del catàleg de Crusafont (2009) atès que l'ordenació cronològica que segueix aquest darrer és més antiga i és la mateixa que va utilitzar Balasch.

Segons es dedueix de la documentació, Lleida va deixar d'emetre pugesses jaqueses a mitjans del segle XV, entre 1457 i 1479 per passar a fabricar pugesses barcelonines —probablement les primeres fabricacions van ser cap el 1468—, fins en una data indeterminada, gens documentada, situada en el llarg període comprès entre 1493 i 1525.

n.	Data	Descripció
Lle-9	1468	Pugesa, encunyada de llautó a/ Triple llir dins cairó Llegenda ♣ PU : GES ♣ DE LEID (lletres minúscules) r/ Triple llir Sense llegenda Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3762
Lle-10	d.1468	Pugesa, encunyada de llautó a/ Triple llir dins cairó Llegenda ♣ PUG ♣ ESA ♣ DELE ♣ IDA (o DEL ♣ EIDA) r/ Triple llir Sense llegenda Ø: 18 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3750/7 ⁶⁰⁷
Lle-11	a.1483	Pugesa, encunyada de llautó a/ Triple llir dins cairó, amb punts al costat de les diagonals

⁶⁰⁷ Però atribuïdes al segle XIV i considerades dues emissions diferents i separades en el temps pel fet de presentar variacions en l'estil de les lletres de la llegenda d'anvers.

- Llegenda ❖ PUG ❖ ESA ❖ DELE ❖ IDA (lletres minúscules).
A vegades la llegenda comença a les 3 h. i no a les 12 h. com és habitual
r/ Igual que l'anvers
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3760/60a
- Lle-12 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
a/ Triple llir dins cairó, rarament amb punts al costat de les diagonals
Llegenda ❖ PUG ❖ ESA ❖ DEL ❖ EDA
r/ Igual que l'anvers
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3752/53
- Lle-13 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
a/ Triple llir dins orla de punts, a vegades de tija espinosa
Llegenda ❖ PUG ❖ ESA ❖ DEL ❖ IDA (o YDA). A vegades la llegenda comença a les 6 h. i no a les 12 h. com és habitual
r/ Triple llir
Sense llegenda
Ø: 19 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3754/55⁶⁰⁸
- Lle-14 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
a/ Triple llir
Llegenda : PUGESA : DE LEIDA (les D són minúscules)
r/ Triple llir
Sense llegenda
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3770/71
- Lle-15 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
a/ Triple llir
Llegenda • PUG • ESA D: E LE • IDA
r/ Triple llir
Sense llegenda
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3749⁶⁰⁹
- Lle-15a d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
Com el tipus anterior (Lle-15) però retallada per a semblar el tipus següent (Lle-16)
Ø: 14-15 Pes: -- Font: CG Ref.: Inèdita⁶¹⁰
- Lle-16 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram
a/ Triple llir
Sense llegenda
r/ Igual que l'anvers
Ø: 14 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3772

⁶⁰⁸ Però atribuïdes al segle XIV.

⁶⁰⁹ Però atribuïda al segle XIV. Miquel Crusafont i Ignasi Puig (1981) consideraren aquest tipus com el més antic dels aleshores coneguts.

⁶¹⁰ He pogut examinar mitja dotzena d'exemplars d'aquestes característiques. També he vist algunes pugeses retallades d'altres tipus, però no més d'una. És plausible pensar que el tipus 15 fos el més proper cronològicament al tipus 16, atès que és el que més es va retallar.

FALSIFICACIONS

- Lle-f1 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram (autenticitat dubtosa)
a/ Triple llir dins cairó
Llegenda ❖ PUG ❖ ESA ❖ DEL ❖ EDA. La llegenda comença
a les 3 h. i no a les 12 h. com és habitual
r/ Triple llir
Sense llegenda
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-
3756⁶¹¹
- Lle-f2 d.1483 Pugesa, encunyada d'aram sobre cospell fos
a/ Triple llir dins cairó
Llegenda PUGESA dE LEYDA o similar
r/ Triple llir
Sense llegenda
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3768⁶¹²
- Lle-f3 d.1483 Pugesa, fosa en metall gris
Com el tipus lle-12
Ø: 18 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3753a/b⁶¹³

---

⁶¹¹ Però considerada autèntica.

⁶¹² Però condeirada autèntica.

⁶¹³ Però considerada autèntica (3753b) o probablement falsa (3753a).

Lle-9

Lle-10

Lle-11

Lle-12

Lle-13

Lle-14

Lle-15

Lle-15a

Lle-16

Lle-f1

Lle-f2

Lle-f3

GRUP 6

EMISSIONS LOCALS de 1495 a 1555

AGRAMUNT

Sense documentació coneguda sobre les actuacions monetàries d'Agramunt és complicat adjudicar-hi emissions concretes a la primera meitat del segle XVI. Una hipòtesi plausible és l'atribució del menut d'aram que du puig cimant de llir i orla lobulada, sobretot perquè aquest darrer element és propi de l'art gòtic i específic dels dissenys monetaris del segle XV.

n.	Data	Descripció
Agr-6	?	Diner d'aram a/ Puig cimant de llir dins orla quadrilobulada, envoltats d'orla de punts Sense llegenda r/ Creu de croat dins orla lineal, envoltats d'orla de punts Ø: Pes: Font: Ref.: Crus-3606 ⁶¹⁴

ARBECA

De tots els tipus monetaris atribuïts amb fonament a Arbeca, n'hi ha uns de llaütó que poden ser ubicats sense problemes a la segona meitat del segle XVI (Crus-3638 i 3639), i uns que anteriorment he situat a la segona meitat del segle XV (Arb-1 a 4). Fent de pont entre aquestes emissions cal situar-hi dos tipus encunyats en plom, que podrien pertànyer a la primera meitat del segle XVI. Aquests ploms van ser fabricats amb els mateixos encunys utilitzats per a emprar les incuses de llaütó de finals de segle i, segurament també, amb els mateixos que van emprar el tipus Arb-4, del segle XV.

⁶¹⁴ Però atribuït al segle XV.

n.	Data	Descripció
Arb-5	?	Plom a/ Cap de colom a l'esquerra, un punt sota el bec Llegenda fora dels cospell r/ T central acostada de tres grups de cinc besants Ø: -- Pes: 1,6 g Font: AC Ref.: Crus-3640
Arb-6	?	Plom a/ Cap de colom a l'esquerra, un punt sota el bec Llegenda fora dels cospell r/ Mata de card dins orla de punts Llegenda + : DE : AR : BE : CA :, normalment fora del cospell Ø: 19 Pes: 2,8 g Font: AS Ref.: San3-7 ⁶¹⁵
Arb-7	?	Plom a/ Mata de card dins orla de punts Llegenda + : DE : AR : BE : CA :, normalment fora del cospell r/ Semblant a l'anvers Ø: 19 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3638 ⁶¹⁶

BAGÀ

A Bagà s'ha documentat un mínim de dues emissions monetàries, entre 1496 i 1498, i el 1517. Es tracta, molt probablement, de ploms que no han estat identificats.

	Data		Ø	Referència
Bag-3	1496	Plom		No retrobada
Bag-4	1517	Plom		No retrobada

BALAGUER

La proposta d'atribució de monedes locals a Balaguer durant la primera meitat del segle XVI és una novetat que no havia estat considerada fins ara. El canvi de catalogació és el resultat d'observar la tipologia de revers que duen els dos tipus segregats dels anteriors. Presenten una creu de croat amb una gran B central, que per força ha de ser un element imitat de la tipologia emprada a la seca de Barcelona en els diners menuts (a partir de

⁶¹⁵ Trobareu la imatge d'aquesta peça al final de la sèrie, després de la Inc-32.

1519), i en els sisens d'argent (encara abans, des del 1510). També el mòdul és diferent de l'usual a les emissions del segle XV.

n.	Data	Descripció
Ba-17	s.d.	Senyal de plom a/ Creu de tern amb una gran B girada al mig Llegenda BA - LA - GA - RI r/ Escut caironat de Balaguer, coronat, i acostat de B-A Ø: 16 Pes: 1,70 g Font: AC Ref.: Crus-3651 ⁶¹⁷
Ba-18	s.d.	Senyal de coure Igual que l'anterior Ø: 16 Pes: 1,70 g Font: AC Ref.: Crus-3650 ⁶¹⁸

BELLPUIG D'URGELL (Urgell)

L'atribució dels dos ploms de Bellpuig coneguts a la primera meitat del segle XVI és una hipòtesi més probable que no pas considerar-los del segle XV. Existeix una proposta d'ordenació d'emissions de Bellpuig de Jaume Torres que, com diu ell, "és feta segons els meus criteris" (Torres, 2001: 68) i que no m'ha semblat convenient ni esmentar.⁶¹⁹

n.	Data	Descripció
Bel-1	?	Plom a/ Puig cimbat de creu entre lletres no desxifrades r/ Triple card Sense llegenda Ø: 16 Pes: 1,69 g Font: AC Ref.: Crus-3662
Bel-2	?	Plom a/ Puig cimbat de creu entre lletres no desxifrades r/ Creu de tern Restes de llegenda indesxifrada o orla ornamentada Ø: 16 Pes: -- Font: CD Ref.: Crus-3662a

⁶¹⁶ Aureo & Calicó, 29/04/2010, n. 2.535.

⁶¹⁷ Però atribuït a la segona meitat del segle XV.

⁶¹⁸ Però atribuït a la segona meitat del segle XV.

⁶¹⁹ Miquel Crusafont li dedicà una crítica rotunda, seriosa i meticulosa (2003a: 131-135) que comparetixo.

CALDES DE MONTBUI

Només es coneix un sol tipus de moneda atribuïble amb seguretat a la vila d Caldes de Montbui del segle XVI. Es tracta d'un diner menut d'aram que du una orla lobulada a l'anvers. Les orles lobulades són elements decoratius propis de l'art gòtic i, monetàriament, utilitzats en molts dissenys nous duts a terme entre 1400 i 1500. La cronologia d'aquesta peça no pot situar-se massa lluny. Per aquest motiu proposo atribuir el tipus a l'emissió documentada de 1523, la darrera de les que coneixem.

Anteriorment, la vila havia fet fabricar monedes de plom, el 1512 i, possiblement, monedes incuses de llauna o llautó, el 1515.

n.	Data	Descripció
Cal-5	1512	Plom No retrobada
Cal-6	1515	? No retrobada
Cal-7	1523	Coure a/ Calder dins orla lobulada Sense llegenda r/ Escut rodó quarterat de pals catalans i torres, dins orla interior de punts Llegenda CAL - DES Ø: 13 Pes: 0,60 g Font: Aureo Ref.: Crus-3681 ⁶²⁰

CAMPRODON

L'atribució d'un tipus monetari de Camprodon a la primera meitat del segle XVI parteix d'una hipòtesi basada en la similitud morfològica amb altres tipus també atribuïts hipotèticament a aquesta època (Agramunt i Caldes de Montbui) i amb d'altres tipus perfectament atribuïts (Girona). De tota manera, l'emissió també podria haver estat efectuada durant la segona meitat del segle XVI.

n.	Data	Descripció
Cam-1	?	Coure o billó a/ Bust episcopal nimbat i de front (Sant Patllari), acostat de S i P

⁶²⁰ Però del 1585 en endavant.

Sense llegenda
 r/ Escut coronat de Camprodon acostat de dues creus
 Sense llegenda
 Ø: 13 mm. Pes: 0,60 g Font: AS Ref.: Crus-3684

GIRONA

Les emissions monetàries locals de Girona es repregueren el 1510 i, de manera més o menys prolífica, continuaren per tot el segle XVI i bona part del XVII. L'atribució del tipus Gir-14 a 1520 és hipotètica i es basa en dos factors no comprovats, però possibles: l'autenticitat del tipus i la fabricació d'alguna quantitat de moneda gironina entre 1520 i 1525.

n.	Data	Descripció
Gir-12	1510	Diner de coure a/ Rosa dins cercle lineal, de vegades amb creuetes entre els pètals r/ Escut caironat de Girona dins orles de punts i lineal Ø: 13 Pes: 0,7 g Font: CE Ref.: Crus-3730
Gir-12a	1510	Semblant a l'anterior, però reencunyat sobre un diner de Barcelona contramarcant l'any 1508 amb una B Ø: 13 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3730b ⁶²¹
Gir-12a	1510	Semblant als anteriors, però reencunyat sobre un diner de Girona contramarcant l'any 1489 amb una E Ø: 14 Pes: -- Font: CG Ref.: San1-3 ⁶²²
Gir-13	1516	Diner de billó a/ Retrat reial coronat a l'esquerra Llegendada FERNANDVS D G r/ Escut caironat de Girona amb anells junt a les diagonals Llegendada: + CIVITAS GERUNDA Ø: 15 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3732
Gir-14	1520 ?	Diner de billó a/ Retrat amb corona imperial a l'esquerra Llegendada CAROLUS D G R (E) r/ Escut caironat de Girona amb anells junt a les diagonals

⁶²¹ Correctament atribuïda malgrat que inicialment el mateix autor l'havia descrita a l'inrevés, com a contramarca de Barcelona aplicada sobre el menut gironí (Crusafont, 2007: 105-106).

⁶²² Però atribuïda al 1494 al creure-la resultat de l'operació de contramarcant menuts vells de Girona amb el senyal de la rosa. L'aparició d'un exemplar de 1510 reencunyat sobre un diner barceloní confirma el canvi d'atribució.

		Llegenda: + CIVITAS GERUNDA			
		Ø: --	Pes: --	Font: AS	Ref.: Crus-3734
Gir-15	1528	Diner de billó			
		Semblant a l'anterior però retrat amb corona reial			
		Ø: 14	Pes: --	Font: CE	Ref.: Crus-3733
Gir-16	1535	Diner de billó contramarcats			
		Els tipus anteriors Gir-13 a 15 contramarcats amb una G gòtica			
		Ø: --	Pes: --	Font: CE	Ref.: Crus-3732/3/4a
Gir-17	1535	Diner de billó			
		a/ Retrat coronat a l'esquerra			
		Llegenda CAROLUS REX			
		r/ Escut caironat de Girona amb una G al cap, i anells junt a les diagonals			
		Llegenda: + CIVITAS GERUNDA			
		Ø: 15	Pes: 0,8 g	Font: AC	Ref.: Crus-3736 ⁶²³
Gir-18	1553	Diner de billó			
		a/ Retrat coronat a la dreta			
		Llegenda CAROLUS REX			
		r/ Escut caironat de Girona amb una G al cap, i anells junt a les diagonals			
		Llegenda: + CIVITAS GERUNDA			
		Ø: 16	Pes: --	Font: CE	Ref.: Crus-3735

MONTBLANC

És difícil establir una seqüència dels tipus monetaris de Montblanc coneguts, que assenyalen un mínim de sis o set actuacions monetàries. El més plausible és que les emissions de plom corresponguin a la primera meitat del segle XVI. Les incuses de llautó deuen correspondre a la segona meitat del segle XVI i al primer quart del segle XVII. Dos dels tres tipus de ploms coneguts presenten una morfologia gens habitual, i cal considerar-los amb reserves i de manera hipotètica. El tercer tipus apareix també segmentat per la meitat, potser per tal de recuir el seu valor circulatori.

n.	Data	Descripció
Mon-1	?	Plom (atribució hipotètica) a/ Puig cimant de llir acostat de les lletres M i NT nexades, una O a dins del puig, que és buit. Al voltant orla de punts

⁶²³ Però sense atribuir-lo a cap emissió concreta.

		r/ Creu forçada dins orla de punts Ø: 14,5 Pes: 1,5 g Font: AC Ref.: Crus-3790 ⁶²⁴
Mon-2	?	Plom (atribució hipotètica) a/ Puig cimant de llir dins escut reial en cairó. Al voltant, orla composada de quatre lòbuls i quatre vèrtexs sortints r/ Armes reials en cairó, amb creus als vèrtexs. Al voltant orla semblant a la de l'anvers. Ø: 20 Pes: 5,5 g Font: AC Ref.: Crus-3783 ⁶²⁵
Mon-3	?	Plom a/ Puig cimant de llir sobre un fons de sis pals Sense llegenda r/ Puig cimant de llir Sense llegenda Ø: 20 Pes: 7,3 g Font: AC Ref.: Crus-3784 ⁶²⁶
Mon-3a	?	Mateix tipus però segmentada pel mig Ø: 20 Pes: 7,3 g Font: AC Ref.: Crus-3784a ⁶²⁷

PERPINYÀ

Perpinyà obtingué privilegi per a fabricar i circular moneda pròpia l'any 1495, just quan aquest mateix privilegi es derogava per a la resta de poblacions catalanes. Entre 1495 i 1523 la vila encunyà menuts i ardits, aquests darrers no documentats. Entre 1529 i 1531 fabricà moneda de billó ric de valor de ½, 1 i 2 sous.

n.	Data	Descripció
Per-1	1495	Diner de billó a/ Sant Joan Baptista dret, de front, entre anells o entre grups de dos punts o de punts i anell Llegenda ECCE AGNUS D r/ PP gòtiques barrades (abreviatura de PERP) dins orla lobulada Llegenda + VILLE PERPINIANI Ø: 16 Pes: -- g Font: AC Ref.: Crus-3730
Per-2	1495 1523	Diner de billó Igual que l'anterior, però l'orla interior és circular Ø: 16 Pes: 0,4 g Font: CE Ref.: Crus-3730

⁶²⁴ Però atribuït amb interrogant al segle XVII.

⁶²⁵ Però atribuït al segle XV.

⁶²⁶ Però atribuït al segle XV.

⁶²⁷ Però atribuït al segle XV.

Per-3	1495 1523	Ardit de billó a/ Sant Joan Baptista dret, de front, dins d'un cairó amb les armes catalanes Llegenda +E+ +C+ +A+ +D+ (<i>Ecce Agnus Dei</i>) r/ PP gòtiques barrades (abreviatura de PERP) dins cairó amb les armes catalanes Llegenda +V+ +I+ +P+ +A+ (<i>Ville Perpiniani</i>) Ø: 17 Pes: -- g Font: CE Ref.: Crus-3796
Per-4	1529	Mig sou de billó a/ Sant Joan Baptista dret, de front, aguantant l'Agnus Dei, a la seva esquerra, una P Llegenda + INTERNATOS MVLIERV M r/ Escut català coronat amb la data 1 - 5 - 2 - 9 repartida entre els florons de la corona Llegenda PERPINIANI VILLE Ø: 16 Pes: -- g Font: CE Ref.: Crus-3805 ⁶²⁸
Per-5	1529	Sou de billó Igual que l'anterior però de mòdul més gran i amb una P a cada costat de Sant Joan Ø: 22 Pes: -- g Font: CE Ref.: Crus-3804 ⁶²⁹
Per-6	1531	Doble Sou de billó a/ Sant Joan Baptista dret, de front, aguantant l'Agnus Dei, entre 15 - 31 i amb una P a l'esquerra, sobre l'espatlla. Llegenda + INTERNATOS MVLIERV M N (o MVLIER CVMEA) r/ Escut català en cairó coronat amb la data 1 - 5 - 3 - 1 repartida entre els florons de la corona, als costats P-P Llegenda PERPINIANI VILLA RA Ø: 25 Pes: -- g Font: CE Ref.: Crus-3803 ⁶³⁰

POBLET, monestir de

El senyal de plom amb l'heràldica de l'abat Porta (1502-1526) fou atribuït per Crusafont. No es pot descartar que es tracti d'un plom d'ús no monetari, atesa l'excepcionalitat de la seva morfologia.

n.	Data	Descripció
Po-1	1502 1526	Plom (atribució hipotètica) a/ Escut de Poblet (PO) dins orla lineal Llegenda parcialment desxifrada + Mandatv...

⁶²⁸ Però la descriu amb una P a cada costat del Sant.

⁶²⁹ Aureo & Calicó, 18/12/2007, n. 242.

⁶³⁰ Però la descriu sense la P del costat del Sant.

r/ Escut de l'abat Domènec Porta
Sense llegenda
Ø: 26 mm. Pes: 8,30 g Font: AC Ref.: Crus-3815

PRADES (Baix Camp)

L'ús monetari dels dos ploms catalogats a continuació ha quedat demostrat anteriorment (vegeu les p. 523-524). Les monedes incuses de llautó cal atribuir-les a la segona meitat del segle XVI i principis del XVII.

n.	Data	Descripció
Pra-3	?	Plom a/ Arbre ? dins orla lineal Llegenda + P • R • A • D • E • S r/ Rosa de vuit pètals amb un punt a cada pètal Sense llegenda Ø: 21 mm. Pes: 4,5 g Font: CD Ref.: Crus-3822 ⁶³¹
Pra-4	?	Plom Semblant a l'anterior però a l'anvers un camp de flors en lloc d'un arbre Ø: 21 mm. Pes: -- Font: AS Ref.: Crus-3823 ⁶³²

PUIGCERDÀ

L'ordenació de la moneda de Puigcerdà és la mateixa que Crusafont proposà inicialment (1990: 247-254), per bé que des d'aleshores he pogut millorar la cronologia d'algunes emissions. El tipus Pui-2 presenta dos encunys molt diferents, un amb puig gran i flor de llir petita, i un altre amb puig petit i flor de llir gran, que podria fer pensar en una diferenciació intencionada de dues emissions consecutives (Sanahuja, 2005a). La contramarca de flor de 4 pètals assenyalada (Crus-3.827a) sembla tractar-se d'un error de descripció.

⁶³¹ Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2005b: 155 i n. 29).

⁶³² Aquest tipus el vaig donar a conèixer per primer cop (Sanahuja, 2009c: n. 4).

n.	Data	Descripció
Pui-1	1513 1515	Menut d'aram (emblanquit?) a/ Escut amb puig cimant de llir, envoltat d'orla lobulada Sense llegenda r/ Creu interior amb punts als espais, dins orla lobulada Sense llegenda Ø: -- Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3.825
Pui-2	1513 1515	Menut d'aram (emblanquit?) a/ Puig cimant de llir dins orla de punts Llegenda circular + PUIGCERDA r/ Creu doblada d'aspa rematada amb trèvols Sense llegenda Ø: 16 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3.826
Pui-3	1519	Menut d'aram, contramarcats Qualssevol dels tipus anteriors, contramarcats amb la lletra P Ø: 14 mm. Pes: -- Font: CE Ref.: Crus-3.825/6a
Pui-4	1525	Ardit d'aram (emblanquit?) a/ Mare de Déu amb el nen, dempeus a l'esquerra, que trenca la llegenda exterior Llegenda ❖ AVE + G + - PLENA + DOM r/ Escut català caironat i coronat que trenca la llegenda per dalt Llegenda CAROLVS + D + G + REX Ø: 14 Pes: -- Font: CE Ref.: Crus-3.827
Pui-5	1526	Menut d'aram (emblanquit?) a/ Mare de Déu amb el nen, d'empeus i de front, que trenca la llegenda exterior Llegenda + VIRGO - MARIA r/ Creu interior amb la data 1 -5 -2 -6 als espais Llegenda circular + PODIO : CERITANO Ø: 16 Pes: -- Font: CE Ref.: Crus-3.828

LA SELVA DEL CAMP

No es coneix cap tipus monetari del segle XVI atribuïble a la Selva del Camp. La vila segurament va recircular senyals propis entre 1509 i 1521, i va fabricar una nova emissió l'any 1533.

n.	Data	Descripció
Sel-2	1533	Llautó No retrobada

Durant la primera meitat del segle XVI, les autoritats municipals de la Seu d'Urgell fabricaren diners i ardits, simultàniament. L'ordenació cronològica d'aquestes emissions fou proposada de manera preliminar a Acta Numismàtica 40 (Sanahuja, 2010a), i lleugerament millorada en les pàgines que segueixen.

L'atribució del diner amb l'heràldica del bisbe Cardona a aquesta primera emissió del segle XVI ha estat argumentada més amunt, tot desestimant, per menys probable, la seva atribució a l'emissió anterior a 1477. No ha aparegut cap moneda que pugui atribuir-se amb claredat l'emissió de 1518-1519. Coneixent els tipus emprats durant la primera meitat del segle XVI hem de suposar que es tracta d'un diner amb la porta de la ciutat cimada per l'heràldica del bisbe, que aleshores era Joan d'Espés (1515-1530). El seu escut d'armes duia un griu (Sagarra, 1922: n. 3.376 i 3.377). Sabent això, és molt probable que la moneda incusa fins ara atribuïda a la Vall d'Aran per Crusafont (2010: n. 3.888) que sembla tenir un lleó (o un griu) i uns pals catalans (o rastres de la porta de la ciutat), i una S en contamarca, sigui efectivament un dels diners emesos en temps del bisbe Espés. Malauradament la peça és en un estat de conservació poc favorable a verificar la hipòtesi.

De l'època del bisbe Urries coneixem dues emissions fabricades el 1536-1537 i el 1543. Els documents ens assabenten que en la primera s'utilitzà el llautó, mentre que els menuts del 1543 van ser batuts en aram. Coneixem dues varietats de llegenda dels menuts que duen l'escut heràldic de Francisco de Urries, per bé que d'una només n'he trobat un exemplar. En el cas que aquest exemplar sigui una peça autèntica i no pas una de les abundants falsificacions d'època, caldrà atribuir-lo a la primera emissió de 1536-1537, deixant els altres per a l'emissió més abundant de 1543. No crec que en una mateixa emissió es fabriquessin encunys amb llegendes diverses. De tota manera, caldrà comprovar que totes les monedes que ara atribueixo a l'emissió del 1543 siguin de coure i no pas de llautó. Jo només ho he pogut verificar en dos exemplars. El 1567 és documentada la menció d'un "diner roig" de la Seu (Carreras Candi, 1906: 136). Entre 1565 i 1576 es contramarcaren amb una "S" els diners menuts d'emissions anteriors a 1555. Només he vist un exemplar contramarcats de l'emissió de 1543 (Canturri, 1981; Crusafont, 1990: n. 2.121). Entre 1584 i 1611 es contramarcaren amb una altra marca petita els diners menuts nous del 1555 (Sanahuja, 2010a: 123).

Pel que fa a la identificació dels ardots del griu cal tenir en compte les dificultats esmentades anteriorment. D'una banda, ara sabem que n'existeixen de tres emissions diferents i que, com és habitual en les emissions reeixides, es deuen haver conservat moltes falsificacions d'època que poden dificultar la correcta classificació dels tipus oficials. D'altra banda, tampoc sabem si es van arribar a executar totes les ordres de fabricar els ardots de bell nou, o es va prioritzar la recirculació de partides d'ardits anteriors. La primera emissió d'ardits del griu fou recirculada l'any 1565 amb una contramarca en forma de lletra S girada. Posteriorment s'emeteren altres emissions d'ardits, de tipologia molt semblant, que es distingeixen per variacions en la llegenda (Sanahuja, 2010a: 124-127).

n.	Data	Descripció
Seu-3	1508 1515	Diner menut. Incusa de llautó a/ Porta de la ciutat, a sobre mata de card, entre les dues torres Llegenda [mitra] CIVITAS ↗VRGELLENCIS Ø: 19 Pes: -- Font: CB Ref.: Crus-3846 ⁶³³
Seu-4	1518	Diner menut. Incusa de llautó a/ Porta de la ciutat, a sobre griu, entre les dues torres Llegenda poc visible Ø: 19 Pes: -- Font: PA Ref.: Inèdita ⁶³⁴
Seu-5	1523	Ardit. Incusa de llautó a/ Griu passant a la dreta, a sota la lletra S Llegenda [mitra] CIVITAS ∴VRGELLINA (la G uncial) Ø: 23 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3849 ⁶³⁵
Seu-6	1536	Diner menut. Incusa de llautó a/ Porta de la ciutat, a sobre escut arrodonit amb les armes del bisbe Urries (quarterat amb dues barres als espais primer i tercer i espais nets al segon i quart), entre les dues torres Llegenda [mitra] CIVITAS VRGELLENCIS Ø: 19 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3848 ⁶³⁶

⁶³³ Però sense precisar la data i descrivint l'element central com a castell de dues torres. La figura representada al centre de la moneda és una de les quatre portes que tenia la ciutat. El mur frontal és coronat per una sèrie de merlets. Les dues torres no són merletades, sinó cobertes. Els exemplars observats presenten quatre punts units en forma de T com a separació entre CIVITAS i VRGELLENCIS, i no pas dos punts com apareix descrit a Crus-3846, per bé que en les monedes més desgastades sols se'n veu un.

⁶³⁴ De fet Crusafont l'atribueix a la Vall d'Aran (Crus-3.888) dubitativament, atès que els elements que hi creu veure són un lleó i unes armes catalanes.

⁶³⁵ Però atribuït al bisbe Pere de Castellet (1561-1571) i de lectura VRGELINA.

⁶³⁶ Però atribuït al bisbe Miquel Despuig (1552-1556) partint d'un dibuix incorrecte de Botet (1911: n. 999). L'autenticitat d'aquesta peça és dubtosa, perquè presenta un tall irregular i podria tractar-se d'una falsificació d'època. La llegenda acabada amb VRGELLENCIS és la mateixa emprada en els

Seu-7	1540	Ardit. Incusa d'aram Com el tipus Seu-5 però de metall diferent	No retrobada ⁶³⁷
Seu-8	1543	Diner menut. Incusa d'aram a/ Semblant a l'anterior però amb la forma de l'escut diferent Llegenda [mitra] CIVITAS VRGELLINA Ø: 19 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3847 ⁶³⁸	
Seu-9	1555	Diner menut "nou". Incusa a/ Semblant a l'anterior però la porta és més estilitzada i l'escut de sobre du una gran creu ? Llegenda • CIVITAS VRGELLINA (amb la N girada) Ø: -- Pes: -- Font: PA Ref.: San4-D5 ⁶³⁹	

SOLSONA

De Solsona es coneixen més de mitja dotzena de tipus monetaris fabricats en llautó que cal situar, probablement, a la segona meitat del segle XVI. Un tipus conegut en plom deu ser necessàriament anterior.

n.	Data	Descripció
Sol-1		Plom a/ Escut amb un sol radiant de raigs ondulats Llegenda SOL-SO-NA al voltant, començant a les 7 h. Ø: 17 Pes: 2,6 g Font: AC Ref.: Crus-3853

diners del bisbe Cardona, però no en les emissions posteriors. El fet d'haver vist un sol exemplar dificulta poder-la atribuir sense reserves.

⁶³⁷ Probablement tota l'emissió fou destruïda abans de sortir a la circulació.

⁶³⁸ Però atribuït al període 1532-1541 i considerat de llautó.

⁶³⁹ Miquel Crusafont la catalogà inicialment (1990: n. 2.124) però després la va suprimir perquè la referència del tipus era molt poc precisa. El tipus, procedent d'una excavació arqueològica a Andorra, havia estat assenyalat per Pere Canturri (1981), el qual intentà dibuixar-lo i cregué veure-hi un gran escut que omplia l'espai central de la moneda. La forma de l'escut percebuda per Canturri és la forma estilitzada de la porta de la ciutat, una mica arrodonida per la base. La peça il·lustrada du la contramarca petita aplicada entre 1584 i 1611. No es coneix cap exemplar sense contramarca.

SORT

Un dels quatre tipus de senyals incusos de llautó de Sort podria ser anterior al 1556 pel fet de dur les lletres PA, relatives al Pallars, que no apareixen a la resta d'emissions. Es tracta d'un tipus monetari, però, que no he pogut examinar en mà.

n.	Data	Descripció
Sor-2	?	Incusa de llautó a/ PA en lletres gòtiques Llegenda circular + : DINER : DE : SORT : Ø: 21 . Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3860 ⁶⁴⁰

TREMP

Els tipus monetaris trempolins que no han estat atribuïts als segles anteriors cal ubicar-los a la segona meitat del segle XVI atès que un du contramarques (Crus-3882) i l'altre es troba encara amb el color original del llautó (Crus-3883). L'excepció és un tipus, que és conegut per un sol exemplar, i que du dos punts com a separadors de les lletres de la llegenda. La seva atribució a aquesta part del segle és, o al segle xv és hipotètica (vegeu la Tre-1).

VALL D'ARAN

No s'ha localitzat cap tipus monetari de la Vall d'Aran, ni tampoc s'ha pogut comprovar l'execució de la llicència obtinguda l'any 1525 per a fabricar-ne. La peça que tradicionalment s'ha atribuït a la Vall d'Aran és molt probable que sigui un diner de la Seu d'Urgell, del temps del bisbat de Joan d'Espés (1515-1530), contramarcant amb una S l'any 1565.

⁶⁴⁰ Però atribuït al segle xv.

VALLS

La possible emissió de moneda pròpia al Valls del primer quart del segle XVI no és confirmada, malgrat una possible menció documental de l'any 1519.

VIC

La datació i catalogació de les emissions monetàries locals de Vic del segle XVI no ha variat gens des de la darrera publicació (Sanahuja, 2004b).

n.	Data	Descripció
Vic-9	1511	Senyal d'aram a/ VIC, amb petit creixent sobre la I. Orla lineal r/ Escut caironat de Vic Ø: 20 Pes: 1,49 g Font: AC Ref.: Crus-3896
Vic-10	1512	Senyal d'aram Semblant a l'anterior, però de metall blanc Ø: 20 Pes: -- Font: Aureo Ref.: Crus-3896a
Vic-11	1520	Diner menut d'aram a/ Retrat reial coronat a la dreta, a sota VIC, als costats fragments d'orla ondulada amb punts r/ Escut caironat de Vic dins orla interior de punts, al voltant orla ondulada acostada de punts Ø: 14 Pes: 0,5 g Font: AC Ref.: Crus-3897
Vic-12	1527	Diner menut d'aram, contramarcats Tipus Vic-11, amb una rosa (en forma d'estrella de vuit raigs) contramarcada Ø: 14 Pes: 0,5 g Font: AC Ref.: Crus-3897a
Vic-13	1528	Diner menut d'aram a/ Retrat reial coronat a l'esquerra, que talla una orla interior de punts Llegenda CAROLVS REX (a vegades amb la marca > a l'inici de la llegenda) r/ Escut caironat de Vic girat 90 graus, dins orla interior de punts Llegenda V CIVITAS VICENSIS Ø: 15 Pes: -- g Font: CE Ref.: Crus-3898
Vic-14	1532	Diner menut d'aram, contramarcats Tipus Vic-13, amb una V superada d'una I contramarcada Ø: 15 Pes: -- Font: CG Ref.: Crus-3898b

Vic-15 1534

Diner menut d'aram, contramarcad

Tipus Vic-14, amb una segona contramarca en forma d'àliga

Ø: 15   Pes: --   Font: CG   Ref.: Crus-3898c

INCERTES

Alguns dels tipus monetaris incerts del segle XV podrien pertànyer també a la primera meitat del segle XVI.

<u>n.</u>	<u>Data</u>	<u>Descripció</u>
Inc-32	s.d.	Plom a/ M superada de creu o llir amb dos brots a la base. Sense llegenda r/ Espècie de pont de tres pilars Sense llegenda Ø: 17 mm. Pes: 1,67 g Font: AC Ref.: Crus-3.925

Agr-6

Arb-5

Arb-6

Bal-17

Bal-18

Bel-1

Bel-2

Cal-1

Cam-1

Gir-12

Gir-12a

Gir-12b

Gir-13

Gir-14

Gir-15

Gir-16

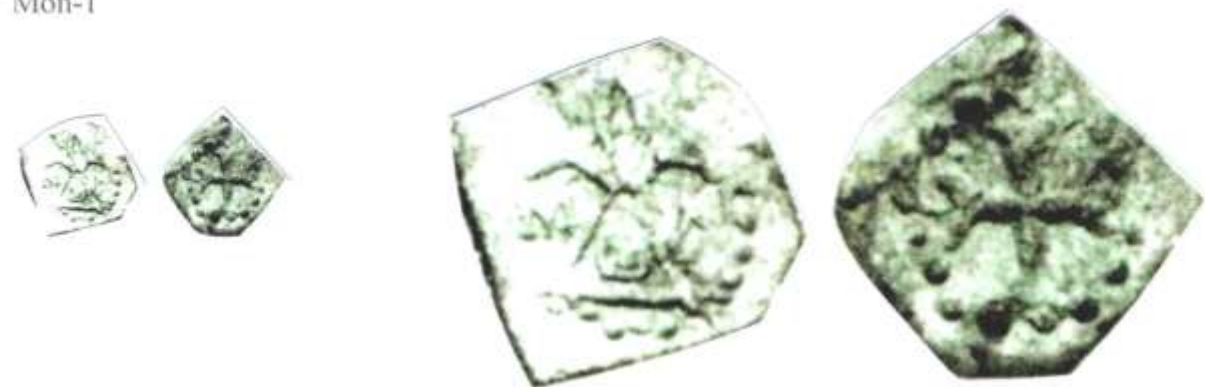
Gir-17

Gir-18

Mon-1

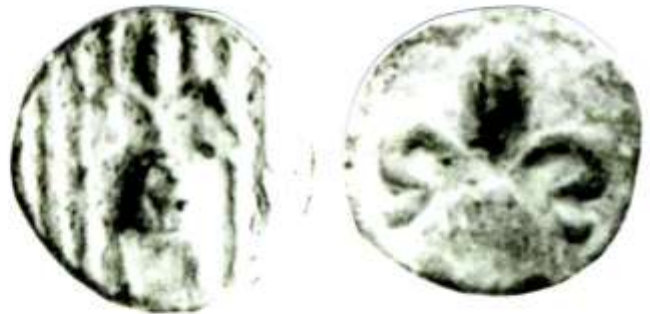

Mon-2

Mon-3

Mon3a

Per-1

Per-2

Per-3

Per-4

Per-5

Per-6

Po-1

Pra-3

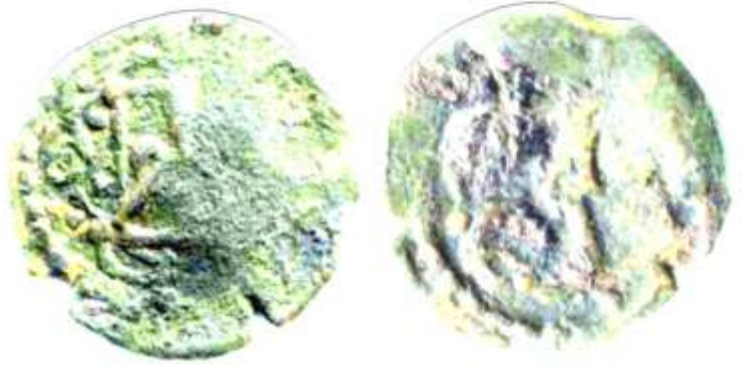

Pra-4

Pui-1

Pui-2

Pui-3

Pui-4

Pui-5

Seu-3

Seu-4

Seu-5

Seu-6

Seu-7

Seu-8

Seu-9

Sol-1

Sor-2

Vic-9

Vic-10

Vic-11

Vic-12

Vic-13

Vic-14

Vic-15

Inc-32

Arb-7

GRUP 7

FALSIFICACIONS MODERNES

FRAGA

De Fraga es coneixen unes falsificacions de fantasia elaborades en llautó per a fer-les passar com a pugeses jaqueses del segle XIV. La factura és prou diferent dels prototips originals.

n.	Data	Descripció
Rep-1	?	Arbre aclarit, desarrelat Sota les branques, llegenda FRAG Ø: 13-15 Pes: 0,2-0,3 g Font: CB Inèdita

AITONA

Un exemplar del senyal d'aram atribuït hipotèticament a Vilafranca del Penedès o a Aitona presenta un disseny diferent de l'habitual. Cal considerar-lo una falsificació moderna.

n.	Data	Descripció
Rep-2	s.d.	Senyal d'aram a/ Castell de dues torres superat de globus. Triple orla de punts, lineal, i de punts Sense llegenda r/ Armes catalanes en escut apuntat sobre cairó Sense llegenda Ø: 24 Pes: -- Font: AC Ref.: Crus-3903 ⁶⁴¹

⁶⁴¹ Però considerada legítima.

Rep-1

Rep-2

APÈNDIX 4

DOCUMENTS

Presentació dels documents

L'apèndix documental recull 657 documents transcrits, parcialment transcrits, o registats. El recull no ha estat concebut des del punt de vista diplomàtic, sinó exclusivament com a auxiliar de la recerca proposada. Per aquest motiu, he mantingut molts trets de l'edició original en aquells casos que els documents ja havien estat publicats i, excepte quan ha calgut fer-ho, no he comprovat l'exactitud d'aquestes transcripcions.

De tots els documents transcrits, parcialment transcrits, o registats que conformen aquest apèndix documental, n'hi ha 254 (un 38,66 %) —171 transcrits i 83 registats— que eren desconeguts abans de començar la meua recerca i altres 14, que eren coneguts només per regesta, els he pogut transcriure.

No he inclòs en aquest recull aquells documents o mencions que he considerat falsificacions o confusions, segons he argumentat en el capítol 2, p. 250-255.

Sigles i abreviatures

Les referències bibliogràfiques i archivístiques són les mateixes que a la resta de capítols d'aquesta tesi (vegeu la bibliografia de les p. 45-101).

ABC	Arxiu de la Biblioteca de Catalunya (Barcelona)
ACA	Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona)
ACAC	Arxiu Històric Comarcal de l'Alt Camp (Valls)
ACAN	Arxiu Històric Comarcal de l'Anoia (Igualada)
ACAU	Arxiu Històric Comarcal de l'Alt Urgell (La Seu d'Urgell)
ACBC	Arxiu Històric Comarcal del Baix Camp (Reus)
ACBEB	Arxiu Històric Comarcal del Baix Ebre (Tortosa)
ACBG	Arxiu Històric Comarcal del Bages (Manresa)
ACCE	Arxiu Històric Comarcal de la Cerdanya (Puigcerdà)

ACL	Arxiu Capitular de la Catedral de Lleida
ACN	Arxiu Històric Comarcal de la Noguera (Balaguer)
ACPE	Arxiu Històric Comarcal del Pla de l'Estany (Banyoles)
ACSG	Arxiu Històric Comarcal de la Segarra (Cervera)
ACSU	Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell
ACUR	Arxiu Històric Comarcal de l'Urgell (Tàrraga)
ACVO	Arxiu Històric Comarcal del Vallès Oriental (Granollers)
ACVOC	Arxiu Històric Comarcal del Vallès Occidental (Terrassa)
ADPO	Archive départementale des Pyrénées Orientales (Perpinyà)
AEV	Arxiu Episcopal de Vic
AGS	Archivo General de Simancas (Simancas, Valladolid)
AHCB	Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
AHMSC	Arxiu Històric de la Selva del Camp
AHR	Arxiu Municipal de Riudoms
AHT	Arxiu Històric de Tarragona
AMAG	Arxiu Municipal d'Àger
AMBE	Arxiu Municipal de Bellpuig
AMCMO	Arxiu Municipal de Caldes de Montbui
AMGI	Arxiu Municipal de Girona
AML	Arxiu Municipal de Lleida
AMSFG	Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols
AMVI	Arxiu Municipal de Vic
ARV	Arxiu del Regne de València (València)
HL	Houghton Library, Harvard University (EUA)

1

1300, 10 de juny. Lleida.

Jaume II concedeix a la vila de Camarasa el poder fabricar pugeses de manera semblant a les fabricades a Lleida i a altres llocs veïns, amb l'obligació d'assegurar-ne l'emissió en mans del batlle de la vila, i de recollir-la i recanviar-la per bona moneda si fos rebutjada generalment.

ACA, *Cancelleria Reial, Jaume II: Graciarum* 4-I, Reg. 197, f. 138r-138v.
BOTET (1909: 91; 1911: doc. XX).
CRUSAFONT (1990: 129 i doc. I).

Nos Iacobus. Intendentes circa utilitatem et augmentum ville nostre de Camerasia, ad instanciam et supplicationem nobis pro parte hominum ipsius ville factam, concedimus eis de gratia especialii quod pugesie eree que generaliter currunt et expenduntur in civitate Ilerde et in aliis locis convicinis ipsius ville de Camerasia currant et expendantur et currere atque expendi possent decetero in dicta villa et eius terminis prout in dicta civitate Ilerde et aliis locis predictis currunt et expenduntur ut superius continentur. Ipsis tamen hominibus Camerasie assecurantibus idonee pugesias predictas prout assecurate sunt in civitate Ilerde et locis aliis predictis. Mandantes per presentes universis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quod concessionem nostram predictam firmam habeant et observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant aliqua racione.

Datum Ilerde IIII idus iunii anno predicto.

2

1300, 17 d'agost. Saragossa.

El rei Jaume II concedeix a la vila de Cubells la facultat de fabricar pugeses de manera semblant a les fabricades a Lleida i a altres llocs veïns, amb l'obligació d'assegurar-ne l'emissió en mans del batlle de la vila, i de recollir-la i recanviar-la per bona moneda si fos rebutjada generalment.

ACA, *Cancelleria Reial, Jaume II: Graciarum* 4-I, Reg. 197, f. 169.
CRUSAFONT (1990: 158 i doc. I).⁶⁴²

Nos Iacobus. Intendentes circa utilitatem et augmentum ville nostre de Cubellis, ad instanciam et supplicationem nobis pro parte hominum ipsius ville factam, concedimus eis de gratia especialii quod pugesie eree que generaliter currunt et expenduntur in civitate Ilerde et in aliis locis convicinis ipsius ville de Cubellis currant et expendantur et currere atque expendi possent decetero in dicta villa et eius terminis prout in dicta civitate Ilerde et aliis locis predictis currunt et expenduntur ut superius continentur. Ipsis tamen hominibus de Cubellis assecurantibus idonee pugesias predictas prout assecurate sunt in civitate Ilerde et locis aliis predictis. Mandantes per presentes universis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quod concessionem nostram predictam firmam habeant et observent

---

⁶⁴² Però consta "Sanauja (?)" com a lloc d'expedició.

et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant aliqua racione.

Datum Ceserauguste XVI kalendas septembris.

3

1300, 5 de setembre. Saragossa.

A les Corts de Saragossa, Jaume II ordena als paers de Lleida crear un impost aplicable als ciutadans i veïns de la ciutat per tal d'aconseguir els diners necessaris per pagar els salaris dels mestres del 'Estudi general.

ACA, Procesos de Corts, Reg. 197, f. 181.
CODICIN 6 (: 221-222).

Dilecto suo Bernardo de Ponte, vicario et curie Ilerde vel eius locum tenenti, etc. Cum paciarii et probi homines civitatis Ilerde circa comodum civitatis ipsius iugiter vigilantes a nobis obtinuerint Studium Generale et ratione ipsius Studii oporteat ipsos in salariis magistrorum et aliis quibusdam ad institutionem et ordinationem ipsius Studii necessarii fecere sumptus magnos pro quibus ipsos oportet ut pecuniam possint habere incontinenti taxare aliquos de civibus et vicinis Ilerde qui ipsam mutuent donec comune per eos imponendum fuerit perfecte solutum: idcirco vobis dicimus et mandamus quatenus omni excusacione, excepcionem et appellacionem remotis et per vos non admissis ad requisicionem paciariorum predictorum compellatis quoscumque cives et vicinos Ilerde ad faciendum prout taxati fuerit mutuum supradictum et ad solvendum etiam comune per eos imponendum omni dilacione et excusacione ut dictum est non admissis.

Data ut supra.

4

1300. Saragossa.

Fur atorgat per Jaume II a les Corts de Saragossa, segons el qual s'ordena acceptar qualsevol diner jaquès, tot i estar foradat, trencat o amb aspecte bru, sempre i quan no sigui fals.

SAN PIO (1925: 59).

Fur: Ut omnes denarii, nisi sint falsi indifferenter recipiantur.

Omnes denarii iaccenses qui falsi non sint recipiantur ab omnibus hominibus ab panem, et ad vinum, et ad omnes alias mercaturias, et emptiones et venditiones... sive sincti facti, sive perforati, vel rubei, vel etiam scantellati: et non sit aliquis ausus de caetero recusare.

1307. Alagón.

Jaume II, a les Corts aragoneses, confirma la moneda jaquesa i, per l'escassetat d'ella, determina que se'n fabriqui per la quantitat de "quatro cuentos y medio".

LASTANOSA (1681: 10).

Nobis humiliter supplicarunt quod faceremus augeri, et cudi dictam monetam iaccensis sub eadem lege, pondere, et figura, usque ad quatuor compotos et dimidium, sic quod esset dimidius compotus obolorum. Et nos dictos quatuor compotos et dimidium faceremus cudi a festo sancti Michaelis proximi ad tres annos continue numerandos.

1310, 3 d'abril. València.

Jaume II estableix, a Barcelona i al territori on circula la moneda barcelonina, un canvi de 18 diners de tern per cada sou jaquès.

ACA, Cancelleria Reial, Jaume II: Graciarum 9-I, Reg. 206, f. 106.
Assenyalat per BOTET (1909: 88).⁶⁴³

1328, 1 de juny. Lleida.

Alfons el Benigne concedeix llicència a Pere de Cornelles per a fabricar pugeses i gravar-hi les seves armes, a la ciutat de Balaguer, amb l'obligació d'assegurar-ne l'emissió en mans del batlle de la dita ciutat, i de recollir-la i recanviar-la per bona moneda si fos rebutjada generalment.

ACA, Cancelleria Reial, Alfons III: Graciarum 2-I, Reg. 475, f. 84.
BOTET (1909: 104; 1911, doc. XXI).

Nos Alfonsus, etc. Attendentes probitatus vestre, fidelis nostri Petri de Corneyles, de camera nostra, merita necminus plura grata et accepta servicia nobis per vos multipliciter et diucius prestita et que prestare nitimini incessanter; cum presenti Carta nostra concedimus vobis, dicto Petro, quod toto tempore vite vestre possitis cudere, seu cudi facere, in civitate Balagarii, monetam pictarum, sive pugeses, de metallo eris dumtaxat, ad figuram sive signum vestrum in eiusdem impressum, prout Arnaldus de Cervaria, civis eiusdem civitatis quondam, nunc defunctus, qui potestatem cudendi pugesas habebat, cudebat seu cudi faciebat eadem toto tempore vita sue: vos vero teneamini, antequam dictas pictas sive pugesas incipiatis cudere seu cudi facere, assecurate ydonee in posse baiuli eiusdem civitatis Balagarii, per ydoneas cauciones, quod quandocumque dicte pugesie ab earum valore minuentur seu ab aliquibus recipi comuniter recusentur, que ipsas tenuerint, et per vestros successores recipi inposterum faciatis.

---

⁶⁴³ Però datant-lo el 1309.

Mandantes per presentem eidem baiulo necnon universis et singulis officialibus nostris comitatus Urgellensis et vicecomitatus Agerensis, etc.

Datam Ilerde kalendas junii anno Domini M.CCC.XX.VIII.

8

1328, 7 de juny. Lleida.

El rei Alfons III concedeix a Vidal d'Almenar, jurista de la vila d'Almenar, la facultat de poder batre pugeses en la mateixa vila, "en la qual altres abans que ell havien fruit d'igual privilegi".

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Graciarum 2-I*, Reg. 475, f. 87v.

Assenyalat per: BOTET (1909: 104).

Inèdit.

Nos Alfonsus, etc. Attendentes probitatus vestre, fidelis nostri Vitalis de Almenar, jurisperitum ville de Almenario, merita necminus plura grata et accepta servicia nobis per vos multipliciter et diucius prestita; cum presenti Carta nostra concedimus vobis Vitali quod toto tempore vite vestre possitis cudere, seu cudi facere, in villa de Almenario, monetam pictarum, sive *pugeses*, de metallo eris dumtaxat, ad figuram sive signum vestrum in eiusdem impressum, prout alii qui in dicta villa potestatem cudendi pugesas habebant, cudebant seu cudi faciebant ac fecerunt easdem: vos vero teneamini, antequam dictas pictas sive pugesas incipiatis cudere seu cudi facere, assecurate ydonee in posse baiuli eiusdem ville de Almenario per ydoneas cauciones, quod quandocumque dicte pugesie ab earum valore minuentur seu ab aliquibus recipi comuniter recusentur ipsas pugesas iuxta earum valorem et extimationem recipiatis a personis que ipsas tenuerint, et per vestros successores recipi in posterum faciatis. Mandantes per presentem eidem baiulo necnon universis et singulis officialibus nostris presentibus et qui pro tempore fuerint quod concessionem nostram huiusmodi firmam habeant et observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari et non convenient nec aliquam convenire permitant aliqua ratione in cuius rei testimonium presentem carta nostram inde vobis fieri iussimus nostro pendenti sigillo munitam.

Datum Ilerde III nonas junii anno Domini Domini M.CCC.XX.VIII.

9

1328, 7 de juny. Lleida.

El mateix dia que li ha concedit facultat per a fabricar i fer circular pugeses, el rei Alfons III concedeix a Vidal d'Almenar facultat per a construir un molí a Almenar i proveir-lo d'aigua de la cèquia de Sarrià.

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Graciarum 2-I*, Reg. 475, f. 87-87v.

Inèdit (SANAHUJA, 2003a: 100, doc. 3).

Noverint universi. Quod nos Alfonsus etc., ob plura grata et accepta servicia vobis per nos Vitalem de Almenar jurisperitum ville de Almenario diucius exhibita et quae exhibere nitimini incessanter fideliter atque propter. Cum presenti carta nostra per nos et

nostros successores concedimus vobis dicto Vitali et successoribus vestris, quod vos vel vestris et quos volueritis possetis construere seu hedificare ac construhi seu hedificari facere unum casale molendini bladerii unius mole in quodam pacuo quod est contiguum casali molendinorum vocatorum Molins Sobirans in cequia suam termino dicte ville et ducere seu duci facere ad dictum molendinum quendam alveum sive braçal aque que pergitur et discurrit a cequia vocata de Serriano et revertitur ad dictam cequiam. Hanc autem concessionem facimus vobis dicto Vitali de Almenar et vestris et quibus volueritis perpetuo sine cum iuris preiudicio alieni. Sint melius dici et intelligi potest ad vestrum uxoriue salvamentum et bonum intellectum ad dandum vendendum, impignorandum, atributandum et alia quomodolibet alienandum et ad omnes vestras voluntates inde libere faciendas mandantes per presentem Baiulo Cathalonie Generali, necnon Baiulo dicte ville de Almenario ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris quod concessionem nostram huiusmodi firmam habeant et observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari et non convenient nec aliquam convenire permittant aliqua ratione in cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam.

Datum Ilerde tribus nonas iunii anno Domini millesimo CCCXX octavo.

10

1328, 17 de juny, Lleida.

El rei Alfons III concedeix llicència vitalícia a Ramon Porcell per encunyar 100 sous jaquesos de pugeses cada any a la vila de Ponts, de curs legal a tot el comtat d'Urgell i vescomtat d'Àger.

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Graciarum 2-I*, Reg. 475, f. 108v.
Assenyalat per: BOTET (1909: 104).

Nos Alfonsus, etc. [...] cum presenti Carta nostra concedimus vobis, dicto Raimundo, quod toto tempore vite vestre possitis cudere, seu cudi facere, in dicto loco de Pons, monetam pictarum, sive *pugeses*, de metallo eris dumtaxat, ad figuram sive signum vestrum in eiusdem impressum, usque ad quantitatem C solidus iaccenses

...

Datum Ilerde quintodecimo kalendis iulii anno Domini Domini M.CCC.XX.VIII.

11

1328, 22 de novembre. Lleida.

Alfons el Benigne concedeix a Ramon Cortit de poder encunyar pugeses d'aram a la vila i vall d'Àger, gravades amb les seves armes i amb l'obligació d'assegurar-les, dipositant en mans del batlle de la vila la quantitat equivalent a l'emissió a fi d'assegurar el reemborsament si baixaven de valor o eren rebutjades.

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Varia 9. Comitatus Urgelli*, Reg. 545, f. 18 v-19.
SALAT (1818: II, doc. XXIV).
CRUSAFONT (1990: 80, doc. I).

Nos Alfonsus, etc. Dignum arbitrarum et congruum quod benemeritos qui jugiter nostris adhaerent servitiis, et in eisdem laborare nituntur fideliter, nostris Regiis favoribus

prosequamur. Considerantes igitur quamplurima servitia nobis per vos fidelem nostrum Raymundum Cortiti exhibetis, et quae exhibere nitimini incessanter, nec minus probitatis vestrae meritis contemplatis, cum praesenti charta nostra concedimus vobis dicto Raymundo, quod quamdiu vobis placuerit possitis cudere, seu cudi facere in villa et valle Agerensi monetam pictarum, sive pugasas, de metallo aeris dumtaxat ad figuram sive sigillum vestrum in eisdem impressum, prout aliis quibus in comitatus Urgelli potestatem cudendi pictas contulimus, cudunt seu cudi faciunt, ac fecerunt easdem. Vos vero teneamini antequam dicti pictas sive pugasas incipiatis cudere seu cudi facere assecurate idonee in posse baiuli eiusdem villae Agerensis per idoneas cautiones, quod quandocumque dictae pugesia ab earum valore minuentur, seu ab aliquibus recipi communiter recusentur ipsas pugesas iuxta earum valorem et existimationem recipiatis a personis quae ipsas tenuerunt, et per vestros successores recipi in posterum faciatis mandantes per praeceptum eidem baiulo, nec non universis et singulis officialibus nostris praesentibus, et qui pro tempore fuerint, quod concessionem nostram huiusmodi firmam habeant, et observent, et faciant ab illis inviolabiliter observari, dum de nostro processerint beneplacito voluntaris, et non contraveniant, nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione. In cuius rei testimonium praesentem chartam nostram inde fieri iussimus nostro pendenti sigillo munitam.

Datum Ilerde decimo kalendas desembris anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo octavo.

12

1329, 23 de febrer, Tarragona.

El rei Alfons, com a administrador del comtat d'Urgell, dóna el vist-i-plau al pacte acordat entre Ramon Cortit i el síndics de la universitat d'Àger segons el qual es municipalitza la fabricació de pugasas i es redueix la quantitat de peces en circulació, i concedeix el privilegi de poder fabricar les monedes amb el senyal de la Universitat.

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Varia 9. Comitatus Urgelli*, Reg. 545, f. 17v-18 v.
Inèdit (SANAHUJA, 2003a: 98-99, doc. 1).

Nos Alfonsus etc, attendentes vos cum carta nostra concessisse fideli nostre R. Cortiti ad beneplacitum quod posset cudere seu cudi facere in villa et valle Agerensis monetam pictarum sive pugasas de metallo eris dumtaxat ad figuram sive signum ipsius Raimundus in eisdem impressus, prout aliis quibus in comitatu Urgelli potestatem cudendi pictas contulerimus cudebant seu cudi faciebant ac fecerant easdem et quod tenerentur antequam dictas pictas sive pugasas inciperet cudere seu cudi facere assecurare idonee in posse baiuli eiusdem ville Agerensis per idoneas cautiones quod quandocumque dicte pugesia ab eadem valore minuerentur seu ab aliquibus recipi communiter recusarentur ipsas pugesas iuxta earum valorem et extimationem reciperet a personis quae ipsas tenerent et per suos succesores recipi imposterum facere, prout hoc et alia in dicta carta mea data Ilerde decimo kalendis decembri anno Domini millesimo CCCXX octavo latius et plenius contenebantur. Post modum volentes ipsum Raimundum gratia prosequi ampliari concessissemus eidem Raimundo quod quamdiu viveret posset cudere seu cudi facere in dictas villa et valle Agerensis monetam pictarum sive pugasas de metallo eris dumtaxat sub forma promissa. Et inde mandavissemus facere sibi cartam quae carta non dum extitit sigillata. Nunc autem cum pro parte universitatis ville predictae Agerensis affereretur ut

dicitur quod dictus Raimundus fecerat cudi de predictas pictas sive pugesas in numero quod excedebat modum gratia quod aliam moneta curribilis in dicta valle vix in ibi reperabantur propter quod universitas predicte ville dampnificabatur et in magnum universitates ipsius redundabat incomodum ac etiam detrimentum et posset imposterum propter huiusmodi concessionones nostras amplius redundare fuissetque nobis pro parte dicte universitatis humiliter supplicatum ut super hiis indemnitate dictarum universitatum dignaremur salubre remedium imparturi fuit inter Jacobus Roselli et Montsonum de Olzina, habitatores dicte ville per parte dicte universitatis, et dictum Raimundum Cortiti pactum deditum de nostro beneplacito et assensu quod solutis per dictam universitatem primicus dicto Raimundo Cortiti pro expensis ac laboribus per omne ratione promissa fecis et sustentis quingentis solidus iacenses et quod recipiant ab eadem Raimundo de precis predictis iam per ipsum fecis usque ad quantitatem de ducentorum quadraginta solidum eiusdem monete dicto Raimundo recuperante reliquas pictas si que sint ab illis in quorum posse existant cederent eis locum suum idem Raimundus per promissis renunciando gratiis supradictis ita quod per nos concederetur eidem universitati quod posset cudi facere de dictas pictas ad signum ipsius universitatis prout eis cuderetur necessarie ac utile occurrere universitati predicte iuxta concessionones nostras promissas quamdiu dictus Raimundus vitam duxerit in humanis ydeo ad humilem supplicatorem Raimundi Cortiti et Jacobi Rosselli et Montsoni de Olzina predictorum nobis exhibitam composicioni ac pacto huiusmodi consentire volentes tenore presentes concedimus vobis dictis Jacobi et Montsoni ac universitate predicte quod vobis facientibus ac procurantibus cum effectum quod dicta universitas compositionem et pactum predicta forma habeant et observent quod de dictas pictas sive pugeses possit cudere dictam universitas seu cudi facere prout eidem universitate ad utilitatem ipsius visum fuerit expedire signum dicte universitatis imprimendo in eis iuxta formam ac tenorem concessionum per nos ut predicto Raimundo factarum quamdiu idem Raimundi Cortiti vixerit ut est dictum mandantes per presentem procuratori dicte vallis nec non baiulis villarum seu locorum ipsius vallis, quatenus, concessionem nostram huius modi et avinentia supradictam firmas habeant et observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permitant alique ratione quam diu dictus Raimundus Cortiti vixerit ut est dictum. In cuius rei tetimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro pendenti sigillo munitam.

Datum Terrachone VI kalendas marcii anno Domini millesimo CCCXX nono.

13

1331, 15 de setembre, Tortosa.

El rei Alfons III concedeix a Pere Ferrer d'Agramunt la facultat de fabricar pugeses

ACA, Cancelleria Reial, *Alfons III: Varia 9. Comitatus Urgelli*, Reg. 545, f. 42v.
Assenyalat per SALAT (1818: I, 116).
Inèdit (SANAHUJA, 2003a: 99-100, doc. 2).

Nos Alfonsus etc, attendentes quod Poncius Cuch habitator Acrimontis cui nobilis Ermengaudus quondam comes Urgelli potestatem seu licencia concessit dum vixeret cudendi seu cudi faciendi in dicta villa monetam pictarum sive pugeses de metallo aeris dumtaxat ad figuram sive signum eius in eisdem impressum est universe carnes ingressus et nobis pro parte vestri Petri Ferrarii habitatoris Acrimontis per dilectum consiliarium

nostrum Ferrarium Columbi priorem Frage cui plurimum tenemur attentis serviciis per eum nobis impensis et que impendere cotidie non cessat fuerit supplicatum ut vobis concessionem cudendi pictas sive pugeses de metallo eris dumtaxat concedere dignemur. Idcirco supplicationibus ipsius benigniter inclinati. Cum presenti carta nostra concedimus vobis dicto Petro Ferrarii at vobis plenam conferimus potestatem quod quamdiu vixeritis possitis cudere seu cudi facere in dicta villa Acrimontis monetam pictarum sive pugeses de metallo eris dumtaxat ad figuram sive signum vestri in eisdem impressu prout alii quibus in comitatu Urgelli potestatem cudendi pictas contulimus cudunt seu cudi faciunt ac fecerunt in eiusdem. Vos vero teneamini antequam dictas pictas sive pugeses incipiatis cudere seu cudi facere assecurare idonee in posse baiuli eiusdem ville Acrimontis per idoneas cautiones quod quodcumque dictae pugesis ab earum valore minuentur seu ab aliquibus recipi communiter recusentur ipsas pugesias iuxta earum valorem et extimationem recipiatis a personis quae ipsas teneverunt et per vestros succesores recipi in posterum faciatis mandantes per presentem eidem baiulo nec non universis et singulis officialibus nostris presentibus et qui pro tempore fuerint quod concessionem nostram huiusmodi firmam habeant et observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari, dum vobis fuerit vita comes, et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua rationes: In cuius rei testimonium presentem cartam nostram inde fieri iussimus nostro pendenti pendenti munitam.

Datum Dertuse III idus septembris anno Domini millesimo CCCXXX primo.

14

1339, juny. Barcelona.

Ordinació municipal de Barcelona que prohibeix el sobrepreu a l'hora de canviar menuts i moneda de billó, i prohibeix rebutjar els croats d'argent de Barcelona.

AHCB, Consell de Cent, Llibre del Consell, 1338-39, f. 33.
Inèdit.

Bans de barcelonesos.

Ordonaren los consellers, els prohòmens de la ciutat que neguna persona de qualque condició sia no gos rebugar negun barchinonès d'argent bons e suficiens e en què sien totes les letres de la una part e de l'altra.

Item, que neguna persona de qualque condició sia no gos pendre o comprar barchinonesos d'argent a menys de XII diners barchinonesos menuts per cascun barcelonès. E qui contrafarà pagarà per ban cade vegada C s.

Item, que neguna persona de qualque condició sia no gos pendre ne pagar cambi de diners menuts ne de mailles. E qui contrafarà pagarà per ban cade vegada C s.

E qui los dits bans o alcun d'aquells pagar no porà, estarà pres al castell aytals dies com ha sous al ban.

E retenen-se los consellers els prohòmens que si en les dites coses havia res qui fos dubtós e escur que ells ho puxen declarar e enterpretar a lur coneguda.

1340, 15 de juliol. Lleida.

El Consell de Lleida acorda la fabricació de 100 lliures de pugeses i autoritza uns particulars a poder-ne fer 30 lliures més, a canvi de fabricar un pou per a la ciutat.

AML, Consells Generals, 1340-41, f. 27.

TARRAGÓ (1977: docs. 3 i 4).

Item, al fait de la cèquia de Fontanet ordena lo dit Conseyll que la Ciutat do als horters qui regen de l'aigua de la dita cèquia C lliures. E que anades sien levades de ço que·s plegue dels comuns per tal que la obra sie feyta cuitadament. E que apres sien feites per aquelles, C lliures pugeses e que tornen a la Ciutat.

...

Item, ordena lo dit Conseyll que un pou sie feyt al Cap-Pont. El dit Conseyll dóna licència a·n Pere de Maçons, a n'Arnau Calbete, a·n Ramonet Giner, que puguen fer pugeses per XXX lliures e que d'aquelles facen fer lo dit pou al Cap-Pont, e si per aventura totes les XXX lliures ne siran a obs a fer lo dit pou, que ço que·n sobrarà que n'ayen a tornar a la Ciutat. E si per aventura les dites XXX lliures no y bastaran, que els hi facen compliment de ço del seu. Els dits en Ramonet Giner, n'Arnau Calbete, e en Pere de Maçons obligaren-se a la Ciutat de fer lo dit pou e juraren-ho de fer bé e lealment e prometeren que·l dit pou aurién feyt fer d'ací a la festa de Santa Maria d'agost pròxim vinent.

1340, 29 de juny. Lleida

Segons Carreras Candi, el Consell de la ciutat de Lleida acorda demanar al rei la introducció en ella del curs de la moneda barcelonina.

AML, Consells Generals, 1340-41, f. 37.

Assenyalat per CARRERAS CANDI (1905).⁶⁴⁴

Item, los dits conseyllers acordaren que sie dit als missatgés qui són a Bachinona que deyen suplicar al senyor rey que li plàcie que vuylle atorgar que la moneda barchinonesa [2] la ciutat e axí metex que li plàcie que vuylle que aquí...

1340. Barcelona.

Fragment d'una carta en la qual els consellers de Barcelona es queixen al batlle de Granollers per haver encarcerat uns comerciants de la ciutat acusats de frau a l'hora de comprovar el pes dels croats d'argent.

⁶⁴⁴ Però data equivocada, del 21 de juny.

AHCB, *Consell de Cent, Llibre del Consell* 1339-1340, f. 47v.
CRUSAFONT (1999a: 184-185, doc. 5).

A l'honorat en Bernat Pica, batle de Granollers. Los consellers, etc. Salut e bona amor. Fem vos saber que per part d'en Bernat des Molins e d'en Pere Garriga, ciutadans de Barcelona, és stat davant nos proposat que com ells dijous proppassat, hac 8 dies, fossen anats al mercat de Granollers per comprar algunes robes e per vendre'n d'altres que ab si portaven, e pesassen los barcelonesos que reebien ab un pes de fust aytal com és ordonat en Barcelona, vos diguets a ells que·l dit pes no era vertader e que tots quants hòmens hi venien de Barcelona portaven [...] E que preses, lo dit Bernat e Pere, e vilment aquells manàs a la presó, que no·ls volgués donar a menlevar, más que·ls liuràs als hòmens de Granollers qui·ls tenguessen a carçallers de la qual cosa, si axí és, som molt marvellats, que bé sabets vos que lo pes ordonat sobre los barchinonesos d'argent s'és ordonat e fet per lo senyor rey ab gran acort e encara a raquesta e a sulplicació de tota la Cort General. Per quant pertany, que si axí és com davant nos és estat proposat segons que damunt és dit, los dits nostres conciutadans dejats sobre del dit carcelatge e que d'aquí avant vos guardets que negun tort ne sobergeria los façats. O si vos avets altres rahons per que vos iustament aiats fetes les coses damunt dites, pertany vos que iusta la present vos n'entrets en Barcelona per parlar e certificar-nos de les dites coses. Scrit en Barcelona, etc.

19

1341, 13 d'octubre.

El rei Pere III repeteix l'ordre que els croats que tinguin les lletres de les llegendes esborrades circulin a pes.

Assenyalat per SALAT (1818: 157) citant una font procedent de l'AHCB.
Les RÚBRIQUES (IV: 157) el daten el 13 d'octubre de 1350.

20

1345, 30 de juny.

Atenent les queixes dels consellers de Barcelona, el rei Pere III mana als responsables de la seca que es fabriquin els croats d'un mateix pes, de manera que de l'un a l'altre la diferència no excedeixi del pes d'un gra de blat, i ordena als guardes de la seca que no deixin posar en circulació les monedes que no compleixin aquesta condició.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 1060, f. 58v i 61.
Assenyalat per BOTET (1909, p. 118).

21

1345, 4 de juliol. Perpinyà.

Pere III ordena a Pere Vicens, mestre de la seca de Barcelona, que per espai d'un any canviï els croats d'argent encunyats al seu nom i mancats de pes que se li presentin

per uns altres del pes correcte, despeses a càrrec de la Diputació del General de Catalunya, i cuidant de no admetre els croats retallats o curts de pes per frau.

SALAT (1818: II, doc. 28).

22

1345, 9 de juliol. Perpinyà.

Pere III revoca les disposicions sobre la pesada obligatòria dels croats, l'acceptació dels quals deixa a la voluntat de qui els ha de rebre. Ordena emperò que en totes els llocs importants de Catalunya hi hagi pesals per a poder fer les comprovacions que calgui.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 1060, f. 65v.
BOTET (1911: doc. XXVII)

23

1346, 7 d'agost. Monestir de Poblet.

Pere III estableix la seca de Perpinyà com a seu del batiment de florins d'or que pretén dur a terme.

Original perdut, deduït de documents posteriors.
Assenyalat per BOTET (1909: p. 122)

24

1346, 18 de setembre. Lleida.

Pere III, amb l'assentiment dels paers i prohoms de Lleida, introdueix el curs de la moneda barcelonina a Lleida, en substitució de la jaquesa, pactant que quatre pugeses siguin equivalents a un diner barceloní i que si passats set anys la ciutat vol tornar a la moneda jaquesa, que així sigui fet.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 882, f. 128.
BOTET (1911: doc. XXVIII).

Nos Petrus etc. Digna meditatione pensantes quod regie dignitatis interest ad commune suorum regnorum utilitatem, et statum prosperium, tuta per vigili intendere et vaccare; considerantesque inter alia loca insignia terre nostre nostram civitatem Ilerdensem civesque nostros eiusdem, quos ad grata servicia nostra continuos fructuosos et utiles prospicimus dignos fore ut retribucionis dextera prosequamur: premeditantes etiam verisimiliterque credentes ac in domino confidentes, quod memorata nostra civitas Ilerdencis, que ab aliquo tempore citra extitit in sui populo diminuta, faciliter reparabitur et meliorabitur, Altissimo disponente, si in eadem moneta regalium Valencie et Barchinona pani et vino, ceterisque mercimoniis et commerciis recipiatur et currat. Idcirco, nostram

consideracionem predictam per reverendum patrem in Xristo Hugonem, divina providencia episcopum Vicensem, ex parte nostra fecimus in vestro dilectorum nostrorum paciacionum et civium iamdicte civitatis generalis consilio explicari: habita itaque per nos de et super premissis a vobis paciariis civibus et Consilio memoratis salubri responsione, et humili supplicacione per vos inde exhibita coram nobis, tractatuque et deliberacione plenissimus inter nos et vos super eisdem diucius et dilligentissime celebratis. Ea propter ferventi graciosa et benivola affectione nec in merito vestris supplicacionibus inclinati, per nos et omnes successores nostros, ex certa sciencia nostra, cum presenti carta nostra iuxta infrainsertorum capitulorum seriem duraturam, volumus et concedimus vobis paciariis civibus et probis hominibus dicte civitate Ilerde ac universis et singulis hominibus et feminis in eadem habitantibus et habitaturis cuiscumque legis status sut condicionis existant, quod in dicta civitate et eius terminis, ac in locis que contribuunt et de cetero contribuent in comunibus eiusdem civitatis, currat et recipiatur pani et vino aliisque mercimoniis contractibus et commerciis monetam regalium Valencie et Barchinone iuxta formam et modum notatus et declaratos in supplicacione et capitulis que sequuntur:

A la vostra reyal magestat, ab aquela maior humilitat que poden, supplican e mostran los pahers, els prohoms de la ciutat de Leyda, que vos senyor, per vostra bonea, per millorament e reparació de la dita ciutat, la qual d'un temps a ençà ha rebut notable pigorament, volriets e tinriets per bé que moneda barchinonesa correués en la dita ciutat, e açò se és proposat en lo general Conseyll de la dita ciutat per lo reverend pare en Crist micer Hug, bisbe de Vic, lo qual dix e proposa moltes e diverses rahons e enduccions per les quals per rahó de la dita moneda la dita ciutat porie pendre gran millorament. E los prohoms de la dita ciutat, haüts diversos tractaments, regonexens que devien fer grans gràcies a Déu e a vos senyor, car a vos plahie e plau entendre en lo millorament de la ciutat, acordaren en lo Conseyll General que·ls plau maiorment que puixen complir a la vostra voluntat que moneda real de València e barchinonesa correue en la dita ciutat e en lo terme e en los lochs que contribuexen en los comuns de la ciutat sots certa forma, a la qual forma a trachtar foren elets per lo dit Conseyll General XX prohoms los quals, ab aquell senyor que vos hi volriets deputar, poguessen tractar aquella forma e manera que pus profitosa fos a vos senyor e a la ciutat. E aytal resposta fo feyta a la vostra Altesa per part de la ciutat. E vos senyor, aven agradable la dita resposta, volgués que·ls dits XX prohoms fossen per la dita rahó devant lo dit bisbe de Vic e lo Governador de la dita ciutat e micer Bernat Olzinelles. E són hi estats. E an acordats los dits prohoms que la dita moneda real de València e Barchinona correge e s'age a reebre en la dita ciutat e son terme e en los lochs que contribuexen en los comuns de la ciutat. E que totes vendes e compres de pa e de vi e de totes altres viandes e de totes altres coses, e loguers e arrendaments e altres contractes, d'aquí avant se façen e s'agen a fer ab la dita moneda real o barchinonesa, e qui contrafarà que cayga en pena de L morabatins quiscuna part dels contrahents. Item, que per tolre lo dampnatge d'aquells qui han los jaquesos, ho fan sensals, ho violaris, ho altres deutes de jaqueses, sie axí que aquel o aquels que a pagar auran per qualsevol rahó puxen elegir de pagar jaqueses o barchinonenses a rahó de XVIII [per] sous. Els que deuran barchinonenses puxen pagar jaqueses a la dita rahó. E que açò sie elecció del pagador. E aquell qui reebrà la paga ho aige a reebre, així que la elecció del pagador no puixe ésser tolta per neguna covinença facedora entre·ls contrahents, ans aquella sie nulla ipso iure. E no res menys, cascuna part dels contrahents qui faran la dita covinença caygue en pena de L morabatins. Entenem emperò que les persones estranyes que an o hauran a pagar sensals, violaris o altres deutes a ciutadans e a vehins de la ciutat e del terme e dels lochs qui contribuexen en los comuns de la ciutat, aigen la dita elecció de pagar jaqueses ho barchinonenses a XVIII [per] sous aytant com a la ciutat plaurà e no més

avant, más aquells qui deuen ho deuran sensals o violaris de barchinonenses, aigen a pagar barchinoneses, sien de la ciutat ho stranys aquells que·ls deuen ho·ls deuran. Item, per tal que les coses damunt dites mylls se puixen servir, que en la ciutat ni·ls terme ni·ls lochs que contribuexen en los comuns de la ciutat, los cambiadors ni altres persones, cristians, jueus, sarrahins ho de qualque lig, condició o estament sien, no puixen canviar públicament ni privada jaqueses ab barchinonenses, o barchinonenses ab jaqueses, sinó al quot damunt dit de XVIII [per] sous, eçceptat que·n puixen rebre I diner barchinonès per libra per lo trebayll que soferran del cambi, e qui contrafarà L morabatins li costarà, dels quals amor ni gràcia no·n trobarà. E que açò dur mentre que al Conseyll de la ciutat plaurà. Item que IIII pugeses valyen d'ací avant I barchinonès, axí com primer faien i jaquès. Encara entenem que·ls cambiadors aygen a reebre la moneda que en lurs taules és posada o s'i posarà d'ací avant, aytal com hi és ho serà stada posada, e axí mateix aigen a reebre tota quantitat de la qual hauran feyta dita, aytal com aquella dita feyta auran, per qualque rahó la aigen feyta, ço és qui si reeben comanda ho fan dita de jaqueses que aigen a donar jaqueses, e axí mateix de barchinonenses ho d'altres monedes. E açò mateix sie entès de tota altra persona que reebe diners en comanda ho face dita. Emperò, totes les altres quantitats de cartes de comanda se puixen retre de jaqueses ho de barchinonenses al dit for de XVIII sous e a elecció d'aquel qui pagarà, segons que desús és dit. Encara per squivar fraus an hordenat que nengun notari no gos pendrecarta de deute per rahó de cambi ni de negun altre contrachte de barchinonenses o de jaqueses ultra lo quot damont dit. E qui contrafrà, per quada vegada, L morabatins li costarà. Encara vol lo senyor rey que totes les penes desús dites se partisquen entre el e la ciutat, segons que altres penes e bans s'an acostumat de partir. Item senyor, vos suppliquem que sia mercè vostra de consentir que·l Conseyll de la dita ciutat o ab lo Governador de Leyda, sobre les dites coses, a conservació de la dita moneda real e barchinonesa tota vegada que vigares li sirà, adobar, declarar, enterpretar, anadir, tolere e minvar, axí emperò que·l cot dels jaqueses no puxa ésser creschut ans puxe ésser minvat. Item que la dita moneda real e barchinonesa corregue en la dita ciutat e lochs desús dits d'aquets VII anys primers vinents e contínuament complits, e après d'aquí avant per tot temps di donchs ladonchs a la ciutat no plahie que la dita moneda hic corregués pus a avant, e en aquell cars que hic puxen gitar la dita moneda barchinonesa e fer córrer la jaquesa segons que ja·s faye, car dins los dits VII anys podia ésser mylls reconegut si la dita moneda hic serà profitosa ho no. In cuius rei testimonium presentem cartam nostram vobis fieri iussimus nostri sigilli appensione munitam.

Datum Ilerde, XIII kalendas octobris anno Domini MCCCXLVI.

25

1347, 10 de setembre. Lleida

El Consell de Lleida fixa els honoraris de Pere de Massons, el qual ha estat nomenat pel rei en l'ofici del contrast, per a pesar croats a la ciutat, el passat 1 d'agost.

AML, Consells Generals, 1346-47, f. 16-17v.
Assenyalat per MATEU LLOPIS (1945b).

1349, 19 de maig. València.

Pere III ordena al Batlle General de Catalunya i als consellers de Barcelona designar un encarregat de pesar i reconèixer les monedes de plata i or en circulació amb l'obligació d'inutilitzar les mancades de pes o falses.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 888, f. 211v.
BOTET (1911: doc. XXIX).

1350, 17 de maig.

Pere III ordena que, al Rosselló, els contractes es facin amb moneda barcelonina i no en cap altra, prohibeix el curs de la moneda melgoresa, i estableix el següent valor de canvi d'algunes monedes: 16 diners mbt. per al gros tornès de plata, i 16 sous mbt. per al florí d'or,

Assenyalat PER COLSON (1883: 68).

1350. Saragossa.

Pere el Cerimoniós, a les Corts de Saragossa, determina fabricar la quantitat de "quatro cuentos y medio" de moneda jaquesa a causa de la seva escassetat.

LASTANOSA (1681: 10-11).

Nobis humiliter supplicarunt quod faceremus augeri, et cudi dictam monetam iaccensis sub eisdem lege, pondere, et figura, usque ad quatuor compotos et dimidium, sic quod esset dimidius compotus obolorum. Et dictos quatuor compotos et dimidium faceremus cudi a die qua ipsa moneta incipiatur cudi usque ad quatuor annos ex tunc sequentes et continue numerandos.

...

Et nos inclinati supplicationibus antedictis, concessimus quod faceremus cudi et augeri dictam monetam iaccensis sub eisdem lege, pondere et figure.

1351. Perpinyà.

Per tal d'esvaïr els dubtes que es susciten, les Corts de Perpinyà estableixen el següent valor de canvi per a les monedes obsoletes jurídicament vinculants: 4 sous mbt. per al morabatí dels Usatges, 28 sous mbt. per a l'unça d'or cuit, 16 sous mbt. per al sou o sòlid d'or, 2 sous mbt. per a l'argenç o sou de plata, 16 diners mbt. per al mancús de

València i, per al morabatí alfonsí estipulat en censos i contractes, el mateix valor que fins ara se li ha donat.

Assenyalat per BOTET (1909: 119-120).

30

1353, 29 de maig. Barcelona.

Es fan crides a Barcelona prohibint comprar i fondre billó sense permís del mestre de la seca, de manera que la moneda “que ara novellament se fa a Barcelona de manament de dit senyor rey, no prenga minva o disminució alguna”. Es repeteixen els dies 11 de desembre de 1355 i 4 de juliol de 1357.

SALAT (1818: II, doc. XXX).

31

1362, 19 de maig. Barcelona.

Es fan crides a Barcelona prohibint afinar billó sense permís del mestre de la seca [19 de maig], i atorgant salvaguarda als qui portin argent o billó a la seca per a la continuació de la fabricació de moneda [25 de maig].

SALAT (1818: II, docs. XXXII i XXXIII).

32

1366. Lleida.

El Consell de Lleida acorda arrendar la fabricació de 300 lliures jaqueses de pugeses amb els motllos acostumats, atès que són poques les que circulen, i destinar els guanys obtinguts als damnificats d'un incendi passat.

AML, Consells Generals, 1366-67, f. 41.
MATEU LLOPIS (1945b : 17).

Item, entès ço que ells mereys los han posat que a ells és comanat de provehir en la freytura de les pugeses que és en la ciutat, e axí que'ls placie que n'acorden.

Acordaren que sien fetes pugeses per CCC lliures iaqueses. Emperò que·ls pahers se facen cercar tots los argenters e altres persones qui en açò entenguan e aquells qui més ne done a la ciutat, que aquells les facen als motles acostumats. Emperò que·ls pahers hi posen guardes qui sian bones persones, per ço que més no·n poguesen fer, e que·s facen sens frau, e ço que n'exirà ne i haurà sie donat a·n Jaume e a·n Carreguer y a tots aquells a qui foren cremats los alberchs l'altre dia, car aquells se cremaren.

1366, 16 de desembre. Lleida.

Atès que la quantitat obtinguda dels arrendadors de la fabricació de pugeses, 72 lliures jaqueses, era més gran del que s'esperava, el Consell de Lleida decideix destinar només 50 lliures als damnificats del foc, i la resta, llevat del salari del guarda de la moneda, a pagar la fusta que recentment havien comprat per a la reparació del pont.

AML, Consells Generals, 1366-67, f. 46.
MATEU LLOPIS (1945b : 18).

1371, 28 d'agost. Lleida.

Deliberació i proposta rebutjada de rebaixar el valor de les pugeses de Lleida i passar-lo de 6 pugeses per 1 diner jaquès, a 8 pugeses per 1 diner jaquès. El Consell de Lleida es fa ressò de la gran abundància de pugeses, moltes de les quals són noves, i que la gent les comença a rebutjar.

AML, Consells Generals, 1371-72, f. 20.
TARRAGÓ (1936: doc. 5).

Item, al feyt que hic han posat los pahers, que en la Ciutat se appar moltes pugeses e que nengun no les vol quax pendre e que apparen moltes pugeses noves e alguns tindrien per bé que així com se donen sis pugeses per un diner jaquès, que es donessin VIII per I diner jaquès e així que y acorden. Acordaren que en aquest feyt sie millor pensat e que sie ahut altre Consell.

1371, 13 d'octubre. Lleida.

Els consellers de Lleida acorden retirar de circulació 500 lliures jaqueses de pugeses i dipositar-les, tancades, a Poblet.

AML, Consells Generals, 1371-72, f. 25.
TARRAGÓ (1936: doc. 6).

Los quals conseyllers entès ço que·ls pahers los han proposat que a ells és comanat de provehir en lo feyt de les pugeses per que·ls plàcie que y acorden en manera que la Ciutat no·n vingue en peryll. Acordaren y tingueren per bé que de les dites pugeses sien levades e posades D lliures jaqueses et levades de tots, les quals sien meses en I caxa a Poblet on haje dues tanquades, de les quals tinguen I clau n'Anthoni de Marçanet, e la altra micer Jordà de Sobra, los quals facen sagrament e homenatge, que aquelles pugeses pondran aquí e que no y abriran ni·n treuran ni·n lexaran traure sens voluntat de Conseyll General. E que aquelles D lliures girades per via de préstec, lo qual sie fet de present e qual major pugue prestar no més de C sous jaquesos e que·ls sie feyt albarà debitori que s'o puguen retenir del primer comú o altra esacció que s'ich girarà.

1371, 10 de novembre. Lleida

Els paers de Lleida fan saber que han pres algunes persones acusades de fer pugeses falses, un dels quals va alegar corona per lliurar-se de l'enquesta.

AML, Consells Generals, 1371-72, f. 29.
TARRAGÓ (1936: doc. 7).

Als quals conseyllers los pahers proposaren que ells tenen presos alguns homes en los quals han presumció que facen pugeses, entre·ls quals és pres en Martí Aragonès, lo qual ha alegat corona. E ells són estats requesos ab letra per lo oficial que lo permetrie per que·ls plàcie que acorden si li remetria o no y com en lo feyt d'aquest vaje molt a la Ciutat e al bé públich d'aquella. Acordaren en presència de l'honrat en Guillermo Miró loctinent de Cort que sie vist a huyll lo títol de la corona, per qui és feyt, ni quan, ne s·y ha nengun dubte, e si dupte hi ha, ve per aquell pot ésser defès. E si no dupte no y ha nengun, que sie remès. Emperò que sie enquest contra los altres ve e axí com fer se deu.

1372, 18 d'agost. Lleida

Els paers de Lleida exposen al Consell que Bermon del Bosch no vol prendre les pugeses que la gent li dona de les impositions, ja que després la gent no vol prendre els censals ni violaris que fa la ciutat ni vol prendre la setena part [del valor en pugeses] tal com ho havia acordat el Consell.

AML, Consells Generals, 1372-73, f. 22.
TARRAGÓ (1936: doc. 8).

Los quals conseyllers entès ço que·ls pahers los han proposat que en Beremon del Bosch no vol pendre les pugeses que les gents li donen a les impositions e açò per tal com diu que les gens no li volen pendre els censals e violaris que la Ciutat fa ni volen pendre la setena part segons que per lo Conseyll és estat acordat, ni la Cort no·n vol forçar nengun, car diu que no trobe que·n pugue ni·n dege fer. E així que·ls donen conseyll què faran. Los dits conseyllers acordaren que en aquest feyt deie provehir Conseyll General e axí quan fer-ho puguen que·l tinguen e que·n provehisquen e que entretant los pahers e en Beremon s'avinguen ab aquells amb qui fan los sensals e passen ab ells al millor que puguen.

1372

Pere el Cerimoniós, a requeriment de les Corts de Saragossa, prohibeix el curs al regne d'Aragó de cap altra moneda que no sigui la jaquesa, incloent la moneda castellana.

Esmentat per Lastanosa (1681: 11) i Botet (1909: 115).

Et placet nobis quod incontinenti cesset moneta castellana, vel alia qualibet moneta, quae in dicta civitate, vel in alia quacumque partita dicti Regni fiat, vel fieret, et quod ammodo non fiat, nec fieri possit.

39

1381, 5 de setembre. Barcelona.

Es fan crides a Barcelona prohibint comprar i fondre billó sense permís del mestre de la seca, de manera que la moneda "que ara novellament se fa a Barcelona de manament de dit senyor rey, no prenga minva o disminució alguna".

SALAT (1818: II, doc. XXX).

40

1399, setembre, 11. Saragossa.

La reina Maria renova als jurats i prohoms de la vila de Fraga el privilegi de poder fabricar i fer circular monedes pugeses per la vila i la seva baronia, el valor de les quals ha de consistir en quatre per cada sou jaquès.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 2337, f. 79 r-v.

SALLERAS (2006: doc.13).

Universitatum ville de Fraga. Nos Marie dei gratia Regina Aragonum, etc. Supplicato nobis humiliter pro parte vestri fidelium juratorum, prohominorumque hominum ac universitatis ville nostre de Fraga, ut cum ex antiquis privilegiis, seu concessionibus regiis, que diligentius, perquisita inveniri minime potuerunt, imo predicta casu fortuito presumuntur, potueritis ac possitis vobisque pugegas ereas valoris quatuor illarum unius dineri monete jaccensis in villa predicta et baronia eiusdem cudere seu facere cudi eis que emendo, vendendo et alia in vestris commerciis uti ibidem pro libite voluntatis. Et de his futuris et sitis in possessione pacifica et quieta a tanto tempore circa quod hominum memoria in contrario non existit. Nunquam egeatis huiusmodi pugegarum moneta, quam experimento novistis re publice necessariam et utilem valde, et per consequens velitis de illa facere cudi. Dignemur subscripta vobis licencia ad cautelam de novi concedere et alia acere infrascripta. Tenore presentis oportunitatibus vestri quos importabilibus fere, scimus subiacere omnibus omnem quem comodo possimus locum dare volentes. Quia per informacionem quam inde recipi fecimus constat de privilegiis usu et posesione premistis, vobis ad uberionem cautelam concedimus et licenciam impartimur, quod sequendo consuetudinem et usum predictos eis que gaudent in omnibus possitis licite et impune quoniam et quociens et in illis quantitibus quibus voluitis de dictis pugegis cudere seu facere cudi. Illisque uti in villa et baronia predictis ut melius fuit et est hactenus consuetum. Mandantes de certa sciencia et expresse procuratori generali, alcaydo, bajulo, justicia ceterisque officialibus nostris ville et baronie predictorum et aliis ad quos spectet presentibus et futuris quarum concessionem et licencia nostram huiusmodi servent servari que faciant in concusse nil in contrarium presumpturi.

Datum Cesarauguste undecima die septembris anno a nativitate Domini millesimo CCCXC nono. Bernardus Michealis. Domina Regina presentis cancellarias. Regina

mandavit mihi Bartholomei Sirvent ut eam Franciscus Moretoni locuntenentis administratoris decimarum Curie Reginali.

41

1402, 25 d'agost. Lleida.

El Consell de Lleida acorda donar llicència als missatgers de la Paeria de poder fer 60 lliures de pugeses, un cop els framenors hagin acabat de fabricar les seves, per tal de que amb els guanys tots quatre missatgers puguin dur uniforme d'un sol color.

AML, Consells Generals, 1402-03, f. 36.
TARRAGÓ (1936: doc. 9).

Item a la suplicació donada per part dels misatgés de la casa de la Paheria que com ells servesquen continuadament en la dita casa e no puguen entendre en altres fets de que sustentar lur vida majorment com jat sie ab instància ho haien demanat no puguen haver lur salari dels temps que·ls és degut, que plàcie al dit Conseyll de fer-los satsifer lur salari. E axí mateixi los plàcie atorgar que puguen fer tro en quantitat de cinquanta o LX lliures de pugeses en manera que ab lo guany que si farà se puguen vestit tots quatre de un drap e de una colot per tal que vagen a honor de la Ciutat. Acorda lo dit Conseyll General que los dits misatgés de la paheria sien paguats de ço que·ls és degut com sie digna cosa que sien renumerats de lurs treballs.

Item los atorgaren que sie atorgada la dita llicència que demanen de fer pugeses fins en X lliures, però que no les obren trous que les dels frares menors que ara se obren sien acabades d'obrar. Emperò que en dits diners se haien a vestir de drap tots d'una color.

42

1405, 22 d'octubre. Barcelona.

El rei Martí ordena que tots els florins han de circular un cop comprovat llur pes mitjançant els pesals que els mestres de les seques lliuraran a qui ho demani.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 2258, f. 192v-193.
CRUSAFONT (1999a: 188-189, doc. 20)

Ara ojats que us mana lo senyor rey, per servir lo capítol de la Cort per lo senyor rey en Pere, de bona memòria pare seu, fet sobre lo batiment del florí en la ciutat de Tortosa de ley de XVIII quirats e taylla de LXVIII florins en lo march de Perpenyà, e per squivar les grans frauds que vuy se fan en lo florí damunt dit, axí per contrafer aquell de falsa ley com encara a minvar-los de pes tesquirant e en altra manera: vol, mana e ordona que d'açí avant tots losdits florins sian pesats per tota la terra e senyoria sua per persones que aquells tendran, pendran o reebren, ab lo pes o pesal que per lo mestre o maestros de la secca o seccas de la terra e senyoria de dit senyor serà liurat a tots aquells qui·l ne demanaran, e que algú o alguns ne sie tengut o tenguts los dits florins reebre sens lo dit pesar, e que aquells florins que no seran de pes, segons la ordinació del dit capítol de Cort, no sien corribles ni algú sie tingut pendre aquells: e si algú contrafarà, pèrdua los dits florins ipso facto, los quals sian partits en tres parts, ço és la terça part al dit senyor, e

l'altra terça als arrendadors de la secca, e l'altra terça part a l'acusador. E ordona lo dit senyor que los florins que vendran amonedats a les dites seques, que hi hagen a donar aquells qui aquells pendran XXXVI lliures v sous per march de florí, e aquella tengats e servets a la letra, e no y contravengats, o algun contravenir permetats, per qualsevol manera. E les dites penes, si cas ne loch hi ve, exeguiscats e aquelles no remetats com nos ab la present vos tollem tot poder de fer lo contrari. Dada en Barchinona a XXII dies d'octubre. En l'any de la nativitat de nostre senyor MCCCCV. Bernardus Michaelis. Franciscus Fonolleda, etc.

43

1405, 10 de desembre. Puigcerdà.

A causa de les crides publicades a instancia reial sobre la disminució del valor dels escuts, a xv sous, i de les blanques franceses, a v diners i mig, el Consell de Puigcerdà acorda enviar un síndic a Perpinyà a veure el rei, per tal de que reconsideri aquesta decisió i per a donar-li un present en formatges i peres.

CARRERAS CANDI (1906: 275).

44

1406. Lleida.

En el judici contra Bernat Sanxo, el testimoni acusador de Martí Guimerà és recusat per estar inculpat, entre d'altres delictes, de "ab alguns còmplices seus feyen amagadament pugeses sots la empremta de la dita ciutat de Lleida, e fonch delat del dit crim de falsa moneda e de açò és fama".

AML, Crims, 1406-07, f. 27.

CARRERAS CANDI (1906: 408-16).

45

1407, 7 d'abril. Cervera.

Els paers de Cervera regracien als consellers de Barcelona la tramesa de les instruccions i els pesals per poder pesar els florins.

ACSG, Fons municipal de Cervera, Registre de lletres, 1406-1408, f. 58v.

LLOBET PORTELLA (1998: doc. 1).

1408, 11 d'octubre. Barcelona.

Ordinació del mostassaf de Barcelona que imposa una pena de vint sous a qui faci pesos falsos de croat.

BAJET (1994: 269).

1408, 17 d'octubre. Barcelona.

Ordinació del mostassaf de Barcelona sobre els rals de plata o croats, en la s'ordena que puguin ser pesats i que si algun no té el pes que ha de tenir "no sie agut corrible ne persona l'aie a pendre", i que els pesos siguin "marcats e senyalats de una part ab senyal de creu e d'altra part ab una testa d'om, e ab lo dit senyal de rosa faedor per lo afinador".

BAJET (1994: 269).

1421, 10 de juliol. Lleida.

El Consell de Lleida acorda fer crida pública obligant l'acceptació de les pugeses, sota penes imposades per la Cort i la Paeria, i obligant tothom que tingui pugeses a declarar-les abans de vuit dies al Racional de la ciutat, en cas contrari es consideraran perdudes (desmonetitzades) per la ciutat.

AML, Consells Particulars, 1420-23, f. 51.
TARRAGÓ (1936: doc. 10).

Als quals prohomens fou proposat per los honrats en Pere D'd'Olsinelles, e micer Simon Sunyer, pahers, que sabén com lo Conseyll General ha comanat a ells que provehesquen a les pugeses, les quals molts indistíntament recusen prendre, com redunde en molt gran dan de la cosa pública, que tothom generalment hi hage a prendre les dites pugeses que hagen senyals de la ciutat sens tot constrast en altra manera sàpien que estaran a merçè de la Cort e pahers. Item més ordonam que tothom universalment que tingue pugeses, aquelles hagen a manifestar dins espai de VIII dies en poder del racional de la Ciutat, sabens que si lo dit manifest dins lo dit temps no faran seran perdudes e adquisudes a la Ciutat.

1421, 15 de juliol. Lleida

El Consell de Lleida, atès el gran nombre de pugeses recollides, acorda fer crida pública obligant a acceptar 18 diners en pugeses per cada lliura, sota pena de 10 lliures, i

establint una recompensa de 10 lliures jaqueses als que denunciïn els falsificadors, i prohibint la compra de pugeses a l'engròs sense llicència de la Cort i paers, també sota pena de 10 lliures.

AML, Consells Particulars, 1420-23, f. 53.
TARRAGÓ (1936: doc. 11).

Item hi fo posat per ell mateix que ell e en son poder ha un gran nombre de pugeses, les quals lo clavari no li vol pendre per que·ls plàcie acordar·hi. Acordaren que per metre en bon ordre lo dit fet e que les pugeses rahonablement se distribuïsquen universalment que sie feta crida pública que tothok universalment hage a pendre pugeses del senyal de la Ciutat. Ço és XVIII diners per lliura sots pena de x lliures. Itemn que lo Racional investich ab sacrament a aquelles, qui manifesten les pugeses de hont les han agudes, ni si les an comnprades, ni a quin preu. Item que nengun no gos comprar pugeses en gros sens licència dels Cort e pahers sots pena de deu lliures. Item que tot que denunciïn que algunes persones facen pugeses als Cort e pahers que li seranb donades deu lliures jaqueses.

50

1424, 9 de desembre

Dalmau de Darius, lloctinent de Ramon de Perellós, governador dels comtats de Rosselló i de Cerdanya, notifica al mestre de la seca de la vila de Perpinyà, al seu lloctinent i obrers la provisió reial de prohibir la fabricació de moneda a cap altre lloc que no sigui la ciutat de Barcelona.

HL #91 M-37.
Inèdit.

51

1426, 20 de juliol.

Per evitar l'abús molt freqüent que feien els especuladors retallant els croats i disminuint el seu valor intrínsec, Alfons el Magnànim ordena publicar un pregó disposant que ningú admeti croats sense haver-los pesat i que no tinguin el pes just, i imposant penes als qui alterin el metall i el valor de dites monedes.

SALAT (1818: II, doc. XLIV).
BOTET (1909: 248).

52

1426, 21 de setembre. Cervera.

El Consell de Cervera manifesta la seva opinió en relació amb una crida sobre la moneda d'argent publicada a Barcelona.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1426, f. 111.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 2).

En lo qual Conseyll fonch proposat per los honorables pahers que a oïda d'ells és provengut que la insigna ciutat de Barchinona ha feta una crida contenent en acabament que algú a la dita ciutat sotsmès no gos pendre reals barchinonesos sinó a xv diners e que aquells haien ésser de pes e, si no u són, que aquell aytal o aytals qui·ls duran haien a fer compliment al dit real o reals segons que seran minves. E més avant han ordonat de tots altres reals, vullés sien de Perpinyà, vullés de València, vullés de Mallorques, que no sie algú que·ls gos penre a for algú, sots ban de mil florins. Per què u proposen al present Conseyll e pregunen-los li plàcie sàviament provehir.

Sobre açò lo present Conseyll del·libera e acorda per la forma que·s segueix: que mossèn Domingo Rocha, iuriste advocat, dix que los croats, qualssevulle sien, córreguen en la forma acostumada tro a tant los senyors de pahers sien pus clarament en deguda forma certificats. En Bernat de Vilagrassa, prohò, dix que·l rehetmet als pahers e prohòmens per los pahers elegidors. Galceran Çacirera, prohò, dix que ere de la intenció de l'advocat. Jacme Brunet dix que u remet a pahers e prohòmens. Johan Andreu dix que los dits reals se prenguen segons acostumaven trossús en altra manera hi sie provehit e, si en Jacme Brunet ha interès de fer los pagaments, que la vila ho pach. Francesch Gischafrè dix que·s de la intenció d'en Johan Andreu. Francesch Martí dix que és de la intenció d'en Johan Andreu. Tots los altres qui restaren, axí conseyllers com prohòmens, foren de la intenció de mossèn Domingo Rocha, advocat dessús dit.

52b

1427, 10 de juliol. Barcelona.

Alfons el Magnànim concedeix llicència als cònsols de Perpinyà per a encunyar 6.000 o 7.000 marcs de moneda menuda a la mateixa llei de València, que és la de doblenc.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Llibre Vert Menor*, f. 428.
COLSON (1854: doc. XVII).

Nos Alfonsus, etc. Ostentis et visis suplicacione et capitulos per vos, probos homines ville Perpiniani, nostre reverenter exhibitis celsitudinis majestate, quarum series per ordinem sic se habet:

Senyor molt excel·lent, a la vostra molt alta e gran senyoria humilment exposen los cònsols de la vostra vila de Perpinyà disents, senyor, que ells per conservació dels privilegis o libertats de ladita vila e per lo bé avenir del públich d'aquella haurien necessàriament obtenir de vostra gran senyoria les gràcies següents procehits de justícia:

Primerament, seyor, etc.

...

Item, senyor, està en veritat que·l poble de la dita vila, sosté gran congoixa per defalliment de diners menuts que no y corren, ne se n'í troben segons per experiència avall a vostres curials se demostran. Per tant, senyor, los dits cònsols humilment vos supliquen que us plàcia atorgar privilegi a la universitat de la dita vila e cònsols de aquella que pusquen fer batre diners menuts e malles, e pugeses d'aquell pes, e ley e talla que serà vist fahedor als dits cònsols, havent-ne vos, senyor, los drets acostumats, entervenint-hi alguna

persona per part vostra, car no ésintenció, senyor, dels dits cònsols, que ells o la dita universitat ne hagen ni degen haver algun profit, més que en la dita vila se bata moneda menuda que servescha al poble per comprar ço que ha necessari per sa vida. Però senyor, que de ladita moneda no·s puscha batre sinó tanta com als cònsols de la dita vila serà vist fahedor, en tal manera que de continent com per los dits cònsols serà manat al maestre de la secha, o a qualsevol altre persona qui, per auctoritat vostra, batés de la dita moneda que no batessen ni fabricassen pus de ladita moneda que haguessen a cessar de tot, e sia a voluntat dels dits cònsols fer batre de la dita moneda tota veguada que·ls serà vist fahedor, una veguada e moltes.

Ad secundum, plau al senyor rey fer batre moneda menuda en quantitat de sis o set milia marchs a ley que ha atorgat novellament a la ciutat de València, de talla de vint-e-quatre sous per cascun march.

...

53

1428. Terol.

A les Corts de Terol es promulga el fur *De cursu monetae*, en el qual s'estatueix que “*vendas, e otros tractos, o contractos de qualquiere natura sian, no se fagan ni puedan fer a precio, o convención alguna de moneda dea reales de argent, o de otra qualquiere moneda que sia de argent, ni otra moneda alguna menuda, excepto iaqueses*”.

San Pio (1925, 62-63).

54

1434, 21 de maig. Lleida.

Es crea una comissió a Lleida per estudiar el millor remei per a les pugeses que són rebutjades.

AML, Consells Generals, 1434-35, f. 4 bis.
TARRAGÓ (1936: doc. 12).

Item hi fou proposat per los dits honorables pahers que en lo Conseyll celebrat en la casa de la paheria a XIII de maig fou donada una suplicació devant lo dit Conseyll e pahers posat per Guiramon Martí e en Ramon Sabater en nom de lur e altres habitants de la Ciutat sobre la gran moltitut de les pugeses que les gens no volen pendre e a ells ne són donades en lo vendre de lurs ortholanies suplicams lo dit Conseyll hi volgués provehir per lo dit Conseyll ages remès la provisió sobre les coses suplicades al present Conseyll per que·ls plagués oir la dita suplicació e acordar sobre aquella. La qual suplicació leita lo present Conseyll General delibera e acorda que la provisió de les dites pugeses fahadora fos comanat e de fet comanaren als prohòmens davals scrits o a la major part d'aquells los quals tracten e ordenen què y remey se porà pendre en lo fet de les dites pugeses que sie profitós e útil a la Ciutat e habitants d'aquella. E après que n'auran acordat, tractat e ordenat ço e tractat e ordenat hauran, torn a Conseyll General. E són los prohòmens següents:

Jacme Soler	Ramon Ciuraneta
Benet Cavaller	Johan Sunyer
Ramon Baró	Antoni Çabata
Johan Soler	Ramon Mirayles
Joan Tey Joves	Giramon Martí

55

1434, 7 de juny. Lleida.

El Consell de Lleida acorda fer pugeses de major pes, canviar-les per les velles pes a pes, i refusar les velles després de l'operació de canvi.

AML, Consells Generals, 1434-35, f. 9.
TARRAGÓ (1936: doc. 13).

Item més fonch proposat per los dits honorables pahers que com sobre la ordinació feta sobre lo abús de la gran còpia e abundància de les pugeses e sobre lo fer portar les dites pugeses en la casa de la paheria qui basteny a sis-centes lliures. E en tant com lo honrat en Ferrando de Bardaxí, batlle, lochal pretèn que lo fet de les pugeses se pertany a ell hi ha entrevenir en lo fet de les dites pugeses. E així meteís sie menester acordar de açí avant quin evantament e quina previsió farà en les dites pugeses. E quina restitució se farà a la gent per tant plagués al present Conseyll General sobre totes les dites coses fer provehir, acordar e deliberar.

Item acorda lo present Conseyll General que tant com toque lo contrast que lo batlle lochal fa en les dites pugeses que ab la gràcia de Déu lo síndich del Consell dels honrats assessors de la Ciutat, per conservació dels privilegis e consuetuts, ús, costums e pràctiques d'aquells, hi face aquella instància que li serà donat de Consell. Tant quant toque la abundància e copiositat gran de les dites pugeses provehí, acordà e deliberà lo present Conseyll General que per squivar lo dit abús sien fetes pugeses novament diverses de les que fins açí de açí atràs són stades fetes ab senyal de Leyda, que com pus grosses e majors de les altres. E això sie fet prestament. Més encara acorda e delibera lo present Conseyll General que de les dites pugeses novament fahedores sis satisfet a quiscuna persona qui hage manifestades e portades pugeses en la casa de la paheria, pes per pes de les qui hauran portades e de aquelles al dit pes quiscú se hage a tenir per content. E més delibera e acorda lo present Conseyll General que de açí avant totes les pugeses velles o que fins açí són corregudees o són stades fetes sien hagudes per tot reusades o haudes per bandejades. E les qui fan novament fetes de açí avant hage a percurrer segons la ordinació feta de açí sobre lo fet de les pugeses sote la pena en la dita ordinació contenguda. E de açò sie feta crida pública per la Ciutat. E totes les coses desús dites stablides e ordenades los dits honrats pahers hagen a fer e metre en executió prestament sens dilació per ço com és cosa necessària.

1434, 13 d'agost. Lleida.

A la vista que les pugeses velles de Lleida no tenen un pes regular, el Consell acorda de canviar-les per peces, donant una pugesa nova de llautó per dues de velles.

AML, Consells Generals, 1434-35, f. 21 i 22.
TARRAGÓ (1936 : doc. 14).

A la suplicació de les pugeses donada per part d'en Benet Cavaller, acorda lo present Conseyll que attès hi considerat que'l Conseyll General havia acordat que la restitució de les pugeses se fes per pes de les que havien portades; e vist per pràctica que fahen la dita restitució en la dita forma vint solidos tornaven a deu poch més, poch menys. E considerat que lo llautó de que's fan les dites pugeses no's pot haure tot de un pes car lo un pese més que l'altre. E per consegüent la restitució no's pot fer per una egualtat. Per tant per tolre que per judici no sie fet, más que tothom sie paguat per una egualtat. Acorda e provehi lo present Conseyll General que de açí avant tothom sie restituït a la meytat. Axí que qui n'haurà portat deu sous ne cobre v. E qui'n (porti) 20 ne cobre deu e axí quiscú segons més o menys.

1435, 9 d'abril. Lleida.

Els paers de Lleida informen que l'encuny de les noves pugeses ha estat robat.

AML, Consells Generals, 1434-35, f. 50.
TARRAGO (1936: doc. 15).

Item més hi fonch proposat com lo molle de les pugeses noves és estat pres e furtat de la casa on les dites pugeses se fahien, perquè plagués al present Conseyll General acordar quina previsió hi faran, acorda lo present Conseyll General que açò fos tramès als prohòmens elets en dies passats a les pugeses.

1435, 26 de maig. Lleida.

El Consell de Lleida acorda recollir i abonar les pugeses en un terme de sis dies.

AML, Consells Particulars, 1430-35, f. 118 i 119.
TARRAGÓ (1936: doc. 16).

Item més fonc proposat per los dits honrats pahers que com lo Conseyll General prop celebrat lo abús de les pugeses e la gran còpia en que habunde la Ciutat de pugeses e la recusació que a gent ne fa de no voler-les pendre e lo dan que a molts singulars se'n segueix, lo dit Conseyll General o ha remès a ells dits prohòmens per tant los plàcie acordar e delliberar sobre los dits fets. Acorda lo present Conseyll General que attès qui per raó de les pugesses se sequex gran dan als singulars e se'n segeux dan, lictigi e

qüestions entre les gents, hi se'n fa gran abús de no voler-les penre, que ab gràcia de Déu sie feta la crida desús escrita la cual en efecte contene, que tota persona de ley, orde o stament o condició sie dins spay de sis jorns dies primer vinents, hage a depositar tantes pugeses com tindran en poder d'en Pere Altet, notari e scribà de la casa de la paheria dins la dita casa e en poder de l'honrat en Ferer Company, clavari de la casa de la paheria, rebedor assignat per la ciutat. En altra manera sapien que seran haudes per bandejades. Item més ordenaren los dits prohòmens que per scrivir lo nombre de les dites pugeses e qui les manifestarà e depositarà sie hagut un libre de dues o tres mans en lo qual libre sie scrit e continuat per lo dit notari, qui les depositarà e manifestarà e quantes e de qui les hauran hagudes e de quant ençà fent açò ab sacrament de 5 sous amunt.

59

1437, 20 de març i 15 de juliol. Barcelona

Arnau de Capdevila escriu les dues versions del "Tractat e compendi fet de les monedes per lo qual pot ésser més e compres com un regne o patria pot ésser robat e gastat per art de billoneria", on proposa expulsar els especuladors estrangers ("billoners"), modificar a l'alça el valor dels croats, i reformar el sistema monetari, abatent els florins, fabricant una nova moneda d'or més valuosa i tornar a fabricar moneda de plata i de billó.

AHCB, Consell de Cent, *Diversorum* 6, f. 62-94.

SALAT (1818: II, 60-71, doc. LVI).

ZULAICA (2001: 26-31).

59b

1438, 5 d'octubre. Nàpols.

Alfons el Magnànim concedeix a Joan Cases, lloctinent del mestre de la seca de Perpinyà, una nova llicència per a fabricar 1.000 marcs de menuts i d'òbols "com els de València" de llei de dos diners i talla de 24 sous, per compte dels cònsols de la ciutat.

COLSON (1854: doc. XX).

60

1442. Saragossa

A les Corts de Saragossa es promulguen dos furs relatius a la moneda. El fur De evitanda moneta minutam Barchinonense et regalium Valentiae, prohibeix el curs de les monedes barcelonines i valencianes pel regne d'Aragó. El fur De valore florenorum, estableix el for dels florins ("públicamente clamado de Aragón") en 10 sous jaquesos en lloc dels onze que valia fins aleshores, i també el valor d'un diner per cada mig gra de minva en el pes de la moneda.

San Pio (1925, 63-64).

60b

1444, 5 de maig. Nàpols.

Alfons el Magnànim atorga privilegi als consellers de Barcelona per a que puguin ordenar la fabricació de croats de plata a laseca de Barcelona, a perpetuïtat, reservant-se però la possibilitat de revocar-lo en el cas de retornar els 10.000 florins rebuts com a donatiu.

Salat (1818: II, doc. LVIII).
Assenyalat per CODOIN 43 (doc. 398).

61

1448, 19 d'octubre. Cervera.

El Consell Ordinari de Cervera acorda encomanar a Antoni Solà el pes del contrast, actualment inexistent, per tal de pesar els florins d'or.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1448, f. 118.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 4; 1998 : doc. 6).

Item fou proposat en lo present Consell per los dits honorables pahers dient que, atès clamen als cuns del pes dels florins e que serie bo que lo pes del contrast fos tornat en la vila, reporten-ho en lo present Consell, pregant aquell hi proveesque sàviament si-l tornaran la dit contrast ni a qui-l comanaran, car ells ne siguiran tot ço que per ells serà acordat e ordonat.

Sobre açò lo dit Consell volch, acorda e ordena que lo pes de contrast se sie de continent tornat e que dur d'ací a Nadal per ço com d'ací la no-s s'ich trastegen safrans e altres mercaderies e que del gran mercat e de aquest temps, de tot, se pach un salari. E, per tant, lo dit Consell volch, acorda, provehi e ordona que lo contrast se sie comanat a n'Anthoni Solà, lo qual tot l'any hage a tenir lo dit contrast e hage a tenir tot l'any x lliures de mermes en la taula per cambiar e que hage de salri de tot dit l'any sis florins e no més, però que puxe exhigir i diner de cambi per florí.

62

1450, 17 de juny. Cervera.

El Consell de Seixantena de Cervera acorda dur a terme aquelles accions que permetin evitar la circulació per la població d'òbols falsos, anomenats "brunets".

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1450, f. 59v.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 5).

Item fou proposat en lo dit Consell de LXa per los dits honorables pahers dient que a ells són venguts alguns dient que ací corren molts diners àvols que diuen brunets, perquè serie bo haver una provisió de la senyora reyna que cometés a algun bon hom que tots los àvols diners puxs trenchar, segons fan a Barchinona. Reporten-ho en lo present Consell que-ls plàcie hi acorden sàviament, car ells ne siguiran tot ço que per ells serà acordat.

Sobre açò lo dit Consell volch, acorda e ordena que los honorables pahers parlen ab los advocats o advocat e, si aquest fet pot fer lo honorable veguer e batlle e, si fer-ho pot ni a ell se pertany, que sie request lo síndich de la vila que hi face totes aquelles provisions que necessàries sien en trenchar o en altra manera en forma que moneda falsa isque de la vila.

63

1451. Saragossa

A les Corts de Saragossa es promulga el fur De comisariis super executionibus poenarum, sive calumniarum per foros indictarum, seu appositarum ulterius non faciendis, com a complement dels dos furs monetaris promulgats l'any 1442, i en el qual s'estableix el nomenament de comissaris i encarregats, entre d'altres coses, de "judgar demandar, exhigir, y levar las colonias o penas que son per fuero statuydas... contra los qui usan de moneda barcelonesa o realets de Valencia; y contra los que toman, o dan, o han tomado o dado florin a mayor precio de 10 sueldos".

San Pio (1925, 65).

64

1452, 29 de juny. Barcelona.

El Dietari de la Generalitat de Catalunya es fa ressò que els homes de la busca demanen al monarca que les monedes muntin de for i que els croats passin de valer 15 diners a valer-ne 18.

DGC (I, 116).

Resumit per SALAT (1818: II, 129).

Aquest jorn se perlongà de la plaja de la mar de Barcelona la nau d'en Rafael Julià, qui anava en Nàpols, on és lo senyor rey, ab la qual nau se'n anà en Pere Rubió, mandrater, missatger tramès al dit senyor per part dels manestrals e alguns altres hòmens de la dita ciutat vulgarment appellats los hòmens de la Buscha, los quals demanen que les monedes los sien muntades de for, ço és que axí com los creuats valen XV diners, que sien muntats a XVIII diners; afermants e creent ells que axí com ara viuen flacament, que lavors serien tots rics, e que scassament los calria fer feyna ne jornal. És veritat que alguns altres afermen que la pobretat que han no·ls ve per lo for de les monedes, més per ço com ells són huy molt dissoluts en manjar e en beure e en altres vanitats, despanent més en un jorn que no gonyen en dos, e axí totstemp sentirien pobritat per molt que·ls muntassn les monedes.

1453, 5 de juny. Lleida.

Procés contra Pere Gil, acusat de fals moneder per tenir *emprentes de reials de Barcelona falsas*.

AML, Crims, 1453, v. 817, f. 127.
Assenyalat per MATEU LLOPIS (1945b).

1454, 3 de gener. Barcelona.

El Dietari de la Generalitat de Catalunya es fa ressò que, a instància de la Busca, es fa pública crida per a pujar els croats barcelonins de 15 diners a 18 diners i per a fer circular a pes el florí d'Aragó, que fins aleshores valia 11 sous. També es fa ressò que el marc d'argent, que pel matí valia 88 sous, val per la tarda 108 sous, i que la quartera de forment passa a valer 10 sous, el quarter de vi negre 6 o 8 diners, i la lliura de carn 14 diners, inclosos els 3 diners de la imposició.

DGC (I, 121-122)
Resumit per SALAT (1818, II, 129)

1454, 8 de gener. Barcelona.

Segons el Dietari de la Generalitat de Catalunya, els diputats del General presenten una suplicació i requesta a Galceran de Requesens, lloctinent del rei, sobre el recent augment del valor dels croats de 15 a 18 diners.

DGC (I, 122)
Resumit per SALAT (1818, II, 129)

1454, 21 de gener. Cervera.

El Consell de la vila de Cervera encarrega a Pere Juglar la fabricació a Barcelona d'unes balances i pesos per a pesar els florins i els croats.

AHCC, Fons municipal de Cervera, Consells, 1454, f. 24.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 8).

1455, 13 d'octubre. Barcelona.

El Dietari de la Generalitat de Catalunya es fa ressò que la Taula de Canvi de Barcelona ordena que els florins siguin recanviats a 13 sous, tal com els avalua la Generalitat, i que aquesta ordre se segueix immediatament per tot el Principat.

DGC (I, 127)

Resumit per SALAT (1818: II, 129)

1457, 8 de gener. Foggia.

Alfons el Magnànim fixa el valor de canvi del florí en 13 sous, tant en remences de censals com en qualssevol contractes, i obliga els canviadors a no poder quedar-se, en les operacions de canvi, més d'un diner per florí, a causa de la manca de moneda menuda.

SALAT (1818: II, doc. LXIII)

DGC (I, 135)⁶⁴⁵

Nos Alfonsus, etc.

Curandum enim nobis est, qui pii patris more patriam nostram volumus et utique optamus amore ac pietati complecti, et optimas excogitare leges, et reipublicae regnorum ac terrarum nostrarum commodissimas, et quae non modo nullas discordias nutriant, verum etiam lites omnes et controversias funditus tollant. Et si quando ipsis in legibus quid iniquum damnorum aut parum utile videatur, non ne id erit aut emendandum continuo, aut penitus admonendum. Cum itaque posteaquam nostris mandato, et ordinatione in civitate Barchinonae, et alibi in Cathaloniae Principatu publicatum fuit nostrum edictum datum cum charta nostra sigillo nostro communi in pendentem sigillata in Castro-novo facta tunc octavo die novembris anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio, quo cruciatum argenti cunei Barchinonae reduximus ad pristinum valorem, id est decem octo denariorum Barchinonae de terno, et eodem etiam edito decrevimus florenos auri non fore abinde sub aliquo certo et determinato pretio, sed haberi et vulgo dicitur pro billo. Itaque nemo compelli posset in solutionibus, vel perceptionibus pretii, ac debiti depositi, vel aliis quibusvis ad recipiendum florenum auri pro quocumque pretio certo nisi pro ut vellent, convenirentque inter se contrahentes, vel dantes et recipientes, pro ut in dicto edicto quod nos referimus continetur. Experientia rerum omnium magistra patefactum sit, et fama etiam refert publica id ipsum quod de dicto floreno decrevimus dedisse et dare continue damna quamplurima, angustias, vexationes, atque discordias, causante astutia et calliditate multorum, quibus privata, quam publica utilitas charior videtur, quique cum et universitatum, et singularium quam plurimorum essent creditores, in solutionibus quas eis fieri oportuit, propriam solum curantes utilitatem, florenum auri qui licet post dicti edicti publicationem communi cursu ad valorem fuit nunc terdecim solidorum, et trium denariorum nunc terdecim solidorum Barchinonae, pro utroque tamen pro tali valore, seu pacto recipere recusarunt. Alii creditores allegantes lege dicti edicti compelli non posse ad dictum florenum recipiendum, nisi prout vellent. Alii quibus mediantibus publicis instrumentis solutio cuiusvis quantitatis fuit et est facienda,

⁶⁴⁵ Però fent referència a una crida publicada el 28 de febrer.

illud idem praetendentes tum etiam allegantes contractuum ipsorum vim et legem. Nam cum in civitate Barchinonae, et alibi in tota fere Cathalonia, et in Comitatus Rossilionis et Ceritanie in omnibus paene contractibus, seu instrumentis de pecunia mentionem facientibus communiter per notarios ponantur librae monetae Barchinonae de terno, ut puta: promitto solvere vel reddere centum libras, vel, pretium est centum librarum monetae Barchinonae de terno, et sic de aliis contractuum vel instrumentorum huiusmodi lege creditores etiam asserebant et asserunt in et de dicta moneta Barchinonensi de terno quorumcumque contractuum solutiones eis fieri debere, quasi ex pacto, eo quod adiectum est in contractibus monetae Barchinonae de terno, non considerantes propriae utilitatis passione, ac caligine abducti, quam in contractibus ipsis sive fuerit censualium, sive aliarum quarumcumque rerum, nunc in florenis nunc in cruciatis, nunc in minutis praedictis nunc per mixtim, et multo saepius fuerint in florenis auri, quam in minutis ipsis contractus celebratis in dicta civitate et Principate. Et ita fuit hactenus inconcusse observatum usque ad tempus publicationis dicti edicti, non pensantes etiam valorem florenorum auri secundum communem cursum consimilium alterius monetae Barchinonae valorem, seu quantitatem equivqlere, ac coaquare, ut fit ubique, ubi moneta auri et aliae monetae currunt, et iuri, aequitati, ac rationi consonum est. Super quibus cum variae ortae essent differentiae, ac quaestiones tandem eo deventum est, ut omnes fere solutiones quorumcumque contractuum praemaxime lutiones, et pensiones censualium, et violariorum non nisi de nummis, qui vulgo dicuntur menuts, in quibus monetam Barchinonae de terno dicitur consistere fuerunt postulatae, vel saltem de cruciatis argenti per paucos creditores, de gratia hoc fieri asserentes, fuerunt permissae, florenis auri penitus contemptis, et quasi pro nihilo habitis quo ad dictas solutiones faciendas, et quo ad omne etiam commercium, licet ex octo cruciatis, et duodecim denariis, ut antea per actum edictum fiebat, florenus habeatur, et universa qua indistincte ante publicationem dicti edicti in omnibus solutionibus creditores recipere consueverant, non obstante clausula illa Barchinonae de terno, neque eius differentia, sive in contractibus sive in solutionibus faciendis antea cognoscebatur. Ex quibus hoc etiam accidit malum, quod moneta praedicta nummorum minorum sive Barchinonensium de terno etiam et cruciatorum ut plurimum ac maxime necessaria ad dictas solutiones faciendas usque adeo requisita fuit et est, ut pro illa habenda nunc octo, nunc sex, nunc quinque pro centenario dati fuerint, et utique dari oportet, ob quod dicti creditores censualistae, ac etiam campsores, et alii nonnulli tales, quibus sitis ardescit rem familiarem augendi, et quibus fas esse non debuisset, sua aviditate quidem taliter rempublicam laedere spe seu ambitione dicti lucri omne studium, omnemque curam contulerunt, ac conferunt ad dictam monetam praesertim minorum, quae dicuntur Barchinonensium de terno occupandam, occultandamque, et ut ita dicamus captivandam omnino, quo fit ut eiusmodi monetae minorum tanta ab eo scilicet tempore publicationis videlicet edicti memorati fuerit et sit penuria, quod illius non modo copiam, sed nec sufficientiam quisque praeter ipsos creditores censualistas et campsores habere potest non etiam pro necessariis ad quotidianam singulorum victus impensam, pro quibus ipsa quidem pecunia comparata ab initio, et in omni tempore magis in populis necessaria fuit. Itaque fere patria in illa Cathaloniae vivitur, praesertim in dicta civitate Barchinonae, tamquam non sit dicta moneta, quod et reipublicae, et singulis multitudinis per magnas attulit ad populum difficultates ad habendum victualia et alia ad vitam necessaria, quae ut facillime habeantur, providendum est, et affert vexationes, molestias atque damna. Quas ob res volentes nos quidem, ab re nostra publica pro pulsare, et penitus amovere quascumque difficultates praesertim tam dispendiosas reipublicae, ac tollere quaecumque illi damnosa quovismodo, ac molesta sint, et ex quibus lites, quaestiones ac differentiae possint quomodolibet oriri, sacri nostri regii consilii deliberati[...], hac pragmatica sanctione ad nostrum beneplacitum valitura providendum duximus, uti praesentium serie providemus,

volumus atque decernimus pro evidenti nostrae reipublicae utilitate, a modo singulos florenos auri Aragonum boni et recti pensi dari et recipi debere, et oportere pro valere seu pretio terdecim solidorum Barchinonensium, et singulos medios florenos pro valore seu pretio sex solidorum et sex denariorum dictae monetae in solutionibus quorumcumque contractuum praeteritorum, praesentium et futurorum, et alias quomodolibet faciendis in dicta civitate Barchinonae, et aliis civitatibus, villis, et locis Cathaloniae in quibus currit et currere debet moneta Barchinonae, sive proprietatibus, ac pretiis censualium mortuorum, ac violarium, et illorum pensionibus, sive alias in quibusvis aliis contractibus solutiones ipsae fiendae sint.

71

1457, 18 de gener. Lleida.

El Consell de Lleida pren diferents mesures davant la gravetat de la contaminació amb pugeses falses fabricades fora de la ciutat entre les quals destaquen la prohibició de comprar i vendre a la ciutat sense permís dels paers signat per l'escrivà de la Paeria, el compromís de cremar públicament les pugeses falses localitzades a la plaça Major, l'obligació d'acceptar les pugeses autèntiques en els pagaments, excepte en les compres i vendes de censals i violaris i lluicions, i l'establiment d'un valor liberatori per a les pugeses d'un diner de pugeses per cada quatre diners fins a dos sous de pugeses per cada lliura.

AML, Consells Particulars, 1453-1458, f. 86v.
TARRAGÓ (1936: doc. 17).

Los honorables micer Gabriel Beralda e micer Bernabeu Osera, paers, feren convocar sobre les pugeses los promens diputats pel Consell General a dació d'albarans dels quals foren presents los següents:

Micer Cirera	Nicolau Pallarés
Pere Cortines	Arnau Gort
Johan Olives	Simó Menya
	Johan Ferran, promens de les pugeses

Habent plen poder de Consell General celebrat XXIX de decembre proppassat.

Devant los quals proposaren los dits honorables paers com les pugeses que fa la Ciutat són vengudes en total abatiment que nengun no les vol pendre, per causa de les pugeses falses que·s fabriquen fora de la Ciutat, les quals porten vendre en aquesta Ciutat en gran dan de la cosa pública de la present ciutat. E no res menys que segons li era estat dit vuy que eren açí arribats dos hòmens estrangés los quals portaven pugeses e altra moneda falsa per que·ls fos placent provehir e ordonar en lo fet de le sdites pugeses e axí en los dits hòmens strangers.

Los quals pròmens hoyda la dita proposició e vis lo dit seu poder que n'han en aquest acte del sobredit Consell General, per tolre e obviar als actes de les dites pugeses, statuiren e feren les ordinacions següents, les quals foren autoritzades per lo honorable en Johan de Foxà com veguer. E aquelles manaren ésser publicades per la present ciutat:

Crida.

Ara oiats que us fan saber, los Cort, paers e pròmens de la ciutat de Leyda a tothom generalment, com fama pública referint per alguns ambiciosament e cupida, tota divina e humana corecció postposada no dubten ni ossen per instinch diabòlich ab fals o contrafeta empremta o molle fabricar, fers o batre pugeses de Leyda en diverses parts clandestinament, e aquelles portar vendre en la present Ciutat. Per ço volents degudament a tals malefics e abusos obujar e per trobar tals falsos fabricadors, han statuit e ordonat ab autoritat e decret de l'honrat en Johan de Fixà, varvessor, Cort e veguer de la dita Ciutat, que nenguna persona de qualsevol ley, stament e condició sie, no gos metre, comprar ni vendre en la present Ciutat ni fora ciutat, sens licència primerament demanada e obtenguda dels dits honorables paers, de la qual haie constar autènticament per actes testificat per lo sribà de la casa de la Paeria, sots pena de cinquanta lliures per quiscuna vegada que contrafarà, de la qual pena serà atquisida l auna part, a l'acusador, l'altra a la obra del Spital General de la ditat Ciutat, e l'altra al judge executant. E no res menys, haurà perdudes les dites pugeses, les quals de continent seran cremades en la plaça de la Paeria públicament, e encara estarà a mercè del Cort e dels paers.

Item més çes stat statuït que tota persona que sabrà o sentirà hon, ni per quins fabriquen les dites pugeses e aquelles metrà, vendrà, comprarà ni a qui venudes seran, de continent ho haie ha denunciar als dits honorables paers o als prohoms de aquelles, sots dita pena de cinquanta lliures comessa e atquisida segons dessús.

E com per causa dels sobredits abusos les pugeses que fa la Ciutat són vengudes en abatiment que aquelles en comprar o vendre no volen pendre, han per ço stablit e ordonat que tot mercader, specier, revededor, taverner, flequer, carnicer, menestrals, ortolans, venedors de fruita e ortalícia, e altra qualsevol persona, haien a pendre pugeses en e per la forma següent, sots pena de cinc sous per quiscuna vegada que serà contrafet.

Primo que los dits venedors de fruites, hortalícies e pasticers e altres segons és acostumat, haien a for mallades e pendre pugeses e malla e pugessa la hon cauran.

Item en quatre diners, I diner de pugeses.

En X diners: dos

En XX diners: III diners

En II sous: IV diners

En IV sous: V diners

En V sous: VII diners e axí fins en quantitat de VII sous, e d'aquí

E en VII sous fins en VIII sous amunt: VIII diners.

E de VIII sous fins en X sous: IX diners

E den X sous fins en XI sous: I sou

E de XI sous fins en XIII sous: I sou III diners

E dels dits XIII sous fins en XVI sous: XVIII diners

E dels dits XVI sous fins en XVIII sous: XX diners

E dels dits XVIII sous fins en XIX sous: XXI diners

E dels dits XIX sous fins en XX sous: XXII diners

E en XX sous e axí per quiscuna lliura. D'aquí avant dos sous.

Exceptuat però en compres e vendes de censals e violaris e luhicions d'aquelles que no sien tenguts pendre pugeses.

...

Altra les dites ordinacions los dits promens colents çutjar quant en ells és çutjar la dita falsa fabricació de la qual lurs actors sustengan pena, per ço deliberaren madurament que sie inquirit ab suma diligència axí en los de Ciutat com fora ciutat, qui fet o fabricat

hauran pugeses e que-s treball ab efectes de haver aquells, per tot aquells remeys de justícia deguts e oportuns haien star a mercè de Cort, paers e pròmens.

E més aquells ja denunciats e trobats que tenen pugeses falses sie contra ells provehit de continent segons se mereix.

72

1457, 19 de gener. Lleida.

El Consell General de lleida imposa una multa de 50 lliures a qualsevol persona que compri o vengui amb pugeses falses. S'acorda, axí mateix, donar una part d'aquesta pena al denunciant, l'altra al jutge i la tercera a l'hospital.

AML, Consells particulars, Reg. 366, f. 86v-87r.
CONEJO (2002: doc. 11).

Los honorables micer Gabriel Beralda e micer Bernabeu Osera, paers, feren convocar sobre les pugeses los pròmens diputats per Consell General, a dació d'albarans dels quals foren presents los següents:

Micer Cirera, Nicolau Pallarés, Pere Cortines, Arnau Gort, Johan Olives, Simó Meyà, Johan Ferran, pròmens de les pugeses habent plen poder de Consell General celebrat a xxviii de decembre proppassat.

Devant los quals proposaren los dits honorables paers, com les pugeses que fa la ciutat són vengudes en total abatiment que nengun no les vol pendre, per causa de les pugeses falses que-s fabriquen fora ciutat, les quals porten vendre en aquesta ciutat. E no res menys que segons li era estat dit, vuy que ere açí arribats dos hòmens strangés los quals portaven pugeses e altra moneda falsa, per que-ls fos plasent provehir e ordonar en lo fet de les dites pugeses e axí en los dits hòmens strangers.

Los quals pròmens, hoyda la dita proposició e vist lo dit seu poder que han, en aquest acte del sobredit Consell General, per tolre e obviar als actes de les dites pugeses, statuiren e feren les ordinacions següents, les quals foren auctorizadas per lo honorable en Johan de Foxà, Cort e veguer. E aquelles manaren ésser publicades per la present ciutat.

Ara oiats què us fan saber, los Cort, paers e pròmens de la ciutat de Leyda, a tothom generalment. Com fama pública referint per alguns ambiciosament e cupida, tota divina e humana correcció postposada no dubten ni cessen per instinch diabòlich ab falsa o contrafeta empremta o molle fabricar, fer o batre pugeses de Leyda en diverses parts clandestinament, e aquelles portar vendre en la present ciutat. Per ço volents degudament a tals maleficis e abusos obviar, e per trobar tals falsos fabricadors, han statuït e ordonat ab auctoritat e decret de l'honorable en Johan de Foxà, varvessors, Cort e veguer de la dita ciutat, que nenguna persona de qualsevol ley, stament o condició sie, ne gos metre, comprar, ni vendre, en la present ciutat, ni fora ciutat, sens licència primerament demanada e obtenguda dels dits honorables paers, de la qual haie constar autènticament per acte testificat per lo scrivà de la casa de la Paeria, sots pena de cinquanta lliures, per quiscuna vegada que contrafarà, e de la qual pena seria adquirida la una part, a l'acusador, l'altra a l'obra del spital General de la dita ciutat, e l'altra al jutge executant. E no res menys, haurà perdudes les dites pugeses les quals de continent seran cremades en la plaça de la Paeria públicament. E encara starà a mercè de Cort e de paers.

Item més és stat statuït que tota persona que sàbia o sèntia hon, ni per qui-s fabriquen les dites pugeses e aquelles metrà, vendrà, comprarà, ni a qui venudes seran, de

continent ho haie ha denunciar als dits honorables paers o als dos aquells sots la dita pena de cinquanta lliures comessa e adquirida segons dessús.

73

1457, 26 d'abril. Barcelona.

A instància dels consellers de Barcelona, el veguer i el batlle de Barcelona publiquen una crida que prohibeix la circulació d'ardits francesos i moneda morlana.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1456-62, f. 36.

Anotat a DGC (I, 135).

Resumit per SALAT (1818: II, 129).

74

1457, 23 de juny. Cervera.

El consell ordinari de Cervera acorda no restringir la circulació d'ardits estrangers per la població.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1457, f. 89.

LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 6).

Item fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que ací ha gran rumor de les monedes e açò per tant com n'Anthoni Comalada, rehebedor de les imposicions, ha dit que en Solsona li ha scrit que no prengue ardits, car los crehedors no·ls li volen penre a Barchinona. E per aquesta rahó los compradors de les imposicions dien que no penran micha de ardits de nengú si lo dit Anthoni Comalada no·ls pren, de que·s segueix gran dampnatge a la vila e gran ramor entre los singulars. Reporten·ho en lo present Consell que·ls plàcie provehir·ni en forma que los ardits sien presos per tothom en la millor manera que poran.

Sobre açò lo dit Consell acordà, provehí e ordonà que tothom pugue penre les monedes que ben vist los serà.

74b

1457, 10 de setembre. Nàpols.

Alfons elmagnànim atorga nova llicència als cònsols de Perpinyà per a encunyar 30.000 marcs de rals i mitjos rals de plata, i 2.000 marcs de menuts i malles, durant sis anys

ADPO, Fons municipal de Perpinya, *Llibre de les monedes*, fulls solts.

COLSON (1854: docs. XXI i XX).⁶⁴⁶

---

⁶⁴⁶ De 6 de maig i 29 de juliol respectivament.

1459, 20 de març. Barcelona.

Crida publicada pel mostassaç de Barcelona sobre els pesos per pesar monedes d'or i argent.

AHCB, Consell de Cent, Registre d'Ordinacions, n. 8, 1456-1462, f. 80v.
CRUSAFONT (1999a: doc. 52).

Dels pesos de florins e croats e del marchar de aquells.

Ara hoiats tothom generalment per manament del senyor en Jaume de Gualbes, mostassaç de la ciutat de Barcelona, a l'ofici del qual per special provisió del senyor rey se pertany la exequció de les ordinacions deius scrites.

Ordonaren los senyors consellers e promens de la ciutat de Barcelona, en nom e veu e per l'auctoritat del dit senyor rey, que tota persona de qualsevol condició o stament sia qui en la dita ciutat o sos tèrmens tindrà pesos per pesar florins e mig florins, haie aquells tenir justs e marchats de la una part de les armes reyal, e de la altra part de senyal de creu, per les persones qui-n són deputades, ço és en Geroni Garriga, balancer qui sta prop de la capella d'en Marcús, e en Cristòfol Savall, argenter al carrer de la Mar. E que los dits pesos sien fets eguals e concordats al pes vulgarment appellat mitjà, lo qual proceheix del march de Perpinyà, ço és de LXVIII florins eguals de pes qui justats pesen lo dit march. E qui contrafarà pagarà per ban XL s. per quescun e per quescuna veguada.

Item, que tots cambiadors qui tenguen taula per cambiar haïen a tenir la dita Taula basta de moneda, e sia tengut cambiar a quiscun qui ho demenerà tots florins e mig florins, e que los dits cambiadors ne altre qualsevol persona no gos pendre de cambi sinó un diner menut barchinonense, e de mig florí, malla, e no pus avant, aturant-se ço que se'n mancarà de minves justament segons lo capítol de la Cort de Tortosa. E que d'aquí avant tot cambiador haie a tenir les balances ab les quals pasará florins, mig florins e croats, penjades en un piló o penjador, e que no les puxe tenir per pesar en la mà en alguna forma. E axí mateix que los croats que lo dit cambiador liurerà de cambis los haie a pesar tots pleguats e no d'un en un, sots ban a quiscú e per quiscuna veguada que serà contrafet de C s.

Item, que tot cambiador e qualsevol altre persona qui tengua balances o pesals de florins e croats, grossos o menuts, en la dita ciutat o sos tèrmens, haie aportar o fer portar aquells per regonèixer, afinar e marcar, als dits Geroni Garriga o Cristòfol Savall, a açò per la dita ciutat deputats, dins XV dies primer vinents sots ban de X s. a quiscú e per quiscuna veguada que serà fet lo contrari.

Item, que tota persona de qualsevol ley, condició o stament sia qui tindrà o metrà en ses balances o peses, o encara en los florins o reyal que pesarà, cera, greix o altre ronya, pach per ban LX s. per quiscú e per quiscuna veguada.

Dels quals bans sia guanyada la tercera part al mostassaç, e l'altre tercera part a l'acusador, e la restant tercera part a les obres dels murs e valls de la dita ciutat.

Retenen-se, emperò, los dits consellers e pròmens, poder de interpretar, corregir e esmenar tot ço, e quant los apparrà scur o duptós tota vegada que'ls serà ben vist fahedor a lur coneguda.

1459, 31 de juliol. Barcelona.

Crida feta a Barcelona, per ordre de Joan II, prohibint vendre o lliurar or sinó és pesat amb el marc d'or de la seca de Barcelona o amb el que aquella utilitzi.

Citat per BOTET (1909: 278).

1459, 17 de novembre. Barcelona.

El Consell de Cent de Barcelona demana que es prohibeixin i s'eliminin les monedes estrangeres, que fan fora les pròpies.

Dietari (II, 320).

1460, 17 de setembre. Barcelona.

El Consell de 32 barceloní acorda obligar els canvistes de la ciutat a fer fabricar sisens i a distribuir-los en l'exercici del seu ofici.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1459-61.

SANAHUJA (1999a: doc. 1).

CARRERAS CANDI (1905b: 572-573), esmenta les crides publicades per aquest acord, el 20 de setembre de 1460 i el 15 de gener de 1461 (AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1456-62, f. 143v).

Item s'i fou posat com era stat mogut entre ells dits consellers per tant que la ciutat e lo poble de aquella fos més habundant en moneda menuda fos donat orde que quescun cambiador hagués a ffer batre quescuna setmana certa quantitat de sizens.

Sobre lo fet de batre sizens havent lo dit consell les dites coses pensades per bones fou delliberat que sia feta ordinació que de qui avant quiscun cambiador haie e sia tengut quiscuna setmana fer batre almenys un march d'argent e-n sien fets sizens e tota vegada que cambiaran un florí fasen a donar alguna quantitat (3 sous) dels dits sizens faent-ho en tal manera que lo benefici públich ne sia fet.

1461, 15 de gener. Barcelona.

Es reiteren a Barcelona les crides per tal de prohibir els morlans i ardots forasters.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1456-62, f. 137v.
Inèdit.

1461, 24 de novembre. Lleida.

El Consell General de Lleida es fa ressò que els recentment encunyats sisens barcelonins s'introdueixen en el mercat a raó de sis diners jaquesos, mentre que els rals són avaluats a 17 diners.

AML, *Llibre de Consells*, 1461-62, Reg. 420, f. 16.
Assenyalat per MATEU LLOPIS (1945b).

Més proposaren que se's fa gran abús dels ardits e sisens en gran dan de la moneda jaquesa, car lo real no val sinó XVII diners jaquesos e ab los sisens meten-los a XVIII diners. E així que·ls placie provehir-hi...

1461, 10 de desembre. Barcelona.

Es reiteren a Barcelona les crides per tal de prohibir els morlans i ardits forasters.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1456-62, f. 137v.
Inèdit.

1462, 29 de gener. Lleida.

Notícia que a Lleida no corrien a penes pugeses.

AML, *Llibre de Consells*, 1461-62, Reg. 420, f. 22.
Assenyalat per MATEU LLOPIS (1945b).

1462, abans del 29 de setembre.

Joan II ordena al batlle general de València que lliuri unes cartes a Andreu Català, mestre de seca de València, on s'explica la conveniència de fer fabricar florins d'or, rals de València i croats de Barcelona a Balaguer.

ARV, Mestre Racional, *Comptes de la Batllia, Receptoría General*, lligall 16, n. 72, f. 325v-326v.
MATEU LLOPIS (1952: doc. 1).

Obrers: Com per lo batiment de la dita moneda sien necessaris ab stampes de florins e mig florins, reyals de València, e encara de creuats de Barchinona, les quals faça

fer de nou e com vullam prestament les dites coses haver en la dita ciutat de Balaguer, vos pregam, encarregam e manam tan afectuosament e streta com podem que les presents reebudes doneu la letra que us trametem ab la present al dit mestre de la sequa e aquell per nostra part insteu e sol·liciteu nos trameta de continent a la dita ciutat de Balaguer los dits mestres, oficials e obrers ab les stampes sobredites, e vos pagareu a aquell tot ço que serà necessari per fer les stampes noves e per la despesa dels hòmens fins a la dita ciutat de Balaguer, car de ço que per aquesta rahó li donareu nos vos manarem desempachar les cauteles necessàries e entretant volem les presents ab àpoca del dit mestre ésser vos suficient cautela per a la reddició de vostres comptes usant en açò de vostra acostumada dilligència per manera que si possible serà hun sols dia no·s dilate la venguda dels dist mestres encara que la dita secca reste sens mestres e stampes. car tant és la necessitat que de aquells havem que no poden massa prest venir.

84

1462, 29 de setembre. València.

El Batlle General de València passa comptes davant del Mestre Racional de les quantitats lliurades a Andreu Català, mestre de la seca de València, per raó del funcionament d'una fàbrica de moneda a Balaguer, establerta per manament del rei Joan II.

ARV, Mestre Racional, *Comptes de la Batllia, Receptoría General*, lligall 15, n. 72.
MATEU LLOPIS (1952: doc. 2).

En virtud de la qual dita letra e per complir los manaments del dit senyor jo he donat e pagat al dit n'Andreu Català, mestre de la secca de la dita ciutat de València, los dessús dits IIIM CCCXXXV sous VI diners per les rahons següents. Primerament MDCCCXV sous per ops de donar aquells a tretze hòmens ço és, entre moneders e obrers que deuen anar a la dita ciutat de Balaguer per fer la dita moneda, que a rahó de CXXI sous a cascú los quals deuen haver per la messió e despesa la qual deuen fer fins a la dita ciutat de Balaguer. *Item* DL sous que són stats donats, ço és CCCXXV sous a hun ensayador e CCXX sous han entallador per ops de la provisió e despesa e per ops de comprar e logar cavalcadures fins a la dita ciutat de Balaguer. *Item* CX sous per loguer de una adzembra per portar les heines següents per ops de la dita moneda. *Item* DCCCCIX sous I diner los quals lo dit n'Andreu Català, mestre de la dita secca, ha bestrets e pagats per les haines següents. Primo per sis cavallets per a l'ensany, a raó de III sous per cascú: XVIII sous. Iem CCLXIII sous per lo preu de huyt caços, a rahó de XXXIII sous per cascú. *Item* XXXX sous per lo preu de huyt martells grans a rahó de V sous per cascú. *Item* X sous VI diners per lo preu de tres martells de recalcar a rahó de III sous VI diners per cascú. *Item* CX sous per lo preu de cinch tisores grans a rahó de XXII sous cascuna. *Item* XXXXIII sous per lo preu de unes tisores grans per a billó. *Item* III sous VI diners per lo preu de unes tisores chiques per a la fundició. *Item* III sous VI diners per unes tisores per a l'ensay. *Item* III sous VI diners per lo preu de unes tisores comunes. *Item* XXXIII sous I diner per lo preu de tres bacines de aram foradades que han pesat XIII lliures e miga a rahó de II sous III diners lliura. *Item* III sous VIII diners per lo preu de dos platins de aram que pesaren XXIII lliures a rahó de II sous III diners la lliura. *Item* LXXXVIII sous per lo preu de huyt martells de moneders a rahó de XI sous martell. *Item* VI sous per lo preu de tres sicells. *Item* II sous per lo preu de unes molles per a servir al fornill del ensay. *Item* VIII sous per lo preu d'un fornill per a l'ensay. *Item*

CXIII sous III diners per lo preu de onze lliures e III onzes de salmoniach a rahó de X sous la lliura. *Item* LX sous per lo preu de sis lliures e argent fort. *Item* XVIII sous per lo preu de sis stampes a rahó de III sous cascuna. E XVIII sous per lo preu de sis trossells a for de III sous per cascú. Les dessus dites quantitats *in universo* pujen als dessus dits MCCCCXXXV sous I diner. E haní àpoca closa per l'escrivà de la mia cort a VIII dies del mes de setembre de l'any present MCCCCLXII.

85

1462, 20 de novembre. Cervera.

El Consell de Cervera acorda fer batre moneda.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1462, f. 110v.
LLOBET PORTELLA (1994b: 112, doc. 1).

Sobre lo batre moneda, que pus se'n pot fer o batre, que'n facen.

86

1463, 12 de juny. Tudela.

Joan II, tenint en compte els serveis i la fidelitat al rei demostrada per Requesens de Soler, portantveus de governador general de Catalunya i capità de la vila de Tàrrega, li concedeix facultat i llicència de fer batre en dita vila o en altre lloc i quan vulgui, monedes d'or, plata i d'altres metalls, iguals en tipus, mòdul, llei, lliga, pes i valor a les corrents en el Principat de Catalunya.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3444, f. 2v.
BOTET (1911: doc. LXXI).

Nos Johannes, dei gracia, Rex Aragonum etc. Quoniam vos, nobilis magnificus et dilectus Consiliarius nostri Requesens de Solerio, milites, gerentisvices nostra generalis gubernatoris officii in principatus Catalonie et capitaneus noster in villa Tarrege, pro supplendis necessitatibus curie nostre hoc presentim tempore multipliciter urgentibus, pro custodia dicte ville nonnullas gentes stipendiatas et salario conductas sustinere habetis, ut una cum illis villam antedictam, e manu catalanorum Excellencie nostre rebellium, defendere et eruere valeatis ad servitium et fidelitatem nostram: Et quia, non sine grandi labore huiusmodi expensis hactenus satisfecistis, iamque ad id vires vestri, ut vestri humile supplicacionem percepimus, sufecture nullimode sunt, nisi huiusmodi provissionis remedium a serenitate nostra vobis concedatur: Atque, prospicientes virtutem, fidem, probitatem, et industriam vestras, quas satis expertas et comprobatas habemus. Tenore presentis, deliberate et consulte, et de nostra certa sciencia, damus, atribuimus et concedimus plenam facultatem et licenciam, vobis dicto Requesens de Solerio, quod libere, licite, impune, et deinceps quando volueritis, possitis et valeatis in dicta villa Tarrege, aut alibi ubi magis expediens vobis videbitur, monetas auri et argenti et alterius metalli in principatu nostro Catalonie curribilis, cudere et conficere, seu cudi et confici facere, dum modo eas aliis monetis que in dicto Principatu currunt, stampa, forma, liga, lige, pondere et valore similes faciatis, seu per ministros a vobis deputandos fieri faciatis.

Nos enim, in et super predictis omnibus et singulis, vires, voces, locum nostrum et plenissimam potestatem et facultatem vobis et conferimus cum presenti. In quorum testimonium presentem fieri iussimus, nostri cerei sigillo pendenti munitam...

87

1463, 11 de juliol. Tortosa.

El Consell de Tortosa acorda fabricar moneda d'or i de plata com la que es fabrica a Barcelona.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1463-64.
Assenyalat per: BAYERRI (1960: VIII, 408).
SANAHUJA (1998c: doc. 1).

E més fonch provehit e deliberat sobre la proposició de batre moneda en la present ciutat, que en tota manera se treballe de haver mestre de sequa e molles e coses necessàries e que la moneda que-s farà sia tal de pes e de liga com la de Barcelona.

88

1463, 2 d'agost. Barcelona.

El Consell barceloní acorda aprovar ordinacions a favor de la moneda barcelonina, a causa de l'afluència d'ardits i morlans francesos a la circulació de moneda menuda.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1463-65.
Inèdit.

...fou proposat per lo honorable mossen Joan de Llobera, altre dels dits consellers en nom de tots, com molts trahien moneda or e argent de la dita ciutat occultament, e per lo semblant billonegen la moneda en gran dan de la dita ciutat e del públich d'aquella, e per aquesta causa per evitar los dits dans eren estades pensades entre ells dits consellers essen fetes certes ordinacions, les quals eren stades ja posades e ordonades e foren lestes en lo dit consell.

89

1463, 4 d'agost. Barcelona.

Crida feta a Barcelona, per ordre dels consellers de la ciutat, prohibint l'extracció del terme d'ella "d'or ne argent en massa o en moneda sense permís especial per fer-ho, sota pena de perdre l'or y la plata y, ademés, d'assots".

CARRERAS CANDI (1905b: 574-75).

1463, 27 de setembre.

El rei Joan II concedeix a Girona la facultat de batre moneda d'or, argent i altres metalls, un cop finalitzada la guerra, a la seca que ara dirigeix el capità Pere de Rocabertí.

AMGI, *Llibres de moneda*.
Citat per: BOTET (1909: 281).

1463, 1 de novembre. Barcelona.

Joan de Beaumont, lloctinent a Catalunya del rei Enric, concedeix a Tortosa privilegi de poder fer florins, croats i sisens amb les mateixes característiques que la moneda barcelonina i amb curs a tot el Principat de Catalunya, fins a la quantitat de 20.000 lliures, i nomena Francesc Comí mestre de la seca tortosina.

ACA, Cancelleria Reial, Enric IV, *Diversorum* 2, f. 53.
CARRERAS CANDI (1905b: doc. IX).
BOTET (1911: doc. LXVIII).

Nos Henricus etc.- Nos Ioannes, etc.- Cupientes ut civitas Dertusensis que pecuniis ob belli turbinem pene exhausta est ac in multis angustiis constituta, in sua dignitate servetur, atque et sese ab hostibus tueri, et servitio domini Regis satisfacere maiori potentia possit. Tenore presentis, ex nostra certa sciencia et consulto: vobis fidelibus regiis nobisque dilectis procuratoribus et Concilio ipsius civitate Dertuse, licentiam facultatem, auctoritatem et plenam potestatem ex Regia qua fungimur postestate concedimus et impartimur: quod ex nunc quodocumque volueritis possitis in ea ipsa civitate ac in parte videlicet et domo quam ad hoc faciendum elegieritis, quamque domum Siclam volumus appellari, cudere seu cudi facere monetam auream et argenteam, florenos scilicet cruciatis et sesenos, usque at quantitatem viginti milium librarum monete Barchinonensis et non amplius, ex ea quidem ac pari in omnibus auri vel argenti liga ex qua civitas hec Barchinona florenos cruciatis et sesenos hoc tempore cudit ac cudere seu cudi facere potest et debet. Sint autem floreni ipse forme vel magnitudinis pensique ac valoris unius floreni; et cruciati sint forme vel magnitudinis pensique ac valoris unius cruciati; et seseni sint magnitudinis pensique ac valoris unius seseni Barchinonensium. Et contineant ab utraque parte ea solum que continent floreni et cruciati et seseni que hoc tempore cuduntur in hac civitate. Quos florenos, cruaciatis et sesenos, postquam facti fuerint, volumus et iubemus in totu hoc Principatu ab omnibus et singulis tam incolis quam exteris ad ipsam civitatem aut aliam quancunque eiusdem Principatus partem predicto domino regi obediante accedentibus seu declinantibus duum in ea fuerint, irrefragabiliter recipi et accepari in solutum cuarumcunque rerum in ibi venditarum aut alias quomodocunque quem ad modum floreni et cruciati et seseni predicti qui in hac civitate cuduntur recipiuntur acceptanturque. Vos autem procuratores et concilium dicte civitatis Dertuse faciatis eo modo quo Civitas hec facit dictam monetam fabricari per ministros seu operarios per vos ad id eligendos, de quo et cum electi fuerint eos semel et pluries removendi et mutandi ac variandi, excepto magistro Sicle ipsius de quo nos cum aliis

nostris litteris providemus, plenam per has easdem vobis conferimus potestatem; ipsamque monetam, cum facta fuerit per personas per vos ad id deputandas, recipi et inde in defensionem civitatis et reipublice ac singularium personarum illius per vos seu deputandos a vobis et non in alios usus, distribui volumus et ordinamus, iuribus tamen regiis si qua fuerint penitus reservatis; reservata etiam ratione curie regie reddenda de numero cudende monete predictae; ut nobis seu eidem curie innotescat dictam sumam viginti milium librarum Barchinonensium non excessisse. Quod si contrafierit, volumus vos in eas omnes penas incidere in quas incidunt fabricatores false monete. Gubernatori igitur generali ac eius vicesgerentibus in principatu Cathalonie, procuratori regio, vicario, subvicario, et baiulo ipsius civitatis Dertuse, ceterisque demum universis et singulis officialibus et subditis regiis in hoc Principatu constitutis et constituendis habitantibusque et habitaturis tradimus firmiter in mandatis quatenus in fabricatione acceptatione et usu dicte monete nullum vobis impedimentum aut contradictionem faciant aut fieri modo aliquo permittant. Quinimo vos uti libere et expedite hac nostra gratia licencia et concessione sinant, usumque et acceptationem dicte monete observent observarique faciant. Renitentesque quoscumque penis realibus et personalibus ad eorum arbitrium imponendis omnino et efficaciter compellant et mulctent. Et demum forma nostre huiusmodi licenti per eos et unumquemque eorum diligenter considerata, eam et omnia et singula in his nostris litteris contenta firmiter teneant et inviolabiter observent et faciant ab aliis inconcusse servari. Nec secus agant si gratiam regiam ac nostram caram habent ac penam nostro arbitrio reservatam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentes fieri mandavimus, comuni locumtenentie nostri sigillo inpendenti munitas. Datas in civitate Barchinone die primo mensis novembris anno a nativitate Domini MCCCCLXIII.

92

1463, 1 de novembre. Barcelona.

Joan de Beaumont, lloctinent a Catalunya del rei Enric, nomena Francesc Comí, argenter de Barcelona, mestre de la seca de Tortosa.

ACA, Cancelleria Reial, Enric IV, *Variorum* 3, f. 23.
CARRERAS CANDI (1905b: doc. X).

Nos Joannes de Beaumont, etc. Quia die presenti et infrascripto concessimus nostro cum privilegio licentiam et facultatem fidelibus regiis nobisque dilectis procuratoribus et Concilio civitatis Dertusensis quos possint in ea ipsa civitate in loco videlicet ac domibus quas elegerint construere siclam et in ea cudere aut cudi facere monetam auream et argenteam in eo ipso privilegio descriptam usque ad sumam librarum barchinonensem viginti milium, per ministros quidem et operarios per eos deputandos preter quem Magistrum sicle quem nobis reservavimus deputandum. Cupientes igitur dicte fabricationi completam operam dare atque illi personam idoneam proficere. Confidentes quidem fide industria legalitate et rei monetarie scientia quibus vos fidelem regium Franciscum Comi argentarium predictum accepimus vos magistrum sicle predictae civitatis Dertuse usque ad completam eius rei operam tenore presentis de certa nostra scientia et cum illis iurisdictionibus potestaibus preeminentiis exercitiis honoribus quoque et oneribus cum quibus Magister sicle huius civitatis Barchinonensis ipsum officium habet et exercet facimus, constituimus et ordinamus. Ita quod dum fabricatio dicte monete duraverit vos et nemo alius sitis magister ipsius sicle: ipsumque officium regatis et exerceatis ad fidelitatem

quidem regiam et ipsius civitatis, diligenter, fideliter atque bene. De quo ante quam regimen et exercituum eius officii subeatis debitum iuramentum prestare teneamini in manibus vicarii ipsius civitatis Dertusensis et quod non permittetis in dicta sicla aliam monetam nec alio modo aut in maiori quantitate fabricari quod in dicto nostro privilegio continetur. Et habeatis et percipiatis id salarium et ea iura et emolumenta que magister sicle huius civitatis Barchinone pro fabricatione consimilis monete habet et habere debet ac licite consuevit...

93

1463, finals.

Joan II aprova l'encunyació de moneda al recinte emmurallat de la Força Vella a Girona, on el capità lleial Pere de Rocabertí resisteix els atacs de les tropes del comte de Pallars,

CARRERAS CANDI (1905b: 576).

94

1463, finals. Sant Feliu de Guíxols.

El diputat i el conseller de Barcelona, representants de les tropes que assetgen Girona, prohibeixen la circulació dels menuts rocabertins a nom de Joan II, sota pena de perdre els béns i la vida.

CARRERAS CANDI (1905b: 576 i 577 i nota 1).

95

1464, 12 de gener.

Joan II dóna instruccions al Comte de Prades per a que s'encunyi moneda d'or, d'argent i menuts a Tarragona, per tal de proveir els soldats de la guarnició de la ciutat i de Tamarit.

CARRERAS CANDI (1905b: doc. VIII).

SANAHUJA (2005b: 196-197, doc. T-1).

Més avant vol, ordena e mana la prefata maiestat, que per lo dit compte sia feta batre moneda, axí d'or com d'argent, e menuts en la ciutat de Tarragona, e que per mills lo batiment fer se puixa e de l'útil que aquell proceyrà se puixa subvenir a la gent d'armes qu'està per guarnició en la dita ciutat, vol e mana la dita maiestat que tots aquells singulars de la dita ciutat e encara de les viles e lochs del Camp de Tarragona, axí ecclesiàstichs com seculars, qui tenen or o argent, sien per lo dit Francesc Pallaràs amprats presten lo més or o argent que puixen, e aquell farà batre en la dita ciutat, e del que proceyrà de aquell subvendrà la gent d'armes qu'està per guarda de la dita ciutat e del castell de Tamarit. E lo argent, or o diners que los dits singulars, axí ecclesiàstichs com

seculars, e encara universitats prestarà, lo dit Francesc Pallarès los prometa restituyr dins lo temps que ab aquells concordar se porà, e aquells o aquelles los consignarà sobre los introys, rendes e drets de la règia cort pertanyents generalment sobre tots e sobre alguns en special, iuxta la potestat al dit Francesc Pallarès per la prefata maiestat atribuïda.

96

1464, 23 de febrer. Girona.

Entre el 18 de novembre de 1463 i el 23 de febrer de 1464 es lliuren 450 ll. 15 s. 2 d. de moneda de rocabertins encunyats a Girona.

ACA, Reial Patrimoni, Llibres de seques, *Seca de Girona*, Vol. 2008.
Inèdit.

97

1464, 29 de febrer. Lleida.

Jaume Mas consta com a mestre de la seca de Lleida.

AML, *Consells particulars*, f. 14.
Inèdit.

98

1464, 8 de març. Vilafranca del Penedès.

Ordre de Pere de Portugal fent saber als seus oficials de la província de l'Empordà que s'ha prohibit la circulació dels diners rocabertins de Girona.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Exercitum 1*, f. 72.
BOTET (1911: doc. LXXII).

En Pere, etc. Als amats e feels nostres tots e qualsevol oficials nostres en la província de Empurdà ofici nostre exercints, axí ecclesiàstichs com seculars, e a totes e qualsevol altres persones en la dita província habitants, als quals les presents pervendran o presentades seran, salut, dilectio, amor e gràcia. Per alguns dignes e bons respectes, los quals no curam a present explicar, havem provehit, axí com ab la present provehim, que alguna manera de moneda fabricada per los de la força vella de Girona no valga e sia prohibida en tota aqueixa província. Per ço, ab tenor de la present vos diem, encarregam, exortam e manam que, per los lochs de la jurisdicció a cascun de vosaltres acomanada en aqueixa província, ab veu de pública crida per los lochs acostumats façau publicar, sots pena a nostre arbitre reservada, que no sia algú de qualsevol ley, stat o condició sia, gos pendre de la dita moneda, ne dar ne vendre cosa alguna per aquella en tota la dita província. E guardau-vos no fésseu lo contrari, ne en la executió de açò sia mesa alguna dilació, si la nostra ira, indignació e pena damunt dita desijau no encórrer, car per molts respectes axí volem se faça.

Data en Vilafrancha a VIII de març mil CCCCLXIII. Rex Petrus. Dominus rex mandavit mihi Roderico Vitali.

99

1464, 27 d'abril. Balaguer.

Joan II nomena Jaume Bou com a mestre de la seca de Girona.

CARRERAS CANDI (1905b: doc. XI).

100

1464, 16 de maig.

Pere de Portugal ordena la fabricació de florins a la seca de Barcelona.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Pecuniae* 1, f. 70.

Citat per: BOTET (1909: 283).

101

1464, 10 d'octubre.

Bernat Sala és nomenat, per Joan II, mestre de la seca de la ciutat de Tarragona.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3558, f. 21 v.

Assenyalat per: BOTET (1909: 282).

102

1464, 28 de desembre.

Joan II autoritza a Pere de Rocabertí a encunyar florins a Girona.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3379, f. 74.

Citat per: BOTET (1909: 289).

103

1465, 2 de gener.

Pere de Portugal dóna instruccions a Joan Andreu i Bernat Gralla per a que tractin amb els consellers de Barcelona sobre la possibilitat d'encunyar rals de plata i fins i tot moneda d'or, més baixa de llei i amb el preu més alt, fora de Barcelona, per tal de subvenir a les necessitats de finançament de la guerra.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Exercitum* 1, f. 169v.
Citat per: BOTET (1909: 284).

104

1465, 27 de febrer. Tarragona.

Joan II ordena que tothom accepti els florins d'or, croats d'argent i diners menuts de billó batuts a la ciutat de Girona amb el seu permís.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3412.
Esmentat per MATEU LLOPIS (1952: 14-15).

105

1465, 25 d'abril.

Ordre de Pere de Portugal per a que s'encunyin a la seca de Barcelona unes noves monedes d'or, anomenades pacífics, de llei de 20 quirats i talla de 68 peces per marc, amb el valor de 18 sous barcelonins.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Curiae* 2, f. 59-60.
BOTET (1911: doc. LXXIII).

106

1465, 30 d'abril.

Pere de Portugal autoritza els seus oficials de l'Empordà per a que es permeti als habitants de Figueres, Peralada i Castelló d'Empúries, per un termini de dos mesos, anar a comerciar a les terres ocupades per l'enemic i desprendre's així dels abundants rocabertins que han quedat en el territori sotmès a Pere de Portugal, i estén aquesta salvaguarda als comerciants de l'altre bàndol per a que vinguin a comerciar cobrant només els diners en rocabertins.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Curiae* 2, f. 56-57.
BOTET (1911: doc. LXXIV).

Nos en Pere, etc. Com nos, per nostre servey principalment, e per benefici, utilitat e repòs de nostres vassalls e súbdits, e per altres dignes respectes nostre animo movents, preceint matura deliberació de nostre Sacre Consell haiam proveit e ordonat les monedes fabricades en la ciutat de Gerona ésser inhibides, e evacuades e prohibit d'ací avant no poder-se córrer en les terres a nos obedients. Per l'evacuació e exauch de les quals faedor ab lo menys desavanç que fer se puga de aquells en poder de qui vuy les dites monedes són, sia expedient ésser fet algun comerç entre los feels e obedients a nos de una part e los desobedients e rebelles de la part altra, entre los quals les dites monedes són stades fabricades e més se córrer, com a causa de aquellas se seguesca gran dan en les gents de

nostre exèrcit principalment, lo que sens licència e permissió nostra fer no·s poria. Per ço, ab tenor de les presents dona'm plenària potestat e facultat, per dos mesos duradora, a vosaltres feels nostres los capitans de les viles de Castelló de Ampúries, de Figueres, e de Peralada, en les quals viles a present la dita moneda més corre, que ab intervenció e consentiment dels cònsols de les dites viles, ço és cascun en sa vila, liberament pugau consentir licència e facultat plenària a aquelles persones de les dites viles que us semblarà, de poder anar ésser e contractar de compra de qualsevol mercaderies e altres coses en les terres e ab les persones a nos desobedients e rebelles, les quals mercaderies, e coses que dels dits rebelles e inobedients compraran, hagen e sien tenguts pagar de la dita moneda, e no de neguna altra, mitjançant jurament en poder vostre prestador. E per semblant, pugau guiar e assegurar e salconduyt atorgar a aquelles persones a nos desobedients que a vosaltres semblarà, per venir a aquexes dites viles, e portar e vendre a aquelles qualsevol mercaderies, e coses, ensemps ab les dites mercaderies adzembles traginers e altres qui aquelles conduiran, les quals mercaderies e coses per lo semblant per los compradors de aquelles de la dita moneda e no de altra se hagen a pagar, a fi que per lo dit mijà sia donada obra al dit exauch de les dites monedes, e per causa de aquelles no·s seguesca més dan e detriment a la cosa pública de les terres a nos obedients, e a les gents principalment de nostre exèrcit, com dit és. Entès, emperò, e declarat, que les dites persones qui per causa del dit exauch faedor de la dita moneda iran als lochs a nos desobedients portar alguna natura de vitualles, armes, artelleria, pólvora, or o argent en vexella o en massa, letres o avisos a nos e a nostre stat nocius, anant o venint, ne altres coses prohibides. Ne és nostra intenció que en los guiatges o salconduits per vosaltres dits capitans per la dita rahó otorgadors e fahedors sia exprimida la causa demunt dita puys en consentir aquells hagen entrevingut los cònsols com dit és, a fi que ab millor cautela e sens notícia dels enemichs les dites coses puxen ésser maneiades e sostenguen son degut efecte. Manant, etc. En testimoni de la qual cosa manam ésser spatxades les presents ab lo nostre segell menor en lo dors segellades. Dates en la vila de Torroella de Montgrí a XXX dies de abril en lo any de la nativitat de nostre senyor mil CCCCLXV. Post datam, a maior cautela volem la nostra present licència dur per dos mesos, del dia de la data de les presents continuament seguidors e no més, segons damunt és dit. Data ut supra. Rex Petrus. Dominus rex mandavit mihi Roderico Vitali.

107

1465, 8 de maig. Lleida

Comptes de la fabricació de rals valencians i sisens d'argent feta per Jaume Mas, mestre de la seca de Lleida, per ordre del rei Joan II.

ARV, Mestre Racional, Tesoreria de Luís Sánchez, 1465, lligall Vari [segons Mateu Llopis], f. 2v-3v i 9r-9v.

MATEU LLOPIS (1948: docs. 1, 2 i 3).

Despeses fechas en el obrar de la plata reales de Mallorca del senyor rey, por mi Luys Sánchez, en Leyda, donde stuve XII dia, es a saber de XXVI abril MCCCXV fasta VIII de mayo del dito anyo.

Primo a Matheu Bretón, maestro de fazer cunyos, para carbón e para fazer ditos cunyos: VIII s.

Item per I onza de borraç: III s.

Item por VII libras III onzas venus, a razón de X dineros libra, valen: VI s.

Item por I cántaro de vinagre: I s.

Item por unas tenaças para el fuego: III s.

Item por traer una enclusa del puent a la casa de la seca: VI d.

Item por una carga y media de carbón a razón de VIII s.: XII s.

Item por media onza de salormoniach, VII d., e por I onza caparros e I d. de tártar e II de çufre, todo VII d., de todo: I s. II d.

Item por una caçuela de tierra, VII d., e I librell e otra caçuela para emblanquir, todo III s. VII d.

Item unas piedras fechas moldes para buydar la plata de picarlas: XIII s.

Item por I caçuela, I sueldo, e media libra clavos, VI d. todo: i s. VI d.

Item por II caxas para encunyar: VIII s.

Item por fazer III pares de cunyos, digo a forjar, di a mestre Giner, ferrero, XI s., e por fazer unos moldes de fierro para buydar plata fondida, XIII s. VI d., todo: XXIII s. VI d.

Item por I onza argent de cendra limado di a mestre Pedro, argentero: XV s.

Item por ciertas medicinas tomó Salavert de casa de hun speciero para enblanquir: XXVIII s. III d.

Item por fazer II pares de cunyos a Matheu Bretón, unos de sisens, otros de reales, por forjar e entretallar, por todo: XXVII s.

Item doní a en Francí, argenter, per fer II parells de cunys de Reals e II parells de cunys de sisens, digo entretallar: XX s.

Item per una atzempla para traer los dineros de Leyda, cunyos e otras cosas a Tárrega: VI s.

Item por II onzas argent soflamat, III s., e por VII onzas de vedriol romaní, III s. VI d., lo qual todo me envió mestre Johan de Ribesaltes, he pagado a Francí Pontes, speciero: VIII s.

Item me envió el dicho mestre Johan VI onzas arcénich, lo qual he pagado a Francí Pontes, mayor, VI s.

Item por manos del maestro, obreros e minvas, a razón de XVI s. marco pagado por XXII marcos: CCCIII s.

Item por la despesa de Salavert, el qual envió el senyor rey con una cavalgadura, el qual vino para obrar dito argent e mandó el senyor rey se le fiziese la despesa que estuvo de XXVIII fasta VI de mayo; són VII dias a razón de III s.: XXVIII s. E por la despesa de Johan Junques enviado por el dito senyor rey para dita fazienda e vino primero mayo e estuvo fasta VIII del dito con hun moço, a razón de III s. són : XXXII s. Todo: LX s.

Suma universal de todo DCXI s. VII d.

...

Aquests són los reals mallorquins desfeyts en Leyda per manament del senyor rey, dels quals s'a fet reals valencians e sisens per mestre Jaume Mas, mestre de la seca de Leyda.

Deu lo sobredit mestre Jaume Mas, que a XXVIII abril mil CCCCLXV li doní CCLXXXIII reals mallorquins, que pesaren IIII marchs, en los quals s'i meté dos marchs de liga, que són tots vi marchs que fos tot reté en riells: V marchs, VII onzes, XII argenços.

Item dit jorn li doní DLXV reals mallorquins, pesaren viii marchs meté-s'i IIII marchs de liga, que són tots XII marchs que fos tot reté en riells XI marchs VII onzes.

Item doní li doní CXXXXII reals e mig mallorquins pesaren II marchs, meté- s'i I march de liga que és tot III marchs, que fos tot reté en riells II marchs VII onzes X argenços.

Item a v de maig li doní XXXX reals mallorquins pesaren III onzes VIII argenços, meté-s'i de liga II onzes III argenços, és tot VI onzes XII argenços, que fos tot reté en riells VI onzes VI argenços.

Item a vii del dit mes li doní IIII reals mallorquins pesaren VI onzes, meté-s'i de liga III onzes, és tot VIII omzes que fos tot reté en riells I march XIII argenços.

Suma de reals: I mill LXXXIII reals e mig.

Suma de marchs: XXII marchs V onzes VIII argenços.

És li degut que lo primer de maig me donà en sisens e reals valencians VIII marchs V onzes XIII argenços que foren en moneda: mil XX sols.

Item a v del dit mes me donà en sisens e reals valencians VIII marchs VII onzes XIII argenços que foren en moneda: mil XXXV sous VI diners.

Item a VII del dit mes me donà en sisens II marchs III onzes XIII argenços que foren en moneda: CCCX sols.

Item dit jorn me donà en sisens I marchs II onzes VII argenços que foren en moneda: CXXX sols.

Item a VIII del dit me donà en sisens I marchs e en tres riellets chiquets I onza VIII argenços que són el I march en moneda: CXX sols.

Suma de diners: II mil DCXV sols VI diners.

Suma de marchs: XXII marchs onzes VIII argenços.

...

Despeses fetes en lo obrar dels sisens e reals fets en Leyda.

Primo, doní a mestre Jaume Mas, per obrar XXII marchs V onzes VIII argenços, de sos treballs e de los obrers e de minves, a raó de XVI sous lo march, pagat per XXII march: CCCLII sous.

Item, per diverses despeses fetes en dit obrar, segons se mostra per menut: CCLVIII sous VII diners.

Suma de despeses: DCXI sous VII.

108

1465, 14 de maig. Cervera.

El Consell de Cervera acorda escriure a diverses persones, amb la finalitat de fer venir a la vila un fabricant de moneda, i encomana els paers i prohoms que, mentrestant i en cas de trobar una persona hàbil, en facin fabricar.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1465, f. 36.

LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 2).

109

1465, 17 de maig. Barcelona.

Acte notarial de la fabricació de la toca dels pacífics que s'han de començar a batre a la seca reial de Barcelona.

ACA, Mestre Racional, vol. 1465, paper solt.

SANAHUJA (2000b: doc. 1).

Del batiment del pacífich.

Divendres a XVII del mes de maig del any de la nativitat de Nostre Senyor mil CCCCLXV, lo honrat en Rafael Moliner, mestre de la secca reyal de Barcelona, havent special càrrech e stret manament del senyor rey que degué batre en la dita secca certa moneda, la qual volia lo dit senyor que novament se batés a ley de XX quirats, e fos de la forma, efigia e sculptura an pintada _____ apellada _____ de la qual en lo march de Barcelona hagués haver LXVIII peces de la dita moneda, e no més ni menys, segons que n la carta edictal, e de manament signada de mà del dit senyor e ab son segell en pendent segellada dada en la vila de Torroella de Mongri a ____ del mes de _____ del any damunt dit mil CCCCLXV, pus largament és contengut, per enseguir lo dit Mestre e complir lo manament del dit senyor lo die dessús expressat en la casa de la dita secca, convocats e presents lo magnífich mossèn Francesc Desvall, cavaller Mestre Racional de la Cort del dit Senyor, e en Pere Banyuls, lochtinent en lo dit offici de Mestre Racional, e los honrats en Joan Oliba, mercader, e Berenguer Palau, argenter, guardes reyal ordenats en la dita secca, e en Pere Pasqual, nostre lochtinent de scrivà reyal sive de la balança de la dita secca; lo dit mestre de la secca per fer la tocha que era necessària per rahó dels batiments faedors de la dita moneda, ço és a ley de XX quirats, pres d'or fi e pur qui era a XXIII quirats, [un] pes de X diners qui foren pesats per lo dit Berenguer Palau en una balança molt prima e fina qui stava dins un tabernacle de fusta, e après a part foren pesats II diners de liga en la qual havia entrat de XII parts VIII d'argent e III de coure. E més avant a part foren pesats ab la matexa balança II grans I dezè de gra de la dita liga e sosteniment, en presencia del dit Mestre Racional e altres dessus nomenats qui attentament miraven en los actes, [i] foren per lo dit Berenguer Palau ab una tenalleta mesos dins un cresol de terra petit, e no divertint a altres actes per lo dit Berenguer Palau anant davant tots los dessus dits fou portat lo dit cresol ab los dits metalls del taulell del Mestre on era stat fet tot lo que dit és tro a la fusina e aquí fou posat en lo foch ja preparat per en Bertomeu M., argenter e fonedor de la secca. E après que fou fus, ab una tanalla longa lo dit fonedor tragué lo dit cresol e buydà aquell en una pedra riellera que sta après del fogó, e axí fou fet riell del dit or ab liga, lo qual riell com fou refredat pres lo dit Berenguer Palau e anant davant lo dit Mestre Racional e altres dessus dits fou portat al damunt dit taulell e aquí per los damunt dits guardes fou tocat lo dit riell en una pedra de toch qui és en la dita secca e fou cotejat ab lo toch de certa tocha de XX quirats la qual era stada portada aquí per la dita rahó, ab la qual pedra se aportaren los dits guardes al un cantó del pati de la dita casa de la secca, segons és costum e pràctica dels dits guardes, e ben regordades e entregordades les toques los dits Mestre Racional e lochtinent se acostaren a ells demanant-los com se trobarien, e los dits guardes respongueren que lo riell novemant fet era bé a la rahó e ley de XX quirats e axí pregue als dits Mestre Racional e lochtinent star en veritat maiorment que per los dits guardes los fou donada rahó sufficient a les dubitacions que ls occorrien. Fou donchs aquí matex trencat del dit riell I troç qui pesat en la damunt dita balança fou VI diners II grans mig lo qual troç lo Mestre de la secca liurà presents e veents tots los dessus nomenats als dits Joan Oliba e Berenguer Palau, guardes, conservador per ells en la caxa que tenen en la casa de la secca, on stà conservada la tocha dels florins d'Aragó e acostumen e deven star e éser conservades totes altres toques d'or.

Los quals actes damunt a orde expressats segons que foren successivament feta a eterna memòria lo dit Mestre Racional manà fossen en son offici costumats. E axí és stada feta per lo dit lochtinent la present costumació e scriptura. E lo dit P. Pasqual, scrivà de la balança, ne deu haver feta en sos libres de la secca larga e bastant menció com se pertany.

110

1465, 28 de maig. Cervera.

El Consell de Cervera es fa ressò de la llicència aconseguida per part de Pere de Portugal per fer moneda i acorda fabricar-ne de bona llei, com la de Barcelona, i nomena els mestres Lluís Serena i Antoni Meià mestres de la seca.

ACSG, Fons municipal, *Llibre de Consells*, 1465, f. 36v i s.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 3).

111

1465, 17 de juny. Barcelona.

El Consell de Cent barceloní acorda enviar una embaixada al rei, que vol fer una nova emissió de moneda d'or.

Dietari (II, 459).

112

1465, 22 de juny. Cervera.

El Consell de Cervera nomena Berenguer Miquel substitut del mestre Antoni Meià i acorda disposar de l'argent de les esglésies per a l'encunyació.

ACSG, Fons municipal, *Llibre de Consells*, 1465, f. 37v i s.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 4).

113

1465, 29 de juny. Tàrraga

Comptes de la fabricació de sisens d'argent feta a la seca de Tàrraga, per ordre del rei Joan II, sota la direcció de Francí Ferrer i Miquel del Villar.

ARV, Mestre Racional, Tresoreria de Luís Sánchez, 1465, lligall Vari [segons Felip Mateu Llopis], f. 4v-7v. i 10v-11v.
MATEU LLOPIS (1948: docs. 4, 5 i 6).

Aquests són los reals mallorquins desfets en Tàrraga per manament del senyor rey, dels quals s'a fet sisens, per Francí Ferrer e Miquel del Villar. Deu Francí Ferrer, que a XV de maig mil CCCCLXV li doní CCCLIII reals e mig, pesaren v marchs, mete-s'i altres v marchs de liga, que-s tot X marchs, reté tot, fos en riells, VIII marchs VI onzes VIII argenços.

Item, dit jorn li doní los III rielllets que-m restaren de Leyda que-s I onza VIII argenços.

Item, a XX del dit li doní DCCXV reals e mig pesaren X marchs I onza VIII argenços, mete-s'i altre tant de liga, que·s tot XX marchs III onzas, reté fos en riells XX marchs.

Item, a XXX del dit li doní DCCXXII reals e mig, pesaren X marchs I onza VIII argenços, mete-s'i altre tant de liga, que·s tot xx marchs III onzes, reté fos en riells, XX marchs.

Item, a VIII de juny del dit any li doní DCCXXIII reals e mig, pesaren X marchs I onza II argenços, mete-s'i altre tant de liga, que·s tot XX marchs II onzes III argenços, reté fos en riells, XX marchs.

Item, a XVIII del dit li doní DCCXXVI reals e mig, pesaren X marchs i onza VIII argenços, mete-s'i altre tant de liga, que·s tot XX marchs III onzes, reté fos en riells, XX marchs.

Suma de reals: III milia CCXXXXIII reals e mig.

Suma de marchs: LXXXX marchs.

És-li degut que a XX de maig me donà VIII marchs III onzes XI argenços, que foren en dinés mil CCLXXX VIII sous.

Item a XXVI del dit me donà VIII marchs III onzes VIII argenços que foren en dinés mil CL sous.

Item a XXVIII del dit me donà VII marchs III onzes VIII argenços que foren en diners mil II sous VI diners.

Item, dit jorn me donà III marchs III onzes v argenços que foren en dinés DCXXXVII sous vi diners.

Item, a VII de juny me donà XI marchs III onzes que foren en dinés mil DCIII sous.

Item, a VIII del dit me donà VIII marchs que foren en dinés mil CVI sous.

Item, a XVII del dit me donà V marchs VI onzes que foren en dinés DCCL sous.

Item, a XVIII del dit me donà VI marchs VI onzes que foren en dinés DCCCLXXXVIII sous.

Item, a XVIII del dit me donà VI marchs VII onzes que foren en dinés mil CCXXII sous VI diners.

Item, a XXVIII del dit me donà II marchs III onzes que foren en dinés CCCXXI sous.

Suma de diners: XI milia DCCCLXXXVIII sous VI diners.

Suma de marchs: LXXXVIII marchs III onzes.

De lo dit Francí Ferrer per mudament de compte, LXXXX marchs.

Item, a XXVIII de juny li doní DCCCCXXXVIII reals e mig, pesaren XIII marchs II onzes, meté-s'i altre tant de liga, que·s tot XXVI marchs III onzes reté fos en riells XXVI marchs.

Item, a III de juliol li doní DLXXVIII reals e mig, pesaren VIII marchs VIII argenços meté-s'i altre tant de liga, que·s tot xvi marchs i onza, reté fos en riells XVI marchs.

Item, a VIII del dit li doní mil LXXXVI reals e mig, pesaren XV marchs I onza V argenços i quart, meté-s'i altre tant de liga que·s tot XXX marchs ii onzes X argenços e mig, reté fos en riells XXX marchs.

Item, a XVII del dit li doní DXXXIII reals, pesaren VII marchs III onzes, meté-s'i altre tant de liga, que·s tot XV marchs, reté fos en riells XV marchs.

Item, a XX del dit li doní mil CXXXVIII reals e mig, pesaren XVI marchs meté-s'i altre tant de liga, que·s tot XXXII marchs, reté fos en riells XXXII marchs.

Suma de reals: III mil CCLXXXVIII reals.

Suma de marchs: CCVIII marchs.

És-li degut per mudament de l'altre compte: LXXXVIII marchs III onzes.

Item, a III de juliol me donà IIII marchs IIII onzes que foren en dinés: DCIII sous.
Item, a V del dit mes donà X marchs IIII onzes que foren en diners: I mil CCCIII sous

VI.

Item, a VI del dit me donà XI marchs que foren en dinés: I mil CCCLXXIII sous.
Item, a XI del dit me donà vii marchs que foren en dinés: DCCCCXXXV sous.
Item, a XII del dit me donà VIII marchs que foren en dinés: mil CCXXVII sous.
Item, a XIII del dit me donà IIII marchs IIII onzes, que foren en dinés: DCIII sous.
Item, a XV del dit me donà V marchs que foren en dinés: DCLXX sous.
Item, a XVI del dit me donà VIII marchs que foren en dinés: I mil LXVI sous.
Item, a XVII del dit me donà XI marchs IIII onzes que foren en dinés: I mil DLXXXI

sous.

Item, a XX del dit me donà XIII que foren en dinés: I mil dccccxv sous VI,
Item, a XXVI del dit me donà VIII marchs IIII onzes que foren en dinés: I mil CLI

sous.

Item, a XXVII del dit me donà XXIII marchs IIII onzes que foren en dinés: III mil CCCXXIII sous VI.

Item, a XXVIII del dit me donà II marchs V onzes que foren en dinés: CCCXXXV sous

VI.

Suma de dinés: XVI mil CCCLXXXVIII sous.

Suma de marchs: CCVIII marchs.

Deu Miquel delVillar que a XXVIII de juliol li doní DCCCLVIII reals pesaren XII marchs x argenços, meté-s'i altre tant de liga, que·s tot XXIII marchs i onza IIII argenços reté fos en riells XXIII marchs.

Item a vi d'agost li doní II mil reals, pesaren XXVIII marchs i onza VIII argenços meté-s'i altre tant de liga que·s tot LVI marchs III onzes, reté fos en Riells LVI marchs.

Item a XVII de agost li doní dues rajoles d'argent, pesaren XVII marchs IIII onzes XII argenços meté-s'i altre tant de liga que·s tot XXXV marchs i onza VIII argenços, reté fos en riells XXXV marchs.

Suma de reals: II mil DCCCLX reals.

Suma de marchs: CXV marchs.

És-li degut que lo primer de agost me donà V marchs que foren en dinés: DCCXI sous.

Item, a III del dit me donà VI marchs que foren en dinés: DCCCXXXVIII sous VI.

Item, a IIII e a V del dit me donà VIII marchs III onzes que foren en diners: I mil CCCVIII sous.

Item, a VIII del dit me donà XII marchs que foren en dinés: mil DCII sous VI.

Item, a X del dit me donà XII marchs que foren en dinés: I mil DCXXXVIII sous.

Item, a XII del dit me donà IIII marchs que foren en dinés: DCIII sous.

Item, a XIII del dit me donà X marchs que foren en en dinés: I mil CCCLXXX sous VI.

Item, a XVII del dit me donà XX marchs III onzes que foren en dinés: II mil DCCLXX sous.

Item, a XXII del dit me donà XVI marchs que foren en diners: II mil CCXXXVIII sous

VI.

Item, a XXIII del dit me donà XX marchs I onza que foren en dinés: II mil DCCIII

sous.

Suma de diners: XV mil DCCCXV sous.

Suma de marchs: CXV marchs.

...

Despesas fechas en la seca de Tàrrega.

Primo pagué a-n Ripoll por I fornal fizo en la seca en que stuvo III jornals VIII s., por otro fornal en que stuvo III jornales: XII s.

Item por la fusta se depuso en dichas fornales con las caxas d-encunyar: VIII s.

Item, por I libra azero para fazer cunyos, di a Juseff Veses: I s. III d.

Item, por I libra II onzas azero para fazer cunyos: I s. II d.

Item, por XII libras VI onzas azero para fazer cunyos a la viuda Ribera, de Leyda: XII s. VI d.

Item, por I cuerda aportó para tener los cunyos de encunyar pagué a Miguel Vell: I s. III d.

Item, por VII libras y media azero que traxo de Leyda Gaspar Vidal para fazer la riellera e los cunyos: VII s. VI d.

Item, pagué por VIII libras venus: X s.

Item, por otras X libras venus: X s.

Item, pagué a Pere Tudela por XVI libras y media, a XXVIII mayo: XVI s. VI d.

Item, a XXVIII de junio pagué a los pupillos d-en Falch por VII libras venus: VII s.

Item, dito dia pagué a-n Pellicer de Tàrrega por III libras e media: III s. VI d.

Item, a XXVI del dicho di a hun corredor de Tàrrega por XVI libras venus: XVI s.

Item, por XIII libras venus merque d-en Sirerols de Tàrrega a razón de xvi dineros libra: XVII s. III d.

Item, a XXVIII del dicho pagué a Gaspar Vidal por XIII libras venus a razón de I s. III d.: XVII s. III d.

Item, a XII de juliol compré de Ysach Jacob por XXXXII libras venus a razón de i sueldo II dineros: XXXVIII s.

Item, al dicho Ysach por XII libras venus, a razón de I s. II d.: XIII s.

Item, a XXVI de juliol di a Miquel Colmella, para loguer de I correu que envié a Çaragoça para traer cresols que stuvo X días que a razón de I s. VI d. por día: XV s.

Item, por i correu envié a Çaragoça en II dias para que vinessen los monederos de Navarra, que era avisado stavan hay: XX s.

Item, per XX libras de liga compré a XIII de agosto, de Ysach Corredor, jodio, a razón de I s. II d.: XXIII s. VI d.

Item, per II perols per a emblanquir que fiu fer en Tarragona costaren: XXVII sous.

Item, per les mans del mestre e obrers e minves, pagat per CCCXXIII marchs, los CCVIII a raó de XVIII sous e los CXV a raó de XIII sous, que munta tot: V milia CCCLXXII sous.

Suman todas las despesas de Tàrrega: V milia DCLXX s.

Suman todas las despesas de Leyda: DCXI s. VI d.

Suma universal de todo: VI milia CCLXXXI s. VI d.

...

Despeses fetes en lo obrar dels sisens de Tàrrega.

Primo doní a Francí Ferrer, per ses mans e dels obrers e minves de CCVIII marchs a raó XVIII sous per march: III milia DCCLXII sous. E a Miquel Villar, per cent e XV marchs a raó de XIII sous lo march: mil DCX sous. És tot: V mil CCCLXXII sous.

Item, per la liga e altres despeses fetes, segons se mostra per menut: CCLXXXVIII sous.

Suma de despeses: V mil DCLXX sous.

1465, (29 de juny). Tàrrrega

Balanç dels comptes de la fabricació de sisens d'argent i de rals valencians feta a les seques de Lleida i Tàrrrega, per ordre del rei Joan II.

ARV, Mestre Racional, Tresoreria de Luís Sánchez, 1465, lligall Vari [segons Felip Mateu Llopis], f. 7v.

MATEU LLOPIS (1948: doc. 7).

Són los reals obrats en Leyda:	I mil LXXXIII reals e mig
Són los reals obrats en Tàrrrega:	<u>X mil CCCLXXXI reals e mig</u>
Suma de reals:	XI mil CCCLXXV reals
Són los marchs obrats en Leyda:	XXII marchs V onzes VIII argenços
Són los marchs obrats en Tàrrrega:	<u>CCCXIII marchs</u>
Suma de marchs:	CCCXXXVI marchs V onzes VIII argenços
Són los dinés proceyts de Leyda:	II mil DCXV sous VI
Són los dinés proceyts de Tàrrrega:	<u>XXXXVIII mil CCI sous VI</u>
Suma de dinés:	XXXXVI mil DCCCXVII sous
Són les despeses fetes en Leyda:	DCXI sous VII
Són les despeses fetes en Tàrrrega:	<u>V mil DCLXX sous</u>
Suma de despeses:	VI mil CCLXXXI sous VII (diners)

Resta net que he ha de fer entrada en mon llibre, segons se mostra, XXXX mil DXXXV sous V.

1465, juliol. Barcelona.

Lluís Setantí, tresorer del rei Pere de portugal, reconeix haver rebut 2.959 croats i 1 sou de Rafael Moliner, mestre de la seca de Barcelona, fabricats a partir d'una quantitat d'argent que li havia lliurat a tal efecte.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Tresoreria del rei*, v. 430, f. 23.
Inèdit.

1465, 16 d'octubre. Tàrrrega.

El Consell de Tàrrrega, assabentats que a Lleida i Balaguer no s'accepten els sisens, i conscients del dany que suposaria que els subministradors de queviures es neguessin a portar les vitualles per no haver d'acceptar aquestes monedes, acorden demanar al rei i a la reina que forçin l'obligatorietat d'acceptar els sisens d'argent.

ACUR, Fons municipal de Tàrraga, *Llibre de Consells*, 1463-70, f. 56.
LLOBET PORTELLA (1975: 74-75).

Fonch proposat per los honorables senyors de pahers, com se té saber dels sisens, los quals s'ich havien fets e feren a Leyda⁶⁴⁷ e aquells lo senyor rey haie manat se prenguen per totes e qualsevol persones. E com ara s'i n'ich facen, es tròpien ésser falsos e talls que les gents no·ls vullen pendre. E com per aquells falsos sien vuy rebugats e rehebegen pendre los bons o aquells que ere acostumat de pendre. E per causa dels dits falsos sisens les gents qui acostumaven portar vituales en la vila de Tàrragua reüsen portar dites vituales en gran dan, periudici, destrucció de la dita Universitat. E més encara que en Leyda, en Balaguer ni en altres parts no vullen pendre los dits sisens, tenint-se per dit sien falsos. Perquè és necessari per utilitat de la dita Universitat provehir en les dites coses ab lo senyor rey e senyora reyna, que los dits bons sisens face pendre a tots los lochs, viles e ciutats a sa senyoria obedients. En altra manera que en aquesta vila romandrie los dits sisens, així bons com mals, e la moneda que aia dins exirie com sie sentit que haien portats gran nombre de sients percanbiar ab moneda d'or, que y sie prest provehit.

Hon fonch acordat e deslberat per los tots desús nomenats que per utilitat de la dita Universitat e singulars de aquella e per que la dita vila sia avitualada axí com ere acostumat, que sien elegides una persona o dues que prestament vagen a la magestat del senyor rey e senyora reyna, per los dits senyors de pahers, oferint e prometent-los aquell salari que ab ell o ab ells concordar se poran, cerquant lo útil de la Universitat. E que aquells haien càrrech de anar a la dita magestat e splicar en aquella totes les dites coses, suplicant a sa senyoria en les dites coses vulle provehir si desige lo ben avenir e utilitat de aquesta Universitat. E los plàcie obtenir provisions tals que sien e facen a les dites coses per utilitat de la vila desús dita. E que los lochs de sa obediència, los sisens qui són acostumats de pendre.

117

1465, 19 d'octubre. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell es fa ressò que la moneda menuda no és acceptada per la població.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 290.
SANAHUJA (2010a: doc. 1).

En lo quall Consell fonch proposat que la moneda menuda negú no le voll penra, si trauran altre provesió o s'es trametrà altre misatger.

118

1465, 23 de desembre. Cervera.

El Consell de Cervera nomena una comissió de diverses persones amb la finalitat de resoldre el problema ocasionat pels sisens de baixa lliga que circulen i proposa

---

⁶⁴⁷ Leyda, ratllat.

recollir-los tots per fondre'ls i encunyar rals i mitjos rals amb el metall, restituir-los després a pes.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1465, f. 95v.
LLOBET PORTELLA (1994b : doc. 5).

119

1465. Cervera.

El clavari de la universitat de Cervera justifica el pagament d'1 lliura 3 sous fet a Bernat Guillem, ferrer, pels encunys de fer moneda.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Clavaria*, 1465, f. 87v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 6).

120

1466, 22 de gener i 11 de febrer. Cervera.

El Consell de Cervera acorda atendre la petició formulada per Antoni Comalada, encarregat de reconèixer els sisens, el qual demana un estipendi pel seu treball.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1466, f. 22 i 31.
LLOBET PORTELLA (1994b: docs. 7 i 8).

121

1466, 10 de febrer.

Pere de Portugal ordena la fabricació de múltiples de pacífic.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Curiae* 2, f. 188v.
BOTET (1911: doc. LXXV).

122

1466, 3 de març.

El rei Pere de Portugal autoritza als consellers de Berga a batre fins a 3.000 lliures de rals i sisens, amb el pes i aleació dels rals i sisens de Barcelona, amb la prevenció que ho facin amb el màxim secret possible.

ACA, Cancelleria Reial, Pere de Portugal, *Curiae* 2, f. 192v.
BOTET (1911: doc. LXXVI).

Lo rey. Consellers de la vila de Berga, feels nostres. Oyt havem lo feel nostre en Raphael Noguier, de aquexa vila, en lo que per part de aquella nos ha volgut dir, e en tot lo occorrent e necessari li havem respost, e manades spatchar les provisions oportunes per lo benefici e conservació de la dita vila, segons per ell vos serà referit. Responent-vos a la licència e facultat de batre moneda, vos diem: que per la virtut e fidelitat vostra, e que mils haiau forma de poder, provehir e vituallar aquella, e atendre a la indemnitat e benefici universal dels habitants e poblats hoc e a la conservació de la vila demunt dita en tant nostre servey, som contents ens plau pugau liberament, e sens incorriment de alguna pena, fer cudir e batre en la dita vila tants reals e sisens que prenguen suma de tres mil liures, los quals façau del pes e liga dels reals e sisens que en la nostra secca de Barchinona se fabriquen e baten, e ateneu per dignes respectes se faça lo pus càutament e secreta que-s porà per a evitar alguns inconvenients qui obviar-vos porien.

Dada en la ciutat de Vich, a tres dies de març mil CCCCLXVI. Rex Petrus. Als feels nostres los consellers de la nostra vila de Berga. Rodericus Vitale prothonotarius.

123

1466, 13 de març. Reus.

El Consell de Reus acorda fondre tots els sisens falsos que té la vila per tal de fer-ne una corona per a la Mare de Déu.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes*, 1444-1466.
SANAHUJA (2005b: 81, doc. 1).

La preposició feta en lo dit Consel per los senyors de jurats fonch sobre... dels sisens falsos que té la vila.

Sobre les quals coses deliberà lo dit Consel: primo, sobre los sisens falsos, vol lo dit Consel que a lahor de la Verge Maria de aquels dits sisens sie feta una corona a la Verge Maria.

124

1466, 27 de maig. Amposta.

Joan II contracta amb Jordi Llobet, mestre general de totes les seques del Principat, la fabricació a Tarragona, Montblanc o Lleida, d'enrics i alfonsins castellans de llei de 23 quirats i talla de 50 peces el marc, que s'haurien d'acceptar a raó de 27 sous la peça; florins de 16 o 17 quirats i talla de 68 peces el marc, similars de talla, lletres i empremta als de València; rals de València de llei d'11 diners i talla de 82 peces el marc, amb les mateixes empremtes; i i mitjos rals rals de Barcelona de la mateixa talla i llei de 10 diners.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3447, f. 149v.
BOTET (1911: doc. LXXVII).

Capítols fets, fermats e concordats entre la sacra maiestat del senyor rey, de una part, e en Jordi Lobet, mestre general seu de les seques de Cathalunya, de la part altra, sobre la moneda d'or e d'argent que lo dit senyor vol fer batre al dit Lobet en Tarragona, o

Montblanch, o a Leyda o allà hon a sa magestat plaurà. Primerament és concordat lo dit mestre bata o faça batre en los lochs damunt dits, o en altres que lo dit senyor rey volrrà, anrichs o alfonsins de la talla e pes que vuy fan batre en Castella los reys don Enrich e don Alfonso, ço és que en lo march ne entren cinquanta e una peça, e de ley de XXIII quirats, ab que lo dit senyor rey li dóna hun quart de quirat de remedi o gràcia. Item és concordat, que per cascun march d'or fi que Luys de Sant Àngel de Çaragoça aportarà a batre a la cequa, lo dit mestre haja a donar cinquanta-e-quatre lliures e dos lliures de avantaia, que són cinquanta-e-sis lliures, en moneda de anriques o alfonsins, comptant aquells a XXVII sous, e de aquell or, fahent-ne lo dit mestre anrichs o alfonsins damunt dits, haia a donar per cascun march de or fi onze lliures sis sous, dels quals s'an a pagar totes les despeses e messions de la ceca e los oficials, en axí que restaran netes al senyor rey concordat, que si lo dit Sant Àngel muntava lo march de l'or fi a més de les dites cinquanta-sis lliures, que en aquel cas lo dit maestre no sie tengut de pagar al senyor rey les onze lliures sis sous, sinó que si manca una lliura o més per march, que aquella o aquelles haia a levar o menyscomptar lo dit maestre de les onze lliures sis sous, e totes les despeses, axí com damunt és dit. Item és concordat que lo dit senyor rey faça batre en los lochs damunt dits, o en qualsevol de aquells, florins d'or de ley de setze quirats, o de setze quirats e mig fins en XVII quirats, e de talla de sexanta e huyt peces al march, ab hun quart de quirats de remedi, e que los florins pusca fer semblants e de la talla, lletres e emprentes dels de València. Item és concordat, que si algun mercader o qualsevulla altra persona portava o metia or a la cequa, que aquelles tal hàian a pagar al senyor rey per cascun march d'or fi sis sous. Item és concordat, que lo dit senyor don de minves per cascun centenar de marchs de moneda d'or, sinch onces d'or fi; les quals són per minves de fonir, obrar, monedar e emblanquir. Item, que si fa cent ducats enrichs del pes e ley que vuy se fan, encara que las allias sus lo coure per ço que·s mostren pus alts de ley e haien cossa que aquells lo dit mestre puixa fer pagant los sis sous per march de or fi. Item és concordat, que lo dit mestre bata o faça batre reals de València, de talla de vuytanta-e-dos peces al march, e de la ley de onze diners, ab dos grans de gràcia, e que les letres diguen axí com huy diuen, e que haia mig real de fort a feble. Item és concordat, que bata o faça batre reals de Barchinona, de talla de huytanta-dos peces al march, e de ley de deu diners, ab dos grans de gràcia, e de fort a feble mija peça per march. Item, que axí mateix puxa batre mig reals a la ley e talla que batrà los reals damunt dits. Item és concordat, que la dita maiestat donarà al dit maestre de minves per cascun cent de marchs de reals e mi reals, set onces de argent fi; ço és per minves de fondre e obrar, monedar e blanquir. Item és concordat, que si algun mercader o qualsevulla altra persona volrà metre argent a la cequa fahent-ne reals, que aquells tals haien a pagar per cascun march de fi, per lo dret del senyor rey, tres sous. Item és concordat que tot mercader o qualsevulla altra persona qui portarà or o argent o billó en la ceca, que aquells tals lo dit senyor los guia, e los ha per guiats anant e venint e hun mes après; e açò per que ab mills voluntat hi porten lo or e argent. Los quals dits capítols, e totes e sengles coses en aquells contengudes, la dita majestat del senyor rey atorga e ferma e promés, en sa bona fe e paraula real, aquells e aquelles servir e fer servir, quant a sa Serenitat s'esguarda, juxta sèrie e tenor de aquellas; e lo dit Jordi Lobet, axí mateix, acceptant les dites coses per la prefata majestat atorgades e ab ell fermades, atorga e ferma aquelles, e promés tenir e servir aquelles, tant quant a ell s'esguarda, sots obligació de sa persona e béns haüts e per haver honsevulla sien. Les quals coses foren fetes, atorgades e fermades per la dita Majestat e per lo dit Maestre, en lo camp real contra lo castell de Amposta, a XXVII dies del mes de maig, en l'any de lanativitat de nostre Senyor mil cccclxvi. Testimonis foren, a les sobredites coses presents, los magnífichs Joan Navarro, secretari de la dita Majestat, e Pedro de Leon, cambrer de aquella. E yo Joan de Coloma, de la dita Maiestat secretari e per auctoritat de aquella per tot son domini e terra notari públich, a les dites coses present

fuy, e aquelles de manament del dit senyor rey per altri scriure fiu, e en testimoni de veritat ab mon acostumat signe la signí.

125

1466, 25 de juny. Barcelona

Crida del mostassaf de Barcelona permetent donar fins a un 8 per cent de prima "en haver comptants" als depòsits de la Taula de Canvi, durant un període limitat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1463-71; *Registre de deliberacions*, 1465-1467, f. 95-96.

Esmentat per CARRERA PUJAL (1947: 55).

126

1466, 15 de juliol. Tortosa.

Joan II concedeix a la ciutat de Tortosa el poder conservar el privilegi de batre moneda i el manteniment en circulació dels sisens fabricats fins el moment.

Assenyalat per CARRERAS CANDI (1905b: 600) i per BOTET (1909: 293-294).

127

1467, 11 de febrer. Barcelona.

Crida del mostassaf de Barcelona revocant les crides anteriors sobre l'avantatge de les monedes.

AHCB, Consell de Cent. *Registre d'ordinacions*, 1463-71.
Inèdit.

128

1467, 24 de març.

Ordre de Joan II disposant que els menuts gironins o rocabertins es prenguin a raó de dos per un diner, en lloc de tres per dos diners com fins ara.

Assenyalat per CARRERAS CANDI (1905b: 600) i BOTET (1909: 294).

1467, 27 de març. Reus.

Els jurats de Reus acorden contramarcjar els senyals autèntics que corren per la vila per a distingir-los dels falsos.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes*, 1444-1466.
SANAHUJA (2005b: 81, doc. 2).

Més fonch proposat lo sobre los senyals que corren en la vila, com s'en troben molts de falsos, quina provisió se deu fer.

Item quant als senyals de la vila, es tal abús en que som, vol lo consell que los bons sien contrasenyals e los falsos tallats... E foren elets per veure e contrasenyalar Pere Bellvey, Joan Gilabert, Cosme Mercer e Joan Bruch, e que·s face lo contrasenyal e face axí com los jurats a ells polran.

1467, 10 de juny. Girona.

Els jurats de Girona acorden la mateixa resolució disposada pel rei, el passat 24 de març, sobre el valor dels rocabertins.

AMGI, *Manual d'acords*, 1467.
Assenyalat per BOTET (1909: 294).

1467, 21 de juny. Cervera.

El Consell de Cervera acorda la fabricació de 100 sous de ploms, amb valor d'un diner, i amb circulació forçosa per tota la població solament durant un mes.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1467, f. 68v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 10).

Per los quals, attès e considerat que per causa de laguerra et alias aquesta vila ésvenguda en molta necessitat de monedes menudes, la qual cosa és molt nociva als drets e emoluments de la vila, que no valen lo que valrían si moneda menuda hi corria, és stat provehit, ordenat e acordat per bé de la universitat e singulars de aquella que sían fets cent sous de ploms que quade hu vàlegue hun diner, los quals se hàian a penre a pa, carn, vi e altres qualsevulle vitualles e mercaderias que los singulars de la vila venen e encara los strangers los hàian a penre dins la vila, axí en cambi com altres qualsevulle coses que compren ni venen, los quals cent sous de ploms al cap del mes lo clavari de la vila sia tengut quitar aquells, e que de açò sia feta crida que totom los haiaa penre hoch e que a cap del mes totom qui·n tingue que·l·ls haia a quitar, en altra manera que de qui avant no·ls seran presos.

1467, 19 d'agost. Cervera.

El Consell de Cervera acorda la fabricació de 40 lliures de ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1467, f. 77v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 11).

E més fonch acordat, deliberat e provehit per losdits honorables pròmens que, attès e considerat que, despeses e càrrechs augmenten tots jorns e la vila ha poques pecúnies e ja la vila ha licència de fer ploms, que sían fetes quoranta⁶⁴⁸ lliures de ploms per ço que de present la vila se'n puxa ajudar.

1467, 21 d'agost. Barcelona.

Crida del mostassaf de Barcelona permetent donar fins a tres sous per lliura de prima "en haver comptants" als depòsits de la Taula de Canvi, durant un periode limitat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1463-71.
Inèdit.

1467, 13 de setembre. Barcelona.

Ordre del rei Renat de comprar or i encunyar pacífics semblants als manats encunyar per Pere de Portugal.

ACA, Cancelleria Reial, Renat d'Anjou, *Curiae* 1, f. 3-4.
Assenyalat per BOTET (1909: 291).

1467, 25 de setembre. Girona.

Els jurats de Girona adrecen una carta a Pere de Rocabertí demanant-li que prengui les mesures convenients per evitar el rebuig popular dels rocabertins.

AMGI, *Manual d'acords*, 1467.
Assenyalat per BOTET (1909: 294).

---

⁶⁴⁸ Quoranta sobre trenta.

136

1467, 30 de setembre. Barcelona.

El rei Renat ordena que es repeteixi el pregó que sobre la circulació dels pacífics havia fet fer Pere de Portugal.

ACA, Cancelleria Reial, Renat d'Anjou, *Curiae* 1, f. 5.
Assenyalat per BOTET (1909: 291).

137

1467, 17 de novembre. Cervera.

El Consell de Cervera acorda la fabricació de 25 o 30 lliures de ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1467, f. 77v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 12).

E més fonch proposat per los dits senyors de pahers dient com no ignoren lurs savieses la gran inòpia de aquesta vila e les grans congoxes, que tenen que pagar axí rondes, escoltes com encara foguatge al governador, com altres càrrechs, e no han un diner, car, no obstant ells congoxen los qui cullen lo tayll, tant és la gent congoxada que no poden traure diners, per ço, per repòs seu, haurían a bo fos provehit poguessen fer alguna quantitat de ploms.

Sobre açò fonch acordat e comès als senyors de pahers que ells puxen fer ploms, atesa la gran inòpia de la vila e per ço que puxen socórrer alà hon mester serà, fins en quantitat de vint-e-cinch o trenta lliures.

138

1467, 10 de desembre. Barcelona.

Crida del mostassaf de Barcelona revocant les crides anteriors sobre l'avantatge de les monedes.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1463-71.
Inèdit.

139

1468, 12 de febrer. Cervera.

El Consell de Cervera acorda canviar la forma dels ploms a causa de llur falsificació.

En après fonch proposat en lo dit Conseyll per los senyors de pahers dient com per causa de la guerra aquesta vila era venguda a molta privació de moneda, signantment

menuda, e per ço havían convengut fer certs ploms, los quals se contrafan ja e falsifiquen. E per ço és mester la forma sia mudada.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll volch, acorda e provehi, que los dits ploms, per quant se n'abusa ja e-s contrafan, que sían commutats en altra forma. E lo que costarà que sia pres a compte als senyors de pahers.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1468, f. 108.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 13).

140

1468, 19 de febrer. Reus.

El consell de Reus acorda recolzar només la circulació dels senyals de la vila que duen les claus de Sant Pere.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1466-1485.
SANAHUJA (2005b: 82, doc. 3).

Ytem, quant als senyals, que nengú no sie tengut de penre altres senyals sinó los qui són ab les claus de sant Pere e si o fan, que vagen a son càrrech.

141

1468, 23 de març. Igualada.

Els consellers de la vila d'Igualada, amb assentiment dels batlles i del capità Pedro Dauçà, acorden fabricar menuts de plom o de llautó fins a la quantitat de 10 florins (1.980 peces) per atendre la manca de moneda menuda.

ACAN, Fons municipal d'Igualada, *Liber Universitatis*, 1467-68.
SEGURA (1907: 388-389).
CRUSAFONT (1990: 190-91, doc. 1).

Los honrats consellers de la vila de Igualada, ço és en Marc Busquets, Pere Franquesa, e Joan Tenat, consellers l'any present de la dita vila, amb consell e deliberació de alguns prohombres de la dita vila en açò per ells associats, amb assentiment dels honrats batles de la dita vila, e am consell encara e voluntat del magnífich en Pedro Dauçà, capità de la dita vila, per provehir e donar orde alguna en la fretura qui lo jorn de vuy se trobe en la dita vila de moneda menuda, en tant que comprant e venent los singulars de la dita vila e altres en aquella vila vinents per comprar o vendre algunes vitualles, no-s trobe ambi a nenguna peça d'or ni d'argent, de que insurgex gran destorp e enug en les vendes e compres de les dites vitualles. Per ço volent provehir degudament en aquestes coses han ordenat que sien fets diners menuts de plom o lautó ab certa senyal, fins en quantitat de deu florins d'or, a rahó XVI sous VI diners per florí, los quals diners menuts de plom o lautó ab lo dit senyal, sots tots los singulars de la dita vila e altres comprant o venent vitualles o altres coses dins la dita vila hagen pendre e correguen dins la dita vila. E com qualsevol persona venent ses vitualles o coses haurà rebut de la dita moneda en quan quantitat se volria, e volrà cobrar bona moneda, que se'n vage a-n Jon Tenat de la dita vila, el qual de

aquestes coses és donat càrrech, e portant-li e restituint-hi la dita moneda de plom o lautó, la hi farà bona, canviant-li aquella per bona moneda. Provehint emperò e declarant que no sie alguna persona de qualsevol ley, condició o stament sie qui gos o presume que fer de semblant moneda de plom o lautó en la vila ni fora la dita vila. E que cascun singular de dita vila e altres qualsevol habitants en aquella dins un jorn o una nit après que'ls serà denunciat ab veu de crida, hagen e sien tenguts tornar tota aquella moneda de plom o lautó, que rebuda hauran, en poder del dit Joan Tenat, e de aquell cobraran bona moneda, en altra manera de qui avant no'ls serie tengut de canviar-la ni cobrar-la en alguna manera.

A pública per crida aquesta ordinació lo mateix XXIII de març.

142

1468, 23 d'agost. Cervera.

El Consell de Cervera encomana als paers la fabricació de ploms, que han de valer un diner, de manera que, entre aquests i els que ja circulen de dos diners, s'arribarà a la suma de 100 lliures. Els pahers constaten que és molt més costós fabricar ploms dinars que no doblencs.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1468, f. 118.

LLOBET PORTELLA (1994b: 118, doc. 14).

E més fonch proposat per los senyors de pahers dient com vuy se troben ja molts poch dels ploms doblencs, hoch es diu que se'n fan, és ver que'ls occorren moltes necessitats d'acà que han fetes despeses per rahó del carruatge que han tramès a Cardona e han fet pagar de la vila per ço que no haguessen a tallar, si lo Conseyll ho deliberave que quitassen los doblencs e que fessen dinars, per ço com són molt pus dificultosos de fer que no los doblencs, reporten-ho al present Conseyll.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll volch, acorda e comès als senyors de pahers que ells puxen fer o fer fer ploms dinars fins en compliment de cent lliures ab los que ja són fets. E lo que costaran ni s'i despenrà que sia pres a compte als senyors de pahers.

143

1468, 4 d'octubre. Lleida.

El Consell de Lleida acorda designar una comissió per a endegar una nova fabricació de pugeses, atès que són molt escasses en el mercat.

AML, Consells Generals, 1467-1468, f. 44.

TARRAGÓ (1936: doc. 18).

Més hi fonc proposat per los dits senyors de pahers dient com ja no sich trobave ougeses que ere cosa de gran dan car los canviars no'n podien haver canviar, perquè'ls plagués provehir en fer-ne fer alguna quantitat. Lo qual Conseyll acorda e dellibera que'n fosen fetes de pugeses per aquella persona qui millor les faye e a més guany de la Ciutat e als senyors de pahers plany. Remetent axí per veure e resconèixer aquelles com fer-les fer, ni quana quantitat ab tots incidents dependents e emersents en lo lo dit fet als senyors de

pahers e prohòmens següents: Galceran Çaplana, Pere Arnau Segrera, Johan Soler, Daniel Baró, Manual de Vilaplana, maior, o los tres lo puguen fer.

144

1469, 24 de març. Barcelona.

Ban publicat a Barcelona que regula el pesar la moneda i l'afinament dels pesos.

AHCB, Registre d'Ordinacions, 1463-71, f. 148v.
BAJET (1994: 270-271).

De pesar la moneda d'or e l'afinament de pesos

Ara hoiats tothom generalment per manament de l'honorable en Guillem Ramon Desvall, mostaçaff de la ciutat de Barcelona, al offici del qual per special provisió del S. rey se pertany la exequió de les ordinacions deius scrites. Ordonaren los honorables consellers e promens de la dita ciutat, reiterants e confirmants altres ordinacions sobre les coses devall scrites per la dita ciutat en lo passat fetes, e encara de nou ordonants que da çí avant tota persona de qualsevol ley, condició o stament sia, qui tingua o tindrà en la dita ciutat, termens e territori de aquella, pesos per pesar florins, ducats, paçiffichs o altres qualsevol monedes d'or e minves de aquells, haie aquells e aquelles tenir iusts e marchats ab los senyals acostumats e ordonats per la ciutat per n'Antoni Crestià, argenter, qui stà al carrer Ample e ha càrrech per la dita ciutat de afinar e marchar los dits pesos e minves sots ban de XL sous per quiscuna vegada que ha contraffet.

Item, que tota persona de qualsevol ley, condició o stament sia, qui tindrà o metrà en les balances o pesos e encara en los florins que peserà, cera, greix o altra cosa, pach per ban XL sous quiscun e per quiscuna vegada que sia fet lo contrari.

Item, ordonaren los dits consellers e promens que tota persona qui empremtarà o falciffiquerà lo puinxor o empremta dels dits pesos e minves, incorrega en ban de CC sous e sots iurament del dit ban algú no gos afinar ne senyalar dels dits pesos e minves de la dita moneda d'or sinó lo dit afinador, ordonat e provehit per la dita ciutat, lo qual haie haver dels dits pesos, minves, e marques, o senyalar e afinar de aquells, lo salari, guany o stipendi per la dita ciutat ordonats segons se segueix:

-Primo, de tot centenar de pesos, ço és de ducat, aguilotxa, enricha, paçiffich, mig paçiffich e de tota altra moneda d'or, qui sia de més pes de mig gra fins a un gra, haie lo dit afinador III sous per centenar de pesos.

-*Item*, per centenar de minves qui no sían afinades de mig gra fins a un gra, II sous.

-*Item*, per los pesos de moneda d'or qui li han portats ja afinats per metre l'emprempte en aquells, haie haver II sous per centenar.

-*Item*, de les minves que sían ja afinades, I sou VI diners per centenar, per metre l'emprempte.

-*Item*, haie lo dit afinador de quiscun pes que li ha portat per quiscun particular de quiscuna pessa que haurà afinada, I diner, per quiscuna pessa de minve haie malla.

-*Item*, dels pesos qui seran fins en pes de X florins e de les altres pessas demunt dites, haie haurer lo dit afinador 1 diner per pessa; e de deu en amunt fins en cent, I diner e malla; e de cent en amunt, II diners per pessa.

-*Item*, que les minves de florí e paçiffich sien grogues e de les altres monedes d'or haien ésser blanques, a ffi que per la dita differència quiscú conegua les dites minves.

Als quals bans sien fets tres parts, la una sia del mostaçaff, l'altra de l'acusador, e la restant tercera part de les obres dels murs e valls de la dita ciutat.

145

1469, 27 de març. Cervera.

El Consell de Cervera encomana als paers i prohoms la consecució d'una autorització reial per poder fabricar malles o ploms, amb diferent marca, que substitueixin els ploms que actualment circulen, ja que n'hi ha de falsos.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1469, f. 28v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 15).

E més fonch proposat per los senyors de pahers dient com la vila stà molt divesa e pobra, que no ha un diner, e senten e trobats que se'n hich han que·s fan ploms falsos, e havien dat càrrech a micer Miquell Pere, vic. del senyor rey, los agués licència del dit senyor que poguessen fer maylles e, com és tornat de Saragossa, los ha feta relació que lo dit senyor se serà prest ací e que essent ací hi provehirà. Reporten_____

Sobre açò, lo dit honorable Conseyll volch, acorda e comès als senyors de pahers e en aquells pròmens que penre si volran que si a ells serà vist fahedor supliquen al dit senyor o a son loctinent e primogènit sie de lur mercè vulle dar licència a la vila de fer alguna quantitat de maylles o ploms, ço que als dits honorables pahers e pròmens serà vist fahedor fins en aquella quantitat que·ls plaurà, e que puxen quitar los ploms qui vuy corren e fer de altra forma e senyal, donant-los plen poder tant com lo present Conseyll ha puxen provehir en les dites coses per totes aquelles formes, vies e maneres que·ls plaurà e·l·ls serà ben vist, havent ara per lavors per ferm a per agradable tot ço e quant per ells serà vist fahedor. E lo que s'i despenrà que sia pres a compte als senyors de pahers.

146

1469, mitjans. Girona.

Els jurats de Girona escriuen a Jordi Llobet, mestre de la seca i monederia del rei, per a que anés a la ciutat a encunyar moneda.

AMGI, *Manual d'acords*, 1467.
Assenyalat per BOTET (1909: 294).

147

1469, 8 de juny. Cervera.

El Consell de Cervera acorda que els paers puguin fer fabricar aquella quantitat de ploms que vegin factible.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1469, f. 74v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 16).

1469, 15 de juny. Girona.

Es publica una crida a Girona establint l'obligatorietat de l'acceptació de les malles batudes en aquella ciutat a raó de 2 malles un diner.

AMGI, *Manual d'acords*, 1469.
Assenyalat per BOTET (1909: 292).

1469, 24 de juny. Balaguer.

Els paers de Balaguer lliuren una quantitat de ploms acabats de fabricar al clavari de la ciutat.

ACNO, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 138v.
SANAHUJA (2002a: 1).

A XXIV de juny any MCCCCLXIX, per los honorables pahers, foren liurades a-n Gabriel Satorre, clavari, XVI ll. XIX s. IV d. comptants de aquelles XXIII ll. XVIII s. de moneda de ploms, les quals los dits honorables pahers havien fets fer a XIII del dit.

1469, 13 de novembre. La Seu d'Urgell.

El Consell General de la Seu d'Urgell acorda demanar al veguer que investigui la proliferació de moneda falsa, elegeix visuradors per a reconèixer les monedes i decideix substituir l'emissió municipal de ploms per una altra de monedes de llautó.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 320-321.
SANAHUJA (2010a: doc. 2).

E més fonch proposat per los dits senyors cònsols com hagués exida molta moneda falsa de que la habien bestreta i que en han recobrada ab crida, que han feta fer una bona suma e que encara vuy en dia en sobre ho no res menys, han request lo veguer que n'enquers per que vegem quinya provisió se deu fer.

Fonch conclòs que bé e diligentment sie inquerit e si-s trobe que sien castigats per iustítia e que tota quanta moneda se trobarà de ci avant falsa sie trencada. E per regonèixer e per trencar-la foren elets los senyors cònsols Pere Savina, Bernat Trullar, Sebastià Prat e lo mostasaf. E que la moneda de plom se cobre tota e que-n sie feta de leutó de XII en XVI ll.

1468-1469. Reus.

El clavari de Reus anota diverses despeses referides a la fabricació i contramarca de la moneda municipal.

ACBC, Fons municipal, *Llibre de Clavaria* (de Jaume Joan), 1468, f. 28, 39v, 42v i 43.
SANAHUJA (2005b: 82-83, docs. 4 a 7).

Item paguí, en 3 de març (de 1468), al senyor (jurat) en Bernat Gebellí, las quals el havie bestreys per la vila en diverses pertides per fer los senyalls: 34 s.

...

(Finals de 1468:) Paguí an Gilabert III ll. IV s. que ha disminyt una planxa de plom que quosta per fer los senyalls: I s. VI d..

...

(Febrer de 1469:) E més (he cobrat) per XIII ll. VIII s. IV d. que (jo, el clavari) e fets de senyals per la vila, a raó de II sous per lliura: I ll. VII s.

...

Qui paguí a I de febrer (de 1469) al dit senyor en Baltasar Envega per un jornal que loïï lo compte de tolra II sous que no ere en la cèdula, e V sous que ei done per contresenyalar la moneda. És tot: VII sous.

1470, 4 de gener. La Seu d'Urgell.

El Consell General de la Seu d'Urgell es fa ressò de la manca de diner per retirar de la circulació l'emissió de moneda municipal.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 322v-323.
SANAHUJA (2010a: doc. 3).

E més fonch proposat aquí per los honorables cònsols com la ciutat fretura de diners per mudar la moneda de plom e encara per raó de blats per provisió dels habitants.

Fonch conclòs aquí que de diners que traguén d'aquels que deuen a la ciutat per mudar la moneda...

1470, 15 de febrer. La Selva del Camp.

A proposta dels jurats de Reus el consell de la Comuna del Camp determina que cada vila emissora de senyals hagi d'assegurar les pròpies emissions.

AHMSC, Fons de la Comuna del Camp, *Llibre d'acords*, 1457-76.
SANAHUJA (2005b: 83, doc. 8).

E més fonch proposat per Reus com los senyals que-s fan es multipliquen per alguns mals homens e que seria bo per no ésser decebutos los qui no-n fan que fossen assegurats per les viles qui-ls fan.

154

1470, 19 de febrer. La Seu d'Urgell.

El Consell General de la Seu d'Urgell acorda retirar de la circulació trenta lliures de ploms de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 326v.
SANAHUJA (2010a: doc. 4).

Item fonch proposat aquí per los dits honorables cònsols com la moneda de plom qui va per la ciutat done gran dan a la ciutat e a les mercaderies, que no hich venen per causa de la moneda, los quals en volen fondre XXX sous.

Fonch conclòs que fonen tanta com puguen bastar a fondre e que traguen tants diners com puguen e que sichisque al més prest que poran e que vagen a fondre de present tanta com en tenent, que són trenta lliures e al fondre sie present ab los honorables cònsols en Pere Savina.

155

1470, 23 de març. Reus.

El consell municipal reusenc es fa ressò de l'ordre de que cada vila emissora de senyals al Camp de Tarragona hagi de portar a Tarragona 48 senyals dels seus i de les altres viles per a distingir-los dels falsos.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1466-1485.
SANAHUJA (2005b: 83-84, doc. 9).

Los senyors de jurats proposaren en dit consel com eren estats a Tarregona e que mossel official, per lo molt abús que-s fa de les monedes falses o senyals, que en dit mossel official haurie pensat que demà, que serà disapte, vol (que) devant ell sien alguns de La Selva, alguns de Valls, e altres de Reus, e que dit mossel official és de parer que cada huna d'aquestes viles port o trameta a Tarregona III sous dels senyals verdaders e que quiscuna vila tengue dels senyals dels altres lochs que sien verdadés, e que sien elegits II homens per vehedors, e que los que seran falsos que sien tayllats.

156

1470, 23 de març. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell acorda iniciar una investigació sobre el fet d'haver-se trobat més moneda en circulació de l'acordada fabricar pels cònsols anteriors.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 326v.
SANAHUJA (2010a: doc. 5).

En lo qual Consell fonch feta proposició per los honorables cònsols com s'a trobada més moneda de plom que los cònsols passats no avien batuda e volen los donem consell d'on hi supliran a les gents que l'an tornada e volan la cobrar, ho aquella ho altra, que no perden.

Fonch conclòs que sie cercat jutge e que enquesca d'aquest fet e d'altros si necessari si serà, e que de aquells que deuen a la ciutat que paguen e que suplesquen an aquells a qi serà degut ho pus o hage més necessari, e que en la elecció del jutge sie comonicat ab lo honorable capítol.

157

1470, 24 de març. Reus.

El consell municipal reusenc acorda nomenar visuradors per a controlar la circulació dels distints senyals, segons han acordat les altres viles del Camp.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1466-1485.
SANAHUJA (2005b: 84, doc. 10).

Ytem quant als senyals, vol lo dit consel que pus tota la terra és de bon acort que metam nostres vehedors e que sie fet segons la determinació de tota la terra.

158

1470 [abans del 14 de maig]. Balaguer

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 159 i s.
SANAHUJA (2002a: 2).

Comte dels ploms fets per los honorables mestre Romeu Guixos, mossèn Tomàs Solsona, en Bernat de Claverol, e en Pere Ledós, pahers de la ciutat de Balaguer l'any MCCCCLXIX e part MCCCCLXX.

...

Primo dimecres a XX de setembre any MCCCCLXIX foren fets ploms per los dits honorables pahers e foren comanats a mestre Bertomeu Sabater, síndich de la ciutat, present Pere Moragues e mi Pere Joan Castelló, notari e racional de la dita ciutat, e foren: LVI ll. VII s. II d.

...

Dates dels primers ploms de XX de setembre fets per lo dit Bertomeu Sabater.

Compres d'estany: XXXXII ll. VI u.

Plom: XXVII ll. IX u.

Aram: XXXXVI ll. VI u. (*exclusivament des d'octubre*).

1470, 14 de maig. Balaguer.

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 163.
SANAHUJA (2002a: 3).

Los següents ploms foren fets per los honorables mestre Romeu Guixos, mossèn Tomàs Solsona, en Bernat de Claverol, e en Pere Ledós, pahers, e foren comanats a mestre Bertomeu Sabater, síndich.

(Entre 30 abril i 14 de maig 1470: 68 ll. 10 s.)

...

Ací apparen les dates fetes per lo dit mestre Bertomeu Sabater, síndich:

...

Primo foren donats per manament dels honorables pahers a mossèn Bernat Vedrenya los quals havie bestrets als pehers qui foren tramesos a Montmagastre: IX ll.

Item, divedres a IV de maig foren donats a l'honorable en Bernat de Claverol, pahers e capità dels pehons qui anaren a Montmagastre per la provisió dels dits pehons: XV ll.

Item, dimecres a IX del dit foren donats a Miquel Nargó e Joan Nargó per la provisió e despesa dels dits pehons qui staven sobre Montmagastre: XV ll.

Item, foren donats a mossèn Corridà per fer lo títol del ciri paschual: x s.

Item, disapte a XII de maig foren donats foren trameses al dit síndic de Montmagastre per n'Antoni Huguet, a la despesa dels dits pehons: XII ll.

Item, a XIII del dit foren donats a l'honorable en Pere Ledós, pacher, qui fonch capità de altra gent qui fonch mudada al dit síndic: XX ll.

1470, 17 de maig. Balaguer.

Els comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la moneda loca assenyalen que entre el 15 i el 17 de maig es van lliurar al clavari de la ciutat, 37 ll. 3 s. de ploms acabats de fabricar.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 164v.
SANAHUJA (2002a: 4).

1470, després del 17 de maig. Balaguer.

Entre les despeses anotades per la fabricació de ploms de Balaguer consten l'adquisició 52 lliures 11 unces d'estany i 16 lliures 2 unces de plom.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 165.
SANAHUJA (2002a: 5).

1470, 18 de maig. Balaguer.

L'administrador dels ploms de Balaguer passa comptes de la seva activitat amb els paers de la ciutat.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre del racional*, 1454-1470, f. 163v.
SANAHUJA (2002a: 6).

A XVIII del mes de maig MCCCCLXX fonch passat compte ab mestre Bertomeu Sabater, síndich per los honorables pahers de tots los ploms a ell comanats e que ha regit fins al dit dia. E és trobat que és cobrador XII ll. X s. VI d. però han set a haver les VII ll. de mossèn Toralla que ell ha a rebre.

1470, 31 de maig. La Seu d'Urgell.

El Consell General de la Seu d'Urgell acorda pagar als més necessitats el que es devia pel recanvi de la moneda de plom.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 330v.
SANAHUJA (2010a: doc. 6).

En lo fet de la moneda de plom que-s deu als habitants, ço és als més pobres, fonc conclòs que sie manat un albarà al clavari en Savina e que-l pach poch a poch als qui més necessitats ho auran.

1470, 3 juliol. Cervera.

Amb llicència de mossèn Joan d'Altarriba, cavaller i lloc de capità de la vila, a causa de la manca de moneda menuda, el Consell de Cervera encomana a Francí Tarroja, argenter, fer batre 40 lliures de senyals (20 de doblens i 20 de dinals), del metall que vulgui, i canviar les peces a tothom que les vulgui prendre o tornar. A més, si el dit Tarroja no ho vol fer, no està obligat a recanviar les peces als habitants de la vila, a menys que aquests es mudin o es desfacin de tot. Igualment, en cas d'observar frau, Tarroja pot recollir les peces i fer-ne de noves al seu gust, havent de proclamar crides amb els terminis de canvi de sis dies per als vilatans i vuit per als estrangers. També, el dit Tarroja pot perseguir, mitjançant la cort, els falsificadors. Tarroja ha de sotmetre's a les decisions de la Universitat pel que fa als senyals i prestar jurament, homenatge i garanties als pahers.

ACSG, Fons municipal de Cervera, plec *Moneda*.
LLOBET PORTELLA (1994b : 119-121, doc. 17).

1470, 18 de juliol. Tàrraga.

A causa de les necessitats de la vila, el Consell de Tàrraga acorda senyalar fins a cent cinquanta lliures de ploms.

ACUR, Fons municipal de Tàrraga, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 23v.

LLOBET PORTELLA (1975: 75).

CRUSAFONT (1990 : 298, doc. I-1).

Deliberà lo dit honorable Consell que per tant com la vila sta en moltes necessitats a les quals no pot mancar e no té vuy via pus saludable que són los senyals de ploms, que sien senyalats ploms fins en cent cinquanta liures.

1470, 26 de juliol. Tortosa.

El Consell de Tortosa acorda fabricar 10 lliures de senyals de mig diner i 100 lliures d'un diner, a causa de la manca de moneda menuda.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1470-71.

SANAHUJA (1998b: doc. 2).

E més fonch provehit e delliberat que sien fetes sent lliures de diners o senyals valents quiscú hun diner, e deu lliures de malles per a present, atès aquesta ciutat stigua en gran congoixa per no trobar-si menuts e sia una gran confusió de la ciutat, negú no poder hont ne trobar diners menuts per a despendre, los quals senyals sien acomanats al clavari de la ciutat, lo qual tota hora e quant per alguns dels dels dits senyals li tornaran, fins a quantitat de hun carlí o vàlua de aquell, lo dit clavari horà de cobrar los dits senyals. E restituyr los carlins per la vàlua de aquells o altra moneda de la que corre en la present ciutat e an tota hora e quant al dit clavari li seran portats e tornats dels dits senyals, los quals farà en Francesc Comí, argenter, e horà a present sacrament e homenatge de no batre'n per ara sinó la dita quantitat si in per avant la ciutat no deliberarà fer-ne fer més, que en tal cas, ab voluntat e ordinació de la ciutat, ne pogués fer aquella quantitat que per la ciutat serà ordenada, e no pus. E de continent fetes e batudes les dites sent lliures de diners e deu de malles, lo dit Comí horà a metre en poder de la ciutat los cunys ab los quals la dita moneda o senyals serà batuda, e sien aquells ben guardats a fi negú no-n puiga fer, los quals senyals sien fets per a diners e malles inseguint la mostra donada per lo dit Comí: de aram, ab senyal de creu a la una part, e de torre a l'altra.

1470, 20 de setembre. La Seu d'Urgell.

El consell general de la Seu d'Urgell es fa ressò d'una crida publicada en relació al for oficial de les monedes en circulació.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 332v.
SANAHUJA (2010a: doc. 7).

Dijous a XX de setembre any desús dit fonch publicada una crida per la ciutat ab veu de trompa hordonada per lo Consell secret pus propassat, la qual crida és de la tenor següent:

Ara hojats què us mane lo molt honorable mossèn vicari general a tothom generalment strany o privat, clergues com lechs, de quin stament ho condició que sien, que tot pagament que faran dins la ciutat ho termes de aquella moneda d'or que aquella agen a dar de bon pes segons la valor de que serà ho lo pes que deu haver, e açò en pena de XXV s. qui lo contrafarà.

Encara mane més lo dit honorable vicari que los anrichs vells no·ls gosen metre en pagament negun sinó a XXIX s. e de son pes e los anrichs nous no·ls gosen metre sinó a XXVIII s. ab aquell pes mateix dels vells sots la dita pena.

E més mane lo dit vicari que los florins d'or d'aragó agen a pendre ho pagar a XVI s. e sis d. però de bon pes sots la dita pena.

E més mane lo dit vicari que los ducats venetians e ginovins agen a pendre a XXII s. e lo ducat turch a XIII s. e sis d. e que los aguilots a XXVI s. e açò sots la dita pena si donchs concòrdia de les parts no ere en pagar ho en rebre e per lo semblant del pes que deuen ésser.

Encara mane més lo dit vicari que los reals de Barcelona, valencians e de Perpinyà que sien de pes agen a pendre a XX d. ho a XIX d. sino·n pesen pus però si devallen de menys pes de XVIII d. avall que aquells hagen a pendre tots a XVIII d. encara que no·ls pesen sota pena de deu sous.

168

1470, 14 de novembre. Barcelona.

L'Infant Joan, lloctinent del rei Reiner d'Anjou, a la vista de la ineficàcia de l'autorització de fer circular els ploms eclesiàstics perquè havien estat falsificats, concedeix a la ciutatde Vic facultat per a mudar la seva estampa o fabricar-ne de nous fins a la quantitat de 200 lliures.

ACA, Cancelleria Reial, *Diversorum V* de Renat d'Anjou, f. 113.
BOTET (1911: doc. LXXIX).
CRUSAFONT (1990: 323, doc. III).

Nos Infans Johannes, etc. Et si tantum quod nequit amplius penurie denariorum minorum civitas ista Vicensis opprimitur ut iamque aliis vestris intelleximus supplicationibus, haud absurdum apud nos esse comperimus si auferende pecunie modum eidem adiuvento statuamus: sane cum ad vestrum consiliarorum proborum hominum ac singularium universitatis dice civitatis supplicationes nuperrime datas, licenciam et facultatem concesserimus ut signa quedam plumbea que inter ecclesiasticos et clerum istius eiusdem civitatis pro ordinariis distributionibus ecclesie elarguntur, inter seculares etiam ad regium et nostrum beneplacitum assummi impune ac dispartiri posset, formam actum illorum, non nulli maligno spiritu doloque ac facilitate illorum inducti, imitarunt, ac similia de falsto fabricarunt. Que res tanta in suspicione eosdem populares adduxit, ut nemo remansit qui ea signa, nisi prius difficiliore in materia ac forma mutentur, assumat.

Tenore igitur presencium, indemnitati ac conservacioni dicte civitatis volentes locum dare ne minorum defectu privatis civibus ab necessariis valeant oriri scandala, quod que tuciusb de opportuna moneta ipsi civitati possit salubriusque provideri, vobis dicti consiliariis probis hominibus et universitati dicte civitatis Vici licenciam et permissionem concedimus atque impartimur, quod libere et absque pene alicuius incursu, possitis predicta signa plumbea, tam in materia quam in forma, uti vobis libuerit mutare et variare seu de novo fabricare, usque ad quantitatem videlicet ducentarum librarum et non amplius. Queque signa, in ere seu in alio quovis metallo de novo fabricanda, possitis inter vos civies et alios sponte vestra dividere et dispartire per vos aut quempiam nomine dicte universitatis destinandum, et postmodum ea recuperare in aliaque moneta receptibili convertere et permutare, nostra huiusmodi licencia seu permissione durante, quam hinc ad tres menses continuo ab inicio eiusdem divisionis computandos et non ultra durare volumus et stare. Mandantes propterea gerentivices nostre generalis gubernationis in Principatu Cathalonie, vicarioque et aliis officialibus dicte civitatis Vici, quatenus licenciam et permissionem nostram huiusmodi vobis dictis consiliariis universitati et singularibus predictis teneant firmiter et observent, tenerique et observari faciant per quoscumque. Et contra non veniant aliqua ratione seu causa, in cuius rei testimonium presentes vobis expediri mandavimus, manu magnifici et dilecti consilii et camerlengi regii et nostri Arduini della Jalla, militis, propter indispositionem persone nostre, signatas. Regioque sigillo in dorso munitas. Datas Barchinone quartadecima die mensis novembris anno a nativitate Domini millesimo CCCC septuagesimo.

169

1470, 23 de novembre. Manresa.

El Consell de Manresa autoritza Pere Vilella, Francesc Prats, Lluç Ripoll i Andreu Salelles a comprar plom per valor de 30 sous i a poder concordar amb Andreu Morera i Bernat Obiols la fabricació de menuts d'aquest metall per a fer-los circular per la ciutat.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Llibre de Consells*, 1469-80.
SANAHUJA (2004c: doc. 1).

...e sobre lo fer dels ploms, los quals la ciutat ab licència de l'Il·lustríssim senyor primigènit deslberà, per la gran fretura que en aquella és de menuts, fer los senyer en Pere Vilella, notari, Francesc Prats, Berenguer Lluç Ripoll e Andreu Salelles, als quals donaren potestat en e sobre la dita fahena de poder concordar ab los honorables n'Andreu Morera e Bernat Obiols qui de aquells ploms fer e metre per la dita ciutat prenén special càrrech als quals constitueixen per lurs treballs de aquella fer e metre e per a comprar plom a obs dels dits ploms fahedors fins a n'aquella quantitat que als dits elets semblarà ésser fahedora e necessària XXX sous *barchinonenses* e capitular ab ells sobre dit fet e sobre la seguretat per ells prestadora per la dita rahó.

1471, 13 de gener. Tàrrega.

A causa de les necessitats de la vila, el Consell de Tàrrega acorda fer quinze o vint lliures de ploms, i evitar així una talla entre la població.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 34.

LLOBET PORTELLA (1975: 75).

CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-2).

Fonchs proposat per los senyós de pahés que attès que anem obrar e no tenim diners ni havem manera de fer talla com la gent sia vuy pobra, si aurem a bé que fessem vint liures de ploms.

Acordà e deliberà lo dit honorable Consell que sían fets quinze o vint lliures de ploms perquè la gent sia relevada de haver pagar talla ni fer altres despeses.

1471, 15 de febrer. Tortosa.

El Consell de Tortosa acorda ampliar la fabricació de senyals de coure fins a les 200 lliures.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1470-71.

Assenyalat per BAYERRI (1960: 408).

SANAHUJA (1998b: doc. 3).

E més fonch provehit e delliberat que la ciutat farà fer dels senyals de aram ja començats, attès ja no se'n troben, fins en compliment de dos-centes lliures, comptant-hi los que ja són fets, remetents les dites coses als honorables procuradors.

1471, 31 de març. Igualada.

El Consell General de la vila d'Igualada acorda empresonar i embargar els béns a Nicolau Roig, anomenat Puiggrós, a causa d'haver-se negat a recanviar a soldats, passavolants i habitants de la vila, els diners de plom que ell havia fabricat per acord del Consell.

ACAN, Fons municipal d'Igualada, *Liber Universitatis*, 1470-71.

SANAHUJA (2001a: 27-28, doc. 1).

Universitas ville Aqualate convocata et congregata per consilio generali celebrando in domo hospitalis dicte ville, de mandato honorabile baiulo iam dicte ville, in qua convocacione intervenerunt et presentes fuerunt honorabiles consiliarii dicte ville, videlicet discretus Marchus Busquets, notarius, Petrus Franquesa, mercator, Johannes Tanat, faber, et Petrus Claramunt, nechnon et major et sanior pars aut due partes et plus singularium dicte universitatis consilium facentes et representantes celebrantesque consilium sive

parlamentum super infrascriptis, videlicet quod atento quod dicti honorabili consilarii et singulares dicte universitatis sunt positi in magna tribulatione et angustia occasione magne quantitatis monete plumbe que hodie currit et reperitur in presenti villa que redit ad honus Nicholai Roitg alias Puitg Gros de qua non reperitur cambium bone monete ob culpam dicti Nicholai qui ipsam monetam fecit et redit honus cambiandi eandem. Et quamvis pluries instantibus dictis honorabilis consiliariis fuerit requisitus dictus Nicolas Puitg Gros dictam monetam plumbeam cambiaret tam gentibus armorum, equestribus, et pedestribus digentibus in dicta villa quam singularibus dicte ville, dictus vero Nicolas Puitg Gros hoc recusavit huc usque et recusat facere in dampnum evidens predictorum omniorum ex quo experantur magnam et irreparabilia escandalam atque dampna dicte universitate et singularibus eiusdem. Ideo dictam universitas habito inter ipsam per lamento et maturo colloquio omnes concordantes et nomine discrepante ordinavunt super proximus descriptis quod dictus Nicolas Puitg Gros compellatur et dstringetur tam per captionem persone quod per executionem bonorum ad quitandum et solvendum in bona moneta omnes plumbes qui reprerentur in posse quarumvis personarum tam dicte gornitionis quod singularium dicte ville, quod scandalam penitus remanerentur inter degentes et habitantes in dicta universitate. Et quod in continenti dicte Puitg Gros mitatur in captione dicte ville. Et quod detineatur tantum et tamdiu donech et quousque qui tanerit et excambiaverit dictam monetam. Et nichilominus inventarientur bona ipsius adeo ut oculitari non valeant. Et de eis satisfieri valeat illis qui de dictis plumbis tenebunt dum eius bona sufficiat.

Et facto dicto consilio sive ordinatione dicti honorabili consilarii exequendo voluntatem dicti consilii requisiverunt et consiliarunt honorabili Anthonio Simon subvicario. Et Anthonio Mathie baiulus dicte ville etiam quater praesederent ad captionem persone dicti Nicholai et ad inventariandum dicta bona sua iuxta formam dicte ordinationis.

Et facta dicta requisitione ilico dicti honorabili baiuli obtulerunt se presto ad implere dictam requisitionem et consilium. Et sicus operis per effectum ad implendo miserunt dictum Nicholai Puitg Gros in carcere comuni dicte ville.

Et causa inventariarunt bona sua quod inventarium natum servitatibus inde senitis est et sunt afixe in libro baiulorum ad kalendarium pridie dieii madii anno presente.

173

1471, 16 d'abril. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega acorda fabricar seixanta o setanta lliures de ploms nous, i canviar-los pel vells, a causa de les falsificacions i del rebuig per part de la gent. El Consell també acorda canviar els ploms a aquells qui no en tinguin gaire quantitat, però als qui en tinguin quantitat se'ls farà un memòrial dels que resten a canviar.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 48.

LLOBET PORTELLA (1975: 75).

CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-3).

Fonch proposat en lo dit Consell per los dits senyós de pahés com per causa de aquests ploms les virtualles se encarexen e los habitans no poden haver ab los dits ploms forment ni altres coses necessàries, e de açò-s saguex gran dapnatge als habitants de aquesta universitat, més que si n'ich tróban molts de falsos e per tant és molt mester en sia provahit.

Sobre açò provahí lo dit honorable Consell que sían fets sexante o setanta liuresde ploms nous e que de aquels sían cambiats a tots aquels qui·n tindran poques quantitats, e que sia pres memorial de tots aquels qui·n tindran quantitats per forma que·s sàpia quines quantitats ni quales ne resten a cambiar, per tant que en après la universitat pusque millor provahir què serà fahedor, fent crida pública per la vila que tothom qui tinga ploms dins cert termini los aga haver portats, sinó que pasat lo termini de aquí avant no'ls seran presos.

174

1471, 25 d'abril. La Seu d'Urgell.

Els cònsols de la Seu d'Urgell acorden aforar els enrics d'or en circulació i acorden assajar l'emissió de moneda municipal a causa de la manca de petit numerari.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 372v i 373.
CARRERAS CANDI (1905: 888).
CRUSAFONT (1990: 282-283, doc. I).
SANAHUJA (2010a: doc. 8).

En lo qual Consell fonch proposat per los honorables cònsols que com se face gran abús en la present ciutat dels enrichs, si'ls cridaran e metran al for que·s valen en altres lochs.

Fonch conclòs que los cònsols sàpien com se valen e que·s prenguen segons són assenyalats. E los qui no seran assenyalats que·s senyalen. E fonch remès al senyer n'Andreu Consel.

E més, com en la present no·s tròpien dinés menuts per cambiar, si·n batran o no, ne quina moneda batran.

Fonch conclòs que·s face moneda si bona se pot fer e que no s'i perde.

175

1471, 27 d'abril. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega, atès que no n'hi ha prou amb la quantitat prevista de ploms nous, acorda retirar els vells i ajornar el seu recanvi a aquells que s'ho puguin permetre, fins la marededeu d'Agost, que es farà una talla.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 49v.
LLOBET PORTELLA (1975: 75).
CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-4).

Fonch proposat en lo dit Consell per los dits senyós de pahés que en lo precedent Consell fonch deslberat fer sexanta o setanta liures de ploms e veu-se vuy que ab los altres càrrechs que la vila té no bàstan a mudar los passats, perquè vega lo honorable Consell què serà fahedor.

Acordà e deslberà lo honorable Consell que sían collegits los ploms vells, e aquels qui auran forma de comportar que comporten fins a santa Maria de agost, e que'ls sían pagats de la talla fahedora.

176

1471, 8 de maig. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega, un cop fabricada força quantitat de moneda, acorda la fabricació de deu lliures més de ploms per a canviar-los als més necessitats i remet als paers la fabricació d'un encuny nou.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 51.
Esmentat per LLOBET PORTELLA (1975: 75).

Fonch proposat en lo dit honorable Consell per los senyós de pahés com en dies passats se avían fets moltes quantitats de ploms, los quals per força se avían a cambiar, e que per cambiar dits ploms als qui avían necessitat se avia mester deu o dotze liuras de ploms, e axí matex era necessari que-s fes fer un altre cuyn per fer altre manera de ploms, perquè ves lo honorable Consell sobre açò que és fahedor.

Acorda e deslbera lo dit honorable Consell que solament sien fetes deu lliures de ploms e no més avant, perpagar o cambiar los ploms als menesterosos, tant com el cuyn fahedor açò sia remès als senyós de pahés.

177

1471, 8 de maig. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega remet als paers el fet que, per tal de recanviar una partida de ploms d'Anglesola, els habitatants d'aquesta vila els han venut blat en condicions no gaire satisfactòries.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 51.
LLOBET PORTELLA (1975: 75-76).
CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-5).

No res menys fonch proposat en lo dit honorable Consell com per recobrar lo valor dels ploms que havían presos de Anglesola havían hagut a pendrer blats de homens de Anglesola, en los quals blats se feye molt desavant per tant com no se n'avia agut lo for per lo qual lo havían rebut, perquè ves los dit honorable Consell aquel desavant a qui-s devia comprar.

Fonch deslberat en lo dit honorable Consell que açò sia remès als honorables an Bernat Scuder, e Macià Spígol, e que-n sia fet tot ço e quant ells deliberaran.

1472, 11 de maig. Terrassa.

Ban pregonat públicament a Terrassa explicant el llençament a la circulació de moneda local, de plom o d'estany, per a subvenir la manca de petit numerari, i el nomenament del notari Jaume Gili com a dipositari i canviador de la moneda.

ACVOC, Fons municipal de Terrassa, *Llibre del Batlle*.

Esmentat per BOTET (1909 : 28-29)⁶⁴⁹.

CARDUS (1951: 86).

CRUSAFONT (1990: 302-3, doc. I).

Ara hoyats què us fa saber a tothom generalment lo magnífich mossèn Francí de Llobers, loctinent de capità per lo magnífich mossèn Joan Pons dez Papiol, capità de la vila i terme de Terrassa per lo senyor rey, e lo honrat en Joan Aimeric, batle dels dits vila i terme. Per ordinació dels dits capità, batle, síndichs, jurats e prohomens de la vila desudita, per la gran necessitat de la moneda qui corre als poblats de la dita vila, és estat ordenat que sie feta moneda de plom o d'estany, la qual volen los dits capità, batle, síndichs e prohomens, corregue tant quant a ells plaurà. La qual moneda volen que tingue e distribuesque en Jaume Gili, notari de la dita vila, lo qual volen que lo dit Jaume Gili sie tingut de cobrar tota hora e quant li serà liurada e tornada, donant e liurant en aquels qui la aportaran al dit Jaume Gili moneda fort, so és, d'or o d'argent. Per tant, los dits capità, batle e prohomens diuen e notifiquen als dits poblats e a cascú de aquels e qualsevols habitants de aquels, a que la dita moneda reben e prenguen e corregue així pròpiament com si ere d'or o d'argent, tant quant als dits capità, batle, etc. plaurà. So és, de aquel senyal que lo dit Jaume Gili les liurarà e mostrarà. Notificant a tothom generalment, sots pena de la vida e d'estar a merxè de Senyor, que aquella dita moneda negú no gos contrafer sots la dita pena e de tots lurs béns, e qualsevol qui les dites coses denunciarà age la meytat dels béns dels contrafahents e açò us denunciien perquè ignorància de qui avant no puguen al·legar.

1472, 16 de maig. Cervera.

Pere Torres, recaptador d'impostos de Granyena, aixeca acta noctarial afirmant que només li resta, de tot el recaptat, un pacífic (la circulació del qual estava prohibida en els territoris controlats per Joan II) i tres ploms de Cervera.

ACSG, Fons notarial, Cervera, vol. 43, Joan Ponç, *Manual*, 1471-72, f. 37.

LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 18).

---

⁶⁴⁹ Però del 6 de maig.

180

1472, 26 de maig. Terrassa.

El Consell de Terrassa ordena la recollida de la moneda de la vila.

Esmentat per CARDÚS (1951: 86) i CRUSAFONT (1990: 300).

181

1472, 5 de juny.

La ciutat de Vic aconsegueix, en els pactes de capitulació del final de la guerra, que Joan II confirmi la llicència monetària atorgada per Reiner d'Anjou.

“...al parlamentar la ciutat de Vich ab el rey Joan II, als 5 de juny de 1472, suplicà la rehabilitació de la moneda encunyada, segons privilegi del duch d'Anjou, amb els termes de que plàcia a sa Senyoria voler loar, aprovar, e de nou otorgar la dita licència a beneplàcit de nostra senyoria. Plau al senyor rey”.

FITA (1873: XLIX, 34)

Esmentat per GUDIOL (1925: 11) i CRUSAFONT (1990: 324, doc. IV).

182

1472, 9 de juny. Terrassa.

El Consell de Terrassa reitera l'ordre de recollida de la moneda de la vila.

Esmentat per CARDÚS (1951: 86) i CRUSAFONT (1990: 300).

183

1472, 15 de juny. Manresa.

El dia de la rendició de Manresa a Joan II, la ciutat obté llicència per a continuar la fàbrica de ploms quan sigui necessari, a causa de la manca de moneda menuda.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Llibre Vert*, f. 1676-1710

LVM (: 29)

SANAHUJA (2004c: doc. 2).

Item suplican a sa magestat, per quant aquesta ciutat per sguart de la guerra trobant poca moneda menuda ha obtenguda licència e facultat del senyor sots la qual obediència vuy està de poder fer cert nombre de ploms los quals vuy en dia de la dita ciutat van es prenen, placia a sa senyoria voler fer loar e aprovar e de nou atorgar dita licència.

Plau al senyor rey.

1472, 3 d'agost. Àger.

El Consell General de la vila d'Àger encomana a Antoni Bonfill l'administració i fabricació dels ploms de la vila, pagant dos florins d'or cada any.

AMAG, Llibre de Consells de la vila d'Àger, 1417-1511.

FITE (1985: 508).

CRUSAFONT (1990: 80, doc. III).

Convocat e congregat conseyll stret e general de la vila de Àger en la casa de la paheria, en loqual fonch la maior e més sana part de la dita vila, fonch acordat i deliberat que tots los diners de plom que la dit vila fins açí ha fet lexen a n'Antoni Bonfill de la dita vila e que ell sie tengut e obligat cambiar e fer bons aquells, e encara si a ell serà ben vist ne puxe fer de nous en tanta quantitat com ell vuylle, tothora ell sie tengut fer bons aquells e encara sie tengut e obligat respondre per quiscun any a la dita vila de dos florins d'or pagadors a la fi de l'any. Emperò vol la dita vila que tota hora que ben vist li sia remoure o levar los dits ploms al dessús dit Anroni Bonfill que u pusque fer, e aquest beneplàcit sie de la dita vila pagant lo dit Bonfill la porrata dels dos florins. Emperò la suma e quantitat dels ploms que la dita vila ha fet tota hora sien inhibits es contenta la vila pendre-la en compte al dit Antoni Bonfill.

1472, 4 de setembre. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega acorda recanviar els ploms i fer un encuny nou.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 98.

LLOBET PORTELLA (1975: 76).

CRUSAFONT (1990 : 298, doc. I-6).

Provahí lo dit honorable Consel que attès que s'ich tróban ploms nous, los ploms sían mudats e hagut cuyn nou per fer-ne de nous.

1472, 6 de setembre.

El rei Joan II ordena fer una crida revocant-ne una altra que havia manat fer i que fixava les següents equivalències de moneda: el florí d'or a 16 sous 6 diners, el oacífic a 20 sous, els ducats varis a 24 sous, el ducat turc a 13 sous i mig, els rals de València i de Barcelona a 20 diners, les àguiles a 26 sous, els castellans a 33 sous, els escuts a 22 sous, i els moltons a 20 sous i mig.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3456, f. 114v.

Assenyalat per BOTET (1909: 296).

1472.

El rei Joan II confirma els privilegis de la Taula de Canvi de Barcelona, segons els quals, els diners i les joies dipositats a la Taula queden assegurats de tal manera que sota cap pretexte o raó no poden ser requisats o detinguts per cap autoritat, ni tan sols per la Inquisició.

CARRERA PUJAL (1947: 55-56).

1473, 11 de gener. Manresa.

El Consell de Manresa accepta el préstec ofert per Bernat Obiols en benefici de l'obra de la sèquia, a condició que si aquest es veu obligat a recanviar i treure de la circulació els menuts de la ciutat, li seran retornats immediatament els diners.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.

SANAHUJA (2004c: doc. 3).

Item, atès que per en Bernat Obiols és stat ofert prestar a la obra e combra de la cèquia de deu en quinze liures o més, sots emperò tal condició e parte que tota hora e quant ell volrà o li convendrà quitar los ploms que vuy té, que dites quantitat bestreta li sie tornada e pagada, volegeran e promateren al dit Bernat Obiols que tota hora e quant ell volrà o li convenrà quitar dist ploms, la dita ciutat li restituhirà tota aquella quantitat qui mostrarà ell haver prestada a la dita obra e escombra de la dita cèquia, obligant-ne per açò los béns de la dita ciutat.

1473, 8 de maig. Manresa.

El Consell de Manresa, atesa la necessitat de diners per a l'obra de la sèquia, acorda que Bernat Obiols i Andreu Morera mantinguin l'emissió de menuts en circulació fins el 15 d'agost, sense augmentar el seu nombre i recanviant-los a tothom qui ho demanés per bona moneda de plata.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.

SANAHUJA (2004c: doc. 4).

Del-liberaren que atès en los dies passats ha hagut molt treball en trobar via, com los diners dels ploms que en Bernat Obiols ha lexats a la obre de la cíquia li fossen restituyts per quant ell volia quitar aquells e lo cambi no-s podrà complidament fer segons ell solia fer ans consentís los dits diners a la obre de la cíquia, volguerem e cometeren als dits Bernat Obiols e al senyer m'Andreu Morera quy de aquell fins ací tenyian carros, que ells tinguan e meten los dits ploms segons per ells ja a lur càrrech vuy van fins a la festa de Santa Maria de Agost, e que entretant ells hajan a cambiar los dits ploms aquells qui vuy van e d'esta hora avant no n'afigan al nombre e hajan a dar moneda fort segons e ab la

forma que ja en dias passats ab las personas eletas sobre lo fet dels dits ploms eren concedits ab certs capítols.

190

1473, 25 de juliol. Balaguer.

Els paers de Balaguer ordenen retornar les 150 lliures bestretes per a poder retirar de la circulació els ploms de la ciutat.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 48.

SANAHUJA (2002a: doc. 7).

En Miquel Ponç, doctor en quiscun dret, en Romeu Guixos, batcheller en arts e en medecina, en Pere Joan Castelló, notari, e en Bernat Claverol, ciutadans e pahers de la ciutat de Balaguer l'any present e devall scrit, [a] en Bernat Vedrenya, batcheller en quiscun dret, e en Pere Romeu, a les coses davall scrites per Consell General lo diumenge après santa Maria d'Agost proppassat celebrat specialment, assignats et deputats del honorable en Manuel de Res, botiguer clavari de les pecúnies comunes imposicions e altres drets a la dita ciutat pertanyents l'any MCCCCLXXI e part MCCCCLXXII: salut e honor manam-vos gire de les dites pecúnies de comuns imposicions e altres drets de la dita ciutat, los quals vers vos són o seran vos retinguats vers vos aquells IIM s., los quals de manament dels honorables sanyors pahers e ordinació del Consell General vos haveu paguats e bestrets en la manera deius scrita, ço és, a l'honorable en Pere Romeu, M s.; a n'Arnau Guasch, M s.; a mestre Pascual Yago, CCC s. en bona moneda en pagua e satisfacció de consemblants quantitats que los susdits heveu bestretes per los ploms que dits pahers cobraren de alguns singulars per fer fonre aquells DC s. en ploms, los quals de vostres diners vos haveu bestrets a compliment dels dits IIM s. a aquells altres singulars dels quals per semblant dits senyors de pahers prengueren ploms e foneren aquells.

191

1473, 5 d'agost. Tortosa.

El Consell de Tortosa acorda manllevar 650 lliures a censal per tal de recanviar els calderons o senyals de coure, que havia fabricat en excès. El Consell acorda assegurar aquesta quantitat prorrogant la imposició dels cinc sous per cafiç de farina, establerta excepcionalment poc abans, fins que el censal fos redimit i totes les pensions pagades.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1472-74.

SANAHUJA (1998b: doc. 4).

Per los quals dits honorables procuradors e promens previsets considerat lo molt dan que aquesta ciutat reb per los senyals de aram. Fonc per aquells concordablement provehit e delliberat que per poder recuperar los dits senyals, satisfer e pagar a aquells qui-ls tenen, fossen manllvades per los dits honorables procuradors a censal mort la quantitat feta dels dits senyals, que pren suma de DCL lliures, a aquell for que trobar se

porà e ab los prestadors se poran concordar, als quals dits prestadors, per los dits honorables procuradors, per les quantitats que prestaran, sien fetes e fermades vendicions de censals ab totes aquelles clausules, cautelles, renúncies, juraments e altres que necessàries sien, e segons als dits procuradors seran benvistes e en semblants contractes se acostumen de posar. E encara per special pacte ab expressa e special obligació dels cinc sous per cafiç en la imposició de la farina passat emperò lo arrendament que de present corre, lo qual arrendament passat dure e se proseguesca lo dit dret e tant e tan longament fins e tro a tant los dits censals sien quitats e pensions de aquells pagades. E finit lo dit e present arrendament dels dits cinc sous lo dit dret o lo arrendament de aquell fahedor mès o posat en mà e poder dels dits prestadors o de alguna persona concordadora entre los dits honorables procuradors e prestadors dels dits censals per pagar, luir e quitar les dites DCL lliures, pren dels dits censals e pensions de aquells.

192

1473, 7 d'agost, Perpinyà.

Joan II concedeix llicència a la vila de Vilafranca de Conflent per a encunyar moneda de plata o de billó amb la llei i els tipus de la moneda perpinyanesa, en quantitat ilimitada, però amb la facultat d'afegir-hi la empremta que vulguin, sempre que es pagui al lloctinent del procurador reial de la Cort el dret acostumat.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3464, f. 141.
BOTET (1911: doc. LXIV).⁶⁵⁰

Per quant vosaltres, amats e feels nostres cònsols e prohomens de la nostra vila de Vilafranca de Conflent, axí en comú com en singular passau gran fretura en mimva de moneda, sens la qual bonament aqueixa universitat no·s pot sostenir, e açò per rahó stau frontalers e circumvehins als enemichs nostres e no podeu haver lo comerci que haurieu necessari de les terres de la nostra obediència sens grandíssim perill, sobre les quals coses per part vostra som stats humilment supplicats. Sia de nostra mercè voler-vos donar facultat e licència de poder batre moneda, a fi que pus fàcilment pugau ésser sobvenguts entre vosaltres mateixs a les necessitats vostres. Perquè nos, hoyda la dita supplicatió, la qual nos par rahonable, e haguda consideració a les coses damunt dites, ab tenor de les presents e de nostra certa sciència atorgam e donam licència e facultat a vosaltres, dits cònsols e universitat de la dita vila de Vilafranca, presents e sdevenidors, que, no obstant qualsevol prohibicions, ordinacions, edictes per nos o nostres predecessors o altres entre vosaltres fets lo contrari disponents, sens encorrimment de pena alguna, pugau batre e fer batre qualsevol moneda d'argent e menuda, exceptat moneda d'or, tanta quantitat com volreu, durant emperò nostre beneplàcit, e que la dita moneda haia ésser del cuny e liga de la moneda d'argent e menuda que·s bat en la seca de la present vila de Perpinyà, en la qual dita moneda pugau metre la empremta que vullau, pagant emperò al loctinent de procurador real de nostra cort lo dret acostumat e a nos pertanyent. E per ço, als magnífichs amats e feels concellers nostres los governador de Rosselló e de Cerdanya, capitans, procurador reyal, e altres qualsevol oficials nostres, presents e sdevenidors, sots incorrimment de nostra ira e indignació y pena de mil florins d'or a nostres cofrens aplicadors, diem e manam de la dita nostra certa sciència e expressa, que la present nostra licència, e totes les coses en aquella contengudes, a vosaltres dits cònsols e universitat tenguen e serven, tenir e servir

---

⁶⁵⁰ Però diu 1478 per error.

facen durant lo dit nostre beneplàcit, e no res menys facen valer e pendre entre contrahens e a qualsevol persones la dita moneda, puix sia del dit cuny e liga com dit és, e no fésseu lo contrari en alguna manera si la gràcia nostra haveu cara e dita pena desijau evitar.

193

1473, 16 de setembre. Montserrat.

L'abat de Montserrat fa inventariar les arquetes d'almoines dels fidels. Entre les 29 espècies monetàries diferents que es mencionen hi consten els "menuts del camp i ciutat de Tarragona".

Citat per SALAT (1818 : 176-77).

194

1473. Caldes de Montbui.

Comptes del clavari de Caldes referits a la fabricació i recanvi de ploms municipals.

AMCMO, *Llibre del clavari Benet Plans*, 1473.
SANAHUJA (1998a: doc. 1).

Item més fas rebuda per ploms que los honorables Pere Lunas, Pere Rosa, Jaume Sanromà, Pere Coromina, jurats, feran fer al senyor en Pere Coromina, ferrer, per servitut de la universitat, que suma la cantitat VI ll. VII s.

...

Assí devall appar la desaxida que yo Benet Plans, clavari, fas per VI ll VII s de ploms que foren fets en lo dit any per los honorables jurats:

Primo, doní ab voluntat dels honorables jurats al senyor en Gabriel Pujol, specier, per la feyssó del ciri pesqual (IX s VII d).

Item més doní al senyor en Benet Masclans per sera qui serví al dit siri (X s VII d).

Item més doní al senyor en Pere Rosa per VI lliures de plom qui serviren per los dits senyals (I s VI d).

Item més doní al dit Pere Coromina per III lliures de plom (IX d).

Item més doní al dit Pere Coromina per fer los motlos dels dits senyals e per sos trebals (X s VI d).

Item més doní per racobrar aquells ploms que an P. Calvons avia fets, los quals foren comanats al senyor en Fortuny Batlle (II ll. VIII s. III d).

Item més doní a la senyora d'Estalrich en pagua e porrata de assò que la vila li davia a mossèn Santjust (I ll).

Item més doní a hun mestra qui és venit per adobar les hores (XV s).

Item més doní a la senyora d'Estalrich per la rraó dessus dita (X s).

1473. Vic.

El clavari de Vic rep certes quantitats de diner procedents dels falsificadors dels ploms municipals, segons consta en un quadern titulat: Assí appar lo que té rebut yo Pere Perers (clavari de Vic) per mans de Andreu Scobey (receptor dels diners dels ploms), verguer dels drets que ell cull dels qui han fabricats los ploms falços. E assò yo reb per ordinació dels honorables consellers.

AMVI, *Clavaria*, 1462-1475, quadern de 1473.
Assenyalat per SANAHUJA (1999c: 391, doc. 1).

1474, 15 de gener.

Conveni entre el rei Joan II i Pere Morer, mercader de Barcelona, en el qual aquest darrer és encarregat de fabricar escuts amb l'or dels ducats turcs que té la Taula de la ciutat, de talla 50 sous per marc.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3420, f. 53, 55; Reg. 3414, f. 67v.
Assenyalat per BOTET (1909: 297).

1474, 22 de gener. Manresa.

El Consell general i especial de Manresa acorda retirar de la circulació la moneda local, a causa del seu rebuig entre els mercaders forasters, i preveu demanar un préstec per a fer efectiu el recanvi.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.
SANAHUJA (2004c: doc. 5).

Del·liberaren que per quant per la gran carestia de blat qui vuy és en la terra e per los ploms qui corren en la present ciutat [que] nagú no y vol portar nagunas vitualles ne blat, prestant per prestar via, forma e manera ab la qual los duts ploms sían quitats per la ciutat qui té bona part de aquells, e restituhits e sia dada via més útil e menys dampnosa a la dita ciutat, sían posats e de present elegiren e posaren los honorables Berenguer Ripoll, Francesc Prats, Pere Saguí, Antoni Nixanès, Andreu Salelles, Antoni Saguí e Miquel Pla, en lo Consell presents, los quals tots o la més part d'ells ab los honorables consellers puguan emprestar e investigar, cogitar e del·liberar en quina forma e manera se poran quitar dits ploms. E sobre dit fet puguan fer tractar, pactar, finar, ordenar e concloura totas aquellas cosas e sengles que'ls semblaran ne conexeran en tota aquella manera que a ells semblarà ésser fahedor. E axí com lo present Consell, ho poguera fer pactar e ordenar, e si u del·liberaran, puguan compellir entre tots los ciutadans de la dita ciutat de prestar fins en aquella quantitat que la ciutat té de dits ploms. E assignar e obliguar en aquells qui farian dit préstech los delmes de la ciutat de l'any present, per myció de lur préstech, e que pus fàcilment sían restituyts e posar instadors qui instan dit delme, e de aquells responguen als

qui prestat haurian fins en la quantitat que deguda los seria. E puguan remetre una persona o duas axí d'ells com altres axí senyor archabisbe, com a altres qualsevol loch o persona e fer tot que necessari sia per expedició de dit fet, manant al bosser pach todas las despesas necessàrias.

198

1474, 31 de gener. Tortosa.

El Consell de Tortosa acorda retirar de la circulació els senyals de coure.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1472-74.
SANAHUJA (1998b: doc. 5).

Per los quals honorables procuradors e prohomens, vist e considerat lo grandíssim dan aquesta ciutat sosté per causa dels senyals de aram, com per dits senyals la dita ciutat s'és afamada e ve en total ruhana e destrucció e si prest non és provehit en quitar e remoure aquells en breus dies, la dita ciutat se despoblarà e dirruyrà. Foncj per ço per los dits honorables procuradors e prohomens provehit e delliberat que ls dits senyals promptament sien remoguts e foragitats de la dita ciutat...

199

1474, 27 de febrer. Manresa.

El Consell de Manresa acorda allargar el termini de recanvi dels ploms fins el 12 de març, però deixant-ne 25 lliures en circulació, la meitat a càrrec de la ciutat i l'altra meitat a càrrec de Bernat Obiols, administrador de la moneda. Hom acorda també que Bernat Obiols hagi de recanviar els ploms restants a tothom qui vulgui, i que ell mateix vengui pa a la fleca acceptant els ploms i fent-los bons encara que siguin falsos, durant tot el mes de maig, i a condició que els vagi retirant de la circulació.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.
SANAHUJA (2004c: doc. 6).

...que ells en dias passats havian del·liberat que los ploms fossen quitats del tot, e prefigint temps a quitar aquells fins disabte primer vinent. E per quant la ciutat per cert respecta no ha forma ne és prou expedient a la dita ciutat quitar tots dits ploms e precipuament las XXXIX fins en XL ll. qui són vers la dita ciutat, per tant del·liberaren que los dits ploms sían quitats iuxta la dita del·liberació per ells dits elets feta fins a XXV ll., ço és que n'Obiols quit los seus fins a XII ll. X s. de la ciutat, los seus fins a altres XII ll. X s., prolonguant lo dit temps de quitar los dits ploms axí al dit Obiols com a la ciutat fins a XII del mes de març però que lavors hayan ésser quitats fins en la dita quantitat. E de XII de març en avant no-n correguan sinó las ditas XXV ll. de las quals ni hage XII ll. X s. de la ciutat e XII ll. X s. del dit Obiols, volent lo dit Obiols hage a fer lo cambi de dits ploms en la forma acostumada, axí als strangés coms als ciutadans, provehint lo dit Obiols e la ciutat hagen haver quitadas las ditas XXV ll. per tot lo mes de maig, cascú sa part. E entretant que lo dit Obiols no gos fer més dels dits ploms sinó las ditas XXV ll. E de açò hage a fer

seguratat ab pena de L ll. guanyadora la maytat al batle de Manresa, volent encaraque lo dit Obiols tingua he hage a tenir flaqueria e vendre pa e haya a pendre ploms a tothom de dit pa e haya a pendre la pesa del mostaçaf al for rahonable axí com los altres flaqués. E faça e do compliment en la dita flaqueria de ci al dit temps de quitar tots los dits ploms sots los banys acustumats provehint e volent que si lo dit Obiols a la fi del dit mes de maig haurà quitades las suas XII ll. X s. e la ciutat no quitarà las suas XII ll. X s. de qui avant lo dit Obiols no sia tingut de fer lo dit cambi de las XII ll. X s. qui restarian de la ciutat, ans are per lavós li cancellam la obligació per ell prestadora per rahó de dit cambi e aquellas stiguan a total càrrech de la dita ciutat ne sia forçat tenir la dita flaqueria si tenir no la volrà. Entès emperò que lo dit Obiols haya star al risch com fins así ha, que si ploms falsos se fahian nes metran ell los haya a fer bons a tothom de ci per tot lo dit mes. E que de tenir dits ploms ne de fer lo dit cambi lo dit Obiols ne haya res de salari. E lo dit Obiols en açò present consent en totas las ditas cosas e loha e aprova aquellas e las quals promet tenir e servir segons dal és contengut.

200

1474, 2 de març. Tortosa.

El Consell de Tortosa recorda que, per tal de retirar la moneda local, havia arrendat la imposició dels cinc sous per cafiç de farina pel preu de 1.150 lliures, durant dos anys. Com que la quantitat d'exemplars lliurats a mans del clavari ascendeix a més de 2.000 lliures en aquesta data, el Consell acorda establir una altra imposició suplementària de cinc sous per cafiç de farina i arrendar novament el seu cobrament. Així, el cafiç de farina passa a valer 20 sous en lloc dels 10 que valia abans de la guerra. El Consell també acorda vendre els senyals o calderons recollits a preu d'aram i investigar i perseguir els falsificadors de la moneda, ja que la gent havia portat molts senyals falsos.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1472-74.
SANAHUJA (1998b: doc. 6).

Sobre la preposició en lo present Consell feta contenenent com los honorables procuradors inseguints les provisions e delliberacions de Consells havien entès en repel·lir e foragitar los senyals de aram apellats calderons qui corren per moneda en la ciutat. E per la dita rahó havien feta fer crida que tots los qui-n tenien dels dits senyals los portassen a la casa de la ciutat hon aquells los serien quitats e pagats. E axí mateix com per poder pagar e quitar los dits senyals havien arrendats los cinch sous aumentats en la imposició de la farina per cafiç a temps de dos anys e mig principiadors en lo mes de dezembre propvenidor per preu de MCL lliures. E així per virtut de la dita crida eren stats portats los dits calderons o senyals a la dita casa. E prenien los que fins en aquella hora eren stats rebuts per los dits honorables procuradors de pus de IIM lliures per que staven ab gran congoixa com no podien donar compliment al dit quitament o paga faheedora dels dits senyals. E los ciutadans e altres de la dita ciutat, qui la maior part de pecúnia tenien en los dits senyals o calderons, feren gran instància e demanen gran veixació e congoixa als dits procuradors demanant éser satisfets e pagats per lo valor e suma de aquells, hoc encara com la maior part dels dits ciutadans e habitants de la dita ciutat no tenien altra pecúnia ni moneda sinó los dits senyals portats e liurats a la dita ciutat. Per lo qual dit honorable Consell fonch provehit e delliberat que per pagar e quitar los dits senyals de aram o calderons fos aumentat lo dit dret de imposició de cinch sous per cafiç en la farina o molta

de la dita ciutat e sos termens, ço és altres cinch sous. En axí que la dita imposició o dret augmentat en la dita farina sien deu sous per cafiç ultra los deu sous ordinaris, los quals dits cinch sous per cafiç sien venuts o arrendats per los dits dos anys e mig principiaders segons eren ja stats venuts o arrendats los primers cinch sous, ço és en lo dit mes de dehembre propvenidor als arrendadors dels primers v sous per les dites MCL lliures o altres qualsevol persones per consemblant preu de les dites MCL lliures o maior preu i maior se porà trobar, provehint e delliberant tots los dits senyals a trobats entre los ciutadans e habitans de la dita ciutat e sos termes sien quitats e pagats examinant ab jurament aquells si-ls hauran comprats o portats de altres parts e aquells qui los hauran comprats o portats de altres parts e terres sien repel·lits provehint més encara que algunes quantitats dels dits senyals qui durant lo temps de la crida foren portats a la dita casa de la ciutat e per les moltes gents e persones havian no pogueren bonament aquells liurar a la dita ciutat e/o honorables procuradors de aquella, sien rebudes pagades e satisfetes a aquelles qui les tenen. Donants e atorgants lo dit honorable Consell als dits honorables procuradors tot plen poder e libera facultat de fer e fermar la dita venda o arrendament dels dits cinch sous per als dits primers arrendadors o altres qualsevol persones ab totes aquelles clausules, cauteles, obligacions, pactes, renunciacions e seguretats als dits honorables procuradors benvistes e segons ab los dits arrendadors milló se porà concordar, obligants-ne per ço los béns e drets de la dita Universitat e singulars de aquella largament e bastament e fer les dites coses *simul cum incidentibus et dependentibus* tots lo que lo dit e present Consell fer poria, donant e atorgant encara poder als dits honorables procuradors de vendre los dits senyals o calderons de aram per lo més preu que poran per poder milló donar compliment en la pagua e quitació fahedora per mor de aquells.

E més avant lo dit honorable Consell provehí e delliberà fos feta instància per part de la dita ciutat contra tots aquells qui-s diu han falsificats dels dits senyals o abusar de aquells axí en la present ciutat com en altres parts. E que per dita rahó sia tramesa persona a Móra, hon tenen presos homens inculpats del dit crim e encara a altres parts, per perseguir aquells e fer-los punir e castigar así, si fer se pot la ciutat de lurs béns recupere lo tan gran dan com reporta, per dita provehint e delliberant per la prosecució del dit negoci sien fetes e pagades totes les despeses necessàries dels béns de las Universitat e sien preses en compte al clavari. E per fer la dita instància e prosecució e provehir en les coses dessus dites *simul cum incidentibus e dependentibus* foren elets les persones deiuscrites ensemps ab los honorables procuradors:

En Bernat Domènech, en Joan Arbonès, en Pere Alemany, micer Pere Calaf, en Guillem Martí, en Guillem Pallarés.

201

1474, 4 d'abril. Manresa.

El Consell de Manresa, atesa la dificultat en recanviar la seva part dels ploms municipals en circulació, acorda acceptar l'ofertament de Bernat Obiols de fer-se càrrec de l'operació per tal d'impedir el rebuig generalitzat de la resta de ploms que ell ha d'administrar fins el darrer dia de maig.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.
SANAHUJA (2004c: doc. 7).

Attenents que per ells dits elets són stades fetes diverses del·liberacions sobre lo quitament dels sits ploms e lo qual quitament no ha pogut haver compliment ans havia covengut comenar XXVII ll. III s. que resten a quitar a la dita ciutat al senyer en Tranessa qui aquells no podia cambiar com ell no hagués rebuda moneda fort per aquells, de que-s seguia gran confusió maiorment en los strangés. E per quant la ciutat no ha poguts exhigir los deutes qui al dit quitament són obligats n-es poden exhigir fins passades festas per tant n'Obiols per evitar lo dit scàndol se ofert tenir aquells e fer lo dit cambi fins 8 jorns dellà Pàsqua. Han del·liberat comenar-li aquells en aquesta forma que és concordat entre ells: ço és, XXVII ll. III s. ab altres ploms o moneda que ell faça e la qual corregua en la dita ciutat e que de ci a VIII jorns dellà la festa de Pàsqua propvinent ell haya comprar a tothom, ço és als strangés de V s. e als ciutadans de X s. amunt segons solia fer en dias passats com ja los tenia ab tal pacta que la ciutat o los consellers en nom de aquella li haian haver donadas al dit Bernat Obiols al derrer dia dels VIII jorns dellà Pàsqua la maytat de les ditas XXVII ll. III s. en bona moneda per fer lo dit cambi e que de la hora avant en dit Obiols fins al derrer dia de maig que volen los dits elets los dits ploms correguan e no pus rebuda la dita quantitat per ell dit Bernat Obiols haya a fer lo dit cambi a tothom ab bona moneda...

202

1474, 23 d'abril. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega decideix tornar a fabricar ploms nous amb encunys diferents, fins a la mateixa quantitat que els anteriors, a causa de l'abundant falsificació.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 158.

LLOBET PORTELLA (1975: 76).

CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-7).

Acordà e delliberà lo dit honorable Consell que sien tornats fer los ploms attenant que se n'i troben de falsos e poch de bons, e que-n sien fins en aquella quantitat, e mudar los cuyns o emprentes en aquella forma e manera que als senyors de pahers serà ben vist fahedor.

203

1474, 30 de maig. Manresa.

El Consell de Manresa, davant la impossibilitat d'acabar de recollir els ploms, acorda establir una talla i convenir amb Obiols que els acabi de recullir el darrer dia de juliol

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1469-80.

Assenyalat per SANAHUJA (2004c: doc. 8).

204

1474, febrer a maig. Tortosa.

El clavari de Tortosa, Pere Lluís Garidell, rep més de 2.200 lliures per tal de recanviar els senyals autèntics de la ciutat. L'operació s'inicià el 26 de febrer i el 2 de maig encara en faltaven molts per recanviar.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, Tresoreria, *Llibre de compres de plata per a fer moneda, 1464-1474*, "Compte dels calderons o senyals de aram los quals la ciutat ha quitats e recuperats de aquells qui-ls tenien, ço és los qui-s mostraven éser fets en la dita ciutat...".

SANAHUJA (1998b: doc. 7).

205

1474, 26 d'agost. Barcelona.

Ordre del rei Joan II a la seca de Perpinyà, per a que encunyi fins a 1.000 marcs de diners menuts, per compte dels cònsols de la vila, atesa la manca de moneda menuda i la penúria causada per la guerra amb França.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3465, f. 198v.

BOTET (1911: doc. LXV).

Joannes dei gracia, etc. Fideli nostro magistro sicle ville nostre Perpiniani seu eius locumtenens, salutem et dilectionem. Ad humilem supplicationem maiestati nostre pro parte dilectorum fidelium nostrorum consulum ville Perpiniani factam, habentesque respectum ad paucitatem pecunie minute que in eadem villa reperitur, quod reddit in maximum detrimentum eiusdem precipue in presenciarum obingens bellum quod inter francorum regem et nos ducitur, presencium tenore de certa sciencia et consulto vobis dicimus et mandamus, districtus iniungendo, ut in eadem sicla cudatis seu cudi faciatis, ad expensas dicte ville et non curie nostre, denarios minutos cum eodem signo ab utraque parte quo iam alias fuerunt cussi, videlicet cum ramo eodem et litteris ab una parte et ab alia cum capitis figura et eisdem litteris, et de eadem lege sicut fuit ultimate cusum, verum ad minus pondus, ita videlicet ut sicuti cudebantur ad viginti quatuor et semis pro marco, nunc cudantur ad triginta, de quibus deducantur omnes expense. Quantitatis vero erit usque ad mille marchos. Quas pecunias ab inde procedentes, una cum lucro in premissis faciendo, tradens consulibus dicte ville; in traditione vero earundem recuperabitis apochas oportunas tempore vestri ratiocinii producendas, et per illum qui computa vestra auditurus est admittendas; providemus etiam, quod in eisdem interveniat tamquam notarius fidelis noster Gabriel Mercader, notarius de nostra thesauraria seu alter ab eo substitutus, prout est solitum. Caveatis igitur a contrario peragendo si gracia nostra indignatione, cupitis non subire. Data Barchinone, die XXVI augusti anno MCCCCLXXIII. Rex Johannes. Dominus rex mandavit mihi Joanni de Coloma. Visa per locumtenens generalis thesaurarii et scribam portionis et pro conservatore.

206

1474, 9 de novembre. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega ordena que tothom porti a la Paeria els ploms que tingui, per tal de veure quans n'hi ha de bons i quans de falsos.

ACUR, Fons municipal de Tàrraga, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 168v.
LLOBET PORTELLA (1975: 76).
CRUSAFONT (1990: 298, doc. I-8).

Per quant s'ich troben molts ploms falsos, acordà delliberà lo dit honorable Consell que sie feta crida que per vuy tot lo dia tothom hage aportar a la casa de la payria tots los ploms, perquè sie vist quin nombre de ploms s'i trobaran e quants de bons e quants de falsos, e que los falsos sien retenguts e continuats ensems e tengut compte a quiscú, perquè s'i puxe per altre Consell millor delliberar e fer-s'ila provisió deguda.

207

1474, 20 de novembre. Tàrraga.

Un cop acomplerta la demanda de portar els ploms a la vila, els paers informen que s'han trobat gairebé dues-centes lliures de ploms, mentre que se n'havien encunyat només cent vint-i-nou lliures. El Consell acorda recobrar tots els ploms, tant els bons com els falsos, i fabricar una nova moneda de calderich, fins a quaranta lliures, i que en cada diner encunyat hi hagi malla de metall de " pur caball". El Consell acorda fer una talla de seixanta lliures a sis mans (dues de mà major, dues de mà mitjana, i dues de mà menor) per donar satisfacció dels dits ploms.

ACUR, Fons municipal de Tàrraga, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 170.
LLOBET PORTELLA (1975: 76).

Fonch proposat per los dits honorables senyors de pahers que com sab tot lo honorable Consell, que per sustentació de la Universitat e singulars e habitants de la present vila de Tàrraga sien stats fets cent vint-i-nou lliures (de ploms), e per quant se dehie que se'n trobaven de falços, han fet manifestar e denunciar aquells a quiscú. En la qual manifestació ne han trobats cent noranta-cinch lliures e encara se'n troben molts que no són encara denunciats que faran compliment a docentes lliures com que més, no menys, perquè vege lo dit honorable Consell si penran e vindran a càrrech de la Universitat així los falsos com los bons, e que la Universitat sie tenguda satisfer-los als qui-ls han denunciats o no, e com e en quina manera seporan satisfer.

Acorda e dellibera lo dit honorable Consell que tots los ploms bons e mals sien rebuts e cobrats, e sien satisfets a quiscú dels qui-ls han denunciats e manifestats, e açò per la Universitat. E que s'an facin dels dits ploms que sia de nou altra moneda de calderich o de altre metall a conexença dels senyors de pahers, fins en quantitat de xxxx lliures. E que haie en quiscun diner, malla de matall de pur caball, e açò tant prest com se puxe.

E més encara dellibera lo dit honorable Consell que perlevar e fer deguda satisfacció dels dits ploms sie feta talla de sexanta lliures a sis mans, ço és dues de mà maior, dues de mà mijana e dues de mà menor, e per taxar e fer dita talla elegiren los prohòmens següents: Pere Ramon, Andreu Canella, Pere Ramon Florença, Luis Moya, Jacme Gascó, e Pere Guerau.

1475, 4 de gener. Tàrrega.

El Consell de Tàrrega acorda recanviar tots els ploms als administradors dels drets de la universitat i fer, si cal, una talla a tres mans.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1470-75, f. 172.
LLOBET PORTELLA (1975: 76).

En lo qual Consell fonch proposat per los honorables senyors de pahers com per ordinació de Consell en dies passats són stats fets cent e vint-nou lliures de ploms, los quals se són distribuïts en diverses solucions fetes per la Universitat segons se mostrarà clarament en los comptes. E ara com se són cobrats ne han trobats [espai en blanc] lliures de falsos més avant del nombre sobredit, los quals són vuy en poder de la vila e o dels dits honorables senyors de pahers, los quals hi han portats diverses persones, les quals dien que en fe de aquesta vila los han presos e són stats de rebuts pus hi veyen lo senyal, e que no-s cosa rahonable ho deguen perdre. Perquè vege lo dit honorable Consell si quiscú perdrà los dits ploms que portats hi ha o si seran satisfets a quiscú, e de què-s pagaran, e en qual forma e manera se poran pagar e satisfer.

Acorda e dellibera lo dit honorable Consell que sien hoyts de compte tots los qui han plegat talles e administrats drets e emoluments de la Universitat. E sien vistes quines restes hi haurà, e aquelles se exhegesquen, e de aquelles sia satisfet als qui dits ploms han portat en lo que bastaran. E per lo que no bastaran les dites restes sie feta talla a tres mans taxadora per los prohòmens deiú scrits, e pagadora per les tandes e pagues que conexeran dits prohòmens, cometent-los-ne tot lur loch, ben e poder a pleníssima potestat. E són los prohòmens següents: Francesc Palau, Andreu Canella, Pere Ramon Florença, Pere Antoni Laurenç, Jacme Gascó e Pere Genovés.

1475, 8 de maig. Vic.

El Consell de Vic acorda cedir al Capítol de la Seu els ploms que tenia recollits, per tal de fondre'ls i fabricar dos canons de l'orgue de la Seu.

AMVI, *Llibre II d'acords*, 1451-78.
SANAHUJA (1999c: doc. 2).

...e axí mateix acorda e del-libera que los ploms qui són en dita casa sien donats al Capítol de la Seu de Vic per fer dos canons d'orgue que la dita Seu fa fer als orgues maiors.

1475, 6 de juny. Àger.

El Consell de la vila d'Àger encomana la fabricació de 6 lliures de ploms a Joan Çanuy, el qual es responsable del canvi en moneda de curs general i a pagar un florí d'or al cap d'un any.

AMAG, Llibre de Consells de la vila d'Àger, 1417-1511.
FITÉ (1985: 508).
CRUSAFONT (1990: 81, doc. IV).

A sis del mes de juny any mil CCCCLXX cinch, convocat e congregat en la casa de la Paeria Consell stret e general hon ere la maior part e pus sana de la dita vila on ere present lo honorable en Garcia Gay batlle, en Pere Busquet e en Johan Ferriol, paers, fon deliberat e ordenat en lo dit Consell que en Johan de Açanauy que face sis lliures de ploms de Sent Johan que per primer vinent a hun any e que sie tengut de cambiar aquells als de defora vila e als de la vila de cinch sous amont e al cap de l'any los haie a fer bons e dóne per rahó de açò a la vila hun florí d'or pagador la mitat al mig de l'any e l'altra al cap de l'any e si degun hom foraster estave ací per cambiar moneda e no se li cambiave que estigue a càrrech del dit Çanuy e no de la vila.

211

1475, 8 de setembre. Cervera.

El Consell de Cervera considera la possibilitat d'encomanar a Francí Tarroja, argenter, la fabricació de 15 o 25 lliures de ploms per a poder pagar els deu sous per foc que exigeix Bernat Aibrí, diputat del Principat.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1475, f. 66v.
LLOBET PORTELLA (1994b: 122, doc. 19).

En lo qual Conseyll fonch proposat per los senyors de pahers dient com per comissió feta per lo honorable Conseyll de la XXXXVIIIa a certa promenia en dar-les forma com paguaran los x sous per foch que·ls són demanats ara per mossèn Bernat Eybri, diputat del Principat de Catalunya, los és stat donat tayll, lo qual no baste a pagar lo dit dret de deu sous per foch, ans ne manque encara xxxx lliures; lo dit mossèn deputat los donà air una requesta continent com lo temps de la sua estada así, juxta la comissió e instrucció que té, és passat, e que ell protesta de tots days e despeses contra aquesta vila. E vist que lo tayll no baste, és stat pensat un cert spedient o partit sobre lo qual és mester per aquest Conseyll sia ajudat a preguar un conseller qui és así, ço és, lo sènyer en Francí Tarroga, que li fos plesent voler-los fer xv o xx o xxv lliures de ploms dels quals se puxen ajudar, e prestar-los lo nom. És veritat lo dit Tarroga se dupte que si vol levar los ploms, com lo farà segur la vila, quitant ell los ploms, li torn aquestes xx o xxv lliures de bona moneda. Reporten-ho al present Conseyll que sobre aquestes coses los plàcie pensar e provehir en manera tal lo dit Tarroga sie segur de aquestes coses. E que·ls plàcie provehir e dar forma com hauran la resta per pagar lo dit dret. En altra manera, si no u fan e days e despeses venen a la vila, no sie càrrech lur, pus són prou certs que ells no han forma de pagar, mas del present Conseyll, si no·ls donen forma e manera com pagaran dit dret e altres càrrechs de la vila, segons per moltes voltes los és stat proposat, com lo tayll que·ls és stat donat ni altres emoluments de la vila no basten a pagar los càrrechs que tenen tots al davant, ans los manquen passades CL lliures o més.

Sobre açò, lo dit honorable Conseyll, vista la tanta congoxa e despeses que stan preparades a la vila e singulars de aquella, volch, acorda e comès als senyors de pahers que ells facen totes aquelles forces que poran en compel·lir totes aquelles persones que són stades tayllades per pagar lo dit dret de fogaatge. E si no·s poran exhigir les pecúnies tant

promptament, que tota aquella quantitat que mancharà, pus no sie de xxx lliures amunt, que la puxen manlevar a interès o sens interès, la qual hagen a restituir del que restarà a cullir del dit tayll a altres persones de la vila, en manera que aquelles qui prestaran cobren, ço del seu, e no sien decebuts. E que en açò se hàian de obligar los senyors de pahers en nom propi e tots los qui són en lo present Conseyll fins en quantitat, emperò, de xxv en xxx lliures, les quals se hàian a pagar e restituir del dit tayll, e açò sien tenguts jurar los senyors de pahers no convertiran lo dit tayll sinó en paguament de açò, lo qual sots virtut del dit jurament sien tenguts plegar per tot lo present mes e, dins aquell, pagar e restituir la quantitat que·s manlevarà. E açò que costarà que sie pres a compte dels senyors de pahers.

212

1475. Balaguer.

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 51-.

SANAHUJA (2002a: doc. 8).

Primerament donets e liurets a-n Pau de Res, maior de de dies, al qual són deguts per adobar los cunys dels ploms entre lo mestre e un ferrer: XVIII s. Ço és, al mestre un florí de or en or e al dit ferrer XVIII d., que són en suma dits XVIII s.

Item darem al honorable en Pere Joan Castelló, notari, III s. los quals li són deguts per los treballs que son fill Gener sostengué en ajudar a fer los ploms ara darrerament fets.

213

1476, 12 de gener.

Ordre al mestre de seca de Barcelona de batre 100 marcs d'or en moneda que no fos d'escuts, i una altra concessió semblant a favor del bisbe de Vic.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3389, f. 137v; Reg. 3390, f. 143v.

Assenyalat per BOTET (1909: 297-298).

214

1476, 4 d'abril. Tortosa.

El Consell de Tortosa es fa ressò del refús popular a certes monedes d'origen francès (dobles de plata de dos sous i vuitenes de billó de vuit diners), que circulaven habitualment per Catalunya en substitució de la moneda menuda, i acorda autoritzar llur acceptació.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1474-76, p. 79.

SANAHUJA (1998b: doc. 8).

Sobre lo fet de les monedes, ço és dobles de dos e huitenes, que per alguns se refusen pendre, fonch provehit e delliberat que les dites monedes sien preses al for que han corregut fins ara.

215

1476, 4 d'abril. Lleida

Crida feta per ordre de la Infanta, lloctinent del Principat, disposant que no fos rebutjada cap moneda d'or o de plata de les que fins aleshores havien circulat i que es prenguessin al preu que es prenien a Barcelona, és a dir: l'alfonsí d'Aragó a 36 sous, el castellà a 30 sous, l'àguila a 26 sous, el ducat a 24 sous, el pacífic a 20 sous, el florí d'or a 16 sous i mig, el (ducat) turc a 13 sous i mig, les quartes a 2 sous, les dobles de 2 sous a 2 sous, els rals de Barcelona i de Perpinyà amb creu a 20 diners, i les vuitenes a 8 diners si són bones.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3508, f. 15.
Assenyalat per BOTET (1909: 298).

216

1476, 13 de juny. Barcelona.

Els consellers de Barcelona argumenten que el rei no podia preparar una nova encunyació de monedes d'or sense tractar el tema prèviament a les sessions de Corts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3360, f.137.
Assenyalat per BOTET (1909: 298).

217

1476, agost.

Joan Pi, lloctinent del tresorer general, rep 130 florins d'or d'uns acusats de falsificar moneda francesa i senyals de Balaguer i la Seu d'Urgell.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Llibres del Tresorer reial*, vol. 432.
Inèdit.

Item pos en rebuda d'en Joan Torres, Jaume Roig, Pere y Miquel Mas, mestre Pedro, argenter, Bartomeu Pla, delats de ésser falcedors de monedes strangueres, dobles e vuytenes de França, e dels senyals de la Seu d'Urgell e dels de Balaguer, los quals se composaren quitis ab la Cort: CXXX florins.

218

1476, 26 i 29 d'octubre. Barcelona.

El Consell de 32 de Barcelona delibera sobre la conveniència i acorda prohibir el curs de les vuitenes, blanques i dobles de dos sous estrangeres.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1475-77, f. 66v-67 i 70
Inèdit.

(26 d'octubre:) ...per lo honorable mossèn Galceran Carbó, en nom seu e dels altres honorables companyons seus, fonch proposat com vist per ells consellers com en aquesta ciutat no ha altre spècia de monedes sinó vuytenes e un altre moneda d'argent que·s met per II sous, e essents informats que dites monedes se meten en gran dan dels pobles e de la cosa pública de aquesta ciutat car les vuytenes no valen sinó per coure e les dites doblenques de dos sous per molt no valen ço per que·s meten, e axí or e argent e altres avers hic són trets ab dites monedes qui són de molt poca vàlua. E si axí és tollerat trigaria molt poch temps que ací no hauria moneda d'or ni d'argent ni encara en massa ni altres béns. Per dits respectes e altres infinits qui n'i occorreren, ells consellers han fets regonexer los privilegis de aquesta ciutat de dites monedes disposant e encara les constitucions que en tals coses disponen, e han trobat que les dites monedes són meses e posades contra los dits privilegis e, quan les dites constitucions, han appellats molts homens ciutedans de aquesta ciutat, axí de uns staments com d'altres, als quals és stat vist concordablement que si dites vuytenes o dobles de dos sous no són expellides en poch temps serà que no solament aquesta ciutat sinó tot lo Principat, pendrà irreparable dan e tal que serà impossible de poder-hi ésser provehit car tota la substància hic serà fora e no s'ich troberà sinó coure, e l'or e l'argent e encara robes seran defora e les vitualles qui totes han a venir de fora seran tant cares que serà spant e açò per que no s'ich troberà sinó coure qui no satisfà en lo que aquesta ciutat ha mester. E per ço ells honorables consellers vehents lo perill ten preparat de seguir-se han fet veure e insertar moltes coses sobre dits fets e finalment és vist en tot cas deurer-hi ésser provehit degudament sen tardar, e per aquesta causa ho han volgut proposar en lo present Consell que·n delliber lo que li'n semblerà.

(29 d'octubre:) ...lo fet de les dites monedes, ço és vuytenes, blanques e dobles de dos sous qui han ésser expellides qual forma serà tenguda: que a menys dan del públich sien expellides...

219

1476, 24 i 30 d'octubre.

El rei Joan II i la infanta, lloctinent del Principat, ordenen als consellers de Barcelona que desisteixen de dur a terme una alteració de les monedes sense portar l'assumpte a les Corts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3508, f. 84; Reg. 3394, f. 4 i s.
Assenyalat per BOTET (1909: 298-99).

1476, 30 d'octubre.

El rei Joan II, a petició del Consell barceloní, remet una provisió ordenant que es fes una crida per tal de prohibir el curs de les monedes forasteres i especialment de les vuitenes i dobles de dos sous franceses.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3394, f. 4 i s.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1475-77 (Consell de 32 i 16 del dia 29 d'octubre).

Assenyalat per BOTET (1909: 299).

1476, 17 de novembre. Cervera.

El Consell Ordinari de Cervera acorda encomanar als paers que trobin una solució al problema ocasionat per les blanques.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1476, f. 65v.

LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 10).

E primerament fonch proposat en lo dit Conseyll per lo magnífich mossèn Johan de Carcassona, alcayt del castell de Cervera, que provehesquen que, attès que les blanques no·s valen, que·s valeguen o que sien inhibides e que li stiguen a les monedes, si no que no matarà carns.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll volch, acorda e comès als senyors de pahers que ells, axí ab la senyora reyna com encara per via de deputats e de les Corts, suppliquen e facen instància que·s provehesca sobre lo fet de lles monedes per totes aquelles vies, spedients e maneres que sían més útils e profitoses a la cosa pública e a singulars de la vila.

1476. Balaguer.

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 60.

SANAHUJA (2002a: doc. 9).

Item donets a-n Manuel de Res, per los cunys que ha fets fer dues veguades segons ja jan paguat a-n Pau de Res, ço és: XXXIII s.

Item més a ell mateix per un trahocador dels ploms: II s.

1477, 10 de gener. Caldes de Montbui.

Als comptes del clavari de Caldes de Montbui consta el lliurament de 7 ll. 18 s. 2 d. de ploms fabricats per Pere Coromina fins el 10 de gener de 1477. A les despeses, apareix una partida de tres sous destinats a pagar una dieta a un síndic que anà a Barcelona a buscar una llicència per que la vila pogués fabricar (o ampliar la fabricació) dels ploms.

AMCMO, *Llibre del clavari Pere Fuster*, 1476.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 2).

1477, 15 de febrer. Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell fixa el valor circulatori d'algunes monedes d'argent i billó.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 372-372v.
CARRERAS CANDI (1905: 889).
SANAHUJA (2010a: doc. 9).

E més fonch proposat per dits cònsols lo fet de les monedes, ço és de les dobles, a com hiran.

Fonch conclòs que les dobles de rey vagen a vuyt diners e les doblas de Savoya e altres duchs vagen a set diners, e les dobles d'argent vagen a dos sous, e les cabeces ho reals castellans per lo semblant a dos sous, e claverines a dotze diners, e gansos per lo semblant axí com se feye.

1477, 5 i 14 de març. La Seu d'Urgell.

Deliberacions del Consell municipal de la Seu d'Urgell sobre la jurisdicció per a jutjar i castigar Joan Naves, detingut i acusat d'haver falsificat la moneda de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 372v i 373.
CARRERAS CANDI (1905: 892-893).
CRUSAFONT (1990: 283, doc. II).
SANAHUJA (2010a: doc. 10).

(del 5 de març):

En lo qual Consell fonch proposat per los honorables cònsols com lo vicari general, ço és mossèn Simon, a dada la constitució a-n Pere Sabater, jutge de crimps, e a mossèn Veguer per causa de la detenció d'en Joan de Naves, qui està en la presó per causa de les monedes qui's diu a meses, qui són diformes de aquelles que la ciutat a batudes, lo qual

Naves diu lo dit vicari que és tonsurat e simple clergue conjugat, e que la conexença se sgarde a ell e no al jutge de crimps e per que no li vol retre, los a dada dita constitució.

(del 14 de març):

En lo qual Consell fonch proposat per los honorables cònsols com lo senyor Bastart los a dit com ell a rebuda una letra del senyor comte que vol que ell li tramete en Joan de Naves que és etat enculpat de la moneda diforma de aquella de la ciutat, ço és dels ardots.

Fonch conclòs que los honorables cònsols parlen ab lo Sr. Bastart graciosament e que comport un poch, e puys fer-li-an resposta e que la resposta li sie dada en scrits com ell no pugue ací veure en los actes judiciaris com a procurador ni com a persona conjunta perquè és contra usança, ni menys permetrien traure en Joan de Naves per portar-lo al senyor Comte si delinquit ha, sinó ací que se'n vege la justícia e ací a ésser punit, ara sie ecclesiàstich o no, si delinquit ha. E molt més que aquesta ciutat és de l'asglésia e no del senyor Comte.

226

1477, 30 de març. Reus.

El consell reusenc acorda retirar de la circulació una part dels senyals propis i no acceptar més els de la resta del Camp de Tarragona.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1466-1485.
SANAHUJA (2005b: 84, doc. 11).

Lo qual consell determena que dels senyals que-n sien retnnits una quantitat, ço és la meytat o més, e après que-ns fluxem ab los nostres mateix. E que los qui-n tenen axí de Tarregona com de altres [llocs] que sien quitats.

227

1477, 17 de juny. Barcelona.

El Consell de Cent de Barcelona delibera la possibilitat de tornar a encunyar 60 marcs de quartes de pacífic mancades de pes que hi ha a la Taula de Canvi de la ciutat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1475-1477, f. 132v.
SANAHUJA (2000b : doc. 2).

Item, fonch posat com en la Taula de la ciutat ha a present entorn LX marchs de quartes molt nactes e tals que no se'n pot fer pagaments a pes ni sens pes e si eren scampades per los pobles seria mes entre ells grans torps per la diferència dels pesos, era stat pensat que fossen batudes quartes noves emperò que, en açò, ha despeses e no·s poden fer sens delliberació del present Concell, per tant era posat en aquell per que fos delliberat.

228

1478, 10 d'agost. Cervera.

A demanda de l'interessat, el Consell acorda pagar les 20 lliures que es deuen a Francí Tarroja i fer retirar els ploms que circulen per la població.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1478, f. 45v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 20).

229

1478, 5 i 6 de setembre. Cervera.

Els paers de Cervera de l'any 1475 es troben a la presó per no poder fer front al pagament de 20 lliures compromés amb Francí Tarroja per a quitar els ploms de la vila, i insten als paers actuals a pagar el deute. El Consell actual encomana als paers i prohoms la liquidació del deute contret amb Francí Tarroja, ja sigui prenent diners a prestec o fabricant més ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1478, f. 48v.
LLOBET PORTELLA (1994b: docs. 21 i 22).

230

1479, 13 de març.

Carta del rei Ferran II als consellers de Barcelona on els notifica que decideix ajornar qualsevol decisió sobre la qüestió de les monedes.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres reials originals*, 1474-83.
Assenyalat a CFCCB (n. 4).

231

1479, 1 de maig. Cervera.

L'argenter Francí Tarroja presenta al Consell de Cervera el següent comte del que li deu la vila: 1 ll. 10 s. de "prestat de bossa", 15 s. per l'anada a Sarral, "que estava assetjat pel senyor mestre"; 3 ll. 6 s. per tres parells d'encunys de fer ploms, 6 ll. per tres vegades el fabricar els ploms, i 3 ll. pels interessos dels tres anys de les 20 lliures prestades. En total: 14 ll. 11 s.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1479, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 23).

232

1479, 15 de maig. Cervera.

El Consell de Cervera no pren cap acord sobre la proposta d'encunyar ploms que substitueixin les pugeses (de Lleida) que circulen per la vila, moltes de les quals són falses.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1479, f. 40.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 25; 2009 : doc. 1).

En après fonch proposat per los senyors de pahers dient com per la vila van moltes pugeses e moltes de falses, moltes gents, signantment los forasters, que no·n volen penre a blats ni altres mercaderies. Si haurien a bé que fessen fer alguna quantitat de ploms e que hich expel·lissen les pugeses per ço que no·n vingués da[n]y a la vila ni als singulars de aquella. Reporten-ho al present Conseyll.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll no clogué res.

233

1479, 19 de setembre. Cervera.

El Consell de Cervera encomana la gestió de buscar les persones que puguin encarregar-se de la fabricació dels senyals o ploms de la vila (16 lliures de malles i 34 de diners). El Consell acorda que en cap cas la vila no serà responsable de l'encunyació, sinó l'arrendatari a qui se li encomani.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1479, f. 77v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 26).

En après fonch proposat per los dits pahers al dit Conseyll com han obtenguda licència del senyor rey de fer senyals o ploms dirigida al veguer de aquesta vila, e açò per tant com no hich la moneda menuda per egualar comptes; són de parer ells que·s facen XV o XVI lliures de malles e lo restant fins en cinquanta lliures que·s facen dinars. Reporten-ho al present Conseyll que·ls plàcie conseyllar com se·n regiran ni què faran, sent-se que algunes persones ne penran càrrech de fer e tenir dits ploms e·n faran algun avantatge a la vila, ells tenran a tot son càrrech.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers e en aquells pròmens que s'i volran penre, precedent la dita licència e continuada aquella, que ells puxen comanar e arrendar en aquelles persona o persones que vistes les seran e concordar-se poran los dits senyalls e aquells hagen a penre e tenir a tot son càrrech, axí en quitar-los lo temps que serà concordat com en qualsevulle altra manera e que no stiguen gents a càrrech de la vila, obtenint-se per a la vila aquell millor útil que poran, assegurant-se·n bé de aquells a qui·ls comanaran o tenran ells facen prestar e donar bona e ydònea caució, en manera com se desliberarà levar-los los qui·l·ls tenrà los hàian a quitar. E sobre açò fer, concordar, ordenar e fermar qualsevulle capítols en e sots aquells pactes, formes, condicions, stupulacions, interessos, penes, obligacions de béns, etc., que·s poran concordar a tota utilitat de la dita vila.

1479, 29 de setembre. Cervera.

El Consell ordinari de Cervera acorda que la pèrdua del valor de les pugeses de Lleida que s'han retirat de la circulació vagi a càrrec de l'última persona que les ha tingut abans de ser retirades i no del clavari de la vila.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Consells*, 1479, f. 78.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 12).

En lo qual Conseyll fonch proposat per lo sènher en Johan de Guardiola, racional de la vila, dient com lo dissabte abans que les pugeses se abatessen, les quals se abateren lo diluns après següent, lo col·lector de la quèstia donà al clavari liiii sous de pugeses e és veritat que lo dit clavari era cobrador per quant ell del seu propi havie bestret als senyors de pahers per pagar lo drap de lles gramalles dels pahers. Lo clavari volgué vinguen a càrrech de la vila; per tant ho reporten al Conseyll que li plàcie provehir e aclarir a càrrech de qui seran perdudes.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll volch, acorda e deslibera que les dites pugeses vagen a càrrech de aquell qui les tenia abans de la jornada que les dites pugeses se abateren.

1479, 29 de setembre. Cervera.

El Consell de Cervera confirma la decisió presa pels paers sobre l'arrendament de la fabricació de senyals i ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1479, f. 80.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 27).

En après fonch proposat al dit Conseyll per lo sènher n'Anthoni Solanelles e per en Nicholau Prats dient com vosaltres del Conseyll ordinari havíeu provehit que los senyals o ploms que devien fer que anàs al més donant, e sobre açò ells éran stats ab los pahers n'Esplugues e en Francí e veheren certs capítols; donaren-los jornada a les viii hores e, axí hi foren, demanaren-los quals darien e, axí, sobre açò, ells se aturaren e aturaren-se desliberació fins a vespres e, axí, mossèn paher en Francí los dix que, haven parlat ab certa promenia, que ells los tornarían resposta e, axí, sens tornar-los ne parlar, los han comanats a altri e són-se burlats d'ells e crehen que no n'han res per a ells; són ací per benefici de la cosa pública e fer provehir en aquella, per ço reporten aquestes coses al present Conseyll que li plàcie provehir.

Sobre açò lo dit honorable Conseyll, loant e aprovant lo que los senyors de pahers han fet e concordat sobre los dits ploms, que alò sie servat.

236

1479, 15 de novembre. Lleida.

En una restitució i concòrdia sobre carns acordada entre la ciutat i el Capítol de Lleida s'esmenta el refús de les "pictarum sive de les pugeses que vulgo dicuntur pugeses de Leyda".

AML, *Llibre del Compromís i sentència arbitral del terme d'Albarès*, Reg. 7.451, f. 59-61.
Esmentat per TARRAGÓ (1936: 16, nota 6).

237

1479. Bagà.

Als comptes del clavari de Bagà apareixen dues rúbriques que esmenten els ploms de la vila.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 190, *Llibre del clavari de la vila*, 1479, f. 1.
SANAHUJA (2002b: doc. 1).

Item pos en rebuda que-n dona an Borrell, los quals seran quitats dels ploms qui s'eren perduts: X s.

Item pos en rebuda qui-n dona a-n Borrell com anà a Barcelona II ll. XI s. de ploms: II ll. XI s.

238

1479. Caldes de Montbui.

El clavari de Caldes comptabilitza com a pèrdues, la disminució del valor dels carlins que té la vila.

AMCMO, *Llibre del clavari Pere Boxedes*, 1479.
Inèdit.

Item pos en dada II s. VIII d. los quals se són desminoyts an XVI carlins a raó de II d. per carlí, quant sa abateren.

239

1480, 18 d'abril. Vic.

Anys després de la recollida de la moneda local, el Consell de Vic es fa ressò que encara es deu una certa quantitat de diners per aquest concepte.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.
SANAHUJA (1999c: doc. 3).

...acorda e delibera lo dit honorable Consell que sia remès a-n Damià Goromir tot ço que per ell sia degut al Comú de la ciutat per rahó dels ploms qui foren falsificats en aquesta ciutat.

240

1480, 31 d'agost. Cervera.

En un inventari de les monedes en possessió de Mestre Pere, hi consten: 2 rals d'argent, 2 vuitenes i mitja, 3 patacs, 1 ardit dolent, 1 malla de Cervera, i també 6 ducats, 2 pacífics, i 1 escut.

ACSG, Fons notarial de Cervera, vol. 52: Llorenç Serra, *Manual*, 1478-80, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 28).

241

1480, setembre.

El tresorer general declara haver rebut una quantitat d'argent procedent de moneda falsificada trobada a casa de Bernat Bexolí, canvista, que fou penjat per aquest cas.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Llibres del tresorer*, v. 436, f. 9.
Inèdit.

Item pos en rebuda dos riells d'argent, los quals me donà mossèn Jordi Aymerich, veguer de Barcelona, de aquells IV riells que dix féu fer d'aquelles cercenadures de reals e moneda d'argent que trobà en casa d'en Bernat Bexolí, cambiador, lo qual fonch penjat per lo dit cas. Los altres dos riells atura vers si per virtut de la concòrdia damunt dita té ab la Cort del senyor rey continuada en lo principi del present compte, los quals [4 riells] donats pesaren X unces IV argenços.

242

1481, ab. 26 d'agost. Girona.

Els jurats de Girona, atesa la depreciació dels rocabertins i la manca de moneda menuda, demanen al rei llicència per a encunyar moneda.

Esmentat per BOTET (1909: 327).

1481, 26 d'agost.

Ferran II concedeix llicència a la ciutat de Girona per encunyar menuts, del metall que vulguin, fins a la quantitat de 200 lliures, amb les condicions habituals d'assegurar l'emissió, gravar el senyal local i nomenar un responsable de l'emissió i del seu canvi.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3560, f. 141.

AMGI, *Llibre I de moneda*, f.1.

BOTET (1911: doc. LXXXIV).

LLRG (doc. 624).

Nos Ferdinandus, etc. Quia civitatis nostra Gerunde et illius res publica propter penuriam monete minute detrimentum patitur, taliter ut illius singulares res minutas se qui parvo venduntur seu emuntur precio emi vel vendi absque singularium dicte civitatis maximo incomodo nequeunt, et sic negociacio ipsius civitatis impeditur. Idcirco, nostre magestati vestri dilectorum et fidelium nostrorum Jacobi Scales et Raymundi Dezpuig, sindicorum per dictam civitatem ad Curias generales que in presencium in hac civitate incolis huius Principatus Cathalonie celebramus, humili supplicatum fuit ut licenciam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantiatem ducentorum librarum eidem concedere de nostri regia benignitate dignaremur. Nos vero, volentes ut dicta civitas illiusque res publica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint, et negociacio in dicta civitate libere fieri valeat, nec propter dicte monete penuriam aut defectum, damnum aut detrimentum paciatur vestri supplicacionibus benigne inclinati; tenore presentis et de nostra certa sciencia, delliberate et consulto, licenciam, facultatem et permissum vobis dicte universitate civitatis Gerunde concedimus, ut quibusvis prohibicionibus, pragmaticis, ordinacionibus et aliis quibusvis contrarii disponentibus, et penis in eis adjectis non obstantibus, possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta civitate Gerunde minutos sive monetam minutam, cuiuscumque metalli volueritis, cum signo seu armis dicte civitatis, usque ad quantitatem ducentarum librarum. Hec videlicet adjecto, quod dicta civitas teneatur assecurare et assecuret ydonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit, et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et commutando cum ei quando et quociens inde fueritis requisiti. Et ut id melius et facilius fieri valeat, una per dictam civitatem eligatur, nominetur, et deputetur persona, que dictas pecunias, cum inde requisita fuerit, cum bonis commutet, adeo ut hac via cives dicte civitatis comode negociare, vendere et emere res necessarias que parvo venduntur et emuntur precio, possint et valeant. Illustrissimo propterea Ioanni, principi asturiarum et Gerunde, primogenito nostro carissimo et in regnis et terris nostris post felices et longevos dies nostros indubitato sucessori, intentum nostrum declarantes, sub paterne benedictionis obtentu dicimus, Gerenti vero vices nostra Generali Gubernatoris in principatu Cahalonie, vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceterisque universis et singulis officialibus nostris ad quos spectet dicimus, precipimus et iubemus, expresse et de certa sciencia, ad nostre gracie et amoris obtentum, penamque florenorum auri aragonum mille nostris inferendam erariis, ut nostram huiusmodi licenciam, facultatem et permissum, et omnia et singula in ea contenta, teneant firmiter et observent, et faciant per quos deceat inviolabiliter observari, et non contrafaciant vel veniant, aut aliquem contrafacere vel venire sinant, racione aliqua sive causa. In eius rei testimonium presentes fieri iussimus nostro sigillo secreto in dorso minutas.

Datas Barchinone die XXVI augusti anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXX primo. Yo el rey. Vidit Petrus Forner, locumtenens in officio consiliarius generalis. Vidit Malet fisci advocatus. Vidit Gabriel Sanchez, generalis thesaurarius.

244

1481, 26 d'agost. Girona.

Obtinguda la llicència, els jurats de Girona resolen recollir el major nombre possible de rocabertins i contramarcats amb les armes de la ciutat a un costat, i amb una G a l'altre, donant-los el valor d'un diner. L'operació fou encomenada a Jaume Vilar, el qual la havia de dur a terme a casa del jurat Rafael Samsó.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

245

1480-81. Balaguer.

El clavari de Balaguer anota unes despeses relacionades amb la fabricació de ploms municipals.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 72.

SANAHUJA (2002a: doc. 11).

(Letres d'exauchs).

E primerament donaren a l'honorable en Antoni Huguet, XI s., los quals li foren promeses per que dix en la venda de la fàbrica dels ploms, XX ll. Item més donarets e liurarets e liurarets als honorables mossèn Pere Gomar e an Francí Gomar, germans, XI s., los quals lis foren promesos per que degueren en dita venda e fàbrica de ploms, CL ll., per les quals los fonch liurada dita fàbrica dels ploms a un any ab capítols testificats en poder de F. Giner, notari.

246

1482, 5 de gener. Girona.

Rafael Vilar lliurà 115 lliures 18 sous de rocabertins contramarcats als jurats de Girona.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

247

1482, 3 de febrer. Castelló d'Empúries.

L'Infant Enric mana a les autoritats de Cervera que no actuïn en contra de la concessió feta a Francí Tarroja, argenter, de la fabricació dels senyals o ploms d'aquesta vila.

ACSG, Fons notarial de Cervera, vol. 48: Berenguer Gassó, *Manual*, 1480-82, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 29).

1482, 20 de febrer. Cervera.

Els paers de Cervera acorden amb Miquel Nadal, sastre, la fabricació i administració de 50 lliures de senyals, entre malles, diners i doblers.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Moneda*, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1996b: doc. 29A).

En nom de nostre senyor Déu sie. Amen.

Capítols fets, inhits e concordats entre los honorables en Jacme Palau, Jacme Miquell, Jacme Boix e Francesc Ortigues, pahers l'any present e deiús scrit de la vila de Cervera, e mestre Miquel Nadal, sastre de la present vila, de la part altra, sobre los senyals que lo dit [espai en blanc] ha a fer e tenir per igualaments de comptes segons se segueix:

E primerament de e ab expressa licència e decret del magnífich mossèn Diego de Avallaneda, veguer e balle de la dita vila de Cervera, juxta la comissió a ell per la magestat del senyor rey ab letra de sa alteza a ell feta, vist e considerat que vuy en dia en la dita vila de Cervera no ha ni corre moneda menuda per cambiar e fer igualaments de comptes, és stat concordat e deslberat per bé e utilitat de la cosa pública de la dita vila e singulars de aquella, com per causa de la carència de moneda menuda cessen molts comercis que les gents farien, que lo dit [espai en blanc] hage e sie tengut a tot son càrrech e despesa fer e batre cinquanta lliures de senyals, ço és, [espai en blanc] lliures entre dinals e doblens e [espai en blanc] lliures de maylles, e de aquell matayll, senyal e forma gran o pocha que als dits honorables pahers serà vist deure's fer. E que en fer dits senyals haia ésser e entrevenir un prom, aquell que per los dits pahers hi serà elet. E, fetes les dites cinquantes lliures de senyals, de continent los molles o cunys ab los quals los dits senyals seran estats fets hagen ésser mesos en mans e poder dels dits honorables pahers e mesos en una caxa dins la casa de la paheria, les claus de la qual hagen a tenir los dits pahers, una o més, e altra lo dit [espai en blanc]. E que lo dit [espai en blanc] puxe scampar e cambiar per les gents, axí de la vila com strangers e tota hora o quiscuna veguada que qualsevulle persones strangeres li tornaran dels dits senyals, que·ls haia a cambiar e cobrar als qui·ls li tornaran e dar·los bona moneda sua pròpria a tot son càrrech. E que lo dit [espai en blanc] no puxe fer més avant de lles dites cinquanta lliures dels dits senyals, sots les penes deiús scrites.

Item és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] als de la vila de Cervera no sie tengut cambiar los dits senyals si doncs no·s mudaven o·ls levaven de tot, si donchs lo dit [espai en blanc] no u fahia de son beneplàcit.

Item és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] puxe mudar e cambiar los dits senyals tota hora que a ell serà vist fahedor e per tantes veguades com volrà e deslberarà per squivar frauds si se'n trobaven e mostraven que se'n fessen de falsos e no en altra manera, e fer de altres senyals e de aquell metayll e forma que als dits pahers serà vist fahedor, segons damunt és contengut. E, si de cas serà que més avant del nombre damunt dit seran atrobats, que vingue a càrrech del dit [espai en blanc] e encara encorregue en pena de cinquanta lliures per quiscuna veguada que més avant li'n seran atrobats, de la qual pena sia adquisida lo hun terç a la vila e l'altre terç a l'accusador e/o a l'oficial executant e l'altre terç sie guanyat a la obra de l'asglésia maior de la dita vila de Cervera.

E més és stat concordat entre les dites parts que, si cas serà que los molles o cunys de fer dits senyals se mudaran, que hagen a venir e tornar en poder dels dits pahers en e per la forma e manera que en lo primer capítol és contengut.

E més és stat concordat entre les dites parts e en pacte exprés deduït que, si ploms o senyals dels damunt dits seran atrobats falsos, que vinguen a càrrech e dany del dit [espai

en blanc] e aquells haia e sie tengut quitar axí bé com los bons. E que en res la vila e universitat de Cervera no sie tenguda ni obligada en res, ans, com dit és, vinguen en tota manera a tot càrrech e dany del dit [espai en blanc] e de ses fermances e que en qualsevulle cas hagen a servir indempne la dita vila e universitat de Cervera.

Item, és stat concordat entre les dites parts que, tota hora e quant lo dit [espai en blanc] volrà cobrar e mudar los dits senyals, haia a fer crida o crides públiques per los lochs acostumats de la dita vila de Cervera, notificant a totom generalment com és stat deslberat quitar e mudar dits senyals que tota persona que tingue de aquells, axí de la vila com de strangers, que dins spay de dos mesos, comtadors del dia vant que la dita crida serà stada feta, li hagen haver restituïts dits senyals, entès, emperò, que no·ls puxe mudar sens intervenció e coinsentiment dels dits honorables pahers., per los quals haia ésser conegut si los dits senyals se duran mudar o no.

E més és stat concordat que, si los ploms bons e que no sien falsos se trobaran passats los dits dos mesos quant que quant, que lo dit [espai en blanc] haia e sie tengut quitar aquells axí bé com si fossen venguts dins los dits dos mesos. [Aquest capítol es troba ratllat].

E més és stat concordat entre les dites parts que, tota hora e quant la vila volrà e deslberarà mudar o recuperar los dits senyals, que lo dit [espai en blanc] haia e sie tengut recuperar aquells e donar bona moneda sua pròpria als qui·ls li restituiran e per tantes veguades com serà request de més mudar o recuperar. En la qual recuperació o mutació haia entrevenir una persona per part de la dita vila per ço que·s tròpie lo nombre dels dits senyals quants ne seran stats fets.

E més és stat concordat entre les dites parts que sie en elecció e deslberació de quiscuna de lles dites parts, ço és, a la vila en levar e al dit [espai en blanc] de lexar dits senyals tota hora e quant deslberaran que no·n córreguen, e lo dit [espai en blanc] lexar·los servades les condicions damunt dites.

E més és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] haia e sie tengut sobre totes e sengles coses en los presents capítols contengudes donar bona e ydònea caució e seguretad e fermances a conexença dels dits pahers ab obligació de lurs béns, renunciacions de drets, juraments, penes, hostatges e altres clàusules e cauteles roboradores com més largament e bastant dictar se puxe a tota utilitat e intempnitat de la dita vila e singulars de aquella e de altres als quals hage sguart.

E més és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] per tenir los dits ploms, segons dessús és contengut, haia e sie tengut pagar per quiscun any a la dita vila al principi de l'any [espai en blanc] lliures.

Die sabati intitulata XVI° febroari anno M^o CCCC LXXXII° Miquell Comalada, curitor publicus et iuratus, retulit et fidem fecit michi Anthonio Saliteda, notario et escribe domus paciarie dicte ville, se, de mandato honorabilium paciariorum dicte ville, liberasse los ploms magistro Miquell Nadal, sartori Cervarie, in encantu publico extrahenti precio sex librarum et decem solidorum pro anno.

Que siquidem capitula fuerunt firmata et iurata per honorabiles paciarios videlicet Iacobum Palau, Iacobum Miquel, Iacobum Boix et Franciscum Ortigues, paciarios, magistrum Miquel, principalem, Nicholaum de Graells, dominam Gostanciam, eius matrem, uxorem honorabilis Andree de Graells, quondam, Nicholaum Prats et dominam [espai en blanc], eius uxorem, fideiussores, qui renuntiando, etc., die XX^a mensis febroarii anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXII in villa Cervarie, etc. Et pro hiis complendis dicti paciarii obligarunt omnia bona dicte universitatis et dicti magister Miquell et alii predicti tam principalis quam fideiussores omnia bona sua, mobilia et immobilia, ubique

sint, habita et habenda, et cuiuslibet eorum in solidum, renuntiando et iurando. Et nos dicte mulieres renuntiando, etc.

Testes Petrus Pons Sabró et [espai en blanc].

249

1482, 28 de febrer. Cervera.

L'argenter Francí Tarroja fa arribar al Consell de Cervera el contingut de la carta de l'Infant Enric, en la que s'ordenava a les autoritats municipals cerverines que no actuessin en contra de la concessió feta a Tarroja de la fabricació dels senyals de plom.

ACSG, Fons Notarial de Cervera, vol. 48: Berenguer Gassó, *Manual*, 1480-82, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 29).

250

1482, 7 de maig. Barcelona.

L'Infant Enric, lloctinent del rei Ferran II concedeix a la vila de Vilafranca del Penedès llicència per a encunyar senyals de coure, a valor d'un diner, fins a 70 lliures.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3799, f. 113.
BOTET (1911: doc. LXXXVII).
CRUSAFONT (1990: 333, doc. 1).

Nos Infans, etc. Attenens e considerants que part de vosaltres jurats, prohòmens, e singulars persones de Vilafranca de Penedès, és stada significada la molta necessitat que sufiren e tolleren per fretura de moneda menuda, en tant que moltes de vegades com hauren ops de comprar per menut carn, pa, vi e altres vitales per lo viure de vosaltres, s'esdevé que per no tenir moneda menuda vosaltres a donar, ni los que venen aquelles a tornar-vos en cambi per lo reyal que donau, no les podeu haver; e axí pasau e soferiu moltes necessitats. Per ço, a humil suplicació de vosaltres, e mogut per los respectes dessus dits, ab tenor de les presents donam llicència, facultat e permís que lliberament e sens incorriment de pena alguna puxau fer senyals de coure, que quiscú valegue hun diner, en loch de moneda menuda, fins en quantitat de LXX lliures, los quals valeguen e correuen en aqueixa dita vila de Vilafranca de Penadès entre vosaltres. Puig, emperò, per aqueixa Universitat sien elets una persona o dos, les quals sien tengudes e obligades cobrar los dits menuts, e donar per aquells moneda d'or o d'argent bona e de bon pes e de la que de present corre en lo present Principat de Cathalunya, e al for que vall, a la persona o persones que los dits menuts los donaran e restituiran; les quals coses estimareu e notificareu, perquè a tothom sie manifest, ab veu de pública crida, fahedora per los lochs acostumats de aquesta dita vila; manant per ço per les presents als portantveus de governador en lo Principat de Cathalunya, batle general, veguer, sotveguer e altres oficials de la dita vila de Vilafranca de Penadès, que la present nostra llicència tinguen, serven e guarden tenir, servir facen inviolablement, si la gràcia del dit senyor rey e nostra an cara e pena de dos mília florins evitar desijen. En testimoni de les quals coses manam les presents ésser fetes, sagellades ab lo segell reyal en lo dors de aquelles.

Data en Barchinona a VII dies de maig en lo any de la nativitat de nostre Senyor mil CCCC LXXXII.

251

1482, 24 de maig. Girona.

Atès que no s'han contramarcats prou rocabertins per arribar a les 200 lliures de menuts que permet la llicència de Ferran II, els jurats de Girona acorden batre de nou, amb els mateixos encunyats utilitzats per picar els rocabertins, la quantitat de menuts restant. Hom acordà que en cada marc de la nova moneda hi hagués tres quarts d'unça de plata, i que de cada marc s'en treguessin uns 28 sous de menuts.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

252

1482, 5 de juny. Girona.

Aquest dia es lliura la moneda menuda encunyada a Girona.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

253

1482, 25 de juny. Girona.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar 200 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3799, f. 149.

AMGI, *Llibre I de moneda*, f.7.

Assenyalat per BOTET (1909: 327).

254

1482, 23 d'agost. Girona.

Aquest dia es lliuren els menuts encunyats en virtut de la llicència de juny. Cal destacar que, del total, es lliuren 10 ll. 17 s. 8 d. en òbols o malles.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

1482, 17 de setembre.

L'infant Enric concedeix als cònsols i universitat de la vila de Talarn, llicència per a fabricar senyals d'aram, coure o plom, amb el senyal de la vila, fins a la quantitat de 25 lliures, amb la possibilitat de canviar l'empremta dels senyals cada quatre mesos, per tal d'evitar-ne el frau.

Nos infans, etc. Com la vila e universitat de Talarn, situada en los confines de Pallars, sia venguda en gran penúria e fretura de diners menuts, en tan que la negociació de la dita vila ve molt a menys e la cosa pública de aquella reb e pren gran detriment: per tant, som stats supplicats per los amats nostres en Bernat Ferrer, batle de la dita vila, e Arnau Sabater, síndich, per part dels cònsols e universitat de la dita vila a nos tramesos, los volguèssim donar licència e facultat, axí com a les altres viles e universitats de Cathalunya, poguessen fer alguns senyals qui servesquen en loch de dinés menuts. Nos per ço, volent aconsellar e provehir a la indemnitat de la dita vila e universitat de aquella, e axí mateix per condecendre a la supplicació per part dels cònsols e universitat de la dita vila de Talarn a nostra excellència feta. Ab tenor de les presents, expressament e de certa sciència, donam e consentim licència e facultat als cònsols e universitat de la dita vila, que sens incorriment de pena alguna, en huna o moltes vegades, puxen fer e fabricar alguns senyals de matall, axí d'aram, coure com plom, ab lo senyal de la dita vila, fins en quantitat de vint-e-sinch lliures; lo qual senyal, per evitar fraus, de quatre en quatre mesos, o per aquell temps que a ells ben vist los serà, e sia més útil a la cosa pública, los quals per los hòmens e habitants de la dita vila se haien a pendre. Per tant, ab tenor de les presents, expressament e de certa sciència, dihem e manam, etc. Dada en la vila de Agramunt a XVII dies del mes de setembre, en l'any de la nativitat de nostre senyor mil CCCCLXXXII. El Infante.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f.95.
BOTET (1911: doc. LXXXVIII).

1482, 7 d'octubre. Lleida.

Diferents interrogatoris per la qüestió de la moneda falsificada, en els quals es diu que les pugeses falses eren fetes per fundició i les autèntiques per cop i que les sospites es centraven en un comerciant ambulat gascó.

AML, Crims, 1482-83.
TARRAGÓ (1936: doc. 19).

(Ramonet de Llana, del lloc de Lobrerc, de la Vall d'Ostia, del comtat del Bearn:)

...

Interrogat d'on ha comprada ell testes dita erba, qui dix de casa de la botera de la plaça ne comprà hu dos dinés e lo dia present altres dos.

Interrogat de quina moneda havia pagada dita erba, qui dix que los dos dinés de hu li donà un sisè e la dita botera de la plaça tornà-li quatre dinés de Perpenyà, e que los dinés de huy lo havie pagat ab dos diners de pugeses.

...

(Francesc Miró, de la vila de Gandesa, et ara havitant en la present ciutat:)

...

E axí mostrà la un diner dels dos de pugeses li havie despès e donat dit home per la erba, car havia dix se l'havie despès en tota. E lavores lo dit Pau pres lo dit diner de pugeses e mes-lo en mans de dit mossèn veguer, les quals quatre pugeses li foren mostrades a ell testes per lo dit veguer e dix li parien ésser aquelles e axí dit mossèn veguer se n'anà per restar home per los hostals (fui sibi lecta) e als no y sab.

(Honrat Mengo:)

E primerament fonc interrogat si ell testes sab ni ha hoyt dir que un Mas, Lo Tort, face pugeses falses o hage fet. Puy respòs e dix sols saber lo que·s sequeix, que bé a hun any o més que venie oli, ell testes, e hun dia venc a sa casa la muller del dit mas Lo Tort per comprar oli e per quant la muller d'ell testes stave afainada ell testes se mes a mesurar-li e quant li fonc mesurat donà-li dos dinés de pugeses e quant se'n fonc anada a la dita na Mas reconexen bé les pugeses coneixie ell testes que dites pugeses s'eren fetes buydant e no gens a colp...

(Pere Mas, buydador de la present ciutat:)

E primerament fonc interrogat quant ha que ell depossant no ha fetes pugeses, qi respòs e dix que molt ha que despuys que ell e Miquel Mas feren companya no n'havien fetes.

...

Item fonc interrogat si ell testes sabie ny presumie qui pot haver buydat quatre pugeses que li forent mostrades per lo veguer e si eren falses ni del cuny de la Ciutat. Qui respòs e dix que no sab ni presumex qui les ha buydades però que conex bé que són buydades, però que no són falses e que·s poden stirar a colp de martell e que són semblants al cuny de la ciutat e d'aquells cunys que ara darrerament Miquel Mas ha bastit.

Interrogat si sab ell deposant que la Ciutat hage donada licència a algú per buydar pugeses d'aquella manera, qui respòs e dix que no sab tal cosa

...

(Na Isabel, muller d'en Pere Mas, cuyracer:)

...

Interrogada com li parie que les pugeses que dit ha no eren de bon metall, qui respòs e dix que per quant li parie que couregaben e que no eren de tal color com les que fehen primeres.

1482, 6 de novembre.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar 200 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f. 17.

AMGI, *Llibre I de moneda*, f.12.

Esmemat per BOTET (1909: 327).

1481-82. Balaguer.

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la fabricació i arrendament de la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 73.

SANAHUJA (2002a: 12).

(Letres d'exauchs).

Item donets al senyor en Francí Gomar, XXII s., los quals li foren promesos d'exanch per que dix en dit arrendament dels ploms, DCC s., los quals li fonch liurat.

(1481-1482). Caldes de Montbui.

Comptes del clavari de Caldes referits a la fabricació i recanvi de ploms municipals.

AMCMO, *Llibre del clavari Pau Cavaller*, 1481-82.

SANAHUJA (1998a: doc. 3).

Item més fas rebuda de XXIV ll. X s. IV d. per los ploms que los saynors de jurats feran fer.

Item més fas rebuda per las taladuras dels dits ploms de LI s. IV d.

...

Item fas desaxida de XV d. que doní a n'an Longa per portar plom de Barcelona per manament dels jurats.

Item fas desaxida per quomprar plom per fer senyals al senyor an Benet Plans: VII sous.

Item fas desaxida per manament dels jurats que e dat a n'an Francesc Farell per ajudar a fer los ploms: XVI s.

Item a n'an Benet Plans per los trabals de ajudar a fer los ploms: XVI s.

Fas desaxida que e dats de manament dels jurats a n'an Pere Ferrer per adobar los motlos per fer los ploms e sos trabals: III s.

1482. Bagà.

El clavari de la vila de Bagà esmenta una partida de ploms de la vila.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 140, *Llibre del clavari de la vila*, 1482-89, f. 4v.

SANAHUJA (2002B: doc. 2).

Item més pos an rebuda los qualls e rabuts per mans de n Joan Coll quònsoll, duas liuras setza sous tenia de ploms de lla vila: II ll. XVI s.

1483, 28 de maig. Tàrrega.

Atès que la vila de Tàrrega necessita diners per a diverses obres, i que es té una partida de pugeses (de Lleida) perdudes (és a dir desmonetitzades), el Consell acorda reencunyar-les com a diners, fins a vint-i-sis lliures, i establir una quèstia de cinquanta lliures.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1480-90, f. 95.
LLOBET PORTELLA (1975: 77).

Fonch proposat per los dits honorables pahés que la sotalcaveria està molt pobra e baixa de tal manera que no se'n pot ajudar gens la Universitat, e la Universitat està posada em despeses moltes, ço és em la obra del mur, e en la obra de la iglésia, e tres calzes que y són trencats e moltes altres necessitats, e no tenim neguna cosa ni neguns dinés de que ns puscam ajudar, e com la Universitat sobredita tingue algunes pugeses, les quals foren perdudes per la Universitat e estan em loch que no fan negun profit. E que serie bo que de aquelles se fes moneda segons los dinés que já em temps pasat la Universitat havie fets. E així matex que per causa de aquestes pugeses que penrien suma de XXVI lliures és tant poca cosa que la Universitat no se'n porie molt ajudar, serie molt bona cosa que se lançàs una quístia de L lliures, e que aquells se plegàs e-s donàs orde que se'n poguesen traure dinés de manera que la Universitat se puxe ajudar.

Hom acordà e deliberà lo dit honorable Consell e ab voluntat e licència del dit honorable batle, que de les dites pugeses se'n facen diners fins em dita qontitat, e que aquelles demunt nomenades es facen o-s baten em la casa de la Peyria, segons és acostumat ho en altre loch. E que sobre lo giarment de la quístia, sien elegits promes per gitar e tallar quístia de L lliures, ço és dos de mà major, dos de mà migana e dos de màmenor.

1483, 8 de juliol. Girona.

Els jurats de Girona demanen al lloctinent General de Catalunya, llicència per a fabricar de 200 a 400 lliures de senyals o menuts, i dispensa per a obrir la caixa de les bosses de la ciutat abans d'hora, atès que per error s'hi havien desat els encunys de batre moneda, sempre i quan no s'hagi de pagar massa dret de segell.

AMGI, Actes municipals, 1483, f 62-62v.
Inèdit.

Primo que com deu vulla sia ab lo il-lustrissimo Infant Loctinent General de la Magestat del Senyor, darà una letra a sa senyoria ab la qual los dits jurats lo supplichen que li plàcia consentir una licència que en dita ciutat puguem cudir o batre aquella més quantitat de senyals o menuts que fer se poria e sia de CCCC ll., o de CCC ll. sinó de CC ll.

Item per quant los jurats de la dita ciutat l'any propassat per inadvertència materen en la caxa de les bosses de la dita ciutat les aynes e-ncunys de batre menuts e com an dita caxa nos puxa obrir sinó la dita ques fan les eleccions de jurats és per ço necessari que lo dit senyor ab dita letra o licència consenta als dits jurats permissió e facultat de obrir en

dita caixa e trauren e haver les aynes e encunys sens preiudici e lesió de qualsevol privilegis, lo contrari d'açò disponents.

Item si per rahó de aquesta licència de traure dits encunys e era demanat més dret de segell que en tal cas dit Roca no cur de metre-ho car los dits jurats ne farien fer de nous, si donchs no era tant pocha cosa que ell conegue ésser expedient pagar se degue.

Item li recort que la licència que ell s'en porta consentida per lo dit senyor costa segons en Capmany ha referit als dits jurats qui la obtenguda entre segell, expedició, registre e metre en bell, per tot III ll. XVI s. VI d.

263

1483, 21 de juliol. Girona.

Nova llicència d'encunyar 200 lliures de menuts per a Girona.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f. 97.

AMGI, *Llibre I de moneda*, f.19 i 20.

Assenyalat per BOTET (1909: 328).

264

1483, 7 d'agost. Girona.

Els síndics de Girona escriuen a l'infant Enric queixant-se de la circulació de la moneda menuda perpinyanesa.

AMGI, Actes municipals, f. 71 v.

Inèdit.

Més avant fem avís ab vostres R.M. e magnificències, com en tot lo Empurdà, fora de aquesta ciutat, se corera públicament alguna moneda menuda qui·s fabrica en Perpinyà apellada croets, la qual és de pocha valor e ha ja tant habundat que·s creu que n'y ha gran summa, per la qual raó lo for del pacífich és augmentat a rahó de XXV s e lo florí a XXI s, e los scuts a XXVIII e a XXIX s e lo ducat a XXIX s VI d, e axí totes les altres monedes d'or segons més o menys, per mijà de la qual moneda totes les monedes d'or se trabuquen en Rosselló e com sia cosa qui per solevenidor pot portar gran dan en aquesta pàtria e encare a tot lo Principat.

265

1483, 4 d'agost. Girona.

A l'obrir la caixa on es guarden els encunys dels menuts de Girona, els consellers de la ciutat fan inventari de que hi troben.

Esmentat per BOTET (1909: 329).

Primo, unes tisoires de ferro.

Item, unes tenalles de prorrotar,
item, trosses de ferro o encunys de monedar amb la G per batre los menuts novament batuts.

Item, altre encuny de batre de les malles darrerament batudes.

Item, dos trossells de ferro per monedar menuts ambdós amb les armes de la ciutat.

Item altre empremta amb semblants armes de la ciutat.

Item, I trossell de batre los barbuts.

266

1483, 20 d'agost.

Joan Caselles, empresonat acusat de falsificar els senyals de Tarragona, paga una fiança de 50 florins als agents de la Governació de Catalunya.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Comptes dels receptors dels emoluments de la Governació de Catalunya*, v. 1746 (de Joan II), f. 34.

SANAHUJA (2005b: T-6).

JUNYENT MOLINS (2013: doc. 11).

Idem a XX de dit mes de agost del predit any MCCCCLXXXIII foren rebuts d'en Joan Caselles, del loch de Vimferri de la vegueria de Lleida, L florins d'or per composició que feu ab lo senyor governador per ço com era delat de haver mesa moneda falsa, ço és diners de Tarragona e malles, los quals valen XXXXI ll. v s: DCCCXXV sous.

267

1483, 25 d'agost. Caldes de Montbui.

L'infant Enric concedeix a la vila de Palamós llicència per a fabricar fins a 25 lliures de menuts amb les armes de la vila, assegurant-ne el seu recanvi i recollida.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f. 95

BOTET (1911: doc. LXXXIX).

CRUSAFONT (1990 : 225, doc. I).

Nos infans Enricus, etc. Quia villa de Palamosio et illius res publica propter penuriam monete detrimentum patitur, taliter ut illius singulares res minutas seu que parvo venduntur seu emuntur precio emi vel vendi absque singularium dicte ville maxime incomodo nequeunt et sic negociacio ipsius ville impeditur. Idcirco nostre excellencie pro parte baiuli et iuratorum dicte ville humiliter supplicatum fuit ut licentiam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantitatem viginti quinque librarum eidem concedere de nostri benignitate dignaremur. Nos vero volentes ut dicta villa illiusque res publica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint et negociacio in dicta villa libere fieri valeat nec propter dicte monete penuriam aut defectum dampnum ac detrimentum paciatur, vestris suplicationibus benigne inclinati. Tenore presentis et de nostri certa sciencia deliberate et consulto licentiam facultatem et permissum vobis baiulo et iuratis dicte universitatis ville predicte de Palamosio concedimus ut quibusvis

prohibitionibus prachmaticis ordinationibus et aliis quibusvis contrarium disponentibus et penis in eis adiectis non obstantibus possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta villa de Palamosio minutos sive monetam minutam cuiuscumque metalli volueritis cum signo seu armis dicte ville usque ad quantitatem dictarum viginti quinque librarum, hoc videlicet adiecto quod dicta villa teneatur assecurare et assecuret idonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit, loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et comutando cum quando et quotiens inde fueritis requisiti. Et ut melius et facilius fieri valeat una per dictam villam eligatur nominetur et deputetur persona que dictas pecunias cum inde requisiti fuerit cum bonis commutet adeo ut hac via singulares dicte universitatis commode negociare, vendere et emere res necessarias que parvo venduntur et emuntur precio possint et valeant. Nobili propterea magnifico consiliario dilectis dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in principatu Cathalonie vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceterisque universis et singulis officialibus regiis ad quos spectet dicimus precipimus et iubemus expresse et de certa sciencia ad regie et nostre gracie et amoris obtentum penamque florenorum auri aragonum mille regiis inferendam eraris ut nostram huiusmodi licentiam, facultatem, et permissum et omnia et singula in ea contenta tencant firmiter et observent et faciant perquos deccat observari inviolabiliter et non contrafaciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinant ratione aliqua sive causa. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus regio sigillo in dorso munitam.

Datam in villa Calidarum de Montebovino, die XXV mensis augusti anno a nativitate Domini millessimo CCCCLXXXIII. El infante. Dominus infans locumtenens generalis mandavit mihi Ioanni Mallen, visum per vicecancellario et Monfort pro generali thesaurario.

268

1483, 25 d'agost. Lleida.

El Consell de Lleida delibera la possibilitat de fabricar pugeses de bon metall i de l'encuny bo per substituir els diners de Tarragona, Tàrraga, i altres localitats, que circulen en abundància, contaminats per exemplars falsos.

AML, *Consells particulars*, 1481-83, f. 100-100v.
SANAHUJA (2002a: 14).

Als quals prohomenz fonch proposat per los dits senyors de pahers dients com ells no ignoraven com en la present ciutat escansament se trobave pugeses de tantes com en dies passats se n'havie fetes e com huich corrie molts dinés dels de Tarragona, Tàrraga e de altres viles e lochs e com se vinch anave molts de falsos e de mal matayll que ere dupte si no se provehie no fos pijor que de les pugeses velles perquè los plagués voler provehir si serie spedient fer alguna quantitat de pugeses bones e de bon matayll del cuny bo e fer alguna provissió en los diners falsos que huic corren e per quant ells tenien càrrech de fer de dites pugeses e per Consell General los fonch feta remissió e donat poder bastant de dites coses los plagués voler-hi deliberar.

Los quals prohomenz hoida dita proposició e altres coses moltes aquí deduhides per quant bonament en les coses proposades provehir no podien remeteren dit fet de dites pugeses als senyors de pahers ensemps ab dos prohomenz de la promenia donant tot tant e tal poder com a ells ere atribuhit per lo honrat Consell General sobre dit fet.

1483, 6 de setembre. Girona.

Crida pública a Girona que prohibeix la circulació dels menuts de Perpinyà, anomenats "croets", i dels ploms que circulen amb el valor de dos diners cadascun.

AMGI, Actes municipals, 1483, f. 83v.
Inèdit.

Preconització dels croets e dels ploms.

Oiats tothom generalment que us notifiquen e us fan a reber los honorables moss. Nicolau de Bojols, donzell regent la vagueria de Girona e moss. Baldiri Agulló, batlle de Girona, de part de l'excel·lentissimo sr. rey a requesta e ordinació dels honorables iurats de la dita ciutat, han feta la ordinació següent: Los honorables iurats de la ciutat de Girona, considerants que d'algun temps ençà en dita ciutat se corren alguns menuts apellats croets, molt de flauca liga e poca valor, e encare ploms quis corren a dos diners la pesa, per los quals croets o ploms se seguiria gran dagnatge als poblats en dita ciutat. Per ço en virtut de privilegis reals e per auctoritat de llur ofici, conformant-se ab la provisió ha sobra açò en dies passats feta per lo Ill. Sr. Infant don Enric, loctinent General de la magestat del senyor rey: per benefici de la república de la dita ciutat ordenen que algun de qualsevol stament o condisió sia no gos ne presumesque pendra ni donar dels dits menuts croets ni ploms sots pena de x ll. a cascú e per cascuna vagade.

1483, 6 d'octubre.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar 400 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f. 102.
AMGI, *Llibre I de moneda*, f.45.
Esmentat per BOTET (1909: 328)

1483, 22 de novembre. Girona.

Segons Joaquim Botet, en aquesta data els jurats de Girona acorden batre 50 lliures d'òbols en virtut de la llicència per la que encunyaven menuts.

Esmentat per BOTET (1909: 330), però no confirmat.

1483. Caldes de Montbui.

Segons els comptes del clavari de Caldes, referits a la fabricació i distribució de ploms municipals, els diners aconseguits amb la fabricació de ploms, suposadament d'aquest exercici, sumen la quantitat de 38 ll. 4 s. 10 d. brutes.

AMCMO, *Llibre del clavari Berenguer Fortuny*, 1482-83, f. 7-9.
SANAHUJA (1998b: doc. 4).

1482-83. Balaguer.

Comptes presentats pels paers de Balaguer referents a la fabricació i arrendament de la moneda local.

ACN, Fons municipal de Balaguer, Clavaria, *Llibre de letres de la paheria de Balaguer*, 1464-1500, f. 75v.
SANAHUJA (2002a: 13).

(Letres d'exauchs).

Item donets a-n Pere Jaume Claverol, XI s., los quals li foren promesos per que dix en lo arrendament dels ploms, XXV ll. Item donets a l'honorable en Pere Ledós, XXII s., los quals li foren promesos oer que dix en dit arrendament, XXX ll.

1484, 9 de gener.

Llicència concedida per l'infant Enric als jurats de Sant Feliu de Guíxols per a fabricar 100 lliures de menuts, del metall que volguessin i amb les armes de la vila, assegurant-ne la seva recollida i recanvi.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3800, f. 121v i 122.
BOTET (1911: doc. XC).

Nos infans Enricus, etc. Quia villa Sancti Felicis Guixolensis et illius res publica propter penuriam monete detrimentum patitur, taliter ut illius singulares res minutas seu que parvo venduntur seu emuntur precio emi vel vendi usque singularium dicte ville maxime incomodo nequeunt et sic negociacio ipsius ville impeditur. Idcirco nostre excellencie pro parte iuratorum dicte ville humiliter supplicatum fuit ut licentiam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantitatem centum librarum eidem concedere de nostri benignitate dignaremur. Nos vero volentes ut dicta villa illiusque res publica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint et negociacio in dicta villa libere fieri valeat nec propter dicte monete penuriam aut defectum damnum ac detrimentum paciatur, vestris suplicationibus benigne inclinati. Tenore presentis et de nostri certa sciencia deliberate et consulto licentiam facultatem et permissum vobis baiulo et iuratis dicte universitatis ville Sancti Felicis concedimus ut quibusvis prohibitionibus

practicis ordinacionibus et aliis quibusvis contrarium disponentibus et penis in eis adiectis non obstantibus possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta villa Sancti Felicis minutos sive monetam minutam cuiuscumque metalli volueritis cum signo seu armis dicte ville usque ad quantitatem centum librarum, hoc videlicet adiecto quod dicta villa teneatur assecurare et assecurare idonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit, et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et commutando cum quando et quociens inde fuerint requisiti. Et ut melius et facilius fieri valeat una per dictam villam eligatur nominetur et deputetur persona que dictas pecunias cum inde requisita fuerit cum bonis comutet adeo ut hac via singulares dicte ville commode negociare, vendere et emere res necessarias que parvo venduntur precio et emuntur possint et valeant. Nobili propterea magnifico consiliario dilectis dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in principatu Cathalonie vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceterisque universis et singulis officialibus regiis ad quos spectet dicimus precipimus et iubemus expresse et de certa sciencia ad regie et nostre gracie et amoris obtentum penamque florenorum auri aragonum mille regiis inferendam eraris ut nostram huiusmodi licentiam, facultatem, et permissum et omnia et singula in ea contenta teneant firmiter et observent et faciant per quos debeat observari inviolabiliter et non contrafaciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinat ratione aliqua sive causa. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus regio sigillo generalis locumtenentia in dorso munitam.

Datam Barchinone, die VIII mensis ianuarii anno a nativitate Domini MCCCCLXXXIII. El infante.

275

1484, 31 de gener. Cervera.

Els paers de Cervera donen instruccions a Joan Aymerich, cavaller, en relació amb la petició que ha de fer al rei per tal de modificar la llicència darrerament aconseguida per a fabricar 50 lliures de ploms i, en canvi, poder fabricar senyals de coure com els de Tàrrrega o Tarragona, amb el senyal de la vila, i fins a 80 o 100 lliures.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Moneda*, paper solt.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 30).

276

1484, 1 de febrer. Sant Feliu de Guíxols.

Els jurats de Sant Feliu de Guíxols acorden assegurar els menuts que s'havien d'encunyar i nomenar el jurat Joan Barceló, comissionat per recollir i recanviar els menuts a aquells que hagin de sortir de la vila. També nomenen Joan Mateu, Nicolau Pons i Grau Torra, custodis de la massa i els encunys amb els que s'ha de fabricar la moneda.

AMSG, Acords municipals, 1484.
Esmentat per BOTET (1909: 336).

1484, 19 de febrer. Barcelona.

L'infant Enric concedeix nova llicència a la vila de Palamós per a fabricar 50 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3801, f. 2.

PELLA (1879: 501-502).

CRUSAFONT (1990 : 225, doc. II).

Nos infans Enricus, etc. Quia villa de Palamosio et illius res publica propter penuriam monete detrimentum patitur, taliter ut illius singulares res minutas seu que parvo venduntur seu emuntur precio emi vel vendi absque singularium dicte ville maxime incomodo requevunt et sic negociacio ipsius ville impeditur. Idcirco nostre excellencie pro parte vestri iuratorum dicte ville humiliter supplicatum fuit ut licentiam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantitatem quinquaginta librarum vobis concedere deberi benignitate dignaremur. Nos vero volentes ut dicta villa illiusque res publica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint et negociacio in dicta villa libere fieri valeat nec propter dicte monete penuriam aut defectum damnum ac detrimentum paciatur vestris supplicationibus benigne inclinati. Tenore presentis et de nostri certa sciencia deliberate et consulto licentiam facultatem et permissum vobis et dicte universitati ville de Palamosio concedimus ut quibusvis prohibitionibus pragmaticis ordinationibus et aliis quibusvis contrarium disponentibus et penis in eis adiectis non obstan tibus possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta villa de Palamosio minutos sive monetam minutam cuiuscumque metalli volueritis cum signo seu armis dicte ville usque ad quantitatem quinquaginta librarum predictam, hoc videlicet adiecto quod dicta villa teneatur assecurare et assecuret idonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et comutando cum quando et quotiens inde fueritis requisiti. Et ut melius et facilius fieri valeat una per dictam villam eligatur nominetur et deputetur persona que dictas pecunias cum inde requisita fuerit cum bonis committet adeo ut hac via singulares dicte ville commode negociare, vendere et emere res necessarias que parvo venduntur et emuntur precio possint et valeant. Nobili propterea magnifico consiliario dilectis dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in principatu Cathalonie vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceterisque universis et singulis officialibus regiis ad quos spectet dicimus precipimus et iubemus expresse et de certa sciencia ad regie et nostre gracie et amoris obtentum penamque florenorum auri aragonum mille regiis inferendam eraris ut nostram huiusmodi licentiam, facultatem, et permissum et omnia et singula in ea contenta tencant firmiter et observent et faciant per quos deccat observari inviolabiliter et non contrafaciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinat ratione aliqua sive causa in cuius rei testimonium presentem fieri iussimus regio sigullo in dorso munitam.

Datum Barchinone die XVIII mensis februarii anno a nativitate Domini millesimo CCCCLXXX quarto. El infante.

1484, 2 d'abril. Tàrrega.

Els paers de Tàrrega demanen al sotaclavari que pagui quatre sous a Jaume Busquets, paer, que se li deuen per l'ajuda que feu a Francesc Maçana, difunt calderer, quan fabricà els diners de la vila.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1480-90, s/f.
LLOBET PORTELLA (1975: 77-78).

1484, 29 de maig. Tàrrega.

Els paers de Tàrrega proposen al Consell que s'aconsegueixi llicència del batlle per a poder fer diners o senyals i així pagar als acreedors. El Consell acorda fer cinquanta lliures de diners o senyals, com els que havia fet la vila, de coure i de la mateixa forma, i demanar la llicència a Diego de les Quoves, batlle de la vila per la reina. I Bernat Llorenç, notari i escrivà de la casa de la Paeria dóna fe que el batlle de la reina li donà la mà en senyal de consentiment.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre de Consells*, 1480-90, s/f.
LLOBET PORTELLA (1975: 78).

Fonch proposat al dit honorable Consell per los honorables paers que no tenen manera de pagar al dit frare ni altres creadós, com no tinguen neguna manera, ni los de Anglesola que demanen, e lo fet de Granyena. E serie bona cosa que fesen alguna manera de dinés o senyals que la vila pusque haver algun socós, que·s puxe conservar, he serie mester que mossèn lo batlle nos donàs licència de fer.

Hon acordà e deslberà lo dit honorable Consell que se facen cinquanta liures de dinés o senyals, segons los altres que fets ha la Universitat, de aram e de aquella mateixa forma. E que sia demanada licència al magnífich mossèn Diego de les Quoves, batle de la vila de Tàrrega per la poderosa senyora reyna, nostra senyora, e que li plàcie donar-nos licència de fer dites cinquanta lliures, e que li sia plasiert posar-hi son decret.

E lo dit magnífich mossèn Diego de les Quoves, batle de la dita vila, per contemplació de la Universitat e bé e conservació de aquells és contengut donar licència a la dita Universitat e als honorables pahers que ells puxen fer dites cinquanta lliures de dita moneda o senyals, sens incorriment de pena alguna. E axí de present fonch content donar dita licència e la dona prestant a mi Bernat Lorench, notari e scrivà de la casa de lapeyria, la seua ma en senyall de consentiment.

1484, 18 de juliol. Barcelona.

L'Infant Enric, lloctinent del rei Joan II dóna llicència a la vila de l'Albi per substituir els menuts de plom que està facultada d'encunyar per altres fets d'aram, amb obligació de recollir els vells i assegurar l'emissió nova. La determinació de canviar el

metall es produeix per que a les poblacions viles els utilitzaven de coure i d'altre forma, i per tant no els volen acceptar.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3801, f. 22.
BOTET (1911: doc. LXXXXI).

Nos infans Enricus, etc. Ut informamur, universitas ville seu loci del Albi, propter eam necessitatem quam patiebatur et nunc eiam patitur monete parvule seu minute, ad res que parvo emuntur et venduntur incolis illius valde necessarie, licenciam obtinuit cudendi parvulos minutos plumbeos usque ad certam quantitatem. Et quoniam civitates et ville eidem universitati viciniores, non ea forma ac sustancia plumbea minorum sed erea et alterius forme utuntur, quo fit ut, docente quidem rerum omnium matre experientia, minuti ipsi plumbei quibus ipsa villa del Albi hactenus usa est, illi adeo inutiles effecti sunt, quod propter illos potius sua negocia impediri quam expediri videantur: fuit igitur pro parte dicte universitatis del Albi nobishumiliter supplicatum, quod sublata ipsa licencia cudendi ipsos minutos plumbeos, aliam consimilem licenciam et seu permissum cudendi parvulos sive minutos ereos cum eo signo et litteris quas voluerint concedere et indulgere eidem universitati dignemur. Atque nos, huiusmodi supplicatione tamquam rationi consona exaudita benigne, tenore presencium, revocata primum dicta licenci cudendi ipsos minutos plumbeos, illisque ante omnia ab his in quorum potestatem devenerunt recuperatis aliaque moneta aurea vel argentea loco illorum eis tradita, consimilem licenciam cudendi minutos ereos sub illas formas et cuni eo signo et litteris quos decreverint et usque ad quantitatem in alia licencia cudendi minutos plumbeos contenta, dicte universitati ville del Albi et illius officialibus, de nostra certa sciencia, deliberate et consulto, concedimus et liberaliter elargimur, itaque quibuscumque prohibicionibus practicis sanctionibus et ordinationibus contrarium forte disponentibus, ac penis in eis adiectis non obstantibus, dicta universitas et oficiales del Albi dictos minutos ereos, in locum aliorum plumbeorum, cudere et cudi facere, et in emptionibus et vendicionibus quarumcumque rerum singulares dicte ville expendere, et seu soluciones libere et impune facere possint: hoc videlicet adiecto, quod universitas dicte ville teneatur asecurare idonee de recuperando dictam monetam minutam eream ab illis in quorum devenerit potestatem, et loco illius aliam bonam monetam auream seu argenteam in huiusmodi principatu currentem restituendo et commutando cum quando et quociens fuerint requisitum; ut quod id melius et facilius fieri valeat, una pro dictam universitatem eligatur persona, apta et idonea, que cum requiratur dictam monetam eream cum memorata aurea vel argentea commutet, adeo ut ii qui illam eream receperint fraudari nequeant, sed bona per eos recuperata moneta ad negociandum cum incolis et habitatoribus dicte ville promptiores efficiantur. Nobili propterea magnifico consiliario dilectisque dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in Cathalonia, nec non vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceteris demum universis et singulis officialibus regiis ad quos spectet, dictorumque officialium locutenentibus presentibus et futuris, dicimus, precipimus et mandamus, sub ire et indignacionis regie incursu, ac ad penam mille florenorum auri aragonum regiis inferendorum erariis, quod nostram huiusmodi licenciam ad permissum, omniaque et singula supra contenta, teneant firmiter et observent, et faciant ab aliis inviolabiliter observari, et non contrafaciant seu veniant aut aliquem contrafacere permittant racione aliqua sive causa. In quorum testimonium, presentem fieri iussimus regio sigillo in dorso munitam.

Datam Barchinone, die XVIII iulii, anno a nativitate Domini MCCCCLXXXIII. El Infante.

281

1484, 1 de setembre. Cervera.

A causa de l'abatiment de carlins i rals castellans, el receptor del clavari de Cervera dóna compte de les següents pèrdues: 13 s. 4 d. per 80 carlins, i 1 ll. 13 s. 4 d. per 100 rals castellans (venuts a raó d'1 s. 2 d. en lloc d'1 s. 6 d.).

ACSG, Fons notarial de Cervera, *Manual d'Antoni Bonet*, 1484-1486, full solt.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 18).

282

1484, 5 d'octubre.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar 300 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3858, f. 92.
AMGI, Llibre I de moneda, f.54.
Assenyalat per BOTET (1909: II, 328).

283

1484, 11 d'octubre. Tàrraga.

Els paers de Tàrraga demanen al sotaclavari que pagui tres sous a Joan Escuder, ferrer, pel carbó que serví per a fer els diners d'aram, i un sou per a en Puig, manyà, pel lloguer d'un mall per a fer els diners.

ACUR, Fons municipal de Tàrraga, *Llibre d'albarans*, 1479-90, f. 95.
LLOBET PORTELLA (1975: 77-78).

Los pahers lo any present e desús scrit de la vila de Tàrraga a-n Bernat Sala, sotaclavari en dit any de la dita vila, pregam-vos ens plau que de les pecúnies que venen a vostres mans que procehexen de dita sotaclavaria, doneu e pagueu a les persones següents les quantitats daval scrites: primo a-n Johan Scuder, farrer, per carbó que serví a fer los dinés de aram, iii sous. Item, més a-n Puyg, manyà, per loguer de hun mayll que serví a fer dits dinés, i sou.

284

1484, 24 d'octubre

El receptor dels emoluments de la Governació General de Catalunya rep 30 lliures de Francesc Guerau d'Oluges, multat per haver estat inculpat en la fabricació de ploms falsos de Manresa.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Comptes dels receptors dels emoluments de la Governació de Catalunya*, vol. 1746, de Joan II, f. 36.

SANAHUJA (2004c: doc. 9)

JUNYENT MOLINS (2013: doc. 11)

Idem a XXIV de octubre del dit any MCCCCLXXXIV foren rebudes d'en Francesc Guerau de Oluges, pagès de Manresa, XXX ll. per composició que fa ab lo senyor governador per tant com era inculpat de haver posat ploms falsos: D sous.

285

1484, 17 de novembre. Barcelona..

L'infant Enric, lloctinent del rei Ferran II, concedeix a la ciutat de Vic llicència per a fabricar 300 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3801, f. 63.

BOTET (1911: doc. LXXXVI).

CRUSAFONT (1990: 324, doc. v).

Nos infans Enricus, etc. Quia civitas Vici et illius respublica propter penuriam monete detrimentum patitur, taliter ut illius singulares res minutas seu que parvo venduntur seu emuntur precio, emi vel vendi absque singularium dicte civitatis maximo incomodo nequeunt, et sic negociacio ipsius civitatis impeditur, idcirco, excellencie nostre pro parte consiliariorum dicte civitatis humiliter supplicantium fuit, ut licenciam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantitatem trescentarum librarum eidem concedere de nostri benignitate dignaremur. Nos vero, volentes ut dicta civitas illiusque respublica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint, et negociacio in dicta civitate libere fieri valeat. Nec propter dicte monete penuriam aut defectum damnum aut detrimentum paciatur, vestris supplicationibus benigne inclinati, tenore presentis, et de nostri certa sciencia, delliberate et consulto, licenciam, facultatem et permissum vobis dicte universitati civitatis Vici concedimus, ut quibusvis prohibicionibus, pragmaticis, ordinationibus, et aliis quibusvis contrarium disponentibus, et penis in eis adiectis non obstantibus, possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta civitate Vici quoscumque minutos sive monetam minutam, cuiuscumque metalli volueritis, cum signo seu armis dicte civitatis, usque ad quantitatem trescentarum librarum, hoc videlicet adiecto, quod dicta civitas teneatur assecurare et assecurare idonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit, et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et commutando, cum quando et quociens inde fueritis requisiti, et ut melius et facilius fieri valeat, una per dictam civitatem eligatur nomientur et deputetur persona, que dictas pecunias, cum inde requisita fuerit, cum bonis commuted, adeo ut, hac via, cives dicte civitatis comode negociario vendere et emere res necessarias que parvo venduntur et emuntur precio possint et valeant. Nobili propterea magnifico consiliario dilectisque dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in Cathalonia, nec non vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceteris demum universis et singulis officialibus regiis ad quos spectet, dictorumque officialium locutenentibus presentibus et futuris, dicimus, precipimus et mandamus, sub ire et indignacionis regie incurso, ac ad penam mille florenorum auri aragonum regiis inferendorum erariis, quod nostram huiusmodi licenciam ad permissum, omniaque et singula supra contenta, teneant firmiter et observent, et faciant per quos deceat inviolabiliter observari, et non contrafaciant seu

veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinant, racione aliqua sive causa. In cuius rei testimonium, presentem fieri iussimus regio sigillo in dorso munitam.

Datam Barchinone, die XVII mensis novembris, anno a nativitate Domini MCCCCLXXXIII. El Infante

286

1484, 25 de novembre. Vic.

Per causa de la vinguda del Sr. Infant, i per satisfer les despeses que s'oferien en breu temps, el Consell de Vic acorda establir nous impostos sobre l'entrada del vi i dels porcs. Per tal d'aconseguir els diners a curt termini, el Consell acorda fabricar una certa quantitat de senyals que hauran d'estar en circulació fins que amb els nous impostos no s'hagi recaptat la totalitat dels diners necessaris.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.

Assenyalat parcialment per GUDIOL (1925: 11-14).

SANAHUJA (1999c: doc. 4).

Attenent lo dit honorable Consell que per pagar lo donatiu fet al sr. Infant, de CXXX lliures, e de XXX lliures als oficials e ministres de casa sua, e altres despeses fetes per raó de la venguda feta per lo dit sr. Infant en la dita ciutat, haver fets certs impostos de certs drets, los quals vuy en dia se cullen e-s leven en la dita ciutat, la experiència e exacció dels quals ha monstat ésser a la dita ciutat molt daminosos, e les dites quantitats se hagen en molt breu temps a pagar. Acorda per ço e delibera lo dit honorable Consell que per paguà la dita quantitat sia haguda licència e facultat del dit senyor Infant de poder fer e batre alguns senyals de algun metall qui correguen en la dita ciutat per moneda de que-s puxan pagar dites quantitats e que los drets de la entrada del vi e porchs, novament imposats, romanguen e sien cullits e lo proveït de aquells sia mès e convertit en quitar, luir e fer bons los dits senyals que seran fets. E que sia tramés a Barcelona per haver dita licència e fer fer dits empremtes de que-s puxen fer dits senyals, a coneguda e disposició dels dits honorables consellers, consignant ab lo present lo proveït de dits drets tant longament fins que la luició e quitació de dits senyals sia complidament feta...

287

1484. Caldes de Montbui.

El clavari de Caldes, Pere Boxedes, reconeix haver pagat 6 sous 2 diners per recanviar ploms de la vila trencats

AMCMO, *Llibre del clavari Pere Boxedes*, 1484.

SANAHUJA (1998a: doc. 5).

Doní per los ploms trencats que e aguts a fer bons: VI s. II d.

1483-1484. Bagà.

El clavari de Bagà es fa ressò de l'abatiment de la moneda castellana de plata.

ACA, *Notarials, Bagà*, vol. 151, *Llibre del clavari de la vila*, f. 23v.
 SANAHUJA (2002b: doc. 2 bis).

Item met en despesa dotsa dinés que e pagats de cambi de dotsa reals castalans con los ageran abatuts: I s.

1484. Tarragona.

Els cònsols de Tarragona debaten la queixa presentada per Joan Caselles, que ha fabricat gran quantitat de senyals de Tarragona i ha cobrat la seva feina en dits senyals i, que en fer-los córrer per Vimferri (Juneda, les Garrigues), ha estat empresonat per fals moneder.

AHT, Fons municipal de Tarragona, *Llibre del Consolat*, 1484, paper solt extraviat, transcrit en part per Josep Maria Recasens.
 BENAGES (1994: doc. I).

1485, 13 de gener. Vic.

A petició de l'Infant, el Consell de Vic nomena dos nous missatgers o síndics per anar a les Corts que han de tenir lloc a Barcelona, per tractar sobre els pagesos de remença. Són designats Jaume Riera i Berenguer Prat, als quals se'ls fa acta de credença i s'encarrega que per pagar les despeses de dita missageria se hague batre moneda menuda tant com pujaran dites despeses.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.
 Citat per GUDIOL (1925: 11-14) i per SANAHUJA (1999c: doc. 5).

1485, 7 de febrer. Sant Feliu de Guíxols.

El Consell de Sant Feliu de Guixols acorda establir una botiga de gra amb els guanyos aconseguits per la fabricació de menuts.

AMSFG, *Llibre d'acords*, 1485.
 Esmentat per BOTET (1909: 336).

1485, 1 de març. Lleida.

Un tal Jonero de Saragossa és acusat de fals moneder i estoriscador de moneda a Lleida.

ACSG, Crims, 1453, v. 822, f. 22.
MATEU LLOPIS (1945b).

1485, 12 de març. Cervera.

El Consell de Cervera encomana als paers que trobin una solució en el fet de la manca de pagament per part de Francí tarroja, argenter, que té al seu càrrec la fabricació dels ploms de la població.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1485, f. 29v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 31).

Axí mateix an proposat al present Consell dient com ells han demanat alsenyar en Francí Tarroja, argenter, los L sous fege a la vila per rahó dels ploms e si no·l·ls volie pagar que serie forçat hi haurien a provehir, segons lo parrie, e lo dit argenter los respòs que ell no té res per lo senyor rey ni per la vila sinó per micer Anthoni de Bardaxí e axí hagueren moltes rahons. La conclusió fonch que si venie bé a la vila o no que ells los tendrie e que d'açò se poden aconortar. E axí reporten al present consell hi provehesque per indemnitat de la vila lo que·l·ls parrà.

Sobre açò lo honorable Consell deslibera e comès als senyors de pahers que ells hi provehesquen en levar o mudar·los o fer fer de nou, axí per via del senyor loctinent com encara per via de la magestat del senyor rey, o per aquelles vies los parrà, en manera la vila no sie deslibertada ne perjudicada en res e torne en sa libertat, e lo que despenran per les dites coses, axí per haver provesió o provesions dels dits senyors com per treballar per aquells, sie pres en compte dels senyors de pahers. E ço, lo present consell done tal e tant gran poder als senyors de pahers e sobre dites coses, tan gran, com lo present Consell ha.

1485, c. 12 de març. Cervera.

Francí Tarroja, argenter de Cervera, demana a Antoni de Bardaixí, regent de la Cancelleria Reial, que l'ajudi a mantenir els seus drets sobre els ploms o senyals cerverins.

ACSG, Fons notarial de Cervera, v. 48: Berenguer Gassó, *Manual*, 1481-1483, esborranys.
LLOBET PORTELLA (2000: doc. 31A).

Molt magnífich senyor, vostra letra he rebuda e, vist lo contengut en aquella, he pres molt pler en lo que vostra gran reverència m'escriu, de la qual cosa vos faç profundes gràcies. Enaprés, senyor, vos avís com los pahers de aquesta vila treballen *totis viribus* voler-me periudicar en la provisió que per intervenció de vostra gran reverència se obtengué del senyor rey o de son loctinent sobre los ploms o senyals que jo tinch en aquesta, volent que jo pach e faça alguna repocisió per aquells en aquesta vila e, si axí no u

poden fer, ne entenen e volen recor al senyor rey o aquí a son loctinent, e ara signantment perquè hi han tengut e tenran síndich aquí. Per la occorrència del temps es hu de aquells qui en açò indueixen los dits pahers, ço és, Anthoni Bonet, qui és síndich, e Anthoni Saliteda, notaris qui vuy han rebordonits tots los fets de aquesta vila e tenen pocha vergonya e menys, vuy en dia, no obstant lo novell regiment, són notaris de la paheria e n'trevenen en Conseyll de la vila contra forma del regiment per vós últimament fet en aquesta vila. Aquests dos són qui tenen sperit diabòlich, ambiciosos, e aquests dos éran ja los qui treballaven ab alguns lurs sequaces, qui·m volen fer levar los dits ploms ans de haver obtenguda dita provisió. Per tant, mossèn, vos supplich que, si aquí se haurà recors sobre aquesta matèria, hi sie feta aquella cara e provisió tal com de vostra senyoria se spera e jo de aquella sper e tinch ferma confiança.

Senyor, del qui en gràcia e mercè de vostra senyoria molt se comane, prest a tot lo que maneu.

Al molt magnífich senyor e de gran providència micer Anthoni de Bardaxí, Regent la Cancelleria del senyor rey, en Barchinona.

295

1485, maig. Sant Feliu de Guíxols.

El Consell de Sant Feliu de Guíxols acorda un donatiu de 30 pacífics a l'infant Enric procedents dels guanys dels menuts fabricats.

AMSG, Llibre d'acords, 1485.
Esmentat per BOTET (1909: 336).

296

1485, 20 d'agost. Cervera.

El Consell de Cervera acorda que es faci tot el possible perquè la possessió dels ploms torni a les autoritats de la vila i, si això no es pot aconseguir, que no els tingui ningú.

ASGC, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1485, f. 53.
LLOBET PORTELLA (1994b: 32).

297

1485, 25 d'octubre. Barcelona

Llicència de l'infant Enric a la vila de Sant Celoni per a fabricar 70 lliures de menuts del metall que vulguin i amb les condicions habituals per a aquests casos.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3802, f. 2.
BOTET (1911: doc. XCII).

Nos infans Enricus, etc. Quia villa Sancti Celdonii et illius singulares propter penuriam monete detrimentum patitur, ita ut res minutas seu que parvo venduntur seu emuntur precio, emi vel vendi absque singularium dicte ville maximo incomodo nequeunt, et sic negociacio ipsius ville impeditur. Idcirco, nobis pro parte iuratorum dicte ville humiliter supplicatum fuit, ut licenciam cudendi parvulos sive minutos usque ad quantitatem septuaginta librarum eidem concedere de nostri benignitate dignaremur. Nos vero, volentes ut dicta villa illiusque respublica ac illius singulares libere emere et vendere res eisdem necessarias possint, et negociacio in dicta villa libere fieri valeat. Nec propter dicte monete penuriam aut defectum damnum aut detrimentum paciatur, vestris supplicationibus benigne inclinati. Tenore presentis, et de nostri certa sciencia, delliberate et consulto, licenciam, facultatem et permissum vobis dicte universitati ville Sancti Celdoni concedimus, ut quibusvis prohibicionibus, pragmaticis, ordinationibus, et aliis quibusvis contrarium disponentibus, et penis in eis adiectis non obstantibus, possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta villa Sancti Celdoni minutos sive monetam minutam, cuiuscumque metalli volueritis, cum signo seu armis dicte civitatis, usque ad quantitatem septuaginta librarum, hoc videlicet adiecto, quod dicta villa teneatur assecurare et assecuret iidonee de recuperando dictam monetam minutam ab illis in quorum posse devenerit, et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo et commutando, cum quando et quociens inde fueritis requisiti, et ut melius et facilius fieri valeat, una per dictam civitatem eligatur nomientur et deputetur persona, que dictas pecunias, cum inde requisita fuerit, cum bonis commuted, adeo ut, hac via, cives dicte civitatis comode negociario vendere et emere res necessarias que parvo venduntur et emuntur precio possint et valeant. Nobili propterea magnifico consiliario dilectisque dicti domini regis et nostris gerentivices generalis gubernatoris in Cathalonia, nec non vicariis, baiulis, subvicariis, subbaiulis, ceteris demum universis et singulis oficialibus regiis ad quos spectet, dictorumque oficialium locutenentibus presentibus et futuris, dicimus, precipimus et mandamus, sub ire et indignacionis regie incurso, ac ad penam mille florenorum auri aragonum regiis inferendorum erariis, quod nostram huiusmodi licenciam ad permissum, omniaque et singula supra contenta, teneant firmiter et observent, et faciant per quos deceat inviolabiliter observari, et non contrafaciant seu veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinant, racione aliqua sive causa. In cuius rei testimonium, presentem fieri iussimus regio sigillo generalis locumtenentis in dorso munitam.

Datam Barchinone, die vicesimo quinta mensis octobris, anno a nativitate Domini MCCCCLXXXV. El Infante. Dominus Infans locumtenens generalis mandavit michi Ioanni Mallen et viderunt eam regis cancellarius et Malet, fisci advocatus.

298

1486, 3 de gener. Vic.

El Consell vigatà té notícia de la falsificació de la moneda local i determina reconèixer la que està en circulació.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.

Citat per GUDIOL (1925: 11-14).

SANAHUJA (1999c: doc. 6).

... delibera lo dit honorable Consell que sobre la moneda menuda, a instància dels dits consellers, sia feta una crida que per quant los dits Consellers volen regonàxer dita

moneda, que tothom qui-n tingue, sots certa pena, la hage a denunciar e mostrar als venerables en Galceran Prat e Pere Ferreres.

299

1486, març. Sant Feliu de Guíxols.

El Consell de Sant Feliu de Guíxols acorda un donatiu de 15 pacífics a l'infant Enric procedents dels guanys dels menuts fabricats.

AMSFG, Llibre d'acords, 1486.
Esmentat per BOTET (1909: 336).

300

1486, 7 de maig. Cervera.

El Consell de Cervera es reuneix per tal d'estudiar el cas d'un mercader francès que ha vingut al mercat de la vila i que ha estat detingut pel veguer acusat de retallar rals.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1486, f. 25.
LLOBET PORTELLA (2009: doc. 1).

301

1486, 8 de maig.

Nova llicència concedida a la vila de Palamós per a fabricar 100 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3802.
Esmentat per BOTET (1909: 336).

302

1486, 19 de maig. Lleida.

Vista la manca de moneda menuda, el Consell acorda fabricar 100 lliures de pugeses que siguin bones, grosses i de bon aram.

AML, Consell General, 1484-86, f. 71.
TARRAGÓ (1936: doc. 20).

E mentre la elecció de dits inquisidors e clavaris segons és acostumat en semblant jornada los honorables pahers proposaren dients que com la ciutat fos possada en penúria no trobant-se menuts sols en poder cambiar [...] los fos patent sia bo ho hauran se fessen

pugesses per les quals se seguerie molt grans venifets los que ressen, com és en dar almoines e per altres coses molt útils a la dita ciutat.

E fetes dues proposicions per los dits honorables pahers lo dit honorable Consell quant al fet de les pugeses acorda e delibera sien pugesses acuy, bones groses e de bon aram de vint-e-cinch lliures fins en suma de cent lliures a conexença dels dits senyors de pahers.

303

1486, 14 de juny. Tàrrega.

Els paers de Tàrrega demanen al sotsclavari que pagui trenta-tres sous a Isaac Baruch, jueu, pel preu d'un perol de pes de 24 lliures, 9 unces, a raó d'un sou, 4 diners la lliura, que serví per als diners d'aram; i quatre sous per a Samarell, jueu, pel preu d'una caldereta de pes de 3 lliures 6 unces, a raó d'un sou, 2 diners la lliura, també per als diners d'aram.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibre d'albarans*, 1479-90, s/f.
LLOBET PORTELLA (1975: 79).

304

1486, 22 i 30 de juliol, 14 d'agost, 27 de setembre. Cervera

El Consell de Cervera acorda no presentar una lletra reial al lloctinent si Francí Tarroja, argenter, se sotmet a les ordinations de la vila sobre la fabricació de ploms i renuncia a les provisions que ell obtingué sobre la possessió dels esmentats ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1486, f. 35, 37, 41v i 50v.
LLOBET PORTELLA (1994b: docs. 33 a 36).

305

1486, 4 de novembre i 4 de desembre. Cervera.

El Consell de Cervera encarrega als paers que, en relació amb els ploms, tinguin en compte si la renúncia de Francí Tarroja pot deixar a la vila sense facultat de fabricar-los, i comprovin si es cert que encara se li deu la fabricació de motlles i ploms.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1486, f. 58v i 61v.
LLOBET PORTELLA (1994b: docs. 37 i 38).

306

1486. Bagà.

El clavari de Bagà rep 438 ploms de mans del cònsol Joan Coll.

ACA, Notarials, *Bagà*, vol. 140, *Llibre del clavari de la vila*, 1482-89, f. 55.
SANAHUJA (2002b: doc. 3).

Item més fas rabuda jo Joan de Brocà de XXXVI s. e mig de ploms me fóran desliurats per mans de-n Joan Coll, cònsol de la dita vila de Bagà: i ll. XVI s. VI d.

307

1487, 11 de gener. Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell fixa i equipara el valor circulatori d'algunes monedes de billó al for al que es prenen a Barcelona. En concret es resol baixar el preu de les blanques (dobles) de Savoia (anomenades de la cadena) a sis diners, i les de rei (que ara es prenien a 8 diners) a set diners, prihibint que ningú les prengui a més alt preu.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 421v.
Assenyalat per CARRERAS CANDI (1905: 890).
SANAHUJA (2010a: doc. 11).

E més fonch proposat per los dits honorables cònsols que com a tot l'honorable Consell e ciutat sia notori que les dobles franceses en tota la terra baixa e Barcelona no-s prenen sinó a sis diners e a set diners e saben que lo honorable capítol e bolla no les prenen sinó a modo de Barcelona e axí mateix los grans pagaments que la ciutat ha fer a micer Gregori Molgosa, e al senyor bisbe, a Llorenç de Marany e altres crehadors a dit for, appar a dits honorables cònsols sia total ruyna de la ciutat.

Fonch conclòs per lo dit honorable Consell que les dobles de Savoya apelades de la cadena se donen e prenguen a sis diners e les dobles de vuyt diners que son de rey a set diners, e que sien cridades a VI d. e a VII d. e qui a més les pendrà pacs la pena que hi serà imposada en la crida.

308

1487, 18 de juliol. Cervera.

Jaume Albesa, prevere degà de Cervera, accepta a tràmit la protesta i súplica d'Antoni Penella i Bernat Gascó, de Vilanova de la Barca, els quals demanen satisfacció del que se'ls deu, atès que no han volgut acceptar les dobles que els oferia mossèn Conill, per ser "moneda estrangera e no és de la terra".

ACSG, Fons notarial de Cervera, Vol. 43: Joan Ponç, *Manual* 1486-1487, f. 65.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 20).

1487, 23 de desembre. Cervera.

El Consell de Cervera estableix amb Francí Tarroja, argenter, les quantitats endarrerides i venidores que aquest ha de pagar a la vila en concepte de l'administració dels senyals de plom.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Records i crides*, 1486-95, f. 18v.
LLOBET PORTELLA (1996b: doc. 38A).

Concòrdia de la vila ab Francí Tarroga, argenter.

Die dominica XXIIIa decenbris anno predicto a nativitate Domini M° CCCCLXXXVII.

Entre los magnífichs e honorables mossèn Johan d'Altarriba, Luys de Maldà, Salvador Guiu e Johan Steve, pahers l'any present de la vila de Cervera, de una part, e lo sènyer en Francí Tarroga, argenter de dita vila, de la part altra, juxta la commissió per lo honorable Conseyll Ordinari a IIIe de deembre de l'any MCCCCLXXXVI en la sala de la paheria celebrat, fonch feta entre dites parts la concòrdia següent, ço és, que lo dit Tarroga age e sie tengut dar e pagar per tot ço que li era demanat per part de la dita vila, axí per la tenuta dels ploms com per altres qualsevulle coses que lo dit Tarroga degués e fos tengut a la dita vila fins la present jornada, cinch lliures barchinonenses. E que de ací avant quiscun any, lo qual començ a córrer lo dia de la nativitat de nostre senyor Déu primer vinent, lo dit Tarroga age e sie tengut dar e pagar a la dita vila cinquanta sous barchinonesos per any per la tenuta dels ploms que ell té scampats per la present vila e altres parts. E que lo dit Tarroga no puxe res demanar a la dita vila per qualsevulle coses que li fos tenguda, axí per la factura e treballys per ell ni gents sues sostenguts, axí per factura de ploms que en días passats hage fets per dita vila, com encara per la tenuta e factura dels ploms que ell tench e féu l'any LXXXVI per causa dels blats e venemes que los singulars de la vila metien, com per altres qualsevulle coses que la dita vila fos tenguda al dit Tarroga fins la present jornada per qualsevol causes i rahons, etc.

1487. Cervera.

Joan Ponç, notari, fa constar que la vila li deu 20 sous, import dels ploms que lliurà l'any 1470 per a fondre 'ls.

ACSG, Fons notarial de Cervera, Vol. 43: Joan Ponç, *Manual*, 1487-89, s/f.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 39).

Deu-me la vila de Cervera per los ploms que m foneren l'ay MCCCCLXX, sous e han compensat ab tothom e no ab mi: XX sous.

1487. Caldes de Montbui.

Comptes del clavari de Caldes referits al recanvi dels ploms municipals.

AMCMO, *Llibre del clavari Joan Planes*, 1487.
SANAHUJA (1998a: doc. 6).

Primerament e rebut de haquella talla la qual fonch feta per ha quitar los ploms, la qual la ravan lo senyor en Benet Plans e lo senyor en Gabriel Mateu, la qual pren suma de XVII ll. III s. III d.

...

Item doní an Joan Baster per los ploms que tenia de la festa de la Mercè: II s.

312

1488, 6 de febrer. Saragossa.

Carta de Ferran II a Enric d'Aragó, lloctinent general de Catalunya, en la que li mana que faci publicar de nou les crides sobre l'expulsió de les monedes franceses dolentes, i que acordi amb els consellers de Barcelona i la Generalitat el for de les monedes d'or.

AHCB, Consell de Cent, Lletres Reials Originals, B-194.
ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3666, f. 52.
SALAT (1818: II, doc. LXIV).
CFCCB (doc. 132).

Per exposició a nostra Majestat feta per los matas nostres en Joan Ros, Ramon Marquet, ciutadans, e micer Jaume Destorrent, doctor en leys, missatgers a Nós destinats per la nostra ciutat de Barcelona, havem entès que en lo Principat de Catalunya se és causat un gran abús de les monedes qui corren, del qual prové grandíssim dan a la cosa pública del dit principat, com cascuna ciutat, vila e loch faça e bata menuts, e prenen e donen los florins, pacífichs, scuts, ducats, castellanes e altres monedes d'or, e encara los reals y carlins, a diversos fors diferenciats del preu que la taula de Barcelona, lo General e los drets reyals reben e donen aquells. De què·s segueix que per la via de França metent monedes flaques e contaminades de metalls, donant de aquelles més sous de cascuna peça d'or que no·s donen de la moneda de Catalunya, s'enporten e trahen tot l'or del Principat, de que si proveyt no hi ere ab promptitut, portarien la terra a necessitat, que los pagaments dels censals del General e dels drets reyals se farien de aquella moneda flaca e contaminada, en gran dan de tot lo principat de Catalunya e lesió de nostres drets e regalies. E per ço per part de la dita ciutat nos han supplicat los dits missatgers manàssem proveyr en lo dit damnatge. E Nós, volents attendre en lo reparo dels dits dans, tenint a memòria que la immortal memòria del senyor rey don Joan, pare nostre, en los anys passats havia proveyt ab públiques crides sobre la expulsió de les dites monedes franceses flaques e contaminades. Per tant, ab tenor de las presents, vos diem e manam stretament e de certa sciència que de continent façau de nou publicar les dites crides en los anys passats fetes e proveydes, no sols en la ciutat de Barcelona, més per totes les altres parts de Catalunya, senyaladament en los bisbats de Girona, Vic e Urgell, qui fronteregen e comercien ab les terres del realme de França, e lo contengut en elles façau tenir y observar. Quant emperò a la diversitat dels preus de les dites monedes d'or qui és diverç per Catalunya és nostra voluntat e vos manam stretament que de continent que sereu justat per part dels consellers de la dita ciutat de Barcelona, ajusteu e celebren un Consell en lo qual entrevenguen e sien demanats los consellers de la dita ciutat e los deputats de Catalunya e altres persones que a vos parrà deure-hi ésser

apellats, e ab los vots de la major part de aquelles façau conclusió en lo dit negoci, e aquella sens dilació posareu en execució, fahent-la públicar e observar per totes les partides del dit Principat sens excepció alguna, ab compulsió de penes rígides, havent-vos en açò com de vos confiam e la necessitat requer.

313

1488, 6 de juny. Lleida.

El Consell particular de Lleida acorda establir i arrendar una imposició de tres pugeses per càrrega de verema que entri a la ciutat.

AML, *Prohomenia de capbreu*, Reg. 371, f. 21.
Assenyalat a SANAHUJA (2003a: 86, nota 12).

Del·liberaren que sien imposades tres pugeses per càrrega de venema, lo qual dret sie arrendat al més donant.

314

1488, 24 d'agost. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda desautoritzar la negativa per part de l'arrendatari de les carniceries de la vila a acceptar les tarjes (blanques) de Savoia de 8 diners i les de la vaca de 9 diners, amb l'argument que ningú excepte el rei pot abatre una moneda en circulació.

CARRERAS CANDI (1905: 891).

315

1488, 31 d'agost. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda fixar un valor obligatori de circulació a les següents monedes forasteres, mentre no hi hagi resposta del síndic enviat a Perpinyà per tractar sobre la qüestió: 8 d. per a la tarja de la vaca, 6 d. per a les dobles de Savoia, 10 d. per a les dobles de nou (del rei), i 11 d. per a les targes del sol (del rei).

CARRERAS CANDI (1905: 891).

316

1488, 15 de setembre. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell acorda reduir a quatre diners el valor circulatori de les blanques "de Savoia".

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1434-1506, f. 429v.
Esmentat per CARRERAS CANDI (1905: 890).
SANAHUJA (2010a: doc. 12).

Fonch conclòs que ab auctoritat e Consell de dit mossèn vist qui ere aquí present que dites dobles de Savoya axí noves com velles per ara de present que sien preses dites dobles de Savoya a quatre diners per dobla.

317

1488, 22 d'octubre. Cervera.

El clavari de Cervera justifica el pagament de 20 sous 6 diners a Joan Ponç per l'import dels ploms que lliurà l'any 1470.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, Clavaria, 1488, f. 30v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 40).

Item li fem donar dit dia al discret en Johan Ponç, notari, vint sous e sis dinés per vint sous e sis dinés de ploms que ell restituhí a la dita vila en lo temps que dita vila tenie dits ploms a son càrrech, ha n'i àpocha en poder deldit notari, a XXII de octubre ayn LXXX huyt.

318

1488, 13 de desembre. Barbastre

El Consell municipal de Barbastre acorda el valor circulatori de certes monedes estrangeres, seguint el referent de Saragossa: les vintenes a raó de 15 s. per unça, o 11 d. per argenç al detall, les carlines i setzenes a raó de 13 s. i mig per unça o 10 d. per argenç, i les milaneses a raó de 5 s. 3 d. per peça.

AMBAR, Actas del Ayuntamiento, Legajo n. 1.
CARRERAS CANDI (1905: 891).

319

1488. Bagà.

El clavari de Bagà reconeix tenir dos sous de ploms sense valor.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 140: *Llibre del clavariat de la vila, 1482-89*, f. 72.
SERRA VILARÓ (1947: II, 479).
SANAHUJA (2002b: doc. 4).

Item, met en dada dos sous que tinc de ploms que no valen res, e més dos diners de paper per fer lo libra, e serian II s. II d.

320

1489, 3 de gener. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda enviar una carta al rei assabentant-lo del greu perjudici que s'esdevindria per a aquesta vila frontanera, si es fa complir la crida, recentment publicada a Perpinyà pel governador, abatent totes les monedes estrangeres.

CARRERAS CANDI (1905: 892).

321

1489, 26 de novembre.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar CCL lliures de menuts. L'emissió anterior es retirà a causa de les falsificacions. Hom establí que els particulars disposarien de XV dies per a recanviar els menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3861, f. 75.

AMGI, Manual d'acords, 1489, f. 78 i 79.

Esmentat per BOTET (1909: 328).

322

1489, 15 de desembre. Girona.

Els jurats de Girona ordenaren al clavari que contramarqués amb una E gòtica al costat de la G de l'empremta i emblanqués, tots els menuts bons que la gent havia recanviat.

Esmentat per BOTET (1909: 328).

323

1489, 21 de desembre. Manresa.

Els consellers de Manresa acorden fabricar 60 lliures de ploms.

ACBG, Fons municipal de Manresa, Manual del notari Saragossa.

Esmentat per SARRET (1916: 137-41)

SANAHUJA (2004c: doc. 10).

Item, atès que en consells passats fou ordenat que juxta la concessió otorgada a la ciutat en la reducció de aquella, fossen fets ploms per la necessitat de la ciutat, que ara de present sien fetes LX lliures de ploms e aquelles que sien meses e comptades entre los ciutadans qui aquellas ajan a canviar ab altre moneda e que les dites quantitats vinguen en poder del clavari.

E més volgueren que de la dita quantitat que serà cambiada que lo clavari se'n puxe retenir devers si de X lliures per a canviar-les als strangers quan se'n volran anar.

324

1490, 8 de novembre. Barcelona.

L'infant Enric concedeix una nova llicència als jurats de Girona per a encunyar 250 lliures de menuts.

ACA. Cancelleria Reial, Reg. 3803, f. 138.
LLRG (doc. 647).
Esmentat per BOTET (1909: 328).

325

1490, 16 de desembre. Girona.

Els jurats de Girona acorden encunyar fins a 120 lliures de menuts amb el senyal o escut de la ciutat en una cara i amb les lletres G i E a l'altra.

Esmentat per BOTET (1909: 331).

326

1491, 9 de gener. Sevilla.

Cartes de Ferran II als cònsols de Tarragona interessant-se positivament per la confirmació de batre moneda menuda i l'altra al lloctinent demanant-li que s'informi sobre la petició.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3666, f. 40 i 41.
Esmentat per BOTET (1909: 334).

327

1491, 24 de gener. Cervera.

El clavari de Cervera justifica l'ingrès de 2 lliures 10 sous pagades per Francí Tarroja, corresponents a l'any 1490, per l'administració que ell té dels ploms de la vila.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Clavaria*, 1490, f. 3.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 41).

328

1491, 26 d'abril. Barcelona.

El Consell barceloní escriu al rei per demanar-li que modifiqui el valor circulatori de la moneda d'or, atès que la moneda menuda en circulació era de molt mala qualitat, farcida d'exemplars estrangers, municipals i sense valor intrínsec.

AHCB, Consell de Cent, Registre de lletres closes, 1490-94, f. 47.
RÚBRIQUES (n. 63).⁶⁵¹

... scriuen al Rey que per Cathalunya corrian gran diversitat de monedes estranyes a valor excessiu, y que cada loc feya moneda de coure menuda, e fora ley, de hont resultava que lo ducat se prenia a XXX sous, y XXXII sous, lo pacifich de or XXV sous, e XXVI sous, e lo florí d'or XXI sous e XXII sous, qui en aquesta ciutat valen ço es lo ducat XXIV sous, lo pacifich XX sous y lo florí de or XVII sous, y per aquesta via la moneda de or ix de Cathalunya, y resten assí les monedes estranyes contaminades, suplicant-lo vulla provehir que les monedes d'or, y de argent corregan en Cathalunya en una certa valor, segons val en la taula.

329

1491. Girona.

S'encunyen a Girona, les 130 lliures restants de menuts autoritzats segons la llicència, de coure sol.

Esmentat per BOTET (1909: 331).

330

1492, 2 de maig. Manresa.

Els consellers de Manresa acorden ampliar la fabricació de ploms en 40 lliures més.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 11).

Del·liberaren que per quant mancan molts ploms dels qui vuy van en la present ciutat que sian fets dels dits ploms fins en nombre de XL ll. per dar compliment en aquells e per pagar e satisfer en aquells qui bestrauran per fer pagament a mossèn Bernat Miquel, Perot Miquel e mossèn Jaume Ros. E per fer e batre aquells elegiren lo senyer en Nicolau Pons i Joan Puig botiguer ensemps ab los honorables consellers e la maior part d'ells, manant al clavari rebe aquells e que pach totes les despeses necessàries axí per matall com per altres cosas qui mester sian.

---

⁶⁵¹ Però del mes de març.

331

1492, 29 de maig. Barcelona.

L'infant Enric concedeix als jurats de Vilafranca del Penedès nova llicència per a encunyar menuts del metall que vulguin, amb el senyal o armes de la vila, fins a la suma de 50 lliures.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3803, f. 186.
Esmentat per BOTET (1909: 335).

332

1492, 12 de juny. Manresa.

El Consell de Manresa aprova els comptes de la fabricació de poc més de 40 lliures de ploms, acordada el passat 2 de maig.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 12).

Item manarem al Racional not en compte del clavari les quantitats contingudes en un memorial, les quals ha pagades dels diners dels ploms qui novament són stats manats fer per lo honorable Consell General de quantitat de XXXXII ll. v s. II d.

E són les quantitats següents segons un memorial qui és de la tenor següent:

Primo e donat a mossèn Perot Miquel segons apar per alberà X ll. Item al procurador de mossèn Perot Miquel an època II ll. III s. Item més a costat lo lautó e lo plom lo qual ha comprat lo senyer en Bonet per fer los ploms, I ll. v s. Item al senyer en Bonet per l'anada a Barcelona, I ll. v s. Item al senyer en Bono qui anà a Berga per presentar lo privilegi del vi, XV s. Item doní an Joan Gispert per mossèn Perot, tinch alberà, IIII ll. Item a mossèn Jaume Ros, tinch alberà, XIII ll. Item a la viuda Solanes, tinch alberà, VI ll. Item per l'època feu traure Costa, III s. Item per l'anada feu a [1] dita viuda, astigui IV jorns, I ll. Item per cambi de monedes e minves, I ll. VII s. X d. Item a mossèn Garcia e an Caldoliver per adobar los orguens, XVI s. Item doní a n'Amargós per una letra, VI d. Item per una mà paper al manifest envigé al racional, I s. VII d.

333

1492, 25 d'octubre. Cervera.

El Consell de Cervera acorda fer treure una provisió de l'Audiència o del rei que reservi a les autoritats de la vila la fabricació dels ploms i en permeti l'encunyació d'una quantitat equivalent a 100 lliures. Les autoritats es queixen que Francí Tarroja paga 50 sous cada any, mentre que altres aspirants ofereixen pagar fins a 12 lliures cada any.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1492, f. 68v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 42).

1493, 26 de març. Vic.

El Consell de Vic tracta el tema de fabricar altres quatre-centes o cinc-centes lliures de menuts o senyals i acorda que, si s'aconsegueix la llicència, servissin per a pagar les despeses que la ciutat havia de fer. Es designa Felip Tona com a síndic a les Corts per a demanar l'autorització.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.
 Esmentat per GUDIOL (1925: 11-14).
 Assenyalat per SANAHUJA (1999c: doc. 7).

1493, 4 de maig. Cervera.

Els paers de Cervera donen instruccions a Pere Boix, síndic de la vila, en relació amb la petició que ha de fer al rei sobre la fabricació dels ploms.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Moneda*, paper solt.
 LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 43).

E més supplicarà dit síndich a la prefeta magestat, que sie de mercè sua que la factura dels ploms que vuy se fan en aquesta vila sigue en facultat e ordinació de dita vila en tenir e levar-los, revochant qualsevulle provisions e comissions que fins así sien estades fetes de la tenuta e factura dels dits ploms a qualsevulle altres persona o persones, e sobre açò haver una provisió de la prefata real magestat tal qual és necessària, juxta lo contingut en lo present capítol. E que se'n puxen fer fins en cent lliures e, si cent no-s porà haver, fins en cinquanta lliures. Emperò que, si en ladita Cort tantost en lo principi se tractarà e-s conclourà sobre lo fet de les monedes, que no sie suplicat del contingut en lo present capítol, e, si no s'i tractarà ni-s conclourà de dites monedes, que en tal cars sie exequat lo present capítol e lo contingut en aquell.

1493, 13 de maig. Vic.

El Consell de Vic acorda tirar endavant la fabricació de moneda per tal de pagar a Bernadí Busquets els diners que havia avançat per pagar la confirmació reial de l'antic privilegi que la ciutat havia obtingut del rei Alfons.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.
 SANAHUJA (1999c: doc. 8).

Sobre la concessió, confirmació e abilitació del regiment novament fets per la magestat del senyor rey, ço és del privilegi del senyor rey don Alfonso, de gloriosa memòria, acorda e dellibera lo dit honorable Consell [que] lo dit privilegi sia hagut en tota manera. E per que lo venerable en Bernadí Busquets, mercader ciutedà de Vic, ha feta oferta de bestraure los cent ducats e lo segell e esperxament que per aquesta ciutat sien

pagats a dit Busquets lo que bestraurà. E per fer dit pagament pus promptament acorda que sien batuts menuts o senyals segons la facultat o licència [que] fou obtanguda de la magestat del sr. rey.

337

1493, 16 de juny. Vic.

El Consell de Vic acorda engegar definitivament la fabricació de menuts.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.

Esmentat per GUDIOL (1925: 11-14).

SANAHUJA (1999c: doc. 9).

... e ans que los diners o senyals han delliberats fer batre passara ya gran temps, acorda per ço e dellibera lo dit honorable Consell que de continent dits senyals o menuts sien betuts e que lo senyor en Pere Ferreres e Gabriel Beuló sien rebedors de aquells e de aquell paguen al dit Bernadí Busquets lo que per la dita ciutat se mostrarà haver bestret, e axí mateix paguen aquells qui·ls batran lo que n'hauran haver e de aquells donen compte a rahó a la dita ciutat, canviant aquells per moneda e comptant-los en pessas d'or tant com poran.

338

1493, 13 d'agost. Manresa.

El Consell de Manresa acorda retirar de la circulació els ploms de la ciutat.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.

Esmentat per SARRET (1916: 137-41).

SANAHUJA (2004c: foc. 13).

Item deliberaren que sia feta crida per la ciutat que tots els ciutadans he habitans dins la ciutat hajan a portar los ploms qui vuy corren en la dita ciutat e hajan a donar e metre aquells en mà e poder dels honorables consellers e dels senyés en Maurici Casas, Joan Monyó, o la mayor part de aquells, demà que comptarem XIII del present mes. E los strangés dins deu dies après següents pus serà publicat e cridat sots pena de perdra aquells e açò per regonexer si n'hi ha de falsos.

339

1493, 16 d'agost. Manresa.

El Consell de Manresa reitera l'ordre de retirada de la circulació dels ploms de la ciutat, i acorda la fabricació d'un nou encuny per a fer una nova emissió de moneda.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.

Esmentat per SARRET (1916: 137-41).

SANAHUJA (2004c: doc. 14).

(Item) del·liberaren que los ploms qui són stats cridats, fossen mesos en mans e poder dels honorables consellers per dimecres tot lo die que comptarem XIII de agost, en altre manera que no serian cobrats, emperò per maior iustificació de la ciutat volgueren altre vegada sian desanguenats tots los de la ciutat que per vuy tot lo die los de la ciutat los hajan a portar e metre en mà e poder dels dits honorables consellers, altrement que no'ls seran presos. E que los strangés los hajan haver portats e mesos en ditas mans dins los X dies qui·ls són stats donats, volent que per quant se dubte no n'haja de falsos, que la dita moneda de ploms sia detenguda fins sia dada orda e manera que sia fet un altre xixell per mudar dita moneda... E que de avuy en vant no seran presos los de dit senyal.

340

1493, 25 d'agost. Manresa.

El Consell de Manresa autoritza a fer i lliurar tants ploms com els que s'han recollit.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
Esmetat per SARRET (1916: 137-41).
SANAHUJA (2004c: doc. 15).

Deliberaren per mudar la moneda que els elets pugan dar compliment als dits ploms e fer-ne tants quants ne han cobrats e rebuts dels que primer anaven, e encara per pagar totas las despesas fetas per causa dels dits ploms manam al clavari pach dites despesas, e al racional les hi not en compte.

341

1493, 30 d'agost. Manresa.

En aquesta data consta que s'han començat a fabricar els ploms nous per tal de substituir els vells.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 16).

342

1493, 21 de setembre. Manresa.

El Consell de Manresa acorda recanviar unes partides de ploms vells

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 17).

Item volgueren que sian cobrats tots los ploms veys qui són romasos en poder de alguns atès que són poch en nombre e n'i a de de cosas pias molts. E que si no basten que-n sian fets fins a degut compliment dels altres e que iuren aquells qui-ls tenen que-ls tenian abans de la crida manant al racional not lo compte dels dits ploms als consellers.

343

1493, 23 d'octubre. Tortosa.

A causa del refús popular als carlins d'argent, el Consell de Tortosa acorda no obligar la seva acceptació, esperar les provisions reials sobre el tema, i demanar als procuradors que assegurin l'abastiment de vitualles lliurant penyores als proveïdors.

ACBEB, Fons municipal de Tortosa, *Provisions*, 1493-96, p. 15v.
Inèdit.

Sobre la proposició per los dits honorables procuradors als dits prohoms de vintena feta, per causa de la detenció feta per alguns axí forners com carnicers e altres en no voler donar les vitualles, rebujant la moneda, ço és carlins e per semblant per los plegadors dels drets, de que en la ciutat se segueix gran tumult e murmuració de poble e se espera segan alguns enconvenients si degudament no es proveyt, per los quals prohoms de vintena desus dits fonch proveyt e deliberat que en quant tota en lo rebre de les monedes que sia en llibertat dels ciutadans de pendre o no pendre aquelles com no-sia en facultat de la present ciutat proveyr en aquelles; que en quant toca en los pobres perque sien proveyts de farina e altres vitualles fins tant per la magestat del senyor lo rey sia declarat lo fahedor circa dites monedes que los dits honorables procuradors fassen traure e lliurar les vitualles que mester seran als ciutadans, donant-los penyores valents de manera sien segurs.

344

1493, 4 de novembre. Barcelona.

Sentència del rei Ferran sobre les monedes d'or i plata, que ordenant que les seques de Barcelona i Perpinyà fabriquin principats d'or, de llei i pes del ducat de Venècia i amb els tipus amb els que s'encunya la moneda d'or barcelonina; que a les dites seques es fabriquin croats de plata de llei d'onze diners i mig i de talla de 72 peces el marc, així com mitjos i quarts de croat; que cada principat valgui 12 croats dels sobredits; que tant els principats com els croats, els vells i els nous, circulin a pes; que no tinguin curs al Principat ni els carlins ni altre tipus de moneda de plata llevat dels croats, sota pena de confiscació de les monedes; que passats quatre mesos, tampoc tinguin curs al Rosselló i la Cerdanya les monedes de plata anomenades parpalloles ni les dobles de billó; que el rei es reserva per més endavant disposar sobre la moneda menuda o de billó i que, mentrestant, no es puguin fer pagaments amb ella de quantitats superiors a un quart de croat.

AHCB, Consell de Cent, *Diversorum I*, f.197.
ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3601, f. 101v-103.
SALAT (1818: II, doc. LXVII).
BOTET (1911: doc. LXXXI).

Nos don Fernando, etc.

Vist lo poder a nos atribuït per los tres estaments de la Cort General d'aquest nostre Principat de Catalunya, per lo qual nos pertany ab consentiment e aprobació de la dita Cort ab poder e facultat d'ordenar e despondre sobre les monedes d'or e d'argent en lo dit Principat, oïdes moltes persones expertes e pràtiques en monedes, e hagut madur consell sobre lo dit fet, axí y com a rey e senyor e encar en virtud del dit poder pronunciam e declaram en la forma següent.

Primerament pronunciam, declaram e menam que·s pugua batre e sia batuda e cuidada moneda d'or fi de ley e pes del ducat venecià en les seques de Barcelona e de Perpinyà, la qual moneda haja nom e sia nomenada "principat", e sia stampada de la stampa de la qual són stampats los ducats o moneda d'or que vui·s bat en la dita seca de Barcelona.

Item pronunciam, ordenam e manam, que en les dites seques es puguen batre e sien batuts reals d'argent a ley de onze diners e malla, e que de cascun march se traguen setanta-dos reals, que és la ley e pes del real o croat de Barcelona, los quals reals sien anomenats cruats y sien stampats de la stampa dels dits cruats, e dels dits cruats se puguen fer e facen mitgs cruats e quarts de cruats de la dita ley e pes, e també se hagen de pesar.

Item pronunciam, ordenam e manam, que dotse dels dits cruats valegan un principat dels que havem ordenat per lo primer capítol, e un principat valega dotse cruats dels sobredits.

Item pronunciam, declaram e manam que no·s puguen dar ne pendre los dits principats sinó a pes, e los dits cruats no·s puguen axí mateix dar ne pendre en poch ne gran nombre, sinó a pes, ab lo qual se acostumen e acostumaven pesar, quan se pesaven los cruats en catalunya, e que no sia gosada persona alguna de qualsevol estat o condició sia, dar ne pendre los dits principats e reals en poch ne gran nombre, sinó a pes, axí com desús és dit, e qui lo contrari farà perda la moneda, de la qual dos parts sien adquirides a nos e nostra cort, e la una part el acusador irremissiblement. E que lo present capítol haga loch no solament en los reals nous fahedors en la dita forma més encara en tots los vells cercenats e minvats, y en los qui no són cercenats ni minvats.

Item pronunciam, declaram, ordenam que no·s puguen dar ni pendre a algun for en tot lo Principat carlins d'argent cercenats ne per cercenar, ne altra moneda d'argent de qualsevol natura sia, sinó los dits cruats. Per ço si algú volrà desfer los dits carlins per ferne cruats de la dita ley e pes, volem que hu pugua fer portant-los a qualsevol de les dites seques, donant facultat que de aquells los oficials de les dites seques pugan fer cudir e batre los dits cruats de la dita ley e pes, segons dit és. E que si persona alguna usara dels dits carlins, donant o prenent aquells per moneda e no per desfer reduhint-los en argent en massa, o en los dits cruats en les dites seques, com dit és, haja perdut los dits carlins, los quals en lo dit cas sien adquirits del qui contrafarà a nos e a nostra cort irremissiblement.

Item pronunciam, declaram, ordenam e manam, que les monedes d'argent que·s nomenen parpallols, e dobles, e corren en los dits comtats de Rosselló e de Serdanya passats quatre mesos contínuament de si avant comptadors no puguen córrer en los dits comtats, ne en altra part alguna del dit Principat, e si corren après del dit temps sien perdudes a la persona o persones que de elles usara, de les quals sien adquirides dos parts a nos e a nostra cort, e la terça part a l'acusador irremissiblement. Però volem que dins los quatre mesos puguen ser desfetes les dites monedes en las dites seques, o la altre de aquelles per a fer d'aquelles los dits cruats de la dita ley e pes, o puguen ésser desfetes e tornades a massa d'argent, de manera que no·s puguen dar ne pendre, ne hagen curs per moneda passat lo dit temps sots la dita pena.

Item, per quant no havem fet encara deliberació sobre la moneda menuda, volem prevenir en aquella a benefici del dit principat, reservam lo batiment e cudició de quina ley e pes hagen ésser a major deliberació, la qual lo pus prestament que porem, entenem a fer e posar en efecte d'obra, Declaram emperò e manam, que de la moneda menuda que vui corre ne de la que per avant se batrà, no-s pugua fer pagament de suma que baste a quart de cruat sots les penes demunt dites.

Item, per millor provehir a les dites coses e a qualsevulla altres conserments les dites monedes d'or e argent, e de la moneda menuda, nos retenim e reservam poder de proveir en aquellas ab plena potestat de corregir, revocar, smenar, anyadir, mudar, ajustar e interpretar les dites coses e cascuna de aquelles una e moltas vegades e tantes quantes vist nos serà, disn o fora, lo dit Principat.

Dada e promulgada fou aquesta nostra sentència e declaració per nos en pròpria persona, com a rey y senyor, e per virtut del dit poder e de nostre manament, legida e publicada per lo amat e fel escrivà nostre Johan Domingues, notari públich en una cambra de la casa de dona Beatrís Carroç, muller de don Pedro Maça de Liçano, situada en la plaça de Santa Anna de la present ciutat de Barcelona, en la qual casa nos feim nostra residència e habitació. A saber és dilluns, que comptaven quatre dies del mes de noembre en l'any de la nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents noranta-tres, e dels regnes nostres, a saber de Sicília l'any vint-y-sis, de Castella e de Leó vint, d'Aragó e dels altres quince, e de Granada segon. Presents per testimonis los venerables don Pere de Cardona, bisbe de Urgell canceller, e magnífich mosèn Gabriel Sànces Thesoror General e concellers nostres e molts altres en multitud copiosa, e com aprofitàs donar e promulgar sentències e declaracions, e fer provisions, si aquelles no s'observasen e deduisen a efectual y deguda execució. Per ço ab tenor de la present de nostra certa sciència expressament deliberada, e consulta diem, encarregam e manam expressament als portantsveus de nostre General, Governador, Batlle General e Procurador Rey al en los dits Principat e Comtats de Roselló e de Cerdanya, veguers, batlles, consellers, pahers, jurats, còsols e tots e sengles altres qualsevols oficials e persones axí eclesiàstiques com seculars en lo dit Principat constituïdes constituïdores, als quals e segons a casa de ells se pertanya sots incorriment de nostra ira e indiganció e pena de deu mil florins d'or dels béns de qualsevols contrafahents, que no podrem fer creure irrimissiblement exigidors e a nostres còfrens applicadors, los requiridors emperò d'aquells requirint exhortan e amonestan attentament, que aquesta nostra sentència, declaració e provisió a totes e sengles coses desús contengudes, juxta su sèrie e thenor tinguen fermament, e observen, executen, e complen tenir, observar, executar e cumplir faheen inviolablement.

E perquè algú no pugua allegar ne excusar-se per ignorància de les coses damunt dites, fahen registrar e publicar dita nostra sentència e declaració ab veu pública crida per los lochs acostumats del cap de cascuna vegueria e de batllia e altres qualsevols parts, hont sia menester del dit Principat. E no hi contravinguen e contrafassen contravenir e contrafer permeten per alguna via causa o rahó. Com axí proceesca de nostra mente, tot dupte, dificultat, contradicció, excepció, consulta e altres impediments qualsevols repelits e cessants. En testimoni de les quals coses havem manat ésser fets les presents ab nostre segell comú en lo dors segellades.

Dats en Barcelona a quatre de noembre en l'any de la nativitat del Senyor mil quatre-cents noranta-tres. *Yo el rey.*

Dominus rex ex sententia, ut in ea patet lata lectaque publice mihi Johanni Domingues. Visum per Generalem Thesaurarium.

1493, principis de novembre. Reus.

La vila de Reus acorda donar càrrec a dues persones per a fer efectiva l'ordre de prendre els rals d'argent a pes.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes*, 1493-1520
Inèdit.

E més fonc preposat, per la turba de les monedes, per quant axí los reals nous com los vells se an a pasar, que seria bona cosa (que) la vila donàs càrrech a dues persones (que) comunament pesasen así que totom reba e done son dret.

1493, 13 de novembre. Barcelona.

El Consell barceloní acorda redactar una ordinació per tal d'obligar a fer circular la moneda de plata a pes.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1491-93.
SANAHUJA (1999a: doc. 2).

Més hi fou proposat com per causa de la mutació de les monedes novament feta en les Corts per lo senyor rey en la present ciutat celebrades, los pobles restaven torbats sobre la recepció e solució dels reyalls vells e nactes, no volent aquell rebre en manera alguna de que se seguien molts crits e controvèrsies entre les gents, que era stat pensat si el present Consell era vist ésser feta ordinació e crida que quie dits reyalls, mig reyalls e sizens de Barcelona sien presos en pes e en aquell for que peseran a fi que tothom puixe comprar e vendre e no-s seguesquen los inconvenients que seguir se porien si provehit no y era.

1493, 20 de novembre. Barcelona.

Carta dels Consellers de Barcelona a Gabriel Sànchez, tresorer general del rei, on li demanen que obtingui llicència del monarca per a ampliar indefinidament la concessió obtinguda per a fabricar 1.000 lliures de menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1490-94, f. 143.
Inèdit.

1493, 22 de novembre. Vic.

A causa de la pragmàtica reial publicada per Ferran el Catòlic que obliga respectar el valor oficial de la moneda d'or, el Consell de Vic acorda recollir els menuts i doblers municipals i contramarcars-los per tal de canviar el seu valor i no perjudicar la ciutat. Els menuts i doblers havien estat posats en circulació a raó d'1 ducat per 30 sous i 1 pacífic per 25 sous, mentre que el nou for d'aquestes monedes queda fixat en 1 ducat per 24 sous i 1 pacífic per 20 sous.

AMVI, *Llibre III d'acords*, 1478-95.
 SANAHUJA (1999c: doc. 10).

... vist per lo honorable Consell que la magestat del senyor rey en les Corts per la dita magestat celebrades en la ciutat de Barcelona, sobre la reparació de les monedes, ha declarat e pronunciat en certa forma, la qual és estada publicada en la present ciutat e tot lo Principat de Catalunya. E la dita ciutat haver fets batre en la present ciutat certs senyals per lo comerç e negociació de la dita ciutat ab diverses provisions e concessions reials, ço és uns senyals que corriguessen a diner diner e altres senyals a doblen diner. E ara pus la dita magestat ha proveït en dites monedes ésser raó la dita ciutat correspondre a la voluntat del dit senyor rey e proveir en dits senyals de diner e de doblen diner com deuran còrrer en la dita ciutat, per quant dits senyals foren distribuïts, commutats e canviats a XXX sous ducat e a XXV pacífich, e ara lo pacífic és reduït a XX sous e lo ducat a XXVIII. Acorda per ço e delibera lo dit honorable Consell que los dits senyals, ab veu de crida, sien cobrats e aprés aquells assenyalats e tornats e restituïts als quals hauran portats, ço és que lo qui-n portarà XXX sous, que valia un ducat, com seran assenyalats los ne que sien tornats tan solament XXVIII sous, qui axí mateix valeguen un ducat...

1493, 23 de novembre. Girona.

Arran de la prohibició feta pel rei d'efectuar pagaments amb menuts en quantitat major d'un quart de croat, obliga a la ciutat de Girona a retirar i recanviar la seva emissió de menuts.

Esmentat per BOTET (1909: 331).⁶⁵²

1493, 27 de novembre. Barcelona.

Els Consellers de Barcelona escriuen als cònsols de Tarragona, que havien demanat moneda, i els responen que no en tenen a l'abast, car a Barcelona només corren carlins i rals retallats, i que els rals i menuts que havien fabricat havien fugit cap a Girona i altres parts, on valien més. Per això havien fet crida de prendre els rals a pes i

⁶⁵² Però amb la data errònia de 1498.

es queixaven que la ciutat perdia molt al batre la moneda i que no podrien abastar de moneda el país.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1490-94, f. 144.

AHT, Fons municipal de Tarragona, *Correspondència diversa*, top. 7/52.

Assenyalat per RÚBRIQUES (n. 68).

SANAHUJA (1999a: doc. 3).

Molt magnífichs e savis senyors.

Rebut havem una letra per en Francí Fornells, ciutadà de aquexa ciutat, ab la qual nos demanau de la partida que-s té de donar e pendre monedes e de haver de aquelles a obs dels poblats en la dita ciutat, e que-n dariem al dit Francí Fornells, que ell donaria altra tanta equivalent quantitat. Nosaltres, senyors, partit lo senyor rey de aquesta ciutat sens fer algun apuntament de las dites monedes, jat sia per part de aquesta ciutat ne sia stat per moltes vegades supplicat nos som trobats en grandíssima congoxa e perill per no tenir los poblats de aquesta ciutat sinó carlins e reyals tesoriscats, los quals no·ls eren presos a algun for, ha conviengut per ço a nosaltres de fer batre reyals e menuts, e de continent són batuts són aportats en les parts de Girona e de Rosselló a hon dits reyals valen més que en aquesta ciutat. És stada feta crida que tothom haja a pendre reyals tesorischats a pes, e no baste asaciar la voluntat dels dits poblats e si la ciutat haurà arribat de batre lo que té no li és possible més batre per lo desavanç e gran dan que-n reporte la Taula de la dita ciutat. E duptant nosaltres de maior inconvenient per scusació nostra, havem tramès lo síndich a la altesa del senyor rey suplicant-lo de alguna bona e prompte provisió creem li farà, que tal és la sperança que de sa magestat tenim. Pregam vos per ço prengau ab paciència si al dit Francí Fornells no li havem donada de dita moneda que en manera alguna no·ns és possible, car si u fos per obra veeren la voluntat que tenim vers en aquella haguda que haurem la resposta per lo dit síndic nostre, sareu per nosaltres avisats e lavors farem lo que la voluntat nostra nos obliga en fer per aquexa ciutat.

De Barcelona, a XXVII de nohembre any MCCCCLXXXIII.

351

1493, 12 de desembre. Barcelona.

Carta dels Consellers de Barcelona a Gabriel Sànchez, tresorer general del rei, en la que li agraeixen la continuació de la fabricació de moneda de billó i l'assabenten que consideraran la proposta d'alterar la llei dels croats de plata.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1490-94, f. 148v.

SANAHUJA (1999a: doc. 4).

M. molt magnífich e de gran providència rebut haviem una letra de la magnificència vostra responsiva a una nostra que feta li haviem sobre la licència del batre menuts. E veem ab aquella la magnificència vostra haver obtenguda licència per poder batre de aquells fins en quantitat de dos mil lliures, fem a aquella les més infinides gràcies que podem. E demés suplicant la clemència divina li plàcie fer-nos gràcia poder-li retribuir lo benefici que procura per aquesta ciutat si aquellas bastaran a la sustentació de la dita ciutat, sinó scriurem a la magnificència vostra franca ferma per part de aquesta

ciutat suplicar a la altesa del senyor rey per lo compliment del que serà necessari de aquelles.

Quant al que la magnificència vostra scriu de la disminució de la ley dels croats qui-s baten a la secha per causa de la extracció de aquells, nosaltres nos aconsellarem e del que serà delliberat ne scriurem a la magnificència vostra ab la creença que tenim que per aquella serà fet lo que dignament ha acostumat per lo servey de la prefata...

352

1493, 14 de desembre. Saragossa.

Pragmàtica sanció prohibint el curs de les monedes falses i retallades i ordenant llur inutilització. El rei Ferran el Catòlic disposa que es publiquin crides a Barcelona i Perpinyà que ordenin, sota pena de 500 florins, que tothom porti aquestes monedes a la Taula de Canvi i Dipòsits de les respectives ciutats per tal de ser tallades i partides.

SALAT (1818: doc. LXVI).

Nos Ferdinandus, etc. Cum Reipublicae, et communi omnium utilitati conferat adulteratis pecunias nullo pacto admittere, quod quidem nisi Principis providentia e medio tolleretur, per facile et cives et populi et publica damna et incommoda haberent: tenore igitur huiusmodi nostrorum consiliariorum Barchinonensium per vos sancitae, et ordinatae cunctis et perpetuis temporibus valiturae scienter et consulto dictas adulteras pecunias e toto Principatu nostro Cathaloniae, in quo supra modum iam abundant, aut ab omni usu hominum, et consuetudine a movendas duximus, et scindendas, ac penitus extirpandas et abolendas. Quapropter omnibus et singulis numulariis et campsores civitatis Barchinonae, et villae Perpiniani, et cuiuslibet ipsorum dicimus, praecipimus, et mandamus ut a modo liceat nemini pecunias adulteras aliquas ex quovis metallo cusas, et fabricatas ab aliquibus accipere, nec etiam aliquibus dare. Immo illico cum dictae adulteratae pecuniae ad eorum manus pervenerint, singula singulis referendo, videlicet numularii sive campsores Barchinonenses ad Tabulam Depositorum dictae civitatis, et campsores Perpiniani ad Tabulam Depositorum eiusdem villae statim sine more aliqua illas teneantur perferre, et ministris dictarum Tabularum dare et tradere, ut ab ipsis ministris dictarum Tabularum adulteratae ipsae pecuniae frangantur et frangere illas teneantur, et minute scindere in tantum ut ab omni usu penitus extirpentur et aboleantur. Si autem ex praedictis numulariis, aut campsores et ministris aliqui contra Pragmaticam nostram huiusmodi in aliquo fecerint, sciant se in paenam quingentorum florenorum auri de Aragonia ex eorum bonis per vicarios aut baiulos dictarum civitatis Barchinonae et villae Perpiniani irremissibiliter exigendorum vice qualibet, qua contrafecerint incurrisse: dcimam partem cuius quidem paenae acusatori illius per dictos vicarios aut baiulos integre dari volumus illico, et iubemus locum tenenti igitur Generali, gerentibusque vicis nostri generalis gubernatoris in dicto Cathaloniae Principatu, ac comitatus Rossilionis, et Ceritaniae, vicariis quoque subvicariis, baiulis, subbaiulis ceterisque officialibus nostris in dictis civitate Barchinonae, et villa Perpiniani constitutis et constituendis, ac eorum locum tenentibus praesentibus et futuris, nec non et aliis ad quos spectet, tradimus firmiter in mandatis, ut Pragmaticam nostram huiusmodi per solita loca dictae civitatis Barchinonae et villae Perpiniani faciant more solito publicari, eamque teneant integriter, et observent, ad quos spectet, faciant, et iubeant ab omnibus observari iuxta sui seriem et tenorem, et contrarium non faciant, seu fiere aliquo modo permittant, pro quanto eis gratia nostra cara

est, ac iram et indignationem nostras, ac eandem praeappositam paenam cupiunt non subire. In cuius rei testimonium praesentem fieri iussimus nostro communi sigillo impendenti munitam, etc.

353

1494, 20 de gener. Cervera.

El Consell de Cervera acorda fer una crida, a instància de Francí Tarroja, manant que tothom que tingui ploms de la vila els hagi de restituir. Dies abans s'havia fet una crida prohibint l'acapament de més de 20 sous de ploms, sota pena de 10 lliures.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1494, f. 16v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 44).

354

1494, 28 de gener. Cervera.

Llorenç Serra, síndic de Cervera, requereix Francesc Tarroja perquè recuperi els ploms, diners o senyals que ha fet.

ACSG, Fons Notarial de Cervera, vol. 55, Antoni Romeu, 1493-95, s/f.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 45).

355

1494, 9 de febrer. Girona.

Els jurats de Girona obtenen del lloctinent Joan de Lanuça, el permís perquè els menuts de Girona continuïn circulant durant tres mesos, a raó de 24 sous el ducat, en lloc dels 30 sous per ducat fins ara, contramarcant-los per a distingir-los.

AMGI, Actes municipals, 1494, f. 19-20.
Esmentat per BOTET (1909: 331).

356

1494, 18 de febrer. Cervera.

El Consell de Cervera encomana als paers que intervinguin en l'afer de l'excessiva fabricació de ploms que ha fet Francí Tarroja.

ACSG, Fons Municipal, *Llibre de Consells*, 1494, f. 19v.
LLOBET PORTELLA (1994b: doc. 46).

1494, 24 de febrer. Reus.

Un tal Ribes i la seva germana, muller de Joan Oliver, es troben presos acusats de falsificar els senyals de Reus. A petició dels seus pares, el consell reusenc demana al procurador i batlle de la vila que afluixi les condicions de captiveri de la dona.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1493-1520.
SANAHUJA (2005b: 45-46, doc. 11).

En lo present consell fonch proposat per los senyors de jurats que, com tots siam serts o los demés, com en Ribes e sa germana, muller de Joan Oliver, sien presos e estigan molt estrets de presó per horassió, si és per quant se serien trobats dels senyals e dels nostros falsos, e sagon alguns indissis se creuria que los sobradits los aurién fets, e per quant los pares de la dita na Oliver serien venguts als sobradits senyors de jurats pregant-los que els volguessen pregar (a) mossell lo procurador que volgués afluixar de prasons a la dita na Oliver per quant estaria en la sitga del castell e ab la cadena al coll, i així ells no volen pregar amb el dit procurador sens que no isca del consell.

Sobre la possessió dels presoners fonch deslberat que los senyors de jurats pregan a mossell lo procurador e batlle que ls plàsia que, quant a la dona, los plàsia que sia afluxada de prasons e sia trachta sagon les dones acostumen de ésser trachtades ab les prasons.

1494, 1 de març. Barcelona.

Les autoritats barcelonines publiquen una ordinació sobre els canvistes, en la qual es prohibeix comprar i vendre moneda de plata i billó, i hom es dol de l'excessiva circulació de moneda d'or.

AHCB, Consell de Cent, *Registres d'Ordinacions*, 1393-1437(!), f. 299.
SANAHUJA (1999a: doc. 1).

Cambis de monedes.

Lo que deuen haver los cambiadors de cambiar les monedes d'or.

Ordonaren los consellers e persones de la dita ciutat, rectificanc e confirmanc altres ordinacions en lo passat fetes e en part aquelles habilitant: que d'aquí avant no sia lícit o permès a qualsevol cambiador o altre qui tinga o regescha taula de cambi en la dita ciutat, pendre o haver de quescuna pessa de florí d'or de cambi més avant de de dos diners per pessa, e de quescun pacífich, scut, doble castellana e ducat, més de 4 diners, e de quescuna aguilotxa castellana e alfonsí, 5 diners, ultra lo mancament o minves de les dites monedes si de just o ver pes no sian. E si d'aquelles entre los cambiadors e lo qui volrà cambiar se seguia diferència sobre lo dit pes, en tal cas quescú haie star e contentar-se del pes de la taula del contrast de la dita ciutat. E que alguna persona de qualsevol stament o condició sia no puixe pendre cambi algú de quelsevulle de dites monedes d'or sinó ten solament los dits cambiadors e no altres, sots ban de 100 s. a quescú e per quescuna vegada que fos fet lo contrari.

1494, 11 de juny.

Després d'escoltar les súpliques presentades pels cònsols de Perpinyà, que demanaven una esmena a l'ordre de fer efectius tots els pagaments amb la mateixa moneda establerta al contracte, Ferran II acorda que aquest punt de la pragmàtica publicada el 4 de novembre passat no es faci efectiu en el cas de les rendes constituïdes en moneda perpinyanesa abans de 1460, ni tampoc en els contractes que, anteriors o posteriors a aquesta data, s'haguessin tancat o es tanquessin en moneda perpinyanesa, encara que sobre el paper hom hi fes constar només la moneda barcelonina. Els cònsols de Perpinyà es feien ressò que era costum contractar en moneda barcelonina i fer els pagaments en moneda perpinyanesa.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Llibre vert menor*, f. 582.
Esmentat per COLSON (1853: 129).

1494, 7 d'agost. Manresa.

El Consell de Manresa acorda la fabricació de 60 lliures de ploms per tal de fer front a distints pagaments.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 18).

Item del·liberaren que sian fets LX ll. de ploms, poch més o menys per pagar mossèn Perot de Castellet, e per pagar IIII ll. VIII s. VII d. que resten a pagar del salari de la scrivania pública de l'any passat, e XXVII s. vi d. del salari de la scrivania de la batllia de l'any passat.

1494, abans del 30 d'agost.

Crides públicades per manament de l'infant Joan de Lanuza, lloctinent reial, en les que es prohibeix la circulació de monedes locals batudes amb concessió reial i se n'ordena la recollida.

Document perdut, deduït d'altres documents de Reus i Tarragona (docs. 362 i 364).

1494, 30 d'agost. Tarragona.

A causa de la crida del tresorer reial sobre la prohibició que circulin els senyals de la ciutat, el consell municipal de Tarragona dona poder als cònsols per a abatre'ls el més aviat possible.

AHT, Fons municipal, *Llibre del Consolat*, 1494-95.
BENAGES (1994: doc. II).

363

1494, 31 d'agost. Manresa.

El Consell de Manresa acorda la fabricació de 100 ducats de ploms per poder comprar forment.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 19).

Del-liberaren sian fets ploms fins en quantitat de C ducats, poch més o menys, e açò per fer provisió de forment en la dita ciutat e que no-s pusquen convertir en altres usos, donant poder als honorables consellers que-n puxen fer més dels C ducats a lur bona coneguda.

364

1494, 7 de setembre. Reus.

El Consell de Reus decideix prendre 30 lliures del clavari, 23 lliures dels preveres i l'almoyna a censal, i una quantitat incerta de particulars de la vila, per tal de retirar els senyals de la vila, segons és ordenat per l'infant Joan de Lanuza, lloctinent reial.

ACBC, Fons municipal, *Actes municipals*, 1493-1520.
SANAHUJA (2005b: 46, doc. 12).

En lo present consell fonc proposat per los senyors de jurats dient que, com a tots sia notori que los senyals o diners que la villa feu en dies pessats sia fet manament per lo senyor infant que totes les villes qui tals senyals ajan fets que per tots aquest més qua deguna universitat aga a rembrar sos senyals, e que de gui avant no coregan per nangunes de les villes sots unes grans penes, e per quant dits diners o senyals se an aquitat e no tingam diners per rembrà dits senyals, e que vega dit consell de hon se auran los diners, ja si farem taylles o millanar.

Fonc determinat sobra proposassió de quitar lo senyals que los jurats, en nom de tot lo consell, manleven XIII lliures dels preveres e X lliures de una almoyna, so és a sensall, e per senblant se ajuden del clavari de XXX lliures, e de que restarà a quitar dits senyals manleven de alguns singullàs a compliment del qui auran manester.

1494, 24 de setembre. Tarragona.

Els cònsols de Tarragona determinen que es faci un tall a fi i efecte de recollir els diners suficients per a retirar els senyals de la vila.

AHT, Fons municipal, *Llibre del Consolat*, 1494-95.

BENAGES (1994: doc. III).

SANAHUJA (2005b: 201, doc. T-13).

A la preposició feta per los honorables cònsols a l'honorable Consell sobre la moneda que se's quitada, de hon se hauran diners per pagar dit quitament als qui hi han preestats diners e encara per los qui se han aquitat. E lo dit honorable Consell determena que sia fet hun tal per la la ciutat axí com és acostumat de talar la hora que necessitat ocorre a la ciutat donant-ne càrrech de fer-ho als honorables cònsols vells e novells micer Damià de Montserrat, Lluís Llorenç, Llorenç Rocafort, Francí Sabater, major de dies, Damià Bufagranyes, Joan Rossell, Joan Mota, Francí Tallada, Antoni Mas, Bernat Joan Soler, Bertomeu Banús, tots ensemps si donchs no n'hi haurà de malalts o de absents leshores lo que restaran ho puguen fer.

1494, 8 d'octubre. Manresa.

Els consellers de Manresa acorden retirar de la circulació els ploms del senyal de Sant Maurici i canviar-los per 100 ll. d'uns altres amb diferent senyal.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.

SARRET (1916: 137-41).⁶⁵³

SANAHUJA (2004C: doc. 20).

Del·liberaren los consellers que los ploms qui vuy corren e van per la dita ciutat del senyals de sent Maurici sian quitats e luyts per la dita ciutat, volent ne sian fetas 100 lliuras d'altra senyal, les quals sien stampades com se quitaran los qui vuy van, volent sian quitats per tot lo present més de octubre e que totom sia compellit de pendre'ls entretant que-s trigaran a quitar sots pena de L s.

1494, 12 d'octubre. Manresa.

El Consell de Manresa acorda fer crida per a recollir els ploms de Sant Maurici.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.

SARRET (1916: 137-41).⁶⁵⁴

SANAHUJA (2004C: doc. 21).

---

⁶⁵³ Però datat el 1493.

⁶⁵⁴ Però datat el 1493.

...que sia feta crida que los ploms qui vuy corren del senyal de sent Maurici totom los haya haver portats e mesos en mans e poder dels honorables consellers.

368

1494, 15 d'octubre. Manresa.

El Consell de Manresa dóna compte del tall establert entre els ciutadans per tal de poder recanviar les 300 lliures de ploms retirats de la circulació.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 22).

Item del·liberaren que los ploms sian quitats e que la talla qui és stada feta de les CCC ll., la qual és estada dada per feta en lo present Consell per los dits talladors, sia iustada dels dits ploms qui vuy són e stan congregats en poder dels honorables consellers e dels dits elets o talladors, volent que los dits ploms sian retenguts de cascun ciutadà la porció que-s mostrarà ésser tallat en dita talla e que si n'i a que tinguan més quantitat de ploms que no seran tallats en dita talla, majorment als miserables, que·ls sia satisfet lo més avant tant del blat qui vuy és en la casa de la ciutat com del que resta en poder e deu lo clavari, e que ha prestat a alguns, e del que deu en Salt de la sua talla, e del capbreu de la cíquia, e de totes pecunies de la dita ciutat qui degudas sian per naguna persona, volent que sian cobrats tots ploms d'estrangés qui·ls sian romasos ne que portaran en manera que negú no s'haja a clamar de la dita ciutat.

369

1494, 11 de novembre. Manresa.

El Consell de Manresa demana al veguer i batlle de la ciutat que investigui la raó d'haver-se trobat més ploms en circulació dels acordats.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 23).

Item volgueren sia request e de present requeriren mossèn lo veguer e batlle de la dita ciutat en lo Consell present qui inquiri sobre los més ploms que troban en la ciutat dels que lo Consell ha manats fe, e lo clavari donà en compte, es mostran en lo racional.

370

1494, 25 de novembre, Madrid.

Reforma de la moneda catalana de billó de Ferran II. El rei ordena al tresorer general fer batre menuts de llei d'un diner i catorze grans i de talla de 24 sous el marc, amb les empremtes que solien utilitzar-se amb els menuts antigament.

AHCB, Consell de Cent, *Sentències i provisions*, n. 3, f. 202-203v; Consell de Cent, *Diversorum I*, f. 194.

SALAT (1818: II, doc. LVIII)

BOTET (1911: doc. LXXXII).

Assenyalat per RUBRIQUES (n. 69).

Nos don Fernando, etc.

Com les monedes d'or e argent e menuts estiguessen ab gran confusió en lo present principat de Catalunya e senyaladament los reals e moneda d'argent molt disminuïda y trasquilada, e quasi anichilada en gran dan de la cosa pública; per la cort general derrerament celebrada en la ciutat de Barcelona e tres braços d'aquella fonch donat a nos poder de reparar e adobar dita moneda en totes coses com a nos fos millor vist; d'haont nos ab madur consell provehim sentenciam e declaram l'adop de la moneda d'or e reals d'argent que llargament és contengut en les declaracions e provisions nostres d'aquant fetes, a las quals nos referim, e les quals foren de manament nostre solemnement publicades per los lochs acostumats de la dita ciutat, e quant als diners menuts vulgarment apellats, dels quals era tan gran falta e mancament, que en vides se'n trobaven, ço que era gran dan per lo gran e necessari ús d'aquells, provehim aconselladament e ordenam e manam de paraula a nostre Thesorer General, fer batre d'aquells en la nostra seca la suma a ell ben vista a la ley y pes que segon l'orde que lavors de paraula li donam, lo qual volem ésser perpètuament servat, sinó que fos vist deliberar e proveir lo contrari, e per ço volem aparega ab los presents escrits, e lo qual orde és tal: ço és com en la seca real nostra de Barcelona per lo mestre de la seca, e lo regent dit ofici, obrers, moneders, oficials, e ministres d'aquella exercent e fahent cada hu son ofici, sien batuts los sobredits diners menuts a la ley d'un diner e quatorse grans e vint e quatre sous de talla lo march, e que sien asenyalats a la una part de cap, e de creu en l'altra, e ab les letres que solien ser asenyalats los diners menuts antíguament, volent e manam que lo mestre de la seca regent dit ofici pague a les persones que aporten argent en seca per fer dits diners menuts, a rahó de set liures sis sous per quiscun march del dit argent fi dels dits menuts que proceiran del dit argent e perquè és digna cosa e deguda, que lo qui treballa haga son condigne loguer e satisfació, volem e manam que de l'emolument proceint o romanent de la fàbrica dels diners menuts sie cada hu dels treballants pagat e satisfet per lo dit mestre e regent en aquesta forma, ço és que haja ell o retenga vers si a rahó de sinch diners per march, e lo scribe haga a rahó de dos diners per march. Item dues guardes, ço és los dos a rahó de tres diners per march. Item lo fonedor a rahó de dos diners per march. Item los obrés a rahó de dotse diners per march. Item los moneders a rahó de sinch diners. Item lo ensayador a rahó de dos diners. Item lo entallador y lo ferrer a rahó de dos diners e malla per march. Item lo emblancador a rahó de un diner per march. Item lo jove del taullel a rahó de quinze liures per any per lo temps que batran dits menuts. Item per messions comunes e necessàries tres diners per march. E per aquest pagament lo que resultarà sia liurat a nostre Thesorer General o Regent son ofici en Catalunya.

Perquè ab tenor de les presents e de nostra certa sciència diem e manam molt stretament als nostres regent, scrivà, obrés, moneders, oficials e ministres sobredits qu'ara són y per temps seran, que la present ordinació disposició nostra observen e guarden juxta la sèrie e thenor sens mutació o alteració alguna e servats l'estil e pràctica e observança en la dita seca acostumada en semblants fabricacions. Manam axí mateix al Mestre Racional de nostra cort resident en Barcelona e son loctinent que en la reddició dels comptes del dit mestre de la seca o regent admeta la present forma e orde en la dita fàbrica axí feta per lo manament verbal del dit Thesorer fahedora de ci avant, e axí bé accepte los salaris e pagaments dels dits mestre o regent e dels altres oficials e ministres, segons damunt són

per nos taxats e ordenats ab còpia autèntica de les presents, e àpoques, e certificació del dit scrivà real del dit pagament.

371

1494, 31 de desembre. Girona.

Els jurats de Girona certifiquen que Joan Grau Coromina i JaumeMercer han contramarcats els senyals de la rosa en nom de la ciutat, i que n'han hagut de rebutjar 7 lliures per haver-se trencat, o per evidenciar-se falsos.

AMGI, Actes municipals, 1494, f. 72.
Esmentat per BOTET (1909: 331).

Los honorables jurats de la ciutat de Girona attenents que en l'any present són stats resenyalsats menuts batuts en la dita ciutat e posat en aquells senyal de la rosa, los quals menuts han resenyalsats lo honorable mossèn Jaume Mercer, jurat l'any present, e Joan Grau Coromina, argenter de Girona, en açò elets e deputats ab jurament, e attès que dits menuts són en gran quantitat e en aquells se ha feta disminució tant perque se n'hi han trencats e n'i havia de falsos e altres quis són del tot gastats, e per dits honorables jurats no volents que los dits Mercer e Coromina del dit fet reben dan... ordenen que la dita disminució sia presa en compte las dits Coromina e Mercer de VII ll., compreses los qui són trencats e dolents e altres qui són del tot falsos e regalats...

372

1495, 1 de febrer. Manresa.

El Consell de Manresa acorda vendre el blat comprat amb els diners dels ploms.

ACBG, Fons municipal de Manresa, *Manual de Consells*, 1480-96.
SANAHUJA (2004c: doc. 24).

Item del·liberaren que lo blat qui és en la casa de la ciutat comprat dels diners dels ploms sia venut per les personas eletas sobre lo fet de la luició e quitament dels ploms e del tot blat perque sia invertit en pagar a mossèn Bernat Miquel.

373

1495, 5 i 18 de maig. Cervera.

El Consell de Cervera examina els comptes presentats per Blai de Belloch, argenter de la vila, al qual hom havia encarregat un any abans la missió de portar a Barcelona 53 unces i quart de rals retallats per tal de ser refosos i encunyats de nou.

ACSG, Fons Municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1495, f. 35v; *Llibre de Clavaria*, 1495, f. 17v.
LLOBET PORTELLA (1978 : doc. 2-3).

374

1495, 3 de juliol. Tarragona.

El consell municipal de Tarragona acorda rebaixar en 50 lliures anuals els ingressos dels cònsols i assalariats de la ciutat per a poder pagar les 400 lliures que costa la retirada dels senyals.

AHT, Fons municipal, *Llibre del Consolat*, 1495-97.
BENAGES (1994: doc. IV).

375

1495, 22 d'abril a 23 de juliol. Reus.

Joan Guerau, clavari de Reus, atorga èpoques reconeixent el pagament de les quantitats que diferents particulars havien avançat a la clavaria per tal que el Consell pogués retirar de la circulació els senyals de la vila. En total s'han conservat èpoques pel valor de 38 lliures 5 sous, d'un mínim de 2 ll. i d'un màxim de 10 lliures i quart.

ACBC, Fons municipal, *Comptes*, 1471-1499, èpoques soltes.
Esmentat per SANAHUJA (2005b: p. 46, doc. 13).

376

1495, 22 d'agost. Cervera.

El Consell ordinari de Cervera acorda que la petició de destinar les pugeses velles a la campana de la Verge Maria del Miracle sigui remès al Consell de vint-i-quatrena i recomana que, en cas de donar-les, siguin destinades a la campana toledana del campanar major de la vila.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Consells*, 1495, f. 75.
LLOBET PORTELLA (1994a: doc. 25).

E primerament fonch proposat al dit honorable Consell per lo honorable en Guillem Cerveró dient e demanant les pugeses velles que són de la vila per a la campana que han feta fer a la Verge Maria del Myracle.

Sobre lo fet de les pugeses demanades per a la campana de la sglésia de la Verge Maria del Miracle, lo dit honorable Consell acorda que sie remès a Consell de XXIII^a, attès que si ha donació com a-n aquell Consell s'esgarde e que si a dar se han són de parer servesquen adobar la squella toledana del campanar maior de la present vila.

377

1495, 12 d'octubre.

Ferran II autoritza a la vila de Perpinyà per batre menuts amb la llei i forma que vulguin els cònsols i consellers, fins a 2.000 lliures, amb un poder liberatori d'un quart

de ral, amb l'obligació de recobrar-les en rals o moneda d'or a aquells que les presentin al canvi, i que donin per acabada l'encunyació tan aviat com se'ls demani.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Llibre dels Actes Importants*, AA, f. 407.
Assenyalat per COLSON (1853: 130).

378

1496, 30 de març. Tortosa.

El rei amplia la llicència per a encunyar moneda local a Perpinyà en 1.000 lliures més. Els cònsols es queixen que a causa de la manca de moneda menuda, la gent d'armes no pot comprar els queviures ordinaris.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Llibre dels Actes Importants*, AA, f. 407.
COLSON (1853: 130 i 284, doc. 26).
CRUSAFONT (1990: 232-33, doc. II).

379

1496. Bagà.

El clavari de Bagà rep 2.636 ploms de mans dels cònsols, en dues partides.

ACA, *Notarials, Bagà, vol. 194, Llibre del clavari de la vila, Joan Brocà, 1496, f. 1.*
SANAHUJA (2002b: doc. 5).

Item he rebut de mans dells cònsols, en ploms: VII ll. XVIII s. VIII d.
Item més he rebut per mans dells cònsols, en ploms: III ll.

380

1497, 26 de novembre. Barcelona.

El Consell barceloní acorda satisfer a la Taula de Canvi de la ciutat del dany que havia patit amb la moneda retallada que havia pres i recanviat per moneda bona.

AHCB, Consell de Cent, Registre de deliberacions, 1495-97.
RUBRIQUES (n. 70).

381

1498. Bagà.

El clavari de Bagà esmenta una partida de ploms de la vila.

ACA, *Notarials, Bagà, vol. 212, Llibre del clavari de la vila, Toni Calla, 1498, f. 1.*
Inèdit (SANAHUJA, 2002b: doc. 6).

Item més e rebudas d'en Pere Riu, m'o digeran los qònsols: VI ll. de ploms.

382

1499, 18 de novembre. Granada.

Nova llicència atorgada als cònsols de Perpinyà en la que se'ls autoritza a encunyar 2.000 lliures de menuts amb les mateixes característiques que les anteriors.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3554, f. 41v.
COLSON (1853: 131 i 286, doc. 27).
CRUSAFONT (1990: 233, doc. III).

383

1503, 24 d'octubre. Perpinyà.

Després d'haver concedit una llicència als cònsols de Perpinyà per a batre 4.000 ducats de menuts, el rei Ferran els concedeix una nova autorització per a fabricar 2.000 lliures més. Els guanys de l'emissió hauran de destinar-se a satisfer els deutes de la vila amb la Generalitat.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Manual*, v. XIII, f. 40.
COLSON (1853: 132 i 287, doc. 28).
CRUSAFONT (1990: 234, doc. IV).

384

1505, 30 de juliol. Perpinyà.

Es prohibeix al mestre de la seca de Perpinyà que continui fabricant moneda, fins que els cònsols de la vila es comprometin, davant del procurador reial, a acceptar les condicions de les autoritzacions obtingudes i a recanviar la moneda de billó per bona moneda de plata o d'or en el cas que el rei l'abatés.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Manual*, v. XIII, f. 13.
Esmentat per COLSON (1853: 133).

385

1508, 13 de març. Barcelona.

Els síndics de la ciutat de Barcelona demanen al rei la renovació del privilegi per a encunyar moneda menuda per tal de fabricar menuts de bona lliga, i també doblers, terns, malles i fins i tot pugeses.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3556, f. 12.
Esmentat per BOTET (1909: 323).

1508, 16 de novembre. Reus.

La vila de Reus elegeix un home per a que vagi a Barcelona, en representació de la Comuna del Camp, per a tractar l'assumpte del refús popular a la moneda menuda.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1493-1520.
SANAHUJA (2005b: 46-47, doc. 14).

En lo qual consell fou feta relatió per en Cosme Mercer com dijous propassat ell fonch al Consel de la Comuna, en lo qual se tractà de tremetre un home o dos a Barcelona per lo desberat que vuy és en la terra sobre la moneda menuda, la qual se refusa, e fonch determenat hi anàs un home de Valls altre de Reus e per ço és mester se fas la elecció de l'home qui de Reus hi ha de anar.

Per la moneda de Barcelona qui se-s deslberat en la Comuna, ha elegit lo present Consel a mi Cosme.

1508, 15 de desembre

Aquest dia, els diners menuts de Barcelona es contramarquen amb un senyal en forma de B per tal de distingir-los dels falsos.

SALAT (1818: doc. CII).

En aquest any matex se trobaren molts dinés manuts contrafets falsos, de que n fonch fet deslliber de voluntat del rey que fosen asenyalats, los que fosen fets en la sequa de Barcelona e feren un altre senyal al mitg del diné, ço és una B e fonch a 15 de desembre.

1508, 20 de desembre. Cervera.

El Consell Ordinari de Cervera encarrega als paers que designin dues o més persones que, juntament amb l'argenter Blai de Bell-lloc, triïn els diners bons dels dolents, i mana que sigui fet un pregó per la vila mitjançant el qual tothom sàpiga que està obligat a prendre els diners que aquests veedors considerin que són bons.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Llibre de Consells*, 1508, f. 49.
LLOBET PORTELLA (2009: doc. 2).

Al qual Consell és stada presentada una suplicació per lo sènyer en Jaume Cabrer, hu dels bollatinés de la dita vila, la qual és del tenor següet: “Ihesús, No ignoren les magnificències de vosaltres, etc.” És en les cobertes del present llibre [actualment no hi és].

Sobre açò lo magnífich e honorable Consell e/o la maior part de aquell acorda e deslbera e comès als senyós [de paers] que ells elegesquen dues o més persones los parrà

que vegem e miren los dinés que són bons e de secha, ensemps amb lo sènher en Blay de Belloch, argenter, qui té càrrech ya de veure dits menuts. E que sia feta crida, ab bona pena, per la dita vila que tothom hage pendre los menuts seran vists per dits vehedós ésser bons i de secha. E tot lo que s'i despendrà sie pres a compte als senyós de pahés. E quant als menuts prengueren ahir dits bollatinés per lo bollatí, que sien presos per lo receptor de aquell.

...

En après, és stat proposat al dit Consell per lo sènher en Blay de Belloch, argenter de la dita vila, dient com a ell fonch fet manament per lo senyor veguer, ahir, volgués tenir càrrech de regonèxer los dinés menuts, ço és, los qui són bons e dolents, attès ell havie feta crida que nengú no prengués los menuts sinó los que sien de secha. E axí, ell té dit càrrech, e açò per lo bé de la present vila e dels poblats en aquella, que suplique al dit Consell, attès té càrrech de regonèxer dits menuts e pert son temps, que sie satisfet segons sos treballs, com ell sie content d'estar a tot lo que lo Consellordenarà e deslibera.

Sobre açò lo magnífich e honorable Consell acorda e deslibera e comete als senyós de pahés que sie pagat, axí lo dit Belloch com los altres pròmens sobre açò elegidós, a conexença dels dits senyós de pahés.

389

1508, 23 de desembre. Cervera.

Els paers de Cervera ordenen pagar sis sous a Blai de Bell-lloc, argenter, que són l'import del treball que ha efectuat per tal de reconèixer i triar els diners menuts bons i falsos.

ACSG, Fons municipal de Cervera, *Notaments del Racional*, 1507-1510, f. 113v i 114.
LLOBET PORTELLA (2009: doc. 3).

390

1508. Barcelona.

Segons les Rúbriques de Bruniquer, les autoritats barcelonines publiquen una crida prohibint la circulació de menuts forasters a Barcelona.

RÚBRIQUES (n. 75).

En l'any 1508, de part del Virrey foren publicades Crides que diners menuts sino Barcelonesos no prenguessen en Barcelona, y que los de altre seca no valgnessen sino en son terme, y que nengú sie forçat rebre menuts fins en 23 diners.

391

1509, 17 de gener. Barcelona.

En aquesta data són pagats els mestres de la seca de Barcelona per haver assenyalat o marcat els menuts autèntics.

RÚBRIQUES (n. 76).

392

1509, 20 de gener. Tarragona.

El consell municipal tarragoní es fa ressò del refús de la moneda menuda per part de la població, i determina demanar informació sobre l'assumpte a Barcelona.

AHT, *Acords municipals*, 1509-10.

Inèdit (SANAHUJA, 2005b: 202, doc. T-15).

Item quant a la preposició feta per los dits senyors de cònsols sobre los menuts que corren, los quals ningú los vol pendre y axí lo comerç star empetxat y detengut en dan i dammatge del poble que no-s pot comprar ni vendre. Lo dit honorable consell dellibera que atès en aquesta moneda no y ha prohibició real sinó per a melor de poble que-s hage informació verdadera que se n'ha deliberat ni que se'n fa en Barcelona y que-s fasa segons en dita ciutat de Barcelona se farà.

393

1509, 27 de gener. Barcelona.

Carta dels consellers barcelonins al rei Ferran on l'assabenten de la recollida i contramarca amb la lletra ·B· dels menuts de la ciutat i li demanen que es faci càrrec de part de les despeses que això ha provocat, bé pagant els oficials de la seca que han fet les operacions necessàries, bé per altres vies.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1508-11, f. 20.

Inèdit.

394

1509, 31 de gener. La Selva del Camp.

Els jurats de la Selva del Camp informen al Consell que han demanat a l'arquebisbe que els faciliti una llicència reial per a fer córrer els senyals de la vila.

AHMSC, Fons municipal de la Selva, *Acords municipals*, 1499-1525.

Esmentat per SANAHUJA (2005b: 176, doc. LS-6).

395

1509, 23 de març, Valladolid.

Carta de Ferran II als consellers de Barcelona en la que es dóna per assabentat de les mesures preses amb motiu de la falsificació de la moneda menuda, i els mana que segueixen les instruccions que ha donat al lloctinent general sobre aquest fet.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres reials originals*, 1507-1537.

Assenyalat per CFCCB (doc. 485).

1510, 5 d'abril. Lleida.

Els paers de Lleida lliuren uns encunys per a fabricar florins, sisens i mitjos rals falsos, incautats fa poc, al Cort i veguer de la ciutat.

AML, *Llibre de seguretats de la ciutat de Lleida*, Reg. 332, f. 133v.
 Esmentat per MATEU (1945b).
 SANAHUJA (1999a: doc. 7).

A cinch de abril any mil cinq-cents e deu, lo magnífich mossèn Jordi Miquel, Cort hi veguer de la ciutat de Lleida requirí a micer Joan Ribera e mossèn Pere Siurana e a mossèn Joan Monge, pahés de la ciutat de Lleida, que com en absència sua fossen estats trobats certs cunys de florins e sisens e migs reals en poder de huns guastans, ensemps ab molta moneda de aran ya fayçonada per a cunyar-se, aquels sien en poder dels pahés, que es donen e cursen dits cunys com deguen en poder seu estar per ser oficial real. E los dits senyors de pahés mandaren li fossen liurats. E lo honorable mossèn Geroni Miralles, síndich, requirí a mi Gaspar Robro, scrivà de la ciutat, que li liuràs carta pública del liurament se fie al dit mossèn veguer dels cunys e moneda, los quals eren set en nombre.

Testes: mossèn Espanyol de Castre e Joan Vernet, verguer dels senyors de pahés.

1510, 30 de juny.

Ferran II atorga llicència als jurats de Girona per a batre 1.500 lliures de menuts, fabricats de coure pur i amb la talla de 26 a 27 sous per marc.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3558, f. 237
 AMGI, *Cartes reials*.
 Esmentat per BOTET (1909: 328).

1510, 17 de juliol. Montsó.

Entre d'altres capítols aprovats pel rei Ferran II sobre el règim de la ciutat de Barcelona, el rei accedeix a les peticions del Consell de Cent sobre la fabricació de moneda menuda, però es reserva l'autorització de la llei de les monedes.

ACA, Cancelleria Reial, *Pergamins del Consell de Cent*, n. 155.
 SALAT (1818: II, doc. LXIX).
 BOTET (1909: 323).

Nos Ferdinandus, etc.

Item com sie certa cosa y notòria lo abús y desorde subsegüit no tan solament en la dita ciutat més encara en tot lo Principat de Catalunya per causa de la moneda menuda així per la valor de aquells com per moltes altres causes i raons, que és de molta necessitat se deu provehir per la utilitat comuna com sens la dita moneda no es porà viure ni

començar e si no y era provehit se porian seguir maiors desordens y dans dels que són estats fins la present jornada seguits. E com la experiència hage mostrat clarament que per causa de la fàbrica dels dits menuts se són seguits infinits dampnatges e dans no tan solament a la dita ciutat més encara en tot lo Principat de Catalunya, com huy en dia a penes no-s troben dinés menuts y los pochos que-s troben se troben desfigurats e fora de tot galit que és una gran confusió e dan, ya no és ningú que vulla pendre de dits menuts ans stà preparat seguir-se alguna novetat entre les gents poblades en lo dit Principat si per vostra magestat no y era degudament proveyt, lo que redundaria en gran dan de tots los poblats en dit Principat y en desservey de vostra real magestat. E com per los reys passats de gloriosa recordació sien stats atorgats a la dita ciutat molts privilegis sobre la moneda de argent e menuts així de posar guardes com moltes altres prerogatives segons que en dits privilegis és largament contengut, per tant supliquen dits síndichs sie de vostra real magestat confirmar tots los dits privilegis atorgats a la dita ciutat sobre dita moneda e de nou atorgar a la dita ciutat la fàbrica dels dits menuts, la qual fàbrica offer dita ciutat fer e fabricar en tal manera que en les monedes se haurà egualtat y la una no trebucará a la altra, es farà de tal modo e forma que redundarà en servei de vostra altesa y en utilitat no sols de la dita ciutat e poblats en aquella més encara de tots los abitadors en lo dit Principat de Catalunya dant facultat vostra alteza a la dita ciutat de fer no tan solament los dits menuts de bona liga més encara terns, doblés, malles e si mester és pugeses.

Plau al senyor rey a beneplàcit de sa altesa durant lo temps de sa vida y après la sua mort perpètuament atorgar com de present atorga privilegi a la dita ciutat de ordenar i disposar la fàbrica de la moneda menuda, així de terns com doblés, dinés, malles y pugeses si serà vist expedient, emperò que sobre la liga sia primer consultada sa altesa.

399

1510, 23 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers barcelonins al rei Ferran on li demanen la retirada dels menuts en circulació atès que el rei està disposat a fabricar doblers, diners, malles i pugeses de bona llei, i també una compensació econòmica a la taula de la ciutat per les pèrdues ocasionades per l'acumulació de carlins i altres monedes trasquilades.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1508-11.

400

1510, 28 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers barcelonins als síndichs de la ciutat presents a les corts de Montsó on els assabenten de la conveniència de la fabricació de terns d'argent, de la meitat de pes i mateixa lliga dels sisens, i de malles i pugeses de coure pur per tal de desanimar els falsificadors de menuts "car sent d'aquesta manera los falçadors en falçar dits menuts no porian trobar utilitat".

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1508-11, f. 139.

401

1510, 31 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers barcelonins als síndis de la ciutat presents a les corts de Montsó on els assabenten de la conveniència de fabricar doblers, terns i quèrns d'argent sense lliga, amb la qual cosa no caldria retirar de la circulació els menuts ni obligar ningú a prendre'n més d'un a cada pagament. No obstant, es manté la decissió de fabricar menuts, malles i pugeses de coure pur.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1508-11, f. 142.

402

1510, 30 de novembre. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona al rei Ferran on li demanen autorització per a fabricar doblers d'argent sense lliga i malles de coure pur.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1508-11, f. 152v.

403

1510. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà es fa ressò que els cònsols de Perpinyà han demanat al rei que els doni la facultat de fabricar moneda menuda, com ha consentit per Barcelona.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1506-11, f. 193.
Inèdit.

404

1510. Caldes de Montbui.

El clavari de Caldes reconeix haver pagat 4 s. 7 d. en compliment d'11 lliures de plom (a raó de 5 diners per lliura) destinat a fabricar moneda municipal.

AMCMO, *Llibre del clavari*, 1510.
SANAHUJA (1998a: doc. 7).

De manament dells demunt dits doní per ha comprar XI ll. de plom per fe los senyals o diners a rahó de v d. la liura valan (III s. VII d.).

1511, 3 de gener, Madrid.

Resposta del rei Ferran als consellers de Barcelona sobre la conveniència de fabricar doblers d'argent ric i malles de coure.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres reials originals*, 1513-1529, B-231.
 SANAHUJA (2001b: 110).
 CFCCB (doc. 543).

Amats e fels nostres, poch dies ha reberem una letra dels passats consellers ab la qual nos escrivian que volent ells proveir en la fàbrica dels diners manuts, doblers, terns, malles e pugeses que en virtut del privilegi per Nós a dita ciutat atorgat de fer dita moneda, ells per lo benefici universal, havent sobresegut en la execució de fer dita moneda, e açò per lo gran dan que seguiria als qui tenen quantitats de menuts que vuy de present corren en aquex principat perquè perdrian aquells; e que per dita ocasió havien pensat que fora saludable spedient que are tan solament se fessen diners doblers de argent de liga dels reals y malles de coure qui respouguessan a la vera valor deduhida la fàbrica, dient que per tal medi seria proveit al bé de la cosa pública y que après per discús de temps los diners menuts que vuy corren se vindrien a prendre y lavors se poria proveir sobre la ligua dels dits menuts e fer aquells sens dan de ningú. E Nós vostra dita letra nos ha paregut esser cosa raonable que axí se fasse. Per ço ab la present vos donam facultat a vosaltres que en virtut de dit privilegi pugau fer fabricar en la sequa de aquexa ciutat dits doblers e malles segons e de la forma que per los passats consellers nos és estat scrit pus empero non sia feta sinó molt poca cantitat per veure primerament com rehixirà car a nos par que per haver-se fer dits doblers d'argent sens altra manera de ligua seran tant petits y tant prims que tenim dupte que sia cosa de durade, e quant moneda se fabrica se deu fabricar de manera que sia duradora a fi que no se hage de mudar de cade dia perquè és gran dan dels poblats e dels abitants en les ciutats haver de mudar aquella. Per ço encarregeu y mireu fent-ne primer l'asaig perquè sinó reexia de la forma que deu esser penseu com se pora millor fer, ens ne donareu avís ans de proceir en ninguna cosa.

1511, 28 de maig.

Llicència del rei Ferran a la ciutat de Vic per a encunyar 600 lliures de diners menuts, del metall que es vulgui i sense barreja de plata, gravant-hi en cadascun d'ells el senyal de la ciutat i les lletres VICH, i amb curs a la ciutat i vegueria de Vic i Osona, disposant un poder liberatori de cinc diners i que qui en reuneixi 20 sous pugui exigir el seu canvi per moneda bona. Es disposa també que de l'assegurança en prengui acta el notari de la ciutat, que els menuts es fabriquin amb intervenció del dit notari, del veguer, del batlle i del jutge ordinari, i que acabada la fabricació es faci constar al dors de la llicència la quantitat encunyada. Llicència atorgada pel terme d'un any.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3557, f. 208.
 Esmentat per BOTET (1909: 333).

407

1511, entre maig i novembre. Vic.

El Consell de Vic envia a buscar Francesc Ferran, argenter de Barcelona, per a gravar els encunys dels senyals que pretèn fabricar.

AEV, Fons notariais, *Manual del notari B. de Prat*.
Esmentat per BOTET (1909: 334).

408

1511, 20 de novembre.

Nova llicència concedida pel rei a la ciutat de Vic per a fabricar 700 lliures de senyals, similar a l'anterior del mes de maig. No es fa constar ni el poder liberatori ni la quantitat mínima exigida per a recanviar els senyals als particulars.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3557, f.236.
Esmentat per BOTET (1909: 333).

409

1512, 2 d'abril.

Ferran II atorga llicència als jurats de Girona per a batre 2.000 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3559, f. 37-38.
AMGI, *Cartes reials*.
Esmentat per BOTET (1909: 328).

410

1512, 13 de novembre

Ferran II atorga llicència als jurats de Girona per a batre 1.000 lliures de menuts.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3559, f. 126.
AMGI, *Cartes reials*.
Esmentat per BOTET (1909: 328).

411

1512, 6 d'octubre. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona a Joan de Gualbes, conseller i regent la cancelleria del rei, en la que li trameten uns exemplars de l'assaig dels menuts i doblers que pretenen encunyar.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1511-14, f. 101.
Inèdit.

412

1512, 11 d'octubre. Caldes de Montbui.

Compte del clavari de Caldes referit a la fabricació de ploms municipals.

AMCMO, *Llibre del clavari Joan Masdeu*, 1512.
SANAHUJA (1998a: doc. 8).

Item més rabé lo clavari a tots los ploms que los jurats avian fets fins lo dia present que contam XI d'hoctubra de 512: VIII ll. X s. II d.

413

1511-1512. Vic.

En virtut de les dues concessions obtingudes per a fabricar senyals i fer-los córrer durant un any, el Consell de Vic en fabrica 700 lliures entre el 17 d'octubre i el 29 de desembre de 1511 i 700 lliures més entre el 16 de març i el 17 d'abril de 1512.

AMVI, *Llibre de rectoria de Gabriel Rovirola dels diners menuts fets i fabricats per la ciutat de Vic*, 1511-1512.
Assenyalat per SANAHUJA (1999c: doc. 11).

414

1513, gener. Barcelona.

Carta dels nous consellers de Barcelona a Joan de Gualbes, conseller i regent la cancelleria del rei, en la que li demanen que els assabenti de la llei a la que han de fabricar els doblers.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1511-14, f. 121.
Inèdit.

Entre les altres coses a vosaltres per los immediats precessors nostres ab lur testament o memorial dexades és lo pençament per ells i per vostra magnificència ans de la partida sua de aquesta ciutat hagut que fossen fets diners doblers segons y de la liga que

ab vostra magnificència fou apunctat, y axí mateix havem vist ab letras dels dits nostres precessors que foren tramesos a vostra magnificència alguns diners doblers fets per ençay per que la magnificència vostra mostràs aquells al rey, nostre senyor, y obtingués la voluntat de sa altesa que los dits diners doblers fossen fabricats o fets fabricar per aquesta ciutat en virtut del privilegi per sa altesa a aquella atorgat y axí se són obtingudes dites letras de sa magestat y per vostra magnificència són stades trameses a dits nostres precessors. E volent nosaltres deduir a execució la fàbrica dels dits diners doblers no havem trobat memorial algú fet de la liga de aquells ni menys alguns dels dits doblers que foren fets per ençay dels quals com dit havem ne foren tramesos a vostra magnificència, pregam per ço molt afectadament la magnificència vostra per lo primer nos vulla trametre en scrits la liga dels dits diners doblers y aquells que a sa magnificència foren tramesos per ençay, a fi que la fàbrica de aquells se pugua fer y vostra magnificència qui ha dat lo principi done la conclusió lo que molt grahirem a la magnificència vostra, la qual nostre senyor Déu vulla longament conservar com desijam. De Barcelona.

415

1513, 4 de juliol. Valladolid.

Ordinació de Ferran II sobre l'encunyació de diners menuts i doblers a la seca de Barcelona, amb llei de tern i talla 41 sous 4 diners el marc per als diners i vint sous i vuit diners per als doblers. I que els menuts siguin assenyalats amb una B al revers i els doblers amb les armes de la ciutat, emblanquits, i que passin inspecció d'assajador per a tornar a fondre aquells que siguin fabricats amb una llei i talla inferiors o superiors a dos diners o dos grans més o menys de l'establert.

SALAT (1818: II, doc. LXX) (de l'Arxiu Municipal de Barcelona).

BOTET (1911: doc. LXXXIII).

Nos don Fernando, etc. Com en los dies passats per medi del magnífich amat canceller i regent la nostra cancelleria micer Johan de Gualbes, los concellers de l'any passat de la nostra ciutat de Barcelona hajen negociat ab nostra alteza sobre la fàbrica dels menuts e doblers, que s'havien a batre en la nostra seca de aqueixa ciutat, per proveir a la necessitat e ús de poble de moneda menuda, jat si o los sie estat mostrada la forma de dits menuts e doblés e sobre aquella hajen declarada nostra intenció axí per resposta que havem feta a la consulta nos fonc tramesa per los concellers passats, com encara per lo dit regent la cancelleria, e sia nostra determinada voluntad que la fàbrica de la dita moneda sia posada en execució axí dels menuts com dels doblés en una mateixa ley, ço és de tres diners, e açò sie durador perpètuament fins fos vist e deliberat per nos lo contrari. La qual nostra voluntad e manament aparega ab los presents escrits, e que-s fassa ab lo orde següent: a saber és que en la dita seca real nostra de dita ciutat de Barcelona per lo mestre de dita seca, obrers e moneders, oficials e ministres d'aquella obrant e fahent cada hu son ofici sien batuts los sobredits menuts e doblers a la dita ley de tres diners ab quaranta-un sou y quatre de talla lo march de dits diners menuts e dels doblers a vint sous e vuit diners per march, e que sien assenyalats, ço és los diners menuts de la una banda la testa nostra e de l'altra una B, e los doblers la testa nostra de una banda e de l'altra les armes de la dita ciutat. Volent e manant que lo mestre de la seca pague a las personas que aportaran argent en seca per fer dits diners menuts y doblés a rahó de set liuras deu sols per quiscun march d'argent fi dels dits diners menuts y doblers, que procehiran de dit argent. E perquè és

cosa digne e deguda, que lo qui treballa haje condigne premi e satisfació, volem e manam que de l'emolument procehint o romanent de la dita moneda, levada la dita valor de l'argent entrada en quiscun march, que són dues onces d'argent fi que valen trenta-set sous e sis diners, e per lo coure sis diners per fàbrica de dits menuts e doblers sie cada hu dels treballants pagat y satisfet sos treballs per lo dit mestre en aquesta manera, ço és, que dit mestre retenguts vers si sinc diners per march, e lo scrivà real de la casa de dita seca haja a rahó de dos diners per march. Item los guardes a rahó de quatre diners per march. Item lo fonedor a rahó de dos diners per march. Item los obrers a rahó de dotse diners per march. Item los moneders a rahó de sinc diners per march. Item l'ensayador a rahó de dos diners per march. Item l'entallador e lo ferrer a rahó de dos diners e malla per march. Item l'emblanquidor a rahó de un diner per march. item lo qui té la balança a rahó de dos diners per march. Item lo jove del taulell a rahó de quinze liures barceloneses per any per tot lo temps que·s batran los dits menuts y doblers. Item per messions comunes e necessàries a rahó de tres diners per march. En lo de liurar de dits menuts e doblers volem e manam per clarificació de la veritat e contentació dels pobles ésser servada la forma següent: a saber que·ls obrers tallen dits doblers trenta y un dobler per onza, que són doscents quoranta-y-vuit doblers en lo march, y dels diners menuts sexanta-y-dos diners menuts en la onça, que són lo march quatre-cents quoranta-y-sis; la qual moneda obrada, blanquida y amonedada vingue en presència de les guardes, e dit scrivà real e ensayador e sien presos a la ventura de dita mezcla de dita moneda de doblers e diners menuts per quiscuna sinquena de marchs, que·s farà de desliurança un dobler o dos diners menuts en presència de dits guardes e mestre, e sien liurats a l'ensayador, e fassa dit ensay, lo qual fet a la copella, com se pertany se seran trobats a la ley de dos diners o dos grans més o menys, sien desliurats, que en altra manera éssent a menys de dos grans no se puguen desliurar ans deguen tornar a fondre, e per lo semblant de fet dit ensay e trobat e la lley que·s puguen desliurar, e lo mestre de bañança prenga tres pesades quiscuna de un march, los quals contats per los guardes, quant seran trobats ésser flachs e quant més entren en lo march del nombre sobredit, y de tant quant s'haurà trobat més sie fet debitor dit mestre e continuat en lo libre del scrivà real dient aquesta desliurança és magre, tantes peses per march, la qual feblega sie en recompensa del mestre de les minves de fundició, obrers, e emblanquidor, e moneders, e en la reddició dels comptes sie debitor de lo que més avant se trobarà, e lo mestre de la ciutat, dient e manant de certa siència e consultament al mestre de la seca e scrivà real, obrers, moneders, oficials e ministres sobredits que ara són e per temps seran, que la nostra present determinació, ordinació e disposició tingan e observen juxta la sua sèrie e thenor sens mudar e alterar en aquella cosa alguna...

416

1513, 4 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona als síndics de la ciutat presents a les Corts de Montsó, en la que els demanen que aconseguixin llicència per a refondre els pacífics desats a la Taula i fabricar ducats amb l'or que en resulti, a compte de la Generalitat. També els demanen que impedeixin la concessió de privilegis per a fer moneda a d'altres poblacions.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1511-14, f. 64.
Inèdit (SANAHUJA, 1998a: doc. 2).

...

Item quant en lo que és scrit per los dits syndichs sobre lo desfer dels pacífichs que per lo stament real és stat deslberat que quiscun any sien fetes de dits pacífichs fins en quantitat de deu milia liures y d'aquells sien fetes ducats a despeses del General. Lo dit Consell feu deslberació y conclusió que dit fet sie comès als dits syndichs los quals ab diligència fassen que per los staments se fassen actes de Cort procurant quescun any sen desfassen de dits pacífichs tanta quantitat quanta poran obtenir.

E quant lo que dits syndichs scriuen del sentiment han hagut que los syndichs de Gerona, de Puigcerdà y altres, treballen en haver licència del senyor rey de batre moneda manuda falsa o de coure en gran quantitat, lo dit consell feu deslberació que los dits syndichs ab diligència entenguen que dites licències no sien atorgades per lo senyor rey ne per la senyora reyna...

417

1513, 13 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona als síndics de la ciutat presents a les Corts de Montsó on els adverteixen de la inconueniència de fer recircular els pacífics desats a la Taula.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1511-14.
SANAHUJA (1998a: doc. 3).

...havem entès lo que scriuiu dels pacífichs e per ço procurareu que·s fasse en la manera que poreu obtenir, car és cert que molt prest la taula de la ciutat haurà posar en ús los dits pacífichs, lo que redundarà en gran dan de aquesta ciutat e Principat perquè·s duptarà per molts pendre aquells.

418

1513, 17 d'agost. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona al rei Ferran en la que li demanen, en virtut dels privilegis de la ciutat, l'anulació de l'ordinació reial per a encunyar diners i doblers de tern a la seca.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1511-14, f. 164.
Inèdit.

Per diversos privilegis reals a aquesta vostra ciutat atorgats y per vostra magestat benignament confirmats, és consentida a aquella la fàbrica de la moneda d'argent e menuda y ultimadament vostra altesa en les primeras Corts de Montsó a supplicació dels syndics de la dita ciutat volent provehir als molts dans y abusos se eran seguits per la fàbrica de la dita moneda menuda no essent aquella en mans y poder de la dita ciutat, ab son real privilegi restituí y tornà a la dita ciutat la potestat que abans tenia ab altres privilegis reals de fer batre la dita moneda menuda, pus de la liga de aquella, vostra magestat fos primer segons de fet és stada consultada per los consellers immediats precessors nostres y cobrada resposta de vostra altesa a la dita consulta ab deliberació del

Consell de la dita ciutat, són stats fabricats molts diners doblers. E se seguit excel·lentissimo senyor, que ara pocs dies ha per en Jaume Serra, mestre de la seca nos és stada presentada una letra o provisió patent ab la qual vostra altesa ordena y mana se baten en la dita seca diners menuts y doblers donant la ley de aquells y tatxant los salaris als monaders, obrers y altres entrevenints de la dita fàbrica. E per quant la dita letra o provisió parlant tos temps ab la subiectis y reverència que-s pertany de la vostra altesa és molt preiudicial a la dita ciutat y derogatòria als privilegis de aquella per los quals és transfferida la facultat de batre o fer batre la dita moneda menuda a la dita ciutat y abdicada a tot altre axí que de dita moneda no-s pot batre sinó per ordinatió y deliberatió de Consell de la dita ciutat y parent a dit Consell se dega batre de dita moneda pagà los obrés, monaders y altres segons se pot ab ells concordar avantatjant-se en tot lo possible y per moltes altres rahons que aplicar se porien y les quals obmetem per no ésser prolixos, per ço supplicam humilment vostra real y catòlica magestat li plàcia manar que per observatió dels dits privilegis la dita letra o provisió per lo dit Jaume Serra per son propi interés y subrepticiament de vostra altesa obtenguda sie anul·lada com sie de directo contraria als dits privilegis per lo que dit és. Car ultra que axí proceeix de justícia y rahó encare nosaltres ho reputarem a singularíssima gràcia y mercè a vostra catòlica magestat, la vida y stat de la qual nostre Senyor Déu vulla longament conservar al felicissimo regiment de los regnes. De Barcelona a XVII d'agost any MDXIII.

419

1513, 23 de setembre. Valladolid.

Carta de Ferran II als consellers de Barcelona assabentant-los que la seva recent provisió i ordre d'encunyar moneda menuda no pretén vulnerar els privilegis de la ciutat sinó, al contrari, donar suport a les demandes dels consellers anteriors, i que, en cas de no ser necessària i no dur-se a terme la fabricació, ell no disposarà el contrari.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres reials originals*, 1513-1529.
CFCCB (doc. 631).

420

1513, 3 d'octubre. Girona.

Testimonial de l'encunyació a Girona de menuts "cum armis dicte civitatis parte ex una et ex alia parte cum una rosa et crucibus", i amb talla de 26 a 27 sous el marc.

AMGI, *Manual d'acords*, 1513, f. 68.
BOTET (1911 : doc. LXXXV).

421

1513, 17 de novembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà es fa ressò d'haver obtingut privilegi per a fabricar moneda menuda.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1511-14, f. 260
SANAHUJA (2005a: doc. 1).

Per tots aquests senyors, stants aiustats dins la casa jusana del Consolat, feta a ells proposició per dits honorables cònsols: com la vila per intervenció de alguna bona persona haurie obtengut huna provisió o privilegi de poder fer certa quantitat de menuts per obs e necessitat de la vila e com fins assí no sie stat posat en obra per no haver vist dita provisió e dubtant no fos dany de la vila en loch de haverne profit, per no saber lo que conté, fonch concordablement delliberat que sie haguda la provisió e aplegat altre Consell sie delliberat lo que sobre la dita provisió se haurà a fer.

422

1513, 22 de desembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda fabricar menuts.

ACP, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1511-1514, f. 264.
SANAHUJA (2005a: doc. 2).

Més fonch delliberat que la provisió o privilegi que la vila té de fer certa quantitat de moneda, ço és menuts, per obs e reparació de valls e muralles e altres coses necessàries per bé de la vila sie executada e portada a degut efecte ço és de fer los dits menuts...

423

1514, 23 de gener, Madrid.

El rei Ferran II concedeix a la vila de Puigcerdà llicència de batre 1.500 lliures de diners menuts.

CRUSAFONT (1990: 251, doc I).
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: docs. 3 i 4).
Esmentat per DFVP (34): “*essent cònsols Joan Puig, Guillem Planella, Honorat Ambroni i Gabriel Mateu, se obtingué licencia per la vila del rey nostron Senyor, de fer mil y sinc centes lliures de moneda; farens los cunys en Barcelona*”. CRUSAFONT (1990: 253, doc VI).

1514, 23 de gener. Madrid.

Segona llicència concedida pel rei Ferran als cònsols de la vila de Puigcerdà per a fabricar 500 lliures de diners menuts o senyals, del metall que vulguin i amb la facultat d'empremtar-hi PUIGCERDÀ i el senyal de la vila, amb curs a la vila i al comtat de Cerdanya, i un poder liberatori de mig o un ral. Es disposa també que de l'assegurança en prengui acta el notari de la ciutat, que els menuts es fabriquin amb intervenció del dit notari, del veguer, del batlle i del jutge ordinari, i que acabada la fabricació es faci constar al dors de la llicència la quantitat encunyada. Llicència donada pel terme d'un any i amb l'objectiu de destinar els beneficis de l'operació a l'artilleria i a adobar els murs i valls de la vila. La llicència esmenta una recent concessió anterior independent d'aquesta.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3359, f. 237 i ss.
 BOTET (1911: doc. LXXXIII).
 CRUSAFONT (1990: 251-252, doc. II).
 Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 5).

1514, 20 de febrer. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà entra en negociacions amb Joan Torner, de Banyoles, sobre la fabricació de la moneda de la vila, el qual demana el 25 % dels guanys.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1511-14, f. 275v.
 Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 279).
 SANAHUJA (2005a: doc. 6).

1514, 22 d'abril a octubre. Puigcerdà.

Segons els comptes dels menuts batuts a Puigcerdà, l'emissió s'inicià el 22 d'abril i finalitzà el més d'octubre, sota la direcció de Joan Torner. En total es fabricaren 1.909 lliures 14 sous (458.328 peces).

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Lligall moneda*, quadern titulat *Compte dels manuts batuts en Puigcerdà*, 1514.
 SANAHUJA (2005a: doc. 7).

1515, 2 de febrer. Perpinyà.

Ordinació publicada a Perpinyà, que obliga que la moneda d'or en circulació sigui rebuda a pes i que es pesi peça per peça.

ADPO, Fons Municipal de Perpinyà, *Lligall I d'Ordinacions*.
Esmentat per COLSON (1853: 133).

428

1515, 28 de març. Puigcerdà.

Atès que la gent refusa prendre els menuts de Puigcerdà novament fabricats, el Consell acorda obligar a Pere Mauri a recanviar-los a tothom qui ho desitgi.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 75v.
Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 280).
SANAHUJA (2005a: doc. 8).

Item fonch delliberat que com lo poble se clame que no volen cambiar ni troben quils cambien los menuts que novament se son fets que pus empero manam es obligat en fer bons dits menuts que sie forçat en cambiar fins a tant que dit Mauri o hage renunciat o la vila li hage intimat hage a restituir la quantitat li es stada comanada e que la capitulació sie fermada.

Item fonch delliberat que los menuts que en Guillem Blanch olim cònsol te de la vila en comanda que son DCCCC ll. compreses aquelles CCL ll. que son stades comanades an Pere Mauri per cambiar als stranges stiguen e resten en poder de dit G. Blanch e no sien en neguna manera elargits.

429

1515, 7 d'abril. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda encomanar a Tomas Puig el recanvi dels menuts de la vila, atès que Pere Mauri s'hi havia negat. A tal efecte, la vila acorda deixar 300 lliures a Tomas Puig, que exigeix cobrar 8 diners per cada ducat recanviat.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 78v.
Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 280).
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 9).

430

1515, 29 d'abril. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda establir penes als qui refusin prendre els menuts de la vila i als qui pactin contractes amb clàusules que excloquin els dits menuts dels pagaments corrents.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 85v.
SANAHUJA (2005a: doc. 10).

Més fonch concordablement delliberat, vistes e legides les provisions e licències del rey nostre senyor per fer los menuts que mane sien presos per tot lo comtat de Cerdanya, etc., que ara molts, axí de la present vila com de la terra, en lo contractar que fan se emprenen que los qui·ls pagaran hagen a pagar ab ducats o moneda d'or e o reals de manera que ja nengú no vol pendre dits menuts e que si·s comportave fer-ne destrucció de la vila. E attès que en dies passats se·s feta crida que tothom hagués a pendre dits menuts ab certes penes, per ço per proveyr a tal abús sie vista dita crida. E si algú y haurà que farà tal pacte abans del contractar o en lo contractar o en qualsevol manera que no obstant tal pacte o altre que hagen fet sien forçats rigorosament en pendre dits menuts, e sien executats per les penes que són en les crides e provisions reals, no sol per fer-se pagar ab ducats o altra moneda fora de menuts mas solament per temptar de tal pacte per que pus ab delliberació de Consell dits menuts se són fets e a tothom ha plagut se fessen, és de molta rahó que tothom los prengue e axí sie rigorosament executat e portat a degut efecte ab summa diligència.

431

1515, 29 de novembre. Lleida.

Llicència concedida per la reina i lloctinent, Germana de Foix, als cònsols de Perpinyà per a fabricar fins a 3.000 lliures perpinyaneses de menuts.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, Llibre I de provisions, f. 370.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3668; f. 59.

COLSON (1853: doc. 29).

CRUSAFONT (1990: 234, doc. v).

432

1515, 12 de desembre.

Germana de Foix, reina i lloctinent, concedeix llicència a la ciutat de Girona per a batre 4.200 lliures de senyals, amb la condició que es retirin els encunyats fins aleshores i que els nous, es facin amb barreja de plata, gravant-hi d'una banda les armes de la ciutat i de l'altra el senyal que vulguin.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3600, f. 218.

Esmemat per BOTET (1909: 331).

433

1515. Caldes de Montbui.

Comptes del clavari de Caldes referits a la fabricació i recanvi de moneda municipal.

AMCMO, *Llibre del clavari Cristòfol Sapllana*, 1515.

SANAHUJA (1998a: doc. 9).

Item més fa rebuda de senyals o diners nous de la vila [que] a fets los jurats: (un total de) XXXXII ll. XIII s. VI d.

...

Donam per manament dels demunt dits al notari per a comprar plom per a fer los manuts: IIII s. V d.

Dissabte que comptam a XXVI desembre 1514, item fas desaxida de V ll. de ploms per a fonda doní als jurats com feran los senyals de astany: V ll.

Item, donam a l'arganter per fer les ancosadures: I ll. X s.

Item, de manament dells desus dits doní a n'an Jaume Coromines, farrer, per lo tayant feu per tallar los senyals de la villa: VIII s.

Item, doní a n'an B. Coll per los treballs dells senyals o dinés a fets: I ll. VIII s.

Item doní a n'an Joan Lloberes per aportar planxa per los dinés: I ll. X s.

Donam a n'an Jaume Corominas perun tallant, fet per tallar los senyals de la villa: III s.

Donam als jurats per ploms vells per II ll. XVIII s. VI d., los quals fonéran.

Donam a n'an Coll per fer senyals, vulgrament dits diners: I ll. II s. VIII d.

Item, per manament dells honorables jurats doní al procurador della villa per las primeras ancosaduras per la planxa per fer los senyals: IIII ll. XIII s. IIII d.

Item, he donats per ploms vels: III s. VIII d.

434

1515. Girona.

Obtinguda una llicència, els jurats de Girona acorden retirar de la circulació els menuts corrents i canviar-los pels que es disposen a fabricar amb barreja de plata.

Esmentat per BOTET (1909: 332).

435

1516, 21 de febrer. Puigcerdà.

Com que el passat dia 15 l'administrador dels menuts i tot el Consell de Puigcerdà no havien pogut fer front al recanvi de 20 ducats de menuts que els portaven uns comerciants d'oli de l'Empurdà, el Consell resol demanar llicència a la senyoria per a portar a vendre una partida de blat al comtat de Foix i fer servir els guanys d'aquesta operació en el recanvi dels menuts de la vila.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Libre de Consells*, 1517-19, f. 138v-139.
SANAHUJA (2005a: doc. 11).

... com lo die present tenen gran dany e congoxa axí en comú com en particular a causa dels menuts nous que en la present vila se són fets e per avant se'n speren més e maiors si no y és provehit, e attès los danys que sobre assò se són seguits e s'esperen a seguir a causa de dits menuts si altrament no y és promptament proveyt, e quina manera se tindrà sobre assò, e si ab Consell General se haurà a tractar y de la forma se haurà a tenir.

Fonch delliberat, sercats tots los partits e avantatges que per profit de la vila se podien trobrà e són stats moguts tant *in Comuni Consillio* com ab particulars, per poder

traure tots los blats que serà mester es poran traure per lo comtat de Foix, e que del guany que del dit blat se rehexirà, venut emperò tot a profit de la vila e no de particulars, lo guany que lo que de assò redundarà servesca per a profit e obs de la vila e per traure dits menuts. E que per fer assò se hage licència dels superiors, ço és del senyor arcabisbe o del senyor governador de Rosselló e Cerdanya, abans que res no-s trague. E que haguda dita licència a coneguda dels honorables cònsols sie hagut una persona o dues qui vagen secretament per a fer les vendes de dits blats. E fet assò y hagut lo val que de dits blats o dels guanys redundarà ab los menuts que vuy te la vila sien trets tots los menuts e que en assò se fasse tota la diligencia que-s pertany.

436

1516, 27 de setembre. Puigcerda.

El Consell de Puigcerdà resol emprar els diners que té desats per tal de recanviar els menuts, en la llüició d'un censal a la Seu d'Urgell, i acorda iniciar una nova emissió de menuts per tal de recanviar els precedents.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 201.
SANAHUJA (2005a: doc. 12).

Per tots aquests senyors stants agrupats dins la casa jusana del consolat, feta a ells preposició per dits honorables cònsols com per quant los honorables n'Antoni Ros cònsol y misser Joan Salmonia y Antoni Rosquer, los quals són anats a la Seu d'Urgell y atès que no abasten los diners que se n'havien aportat per quitar dit censal. He fonc delliberat per tots los sobredits que sien per los diners dels altres que són romasos per traure los diners menuts he que a lo que servirà per compliment de dits diners que sian cunyats diners per compliment de la quantitat serà necessari per a compliment per quitar lo dit censal de la Seu.

437

1516, 29 de setembre. Puigcerda.

Atès que la vila de Puigcerdà no pot fer front al recanvi de la totalitat dels menuts de la vila, hom acorda suspendre els pagaments fins que no s'hagi aclarit certes irregularitats comeses en la fabricació dels menuts del primer i del darrer encuny.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 201v-202.
SANAHUJA (2005a: doc. 13).

Per ço, fonc concordablement delliberat que ni forastés ni homes de la vila ni de la Terra, no sien pagats, fins a tant que les provisions del rey nostre senyor consentides per fer la moneda ensemps ab lo comte dels notaris que han tengut de dita moneda e lo procés que se-s menat entre la vila e ls qui han tengut càrrech de fer dita moneda, tant del primer cuny com del darrer, sien votats a Perpinyà per quatre o sis hòmens de sciència. E haguts los vots sie fet segons allí votaran com se cregue que nengú no pot ésser pagat ni la vila no és tenguda en fer bona sinó la moneda de que lo rey nostre senyor ha donat licència de fer.

1516, 3 d'octubre. Puigcerdà.

Després d'interrogar els responsables de la fabricació dels menuts de la vila, que es declaren innocents de qualsevol irregularitat, el Consell de Puigcerdà acorda interrogar els oïdors de comptes de dita fabricació.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1515-17, f. 203-204.
SANAHUJA (2005a: doc. 14).

...com pochs dies ha ab altre Consell fonch delliberat que com la vila proceys contra en Pere Mauri e en Guillem Blanch per lo càrrech que havien tengut de fer batre la moneda per lo que del lur comte se trobave més avant e ells se clamaven e feyen los evantaments sens haver-los demanats ni dada rahó del que volien intentar contra ells. E ab dit Consell fonch delliberat que fossen oyts en presència de tot lo Consell los dits Pere Mauri e Guillem Blanch e oyts aquells, si donaven bona rahó de llur administració ab delliberació de Consell fos proceyt axí en soltar com en condempnar, per ço foren demanats dits Pere Mauri e Guillem Blanch dins la casa jusana del consolat susdita e aquells oyts a ple en tot lo que volgueren dir e allegar. E entre les altres coses com ells han donats los comtes als oydós de comtes de dita vila qui eren llavors misser Guillem Riera, Antoni Pasqual, Joan Comelles e en Joan Moxó, de dita villa. E aquells los tenen ells han oyts e difinits o axí o creen, per los quals diuen fins ara los és stat demanat res ans stan meravellats de tal demanda, però que com dits oydós de comtes sien vuy vius e en la vila e ab los quals poran haver informació, los plaurà que si en res a ells seran tenguts que sie mirat per los dits honorables cònsols y Consell lo dit comte e vist aquell si·ls parrà ésser en res obligats a la vila que prenguen de llurs béns tant com mester sie com ells per ésser naturals de la vila no entenguen ni un lleu pledeiar ab la vila. E que sie mirat entre les altres coses com en poder de mestre Franci Bonet, argenter, leshores habitant en la present vila, lo qual tingué càrrech per dits honorables cònsols e Consell de fer los cunys e cudir dits menuts o en casa sua se són trobats altres cunys e certs menuts que dits argenter feye e vists aquells e presos per lo magnífic mossèn Miquel Cadell, veguer, e per lo magnífic mossèn Guillem Riera, jutge, foren mesos en poder de la Cort, e allí són vuy e lo dit argenter e algun altre per dit respecte se són absentats de la present vila. En los quals porie ésser lo frau si algú ni ha que vullen mirar per lo descàrrech de la vila per los danys que per los plets se segueixen com ells no tinguen gana de pledeiar sinó de fer tota obediència a tot lo que seran tenguts. E oyts los dits Pere Mauri e Guillem Blanch e aquells fora del consolat:

Fonch delliberat que pus dit Pere Mauri e Guillem Blanch donen la rahó que dalt sta contynuat e iustificació llur, que sien demanats los dits misser Guillem Riera, Antoni Pasqual, Joan Comelles e Joan Moxó, leshores oydós de comtes, e oyts que sien en la present casa e bé interrogats sobre la dita fabricació del que per dits oydós de comtes los serà dit, sie fet relació a altre Consell. E lavons si·ls parrà dits Pere Mauri e Guillem Blanch deguen ésser absolts que·n sien, e si deuran ésser executats ab altre Consell sie delliberat, però que·s face açò ab jurament dels dits oydós, per maior iustificació e clarícia de la veritat.

439

1516. Girona.

Segons J. Botet, aquest any es du a terme el canvi de menuts acordat pels jurats de Girona, després d'haver passat per moltes dificultats i plets perquè la ciutat no volia recanviar els menuts falsos.

Esmentat per BOTET (1909: 332).

440

1516, 30 de desembre. Girona.

El Consell de Girona faculta als jurats per a perseguir els falsificadors dels menuts encunyats aquell any "ab liga d'argent e molt bona empremta e molt be obrats e fabricats e ab empremta singular", fabricats per l'argenter de Perpinyà Francesc Vilar.

Esmentat per BOTET (1909: 332).

441

1517, 9 de gener. Barcelona.

El Mestre Racional ordena als cònsols de Puigcerdà que li trametin els comptes dels dos batiments de menuts o senyals duts a terme gràcies a dues provisions reials concedides a la vila, sota pena de 500 morabetins d'or.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de certificacions, etc.*, vol. 708, f. 119-120.
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 15).

442

1517, 20 de juny. Lleida.

El Consell de Lleida acorda reduir el valor dels ardits de Burdeus i francesos, en circulació a la ciutat, al valor d'un diner i tres pugeses, per tal d'impedir que augmentin de nombre.

AML, Prohomenies de capbreu, 1517-21, Reg. 372, f. 8v.
Inèdit.

Als quals senyors de pròmens fonch proposat per los magnífics senyors de pahers com havien sentit alguns feyen mercateria de portar ardits de Burdeus en la present ciutat, de que troben haver-hi ja gran número de ardits, que los placie alguna debita provisió ab la qual sie provehit los ardits no entren tant...

...delliberaren que los ardits de Burdeus he de França sien reduhits a hun diner he tres pugeses, he sie fet manament als carnycers, hal clavary maior, y de vuy avant no prenguen ardits de Burdeus ni de França sinó a set pugeses, que-s un diner hi tres pugeses.

443

1517, 8 de juliol. Lleida.

Amb 160 lliures recollides d'ardits francesos, el Consell de Lleida acorda comprar bestiar a la Vall d'Aran.

AML, Prohomenies de capbreu, 1517-21, f. 9.
Inèdit.

444

1517, 9 d'agost. Valls.

El Consell general de Valls acorda nomenar l'argenter Antoni Cellers en l'ofici de Contrast.

ACAC, Fons municipal de Valls, *Llibres de Consells*, 1501-20.
CRUSAFONT (1999a: doc. 86).
SANAHUJA (2005b: 219-220, doc. 6).

E per quant a molt temps que sench demana que sench tingam contrast, determena lo honrat Consell que sench tinga contrast e que sia remès als senyós de jurats cerquar persona abte e suficient que tinga tal càrrech, e de aquesta manera que aje de pesar de hu en hu fins en sis ducats e de aquí amunt tot plegat.

Feta la diligència per los senyós de jurats en cerquar persona per tenir lo contrast, trobaren n'Antoni Cellers, argenter, al qual fonch comanats dit contrast per preu de XXXX s., començant lo dia après de tot sants de l'any 1517 e de aquí avant axí com se tindrà lo any a beneplàcit de la vila.

445

1517, 6 de setembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda encomanar a dos experts que examinin els menuts de Perpinyà, en circulació per la vila, per tal de tallar els falsos.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 38.
Inèdit.

Més fonch delliberat que sobre los menuts que vuy corren falsos de Perpinyà e que nengú no·ls vol pendre, y que entre los dolents n'i ha molt de bons e que no serie rahó que los bons se perdessen per los dolents, que per so sien posats dos homens, so és en Bertomeu Port e en Miquel Puig e que sie feta una crida que tothom los hage a portar en poder dels dits Bertomeu Port e Miquel Puig e que los dos o la hu en presència del altre o absència puguen triar e hagen facultat de triar e regonèxer dits menuts e los que trobaran falsos que·ls tallen, los bons que sien tornats a de qui sien.

446

1517, 11 de setembre.

El governador dels Comtats de Rosselló i Cerdanya demana al Consell de Puigcerdà els comptes de la recuperació dels menuts nous fets a la vila i els llibres del Consell d'aquells anys.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 41.
Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 282).
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 16).

447

1517, 17 de novembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda traslladar la caixa on es guarden els menuts de la vila a la sagristia, per raons de seguretat.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 54v.
SANAHUJA (2005a: doc. 17).

Més fonch delliberat que la caixa dels menuts qui sta al consolat, attès que ja s'í a fet frau e robat alguna part de dits menuts attès que no-s troba algun particular qui-ls vulle tenir en guarda, que sie hagut maior Consell e que ab altre consell si ells parrà sien mesos a la sacristia maior, bé tancada la caixa o ab altra caixa nova, bé barrada de ferro, sie mesa en dita sacristia.

448

1517. Bagà.

El clavari de Bagà registra un pagament destinat a la fabricació de la moneda municipal.

ACA, Notarials, Bagà, vol. 198, *Llibre del clavari de la vila de Bagà*, 1517-18, f. 6.
SANAHUJA (2002b: doc. 7).

Item més e donat al dit Bercòs per plom que a portat per fer los plomms de la vila:
X s. VI d.

449

1518, 11 d'octubre. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell acorda iniciar la fabricació de menuts per fer front a la manca de moneda menuda durant la fira de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 73v-74.
SANAHUJA (2010a: doc. 13).

En lo qual Consell fonch prepossat per los honorables cònsols que com en la present ciutat no·s troba moneda per descambiar que si aconselen fàcian alguna cantitat de menuts, que·s faran.

E fonch conclòs que attès no·s troben manuts per descambiar y per ésser axí prop de la fira com som, que serà gran scandoll en lo temps de lla fira e dany per als mercaders que no·s trobàs manuts, que se·n face quantitat de cinquanta fins a sexanta lliures e aquela cantitat feta, mesa en poder del clavari, e que no pugue servir a·n aquels amoluments de la ciutat...

450

1518, 16 de novembre. La Seu d'Urgell.

Entre el 12 d'octubre i el 16 de novembre de 1518 es fabriquen 104 ll. 10 s. 6 d. de menuts a la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 74-74v i 79.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 14).

451

1519, 31 de maig. Barcelona.

El Consell ordinari de Barcelona acorda la fabricació de diners menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1518-19, f. 35-35v.
Inèdit.

Primerament amb lo pensament hagut per los dits honorables consellers que per provehir a la gran stretura y necessitat que de present concorre en la present ciutat y en tot lo present Principat de Catalunya de diners menuts, fos fabricada alguna summa de diners menuts. La consensió vista al present consell com la fàbrica de dits diners menuts per privilegi reial prossiga a la dita ciutat y que fossen fets de la matexa ley e liga y empremta que ultimadament foren fets y fabricats en la seca de la moneda de la present ciutat fahent·hi la ·B· ab un altre contrasenyal.

E en dit consell attenents los desordes que en lo passat se són seguits en la fàbrica dels dits diners menuts, per la menys vàlua y fabricació de aquells, altrament feu deliberació e consensió que sien fets y fabricats dits menuts i malles de coure de la vera valor de aquells deduhint·ne tan solament la fàbrica, si emperò serà vist als dits honorables consellers no ésser expedient profitós dits diners menuts y malles, sien fets e fabricats de coure per lo pes de aquells o altrament los dits honorables consellers, hagut consell de aquelles persones que a ells serà vist ésser experts en semblantes coses, puxen fer fabricar los dits diners menuts de la ley e liga, valor y empremta que a ells serà vist faedor, pus no sien fabricats més avant de mil lliures dels dits diners menuts, remetent les dites coses y execució de aquelles als dits honorables consellers.

1519, 1 de juny. Puigcerdà.

Per tal de pagar els creditors i la gent que havia dipositat menuts en poder dels cònsols anteriors i que encara no havien cobrat, el Consell de Puigcerdà decideix treure a la circulació una quantitat de menuts de la caixa on estaven desats, després de contramarcar-los amb un senyal.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 168.
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 18).

1519, 8 de juny i 12 d'octubre. Puigcerdà.

Entre aquestes dates, els cònsols de Puigcerdà fan assenyalar un total de 540 lliures dels menuts que estaven recollits.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1517-19, f. 168v; i Lligall moneda, quadern titulat "Compte dels menuts batuts...".
Esmenat per CARRERAS CANDI (1906: 282).⁶⁵⁵
SANAHUJA (2005a: doc. 19).

1519, 10 de setembre. Barcelona.

El Consell de Barcelona acorda plantejar a les Corts la possibilitat de fabricar ducats amb els pacífics, mitjos pacífics, i quarteroles dipositades a la taula, ja fora de circulació; i també la demanda d'una compensació econòmica per les pèrdues ocasionades per la recollida de moneda retallada.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1518-19, f. 46v.
SANAHUJA (1998a: doc. 5; 2000b: doc. 3).

Quant en lo pençament hagut que los paçafichs, mig paçafichs e quartes qui són en Taula del Cambi o Depòsits de la present ciutat de Barcelona, los quals encare que sien moneda pública y apropiada y batuda en la seca real de Barcelona de present no són en ús, per algunes causes e rahons en lo dit Consell deduhides fossen desfets e fusos y de l'or de aquells fossen fets y batuts en dita seca de Barcelona ducats o principats semblants dels que se acostumen batre y fer en la dita seca a despeses del General del present Principat, attès que ho sguart a tots los poblats en aquell (Principat), y axí matex sia demanada smena e satisfacció dels dans rebuts per la dita Taula de aquesta ciutat en lo abatiment de la moneda tresquilada, per la moneda tresquilada que-s troba en la dita Taula, la qual smena e satisfacció per lo semblant sie pasada per lo dit General com la maior part de la dita moneda tresquilada qui-s trobe en la dita Taula fos prompte dels diputats del dit General y altrament sie comuna a tots los poblats en lo dit Principat.

⁶⁵⁵ Però suma incorrecta de lliures de menuts recollides.

Lo dit Consell, havent-se los dits pensaments per bons e saludables, féu deliberació e conclusió que per lo honorable mossèn Joan Carles de Bellafilla, conseller e hu dels syndichs de aquesta ciutat y president en lo stament real, y sien proposats en lo dit stament y per ell y per los altres syndichs de la dita ciutat sie vist e deliberat aquells ésser deduhits a execució...

455

1519, 17 d'octubre. La Seu d'Urgell.

Entre el 12 i el 17 d'octubre de 1519 es fabriquen 27 ll. 14 s. de menuts a la Seu d'Urgell, per tal de fer front a les despeses de les obres dels murs de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 91.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 15).

456

1519, 1 de novembre. Valls.

El Consell general de Valls es fa ressò de la demanda d'una partida de senyals de la vila per part dels preveres de la comunitat.

ACAC, Fons municipal de Valls, *Consells*, 1502-20, f. 287.
SANAHUJA (2005b: 220, doc. 7).

Més fonch per dits jurats proposat com los preveres de la comunitat de ací demanen que la vila los dexàs deu o dotze lliures de aquells cosenyals qui en dies passats avie fets la vila, que ells donarien tota aquella seguratat que la vila volrà en tornar-lo tota ora que la vila volrà.

457

1519, 5 de novembre. Barcelona.

El Consell de Barcelona acorda la fabricació de 1.000 lliures de menuts semblants als que acordaren batre el mes de maig.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1518-19, f. 59v-60.
Inèdit

Entesa la proposició per los honorables consellers en aquell feta sobre lo pensament hagut per ells dits consellers que per provehir a la stretura y necessitat que de present concorre en la present ciutat y en tot lo principat de Catalunya de diners menuts fou fabricada alguna suma de mil lliures, que es stada feta en virtut de la deliberació del present Consell celebrat a 31 de maig proppassat no mostre ésser suficient a la dita stretura y necessitat, lo dit Consell, attenant que la fàbrica de dits diners menuts per privilegi real pertanga a la dita ciutat, y los dits diners menuts fets han resexits, féu

deliberatió y conclusió que sien fets e fabricats per al present altres mil lliures de la mateixa ley e liga y empremta que ultimadament foren fets e fabricats, axí e segons en la altra dita deliberació fou deliberat. Y que los dits menuts fabricats sien donats als monedés o guardes de moneda de la dita ciutat per que puguen ésser liurats als poblats en la dita ciutat e altres poblats en lo dit Principat sens dans ni despeses algunes, remettent les dites coses y execució de aquells als dits honorables consellers prescrits e sdevenidors.

458

1519, 22 de desembre. Barcelona.

A petició dels síndics de la ciutat de Vic, i per atendre el sosteniment de l'hospital de Terrades i altres obres pies, Carles I faculta la ciutat a encunyar 1.000 lliures de menuts del metall que es vulgui, amb un bust en una cara i les armes de la ciutat a l'altra, amb l'obligació d'assegurar-los mitjançant instrument públic, i amb curs per tota la ciutat i vegueria de Vic i Osona. Es disposa també que els falsificadors d'aquesta moneda incorreguin en les mateixes penes que els falsificadors de moneda reial.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3883, f. 173-74.

BOTET (1911: doc. XCVI).

CRUSAFONT (1990: 325, doc. VII).

Nos Carolus, divina favente etc. Ut pro parte sindici civitatis nostre Vici informamur in dicta civitate quoddam existit hospitale vulgo dictum *d'en Terrades*, in quo receptantur Xristi pauperes et infantes orfani, pro quibus alendis et nutriendis plura onera et expensas sustinet, ad quas supportandas facultates eiusdem ita sunt tenues quod minime sufficiunt, ob quod Xristi pauperes et infantes multa detrimenta sustinent, et quia diebus preteritis quidam Joannes Çaplana, quondam, in suo ultimo testamento disposuit et mandavit ac dimisit dicto hospitali nonnullos redditus et proventus ac iura, cum pacto et condicionequod primitus solverentur ex eisdem certis puellis in adiutorium maritandi et studentibus de genere suo certe pecunie quantitates, que huiusque non fuerunt solute ob malam administracionem dictorum reddituum et alias, pro quibus solvendis aliam viam neque modum dicta civitas non habet, ut asserit, nisi per maiestatem nostram licencia infraescripta concedatur cudendi minutos usque ad infraescriptam quantitatem, cum quibus valeat quantitates dictis puellis et studentibus debitas solvere, quibus solutis tunc dicti redditus et proventus per dictum Çaplana ut dicitur dimissis eidem hospitali applicabuntur, et pauperes et infantes melius ex eisdem subvenientur et vitam ducent. Quo circa, maiestati nostre humiliter supplicavit, ut dictam licenciam cudendi minutos ratione predicta eidem de benignitate nostra concedere dignaremur. Nos vero, cupientes summopere circa opere misericordie intendere, presertim erga tam pium et laudabile opus moti, respectibus supradictis et aliis. Tenore presentium, regia auctoritate nostra, de nostri certa sciencia, deliberate et consulte, supplicati pro parte vestri dicti sindici dicte civitatis et sindici capituli ecclesie Vici, licenciam et facultatem et permissum vobis, dicte universitati dicte civitatis Vici et consiliariis eiusdem et administratoribus dicti hospitalis, concedimus, ut non obstantibus quibusvis prohibicionibus prachmaticis sanctionibus et aliis quibuscumque contrarium disponentibus, possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta civitate Vici minutos, sive monetam minutam, cuiuscumque metalli vouleritis, cum signo ex una parte de capite et ex alia de armis de civitatis, usque ad quantitatem mille librarum monete Barchinone. Hoc adiecto quod, dictam quantitatem teneamini assecurate et assecuratis idonee de recuperando eandem monetam ab illis in quorum posse devenerit

et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituere et comutare cum quando et quociens inde fueritis requisiti, quam securitatem prestare habeatis in posse notarii dicte civitatis, qui de ea et de quantitate predicta que cudetur instrumentum publicum conficiat. Mandantes etiam eadem regia auctoritate nostra, quoid dictas quantitates minutorum mille librarum que cudetur, deponatur in posse Petri de Lontarnau, civis dicte civitatis, qui requisitus dictma monetam cum bona comutet, et de illis, solutis prius iustis et necessariis expensis, illas convertaru et converti habeat et teneatur, cum interventum vestri dictorum consiliariorum et notarii dicte civitatis, de dictis solucionibus instrumentum conficientis, in satisfaccionem et solucionem quantitatis debite ut dicitur dictis puellis et studentibus, adeo ut voluntas dicti Çaplana ad impleatur, ut predicti redditus et proventus in adiutorium pauperum ad dictumhospitale convertantur et ad dictas pecunias converti volumus, et non ad alia opera nec ad alios usus nec alio modo. Quiquidem minuti volumus etiam et mandamus, eadem regia nostra auctoritate, quod per totam vicariam Vici et Ausonie recipiantur et currant sic et prout alia bona moneta recipitur. Et si forsan aliqui, ausu temerario ducti, dictos minutos contrafacere voulerint, volumus eos incidise in penas quas incidunt nostram monetam contrafacientes.

459

1520, 12 de gener.

Carta del rei Carles I en la que dona facultat als consellers de Vic de poder prendre de les 1.000 lliures de menuts, 300 lliures per a satisfer el salari del síndic i pagar altres càrrecs de la ciutat. Les mil lliures havien estat autoritzades per a destinar-les a satisfer deutes de fadrines a casar i estudiants, i no per altres usos, de tal manera que un cop pagats, certes rendes poguessin tornar a l'hospital d'en Terrades, de la ciutat. Sembla que un tal Joan Çaplana, difunt, havia disposat unes rendes per a l'hospital amb la condició que abans es solucionessin els deutes abans mencionats.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2023, f. 1-5v.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: 158).

460

1520, 18 de gener.

Carles I accedeix a la petició dels jurats de Girona i els concedeix llicència per a fabricar menuts, amb lliga de plata, de la manera acostumada, fins a la quantitat de 2.000 lliures, per tal de destinar els beneficis a la reparació del baluart de Santa Caterina, enderrocat per un aiguat.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3884, f. 14.
Esmentat per BOTET (1911: 13).

461

1520, 24 de febrer. Barcelona.

Els consellers de Barcelona escriuen als de Girona i els donen les gràcies per haver-los notificat que havien estat requisats rals de plata barcelonins falsos que es fabricaven a Banyoles.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres closes*, 1516-20, f. 125.
Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 2).

462

1520, 31 de juliol. Vic.

Entre el 21 d'abril i el 31 de juliol de 1520, s'encunyen 1.000 ll. 8 s 3 d. de menuts de Vic, segons consta al compte donat per la ciutat de Vic, el 4 d'agost de 1535, de la fàbrica de menuts de l'any 1520, on els consellers anoten la destinació de cadascuna de les lliures de menuts encunyades d'acord amb les característiques de la llicència obtinguda de Carles I.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2023, f. 1-5v.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: 158).

463

1521, 28 de febrer. Barcelona.

El Consell barceloní acorda la fabricació de 1.000 marcs de menuts seguint el privilegi concedit a la ciutat per Ferran II.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1519-21, f. 49.
Inèdit.

...que aquells sien de la ley o ligue y pes que en lo privilegi sobre la fàbrica dels dits diners menuts per lo Cathòlic rey don Ferrando de immortal memòria a la dita ciutat atorgat e en les lletres de la resposta a la consulta a la Cort feta és contengut. Y que los dits marchs sien dats al mestre de la secca a pes y cobrats de aquell a pes, a ffi que si utilitat alguna havie en la fàbrica dels dits diners menuts sie de la ciutat y no del mestre, perquè ell és ja pagat del salari de la fàbrica per quiscun march.

464

1521, principis. Girona.

Eloi Perpinyà, argenter d'aquesta vila, que havia estat nomenat pel rei com a beneficiari exclusiu de les encunyacions a Girona, reclama sense èxit aquesta prerrogativa al Consell Gironí, que havia concedit la fabricació de diners al millor postor.

Esmentat per BOTET (1911: 14).

465

1521, 29 de juny. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda treure a la circulació una partida de 60 lliures de menuts per tal de repicar-los amb el senyal acostumat. El Consell encomana la partida, que pesa unes 19 lliures, a Bertomeu Port.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1520-23, f. 89.
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 20).

466

1521, 19 d'agost. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda treure a la circulació una nova partida de 50 ducats de menuts, que pesen 26 lliures, per tal de repicar-los amb el senyal acostumat.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1520-23, f. 115.
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 21).

467

1521, 25 d'agost. La Selva del Camp.

El Consell de la Selva aconseguix llicència de l'arquebisbe per a fer córrer 50 lliures dels senyals de la vila.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Acords*, 1499-1525.
SANAHUJA (2005b: 177, doc. LS-7)

... e axí matex havem suplicat al senyor (arquebisbe) que nos donés llicència que poguésem metre cinquanta liures de aquestos senyals que tenim de dinés, en manera que lo senyor és estat content és veritat que sobre dites coses sa senyoria ne fa aquesta letra a micer Aguiló, axí vegan si us par que sia ben negossat.

468

1521, 27 d'octubre. Reus.

El Consell reusenc acorda no publicar les crides que demanen els jurats de la Selva del Camp, interessats en que s'accepti la circulació dels seus senyals.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1520-31.
SANAHUJA (2005b: 87, doc. 16).

E més com los jurats de la Selva ha tramesa una letra dient-nos com ells tenen llicència de fer fins a L lliures dels seus senyals e que-ns pregunen nosaltres los vullam

pendre e que-n fassam fer crida com ells los aseguren. Ha deslberat lo Consel que no sia feta tal crida sinó que pendrà los (que) volrà.

469

1521, 29 d'octubre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda treure a la circulació una nova partida de 50 lliures de menuts per tal de repicar-los amb el senyal acostumat.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1520-23, f. 145.
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 22).

470

1522, 20 de juliol. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà delibera la possibilitat de retirar de la circulació una part dels menuts de la vila i intentar que els particulars renunciïn a recobrar la meitat del valor d'aquests menuts.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1520-23, f. 232.
SANAHUJA (2005a: doc. 23).

Més fonch delliberat que attès en la vila e fora la vila ha moltes persones qui han posat dinés menuts en lo consolat e volen cobrar aquells com és de rahó que sie tractat si volrran fer gràcia de la mitat del que y tenen e si o fan o de huna cosa rahanbla que sien cundits dels dits menuts e que sien pagats haguda a gràcia com millor poran a coneguda dels dits honorables cònsols.

471

1523, gener. Barcelona.

El Mestre racional amenaça Joan Guerau Bohigues, mestre de la seca de Perpinyà, amb una multa de 1.500 morabetins d'or si no aporta els comptes dels batiments de moneda, que ja ha demanat diversos cops.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 711, f. 249.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 6).

472

1523, 27 de febrer. Barcelona.

El Consell barceloní acorda la fabricació de 2.000 marcs de menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1522-23, f.42v.
SALAT (1818: II, doc. CII).

473

1523, 7 de març. Valladolid.

El rei Carles I atorga llicència als cònsols de Perpinyà per a encunyar menuts fins a 2.000 lliures, del metall que vulguin i gravant-hi les armes de la vila, assegurant-ne la seva recollida i recanvi. Els beneficis de l'emissió haurien d'anar destinats a adobar els murs i defenses de la vila.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3886, f. 281.
BOTET (1911: doc. XCIV).

474

1523, 3 de novembre. La Seu d'Urgell.

Entre el 8 d'agost i el 3 de novembre de 1523 es fabriquen 109 ll. 5 s. 2 d. d'ardits "del griu" a la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 16).

A 8 de agost any 1523 los honorables cònsols ab alguns promens comensaren de fer la moneda, ço és los ardits ab lo senyal del griu, la qual liuraren al clavari, qui és en Joan Grulla, mercader de dita ciutat de Urgell, de dita ciutat en presència del notari seguons se seguexen los partits, la qual moneda feyen dins la casa de la ciutat.

475

1523, 24 de desembre.

Carles I amplia la concessió anterior per a fabricar moneda a Girona fins a que es puguin encunyar 2.000 lliures franques de despeses.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3887, f. 83.
BOTET (1911: 13).

476

1523.

Carles I concedeix a la vila de Puigcerdà una llicència per a batre moneda fins a 1.500 lliures, que no s'executa malgrat que els encunys ja han estat fabricats a Barcelona.

Esmentat per: BOTET (1911: 17).

477

1524, 21 d'abril. Barcelona.

El Consell barceloní acorda fabricar 500 marcs de diners i 500 marcs de malles, a raó de 24 sous per marc, de manera que la lliga de les malles respongui a la dels diners i que aquelles duguin algun senyal per tal de diferenciar-les dels diners.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1523-25.

RUBRIQUES (n. 80).

SALAT (1818: doc. CII).⁶⁵⁶

478

1524, 9 d'agost. Barcelona.

El Consell de Barcelona publica una ordinació sobre les malles novament fabricades en la qual es disposa una multa de 10 sous a qui no volgués acceptar-les. Es veu que la gent les refusava i que fins i tot el mestre de la seca es negava a fabricar-ne més.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1519-30, f.98v.

RUBRIQUES (n. 80).⁶⁵⁷

479

1524, 15 de setembre. Vic.

El Consell de la ciutat de Vic acorda sol·licitar llicència per a batre 1.000 lliures de menuts.

Esmentat per BOTET (1911: 16).

480

1523-24. Caldes de Montbui.

Comptes del clavari de Caldes referits a la fabricació i recanvi de la moneda municipal.

AMCMO, Llibre del clavari Fuster, 1523.

SANAHUJA (1998a: doc. 10).

Item doní a n'an Joan Domènech per los manuts bons tenia (i a d'altres, fins a sumar): XVI ll. XV s. X d.

Item doní per dit manament a n'an Joan Pineda, una dieta com anà a donar la letra de balla al loctinent per los manuts: XII sous.

---

⁶⁵⁶ Però amb data errònia de 1523 "En lo dit temps, bateren mallas e fonch cosa molt bona".

⁶⁵⁷ Però del 31 d'agost.

Item doní als senyors de jurats a v de febrer 524 per fer los senyals qui són xxx ll. VI s., per cobrar.

Item doní a n'an Joan Casanya per fer la mesió als presonés dels senyals, e pecar los senyals, e fer ferramenta per les ores, e per la iglésia: i ll. x s. III d.

Item doní per manament de dits jurats a n'an Claramunt per anar cercar los monadés: I s. III d.

481

1525, 9 de febrer. La Selva del Camp.

Inventari del Pes del Contrast de la vila de la Selva del Camp.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, Reg. n. 275.
SANAHUJA (2005b: 177, doc. LS-9).

Inventari del pes del contrast de la vila, donat e comanat per los honorables en Miquel Gili, Joan Verra e Antoni Rigul, jurats, a mi, Joan Palau, l'any 1525:

Primo la caixa del pes.

Item una capsa nova ab ses balanses noves.

Item altre capsa ab ses balanses més petites.

Item, marchs: ço és de XX ducats, XV ducats, XX ducats, V ducats, III ducats, II ducats, e dos marchs de un ducat, e dos de mitgs ducat, un march de castellana, e un de florí de or.

Minves: dos peses de XII grans quiscuna, altres dos de sis grans, altres dos de tres, e tres peses de dos grans e tres peses de un gra.

E tot lo damunt dit fonch pre los predits jurats comanat al predit Joan Palau en presència de mi, Joan Dalmau Rubert, escrivà del honrat Consell, a VIII de febrer any damunt dit.

482

1525, 25 de febrer. Madrid.

Carles I ordena a Joan Salrà, mestre de la seca de Rosselló i Cerdanya, que encunyi 2.000 ducats en moneda d'ardits i menuts, amb la mateixa lliga, encuny i tipus de la moneda que s'encunya a Perpinyà, o amb els tipus que més bé li sembli, a Perpinyà o a Puigcerdà, amb curs per ambdós comtats, i que destini el benefici de l'encunyació a la vila de Puigcerdà.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3887, fs. 191 i 192.
ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Plec de moneda*, trasllat del 4 de setembre de 1535.
BOTET (1911: doc. XCVII).

1525, 28 de febrer. Madrid.

El rei Carles I atorga llicència als síndics de la Vall d'Aran per a fabricar moneda de caràcter local per a circular en l'àmbit de la Vall, fins a 500 lliures barcelonines i amb l'obligació d'assegurar l'emissió.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3887, f. 208 i 209.
CRUSAFONT (1990: 313-314, doc. I).

Nos don Carlos, etc.

Volents prosseguir de gràcias y favós los poblats en la nostra Vall de Aran, merexent-ho axí lurs fidelitat y serveys per ells fets a nos y a nostres antipassats reys de Aragó de digne recort, y volent encara provehir a la pecuniària y necessitat que aquella té de dinés menuts, supplicats de açò per lo síndich a nos per ells tramés, ab tenor de les presents, de nostra certa sciència, deliberadament e consulta, y de nostra real auctoritat, donam y otorguam llicència, facultat y permís als síndichs de la dita Vall de Aran, que sens incorriment de pena alguna, puxen batre y fer batre en dita vall dinés menuts, o senyals, de coure o de qualsevol altre matall, ab impressió del senyal de la dita Vall, o altre que ben vist los serà, en una o moltes veguades, fins en quantitat de cinch-centes lliures moneda barcelonesa; los quals menuts o senyals los dits síndichs sian tenguts y hagen a fer ab intervenció del balle de Viella y de son scrivà, qui cascuna veguada e cascun dia en lo dors de las presents scriga y continue la quantitat dels dits senyals o menuts hauran fets, perquè la quantitat de aquells no pugua excedir ni excedesca les dites cinch-centes lliures de la dita moneda. La qual moneda e senyals los dits síndichs, ab instrument públich testificador, en presència del dit batlle de Viella per lo notari de la sua cort, sien tenguts de assegurar y deputar persona que tinga taula a tots aquells qui los dits senyals o menuts hauran rebuts, de cambiar aquells e donar-los bona moneda en seca batuda, la qual seguretad agen a donar en la dita vila de Viella abans de batre la dita moneda, la qual se age de batre dins spay de sis mesos y no altrament, y prestada la dita seguretad volem e manam que los dits senyals y menuts correguen y sian presos tant solament en la dita Vall de Aran, e que axí sia manat ab veu de pública crida en la qual sia designada y nomenada la persona qui tindrà càrrech de cambiar dita moneda als qui la hauran presa y donar-los-ne altre bona. Per tant, ab tenor d'estas matexas y de las ditas nostras certa sciència y real auctoritat diem y manam a l'il·lustre castellà de la dita Vall de Aran y al lochtinent de aquell, balle de Viella y a tots altres qualsevol oficials y persones particulars de la dita vall a qui·s pertangue, que la present nostra llicència, facultat y permís y totes altres coses demunt contengudes, tinguen, observen tenir y observar fassen. E no y contradiguen per alguna causa o rahó, si la nostra gràcia tenen cara y pena de mil florins de or de Aragó desijan no incórrer. En testimoni de las quals coses havem manades fer les presents ab lo segell comú nostre del qual usàvem abans que al Sacre Imperi fossem elet, com altres no sian fabricats, en lo dors segellades.

Dada en Madrid a XXVIII del mes de febrer any de la nativitat de nostre Senyor mil cinc-sents vint-y-cinch.

484

1525, 8 de març. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda treure a la circulació 100 lliures més de menuts contramarcats.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1523-26, f. 177v
Assenyalat per SANAHUJA (2005a: doc. 25).

485

1525, 15 d'abril. Puigcerdà.

El Consell de la vila de Puigcerdà demana a Joan Salrà que, en cas probable que la vila de Perpinyà no s'avingui a consentir que la moneda que haurà de fer la vila es faci amb els encunys de Perpinyà, es fabriquin nous encunys, també a Perpinyà, i que els ardots duguin la marededeu en una cara i les barres d'Aragó a l'altra, i que els diners duguin el mateix anvers i una creu amb algunes lletres a l'entorn al revers. Hom es fa ressò que en aquest moment no hi ha monedes de Perpinyà en circulació.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1523-26, f. 194v
Esmemat per CARRERAS CANDI (1906: 282-83).

486

1525, 28 d'abril. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda buscar una casa a la vila per tal de convertir-la en seca, i concedir als moneders franquesa de capellans, segons prescriuen els privilegis de dits oficials.

ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Llibre de Consells*, 1523-26, f. 196.
Esmemat per CARRERAS CANDI (1906: 284).

487

1525, 16 de maig. La Seu d'Urgell.

El consell general de la Seu d'Urgell acorda fabricar moneda per tal de quitar els censals carregats sobre la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 17).

En lo qual Consell fonch proposat com en Quer o el seu gendre volie quitar les L ll. per los L s. li fa la ciutat e és presumptió que no·ls vulle vendre en altra part. E més fonch proposat com la ciutat a frenyturança de diners que delliberaven fer diners o ardots i que diguen lo seu parer.

Fonch conclòs quant al primer cap de quitar lo sensal d'en Quer que fesen diners no sols per quitar los L ll. d'en Quer més encara los de la comunitat que són CXXV ll., e que-s fasen aquels diners sols per a quitar dits sensals.

488

1525, 23 de juliol. La Seu d'Urgell.

Entre el 29 de maig i el 23 de juliol de 1525 es fabriquen 170 ll. 6 d. d'ardits a la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 153v-154.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 18).

489

1525, 13 d'octubre. Puigcerdà.

En aquesta data consta que ja s'han batut menuts a Puigcerdà, qüestió que és considerada il·legal i que motiva l'empresonament d'algun dels responsables de la seca.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 286).

490

1525, 17 de novembre.

El rei Carles I remet al lloctinent de Catalunya per a que, assessorat pel Consell Reial, li dongui el seu parer sobre les peticions de batiment de menuts sol·licitades per Girona (4.000 lliures), Perpinyà (4.000 ducats en sous i mitjos sous de billó), i Banyoles (3.000 lliures), i sobre la queixa de la vila de Perpinyà respecte a la llicència concedida a Puigcerdà, que podria resultar en perjudici de la primera. El Consell de Banyoles havia sol·licitat el permís a l'objecte de lluir els censals carregats sobre la vila, molt despoblada i destruïda a resultes de les darreres guerres.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 3887, f. 317v i 318.
Esmentat per BOTET (1911: 11-12).

491

1526, 4 de maig. Puigcerdà.

Un cop aconseguit el reconeixement de la legalitat de la moneda de Puigcerdà, la vila es disposa a reprendre l'emissió, encara sota la direcció del mestre Salrà.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906 : 288).

1527, 25 de maig. Vic.

El Consell de Vic es fa ressò de l'existència de menuts falsos i acorda reconèixer-los tots i obligar l'acceptació dels bons.

Esmentat per GUDIOL (1925: 15-18).

1527, 21 de juny. Vic.

El mestre argenter Pedro exposa al Consell de Vic que a Barcelona ha estat empresonat un home acusat de "contrafet lo darrer senyal que ha fet la Ciutat con ha tornat picar y trencar los menuts" i acorda continuar la visura dels menuts i marcar els autèntics amb un senyal.

AMVI, *Llibre IV d'acords*, 1502-34.
SANAHUJA (2004b: doc. 12).

... hoyda axí matex altra proposició feta per lo honorable Conseller en Cap, dient a causa de molts manuts falsos se troban se delibera que foren regoneguts e los bons assenyalats e los dolens tallats...

1527, 13 de novembre. Vic.

Determinació favorable del Consell de Vic a les súpriques d'un francès inculpat de falsificar la contramarca de la roseta dels menuts de la ciutat.

AMV, *Llibre IV d'acords*, 1502-34.
SANAHUJA (2004b: doc. 13).

... hoyda una proposició feta per en Vicenç Micer, dient aquests dies passats ésser estat inculpat de haver contrafet lo senyal de roseta en los manuts qui seran novament picats de nou de dit sinyal per la ciutat, e com ell sia estat detingut en la presó per alguns dies e après no trobant la culpa lo hagen tret de aquella ab fermances e fins açí no li hagen res provat, la ciutat en lo principi li hage feta instància, e per fer veure si-s trobare en alguna culpa. E com ell se'n vulla anar en França, de hont té la naxença, suplica aquest honorable Consell pus no té culpa, li sia remisiade la instància assí les fermances sien solves per la manleuta.

495

1528, 30 de maig. Barcelona.

El Consell ordinari de Barcelona acorda la fabricació de 500 marcs de menuts, amb la talla de 24 sous per marc, segons els privilegis atorgats a la ciutat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1527-29, 14v.
Inèdit.

496

1528, 21 de juny. Reus.

El Consell reusenc acorda demanar llicència per a encunyar 100 lliures de menuts de llautó.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1520-31.
SANAHUJA (2005b: 87, doc. 17).

Més fonch preposat per los honorables jurats que atès que la necessitat té la vila axí per la obra de la església com per moltes altres coses, e atès que ja tenen comprat dies fa lo lautó per a fer senyals, e fins aïr no-s són fets per causa que no se ha aguda la licència del senyor visrey o del qui nos tinga la tal licència, si se treballar en haver dita lisència e fins a quanta quantitat, que lo honorable Consell ne determene lo que le aparrà.

Sobre la qual proposició fonch determenat per lo honrat Consell que se treball en haver dita licència per lo millor mercat porà. E que dits senyals se fasen per lo obs o mester de la vila fins a quantitat de cent liures o del que haver lo poran.

497

1528, 18 de juliol. Montsó.

Carles I accedeix a la petició dels jurats de Girona i els concedeix llicència per a fabricar menuts, amb el metall que vulguin, de la manera acostumada, fins a la quantitat de 2.000 lliures.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Girona*, vol. 2.008, f. 1.
AMGI, *Llibre I de Moneda*, f. 24.
Esmetat per BOTET (1911: 14).

498

1528, 18 de juliol. Montsó.

Carles I concedeix llicència a la ciutat de Vic per a encunyar 1.500 lliures de menuts.

Es desprèn de: ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2.024.
No trobat.

1528, 19 de juliol. Montsó.

Privilegi de Carles I a la vila de Perpinyà, en el que s'autoritza la fabricació de 3.000 lliures de moneda menuda de billó, franques de drets, en benefici de la reparació de les muralles i altres defenses necessàries per a la vila.

ACA, Consell d'Aragó, *Secretaria de Catalunya*, lligall 362.
ACCE, Fons municipal de Puigcerdà, *Lligall moneda*.
Esmentat per XAMMAR (1644: 66 i 67).

... ex nostre regie potestatis plenitudine dispensamus possitis et valeatis cudere et cudi facere in dicta villa Perpiniani, minutos sive monetam minutam aut aliam vocatam *de billó* cuiusvis metalli volueritis, cum signo seu armis dicte ville usque ad quantitatem trium milium librarum dicte monete francharum et quitiarum de quibusvis iuribus que ad opus reparacionis seu fabricacionis murorum et aliorum que pro defensione ville necessaria fuerint.⁶⁵⁸ Hoc tamen adjecto quod dicta villa teneatur assecurare et assecuret idonee de recuperando dictam monetam ab illis in quorum posse devenerit et loco illius aliam bonam monetam auri seu argenti restituendo commutando eum quando et quotiens inde fueritis requisit...

1528, 29 de juliol. Girona.

El Consell de Girona acorda que els menuts que s'han de fabricar hauran de tenir una lliga de mitja unça de plata per marc, una talla de 25 sous per marc, i portar gravats d'una banda la llegenda CAROLUS D.G. i de l'altra CIVITAS GERUNDA.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Girona*, vol. 2.008, f. 1v.
Esmentat per BOTET (1911: 14).

1528, 3 d'agost. Vic.

El Consell de Vic acorda acceptar la llicència de fabricar menuts i autoritzar-ne l'encunyació de 1.500 lliures, amb la mateixa lliga que els anteriors però amb empremtes distintes, més grans i amb les lletres també més grans, fets per un argenter local.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 3.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: doc. 15).

---

⁶⁵⁸ Subratllat des de *dicte ville* fins a *necessaria fuerint*.

1528, 17 d'agost. Vic.

Capitulació per a la fabricació de les 1.500 lliures de menuts atorgades per Carles I entre els consellers de Vic i els ciutadans encarregats de l'encunyació.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 5.
SANAHUJA (2004b: doc. 16).

Primerament los dits Bernat Guisart, Pere Pons, Joan Homs, Bernat Joan Gomis e Jaume Morocuch, sots las penes e iurament devall scrits convenen e prometen als dits magnífichs consellers en nom de dita ciutat que de ar a quatre mesos prop venidors fabricaran e fabricar hagen los menuts de bon matall e non de aquella mostre que los es mostrade, ço és que VIII sous hagen de pesar V unces e metran a lur despesa dit matall necessaris, ço és de coure, estany e aquells menuts faran bons axí de gruxa com la amplaria seguint las empreptes los seran liurades, e aquells empreptaran ab molt bon compliment e faran bé edegudament dits e ab tot lo compliment que y serà menester en dits menuts per esser ben fabricats affí sien ben fets, e rebedors. E aquells picaran dins la casa de la ciutat e prestaran sagrament e homenatge de bé e degudament haverse en dita fabricació.

Item los dits honorables consellers ab acort e deslberació de Consell convenen e prometen als dits fabricadors sots las penes e iurament devall scrits que per satisfacció de fabricar dits menuts e per metre lo matall e per qualsevol treballs que pendran per fer ab tot bon compliment dits menuts que doneran e pagueran als desus mencionats de cent liures ben acabades de menuts, tretze liures deu sous. E axí de C ll., dites XIII ll. X s. multiplicant fins a tant la dita suma e les despeses seran acabades de picar ab bon compliment. E las quals quantitats de XIII ll. X s. per centenar prometen pagar de bona moneda acabats hagen de fer e fabricar dita moneda.

E per dites coses e quiscuna de aquellas attendre e complir los honorables consellers ne obliguen los bens de dita Universitat e los fabricadors los bens propis mobles e immobles haguts e per haver e se imposen pena de D ll. de la qual la meitat sia de la part obedient e l'altra de la Cort. He dits fabricadors ne prestaran sagrament e homenatge en mà e poder del Mag. vager y batlle de Vich e Osona qui serà conjunat per mossen Jaume Martí notari escrivà de la Cort de la batllia.

1528. Girona.

Grau Gònech, argenter de Girona, es fa càrrec de la fabricació de diners menuts a Girona, i es compromet a córrer amb totes les despeses a canvi d'una retribució de tres sous per marc de menuts fabricats.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Girona*, vol. 2.008.
Esmentat per BOTET (1911: 14).

504

1529, 7 de juliol. Barcelona.

Consta l'entrada a la ciutat de Barcelona de 37 càrregues de moneda entre argent i or procedent de Portugal per servei de sa magestat.

Esmentat per DIETARI (III, 409).

505

1529, 5 de novembre. Vic.

Segons consta al compte tramès per la ciutat de Vic al Mestre Racional, el 14 de juny de 1537, s'havien encunyat a la fàbrica de moneda, entre el 16 de setembre de 1528 i el 5 de novembre de 1529, les següents quantitats de menuts:

<i>Jaume Morocuc:</i>	<i>465 ll. 13 s. 4 d.</i>
<i>Pere Pons:</i>	<i>21 ll. 8 s.</i>
<i>Bernat Bussart:</i>	<i>458 ll. 12 s. 9 d.</i>
<i>Bernat Joan Oms:</i>	<i>471 ll. 12 s. 10 d.</i>
<i>Joan Oms:</i>	<i>473 ll. 7 s. 10 d.</i>

TOTAL *1.890 ll. 14 s. 9 d.*

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 10-32v.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: 159).

506

1528-1529. Puigcerdà.

L'emissió de moneda menuda continua a Puigcerdà, segons es desprèn dels acords municipals de compra de plata.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 288-89).

507

1530, principis. Girona.

Entre el mes de setembre de 1528 i principis del 1530 s'encunyen a Girona 5.010 ll. 16 s. 1 d. de menuts.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Girona*, vol. 2.008.
Inèdit.

508

1530, 7 de febrer. Cervera

El Consell de Cervera es fa ressò que el contrast de la vila es nega a pesar els testons i acorda substituir-lo si persisteix en la negativa.

ACSG, Fons municipal de Cervera, Consells, 1530, f. 27v.
LLOBET PORTELLA (1994b : doc. 38).

509

1530, 16 de març.

Carles I amplia la concessió anterior per a fabricar moneda a Girona fins a que es puguin encunyar 2.000 lliures franques de despeses.

AMGI, *Lligall de Moneda*, f. 41.
Esmentat per BOTET (1911: 14).

510

1530, 4 i 6 de maig. Vilanoveta, Lleida.

El Consell General de Lleida nomena el mestre Serra en l'ofici del pes del contrast de la ciutat, en substitució de Geroni Oriola, i procedeix a inventariar el material propi de l'ofici.

AML, *Consells Generals*, 1529-32, vol. 428.
CRUSAFONT (1999a: doc. 91).

Acordaren e del·liberaren en lo loc de Vilanova davant Lleida los senyors pahers mossèn Miquel Sasala, paer en cap, mossèn Jofre Martí, e mossèn Remolins, síndic, per la peste que ere en la ciutat, que atès que mossèn Geroni Oriola, apothecari, (que) té lo pes del contrast n'és absent, dexen y donen poder a mestre Serra, argenter, que pesse per lo dit Oriola, y done-li per mes XX s., segons és acostumat per mes ab que age a pesar los testons. E lo dit serra accepta et jura, etc.

A VI de maig de 1530 comença mestre Serra, argenter, de pesar per O. Volen comence lo primer de maig y a de pesar de matí de set a deu [...].

Primo, li liura mossèn Geroni Oriola, una balança gran y altra chiqua.

Item, hun pes de cinquanta ducats.

Item, hun pes de trenta ducats.

Item, hun pes de ducat i mig ducat.

Item, hun pes florí e mig florí.

Item, pes de castellana e miga castellana.

Item, pes de quatre ducats.

Item, un march de florins.

Item, la caixa de trenta ducats.

Item, pes de vuit florins.

Item, de deu florins.

Item, pes de divuit florins.
Item, de cinc florins.
Item, altre pes de tres florins.
Item, altre de dos florins.
Item, altre de hun florí.
Item, altre pes de mig florí.
Item, quarta de florí.
Item, lo taulel per a tenir les balances.
Item, la tela encreada.
Item, vol lo dit mossèn Geroni Oriola que lo dit Serra servesque per ell tot lo temps que ell lo a de tenir, a rahó de XX s.
Testes Bertomeu Manresa y Joan Guiu.

511

1531, 30 de gener. Barcelona.

El Consell barceloní està disposat a continuar la fabricació de diners i malles, seguint les mateixes disposicions acordades l'any 1524.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1531-32.
Inèdit.

512

1531, 9 de juny. Barcelona.

Joan Salrà, mestre de la seca de Perpinyà, després de ser multat amb 100 morabetins d'or per no haver presentat els comptes del batiment de moneda, és retingut a Barcelona i amenaçat amb una nova multa de 300 morabetins si no lliura al Mestre Racional els llibres de comptes del batiment de moneda d'argent i billó, ja que només havia dut els de la fabricació de principats.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 714, f. 98v.
Esmentat per SANAHUJA (1998a: doc. 7).

513

1531, 16 de setembre. Perpinyà.

Els cònsols de Perpinyà publiquen unes ordinacions en les que es castiga el contractar en monedes franceses de dobles i ardots i exportar espècies d'or i plata, sota pena de 25 lliures. Segons Colson, l'escassetat de moneda forta obligava a pagar un escreix de dos o tres sous per cada ducat.

ADPO, Fons municipal de Perpinyà, *Llibre II d'Ordinacions*, f. 42.
Esmentat per COLSON (1853: 139-140).

514

1531, finals.

El governador dels Comtats de Rosselló i Cerdanya s'avé, tot i prohibir el curs de les dobles i ardots francesos, a permetre, en raó de no perjudicar el comerç de certes mercaderies entre Puigcerdà i el comtat de Foix i el regne de França, el curs de les targes a raó de 8 o 9 diners.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 290).

515

1532, 24 de febrer. Barcelona.

El Mestre Racional, de manament dels reis, ordena a Joan Salrà que s'abstingui d'encunyar qualsevol moneda d'or, argent o billó a les seuques de Perpinyà i Puigcerdà, sota pena de 500 morabetins d'or.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 714, f. 135v.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 8).

516

1532, 11 de maig. Barcelona.

El Mestre Racional ordena que Lluís Sànchez, regent la tresoreria general, o bé Joan Àngel Despuig, regent la tresoreria del Principat, paguin deu ducats als assajadors i argenters barcelonins que han assajat la qualitat dels dobles ducats batuts a Perpinyà en temps dels mestres Pedro Cornago i Joan Salrà (1516-1531), dels quals es tenia sospita de no ésser batuts conforme a la llei.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 714, f. 151.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 9).

517

1532, 23 de maig. Vic.

Entre les despeses anotades al compte de la fàbrica de menuts de Vic dels anys 1528-29 consten les derivades de la detenció d'uns falsaires de Ripoll, l'any 1532.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 61.
Inèdit.

518

1532, 16 de juny. Vic.

El Consell de Vic es fa ressò de l'existència de menuts falsos.

Esmentat per GUDIOL (1925: 15-18).

519

1532, 3 de juliol. Barcelona.

El Consell barceloní es mostra disposat a fabricar menuts i ardots.

...per utilitat de la cosa pública i especialment de les pobres gents fos feta e fabricada alguna suma de ardots i menuts... de la liga, forma y manera que són acostumats fins así batre's en la secha de la present ciutat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1531-32, f. 55v.
Assenyalat per RUBRIQUES (n. 81).

520

1532, 12 de juliol. Vic.

El Consell de Vic, per tal de conservar el crèdit de la moneda local, abundantment falsificada, decideix abonar els menuts falsos.

AMVI, *Llibre IV d'acords i Lligall de Moneda*.
Esmentat per BOTET (1911: 16).

521

1532, juliol. Vic.

Entre les despeses anotades al compte de la fàbrica de menuts de Vic dels anys 1528-29 consten les derivades de contramarcjar els diners bons de Vic, amb "el primer senyall de V".

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 58, 59v i 61-61v.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: 160).

522

1532, 31 de juliol. Barcelona.

El Consell barceloní acorda la fabricació de 2.000 marcs de menuts.

523

1532, 4 d'octubre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà, reunit a l'Horta de l'Estany a causa de la pesta, delibera sobre el fet que el mestre de la seca, Salrà, ha fugit amb el seu fill de la vila sense donar compte de les monedes acabades de fabricar, i que un dels operaris havia fabricat moneda d'amagat.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 344).

524

1532, 13 d'octubre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà, encara reunit a l'Horta de l'Estany, acorda donar 40 lliures a Tomas Puig, mercader de la vila, a canvi d'un préstec de dos-cents ducats que es destinaria en fer moneda, tornador en tres mesos.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 344).

525

1532, 14 de desembre. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà acorda conjuntament amb Francesc Salrà, fill del mestre de la seca, la continuació de la fàbrica de moneda i el retorn del seu pare a la vila amb l'aportació de 1.000 ducats, inclosos els 200 que ja havia aconseguit la ciutat.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 345).

526

1533, 10 de gener. Barcelona.

El Mestre Racional certifica, a instàncies d'Elionor de Requesens, que la moneda de sous no havia augmentat ni canviat de valor durant el segle passat.

ACA, reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 714, f. 189v.
Inèdit.

Als honorables, etc., de part d'en Jofre Treginer, loctinent de Mestre Racional, de la casa y cort de la sereníssima reyna y de la cesàrea magestat de l'emperador y rey, nostres senyors, certifich vos que en lo ofici de Mestre Racional són recòndits molts

comptes de tresorers generals y batles generals dells antipassats reys de Aragó, en los qualls són continuadas las rebudas y datas a florins y a sous, y dells anys 1450 tro en lo any 1460 y après, en tots los comptes de ditas thesorarias y batlias generals y altrás receptorias de pecúnias tocants a la règia cort, de las rebudas y datas de monedas corrents en lo present Principat de Catalunya, axí en lo principi de dit temps com après, e no-s troba que se fassa menció que la moneda dells sous, en las rebudas y datas, se sia jamés mudada ni hage augmentat de valor per rahó de las mencions que es fahian en los contrastos de monedas de tern, ans sempre appar que són stadas una manera de sous, y vint sous de aquellas monedas de aquell temps són stats valents una lliura vulgarment dita una lliura. E axí està posat en los comptes de dits thesorers, batles generals y altres receptors. E las pencions dells censalls que la règia cort ha rebudas y pagadas de aquell temps ensà y las rebudas dels censalls dels stabliments dells censos fets en aquell temps per los batles generals sempre són stats rebuts los matexos sous y diners sens fer mutatió de valor més ni menys als sous y diners que haprés han corregut. Perquè a instància de la nobla dona Elionor de Requesens, muller relictà del noble don Dimas de Requesens, fas la present certificació haperellada ab lo sagell de dit ofici de Mestre Racional.

Scrita en Barcelona a x dies del mes de janer *anno a nativitate domini millesimo quingentesimo trigesimo tercio*.

527

1533, 15 de gener. La Seu d'Urgell.

El consell general de la Seu d'Urgell acorda fabricar ardots per tal de pagar les despeses d'expedició del privilegi reial d'imposicions.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 19).

En lo qual Consell fonch proposat per los dits honorables cònsols com ells havien haguda letra del cònsol en cap de Barcelona enfora, com havie obtengut lo privilegi de l'emperador de les imposicions de la present ciutat de Urgell, y que entre unes despeses y altres costave L o LX ducats ho per ventura més y que ultra dita quantitat la ciutat havie de pagar altres càrrechs y despeses que dita ciutat havie fetes y que en les clavaries no sobrave hun diner ans tots los clavaris eren cobradas de la ciutat, per ço que lo Consell determenàs de hont haurien dines ho si farien alguns ardots pus tenien lo cuny vell per a pagar dits càrrechs.

Fonch conclòs per lo susdit consell que-s fassen L o sexanta ducats de ardots ho los qui parrà als dits honorables cònsols y a alguns promens ço és an Berenguer Santmartí, an Bernat Trullar, an Joan Damià Guilla, an Joan Verdeny y an Jaume Boquet.

528

1533, 9 de febrer. Puigcerdà.

Com que continuen les discrepàncies entre els cònsols de Puigcerdà i el mestre de la seca, el virrei de Catalunya crida la vila a passar comptes de la moneda fabricada,

exigint que el cònsol en cap es presenti en el termini de deu dies a la Reial Audiència de Barcelona amb les actes, privilegis i llicències atorgades sobre la moneda de la vila.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 347).

529

1533, 16 de febrer. La Selva del Camp.

El Consell Especial de la Selva del Camp acorda demanar permís per a poder fabricar menuts.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Actes municipals*, 1533-34.
SANAHUJA (2005b: 178, doc. LS-10).

Fonch proposat que atès que Sant Andreu té necessitat (de vestiments) y moltes necessitats se ofereixen, que aguesem licència de fer L ll. de menuts.

Fou determenat que s'age licència de fer-ne L o C ll.

530

1533, 27 i 28 d'abril. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà es fa ressò que el mestre Salrà pretèn treure de la seca una partida de 1.000 o 1.200 lliures de moneda, sense haver satisfet encara els 2.000 ducats francs que havia de lliurar a la vila. Per tal d'evitar-ho, el Consell ordena confidencialment la vigilància de les mercaderies que hagin de sortir de la vila i aconseguix trobar i requisar les monedes amagades en un carregament de civada.

Esmentat per CARRERAS CANDI (1906: 347-48).

531

1533, 17 de maig. Tarragona.

Durant la seu vacant de l'arquebisbe Lluís de Cardona, el capítol catedralici de Tarragona concedeix llicència als jurats de la vila de la Selva del Camp per a fabricar diners menuts fins a la quantitat de 60 lliures.

Es desprèn de: AHMSC, Reg. 8.454.
Esmentat per SANAHUJA (2005b: 178, doc. LS-11).

532

1533, 11 de juny. Puigcerdà.

El Consell de Puigcerdà, assabentat que el mestre Salrà, tot i haver declarat que no podia pagar els seus deutes amb la vila, continua fabricant moneda, acorda obrir diligències contra ell i decretar la confiscació dels seus béns per tal de pagar els seus deutes a la vila i als particulars.

Esmentat per CARRERAS CANDI, t. V (1906: 348-49).

533

1533, 7 de juliol. La Selva del Camp.

El Consell Especial de la Selva del Camp es fa ressò de l'arribada del llautó per a fabricar els menuts.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Actes municipals*, 1533-34, f. 26.
Assenyalat per SANAHUJA (2005b: 178, doc. 12).

534

1533, 3 de novembre. Barcelona.

El Consell de 24 de Barcelona acorda donar suport al síndic de la ciutat de Lleida a les Corts en el capítol de prohibir l'extracció i el comerç de rals catalans, però no pas en el de concedir llicència per batre moneda de plata a aquesta ciutat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1532-34, f. 49v.
SANAHUJA (1999a: doc. 9).

Quant en lo que és demanat per lo syndich de Lleida, en los capítols per ell presentats en lo stament real de la dita Cort, que sie provehit no puguen exir traure ni fondre reals de la terra y que en la ciutat de Lleida se puxen batre reals. Lo dit Consell féu deliberació e conclusió que en la provisió de no exir, tràure ni fondre reals de la terra sie consentit per los dits syndichs, y en lo batre moneda y fer reals que se stiga com se sta y se fa de present.

535

1533, 10 de novembre. Perpinyà.

Els cònsols de Perpinyà tornen a publicar les ordinacions en les que es castiga el contractar en monedes franceses de dobles i ardots i exportar espècies d'or i plata, sota multa de 500 florins d'or. Els cònsols es fan ressò que hom paga 36 sous de menuts per cada ducat i 34 sous per cada escut del sol.

ADPO, Fons Municipal de Perpinyà, *Llibre II d'Ordinacions*, f. 26.
Esmentat per COLSON (1853: 140-41).

536

1533, 8 de desembre. La Seu d'Urgell.

Entre el 23 de març i 8 de desembre de 1533 es fabriquen 205 ll. 5 s. 8 d. d'ardits a la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 235-235v.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 20).

537

1534, 7 de gener. Barcelona.

El Mestre Racional ordena a Pedro Cornago i Francesc Caçador, regents l'ofici de mestre de la seca de Barcelona, que s'abstinguin de comprar cap partida d'or destinada a fabricar moneda fins a nou avís, sota pena de 500 morabetins d'or.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 1.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 10).

538

1534, 23 de gener. Vic.

Davant l'increment de les falsificacions, el Consell de Vic decideix tallar i inutilitzar els menuts falsos.

AMVI, *Llibre IV d'acords i Lligall de Moneda*.
Esmentat per BOTET (1911: 16).

539

1534, 19 de febrer. Barcelona.

El Consell barceloní acorda la fabricació d'entre 1.500 i 2.000 marcs de menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1532-34, f. 104.
RUBRIQUES (n. 83).

540

1534, 23 de març. Barcelona.

El Mestre Racional ordena a Pedro Cornago, mestre de la seca de Barcelona, que s'abstingui de comprar or sense la intervenció de l'escrivà del taulell de la seca, i estableix que els moneders de la seca només poden rebre l'or de mans dels obrers i que, un cop monedat, han de lliurar-lo al mestre de seca en presència dels guardes de la toca

reial de l'or. També ordenen als obrers que rebin l'or directament dels guardes reials, i no pas del mestre de la seca.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 19.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 11).

541

1534, 14 de maig. La Selva del Camp.

El Consell Especial de la Selva del Camp es fa ressò de l'existència de menuts de la vila falsos.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Actes municipals*, 1533-34.
Assenyalat per SANAHUJA (2005b: 178, docs. LS-13).

542

1534, 26 de juliol. La Selva del Camp.

El Consell Especial de la Selva del Camp acorda fer bons els menuts de la vila falsos.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Actes municipals*, 1533-34, f. 74.
SANAHUJA (2005b: 179, doc. LS-14).

Més fonch preposat per dits jurats: honorables senyors, dells nostres senyals de la Selva se'n troben ~~molts~~⁶⁵⁹ alguns falços, a bé és presumptió són pochos. Que'ls par degan fer sobre asò, si'ls cobraran o no, dau consell senyors en asò.

Fonch determenat que sien cobrats los dits senyals bons y dolents tothora (que) dits senyors jurats tendran diners, y a ells apparrà se degua fer.

543

1534, juliol. Vic.

Entre les despeses anotades al compte de la fàbrica de menuts de Vic dels anys 1528-29 consten les derivades de contramarcar els diners de Vic, amb "el segon senyall de l'aguileta", encara que la data de l'operació podria ser força anterior.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Seca de Vic*, vol. 2024, f. 61v.
Assenyalat per SANAHUJA (2004b: 160).

544

---

⁶⁵⁹ "Molts" ratllat.

1534. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona als síndics de la ciutat presents a les Corts de Montsó, on els assabenten que seria negatiu que Perpinyà encunyés moneda de billó amb menys lliga que la de Barcelona, ja que s'acabaria de buidar el Principat de bona moneda de plata i d'argent. Expliquen que en aquest moment ja gairebé no circulen rals a Catalunya perquè hom hi guanya més refonent-los, i també que els ducats s'exporten cap a França.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres comuns originals*, 1533-1537, f. 35.
Assenyalat per CARRERA PUJAL (1943: 3).
Assenyalat per SANAHUJA (1999a: doc. 10).

...de quiscun die que a penes se troben rals per gonyar-se tant en desfer aquells, y los ducats se passen en França.

545

1534, 11 de novembre. Vic.

El Consell de Vic decideix prohibir la circulació, en un termini de 10 dies, de menuts de Girona i també acorda retirar els menuts vigatans més antics i petits, fruit de l'emissió de 1519.

AMVI, *Llibre V d'Acords*, f. 9 v. i 10; i *Lligall de Moneda*.
Assenyalat per GUDIOL (1925: 15-18),⁶⁶⁰ i per BOTET (1911: 16).
SANAHUJA (2004b: doc. 17).

Lo primer que attès que vuy corren dos maneres de manuts de Vic, ço és manuts petits y manuts de la àliga, y se té sospita que dels petits ne comencen a posar de falços, per obviar el dany qui de açò se poria seguir, que·s fes crida no correguessen sinó dels manuts de l'àliga. E que dins cert temps los qui·n tindrien los haguessen a portar a la casa de la ciutat y que'ls ne fossen donats altres tants de la àliga y que dexassen los petits, entès emperò que si les tals persones qui portaran dels dits manuts petits ne portaven molta quantitat, que aquells tals sien detenguts y enterrogats de hont los han trets ni per què.

Lo altre cap preposa dit honorable Conseller, que vuy en dia corren assí molts manuts geronins y se tem ne van molts de falços, e considerant que en Girona no prenen dels de Vic, que determine lo Consell si se pendran o no los dits geronins, e li par no'ls deuen pendre.

...

Quant en lo segon cap, acorda lo dit honorable Consell que tots los que tindran manuts de Girona, dins 10 dies los hagen haver avacuats y expellits, y que de qui avant no·n gossen pendre sots pena de deu sous.

546

---

⁶⁶⁰ Per bé que mal interpretat.

1534, novembre. Barcelona.

El Mestre Racional reclama a Joan Salrà, mestre de la seca de Perpinyà, els comptes del batiment de moneda efectuat entre 1530 i 1535.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 61v-62.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 12).

547

1535, 25 i 27 de febrer. Barcelona.

El Mestre Racional reclama els comptes de les encunyacions de moneda menuda concedides, entre 1519 i 1528, a les poblacions de Girona, Perpinyà, Puigcerdà i Vic, i també els comptes de les destinacions dels guanys de llur fabricació, quant aquestes estaven recollides a les llicències.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 71 a 79.
Inèdit.

548

1535, 28 de febrer. La Selva del Camp.

A causa de l'abundància de falsificacions, el Consell Especial de la Selva del Camp acorda fer una crida per Tarragona, Reus, Valls, Alcover i Prades, i donar sis dies de termini per a recanviar menuts de la vila.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Actes municipals*, 1533-34, f. 108.
SANAHUJA (2005b: 179, LS-15).

Fonch determenat que sia feta una crida en Tarragona, Reus, Valls, Alcover, y Prades, y que tots los que tenen diners o senyals de lla villa, que'ls porten a la Selva dins sis dies y seran los cambiats, donant-ne dels bons, o altrement pasat dit termini no'ls seran presos.

549

1535, 27 de maig. Barcelona.

Carles I concedeix autorització a la ciutat de Girona per a encunyar 4.000 lliures de menuts, 2.000 de les quals hauran de ser en benefici de la vila de Perpinyà, on no s'hi pot encunyar moneda perquè els operaris de la seca s'han traslladat a Barcelona i col·laboren en la fabricació de moneda especial destinada a l'expedició a Túnis. L'encunyació s'encarrega a Antic Sobirà, argenter de Girona, que es compromet a fer els menuts de llei de mitja unça de plata per marc, talla 25 sous, i llegenda CAROLUS D.G.R.

AMGI, *Manual d'Acords*, 1535, f. 87.

550

1535, 17 de març. Barcelona.

Carta de Fadrique de portugal, arquebisbe de Saragossa i virrei de Catalunya, a Alonso de Idiáquez, secretari reial i del Consell d'Estat de Carles I, assabentant-lo del personal actiu a les seques de Barcelona i Perpinyà i recomanant-li fer portar altres oficials de Saragossa en el cas que es volgués fabricar molta moneda.

AGS (Archivo General de Simancas), Secretaría de Estado, Corona de Aragón, Lligall 271, doc. 102.

Inèdit.

...

Quando su Magestad me mandó que supiese qué oficiales habría aquí en la casa de la moneda para labrar moneda de oro y de plata, estaba aquí el maestro de la casa de la moneda de Perpinán. El de Barcelona me dixo que tenía diez o doze oficiales y quatro monederos, y el de Perpiñan me dixo que tenía otros tantos también. Lo deveis señor hazer saber a su Magestad para ver lo que más manda se haga. Y si se ha de labrar gran suma no fuera malo hazer venir otros tantos oficiales de Caragoça con todas las herramientas y cosas necesarias para la dicha fabricación.

551

1535, 17 de setembre. Barcelona

El regent la tresoreria reial del Principat de Catalunya, Joan Ferrer i Despuig escriu a l'Emperador Carles assabentant-lo, entre d'altres notícies, de la finalització imminent de l'emissió de moneda imperial a Barcelona.

AGS, Secretaría de Estado, Corona de Aragón, Lligall 271, doc. 95.

Inèdit.

Sacra, cesárea, y católica magestat.

Recebí la de V. M. del último d'agosto y el despatxo para la serenísima emperatris, el qual con correu propio embié a toda diligencia como V. M. mandó. Toda la moneda de oro y plata es acabada de labrar y acunyar. Solo falta acunyar asta la suma de mil marcos de billón el qual se acabará en quatro días. Ay circa de diez mil imperiales en oro, quatro mil en testones y reales, y doze mil en billón. Fasta haora no e dado más de los cient imperiales a Cortavilla para correr las postas. M. Joan el armero se partirá dentro de unos días porque s·a concertado las armas y los cofres proveherle del dinero necesario con orden del lugarteniente como V. M. me tiene mandado. En lo de la nau para·l guardajoyas supplico a V. M. mande responder lo que más fuere surcol servicio. Fasta ahora no s·entiende de Menorca. Otra cosa más de que la villa de Mahó se tenía fuerte y que los de dentro avían muertos algunos turcos y moros, y los de Ciutadila avían salido a escaramuzar, y murieron de unos y de otros pero mutchos más murieron de los enemigos. A nuestro Señor la muy imperial persona de V. M. guarde

por luengos y felísimos anyos con acrecentado de más reynos y señoríos. De Barcelona, a XVII de setiembre de MDXXXV.

Vuestra sacra, cesárea, y católica magestat.

Muy omilde y obediente súbdito y vasalo qui las muy imperiales manos de aquella besa. Joan Ferrer y Despuig

552

1535, 18 d'octubre. Girona.

L'argenter Antic Sobirà lliura la primera remesa dels menuts de Girona que ha fabricat novament.

Assenyalat per BOTET (1911: 14).

553

1535, octubre. Girona.

A causa de les abundants falsificacions, el Consell de Girona acorda contramarcar amb una G tots els menuts de la ciutat bons, inclosos els recentment fabricats, i inutilitzar els falsos. S'acorda també afegir una G als encunyats dels menuts que encara s'han de fabricar. En total es contramarquen i encunyen 10.000 lliures de menuts, que la ciutat ha d'assegurar en la seva totalitat.

AMGI, *Manual d'acords*, 1535, f. 70-71.

Assenyalat per BOTET (1911 :14-15).

554

1535, 24 de novembre. Barcelona.

Certificació a càrrec de Joan Ferrer i Despuig, regent la tresoreria reial del Principat de Catalunya, del volum de monedes fabricat a Barcelona l'estiu de 1535 per a finançar l'expedició de l'emperador Carles contra Tunis, de les despeses ocasionades per la dita fabricació i transport, i de les quantitats lliurades a Garcia Álvarez de Toledo.

AGS, Secretaría de Estado, Corona de Aragón, Lligall 271, docs. 110 (signat per Joan Ferrer Despuig, tresorer reial, i per Fadrique de Portugal, arquebisbe de Saragossa) i 113 (sense signar).

Inèdit.

Cuenta del dinero que recibió mossén Joan Ferrer Despuig, regente la thesorería de su Maiestad del contador Joan d'Encizo.

Primo recibió nueve mil y dozientos y veynte escudos de oro imperiales: IX mil CCXX escudos.

E més recibió quatorze mil y quatrocientos y quarenta y hun tostones de plata imperiales que son tres mil y seyscientos y dez scudos y hun tostón, a razón de quatro pieças el scudo: III mil DCX escudos i tostón.

E més recibió diez mil y sietecientos y cinquenta reales de plata imperiales que son ochocientos y noventa y cinco escudos a razón de doze pieças el escudo y diez reales: DCCCXCV escudos X reales.

E més recibió mil y ochocientos medios reales de plata imperiales que son setenta y cinco escudos a razón de veynte y quatro pieças el escudo: LXXV escudos.

E més recibió treze mil y ochenta y tres marcos de vellón imperial: XIII mil LXXXIII marcos.

Cuenta de lo que ha gastado el dicho regente la thesorería por mandado de su maiestat y a orden del ilustrísimo y reverendísimo señor don Fadrique de Portugal, arçobispo de Çaragoça, lugarteniente general en el Principado de Cathaluña y condados de Rossellon y Cerdaña.

Primo pago a Joan Fix, armero de su maiestat, ciento y sesenta y tres escudos imperiales y hun real por el coste de de hazer traer de la presente ciudad de Barcelona a Valladolid veynte y tres cargas de armas de su maiestat a razón de seys ducados y medio la carga: CLXIII escudos II sueldos.

E més pago al dictio Joan Fix veynte y siete escudos y tres reales por la costa del camino y para otros gastos: XXVII escudos VI sueldos.

E més pago a Enrique de Cortavilla ajudante de guarda de joyas de su maiestat, ciento escudes imperiales para el gasto de correr las postas de la dicha ciudad de Barcelona a Medina del Campo, y de Medina del Campo a Madrit, y desde Madrit volver por la dicha posta a esta dicha ciudad de Barcelona por mandado de su maiestat, porque llegase antes que se partiese el guardajoyas de su maiestat, el qual se havia de embarcar en la primera nave que se ofreciese para yr a Nápoles como su maiestat lohavía mandado: C escudos.

E més pago por treynta y cinco azémilas que llevaron de la presente ciudad de Barcelona a la villa de Palamós treynta y cinco cargas de las joyas y guardaropa de su maiestat, quarenta y dos escudos imperiales y veynte hun sueldos a razón de veynte y siete sueldos por azémila porqué don García de Toledo no las quiso rcebir en Barcelona sinó en la dicha villa de Palamós, a donde quedó la galera, la qual, por elmal tiempo, no llegó a esta dicha ciudad: XXXXII escudos XXI sueldos.

E més pago por XXIII azémilas que traxeron de la dicha ciudad de Barcelona a la dicha villa de Palamós XXIII cargas de la moneda de su maiestat así de oro como de plata y de vellón, XXVIII escudos v sueldos a razón de XXVII sueldos por azémila, como arriba está dicho: XXVIII escudos v sueldos.

E més pago a quatro bastaxes embaladores que embalaron, ataron, cocieron y liaron las cerpelleras por cubiertas a las arcas donde yva la dicha moneda, seys reales: XII sueldos.

E més pago por quarenta y seys arcas en las quales va la dicha moneda, ocho escudos y XVIII sueldos y seys dineros a razón de quatro sueldos y tres dineros por pieça: VIII escudos XVIII sueldos VI (dineros).

E més por dos escudos de los quales se hizieron ensayes: II escudos.

E més por tres tostones de los quales se hizieron ensayes: XVI sueldos VI (dineros).

Cuenta de lo que ha dado el dicho regente la thesorería al señor don García de Toledo por mandado de su magestat.

Primo ocho mil y ochocientos escudos imperiales de oro: VIII mil DCCCL escudos.

E més, quatorze mil y quatrocientos y quarenta y un tostones de plata imperiales: XIII mil CCCXLI tostones.

E més, diez mil y setecientos y cinquenta reales de plata imperiales: X mil DCCL reales.

E més, mil y ochocientos medios reales de plata imperiales: I mil DCCC medios reales.

E més, treze mil y ochenta y tres marcos de vellón imperial: XIII mil LXXXIII marcos.

555

1535, 24 de novembre. Barcelona.

El regent la tresoreria reial del Principat de Catalunya, Joan Ferrer i Despuig escriu a Francisco de los Cobos, secretari d'estat de l'emperador Carles, assabentant-lo del trasllat de les monedes i les joies al port de Palamós i de les despeses ocasionades.

AGS, Secretaría de Estado, Corona de Aragón, Lligall 271, doc. 95.
Inèdit.

Al muy illustre senyor el señor comendador de León, mi señor.

La de V. S. de los XX de setiembre recibí con las para la serenísima donya Ysabel, las cuales di en la ora en proprias manos y con esta serán, cartas de su majestad mandara V. S. avisar del recibo.

Don García de Toledo desembarcó en Palamós y vino acá por la posta y por ser en lo más rezio del invierno y la playa d-esta ciudat sin reparo y por lo qu-està el tiempo desbaratado, a platicado con el señor vizorey y procurado que se levasen por tierra a Palamós las joyas y dineros poniendo al delante mutchas cosas que ne se podrian seguir y los peligros que recrecían y el tiempo que se perdía si la galera avía de venir a cargar en la playa d-esta ciudat y algunos de sus marineros que vinieron aquí con una fragata dezían lo mismo. Por todo lo qual acordó el señor vizorey que fuese por tierra a Palamós con el guardajoyas y aguazilles y otros oficiales muy bien accompanyado todo. Con la presente será la relación de la moneda que recibí de Diego Navarro, criado del contador Joan de Ansizo y la cuenta de todo lo que ha gastado y pagado por servicio de su magestad y orden del vizorey, al qual he dado una copia para imbiar a V. S. y va firmada de su mano y de la mia a bien que en aquella ay hierro de tres coronas y catorze sueldos a mi danyo en la partida de las quarenta y seys arcas como V. S. podrá mandar ver. En la mia de XIIIe del presente escriví a V. S. que montava lo que io avía gastado y pagado falta aquella jornada trecientas y disiciete coronas y seys reales. Y fué error porqué las veinte y siete coronas y tres reales que di a mosén Joan Fix, armero, se comprendían en las cient y noventa coronas y quatro reales de las azémilas para levar las armas a Valadolit como por la cuenta y relación parece.

Al dicho don García he dado y entregado todo la moneda de oro y plata y de villón: en oro, hotcho mil y otchocientas y sinquenta coronas; en plata, catorze mil y quatrocientos y quarenta un testón de tres reales; y dies mil y cietecientos y sinquenta reales; y mil y otchocientos medios reales; y treze mil y hotchenta y tres marcos de billón pesados con el marco de Castilla. Y e le dado dos pesas que pesan sinquenta marcos con las quales se pesó quando io le recibí, los quales son muy finos y los podrá mandar azer provar V. S. Y he cobrado carta de pago de todo ditcho dinero de don García y con esta será el trazlado los treze mil y otchenta y tres marcosa de villón, valen más de XIII mil LXXXIII coronas, dándolo y recibéndolo a cuenta porqué hay de feble y uno con otro cada marco de menudos es casi trette reales algo más o menos, porqué sea V. S. avisado de todo. E. nuestro Señor la muy illustre perçona de V. S. guarde vida y estado a creciente. De Barcelona, a XXIII de noviembre de MDXXXV annyos.

Muy illustre señor.

Muy afectísimo servidor y le besa las manos.

Joan Ferrer y Despuig

556

1535 (?). Barcelona.

Notícia sobre la fabricació de moneda imperial a Barcelona per tal de pagar l'armada de Carles I.

SALAT (1818: I, 242; II, doc. CII).⁶⁶¹

Reproduït per MATEU LLOPIS (1945a: 24-25).⁶⁶²

A 20 d'abril avian arribadas a sa Magestat 14 càrregas de or y argent, las quals venían per terra de Sevilla y era tot vingut de las islas trobades del Perú, y que y avia algunas setras de or tant grans com una persona, cosa de gran vàlua, de que sa magestat en una casa gran, en lo carrer de Baseya, de fron qui va a mar, féu diversos apartaments per batre dit or y argent y fer de tota moneda. Y féu venir las secas y mestransas de diversas terras y ciutats, ço és, la mestransa y seca de Pamplona, la de Burgos, la de Zaragoza, la de Toledo, la de Perpinyà y la de Cuenca, la de Fuentes y la de Barcelona y cascuna mestrança estava en son apartament y raxat de fust ab un gran títol demunt la porta del rextat que deya BURGOS, TOLEDO, ZARAGOZA, y les altres. Eren entre tots los que feyen feyna 120 hòmens, cosa bé de veurer y de sentir grandíssima remor, los uns feyan escuts de or, los altres reals, altres coronas, altres menuts. Les monedes que feren foren aquestes, escuts d'or que valían 21 sous barcelonesos e mitg escuts ho coronas que valían 11 sous, e coronas d'argent que valían 11 sous, de mijas coronas 5 sous 6 diners, de reals que valían 22 diners e molts menuts, y tota la dita moneda, axí de or com de argent de una part tenia forjat la creu de Jerusalem y de altra las columnas ab lo plus ultra. En Barcelona corregué poch y casi no gens dita moneda, que tota serví per pagar la armada que sa magestat entenia fer y de fet féu.

A 28 de maig de dit any sa magestat féu altra crida notificant a tothom generalment de la nova moneda que avia feta estampar, manant que fos presa e que valgués un escut de aquells onse reals, dels que ell havia fet estampar e quiscun real

⁶⁶¹ Però amb data aparentment incorrecta de 1534.

⁶⁶² Però citant incorrectament com a font el *Dietari de la Generalitat* de Jaume Safont.

valgués 24 dinés dels que ell havia fet estampar. La qual moneda paragué a la ciutat ser baxa de lliga perçò no correu en la present ciutat sinó molt poch, sinó que se l'enportaren y correu en lo camps a ont anaren y se'n pagà l'armada.

557

1536, 10 d'abril. Barcelona.

A causa de la penúria de moneda menuda i de moneda blanca, el Consell barceloní acorda fabricar 3.500 marcs de menuts i 500 de malles.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1534-36.
RUBRIQUES (n. 84).

558

1536, 4 de maig. Barcelona.

El Mestre Racional reitera a Joan Salrà que s'abstingui d'encunyar qualsevol moneda d'or, argent o billó a les seques de Perpinyà i Puigcerdà.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 169v.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 13).

559

1536, 19 d'agost. Lleida.

El Consell de Lleida acorda afinar els pesos de l'or i de l'argent de la ciutat, atès que actualment "són tornats a hun pes".

AML, Consells Generals, 1533-39, vol. 429, f. 76.
Inèdit.

Item, que y fou proposat dient que per avuy se té donada forma que los marcs de or y argent són tornats a hun pes e per avuy se'n fa algun abús que pesadors o teners los tenen sens ésser ben afinats e los altres pesos dels poblats stan ab mal orde, que per ço los placie mirar lo faedor. Acordaren e del·liberaren e de nou ordenaren que d'ací avant lo mustassaf qui ara és o per temps serà, hage de fer afinar los dits pesos e marchar, e afinats los hage de fer senyalar ab dita marcha, e si dins lo any feta la crida per dit mostassaf de afinar dits pesos seran trobats sens dita marcha, encorreguen en lo ban acostumat, e que hagen de sser afinades per lo afinador que vuy és de la ciutat e per hun argenter...

560

1536, 30 d'agost. Barcelona.

El Mestre Racional reitera als oficials de la seca de Barcelona l'ordre de no comprar ni lliurar or destinat a fer moneda sense la intervenció de l'escrivà del taulell i dels guardes de la toca reial de l'or.

ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de lletres citatòries*, vol. 715, f. 190.
Assenyalat per: SANAHUJA (1999a: doc. 14).

561

1536, 24 d'octubre. La Seu d'Urgell.

El consell de la Seu d'Urgell acorda fabricar cent o dues-centes lliures de moneda per fer front a les despeses ocasionades arran de la investigació de l'assassinat del cònsol en cap, Berenguer Santmartí, el passat dia 4 d'octubre de 1526, a mans de gent armada de Castellbò.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579. Consells del 4 i del 24 d'octubre.

SANAHUJA (2010a: doc. 21).

En lo qual consell fonch proposat per los dits honorables cònsols que serà bé fassen sindicat a Barcelona per fer instància contra aquells qui han mort lo cònsol en Santmartí y en Miquel Sorribes.

...

E més fonch conclòs per tot lo sus dit Consell que per les necessitats que la ciutat té fassen cent ho dos-centes liures de moneda ab les armes y senyal los parrà a dits cònsols y la moneda parrà a dits cònsols.

562

1536, 30 de novembre. La Seu d'Urgell.

El consell de la Seu d'Urgell acorda fabricar moneda per fer front a diversos deutes.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 14).

En lo qual Consell fonch conclòs que-s fasse moneda per pagar lo deute d'en Gulla y altres deutes.

1537, 20 de març. La Seu d'Urgell.

Entre el 24 de novembre de 1536 i el 20 de març de 1537 es fabriquen 384 lliures 4 sous 5 diners de moneda a la Seu d'Urgell, en la proporció següent: 165 ll. 8 d. d'ardits, 43 ll. 4 s. 1 d. de menuts, i 175 ll. 19 s. 8 d. d'ardits i menuts barrejats.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 275v-276.
SANAHUJA (2010a: doc. 23).

Divenres que comptàvem 24 del mes de nohembre de l'any 1536 los susdits honorables cònsols, ço és n'Anthoni Condor y n'Alexandre Ros, ensemps ab alguns promens de la ciutat, feren los ardits següents, los quals per a que lo clavari n'Anthoni Mir no·ls pogué rebre foren desliurats al dit cònsol n'Antoni Condor, lo qual en darà rahó a la ciutat.

1537, 16 de maig. Vic.

El Consell de Vic es fa ressò que el Mestre Racional ha imposat una multa de 1.500 morabetins d'or a la ciutat per no haver retut compte de certa fabricació de moneda i acorda enviar un síndic a Barcelona.

AMVI, *Llibre V d'acords*, f. 103.
Assenyalat per GUDIOL (1925: 15-18).⁶⁶³
SANAHUJA (2004b: doc. 18).

...hoyda una preposició feta per lo dit magnífic conseller en cap contenint: en efecte que air ora tarda se presentà a ell y al conseller segon, hun porter del senyor Mestre Rationall de sa maiestat, ab ses letres exequatorias, les quals foren posades en mà de mi dit scrivà y aquelles legides, y per tot lo Consell enteses, contenent que executàs als consellers de la ciutat de Vic per MD morabatins d'or per penes en les quals se diria ésser incorreguts per no haver hobeïts los manaments seus de donar compte de totes les administracions, los predecessors llurs consellers havien tinguda y administrada de certa fàbrica de moneda de abilló que per reals provisions han fabricada com en dites letres és contengut. Si seran de parer que per negociar y cessar dita execució no·s fasse e axir de la necessitat en que sta aquesta universitat a causa de dits comptes e si per donar dits comptes e exir del perplex en que aquesta ciutat stà si serà fet síndich o no.

E aquí mateix tot lo dit honorable Consell unanimiter conforme a privilegi y al bon costum fossen donades als dits magnífics consellers e a quiscú de dits jurats, dos faves, ço és una blanca y altre negre e que los qui determinarien se fahés síndich per a dita necessitat donassen la fava blanca y los qui volguessen lo contrari la fava negre, y axí per mi dit scrivà foren donades als desus dits dues faves a quiscu, y prestat per ells jurament en poder de dit scrivà, posaren dites faves en una bossa, les quals buydades com és acostumat foren trobades totes blanques, e axí fonch vist deure ser enviar síndichs. E per lo mateix orde foren tornades dar dites faves y votat per los desus dits si han de anar hun síndich o dos, los que volran vagen dos que donen la blanca y si·n haurà d'anar un

⁶⁶³ Però maravedisos en lloc de morabatins.

que donen la negre, e foren trobades totes negres, e axí fonch vist no deuria anar sinó hun síndich.

E en continent faheren traure la caxa interior del regiment y aportada aquella en presència de tot lo honorable Consell, la qual fonch oberta per los clavers de aquella, fonch per mi dit notari y scrivà de son propi calaix treta la bossa intitulada de missatgés y aquella aportada y buydada sobre lo taulell en presència de dit Consell, foren trobats quatorze rodolins, los quals per mi dit scrivà foren posats en un bací mig de aygua y cubert ab huna tovallola com és acostumat. E per hun infant anomenat Onofre, fill d'en Joan Vila, forner, menor de set anys segons son aspecte, lo qual primer senyat e ab lo bras ben trossat, remanats dits rodolins, per ell ne fonch tret hu de aquells, dinslo qual fonch trobada una sceduleta de pregamí en lo qual fonch trobat scrit lo nom de Salvi Benló, lo qual fou tingut per inhàbil, per ésser conseller. Aprés fonch tret per dit infant altre rodolí y en ell trobat lo nom de Damià Farreres, q aquí mateix fonch ab dites faves votat y no bastà, e aprés fonch tret per dit infant altre rodolí y en ell robat lo nom de Bernadí Granollachs maior y fonch tingut per inhàbil per ésser hoidor de compte. Aprés fonch tret per dit infant altre rodolí y en ell trobat lo nom de micer Jaume Bosch, lo qual votat en la desusdita manera abastà...

565

1537, 20 de setembre. Lleida.

El batlle de Lleida es queixa al Consell municipal de que el contraster ha alterat el pes del testó. El Consell General de Lleida acorda recordar-li que al batlle no li corresponen les competències sobre pesos i mesures de la ciutat.

AML, *Consells Generals*, 1533-39, vol. 429, f. 104.
Assenyalat per CRUSAFONT (1999a: doc. 93).

566

1537, 3 d'octubre. Barcelona.

Carta dels consellers de Barcelona al síndic de la ciutat en les Corts de Montsó, on li demanen que continui reclamant una satisfació per les pèrdues ocasionades per 5.000 lliures de carlins desmonetitzats i tota mena de moneda de plata retallada que havia recollit la Taula de la ciutat en el passat. Els consellers també l'assabenten que el Consell desestima la proposta presentada a les Corts que consisteix en augmentar la talla dels croats, sense variar la llei, per tal d'impedir la seva exportació.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres comuns originals*, 1533-1537, f. 191v.
Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 3).
SANAHUJA (1999a: doc. 13).

E quant en lo pensament tengut per la gran falta que és en tota la terra de moneda de argent y legit per los brassos un memorial, còpia del qual v.m. nos hau tramesa al dit Consell y en presència de aquell legida sobre que-s desminuís del pes a coneguda dels consellers de aquesta ciutat, no tocant a la ley. E que sobre dit fet no se ha res determenat sinó que per via de pensament se és tractat en lo llur bras. Fou deliberat per lo dit Consell

que sia sobreseguir en lo dit pensament y que lo stat de la dita moneda se tingue com fins ací se sta, y que v.m. hi ageu a posar dissentiments.

567

1537, novembre. Girona.

Els jurats de Girona aconseguixen evitar les reclamacions del Mestre Racional, que acusava la ciutat de superar en més del doble la quantitat de menuts encunyats.

Esmentat per BOTET (1911: 15).

568

1538, 1 d'abril a 1 de juny. Lleida

El Capítol de la Seu de Lleida delibera i acorda la fabricació de senyals o ploms, de valor d'un sou, vuit diners i sis diners, per tal de pagar els aniversaris i les misses, per culpa de la penuria de bona moneda de plata en circulació.

ACL, *Actes capitulars (Esborranyes)*, 1537-1552, f. 17v; *Actes Capitulars*, 1536-1544, f. 55v. i 60v.

DÍEZ ÁLVAREZ (2012a: 259-261).

A 6 de abril de l'any 1538 fong deliberat per lo reverent Capítol de la Seu de Leyda tots los aniversaris que se celebren entre l'any, axí de sou com de vuyt diners, com de misses, he se pagassen ab senyals vista la extrema necessitat hi havie en la terra de plata, com encara en no trobar-se hun real en la ciutat, y per ço feren batre dits ploms los quals foren acabats avui disabte vigília del diumenge de rams de l'any sobredit. Lo nombre són tots en una suma sis mília nou-cents vint-y-nou senyals: 6.929 ploms.

Són los de sou: 2.309 ploms

Són los de vuit diners: 2.303 ploms

Són los de sis diners: 2.317 ploms

569

1538, 31 de maig. Barcelona.

El Consell Ordinari de Barcelona acorda fer fabricar 4.000 marcs de menuts conforme als privilegis de la ciutat.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1537-38, f. 93v.
Inèdit.

570

1539, 30 d'octubre. Barcelona.

El Consell barceloní acorda fabricar 2.000 marcs de menuts, després que el passat dia 24 d'abril hom hagués proposat el mateix.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1538-40.
Inèdit.

571

1540, 10 d'octubre. Barcelona.

El Consell barceloní acorda fabricar 1.500 marcs de menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1538-40.
RÚBRIQUES (n. 85).

572

1540, 31 de desembre. La Seu d'Urgell.

Entre l'1 d'octubre i el 31 de desembre de 1540 es fabriquen 164 ll. 2 s. 6 d. d'ardits d'aram de la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 333.
SANAHUJA (2010a: doc. 24).

Assí apar la moneda nova de aram feta per los magnífichs senyors micer Jaume Orthedó, Joan Verdeny, e Joan Pere Cerola, cònsols del any present 1540 reebuda per mossen Joan Damià Guilla, clavari de la present ciutat, en lo any sobredit.

573

1541, 30 de desembre. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell es fa ressò que els oficials del bisbe han alliberat un pres inculpat de falsificar la moneda de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 25).

En lo qual Consell fonch preposat per los dits honorables senyors de cònsols que attès los oficials del Rev. senyor bisbe d'Urgell han eleigit e tret de la presó la persona de Tocatambori, lo quall sta inculpat de haver feta e fabricada alguna falsa moneda de la present ciutat, e attès que dit Tocatambori stava pres a instància de la present ciutat e dits oficials de dit senyor bisbe lo han solt y eleigit sens nenguna consulta de la present ciutat...

574

1543, 8 de gener. La Seu d'Urgell.

El consell de la Seu d'Urgell acorda convertir els ardits d'aram recentment fabricats en diners menuts i augmentar la fabricació d'aquest valor.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010: doc. 26).

Més avant fonch conclòs nemine discrepante que dels ardits que se eren fets de la planxa de aram nous no se'n reheix tant galans com se crexe e n'aparen bé que de dits ardits sien fets e batuts diners menuts de tota la quantitat qu'eren dits ardits, e de la mateix planxa altra que és restada sien fets més diners menuts per tot lo que dita planxa bastarà.

575

1543, 18 de juny. Girona.

Els jurats de Girona demanen i aconseguixen llicència per a encunyar 2.000 ducats de moneda menuda, però el Mestre Racional obliga a fer el batiment a Barcelona, per bé que amb els encunys propis de la ciutat.

Assenyalat per BOTET (1911: 15).

576

1543, 22 de desembre. La Seu d'Urgell.

Entre el 15 de gener i el 22 de desembre de 1543 es fabriquen 146 ll. 2 s. 4 d. de menuts d'aram de la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 363.
SANAHUJA (2010a: doc. 27).

Assí apar la moneda nova de diners en lo precedent Consell dit se nomenats se fessen dels ardits que eren fets e dels que-s fan de la blanxa mateixa de dits ardits, e són los següents:

577

1545, 3 de gener. Barcelona.

El Consell barceloní acorda fabricar 3.000 marcs de diners menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1545-46, f. 7v.
Inèdit.

578

1534-1545. Puigcerdà.

Segons Carreras Candi, en aquests anys encara es batia moneda cerdana, concretament 3.999 ll. 17 s.

Assenyalat per CARRERAS CANDI (1906: 408).

579

1546, 17 de gener. Barcelona.

El Consell de Cent de Barcelona reconeix deure uns diners a l'argenter Joan Moragues, pel treball d'haver fabricat pesals d'escut per a la Taula de Canvi.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1545-46, vol. 58, f.48.
Assenyalat per RÚBRIQUES (n. 86).
SANAHUJA (1998a: doc. 15).

Primerament, quant en aquelles XXIII ll. que són degudes y són per a pagar a n'en Joan Moragues, argenter, per la fàbrica y mans IIMCCCC pilons d'escuts que diu són tres jochs, qui serveixen per la Taula de la present ciutat...

580

1547, 31 de maig. Barcelona.

El Consell barceloní acorda fabricar fins a 4.000 marcs de diners menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1547-48, f.19v.
RÚBRIQUES (n. 87).

581

1547. Barcelona.

El Consell de vint-i-quatrena barceloní desestima un projecte presentat a les Corts que consisteix en augmentar el valor de la moneda, per por als efectes negatius observats en altres països.

Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 4).

582

1551, 16 d'octubre. Barcelona.

El Consell barceloní aproba la fabricació d'una quantitat incerta de menuts.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1550-51, f.94v, il·legible.
Inèdit.

583

1552. Torelló.

Aquest any, a Torelló, a l'obrir-se la bacina de les almoines, es va trobar, entre d'altres, 5 ducats, 6 sous 6 diners de menuts barcelonins, vigatans, gironins i jaquesos.

Esmentat per SOLA (1947: 489).

584

1553, 19 d'abril.

L'infant Felip concedeix als jurats de Girona autorització per a fabricar 2.000 lliures de menuts, franques de tota despesa, però efectiva a Barcelona durant un termini de quatre mesos.

AMGI, *Llibre II de Moneda*, f. 1 i 2.
Assenyalat per BOTET (1911: 15).

585

1553, 29 d'abril. Barcelona.

Ordinació dels consellers de Barcelona en la que es prohibeix la compra-venda de monedes d'argent i d'or, atès que la ciutat s'està quedant sense aquest tipus de moneda, exportada cap a terres on es valora més. Es prohibeix comprar i vendre-les, amb o sense interès, ni canviar-les per sobre del seu valor establert: 24 sous en el cas del ducat, 21 sous l'escut i 24 diners el ral, tant castellà, com aragonès o català, sota pena d'inhabilitació per a càrrecs públics de la ciutat i confiscació de les monedes.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1549-59, f.71v-73.
RÚBRIQUES (n. 88).
Assenyalat per SANAHUJA (1998a: doc. 16; 1999a: doc. 15).

586

1553, 24 de novembre. Barcelona.

El Consell ordinari de Barcelona acorda fabricar 2.000 marcs de diners menuts i 2.000 marcs d'ardits.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1552-53, f.81.
Inèdit.

587

1555, 21 de juny. La Seu d'Urgell.

El consell de la Seu d'Urgell acorda iniciar una nova fabricació de moneda municipal.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 28).

En lo qual Consell fonch conclòs que per algunes necessitats que dita ciutat té en haver de tornar algunes quantitats de diners que han manlevades com encara per comprar blat per a provisió de dita ciutat fonch conclòs que sien fets ardots o diners, lo que alls senyors de cònsols apparrà y a d'alguns presonatges que seran en assò elegits, la quantitat que sia suficient per a reparar dites necessitats, dexant-ho ha càrrech de dits senyors de cònsols d'en Jon Piquer, en Bertomeu Calla, mossen Jaume Santmartí, Joan Banyeres e Jaume Boquet, los quals elegexen per dit efecte.

588

1555, 25 d'octubre. La Seu d'Urgell.

Entre el 22 i el 25 d'octubre de 1555 es fabriquen 70 ll. 11 s. de menuts de la Seu d'Urgell i es lliuren al clavari Antoni Conpdor.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f. 439 i s.
SANAHUJA (2010a: doc. 29).

Así apar com ha vint de noembre de l'any 1555 se feren menuts, so és diners, dells quals en presèntia de mi Jaume Boquet notari per los magnífics senyors de cònsols, foren desliurats alls daval escrits, per lo que dita ciutat tenie manlevats a diversos particulars de dita ciutat y assò per la remissió que lo senyor marquès capità y lochtinent general té feta a dita ciutat per causa del fet de mossèn Torrelles.

589

1556, 11 de gener. La Seu d'Urgell.

El Consell de la Seu d'Urgell acorda donar raó al senyor bisbe de la legitimitat de les fabricacions municipals de moneda.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 30).

... y també que donan rahó a dit senyor bisbe dells menuts que la ciutat a fets darrerament, com los ha pogut fer, segons n'està en antiquíssima e immemorial possessió y consuetut e ne té letres de manutenència real atorgades per lo marquès de Aguilar, lochtinent de capità general, e per aquest efecte lo dit Consell elegí i nomenà lo magnífich micer Bernadí Coramines, doctor en drets e lo honorable mossèn Joan Pall, ciutadans de la dita ciutat.

1556, 1 de maig. Barcelona.

Segons diverses fonts, aquest dia s'inicia a Barcelona el rebuig generalitzat cap a la moneda menuda.

DIETARI (IV, 314).
RÚBRIQUES (n. 75).

(Segons el *Manual de Novells Ardits*.)

Item aquest dia sobre lo pendre dels menuts y hagué un insurt a casa de hu que venia pa davant la duana, que per no voler pendre dels menuts perquè deya eran dolents se aplegà molta gent dient-li molts fàstigs y fou forsat tanquar les portes, y après li tiraren pedrades a les portes y finestres y per lo gran ruido sabent-ho lo il·lustre lloctinent general y vingué y remediau a bones fent fer crida se prenguessen los menuts.

(Segons les *Rúbriques de Bruniquer*.)

Al primer de maig 1556, fou lo insult devant la duana a casa de un flaquer per que no volia pendre menuts per que eran falsos, y hagüey gran avalot, y sobre asso hagüey moltes diligencias, y parlaments, las cridas ques feren son continuades en registre de letres reals, ab que manan que los menuts barcelonesos valegan en tot loc, y los altres no valegan en Barcelona.

1556, 1 de maig. Reus.

Els jurats de Reus determinen demanar llicència per a encunyar 400 o 500 lliures de menuts.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1556-1568.
Assenyalat per VILASECA (1967: 131-42)
SANAHUJA (2005b: 88, doc.19).

(En lo qual consell fonch proposat per dits senyors de jurats dient) si farien que la vila que fes quatre o sinch-cents liures de menuts, atès que no volen pendre los menuts de Barcelona y que se diu n'í a molts de falsos. (Fou) deslberat lo honrat consel que se age llicència dells senyors si els o poran fer y que s'age llicència per fer-ne tants quans porem y que seran son adjutori.

1556, 5 de maig. Barcelona.

El marquès de Tarifa, Virrei i Capità General de Catalunya, estableix un termini de 10 dies per examinar els menuts barcelonins i un altre de 30 dies per portar els autèntics a la seca de Barcelona per tal de ser contramarcats amb una marca amb forma d'una "B ab un colp al mig que feya un gep".

Lo que-s deu fer per les vegueries de Cathalunya fora de Barcelona per execució de la crida del abatiment dels menuts ab deliberatió del Real Consell.

Lo veguer farà avisar los consellers, paers, jurats o cònsols de la ciutat y villa y notificar-los ha la crida de dita moneda y de continent elegiran dues o tres persones abtes e suficients per a veure y conèixer los dinés menuts verdadés y falsos y aquells faran venir davant ells y prestaran jurament en mà y poder del dit veguer, lo qual continuarà lo notari o scrivà de sa cort que bé e lealment se hauran en la regonexensa de aquells.

Fet açò se publicarà la crida real que se enbia amb la present per los lochs acostumats y ordenarà dit veguer que les dites persones elegides per la visura y coneixensa de dits menuts stiguen en una plça o altre loch que sie públich y acistint alí dit veguer y quant ell no y pugua ésser algun altre official real, se fassa la regoneixensa dels dits diners que hi portaran, y los que seran clarament falsos de la empremta de Barcelona tallaran públicament, y los altres de dita empremta o jaquesos, valencians, de Girona o de Vic, tornaran als senyós e aquells no perquè de dits menuts vers de Barcelona se puguen servir, usar o metre aquells sinó que-s envie a Barcelona a la sequa real dins lo termini que daval se dirà a hont se possara de franch lo senyal que és privehit se pose o se'ls ne donaran dels nous altres tants o en moneda de argent.

AML, *Actes del Consell General*, 1555-59, f. 23 (crida rebuda el 14 de maig).
Esmentat per DIETARI (IV, 314).
Inèdit.

593

1556, 9 de maig. La Selva del Camp.

El Consell selvatà es fa ressò de la notícia de la recollida dels menuts barcelonins per tal d'eliminar els falsos i dur els autèntics a Barcelona, on hauran de ser contramarcats. Es delibera que, de la mateixa manera que a Tarragona han fet circular moneda pròpia, s'utilitzin per ara els senyals que la vila tenia desats, d'una emissió anterior, per tal de substituir els barcelonins.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Acords municipals*, 1543-60.
SANAHUJA (2005b, 179-180, doc. SL-16).

En lo qual Consell fonch proposat per los honorables jurats dient com mossèn [1] ha vist y sentit com un alguatzir real era ahí a Tarragona y havia feta fer crida que ningú no gosàs contractar ab dinés menuts de Barcelona, sinó de tots los dinés que qualsevol tindrà diners que los porte dins serts dies a Tarragona, y que los dolents los tallarà y los bons portaran a Barcelona y allí se miraran y leshores los bons los tornaran y que per a cap cas no se porà vendre ni carn, ni los flaqués donà pa y altres coses, per so veien lo que'ls apparrà lo faedor...

Fonch deliberat que com ha dit magnífic jurat que Tarragona ha fets certs senyals per a entretant, puis nosaltres tenim ja senyals de menuts nostres i de nostre senyal, que aquells vagen y que de aquelles nos porem servir, y axí que prengam los dinés nostres entretant [1], y remediat com axí si tindrà reals y aquells poran córrer com calt per temps y al prinsipi de més senyals e dinés se-s fet lo cambiar-se y comprar lo mester.

1556, 10 de maig. Tàrrega.

Els Consells General i Particular de Tàrrega es fan ressò de l'abatiment dels menuts barcelonins.

ACUR, Fons municipal de Tàrrega, *Llibres del Consell*, 1556-1567, f. 10-10v.
Inèdit.

Al qual Consell fonc preposat per los senyors de pahers en semblants paraules: com ja saben vostres mercès com hair dissapte ja ora tarda per un vergueta de Barcelona rebérem un memorial aserca del abatiment dels diners menuts y ardots de Barcelona ab deslberatió y orde del Real Consell de dita ciutat de Barcelona junctament ab una crida real que sa il·lustríssima senyoria mane ésser publicada en la present vila y lochs acostumats de aquella aserca de dit abatiment de menuts, per ço pus vostres mercès han hoida dita crida y memorial facen la deguda provisió.

Determena lo dit magnífic y honrat Consell aserca de dita propositió e hoida la crida e instància feta per la Il·lustríssima Senyoria, que sia tramès de prompte home propi per a Barcelona per ha vèurer y mirar com se haurà en aquesta la dita ciutat y en lo entretant les persones eletes per vèurer, mirar y abonar los menuts aquells que trobaran ésser bons, ço és diners jaquesos, valensians, de Girona o Vic, que sobre aquells la vila los puga lexar fins a la suma de dos reals a fi y efecte que la gent necessitada puga ésser remediada per subvenció de son viure, y acars se haje de anar a Barcelona per dit efecte que los senyors de pahers tinguen càrrec exprés de imbiar-hi a qui ells apparrà ab les instruccions necessàries.

1556, 13 de maig. Reus.

Un cop aconseguida la llicència, el consell municipal de Reus deideix tirar endavant l'encunyació dels menuts i nomena tres prohoms a tal efecte.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1556-1568.
SANAHUJA (2005b, 88, doc. 20).

En lo qual consell fonch proposat dient que los senyors són estats vuy asi y els senyors de jurats los a demanat lisència per a fer senyals, per que nos pogesem remediari aserqua dells menuts [que] són dolents, que los an abatuts los de Barcelona, y que són mols més en desmesia los dolents que los bons. Deliberat lo honrat consel que se fasen los menuts o senyals lo que alls senyors de jurats aparrs y que sien ab ells tres o quatre promens, per que sien junctament ab los senyors de jurats, y sien elegits per levar y evitar escandols... Dit dia y la matexa ora foren elegits per a fer senyalls de la villa, junctament ab los senors de jurats. Foren: Joan Sabater, Antoni Estepar, i Francesc Belvey, perayras.

1556, 17 de maig. La Selva del Camp.

Els jurats de la Selva del Camp decideixen demanar llicència al procurador de l'arquebisbe per a encunyar una cinquantena de lliures de menuts.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Acords municipals*, 1543-60.
SANAHUJA (2005b, 180, doc. SL-17).

E més fonch proposat dient ja veheu la confusió que tenim dels dinés y per are no-n tenim dels nostres molts, a molts havem oit dit que serien bé que-n fesem una sinquantena de lliures y que n'aguesem lisència del senyor Benedicto de nostres senyals...

1556, 17 de maig. Riudoms.

A causa de l'abatiment dels menuts de Barcelona, el consell municipal de la vila de Riudoms decideix treure a la circulació temporalment una partida de 3.728 menuts o senyals de la vila que ja estaven encunyats, i que es devien correspondre a una emissió anterior.

AHR, *Llibre d'actes*, 1549-75.
SANAHUJA (2005b, 161, doc. R-1).

E per dits jurats fonc proposat: senyors, ningú de vosaltres ignora lo desconsert que-s en la present vila, axí en lo flaqer, ab els carnicers y altres revenedors per causa dels menuts (que) se són prohibits segons tots saben, y per so seria de parer que pus en la casa de la vila n'y auria alguna suma que se posasen per posar-yhi un home qui tingués càrrec de donar-los y cobrar-los quan a la villa aparrà de cobrar-los. E dit consell fonc determinat que, pus tenim consell que-s pot fer y també lisència de micer Benedicto, que los menuts o cenyalls que la vila té se conten y los prengan lo jurat en cap y los canviehen cobrant a els qui canbiaran reals o sisens y no menuts, y que fasa una crida dient que la vila los farà bons dits cenyalls fins es fasa altra crida pública, y que sien tornats. E dit dia en J. Salvador, jurat, (que) té lisència del norable Llorenç Aldabert, batle, y, en [1] d'en Berenguer Nebot y Francesc Serra, consellers menós, y de my, Antoni Salvador, scrivà del consell, confesa tenir dels cenyalls que la vila té per remediar la vila, quinze liures, deu sous, vuyt diners.

1556, 18 de maig. Lleida.

El Consell de Lleida acorda comprar una partida de menuts jaquesos per tal de posar remei a la manca de moneda menuda ocasionada per l'abatiment dels diners barcelonins.

AML, *Actes del Consell General*, 1555-59, f. 25.
Inèdit.

...per provehir a la extrema necessitat que-s troben en la ciutat no podent-se remediari de altra manera, se pensa haver menuts jaquesos per a que entretant se poguesen remediari en dita necessitat les persones miserables e donar-los dits diners jaquesos a dites persones miserables, fins a hui són ho de aqui avall per per ço que totes les persones poblades en la dita ciutat fins avuy no han recusat ni recusen la dita moneda jaquesa ans aquella, pus en la crida no ha penes algunes, no deixin de pendre-la. E foren presos de m. Montserrat Santandreu per a que la poguen bescanviar ab moneda cathalana per les persones eletes. Lo qual acort fonc loat e aprovat lo dia present per la promenia de cabbreu...

599

1556, 19 de maig. Reus

El clavari de Reus, Pere Llorens, rep una partida de 18 lliures en "senyals ha fets la vila de lautó".

ACBC, Fons municipal de Reus, Clavaria, *Comptes de 1554 a 1606*, f. 27v.
SANAHUJA (2005b, 89, doc. 21).

A 19 de maig 1556, en presència de mossèn Pau Carnicer i Jaume Rausich, jurats l'any present, y presents Antoni Esteper e Francesc Bellvei, Pere Malet y presents Joan Sabater y Jeroni d'Enveja, oidós de comptes, y present dit Pere Llorens, lo fem debitor de divuyt liures li són dades de comptans de senyals a fets la vila de lautó.

600

1556, abans del 21 de maig. (Barcelona).

Crida pública del marquès de Tarifa, Virrei i Capità General de Catalunya, donant instruccions sobre la manera de portar a reconèixer i assenyalar els diners menuts de Barcelona abatuts, i sobre la prohibició de posseir i distribuir menuts sense contramarcar.

AML, Consell General, 1556-1559, carta rebuda solta.
Inèdit.

Ara hoiats tothom generalment què us notifiquen e fan a saber de part del molt il·lustre senyor don Pera Afarn de Ribera, senyor de la casa de Ribera, marquès de Tarifa, compta de los Molines, president maior de la Andaluzia de la sacra Cesarea Catolica y Real Mgestat, conseller loctinent y capità general en lo Principat de Cathalunya y comtats de Rosselló y Cerdanya, que dins trenta dies après de la publicació de la present crida comptadors los qui tindran menuts y ardots de la empremta de Barcelona que no sien stats senyalats del senyal novament ordinat en la secca de Barcelona hagen de aportar aquells a la dita secca per a que se regoneguen si són verdadés o falsos y se senyallen de dit senyal e açò hagen de complir com dit és amb dit termini sots pena de cinchcents ducats.

E qualsevol en poder del qual passats dits trenta dies serà trobat o provat tenir summa o quantitat gran o suspena de dits menuts o ardots falsos, la qual summa sia dita

gran o suspecta a arbitri de la senyoria il·lustríssima y del real Consell colirà la pena dels cinch cents ducats en correga en pena de fals

E més havant ordena e mana sa senyoria il·lustríssima sots pena de falsa moneda que de dits menuts o ardits de la empremta De Barcelona falsos ni verdadés no·s fassa venda directament ni indirecta.

E més havant que los cambiadors, bankers no prenguen deposits ni partides de menuts o ardits que primer no·ls regoneguen si són verdadés o falsos a fi y efecte que no prenguen sinó dels verdadés y de aquells tals, ço és dels verdadés y no de falsos fassen partides o pagaments axí per son compte com per comte de altres sots pena de dos cents ducats per quiscuna vegada que lo contrari sia fet entès emperò que per ço no sie algú forsat de pendre pagament ni partida en dinés menuts de més summa de vint y tres diners. E perquè de dites coses algú no puga ignorància al·legar mana sa molt il·lustre senyoria ésser feta y publicada la present pública crida per los lochs acostumats de la present ciutat y encara en altres ciutats, viles y lochs del dit Principat. E quart·li qui guardar li ha. El marquès, etc.

601

1556, 30 de maig. Figueres.

Els cònsols de Figueres trameten unes partides de menuts del carnicer i de coses pies de la vila als consellers de Barcelona, i els demanen que els remarquin.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres comuns originals*, 1551-63, f. 31.
Inèdit.

...y supplicar a v.m. ateses dites coses, manen martellar o assenyalar tots los dits menuts que són en suma XII ll. XII s., los quals aporta lo portador de la present... i altre suma petita procedent de coses pies de la vila...

602

1556, 31 de maig. Igualada.

Carta dels consellers d'Igualada als consellers de Barcelona sobre la recollida dels menuts en circulació.

AHCB, Consell de Cent, *Lletres comuns originals*, 1551-63, f. 32.
Inèdit.

Molt magnífics senyors y de gran providència,

Aprés de l'abatiment dels menuts y de les primeres y segones crides reyal, nosaltres lo millor que havem pogut procuràrem de mitigar, llevar y prevenir los avalots, crits y ruxits que la pobra gent y altres feyen per no venir les coses ab prou bon orde de aquí, ni de V.M., ni de la Audiència. Car rahó ere vinguessen junctament ab lo porter, diners menuts per a prestar o cambiar a cada universitat, que no pot star la terra sens menuts. Y ara après que havem fet lo que deviem en aquesta universitat, ab gentil orde, que tots los qui han denuntiats los diners qprés de haver·los examinats tots juncts en un sac, los havem tramesos aquí y anit lo home és tornat ab los diners altra volta examinats y

diminuïts, y vuy tenim més que fer que may, y perill de seguir-se escàndol que ningú no-ls vol pendre, los menuts; per ço senyors, pus per honor de aquexa insigna ciutat y per son respecte se-s fet, es fa lo que-s deu y de ella y de son bon regiment com a cap, ve y devalla lo bé o lo mal als membres, supplicam a V. M. que y miren com convé y ara de prest, y per lo mateix nos donen consell y remey a la presura que tenim, que la gent no vol pendre los dits menuts, ni gosam fer fer crides per la insertitut que tenim de aquí, ni tampoc voldriem que a paraula nostra la gent prengués diners y après los haguessen a fer bons y V. M. los haguessen abatuts aquí, perque aquesta mala ventura de refusar-los y morrejar-los ve de aquí, aquest home no va per altre efecte façau-nos mercè de remey prompte per lo imminent perill que y és, lo qual no voldriem se seguís ara a la fi dels treballs.

604

1556, 6 de juny. Barcelona.

El Consell barceloní ordena establir visuradors en els llocs estratègics de la ciutat (la duana, el Born, la plaça del Blat, la plaça Nova, i el portal de la Boqueria) per tal de reconèixer l'autenticitat de la moneda menuda, tal com exigeix la crida publicada pel virrei, i es fa ressò que s'estableix un valor liberatori per als menuts de fins a 23 diners.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de lletres i provisions reials*, 1516-1568, f. 101v i s.
Inèdit.

605

1556, 7 de juny. Barcelona.

El Consell de Cent de Barcelona exposa les deliberacions preses durant el darrer mes en relació a la recollida dels menuts

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1555-1556, f. 43v-46.
Inèdit.

Entesa per lo present Consell de Cent jurats la relació per los honorables consellers en aquell feta com ells, dits consellers ab los advocats de la ciutat y les persones per dit Consell eletes per exequució de la commissió en lo Consell de Cent jurats celebrat lo darrer de maig propassat a ells feta se són avistats quiscundia de matí y après dinar; e han tractats, revists y examinats tots los pensaments y expedients en dita deslberació de Consell mencionats y altres que-ls han pogut occorrer y après de molts colloquis entre ells tinguts y de haver vists, hoits y entesos los privilegis reals sobre la fàbrica de monedes consedits, se eren resolts que per ressecar del tot la confusió subsequida per la falsificació feta en los diners assenyalats de ·B· en tanta suma de diners falsos, se devia obtenir privilegi, provisió, llicència de prompte del senyor loctinent general y de son real consell de abatre tots los menuts y ardots y que per la taula fossen reebuts tots aquells que en dita secca real de la present ciutat són estats batuts y allí estiguessen per ara encertats y no correguessen més per la terra, e tots los altres falsificats

fossen tallats com és estat ja provehit per dit il·lustre senyot loctinent general y real Consell e que-s batés en dita secca de prompte alguna summa de diners menuts de coure sens lliga alguna que cada hu valgués la vera valor, lo qual expedient consultat per ells ab los doctors del Real Consell per aquells y per dits advocats de dita ciutat és estat vist que dits menuts y ardots batuts en dita secca de Barcelona no-s poden abatre sinó per lo rey y la Cort juntament attès que y obsten los privilegis y constitucions. E vist que dit spedient per ara no podia haver lloc ab dits diners de coure, tingueren altre pensament que així com dita ciutat té facultat y privilegi real de fer fabricar tota moneda de argent y així per lo Consell ordinari que-s selebrà a viny-y-vuyt de maig proppassat és estada feta delliberació de fer batre certa suma de quartes de argent que-s fes batre en dita secca alguna summa sufficient de ardots y menuts que fossen tots de argent, y consultat dit nou pensament ab dits doctors de dit Real Consell nos és estat respost que altra moneda de argent no-s pot batre sinó aquella que per dits privilegis és disposat y no altrament fora de aquells. E que per ço dits menuts y ardots de argent no-s porien batre sens altra expressa licència y facultat real y que per ço se hauria occorrer a la sereníssima princessa per ésser cosa suprema regalia fer moneda y que dit privilegi y licència no-s poria concedir sinó sens preiudici ni exclusió dels menuts y ardots vuy corrents que en ningun cars se poden abatre fora de Corts segons que dites coses són contengudes en la resolució que dits Caps. enscrits los és estada tramesa per dits doctors de dit Real Consell ab la qual han aconsellat y aconsellen entretant per llevar qüestions entre compradors y venedors, los remeys en aquella contenguts per la qual resolució nos ha paregut que dit altre nou expedient de dits menuts y ardots de argent no-s deu de duhir per ara a exequució sens que primer no sien batuts dits manuts y ardots, per lo que serie molt maior confusió de còrrer tantes monedes juntes. E que pus altres expedients no-s poden de present fer per no contrafer a privilegis y constitucions fins y haia Corts, los apar que ultra los remeys del Real Consell mencionats, los quals en quant a dits honorables consellers y persones eletes és estat han procurat se deussen a effecte i així ia, e han scrit particularment ab diligència per lo correu de la ciutat a l'il·lustre senyor loctinent general y molt supplicada sa vinguda fos prompte per assí perque ab sa presència se remediarian les inquietuts y tumultos y avalots per dita causa subseguints en lo poble y noresmenys après han publicada, justada y feta decretar y publicar altra crida per lo respectable governador, observatòria de la passada publicada per lo que tots haien reebre dits menuts y ardots bons batuts en dita secca, los par se deuria encara provehir mesavant que la taula de la ciutat reebrés tots los diners menuts y ardots bons batuts en dita secca així del palloler de dita ciutat y dels receptors del vi, en los deposits han a fer de la moneda que reeben, com dels flaquers y carnisers de la present ciutat, los quals los han presos y han de pendre per observança de les crides reals sobre aço fetes per lo que tots venen a menut pus a dita taula no li és prohibit per dites crides reals reebre aquells segons lo vot y parer dels mateixos doctors de la Real Audiència pus dita taula no compellescha a algú de pendre més de la quantitat de dits menuts en dites crides mencionada ni done de aquells sinó als qui voluntàriament los volran pendre que aquest los appar serie prompte remey per a sessar dits tumultos y avalots se causen en dit poble per lo vendre y comprar a menut del pa y de la carn. E que més avant dita ciutat fasse fer contínua instància ab supplicacions y altrament com ja fins assí en quant a dits honorables consellers y persones eletes los estat possible havien feta fer ab supplicació que en scrits ne donà ja lo die passat al dit senyor governador lo síndich de la present ciutat e que-s costumen de cada dia així a l'il·lustre senyor loctinent general y Real Audiència com ara de present en absència de aquell ab lo respectable governador contra los falsificadors de dites monedes y comptadors de aquelles que sien presses les enquestes criminals y executats los culpables així los oficials de la secca com tots altres que en açò

sien o seran trobats en culpa y que tots los dits remeys com altres que lo present consell delliberarà siem promptement exequutats per quietut y respòs de la república de dita ciutat y de tota la terra.

606

1556, 15 de juny. Barcelona.

El juí de prohoms de Barcelona sentència assots i galera a un que negociava amb menuts falsos, i assots a un falsificador dels segells de plom de la bolla de la Generalitat.

Aquest dia se tench Juy de pròmens y fonch judicat hu comprava y venia menuts falsos –asotar hi a galera-, y hu que feya bolletins de plom del general falsos –asotar- y altres delinqüents.

DIETARI (IV, 315).

607

1556, 24 de juny. Granollers.

La vila de Granollers acorda fabricar fins a 60 ducats de diners menuts "que solen anomenar-se senyals segons que temps passat s'és acostumat".

ACVO, Fons municipal de Granollers, *Llibre del Consell*, 1555-72, f. 22v.
Assenyalat per Dantí (1981:81).

608

1556, 11 de juliol. Barcelona.

Ordinació feta pública pels consellers, el batlle i el regent la vegueria de Barcelona, establint la pena de mort a tots els falsificadors dels menuts de Barcelona.

AHCB, Consell de Cent, *Registre d'ordinacions*, 1549-59, f. 153v-154v.
Inèdit.

609

1556, juliol. La Seu d'Urgell.

Diligències dels cònsols de la Seu exposades al Capítol, davant un altre cas de falsificació de les monedes de la ciutat.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579.
SANAHUJA (2010a: doc. 31).

Assenyalat per CARRERAS CANDI (1905: 894-895) a partir d'una altra font (ACPS, *Dotaliorum Ecclesie Vrgellensis liber primus*, f. 309).

Pervengut és a notícia dels magnífichs senyors cònsols de la ciutat de Urgell que algunas personas instigats per lo spirit maligne no han duptat ni dubten de fabricar y posar moneda falsa, havent contrafet lo cuny de la dita ciutat de Urgell, lo que no sols és molt gran crim y maldat més encara és y poria ser en gran dany de la dita ciutat. Y segons sé té alguns indicis un francès nominat Bertran, que vuy és carnicer ho tauler del loch de Arfa, ne hauria posat y encara ne tindria més per a posar, lo qual vuy està pres en la dita torra de Arfa per dita causa, y que també alguns habitants de la parròchia de Montfarrer y de altres lochs del Rvd. Capítol de Urgell tindrien de dita moneda falsa y porian donar informatió de hont la han haguda y per ventura porian saber qui són los qui la fabrican. Per so et alias los dits cònsols de la present ciutat, desitjant provehir en lo abús de la dita moneda falsa y castigar semblant delictes, humilment supplican ha V.M. los plàcia d'especial gràtia donar a son poder lo dit Bertran carnicer, pres en dit loch de Arfa, per a que de ell pugan saber la veritat y castigar-lo si tendrà culpa. Y axí mateix los plàcia provehir y manar ho donar licència als dits cònsols que en tots los lochs del dit Rvnd. Capítol puguen rebre y examinar los testimonis seran menester y de la dita moneda falsa hauran tenguda y los que trobaran culpables puguen pendre o fer pendre en dits lochs integrant los presos als batlles del dit Rvnd. Capítol, y també si los parrà que en tot assestescan los batles de cada loch y que per aquest efecte los plàcia proveyr y manar a totes y sengles persones, tant balles com altres, hagen de prestar favor y ajuda a fer la assistència necessària y ultra que tot lo damont dit se remediàrà y castigarà aquest abús y delictes. Los dits cònsols ho reputaran a gran mercè lo noble ofici de V. M. en tot lo necessari humilment implorant.

610

1556, 6 de setembre. Granollers.

El Consell de Granollers acorda dur a terme la fabricació dels menuts acordada el mes de juny passat, i així poder-los recanviar per moneda de plata.

ACVO, Fons municipal de Granollers, *Llibre del Consell*, 1555-72, f. 25.
Esmentat per DANTÍ (1981: 81).

611

1557, 13 de gener. Granollers.

A causa de les falsificacions, la vila de Granollers decideix remarcar la moneda bona i mudar els encunys.

ACVO, Fons municipal de Granollers, *Llibre del Consell*, 1555-72, f. 28.
Assenyalat per DANTÍ (1981: 81).

612

1557, 30 de gener. Cervera.

El Consell Ordinari de Cervera acorda facultar els paers i la prohomenia per a que investiguin d'on havien sortit els menuts falsos recollits per Rafael Papió.

ACSG, Cervera, Fons municipal, *Llibre de Consells*, 1557, f. 17.
LLOBET PORTELLA (2009: doc. 4).

Més fonch preposat per mossèn Raphel Papió que, per paraula de mossèn Porta, paher, que en lo any passat prengué quatorze liures de mossèn Fuster de menuts falços y vint liures del bolletí, que suplique al magnífich y honorable Consell que no és de rahó se perden, que y vull provehir.

Sobre la qual proposició fonch per dit magnífich y honorable Consell deslberat que ell dit Consell done facultat y potestat als dits senyors de pahers y a la prohomenia que ajustar-y volran que facen examen, així de mossèn Fuster com de mossèn Papió, d'ont són exits dits diners y, sabuda la veritat, determenen lo que·ls apparrà, sols o facen de manera que la vila no y perdi res, com axín sie la voluntat de dita vila no perdre-y un diner.

613

1557, 24 de febrer. Vic.

El Consell de Vic reacciona sobre el tema de l'abatiment dels diners menuts de Barcelona i nomena visuradors i talladors de menuts falsos.

AMVI, *Llibre VI d'acords*, 1547-70.
Inèdit.

614

1557, abans del 21 de març. Riudoms.

Entre els comptes del Consell de Riudoms hi ha una rúbrica referida a la fabricació i circulació de moneda pròpia.

AHR, *Llibre de comptes i de Consells*, 1536-69, rúbrica dispersa.
SANAHUJA (2005b: 161, doc. R-2).

Més deu dit jurat en Jaume Salvador, per los senyals de la vila se posaren per remediari quan se abateren los menuts, 15 ll. 10 s. 8 d.

615

1557, 28 de març. Reus.

Els jurats de Reus decideixen recollir els menuts falsos i cercar els falsificadors de la moneda, entre els que consta com a acusat un tal Bertomeu Torrell.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1556-1568.
SANAHUJA (2005b: 89, doc. 22).

E més ha proposat: com s'an trobat dinés falsos dels senyals ha fets la vila per menuts per obs de la vila y an trobat un senyal ho mollo casi com lo mollo dels manuts de la vila, per so mire lo honrat consell lo faedor. A deliberat lo honrat consell que los senyors de jurats fasen escutina de sercar tots los dinés falsos i que los deturen y fasen diligència en sercar los monedés y que sien castigats y prenguen los mollos d'en [Bertomeu] Torrell.

616

1557, 23 d'abril. Reus.

Un cop empresonat el falsificador Torrell, el consell municipal de Reus acorda fer una crida per a veure si hi ha molts menuts falsos en circulació.

ACBC, Fons municipal de Reus, *Actes municipals*, 1556-1568.
Assenyalat per VILASECA (1967: 131-42) i SANAHUJA (2005b: 89, doc. 23).

617

1557, 9 de juliol. La Seu d'Urgell.

Entre el 29 d'abril i el 9 de juliol de 1557 es fabriquen 203 ll. 9 s. 11 d. de menuts dins la casa de la ciutat de la Seu d'Urgell.

ACAU, Fons municipal de la Seu d'Urgell, *Llibre d'acords*, 1506-1579, f 482-484.
Assenyalat per SANAHUJA (2010a: doc. 32).

618

1557, 15 de setembre. Cervera.

El Consell Ordinari de Cervera pren un acord respecte el cobrament dels menuts falsos recollits per Rafael Papió.

ACSG, Cervera, Fons municipal, *Llibre de Consells*, 1557, f. 47.
LLOBET PORTELLA (2009: doc. 5).

Més fonch preposat per mossèn Raphel Papió que ja saben ses magnificències són estats importunats acerca dels menuts falços y fins avuy se dilatat de declarar sobre qui·ls ha de perdre ni pagar, y ja appar stà remès als magnífichs senyors advocats, que·ls tindrà a mercè y facen declarar.

Sobre la qual preposició dit magnífich Consell deslibera y acorda, attès que és estat dit Consell per dits senyors de pahers informat que los advocats no y volen declarar per los respectes a ells ben vists, ans an manifestat son ànimo en cars y haguessen a declarar, y,

entès lo dit ànimo, és de parer que los dinés té mossèn Papió de dit Fuster, que dit Fuster los cobre y se perden per ell y li'n don atre tanta quantitat de bona moneda a dit papió, y lo matex declaren sobre los dinés dels bolletínés, ço és, de'n Pere Mulet y d'en Jaume Garriga, que·ls agen a cobrar de dit Papió y li donen atre tanta quantitat de dita bo[na moneda...] com sie clar que de justícia [...].

619

1558. Barcelona.

Aquest any, els consellers de Barcelona encara estan pagant indemnitzacions per la retirada dels menuts falsificats.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1556-57 i 1557-58.
Inèdit.

620

1559, 19 de febrer. Granollers.

La vila de Granollers encunya 60 lliures de menuts "dels del senyal de la creu que darrerament han estat fets", ja que en circulen més de Vic i de Girona que no propis.

ACVO, Fons municipal de Granollers, *Llibre del Consell*, 1555-72, f. 66.
Assenyalat per DANTÍ (1981: 81).

621

1559, 2 d'abril. La Selva del Camp.

El consell municipal de la Selva del Camp acorda acceptar només la circulació dels menuts de la vila, i dels dinerets valencians i aragonesos, i rebutjar els menuts d'Arbeca, Reus, Riudoms i els dels altres llocs.

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Acords municipals*, 1543-60.
SANAHUJA (2005b: 180, doc. LS-18).

E més feta proposició fonch determinat que attès y considerant que per lo Camp de Tarragona corren moltes monedes, ço és aragoneses, valencians, de Arbeca, Reus y Riudoms, y molts altres, y perquè se de algun dupte que se sigan falsos, al clavari que no prenga sinó moneda de la Selva, aragonesa, y valencians, y que tota hora ne tindrà de altres que la vila no los li pendrà sinó les tres monedes predites.

622

1559, juny. Barcelona.

El Consell Ordinari de Barcelona acorda publicar una crida per a prohibir la circulació dels abundants menuts jaquesos.

Esmentat per CARRERA PUJAL (1947: 9).

623

1559, 3 de setembre. La Selva del Camp.

Pere Ferrer, clavari de la Selva del Camp, notifica al Consell que "per certa via ha sentit que los menuts de Aragó se volien abàtter".

AHMSC, Fons municipal de la Selva del Camp, *Acords municipals*, 1543-60.
Inèdit.

624

1562, octubre. Barcelona.

El Consell de Cent barceloní examina negativament l'oferta feta per alguns particulars de fer-se càrrec de les 16.000 lliures de menuts que estan dipositades a la Taula de Canvi de la ciutat, i restituir el seu equivalent en moneda de plata o d'or en un termini fixat.

Esmentat per CARRERA PUJAL (1947: 10).

625

1563, 3 d'abril. Madrid.

Sentència del Reial Consell d'Aragó que estableix el canvi oficial de les distintes monedes susceptibles de ser convertides en ducats d'or, i que complementa una altra sentència anterior datada a Valladolid, el 2 d'octubre de 1557.

*1 ducat: 24 sous barcelonins
1 ducat: 22 sous jaquesos
1 ducat: 32 sous mallorquins
1 ducat: 21 sous valencians
1 ducat: 32 sous perpinyanesos
1 ducat: 12 tarins sicilians
1 ducat: 56 sous calleresos
1 ducat: 12 carlins napolitans (11 carlins i mig el 1562)
1 ducat de plata napolità: 10 carlins
1 ducat: 375 maravedís castellans
1 ducat: 22 sous i mig navarresos*

De tot el qual es desprèn que 1 sou barceloní equival a 11 diners jaquesos, 10 diners i malla valencians, 16 diners mallorquins, 28 diners calleresos, 15 11/28 maravedís castellans, mig tarí sicilià, i mig carlí napolità.

Es desprèn de: ACA, Reial Patrimoni, Mestre Racional, *Registre de certificacions i lletres citatòries*, vol. 721, comptes diversos del tresorer general.

Inèdit.

626

1564. Barcelona.

Antich Roca publica la "Aritmètica" on relaciona les 24 poblacions catalanes següents com a emissors de moneda local: Agramunt, Arbeca, Aitona, Bellpuig, Cardona, Girona, Granollers, Lleida, Montblanc, Oliana, Organyà, Perpinyà, monestir de Poblet, Prades, Ponts, Sanaiija, la Selva, Sant Llorenç de Morunys, Siurana, Solsona, la Seu d'Urgell, Valls, Vic, i Vilanova de Meià.

ROCA (1564).

627

1564.

Els síndics de Barcelona presents a les Corts proposen que els menuts aragonesos i valencians valguin una malla en lloc d'un diner.

Esmentat per CARRERA PUJAL (1911: 10).

628

1567, 4 de maig. Barcelona.

Els consellers de Barcelona exposen que seria molt convenient que la Taula acceptés les monedes de plata a pes, ja que a Itàlia i altres llocs importen moneda catalana bona i la tornen retallada, en evident dany del Principat. El Consell de Cent resol no fer cap canvi i ordena al caixer de la Taula i als recaptadors dels drets de la ciutat que es fixin en acceptar només la moneda bona.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1566-67, f. 72v-73v.

Assenyalat per RÚBRIQUES (n. 95).

Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 11).

SANAHUJA (1999a: doc. 16).

Primerament, quant al que és stat preposat que com ab lo memorial o testament dels olim predecessors de dits magnífichs consellers los sia stat molt acompanyat y

encarregat donassen orde y forma com les monedes de argent corren en la present ciutat y principat de Catalunya se pesassen, per lo que se ha entès que de Itàlia y de altres parts se fa mercaderia de tràure la moneda d'esta terra y après axí aquella com altre la tornen cercenada y trasquilada. Y axò que la maior part de la moneda de argent corrent és trasquilada y mancho de son pes, lo que tot ha redundat en evidentíssim dany de tots los poblats en lo present Principat. E com fins assí la Taula del Cambi o Depòsits de la present ciutat sia stada molt carregada de dites monedes flaques, la qual se ha procurat ab summa diligència despedir aquella de manera que al die de vuy n'i ha molt pocha de dita moneda flacha, segons relació ne tenim dels mercaders, e sie cosa certa que obrint ara la dita Taula y entreran grans sumas de moneda de argent, les quals per molt se tinga mirament en no pendre moneda no havent-hi pes, ab lo qual se deguen pasar aquelles, poria resultar en grandíssim dany y periudici de dita Taula, que per ço lo present Consell veu y determine si convindrie o no dar orde y forma per a que totes les dites monedes de argent corrent se pesen.

...

Lo dit Consell, entesa la dita preposició y per evitar alguns inconvenients que acercha de dites coses se porien succeguir y en dit Consell deduhits, féu per so deslberació y conclusió que acercha dites coses, per ara no se annove cosa alguna, ans s'estigua com s'està, y que lo quaxer de la dita Taula y los receptós dels drets de la present ciutat sien exortats per a que stiguen advertits en no pendre moneda que no sia molt bona.

629

1576, 28 de maig. Barcelona.

El Consell Ordinari barceloní delibera la possibilitat de treure una partida de menuts dels que estan desats a la Taula de Canvi, i així solucionar la manca de moneda menuda en circulació.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1575-76, f. 63.
Inèdit.

E quant al que és estat proposat que com per delliberació feta per lo present Consell a 17 de abril passat sie estat entre altres coses delliberat que no-s rebessen en la present ciutat diners menuts forasters sinó sols de la marcha y fàbrica de la present ciutat, y com al present corregan poch menuts de dita fàbrica y marcha y en la Taula de la present ciutat y haje de menuts nous de present 14.000 o 15.000 ducats, los quals és cert s'esbaltirien fàcilment si aquells se ennegrien, que per ço vege y dellibere lo present Consell si se innegriran o no dits menuts, y de hont se pagaran les despeses a dita causa fahedores.

Lo dit Consell féu delliberació y conclusió que los magnífics senyors consellers y la quatreata de la Taula vegem, delliberem y executem lo que millor los aparrà.

630

1576.

A la Terra Alta hi té curs la moneda jaquesa, encara el 1576, segons consta en una col·lecta del morabatí.

ACA, Consell d'Aragó, vol. n. 88.
Inèdit.

631

1578, 9 de novembre. Barcelona.

El Consell de Cent acorda lliurar 2.000 ducats en moneda de plata castellana al mestre de la seca de la ciutat per tal de continuar la fabricació de moneda de plata catalana, i també acorda efectuar els pagaments ocasionats per la feina de comptar i ennegrir els menuts que estaven desats a la Taula.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1577-78, p. 135 i 136v.
SANAHUJA (1999a: doc. 18).

Los magnífics senyors concellers, desijant provehir a la indempnitat de la Taula del Cambi o Depòsits de la present ciutat, y dar orde com aquella estinga y romanga fort ab moneda de reals cathalans, per lo que se entès que de la present ciutat se trauien moltes monedes castellanes de argent y aquells porten a tteres y regnes estranys, no sens evidentíssim dany de la present ciutat, dels poblats en aquella e particularment de la dita Taula, del que volent en quant a ells sia possible debitament provehir fent fer reals catalans de moneda castellana e hagen en dita causa tractat dit llur pensament diverses voltes ab los de la quatreta de dita Taula e ab ells apunctat que per lo palloler de la present ciutat sien girats en la dita Taula a micer Miquel Maduxer, mercader y mestre de la seca de la present ciutat, 2.000 ducats en moneda castellana per a que de aquells ne fasse e torne altres tants en reals catalans en la dita Taula. Delliberaren per ço que dits 2.000 ducats per dit palloler sian girats en dita Taula a dit micer Maduxer per dit efecte, prestada primer per ell idonea cautió ab fermances de tornar aquells dins tres dies après que de paraula ne serà request per dits magnífichs senyors concellers e lo clavari o taulers.

E presentades despeses són fetes en ennegrir y comptar los menuts que la present ciutat té en la Taula per a que ennegrits més fàcilment se puguen spedir per haver-n'hi molta nesositat y fretura en la present ciutat... lo dit Consell feu delliberació y conclusió que les despeses fetes o salaris deguts als argenters y altres que han ennegrit y comptat los menuts de la present ciutat, vists y examinats los comptes per los taulés y caixés de la Taula de la present ciutat, sien pagats conforme al que és estat conçertat ab ells així per los menuts que ja són ennegrits o se ennegriran, del compte dels mil ducats reservats per a coses extraordinàries e de altres diners de dita ciutat de hont pasar-se puguen.

1578, 29 de novembre. Barcelona.

El Consell Ordinari de Barcelona acorda girar al clavari dos terços dels beneficis obtinguts amb la fabricació de rals de plata catalans, i lliurar el darrer terç al mestre de seca, com a salari.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1577-78, p. 165v-166.
SANAHUJA (1999a: doc. 19).

Los magnífics senyors consellers y la quarteta de la Taula, en dit lloch ajustats, attès que se a dat orde a micer Miquel Maduxer, mestre de la seca, que batés reals catalans dels diners que a dita causa se li són girats...

...feren delliberatió y conclusió que al dit micer Maduxer, per la dita batuda ja feta y altrás se faran, sie donat lo ters de dels emoluments y los restants dos terços sien girats al clavari de dita ciutat en compte ordinari.

1586, 25 de novembre. Barcelona.

Els consellers de Barcelona exposen la gran quantitat de menuts de Girona i d'altres parts que circulen en perjudici dels pocs menuts de la ciutat que es poden trobar. Hom acorda continuar traient a la circulació més partides dels menuts recollits l'any 1556 però no prohibir la circulació dels dinerets forasters, ja que això comportaria un gran perjudici per a molts habitants i especialment per als fons de les almoines d'esglésies i convents.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1585-1587, p. 156.
Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947 : 15).

1589, 26 de maig. Lleida.

El Consell General de Lleida acorda demanar privilegi per a fabricar menuts.

AML, *Consell General*, 1586-91, f. 121v.
SANAHUJA (2001c: doc. 1).

Més fonc per dits senyors pahers proposat que pyx la ciutat té Taula de depòsits, se té per cert que si la ciutat podie obtenir privilegi de fer menuts, ab la Taula se despadirien, la ciutat guanyarie ducats y estariem provehits de menuts, dels quals hi ha gran penúria en esta ciutat y ab dita penúria n'i ha arribats de tanta diversitat de maneres que los de més no són coneguts, y entre los poblats se mouen de cada dia qüestions, per ço que los uns los volen admetre y los altres los recusen, que per ço los placie en tot provehir lo fahedor.

Acorda y del-libera lo dit magnífic Consell General que-s procure haver privilegi de sa magestat per a fer menuts y en lo entretant no sien admesos ninguna manera de

menuts sinó barcelonins picats, geronins, aragonesos o ramellets, y si se farà crida dels dits menuts que sie vist y examinat per los advocats de la ciutat si-n pot exir y seguir-se'n algun inconvenient, y que-s fasse lo que ells aconsellaran y quant ho aconsellen que-s digue en la crida que sien admesos durant lo beneplàcit de la ciutat.

635

1591, 29 de novembre. Barcelona.

El Consell de Barcelona, d'acord amb la quarteta de la Taula, acorda fabricar 100.000 lliures de rals catalans

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1590-91, p. 216 (però tatxat al marge).
SANAHUJA (1999a: doc. 20).

Que sien batudes pessés de III y de VIII de la Taula fet-ne reals catalans de IIM en IIM lliures fins en quantitat de CM lliures, donant-ne per ara de present a micer Josep Maduxer, IIIIM lliures per lo caxer de la dita Taula ab pessés de IIII, y havent batudes aquelles y fets reals catalans y restituïdes IIM lliures fetes reals, li-n sien donades altres IIM y així consecutivament fins en dittes CM lliures, prestada per ell primer idonea cautió als senyors consellers, clavari y taulers y quatreta de la Taula, de les dites IIIIM lliures, per la qual fàbrica hage de pagar tota la manufactura de dita fàbrica e gastos de aquella y lo que sobrarà se aje de partir per yguals parts entre ell y la ciutat, donant compte als magnífics consellers y quatreta de tot lo gasto de dita fàbrica, de les quals quantitats se li liuraran per rahó de dita fàbrica se'n haja de portar compte al Racional per que-s sàpia los diners li liuraran de tot lo demás y que lo primer ensaig que-s farà se hajan de cridar los senyors consellers y la quatreta de la Taula y regonexadors de monedes.

636

1592. Barcelona.

El Consell de Barcelona aprova noves ordinacions per a l'administració de la Taula de Canvi, darrerament envoltada de problemes. Entre els articles d'aquestes ordinacions destaquen aquests dos:

...
9) *Que quan hi hagi necessitat de treure moneda, es despedeixin primer les peces de plata i els menuts més curts i es guardin les peces d'or i els rals castellans de vuit, quatre i dos, que no poden ser lliurats sense el consentiment dels cinc consellers i els dos taulers.*

...
13) *Que cada any, de les peces de vuit i quatre rals castellanés depositades a la Taula, se'n destinin 12.000 lliures per a fabricar rals catalans, 4.000 per a fabricar sous, i 1.000 per a fabricar sisens.*

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1585-1587, p. 156-158.
Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 16) i per SANAHUJA (1999a: doc. 21).

1593, 15 de gener. Barcelona.

El Consell barceloní, d'acord amb la quarteta de la Taula, acorda lliurar 4.000 lliures en moneda de plata castellana al mestre de la seca de la ciutat, per a que iniciï la fabricació de rals, sous i sisens.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1592-93, f. 20-20v.
SANAHUJA (1999a: doc. 22).

...ha feta la deslberatió següent: Que attès per lo Consell de Cent y ab lo redreç fet de la Taula de la ciutat a XVIII de nohembre propassat és estat deslberat y ordenat que quiscun any sien batudes XIIM de reals y IIIIM de sous y un milenar de liures de sisens, de la moneda grossa que és en la Taula de la present ciutat per les causes y rahons en dit nou redreç y deslberatió del Consell de Cent feta. Y per so és estat donat larc y bastant poder als magnífichs consellers y quatreta fent aquestes coses ab consell y parer dels magnífichs micer Jeroni Guialmar, Jaume Pineda y micer Jaume Dalmau, advocats de la present ciutat, presents, feren deslberació y conclusió que prestada primer cautió ydonea per mossèn Josep Maduxer, mestre de la seca, IIIIM lliures de moneda grosa de la Taula per posar en executió dit nou redreç y deslberació, y havent après aquell tornades y liurades a la dita ciutat IIM lliures, li'n sien liurades altres IIM fins a tant que en lo present any sien acabades de batre dites XVIIM lliures. Y per so són spedides les cautheles necessàries y manat als oficials de la Taula y administradors donen moneda grosa, ab que dit mossèn Miquel Maduxer sie tingut donar y liurar a la dita ciutat, ab reals batuts, IIM lliures cada mes de dita moneda batuda y stiga al pacte que l'any 1591 fou amb ell concordat.

1595, 16 d'octubre. Barcelona.

El Consell barceloní respon als oficials de la Taula de Canvi que la diferència de pes de la moneda de plata catalana respecte a la castellana es deu a la diferent llei amb la que estan batudes.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1594-95, f. 122.
SANAHUJA (1999a: doc. 23).

Los magnífichs senyors consellers y quatreta de la Taula, exceptat lo senyor conseller quart, etc., que no obstant lo dupte fet per los oficials y ministres de la Taula, dient que la moneda novament batuda cathalana no pesa tant com la moneda castellana, que fa deu per C de tunc, reperant a dita causa de liurar al mestre de la seca altra tanta moneda com ell ha liurada en la Taula de moneda cathalana de peses de VIII y de IIII, sie passat avant en dita fàbrica y sie manat a dits oficials de la Taula que liuren al mestre de la seca altra tanta moneda ab peses de VIII y de IIII com ell ha liurada y de aquí avant liurarà en la Taula de moneda cathalana batuda de nou fins a tant sie batuda la suma y quantitat se ha de batre conforme dispon lo nou redreç de dita Taula fet en lo any 1592. Attès que la disminutió del pes fa dita moneda cathalana és la scòria que en dites peses de VIII y de IIII y ha, y la moneda cathalana és més fina y apurada que la castellana y axí és estat referit per les persones expertes que són estades cridades per haver-ne parer y s'a entès que per força havie de fer dita disminutió y manco pes.

1595, 27 d'octubre. Barcelona.

Els consellers barcelonins lliuren a Antoni Àngel Gili, gravador de la seca, els punxons necessaris per a fabricar els encunys que es necessiten per a batre rals i sous de plata.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1594-95, f. 128.
SANAHUJA (1999a: doc. 24).

Los magnífichs consellers liuraren a Antoni Àngel Gili, argenter, gravador de la seca de la present ciutat, los jochs de punjons y testes de fer sous y reals, per obs dels ancunys per a fer sous y reals en la present ciutat, conforme l'orde que al present és donat ab que ferme àpocha de aquells y prometa tenir-los per la ciutat y restituhir tothora li serà demanats y dar-ne bon compte y rahó, lo qual Antoni Àngel Gili n'a fermada àpocha de rebuda y promès attendre y complir dites coses conforme de sobre està contengut, obligant-ne sa persona y béns largament presents per testimonis Miquel Josep Cellers, notari y síndic, y Miquel Calaf, argenter y mestre de la seca.

1595, 22 de novembre. Barcelona.

La quarteta de la Taula del Consell barceloní acorda pagar 50 lliures a l'argenter Felip Ros, per haver fabricat els encunys de les monedes de plata.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1594-95, f. 141v.
SANAHUJA (1999a: doc. 25).

E primerament que a mossèn Felip Ros, argenter, lo qual ha fets certs enqunys de ferro per a fer la moneda de reals que ara la present ciutat fabrica en les cases de les seques, que li sien donades L ll., ab tal emperò que ell pague tots los ferros al farrer y tots y qualsevol altres càrrechs que se sien oferits fer per a dits enqunys, les quals se li paguen del compte extraordinari. Y per ço, despedides les cautheles necessàries y oportunes, diem: L ll.

1596. Barcelona.

Els consellers de Barcelona i la quarteta de la Taula acorden continuar la fabricació de moneda de plata, atès que només s'havien obrat 7.000 lliures, i demanar al rei que concedeixi a la ciutat privilegi per a batre menuts amb la llei proporcional a quatre rals per ducat, tal com ho havia atorgat a altres ciutats.

Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 17).

1598, 3 de març. Barcelona.

La quarteta de la Taula del Consell barceloní acorda lliurar 2.400 lliures en moneda de plata castellana al mestre de la seca de la ciutat per a que continui la fabricació de moneda catalana.

AHCB, Consell de Cent, *Registre de deliberacions*, 1597-98, f. 56v.
SANAHUJA (1999a: doc. 27).

...que a mossèn Miquel Calaf, mestre de la seca, sien girades IIIMCCCC lliures del compte extraordinari per a que pos avant la fàbrica de la moneda ab que sempre que-s traurà moneda grossa de la Taula sie servada la delliberació primera ques s'ajen de posar los diners ab una caixa de dos claus per a que no-s pugan convertir sinó en fondre.

1598, 24 d'octubre. San Lorenzo del Escorial.

El rei Felip II accedeix a la petició dels consellers de Barcelona de poder posar en els menuts la barreja de plata que considerin convenient, conjuntament amb altres quatre persones, anomenades la "quarteta de la Taula", com es feia en altres universitats del Principat, en particular Girona, Puigcerdà i Perpinyà, ampliant així els privilegis que sobre la moneda tenia concedits la ciutat.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 4876, f. 18 i 20.
SALAT (1818: II, doc. LXXI)

Nos Philippus, etc.

Fuere nobis nuper per Gasparem Massaguer syndicum fidelium nobis dilectorum consiliariorum et consilii civitatis nostrae Barcinonae oblata et presentata supplicatio quaedam, quam decretari iussimus et mandavimus, pro ut in calce eiusdem continetur quae est thenoris sequentis:

Senyor, Gaspar Massaguer, síndico de la ciudad de Barcelona dice: que en virtud del Real Privilegio perpetuo de los serenísimos reyes de Aragón, y de V. M., que aquella ciudad tiene de fabricar y batir moneda de menudos, ardites, sueldos y reales, lo han continuado hasta ahora, y que han dexado de labrar moneda de menudos, porque la concesión que les está hecha les obliga a echar en la liga la mayor parte de la plata, que esto y ser los otros metales muy caros es causa que la ciudad pierde gran cantidad, allende que la moneda que estava labrada, que era mucha, en pocos años se ha consumido por tener tanta plata, creyendo que los deben fundir para aprovecharse d'ella. Y así ahora ha venido por ese respeto a ser tanta la falta que hay de ellos, que para haver de acudir a los gastos de las obras y limosnas no se hallan para trocar y padecen los naturales y viandantes en particular por haver crecido el comercio con la fábrica del muelle. Suplica a V. M. que para que este daño y falta que es grande pueda remediarse, y la ciudad no pierda en tiempo que tiene los mayores gastos que nunca ha tenido, así en la dicha fábrica del muelle, como en el reparo de los muros que se han caído y en comprar armas y municiones para estar prevenidos con la ocasión de Cádiz, y otras cosas precisas, de que presenta información, sea V. M. servido hacerles merced de ampliarles dicho privilegio, que puedan labrar la dicha moneda de menudos, y que la plata que pusiere en la liga sea a

arbitrio de los conselleres, y de las quatro personas dichas la *Quatrete de la Tabla*, como lo tienen muchas universidades en Cataluña, y en particular la ciudad de Gerona y villas de Puigcerdán y Perpiñán, que con esto se remediarian, y la ciudad recibirá gran bién y merced.

Place a su magestad.

644

1598, 26 de novembre. Lleida.

El Consell General de Lleida acorda rescabalar la Taula de canvi dels tres rals que s'han perdut en la disminució del valor de canvi dels testons.

AML, Consell General, 1591-99, f. 176.
CRUSAFONT (1999a: doc. 115).

Més fonch per dits senyors pahers proposat que en la Taula dels depòsits de la present ciutat, per a vuy s'i troben setze o divuyt testons, y com a ninguna persona los vulle sinó a raó de v s., y la Taula los haje presos a raó de III reals, al temps que ayxí se passaven, que per ço los placia del·liberar si·s donaran a raó de v s. y si los taulers de vuy avant pendran testons al preu que correran.

Acorda y del·libera dit magnífic Consell General que los testons que per avuy són en la Taula los despedescan a raó de v s. y lo que faltará per fer compliment als III reals que los senyors pahers del cayxó ho refassen y paguen a la dita Taula, perquè en la Taula de ninguna manera pot faltar cosa ninguna.

645

1599, 30 dejuny.

La ciutat de Lleida aconsegueix llicència per a fabricar menuts en lloc de pugeses, amb les armes de la ciutat, de billó, però de curs només per la vegueria de Lleida i no, com s'havia demanat, a les de Tàrraga, Cervera, Balaguer i Agramunt.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 4879, f. 25.
BOTET (1911: doc. CV).
TARRAGÓ (1936: doc. XXI).

Item, attès la dita ciutat de Lleyda de llarch temps ensà fa y acostuma fer pugeses, quatre de les quals fan un diner y és moneda inútil per al corrent temps, y en moltes ciutats y viles del present Principat baten menuts, los quals la dita ciutat de Lleyda desitgen poder fer y batre per la comoditat se li·n spera resultar, ab la qual y moltes altres sumes de diners que ha menester desitja acudir a reedificar lo pont major, se li és derrocat, y reparació de les muralles, les quals estan arruïhades, suplican per ço los dits syndics a V. M. sie de son real servey concedir llicència, permís y facultat a la Ciutat de fer·y batre menuts que sien de lliga, ab les armes de la Ciutat y correguen per ella y per las veguerias de Lleida, Tàrraga, Cervera y Agramunt.

Plau a sa magestat que éssent la lliga bona y concedent se'ls concedesca ab que sols valguen en la vegueria de Lleida.

1599, 20 de juliol. Barcelona.

El Consell de Cent barceloní acorda demanar privilegi reial per a fabricar escuts castellans amb l'or de monedes obsoletes de la Taula de la ciutat, entre d'altres coses.

AHCB, Consell de Cent, Registre de deliberacions, 1598-99, f. 155v-156v.
Inèdit

...moguts per la urgent necessitat que al present ocorre de haver de pagar ara de promte notables sumas de diners per lo donatiu que la Cort ha ofert a sa magestat y altrament y veure la present ciutat per las moltas pèrduas passadas y gastos que aquesta ciutat ha patits axí en forments, carns com en altres administracions per a maior facilitatió de la paga dels quals deutes ells dits consellers han pensat serie molt gran expedient impetrar privilegi de sa magestat per a fer scuts de or de la moneda antiga de or és en la Taula que vuy no corra, y no res menys que·s manlevassen sobre la ciutat a censal fins en quantitat de CCM lliures advertint que ab aquesta ocasió se porie alcançar de sa magestat lo dit privilegi perpetuo de batre scuts liberament, lo qual esta ciutat mai ha obtingut. És per ço ells dits consellers ho proposaven al present Consell per a que sobre lo dit privilegi de fer scuts y sobre la dita manlleuta dels censals delibera com li apareixerà.

E lo present Consell féu deliberatió y conclusió que los magnífichs consellers, clavari y taulers, aplicant-hi les persones que·ls apareixerà aplicar-hi per lo poder y facultat que lo present Consell los dona, y conferit per a fer lo pagament se deu fer a sa magestat del donatiu o servey que la Cort General li té ofert, pugan y degan desfer tota la moneda de or que és en la Taula de la ciutat, fent-ne scuts de la creueta, obtengut per adesió privilegi de sa magestat. E axí bé posen dits consellers a deguda execució lo privilegi dels menuts que novament se ha obtingut de sa magestat. Però en lo que toca al manllevar a censal com està proposat per ara no se'n tracte, sinó que·s dexe a major deslberatió.

1599, 23 de juliol. Lleida.

El Consell General de Lleida acorda executar el privilegi recentment aconseguit per tal de fabricar menuts.

AML, Consell General, 1591-99, f. 244.
SANAHUJA (2001c: doc. 2).

Acorda y delibera lo magnífic Consell General que los senyors pahers posen en executió lo dit privilegi de fer menuts.

1599, 26 de juliol. Barcelona.

El Consell de Barcelona acorda fabricar fins a 50.000 ducats de menuts

Assenyalat per Carrera pujal (1947: 1).

Com lo savi Consell de Cent hage delliberat se posàs en execució lo privilegi novament obtingut per a fer menuts, per ço deliberan que ab tota diligència possible se fabriquen fins en 50.000 ducats cometent-ho als senyors consellers, que aplicant-hi les persones expertes que en assò los seran ben vistes hi posen la lliga los aparexerà.

649

1599, 16 de setembre. Barcelona.

El duc de Fera, lloctinent reial de Catalunya, concedeix autorització als consellers de Barcelona per a fondre els pacífics i altres monedes antigues d'or que es guarden a la Taula de Dipòsits de la ciutat, i poder encunyar amb elles escuts d'or, dobles i senzills, de la forma i del quiratatge dels que circulen per Castella.

ACA, Cancelleria Reial, Reg. 4882, f. 81; Consell de Cent, pergami n. 485.
SALAT (1818: II, doc. LXXIII).
BOTET (1911: 55).

650

1599, 24 de setembre. Barcelona.

El Consell de Barcelona acorda aprofitar els menuts que estan depositats a la Taula per a ser reencunyats com a ardots.

Assenyalat per Carrera pujal (1947: 1).

Los magnífichs consellers, tots sinch ajustats, etc., deliberaren que los menuts que són vuy en la Taula sien picats ab encuny de ardit, y per ço sien trets de la Taula y comtats per Francesc Montaner, andador de la Taula, qui aquells lliure a Miquel Calaf, mestre de la seca, de mil en mil lliures conforme serà capitulat.

651

1599, 6 d'octubre. Barcelona.

Els consellers de Barcelona reclamen a l'argenter Antoni Àngel Gili els encunys per a batre monedes de dos i de quatres escuts, i li donen vuit dies per acabar de fabricar-los i lliurar-los.

AHCB, Consell de Cent, Registre de Deliberacions, 1598-99, f. 207-207v.
Inèdit.

Los magnífichs consellers, ajustats, etc., deliberaren que per quant tenen necessitat de posar en execució lo privilegi real a la present ciutat concedit de fer y fabricar moneda de or dels florins, pacífichs y de altres monedes antigues té la present ciutat que sia per ço dit a Antoni Àngel Gil, argenter, mestre dels trosells y encunys de la casa de la seca de la dita ciutat, notificant-li que dins vuyt dies comptadors del die present en avant, per la

obligació que té en fer son ofici, done los encunyts bons y suficientes y tals quals convenen y són menester per la fàbrica de dita moneda de or, ço és doblons y de quatre, altrament en retitència sua dits magnífichs consellers faran fer aquells a altres a costas y despeses suas del dit Gili.

652

1599, 22 d'octubre. Barcelona.

Els consellers de Barcelona acorden ordenar a Jaume Genovès, caixer de la Taula de Canvi de la ciutat, que lliuri els diners menuts que estan depositats a la institució a Miquel Calaf, mestre de la seca de Barcelona, per a que els reconverteixi i fabriqui nova moneda menuda.

AHCB, Consell de Cent, Registre de deliberacions, 1598-99, f. 218-218v.

Assenyalat per CARRERA PUJAL (1947: 19).

Inèdit.

Los magnífichs consellers, absent lo segon, ajustats, etc., usant de la facultat a la present ciutat concedida en virtut de privilegi real per dit efecte a dita ciutat atorgat, deliberaren que los taulés donen y lliuren jornalment a mossèn Jaume Genovès, mercader, caxer de la Taula de la present ciutat, los menuts que vuy la present ciutat té en dita Taula a efecte de que dit Genovès y lliure aquells a Miquel Calaf, argenter, mestre de la seca, per fòndrer y fer altres menuts conforme la obligació que dit Calaf, lo die present ha de firmar a la present ciutat, e per ella al magnífich clavari, attès que en los dits menuts que vuy són en la dita Taula la present ciutat per en moltes maneres y està impossibilitada de poder-los sbaltir, tant per estar mal comptats en dany de dita ciutat com per se los demés d'ells falsos. Y axí convé fòndrer-los y tornar a batre o fabricà altres menuts posant-y la liga que per benefisi de la present ciutat convindrà y també per que los molts diners falsos que corren per la present ciutat sien abatuts.

653

1599, 29 d'octubre. Barcelona.

Els consellers de Barcelona acorden ordenar el lliurament de trenta marcs de (ducats) doblons i trenta marcs de pacífics, actualment dipositats a la Taulade Canvis, a Miquel Calaf, mestre de la seca de Barcelona, per a que els reconverteixi i fabriqui nova moneda en forma d'escuts castellans.

AHCB, Consell de Cent, Registre de deliberacions, 1598-99, f. 226v-227v.

Inèdit.

Los magnífichs senyors consellers, tots sinch ajustats, etc., inseguint lo poder a ells donat per lo savi Consell de Cent celebrat a 20 del mes de juliol proppassat, en virtut del privilegi real per lo excel·lentíssim loctinent general a la present ciutat atorgat y concedit, y per posar en execució tant la dita deliberació de Consell com lo dit privilegi de fer y fabricar de la moneda de or de la Taula de la present ciutat escuts conforme lo pes y ley de Castella, deliberaren per ço que sien lliurats en la Taula de la ciutat a Miquel Calaf,

argenter, mestre de la seca de la present ciutat, trenta marchs de ducats y doblons y trenta marchs (de) pacífichs de or per a que de aquell de fabriquen escuts de or conforme lo acte de capitulació y obligació entre dits magnífichs consellers de una part y dit Calaf de part altra lo die present, en poder del notari y scrivà devall scrit, firmat, ab que de la dita quantitat ne sia fet dit Calaf deutor en lo llibre corrible de la Taula de la dita ciutat de la cantitat que muntarà lo dit or o preu o valor que estan carregats los taulers, conforme la lliurança se'ls féu. Y que Lluís Jorba, notari y scrivà regint lo manual de dita Taula asiente la dita partida en lo dit manual, y los taulés y caxés lliuren la dita quantitat per dates conforme és acostumat en dita Taula y en presència de Rafael Vilar, argenter de la ciutat, lo qual hage de pesar dit or. Y axí matex deliberaren que quant lo dit Calaf tornarà moneda feta d'escuts, li hagen de lliurar altra tanta moneda de or com tornarà d'escuts, sens posar-ne partida per manual ni llibre, sinó tant solament lo caxer y regonexedor de las monedas de la present ciutat ne hagen de aportar compte de dita fàbrica per jornades, del que lliurarà y lo dit Calaf tornarà per poder asentar dita fàbrica a son dever, y saber lo que'ls avançarà carregant dits taulers los avanços del que valran més los escuts que's fabricaran a respecte a la vardadera valor de doblons y pacífichs que se li donaran y faran càrrech lo compte de la Universitat provehint que la present deliberació se'n done còpia als dits taulers y al scrivà de dita Taula.